РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РАТЕЛ
РЕГУЛАТОРНО ТЕЛО ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

1-07-021-24/25
0003986920258

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
БЕОГРАД

ПРИМЉЕНО: 30 .06. 2025

Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
03	02-1273/25		

Број:002651288 2025 59011 007 000 060 063 04 001
Деловодни број: 1-07-021-24/25
Датум: 30.06.2025.
Београд

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА

Трг Николе Пашића 13
Београд

ПРЕДМЕТ: Достављање Извештаја о раду Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге за 2024. годину

На основу одредаба члана 31. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 35/23) и у складу са поступком прописаним чланом 237. Пословника о раду Народне скупштине („Службени гласник РС“, број 20/12 – пречишћен текст), Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Рател) доставља Народној скупштини Републике Србије следеће акте у прилогу:

- **План рада за 2024. годину;**
- Одлуку о усвајању Плана рада за 2024. годину, број: 1-07-021-45/23-1;
- **Извештај о раду за 2024. годину**;
- Одлуку о усвајању Извештаја о раду за 2024. годину, број: 1-07-021-23/25-4;
- **Финансијски план за 2024. годину;**
- Одлуку о усвајању финансијског плана за 2024. годину, број 1-07-021-39/23-5;
- **Годишњи финансијски извештај са извештајем овлашћеног ревизора;**
- Одлуку о усвајању финансијских извештаја за 2024. годину, број: 1-07-021-12/25-4;
- **Годишњи извештај о пословању;**
- **Преглед тржишта електронских комуникација и поштанских услуга у Републици Србији у 2024. години.**

Напомињемо да се подаци на основу којих се анализира и припрема преглед стања на тржишту електронских комуникација у Републици Србији добијају се на основу упитника које учесници на наведеном тржишту достављају Рателу до 30.6.2025. године, те ће одређени подаци бити достављени накнадно, након прикупљања и обраде и објављени у оквиру публикације „Преглед тржишта електронских комуникација и поштанских услуга у 2024. години“.

Такође, наведена публикација ће бити допуњена и садржајем који се обрађује у оквиру поглавља **2.** *Осврт на тржиште телекомуникација у Европској унији*, **3.** *Индекс дигиталне економије и друштва (DESI)* и ***4****. Индекс развоја информационо-комуникационих технологија,* а након прибављања и обраде релевантних података.

С поштовањем,

ТЕХНИЧКИ ДИРЕКТОР

Драгољуб Стефановић

По пуномоћју
Број: 002452399 2025 59011 006 000 020 196 04 001
Деловодни број: 1-06-031-47/25 од 03.06.2025. године

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РАТЕЛ
РЕГУЛАТОРНО ТЕЛО ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

1-07-021-45/23-1
0006663920235

Број: 1-07-021-45/23-1
Датум: 30.11.2023.
Београд

На основу чл. 12, 26. став 1. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", бр. 35/23) и члана 16. тачка 1) Статута Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС", бр. 65/23),

Савет Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге, на 31. седници четвртог сазива, одржаној дана 30. 11. 2023. године, доноси

ОДЛУКУ

1. Усваја се План рада Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге за 2024. годину.

2. Задужује се Кабинет да План из става 1. ове одлуке објави на интернет страници Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге.

3. Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана доношења.

Образложење

Правни основ за доношење предметне одлуке садржан је у овлашћењима Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Регулатор) које произилазе из члана 12. и члана 26. став 1. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", бр. 35/23, у даљем тексту: Закон), као и члана 16. тачка 1) Статута Регулатора („Службени гласник РС", бр. 65/23), којима је прописано да Савет доноси годишњи план рада Регулатора, усклађен са стратешким актима и акционим плановима из области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности, најкасније до 15. децембра текуће године за наредну годину.

У складу са наведеним, Савет Регулатора је сходно својим законским овлашћењима одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

ПРЕДСЕДНИК САВЕТА

Драган Ковачевић

Доставити:
-Свим секторима.

Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге, ПИБ: 103986571, МБ: 17606590
Палмотићева 2, 11103 Београд, ПАК: 106306, Република Србија
Информативни центар: 0800/800-999, факс: 011 3232 537
www.ratel.rs

30 -11- 2023

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РАТЕЛ
РЕГУЛАТОРНО ТЕЛО ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

1-07-021-23/25-4
0003923920257

Број:002490627 2025 59011 007 000 060 063 04 005
Деловодни број: 1-07-021-23/25-4
Датум: 12.06.2025.
Београд

На основу чл. 26. став 1. и 31. став 1. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 35/23) и члана 16. тачка 3) Статута Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС“, бр. 65/23),

Савет Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге на 49. седици четвртог сазива, одржаној дана 12.06.2025. године, доноси:

О Д Л У К У

1. Усваја се Извештај о раду Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге за 2024. годину.

2. Извештај из тачке 1. ове одлуке, заједно са свим припадајућим прилозима, потребно је доставити Народној скупштини Републике Србије, до краја другог тромесечја 2025. године.

3. За реализацију ове одлуке надлежан је Кабинет.

4. Ова одлука ступа на снагу дан након објављивања на огласној табли Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге.

О б р а з л о ж е њ е

Одредбама члана 31. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 35/23, у даљем тексту: Закон) прописано је да Савет Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Савет) подноси Народној скупштини годишњи извештај о раду Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Регулатор) за претходну календарску годину, до краја другог тромесечја текуће године, који нарочито садрже податке о стању тржишта електронских комуникација у Републици Србији, податке о испуњавању циљева и задатака утврђених годишњим планом рада Регулатора и донетим одлукама, као и донети финансијски план, финансијске извештаје и извештаје ревизора, податке о обезбеђеним и планираним људским ресурсима и друге податке од значаја за спровођење Закона. Такође, одредбом члана 26. став 1. Закона, прописано је да Савет доноси правилнике, упутства, одлуке и друге акте којима се на општи начин уређују питања из надлежности Регулатора, док је у члану 16. тачка 3) Статута Регулатроног тела за електронске комуникације и поштанске услуге („Сл. гласник

13 -06- 2025

РС", број 65/23) одређено да Савет доноси друга акта прописана Законом, односно посебним законима којима се уређује област поштанских услуга и информациона безбедност.

Имајући у виду напред наведено, Савет је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

ПРЕДСЕДНИК САВЕТА

Драган Ковачевић

Доставити:
-Директору;
-Свим секторима;
-Кабинету 2х.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РАТЕЛ
РЕГУЛАТОРНО ТЕЛО ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

Број: 1-07-021-39/23-5
Датум: 27.10.2023.
Београд

На основу члана 28. став 4. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", број 35/23) и члана 33. став 4. Статута Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС", број 65/23)

Савет Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге на 30. седници четвртвог сазива одржаној 27. 10. 2023. године доноси

ОДЛУКУ

I. Усваја се Финансијски план Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге за 2024. годину и упућује се Влади Републике Србије ради прибављања сагласности.

II. За реализацију ове одлуке надлежан је Сектор за анализу тржишта и економске послове.

III. Ова одлука ступа на снагу наредног дана од добијања сагласности Владе Републике Србије на Финансијски план Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге за 2024. годину.

О б р а з л о ж е њ е

Савет Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: РАТЕЛ), на основу члана 28. став 4. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", број 35/2023, у даљем тексту: Закон) и члана 33. став 4. Статута Регулатораног тела за електронске комуникације и поштанске услуге, којима је утврђено да финансијски план доноси Савет РАТЕЛ-а, најкасније до 15. новембра текуће године за наредну годину, а ради испуњавања Законом прописаних обавеза, доноси одлуку као у диспозитиву.

ПРЕДСЕДНИК САВЕТА

Драган Ковачевић

Доставити:
- Сектору за анализу тржишта и економске послове x 5;
- Сектору за правне послове x 2;
- Кабинету x1.

27 -10- 2023

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РАТЕЛ
РЕГУЛАТОРНО ТЕЛО ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

1-07-021-12/25-4
0002239020255

Број:001363112 2025 59011 007 000 060 063 04 005
Деловодни број: 1-07-021-12/25-4
Датум: 28.03.2025.
Београд

На основу чланова 12. и 30. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 35/23), члана 16. став 1. тачка 6) Статута Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС”, бр. 65/23) и на основу Извештаја независног ревизора „Parker Russell" д.о.о. из Београда,

Савет Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге, на 47. редовној седници четвртог сазива, одржаној дана 28.03.2025. године, доноси

ОДЛУКУ О УСВАЈАЊУ ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЕШТАЈА РЕГУЛАТОРНОГ ТЕЛА ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ ЗА 2024. ГОДИНУ

1. Усвајају се финансијски извештаји Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге за 2024. годину, заједно са припадајућим Извештајем ревизора.

2. За спровођење ове одлуке задужен је Сектор за анализу тржишта и економске послове.

3. Ова одлука је коначна и ступа на снагу даном доношења.

О б р а з л о ж е њ е

Полазећи од својих законских и статутарних овлашћења прописаних у чл. 12. и 30. Закона о електронским комуникацијама и члану 16. став 1. тач. 6) Статута Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге, као и узимајући у обзир чињеницу да је Независни ревизор „Parker Russell“ д.о.о из Београда изразио позитивно мишљење на финансијске извештаје Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге за 2024. годину, Савет Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге је донео одлуку као у диспозитиву.

ПРЕДСЕДНИК САВЕТА

Предраг Ковачевић

Доставити:
- Директору,
- Служби за рачуноводство и финансије,
- Кабинету.

28-03-2025

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РАТЕЛ
РЕГУЛАТОРНО ТЕЛО ЗА
ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ
И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

ПЛАН РАДА
ЗА 2024. ГОДИНУ

новембар 2023. године

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

РАТЕЛ

РЕГУЛАТОРНО ТЕЛО ЗА
ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ
И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

ПЛАН РАДА
ЗА 2024. ГОДИНУ

новембар 2023. године

САДРЖАЈ

I. Увод

II. Стратешки приоритети у 2024. години

III. План рада организационих јединица Регулатора у 2024. години

1. **Сектор за електронске комуникације**
   - **1.1 Служба за радио-комуникације**
     - Група за радио-дифузију
     - Група за фиксне и мобилне радио-комуникације
     - Група за фиксне и сателитске радио-комуникације
   - **1.2 Служба за контролу**
     - Контролно-мерни центар Београд
     - Контролно-мерни центар Ниш
   - **1.3 Служба за мреже, услуге и електронску опрему**
     - Група за електронску и радио опрему
     - Група за мреже и услуге
     - Група за општа овлашћења и међуоператорске односе
     - Група за контролу квалитета услуга
2. **Сектор за правне послове**
   - **2.1 Служба за нормативу и заступање**
     - Група за нормативу
     - Група за заступање
   - **2.2 Служба за заштиту корисника и људске ресурсе**
     - Група за заштиту корисника
     - Група за људске ресурсе
3. **Сектор за анализу тржишта и рачуноводство трошкова**
   - **3.1 Служба за анализу тржишта и рачуноводство трошкова**
   - **3.2 Служба за рачуноводство и финансије**
   - **3.3 Одсек за управљање накнадама**
4. **Сектор за поштанске услуге**
   - **4.1. Служба за поштанску регулативу**
   - **4.2. Служба за регулисање и анализу поштанског тржишта**
5. **Сектор за информациону безбедност и технологије**
   - **5.1 Служба за информациону безбедност и послове Националног Церт-а**
   - **5.2 Служба за информационе технологије**
6. **Сектор за опште послове**
   - **6.1 Служба за изградњу и одржавање**
   - **6.2 Служба за набавке и заједничке послове**
     - Група за набавке
     - Група за послове писарнице и архиве

7. **Кабинет**

IV. Сарадња са другим институцијама и организацијама

V. Међународне активности

VI. Процес приступања Србије Европској унији

I. УВОД

Даном ступања на снагу новог Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 35/23, у даљем тексту: Закон), 7. маја 2023. године, Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге је наставила да, као Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Регулатор), обавља регулаторне и друге послове у оквиру делокруга и надлежности прописаних Законом и посебним законима којима се уређује област поштанских услуга и информационе безбедности. Као национално независно регулаторно тело у Републици Србији за област електронских комуникација и поштанских услуга, Регулатор врши јавна овлашћења у циљу ефикасног спровођења утврђене политике у области електронских комуникација и поштанских услуга, подстицања конкуренције електронских комуникационих мрежа и услуга, унапређивања њиховог капацитета, односно квалитета, доприноса развоју тржишта електронских комуникација и тржишта поштанских услуга, заштите интереса корисника електронских комуникација и корисника поштанских услуга.

Савет Регулатора, у складу са чланом 12. став 1. тачка 1) Закона доноси годишњи план рада Регулатора, усклађен са стратешким актима и акционим плановима из области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности, најкасније до 15. децембра текуће године за наредну годину.

Полазећи од циљева Стратегије развоја мрежа нове генерације до 2023. године („Службени гласник РС“, број 33/18), Стратегије развоја поштанских услуга у Републици Србији од 2021. до 2025. године („Службени гласник РС“, број 68/21), Стратегије заштите потрошача за период 2019-2024. година („Службени гласник РС“, број 93/19) и Стратегије развоја информационог друштва и информационе безбедности у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС“, број 86/21), Регулатор је припремио План рада за 2024. годину усклађен са наведеним стратешким актима и акционим плановима из области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности.

Како је 2023. године донет нов закон који регулише област електронских комуникација, главне активности биће усмерене на спровођење нових законских решења, односно на израду одговарајућих подзаконских аката. Доношењем новог закона постигнут је већи степен усклађености домаћих прописа с актуелним регулаторним оквиром Европске уније (ЕУ). Регулатор ће пратити измене и спровођење европске регулативе у области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности како би се одржао корак са модерним тенденцијама у регулацији тржишта електронских комуникација и поштанских услуга.

У складу са својим надлежностима и актуелним трендовима у развоју електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности, а имајући у виду потребе оператора и крајњих корисника, **Регулатор је утврдио следеће стратешке приоритете за 2024. годину.**

II. Стратешки приоритети у 2024. години

1. УНАПРЕЂЕЊЕ РЕГУЛАТОРНОГ ОКВИРА ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ

Регулатор је у обавези да предузме низ регулаторних активности у вези са доношењем потребних подзаконских аката у складу са новим законом који уређује област електронских комуникација, који је ступио на снагу 7. маја 2023. године. У прелазним и завршним одредбама, за доношење подзаконских аката је остављен рок од осамнаест месеци од дана ступања на снагу Закона.

Активност 1 - Спровођење Закона кроз израду нових подзаконских аката и усклађивање са регулаторним оквиром ЕУ за електронске комуникације

Израда и усклађивање подзаконских аката ће трајати током целе године, а у складу са одредбама Закона.

Фаза 1 – Правилник о утврђивању накнада за пружање услуга из надлежности Регулатора, Правилник о општим условима за обављање делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења и Правилник о начину коришћења радиофреквенцијског спектра по режиму општег овлашћења, Правилник о условима доделе и коришћења радиофреквенцијског спектра.

Фаза 2 - Правилник о начину прикупљања и објављивања података о врсти, расположивости и географској локацији капацитета електронске комуникационе мреже, Правилник о условима приступа и коришћењу података из јавног телефонског именика и Предлог правилника о универзалном сервису .

Фаза 3 - Правилник о начину и условима за доделу и употребу бројева из нумеричког опсега који почиње бројем 116, Правилник о садржини и начину пријаве уговора о међуповезивању на међународном нивоу.

Фаза 4 - Правилник о начину документовања прекомерних трошкова и мерила за остваривање права на накнаду прекомерних трошкова у вези са универзалним сервисом и Правилник о нивоу детаљности и начину објављивања података о понудама оператора за услуге универзалног сервиса.

Фаза 5 - Правилник о начину коришћења аматерских радио-станица.

Фаза 6 - Правилник о начину контроле коришћења радио-фреквенцијског спектра, обављања техничких прегледа и заштите од штетних сметњи.

Фаза 7 - Измене и допуне осталих правилника, односно усклађивање са новим Законом, доношење нових подзаконских аката прописаних Законом, као и припрема предлога подзаконских аката које доноси ресорно министарство на предлог Регулатора:

- Правилник о начину коришћења радио-станица на домаћим и страним ваздухопловима, локомотивама, бродовима и другим пловилима;
- Предлог техничких прописа којима се уређује стављање на тржиште и/или употребу радио опреме;

- Правилник о захтевима за утврђивање заштитне зоне за електронске комуникационе мреже и припадајућа средстава, радио-коридора и начину извођења радова приликом изградње објеката
- Правилник о условима у погледу кадрова, опреме и простора које мора да испуњава привредно друштво и друго правно лице за вршење мерења и испитивања рада електронских комуникационих мрежа и услуга, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме
- Правилник о техничким захтевима за дистрибуцију медијских садржаја терестричким путем и приступ мултиплексу
- Правилник о увођењу дигиталног терестричког емитовања медијске услуге радија и приступу мултиплексу

Активност 2 - Увођење стручног надзора над радом оператора електронских комуникација и радио-опреме

Законом је уведена нова надлежност Регулатора, која се односи на стручни надзор над радом привредних субјеката, у смислу Закона и других лица у области електронских комуникација. Регулатор обавља стручни надзор над применом Закона и прописа донетих на основу њега. Начин и поступак спровођења стручног надзора уређени су Правилником о начину и поступку спровођења стручног надзора у области електронских комуникација, за који се очекује да ће бити донет од стране надлежног министарства у првој половини 2024. године, а на предлог правилника који је сачинио Регулатор. Послове стручног надзора обавља овлашћено лице запослено код Регулатора, које за потребе обављања ових послова поседује легитимацију.

Предметно овлашћење за обављање послова стручног надзора значајно ће допринети ефикаснијем раду Регулатора на успостављању бољих услова на тржишту електронских комуникационих мрежа и услуга, а циљу постизања активније улоге Регулатора у спровођењу регулаторног оквира.

Активности Регулатора на реализацији ове надлежности су следеће:

- ресорно министарство доноси Правилник о начину и поступку спровођења стручног надзора, на предлог Регулатора;
- израда интерних аката Регулатора којима се ближе уређују поједини поступци стручног надзора;
- израда потребних легитимација за овлашћена лица за вршење стручног надзора;
- спровођења стручног надзора.

Активност 3 - Измена Плана намене радиофреквенцијских опсега

Потребно је усклађивање Плана намене радиофреквенцијских опсега са донетим одлукама на Светска конференција о радио-комуникацијама WRC-23.

2. МАПА ПУТА ЗА МРЕЖЕ 5G

Један од приоритета је припрема за спровођење јавног надметања за издавање појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра у радио-фреквенцијским опсезима намењеним за технологију 5G. По доношењу Правилника о минималним условима за издавање појединачних дозвола на основу јавног надметања од стране ресорног министарства, планирано је покретање поступка јавног надметања.

Активност 1 - Припрема и спровођење јавног надметања за издавање појединачних дозвола за коришћење радио-фреквенција у радио-фреквенцијским опсезима намењеним за 5G технологију

На основу студије „Избор оптималног аукцијског модела продаје фреквенцијских опсега за постојеће и нову 5G технологију", која је урађена у 2019. години, приступиће се избору консултанта за спровођење јавног надметања по моделу који буде био предложен. Консултант ће бити у обавези да припреми све потребне процедуре за спровођење јавног надметања, дефинише правила спровођења јавног надметања на основу врсте јавног надметања, изради софтвер уколико се буде радило о електронској аукцији, усклади софтвер за електронску аукцију са нашим специфичностима и правилима која буду прописана. Консултант ће бити у обавези да спроведе обуке за коришћење свих потребних софтвера од стране квалификованих понуђача (оператори) као и за запослене из Регулатора, обезбеди подршку током спровођења јавног надметања и подршку након доношења одлуке о избору најбољих понуда и понуђача, као и у случају покретања судских поступака.

Активност 2 - Дефинисање новог радио-фреквенцијског опсега, који би био одговарајући за пресељења фиксних линкова из фреквенцијског опсега 26 GHz који је означен као пионирски фреквенцијски опсег на високим фреквенцијама за примену технологије 5G

Постојећи корисници опсега 26 GHz су се изјаснили да неће започети коришћење овог опсега пре 2026. године за потребе 5G, али су показали интерес за отварање новог фреквенцијског опсега за нове фиксне линкове, а који би уједно и био опсег у који би се изместили постојећи линкови из опсега 26 GHz. У 2024. години ће бити извршена анализа заузетост опсега 26 GHz и предложен нови опсег за нове фиксне линкове и будуће пресељење постојећих фиксних линкова из опсега 26 GHz.

3. УНАПРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ РАДИОФРЕКВЕНЦИЈСКОГ СПЕКТРА

Настављају се активности на изградњи новог комплекса Контролно-мерног центра „Београд" на постојећој локацији у Добановцима, што је неопходан услов за ефикасну употребу система за мониторинг радиофреквенцијског (РФ) спектра, као и стварање оптималног радног окружења за запослене. Постојећи комплекс, изграђен шездесетих година прошлог века, није услован за своју садашњу намену и у лошем је стању услед дуготрајне употребе, чиме је доведена у питање његова функционалност. План је да остане у употреби до почетка рада новог комплекса, након чега ће бити срушен. Нови комплекс ће се састојати од зграде контролно-мерног центра, антенских стубова и

помоћних и пратећих објеката. Пројекат изградње система даљински управљаних контролно-мерних станица (ДУКМС) је у својој завршној фази, чиме је омогућено континуално праћење стања у етру на већем делу државне територије. Настављају се активности везане за изградњу мреже компактних даљински управљаних мерних станица (КДУС) које се постављају у градовима и већим насељима. На овај начин се обезбеђује прецизно лоцирање извора који се налазе у овим градовима или њиховом непосредном окружењу употребом TDOA или хибридне TDOA/AOA методе, као и контрола рада предајника који сигнале емитују са малом излазном снагом и раде на вишим фреквенцијама, а чије је присуство карактеристично пре свега за урбане средине. Значајно унапређење представља интеграција свих мерних резултата и значајних техничких података са свих станица система за мониторинг РФ спектра у јединствену софтверску платформу, чиме се стварају услови за још ефикаснију контролу коришћења радиофреквенцијског спектра.

Активност 1 - Израда инвестиционо-техничке документације и прибављање дозвола и сагласности надлежних институција за изградњу новог комплекса Контролно-мерног центра „Београд“

Израда техничке документације обухвата израду комплетне пројектне документације за комплекс (архитектонски пројекат, грађевински пројекат и пројекат уређења ентеријера), израду техничке документације спољног уређења, инфраструктуре и озелењавања локације, као и израду техничке документације за два антенска стуба.

По изради техничке документације биће прибављене дозволе и сагласности надлежних институција за изградњу објеката.

Активност 2 - Проширење мреже компактних даљински управљаних мерних станица у систему мониторинга РФ спектра у урбаним срединама

У току 2024. године ће се, у складу са смерницама из Студије изводљивости изградње система за мониторинг радиофреквенцијског спектра у урбаним срединама коју је изградио Електротехнички факултет Универзитета у Београду заједно са Иновационим центром Електротехничког факултета у Београду, наставити активности везане за набавку мерне опреме и изградњу компактних даљински управљаних мерних станица (КДУС) у градовима који су у надлежности оба контролно-мерна центра.

Активност 3 - Опремање мерном опремом и мерним возилом

За 2024. годину планирана је реализација набавке теренског контролно-мерног возила за зону одговорности Канцеларије Ужице, при Контролно-мерном центру Ниш, за извршење задатака контроле РФ спектра у тешко доступним зонама, ван асфалтних путева. Планирана је и набавка одређених резервних компонената које се користе у оквиру мониторинг станица, чиме се обезбеђује редундантност и поузданост најважнијих делова система, замена постојећих мерних пријемника (старих више од 10 година) новим моделима који имају подршку за мерење широкопојасних емисија које су предвиђене 5G технологијом, набавка одређеног броја лиценци управљачког софтвера за мониторинг и гониометрисање.

Активност 4 - Израда Студије развоја система за мониторинг РФ спектра

Убрзани развој нових технологија у области бежичних електронских комуникација значајно усложњавају захтеве које мора да испуни савремени интегрисани систем за мониторинг РФ спектра, чије постојање је предуслов за испуњавање свих задатака контроле коришћења РФ спектра. Регулатор је 2017. године започео пројекат изградње даљински управљаних контролно-мерних станица (ДУКМС) без људске посаде, чиме се обезбеђује мониторисање РФ спектра 24/7 на целој територији Републике Србије. 2021. године је паралелно започео пројекат изградње мреже компактних даљински управљаних мерних станица (КДУС) које се постављају у градовима и већим насељима. Студија развоја система за мониторинг РФ спектра треба да сагледа досадашње фазе развоја система за мониторинг РФ спектра, комплексност и конфигурацију мреже, техничке карактеристике компонената у систему за мониторинг и да дâ јасне смернице за његов будући развој.

Активност 5 - Унапређење софтверске платформе контроле РФ спектра

С развојем система за мониторинг РФ спектра јавила се потреба за обједињавањем, управљањем и анализом података и мерних резултата који се прикупљају са даљински управљаних контролно-мерних станица, компактних мерних станица у зонама TDOA, као из других мерних станица. С тим у вези, Служба за контролу је развила јединствену платформу која има за циљ да на једном месту обједини најзначајније аспекте радних процеса контроле РФ спектра, као што су праћење статуса мерних станица и мерне опреме, аутоматско прикупљање и анализа мерних података, евидентирање резултата мерење и управљање пословима контроле. За 2024. годину је планиран даљи развој постојећих функционалности и сервиса, као и интеграција са информационим системом за прикупљање и обраду мерних података, њихову анализу и графички приказ. Активности које се тичу развоја оперативног надзора над мрежом РФ мониторинг станица представљаће посебан сегмент платформе.

4. ЗАШТИТА КОРИСНИКА УСЛУГА ЕЛЕКТРОНСКИХ КОМУНИКАЦИЈА И ПОШТАНСКИХ УСЛУГА

Један од постулата на којима почива регулација тржишта је обезбеђивање високог нивоа заштите интереса корисника у односу са операторима, односно пружаоцима јавно доступних електронских комуникационих услуга и поштанским операторима, а посебно кроз обезбеђивање доступности јасних и потпуних информација о ценама, условима приступа и коришћења, али и ефикасно поступање по приговорима на рад оператора. Приоритет Регулатора и у 2024. години остаје обезбеђивање сталног унапређења доступности, приступачности и квалитета јавних комуникационих мрежа и услуга и поштанских услуга, за све кориснике.

Активност 1 - Ефикасније решавање спорова

Закон о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 35/23, у даљем тексту: Закон) је ступио на снагу 7. маја 2023. године, а одредбом члана 180. став 3. Закона је прописано да одредбе члана 113. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13 - УС, 62/14 и 95/18 – др. закон, у даљем тексту:

ЗЕК) остају на снази до доношења подзаконског акта из члана 140. став 6. Закона, односно до доношења подзаконског акта којим Регулатор ближе уређује поступак вансудског решавања спора између крајњег корисника и пружаоца јавно доступне електронске комуникационе услуге.

Одредбом члана 173. став 3. Закона прописано је да ће Регулатор донети подзаконски акт из члана 140. став 6. Закона у року од 12 месеци од дана ступања на снагу Закона. У складу са наведеним прелазним одредбама Закона, Регулатор ће у прописаном року донети подзаконски акт из члана 140. став 6. Закона, те ће у 2024. години започети поступање у складу са Законом, што подразумева мериторно одлучивање Регулатора уколико спор између крајњег корисника и пружаоца јавно доступне електронске комуникационе услуге не може бити решен споразумно.

У складу са одредбама члана 113. ЗЕК-а, Регулатор спроводи поступак посредовања у мирном решавању спорова између претплатника/корисника и оператора електронских комуникација у вези са висином рачуна и квалитетом услуге. Као што је напред наведено, након ступања на снагу подзаконског акта из члана 140. став 6. Закона, створиће се услови да Регулатор, у складу са овлашћењем прописаним Законом, вансудски решава спорове између оператора и претплатника, односно између пружаоца јавно доступне електронске комуникационе услуге и крајњег корисника, и то доношењем мериторне одлуке, а тиме се подстиче значај вансудског решавања спора који је у интересу обе странке. Наведено решење се већ примењује у државама у региону, а дужи низ година је у примени и у државама чланицама ЕУ. Поред наведеног, Регулатор анализира и Опште услове оператора, односно пружалаца јавно доступних електронских комуникационих услуга, у циљу давања налога, препорука и сугестија за измене и допуне истих, као и њиховог усклађивања са прописима који уређују електронске комуникације, заштиту потрошача и другим прописима, а све у циљу ефикасније заштите корисника јавно доступних електронских комуникационих услуга. У остваривању надлежности везаних за заштиту корисника, Регулатор остварује сарадњу са другим органима и организацијама, као што су: ресорно министарство, односно инспекција тог министарства, органи аутономне покрајине који су надлежни за инспекцијски надзор у овој области, Министарство унутрашње и спољне трговине, Регулаторно тело за електронске медије, као и са другим органима и организацијама у зависности од материје.

Регулатор ће у току 2024. године наставити да прати примену прописа који уређују заштиту корисника јавно доступних електронских комуникационих услуга, као и прописа који уређују заштиту потрошача. У објављеним Смерницама за заштиту корисника телекомуникационих услуга – Информисање и едукација корисника/претплатника услуга електронских комуникација, корисницима ових услуга је пружена помоћ и едукација кроз савете, упутства и навођење начина на које потенцијални приговори корисника могу да се спрече, а у току 2024. године извршиће се и усклађивање наведених смерница са Законом и подзаконским актима донетим на основу њега у делу који се односи на заштиту корисника јавно доступних електронских комуникационих услуга.

Активност 2 - Праћење регулисаних цена роминга, као и предузимање активности за стварање услова за снижавање цена услуга роминга између региона Западног Балкана и Европске уније

Регулатор наставља да прати регулисане цене роминга и примену Споразума о снижавању цена роминга у региону Западног Балкана којим је уведена нова роминг регулација односно укинуте су роминг накнаде за крајње кориснике. У оквиру имплементације наведеног Споразума, Регулатор је донео општи акт који се односи на утврђивање детаљних правила о примени политике примереног коришћења, утврђивање методологије процене одрживости укидања малопродајних додатних накнада за роминг и захтева који подноси пружалац услуга роминга за потребе те процене. Поред наведених активности, Регулатор ће, у оквиру својих овлашћења, наставити да спроводи све потребне активности у стварању услова за снижавање цена услуга роминга између региона Западног Балкана и Европске уније.

Активност 3 - Сарадња са учесницима повезаним са заштитом конкуренције у области поштанских услуга

У складу са Стратегијом развоја поштанских услуга за период 2021-2025. године, Регулатор је на националном нивоу задужен за координацију активности у циљу што боље заштите конкуренције на тржишту поштанских услуга. За 2024. годину су планиране активности које укључују сарадњу и размену мишљења са осталим заинтересованим институцијама из ове области, као што су: надлежно министарство, поштански оператори и Комисија за заштиту конкуренције, посебно у делу измена Закона о поштанским услугама које се односе на заштиту конкуренције.

Активност 4 - Посредовање у вансудском решавању спорова између корисника и поштанских оператора

Регулатор, сагласно Закону о поштанским услугама („Службени гласник РС“, број 77/19), посредује у вансудском решавању спорова између корисника и поштанских оператора, уз примену одредаба закона којима се уређује посредовање, као и других прописа којима се уређује вансудско решавање спорова.

5. ПОВЕЋАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ НА ТРЖИШТИМА ЕЛЕКТРОНСКИХ КОМУНИКАЦИЈА И ПОШТАНСКИХ УСЛУГА

Једна од примарних активности Регулатора у складу са прописима који уређују електронске комуникације и поштанске услуге јесте повећање конкурентности на тржишту електронских комуникација и тржишту поштанских услуга. Основни механизам који је на располагању сваком регулатору јесу анализе тржишта и Регулатор ће наставити да обавља активности везане за анализу тржишта. Такође ће се наставити кампање упоредних мерења параметара квалитета мобилних мрежа. У 2024. години, поред мерења квалитета универзалне поштанске услуге ЈПО, наставиће се и са мерењем квалитета експрес услуга које пружају остали поштански оператори.

Активност 1 - Завршетак свих активности у вези новог круга анализе релевантних тржишта

Регулатор је у периоду 2021-2022. године отпочео нови круг анализе релевантних тржишта, у складу са Препоруком Комисије од 9. октобра 2014. године о релевантним тржиштима производа и услуга у области електронских комуникација подложним претходној (*ex ante*) регулацији 2014/710/ЕУ и Одлуком о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС", број 78/18). Преостале активности се односе на велепродајно тржиште средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште (Т3б), односно завршетак поступка израде Стандардне понуде за услуге широкопојасног приступа.

Активност 2 - Примена трошковног модела заснованог на дугорочним инкременталним трошковима – LRIC

Регулатор ће почетком 2024. године завршити пројекат ажурирања постојећег LRIC модела, на коме је ангажован независни консултант који ће изменити LRIC модел у складу са резултатима анализа релевантних тржишта и припремити га за обрачун цена регулисаних велепродајних услуга. Након тога, Регулатор ће донети решења о утврђивању цена заснованим на LRIC моделу трошкова за услуге на два релевантна тржишта: на велепродајном тржишту локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији и на велепродајном тржишту средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште.

Активност 3 - Контрола цена регулисаних услуга и услуга везаних у пакете

Оператори са ЗТС којима је одређена обавеза рачуноводственог раздвајања и примена трошковног рачуноводства настављају да достављају регулаторне извештаје према моделу текућих трошкова. Регулатор ће наставити да врши контролу начина формирања цена регулисаних услуга оператора са ЗТС на основу достављених регулаторних извештаја за 2023. годину, као и применом LRIC модела за одређивање цена регулисаних велепродајних услуга на релевантним тржиштима.

Планирано је да и у 2024. години Регулатор ангажује независног ревизора за поступак ревизије регулаторних извештаја оператора са значајном тржишном снагом за 2023. годину.

Регулатор почетком 2024. године планира завршетак пројекта ажурирања постојећег модела за прорачун *margin squeeze* теста код утврђивања цена услуга везаних у пакете. Већина земаља у Европској унији и окружењу има развијену методологију за утврђивање маказа цена коју доследно примењује на цене услуга везаних у пакете. Како пакети добијају све значајније учешће у понуди малопродајних услуга, контрола цена услуга везаних у пакете представља континуиран задатак за Регулатора у наредном периоду.

Активност 4 - Провера стандардних понуда оператора са значајном тржишном снагом

Регулатор планира окончање поступка израде Стандардне понуде за услуге широкопојасног приступа почетком 2024. године, те ће од тог тренутка бити на снази све стандардне понуде у погледу којих су утврђене обавезе решењима о одређивању оператора са ЗТС на основу последњег круга анализе релевантних тржишта. Након што Регулатор утврди цене засноване на LRIC моделу трошкова за услуге на велепродајном тржишту локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији и на велепродајном тржишту средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште, приступиће се поступку измене ових цена у постојећим стандардним понудама. У случају потребе за другим изменама у стандардној понуди на захтев оператора са ЗТС, Регулатор врши проверу усаглашености стандардне понуде са релевантним прописима и актима Регулатора.

Активност 5 - Упоредна мерења и анализа параметара квалитета осталих услуга поштанских оператора

Главни циљ ове активности, која представља новину не само на домаћем, већ и на тржиштима поштанских услуга европских земаља, јесте промоција конкуренције кроз оцену квалитета осталих поштанских услуга, помоћу новог модела мерења квалитета поштанских услуга изван опсега универзалне поштанске услуге, пре свега експрес услуга, који је креиран и тестиран током 2022. године. Регулатор је 2023. објавио прве резултате, а мерења се у континуитету настављају и током наредне године. Резултати су од велике помоћи корисницима поштанских услуга у одабиру адекватног оператора осталих поштанских услуга (на основу односа између цене и квалитета), као и поштанским операторима приликом идентификовања процеса који се не одвијају на задовољавајућем нивоу, а све у циљу побољшања квалитета пружања поштанских услуга.

Активност 6 Апликације за поређење цена поштанских услуга поштанских оператора који обављају остале поштанске услуге

Циљ ове активности је да се кориснику обезбеди могућност да на једном месту изврши поређење цена експрес и курирских услуга (осталих поштанских услуга), по поштанским операторима активним на тржишту поштанских услуга Републике Србије. Током 2022. године, почела је са радом апликација за поређење цена поштанских услуга у унутрашњем поштанском саобраћају поштанских оператора који обављају остале поштанске услуге, а током 2024. године очекује се завршетак развоја апликације у за упоредни преглед основних цена за међународни поштански саобраћај.

Активност 7 Информисање корисника о доступности осталих поштанских услуга поштанских оператора путем ГИС портала Регулатора

Стратегијом развоја поштанских услуга у Републици Србији од 2021-2025. године предвиђено је увођење ГИС (географски информациони систем) портала, у циљу приказивања територијалне доступности услуга поштанских оператора (пословнице, пакетомати, зоне територијалне покривености услугама и др.), претрага просторних

података и других података. У претходном периоду корисницима је путем ГИС портала омогућен једноставан, визуелан приказ квалитета доступности услуга поштанских оператора. Током 2024. планирано је ажурирање постојећих података и проширење скупа просторних података (густина становништва), у циљу квалитетније анализе и доношења одговарајућих одлука.

6. АНАЛИЗА РАДА ЈПО У ПОГЛЕДУ КВАЛИТЕТА, ТРОШКОВА И ОДРЖИВОСТИ УНИВЕРЗАЛНЕ ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

Према Стратегији развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021-2025. године, у оквиру Акционог плана предвиђена је активност „Доношење закона о изменама и допунама закона о поштанским услугама". Рок за реализацију ове активности је четврти квартал 2024. године, при чему је главни носилац надлежно министарство, а Регулатор је партнер у спровођењу активности.

Предвиђено је да се за измене и допуне појединих одредби Закона о поштанским услугама, пре свега као улазни подаци, користе резултати Студије о одрживости универзалне поштанске услуге и дефинисању њене улоге у складу са променљивим потребама корисника, и то у погледу дефинисања опсега универзалне услуге, квалитета преноса пошиљака и квалитета доступности јединица поштанске мреже.

Студија о одрживости универзалне поштанске услуге и дефинисању њене улоге у складу са променљивим потребама корисника је такође предвиђена у Стратегији развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021-2025. године, у оквиру мере за „Обезбеђење одрживости пружања свих услуга из оквира универзалне поштанске услуге, као услуге од општег интереса". За реализацију наведене активности као орган који спроводи активност одређен је Регулатор, а партнери у спровођењу активности су надлежно министарство и ЈПО.

Убрзане промене на тржишту поштанских услуга, услед промене потреба корисника, резултирају смањењем обима писмоносних поштанских пошиљака и растом пакета, тако да је финансијска одрживост универзалне поштанске услуге под све већим притиском, код већине давалаца универзалне поштанске услуге у Европи. Имајући у виду наведено, од изузетне важности је да ЈПО правилно примени методологију за прорачун трошкова услуга из универзалног сервиса, како би се извршиле евентуалне корекције цена и обезбедила адекватна компонента развоја ЈПО као јединог даваоца УПУ. Резултати из студије о одрживости универзалне поштанске услуге даће смернице законодавцу у вези са редефинисањем опсега УПУ, прописивањем адекватних параметара квалитета УПУ, и доступношћу УПУ, на начин да се задовоље потребе и очекивања корисника. Праћење квалитета универзалне поштанске услуге ће бити приоритет Регулатора и у 2024. години, посебно узимајући у обзир да квалитет пружања поштанских услуга у последњих неколико година не достиже прописане стандарде квалитета.

Активност 1 - Анализа квалитета пружања универзалне поштанске услуге коју обавља ЈПО и провера трошкова обављања ових услуга

У току 2024. године планира се наставак активности трогодишњег мерења и анализе квалитета универзалне поштанске услуге у циљу обезбеђивања доступности универзалне поштанске услуге, прописаног квалитета, по приступачним ценама, свим грађанима у Републици Србији. Једна од најважнијих активности Регулатора је наставак мерења квалитета, као и праћење и анализа квалитета пружања универзалне поштанске услуге коју обавља ЈПО. Инсистирање на потпуној примени Правилника о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја јавног поштанског оператора („Службени гласник РС“, број 126/20) ће омогућити проверу свих трошкова УПУ по свакој појединачној услузи, као и прорачун и начин формирања цене за сваку појединачну услугу из опсега УПУ, пружајући реалан увид у то да ли је могуће на постојећи начин наставити са обезбеђивањем УПУ у нашој земљи, узимајући у обзир све њене аспекте.

Активност 2 - Анализа одрживости универзалне поштанске услуге

Узимајући у обзир уочен пад обима услуга из опсега универзалне услуге и повећање јединичних трошкова обављања универзалне услуге с једне стране, и њене основне постулате, као што су приступачне цене и гарантован (висок) квалитет, с друге стране, намеће се питање опстанка постојећег концепта универзалне поштанске услуге. Стратегија развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021-2025. године је идентификовала реализацију Студије о одрживости универзалне поштанске услуге и дефинисању њене улоге у складу са променљивим потребама корисника као једну од кључних активности и за носиоца одредила Регулатора. Студија о одрживости универзалне поштанске услуге подразумева комплексну анализу, која је тренутно у фокусу свих поштанских администрација (надлежних министарстава и регулатора) европских земаља, а први кораци на том пољу у Републици Србији су спроведени у другој половини 2022. године. Регулатор је и у 2023. години спровео низ активности у циљу реализације предметне студије, и то: панел дискусију на тему одрживости универзалне поштанске услуге, расписивање јавне набавке и одабир консултанта, израду Нацрта методологије, као и јавне консултације у вези с Нацртом методологије (фаза 1).

Друга и трећа фаза овог пројекта су предвиђене за 2024. години, а резултати анализе могу се користити као улазни параметри за измене Закона о поштанским услугама, као и подзаконских аката.

7. РАЗВОЈ СИСТЕМА ЗА КООРДИНАЦИЈУ И ПРЕВЕНЦИЈУ РИЗИКА У ИКТ СИСТЕМИМА

У складу са измењеним и допуњеним Законом о информационој безбедности, као и са усвојеним подзаконским актима, активности из надлежности Националног ЦЕРТ-а спроводиће се у утврђеним роковима.

Активност 1 - Кампање и промоција информационе безбедности

Промовисање информационе безбедности ће се спроводити кроз постојећу израду видео материјала и публикација и извештаја о пријављеним инцидентима од стране оператора,

креирање аутоматизованих извештаја намењених операторима, имплементацију система за откривање сајбер претњи, организовање семинара, радионица и предавања у циљу подизања свести о информационој безбедности.

Стратегијом развоја информационог друштва и информационе безбедности за период 2021– 2026. године и пратећим Акционим планом, предвиђено је да Национални ЦЕРТ обезбеди платформу за подизање свести и знања грађана у домену информационе безбедности. У складу са обавезама из наведене стратегије, као и ради унапређења промоције ове области, имплементирана је платформа намењена свим типовима корисника. Садржај ће се континуирано развијати и биће прилагођен различитим нивоима знања.

Активност 2 - Похађање обука из области информационе безбедности

Служба за информациону безбедност ће учествовати у раду конференција, похађати курсеве и семинаре у циљу константног стручног усавршавања из области информационе безбедности.

Активност 3 - Сарадња и повезивање са домаћим, регионалним и међународним организацијама у области информационе безбедности

Национални ЦЕРТ непосредно сарађује са органом државне управе надлежним за безбедност ИКТ система, посебним ЦЕРТ-овима у Републици Србији, сличним организацијама у другим земљама, јавним и привредним субјектима, ЦЕРТ-овима самосталних оператора ИКТ система, као и са ЦЕРТ-ом републичких органа. Национални ЦЕРТ ће наставити да унапређује постојећу сарадњу са међународним организацијама у области информационе безбедности кроз активно учешће на конференцијама и регионалним и међународним пројектима, као и осталим члановима националне ЦЕРТ заједнице на територији Републике Србије.

Активност 4 - Развој система за откривање сајбер претњи

Систем за откривање сајбер претњи омогућава сагледавање и праћење стања информационе безбедности у Републици Србији, на основу ког се планирају и спроводе проактивне и реактивне мере у циљу унапређења капацитета одбране у домену информационе безбедности. Развој овог система на територији Републике Србије ће се вршити у фазама и у складу са могућностима које систем пружа.

Активност 5 - Развој система за симулацију сајбер напада - *CyberRange*

Платформа за симулацију сајбер напада је намењена подизању кадровских капацитета запослених у Сектору за информациону безбедност и технологије, као и запосленима у кључним државним институцијама. Реч је о платформи која садржи 23 реална сценарија и има могућност симулације радног окружења запослених који су задужени за безбедност у овој области. Кроз практичне вежбе полазници стичу знања и вештине које су неопходне за детекцију и опоравак од сајбер напада.

Активност 6 - Развој система за пружање раних упозорења

Национални ЦЕРТ, у складу са Законом о информационој безбедности, пружа рана упозорења, узбуне и најаве и информише релевантна лица о ризицима и инцидентима из области информационе безбедности на националном нивоу.

Развој система за пружање раних упозорења треба да омогући ефикасније прикупљање, дељење и коришћење раних упозорења. Систем за рана упозорења састоји се од дела система намењеног консолидацији информација из различитих извора и дела система који се тиче дистрибуције раних упозорења.

Национални ЦЕРТ ће континуирано радити на проналажењу извора података који се у виду раних упозорења могу дистрибуирати операторима ИКТ система.

8. УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИСУСТВА РЕГУЛАТОРА НА МЕЂУНАРОДНОМ НИВОУ И ВИДЉИВОСТИ НА НАЦИОНАЛНОМ НИВОУ

Регулатор ће наставити са учешћем у раду међународних организација и институција у области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности. Поред тога, планирана је и даља сарадња са регулаторним и стручним телима суседних држава, чланица Европске уније и других држава, ради усаглашавања праксе и примене прописа. Посебан акценат биће стављен на веће присуство у раду организација које окупљају европске регулаторе за електронске комуникације и поштанске услуге, као и на сарадњу с регулаторним телима суседних земаља.

Активност 1 - Учешће у радним групама Међународне уније за телекомуникације (ITU), Европске конференције поштанских и телекомуникационих администрација (CEPT), Европског телекомуникационог института за стандарде (ETSI), Групе за политику радио-фреквенцијског спектра (RSPG), Тела европских регулатора за електронске комуникације (BEREC), Групе независних регулатора (IRG), Европске агенције за сајбер безбедност (ENISA), Светског поштанског савеза (UPU), Европског комитета за поштанску регулацију (CERP) и Групације европских регулатора за поштанске услуге – (ERGP)

Регулатор ће и током 2024. године учествовати у раду међународних организација и институција у области електронских комуникација, института за стандарде и европских конференција и наставиће сарадњу са регулаторним и стручним телима држава чланица Европске уније и других држава, ради усаглашавања праксе и примене прописа из области електронских комуникација.

Представници Регулатора ће, кроз континуирано учешће и ангажовање у активностима стручних радних група Међународне телекомуникационе уније (ITU), Европског телекомуникационог института за стандарде (ETSI), Тела европских регулатора за електронске комуникације (BEREC), Групе независних регулатора (IRG), Европске агенције за сајбер безбедност (ENISA) и Европске конференције поштанских и телекомуникационих администрација (CEPT), доприносити припреми и изради докумената, смерница, стратегија и планова за развој и унапређења у области електронских комуникација.

Током 2024. године Регулатор ће учествовати у раду Групе за политику радио-фреквенцијског спектра (RSPG). RSPG је саветодавна група на експертском нивоу, чији је задатак да Европској комисији пружи помоћ и саветовање на стратешком нивоу у развоју политике коришћења радио-фреквенцијског спектра по питањима која се односе на коришћење РФ спектра, координацију приступа политици коришћења РФ спектра као и на усклађивање услова неопходних за успостављање и функционисање унутрашњег тржишта. У овој групи Србија има својство посматрача, а предности учешћа Регулатора у раду групе јесте праћење стратешких одлука, кроз приступ мишљењима, ставовима и извештајима и примена нових решења у нашим условима.

Током 2024. године биће настављена сарадња са чланицама Европске уније, чланицама EFTA и кандидатима за приступање Европској унији у оквиру Тела европских регулатора за електронске комуникације – BEREC и Групе независних регулатора (IRG), пре свега кроз састанке на нивоу контакт групе и радних група које су формиране по тематским областима. Активности ће пре свега бити усмерене на праћење спровођења новог регулаторног оквира за електронске комуникације у Европској унији и на његову примену у домаћем законодавству.

На основу Меморандума о сарадњи у области контроле квалитета услуга (QoS) европских националних регулаторних тела из земаља потписница, Регулатор ће и током 2024. године наставити сарадњу и размену искустава у овој области кроз организацију и учешће на редовном годишњем састанку (QoS Meeting 2024).

Регулатор учествује у раду међународних организација и институција у области поштанских услуга и сарађује са регулаторним и стручним телима држава чланица Европске уније и других држава, ради усаглашавања праксе и примене прописа из области поштанских услуга.

Представници Регулатора у континуитету активно прате активности свих радних група Групације европских регулатора за поштанске услуге – (ERGP) и учествују у пленарним заседањима у својству посматрача. Представници Регулатора ће наставити да активно прате све радне групе Групације европских регулатора за поштанске услуге – (ERGP), и да непосредно учествују у састанцима три радне групе ERGP (*Consumers and Market Indicators WG, Regulatory Framework WG, Regulatory tools WG)* као и у састанцима контакт мреже (ERGP CN) и пленарним заседањима (ERGP *Plenary*). Представница Регулатора учествује у изради извештаја ERGP M*arket Indicators WG,* у тиму обрађивача (*drafters team*).

Регулатор ће у складу са дефинисаним приоритетима Републике Србије из области поштанских услуга пратити активности Светског поштанског савеза, односно Административног савета који је задужен између осталог за питања у вези поштанске регулативе на глобалном нивоу и одлука донетих на Ванредном конгресу одржаном у Ријаду, Саудијска Арабија, у периоду од 1-5.10.2023. године. Ове активности су координиране са Министарством информисања и телекомуникација, Владе Републике Србије.

На нивоу европске регулативе очекују се даљи кораци у изради нацрта, усвајању и имплементацији нове директиве ЕУ из области поштанских услуга.

Активност 2 - Организација састанака међународних организација

Регулатор ће бити домаћин 61. састанка пројектног тима FM22 (*Monitoring and Enforcement*), у организацији Европске конференције поштанских и телекомуникационих администрација (CEPT), који ће се по први пут одржати у Београду, у периоду од 16. до 19. априла 2024. године.

Учешће Регулатора, као националног регулаторног тела за област електронских комуникација, у раду Одбора регулатора и радних група BEREC-а, као и Управног одбора Канцеларије BEREC-а, уређено је споразумом закљученим са BEREC-ом и Канцеларијом BEREC-а. Представници Регулатора су од марта 2012. године активно укључени у рад експертских радних група, Контакт мреже и Одбора регулатора, Регулатор ће бити домаћин трећег годишњег састанка Контакт мреже BEREC-а (CN3 2024), који се одржава у периоду од 12. до 13. септембра 2024. године, у Београду.

Активност 3 - Унапређење сарадње на регионалном нивоу

Планирано је да се настави редовна сарадња са регулаторним телима за електронске комуникације и поштанске услуге Словеније, Хрватске, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Северне Македоније, као и да се интензивирају редовни сусрети стручњака ових регулатора у појединим областима рада.

Такође се планира наставак сарадње са регулаторима потписница Споразума о снижењу цена услуга роминга по питању праћења имплементације предвиђених активности и олакшавања регионалног дијалога.

Активност 4 - Унапређење видљивости Регулатора на националном нивоу

Наставља се планирање и спровођење активности које треба да доприносу унапређењу видљивости Регулатора, у настојању се да јавности приближе његова улога и резултати рада, као и да се повећа посећеност сајта и додатно унапреди интеракција са корисницима и грађанима.

За 2024. годину је предвиђено унапређење функционалности сајта Регулатора, у циљу приступачнијег и информативнијег садржаја за пословне кориснике, физичка лица и медије, као и информисања и едуковања грађана и унапређења опште позитивне слике у јавности.

Осмишљавањем и израдом мултимедијалног садржаја, побољшањем визуелног идентитета Регулатора, даљом промоцијом и производњом нових анимираних видеа, филмова, брошура, фотографија и постера, Регулатор ће настојати да повећа видљивост на друштвеним мрежама, посећеност сајта, затим да објасни области свог деловања и актуалне пројекте, као да на различите начине повећа интеракцију са грађанима, односно са корисницима (дужим задржавањем на сајту, интеракцијом на друштвеним мрежама, употребом апликација RATEL NetTest, цене услуга и сл.).

III. ПЛАН РАДА ОРГАНИЗАЦИОНИХ ЈЕДИНИЦА РЕГУЛАТОРА У 2024. ГОДИНИ

1. Сектор за електронске комуникације

1.1 Служба за радио-комуникације

1. ИЗРАДА ПЛАНА НАМЕНЕ И ПЛАНОВА РАСПОДЕЛЕ

План намене

Потребно је изменити План намене радио-фреквенцијских опсега у смислу даљих усаглашавања са резултатима Светске конференције за радио-комуникације која се одржава у периоду од 20.11-15.12.2023. (WRC-23), као и на основу ажуриране Европске табеле намене радио-фреквенцијских опсега (ECA Table). Коначни текст предлога измене Плана намене радио-фреквенцијских опсега, по завршетку законске процедуре, доставља се ресорном министарству на даљу надлежност.

Рок: II квартал 2024.

Планови расподеле

Новим Законом о електронским комуникацијама Планове расподеле радио-фреквенцијских опсега доноси Регулатор. Доношењем новог Закона о електронским комуникацијамаи новог Плана намене, као и услед потребе за дефинисањем услова за коришћењем радиофреквенцијског спектра, неопходна је израда нових, измена постојећих и примена усвојених планова расподеле.

1) *Измене и допуне Плана расподеле фреквенција/локација за терестричке аналогне FM радио-дифузне станице;*
2) *Измене и допуне Плана расподеле фреквенција/локација/области за терестричке дигиталне звучне радиодифузне станице у делу VHF опсега (209-230 MHz) за територију Републике Србије (по потреби)*
3) *Измене и допуне Плана расподеле радио-фреквенција/локација/области за терестричке дигиталне TV радиодифузне станице у радиофреквенцијском опсегу 470-694 MHz*

Рок: током 2024.

2. ИЗРАДА ПРАВИЛНИКА ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ РЕГУЛАТОРА

Нови Закон о електронским комуникацијама условио је измене општих аката предвиђених тим законом, односно доношење нових. Измене појединих правилника, које се односе на радио-комуникације, неопходне су ради увођења нових технологија, као и ради дефинисања нових услова на тржишту електронских комуникација, док неке измене могу бити формалне природе.

1) *Измене и допуне Правилника о начину коришћења радио-фреквенција по режиму општег овлашћења;*

2) *Израда Правилника о условима доделе и коришћења радиофреквенцијског спектра;*
3) *Измене и допуне Правилника о начину коришћења радио-станица на домаћим и страним ваздухопловима, локомотивама, бродовима и другим пловилима;*
4) *Измене и допуне Правилника о утврђивању накнада за пружање услуга из надлежности Регулатора;*
5) *Измене и допуне Правилника о обрасцима захтева за издавање појединачних дозвола за коришћење радио-фреквенција.*
6) *Измене и допуне Правилника о начину коришћења аматерских радио-станица*
7) *Правилник о техничким захтевима за дистрибуцију медијских садржаја терестричким путем и приступ мултиплексу*
8) *Правилник о увођењу дигиталног терестричког емитовања медијске услуге радија и приступу мултиплексу*

Рок: у року који је прописан Законом.

3. ЈАВНА НАДМЕТАЊА

На основу члана 105. Закона о електронским комуникацијама, припрема и реализација јавних надметања у поступку издавања дозвола је у надлежности Регулатора.

У зависности од исказаних потреба тржишта и законских одредаба у току 2024. године биће извршене припреме за јавна надметања за преостале делове фреквенцијских опсега на 900 MHz и 2100 MHz, за нове фреквенцијске опсеге 700 MHz, 2600 MHz и 3400-3800 MHz, као и за опсеге 209-230 MHz и 470-694 MHz. Јавна надметања ће бити расписана за конкретне фреквенцијске опсеге у зависности од одлуке државе, у складу са законским одредбама.

У току 2024. године Регулатор ће спровести јавно надметање за фреквенцијске опсеге који ће бити дефинисани релевантним правилником, односно, законским одредбама.

4. ПОЈЕДИНАЧНЕ ДОЗВОЛЕ ЗА КОРИШЋЕЊЕ РАДИО-ФРЕКВЕНЦИЈА

Редовне активности везане за издавање појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра и одузимање права коришћења радиофреквенцијског спектра се односе на стручне анализе и процедуре у наведеном поступку и обухватају:

- Издавање појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра по захтевима корисника, а на основу анализе постојећег стања у расподели радио-фреквенција и обраде и анализе техничких података из техничких документација;
- Издавање појединачне дозволе за коришћење радиофреквенцисјког спектра на основу спроведеног поступка јавног надметања;
- Евиденција радио-станица у јавној мобилној и/или фиксној електронској комуникационој мрежи, за имаоце појединачних дозвола издатих на основу спроведеног поступка јавног надметања
- Издавање појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра по завршеним јавним конкурсима Регулаторног тела за електронске медије;
- Обнова рока важности појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра по захтевима корисника;

- Одузимање права коришћења радиофреквенцијског спектра, на основу одредаба релевантног члана Закона;
- Анализа захтева за нове фреквенцијске доделе и дислокације радио-дифузних предајника у радио-дифузној служби (FM);
- Анализа контролно-мерних резултата у циљу решавања штетних сметњи;
- Отклањање пријављених штетних сметњи у раду радио-станице, у координацији са Службом за контролу;
- Учешће у анализи коришћења радио-фреквенцијских опсега;
- Увођење нових корисника у евиденцију, у фреквенцијским опсезима који се користе у складу са Правилником о начину коришћења радио-фреквенција по режиму општег овлашћења;
- Одговоре на упите о начину коришћења фреквенција по режиму општег овлашћења, попуњавање упитника везано за начин коришћење спектра
- Помоћ корисницима на основу телефонских позива преко контакт центра и пружање помоћи заинтересованим лицима у вези са законском регулативом у области коришћења радиофреквенцијског спектра.

Рок: континуирана активност у току године

5. КООРДИНАЦИЈА КОРИШЋЕЊА РАДИО-ФРЕКВЕНЦИЈА ЗА РАЗЛИЧИТЕ РАДИО-КОМУНИКАЦИЈСКЕ СЛУЖБЕ СА СУСЕДНИМ И ДРУГИМ АДМИНИСТРАЦИЈАМА

Процеси координације фреквенција са администрацијама суседних и других земаља су сталан задатак Службе за радио-комуникације. Овај задатак подразумева реализацију координације на основу већ потписаних регионалних споразума, као и припрему нових техничких споразума за фреквенцијске опсеге за које до сада нису договорена права коришћења у пограничним областима. У 2024. години акценат ће бити стављен на наставак рада на реализацији билатералних споразума који су настали као резултат рада Регулатора у оквиру Форума администрација земаља Југоисточне Европе – SEDDIF у међународној радној групи за оптимизацију и репланирање спектра (470-694 MHz), затим раду у међународној групи за радио-дифузну службу за координацију радио-фреквенција за T-DAB, као и на учешће у раду међународне групе за репланирање за T-DAB, затим на спровођење постојећих споразума и на праћење и анализу објављених података Бироа за радио-комуникације ITU (*International Frequency Information Circular* - **BR IFIC**). Такође, у области координације предвиђају се и континуирани састанци са администрацијама суседних земаља за FM радио-дифузне станице као и припрема нових координационих споразума у области других радио-служби. Планиран рад на координацији коришћења радио-фреквенција ће бити реализован кроз израду координационих споразума као и примене постојећих поступака координације:

- Израда Координационог споразума за фреквенцијски опсег 700 MHz са заинтересованим администрацијама суседних земаља са којима немамо потписане споразуме (билатерално или мултилатерално);

Рок: у току године

- Израда Координационог споразума за фреквенцијски опсег 3400-3600 MHz са заинтересованим администрацијама суседних земаља са којима немамо потписане споразуме (билатерално или мултилатерално);

Рок: у току године

- Израда Координационог споразума о координацији фреквенција у фреквенцијским опсезима 876-880/921-925 MHz (GSM-R) између администрација Румуније и Србије (координациони споразум за коришћење радио-фреквенција за намену у железници). У току 2022. године је потписан споразум са администрацијама Мађарске и Хрватске у GSM-R опсезима (повод је планирана изградња пруге Београд-Будимпешта). У току су консултације између администрације Мађарске и Румуније и Србије, а у 2024.години ће бити настављено усаглашавање споразума од стране Србије и Румуније, након чега следује потписивање билатералног споразума са Румунијом.

Рок: у току године

- Координација фреквенција са другим администрацијама, на основу регионалних споразума и пријављивање искоординираних фреквенција у ITU;

Рок: у току године

- Координација FM радио-дифузних станица са другим администрацијама;

Рок: у току године

- Координација радио-дифузних додела DVB-T и T-DAB са другим администрацијама;

Рок: у току године

- Координација, односно планирање дигиталне терестричке звучне радио-дифузије (T-DAB). Могућност формирања нове мултилатералне групе са суседима, као и преосталим администрацијама са којима није завршена координација у току протекле године.

Рок: у току године

- Координација земаљских станица у фиксној сателитској служби са суседним земљама;

Рок: у току године

- Координација коришћења фреквенција од стране CGC станица у мобилној сателитској служби;

Рок: у току године

- Координација коришћења фреквенција од стране радара;

Рок: у току године

- Примена споразума HCM (*Harmonised Calculation Method*) у процесу координације према суседним земљама и припрема сета фреквенцијских додела у копненој

мобилној и фиксној служби, за које постоје издате дозволе у бази Регулатора и за које администрација Србије треба да упути захтев за координацију администрацији Мађарске по HCM споразуму;

Рок: у току године

- Анализа важећих координационих споразума са суседним државама и покретање њиховог усклађивања са новим плановима расподеле.

Рок: у току године

- Анализа објављених података у BRIFIC ITU, одговори на публиковане специјалне секције и координације са новопријављеним сателитским мрежама у циљу заштите планских додела Републике Србије у BSS и FSS Плану .

Рок: у току године

- Анализа објављених података у BRIFIC ITU, одговори на публиковане специјалне секције међународних споразума GE84 и GE06 у циљу заштите планских додела наше администрације

6. РАД НА ПРОЈЕКТИМА

- Реализација набавке – Одржавање ATDI софтвера/лиценци.

Рок: У току године

- Реализација набавке – Одржавање интерактивног портала Мапе покривености мобилних мрежа

Рок: У току године

- Реализација набавке - Израда Студије оптималног броја ФМ радио-станица у Републици Србији. Набавка у вези са оптималним бројем ФМ радио-станица у Републици Србији неопходна је, имајући у виду јавне конкурсе за пружање медијске услуге радија, а у склопу припремних активности које Регулатор спроводи и спремности да се детаљно размотре услови и параметри који представљају основе за расписивање јавних конкурса са циљем ефикаснијег и економски одрживог сектора медија, као и добијања квалитетнијег радијског програма, што је у интересу крајњих корисника и друштва као целине, потребно је да се уради анализа тржишта са циљем одређивања оптималног броја радио-станица, односно одговарајућег типа мреже.

Рок: у току године

- Прикупљање ажурних техничких параметара базних станица од мобилних оператора, прорачун покривања, припрема мапа покривености за све мобилне технологије (у фреквенцијским опсезима 800/900/1800/2100 MHz) и статистичких података о проценту покривености територије/становништва сигналом мобилне телефоније;

Рок: четири пута у току године

- Реализација набавке - Ангажовање консултанта за спровођење аукције спектра. У поступку спровођења јавног надметања за издавање појединачних дозвола за коришћење радио-фреквенција у радио-фреквенцијским опсезима намењеним за 5G технологију и остале, консултант је неопходан ради припреме свих потребних процедура за спровођење јавног надметања, дефинисања правила спровођења јавног надметања на основу врсте јавног надметања, израде софтвера уколико се буде радило о електронској аукцији, усклађивања софтвера за електронску аукцију са нашим специфичностима и правилима која буду прописана. Консултант ће бити у обавези и да спроведе обуке за коришћење свих потребних софтвера од стране квалификованих понуђача (оператори) као и за запослене из Регулатора, да обезбеди подршку током спровођења јавног надметања и подршку након доношења одлуке о избору најбољих понуда и понуђача у случају покретања судских поступака.

  Рок: У току године, а по ступању на снагу Правилника о минималним условима за издавање појединачних дозвола за коришћење радио-фреквенција по спроведеном поступку јавног надметања у дефинисаним радио-фреквенцијским опсезима

- Реализација набавке - Оптимизација и унапређење предикционих модела за опсеге мобилне телефоније за софтвер ATDI. Оптимизација и унапређење модела пропагације треба да као резултат да одговарајући(е) модел(е) предикције и то за 5 радиофреквенцијских опсега, у којима ради мобилна служба у Републици Србији, с тим да се у 2 радиофреквенцијска опсега ради унапређење постојећих оптимизованих модела, на обезбеђеној мапи боље резолуције.
  Рок: у току године
- Рад на активностима за потребе процеса евидентирања радио-станица у јавној мобилној и/или фиксној електронској комуникационој мрежи - у сарадњи са Службом за информационе технологије потребно је да се омогући подношење захтева за евидентирање преко портала, машинска анализа примљеног захтева и достављених података, прилагођавање постојећег регистра за потребе евиденције радио-станица, као и могућност приступа регистру од стране других институција, којим би ти подаци могли бити од интереса.
  Рок: у току године
- Унапређење рада у софтверским пакетима HTZ, *Allocation Editor* и *ICS Manager*, као и измена података који се преносе из базе Регулатора у ICS Manager.
- *Рок: у току године*
- Подстицање и обука корисника на електронско подношење захтева за дозволе, у сарадњи са Групом за информационе технологије, посебно корисника радио-фреквенцијског спектра са великим бројем дозвола (НИС, Инфраструктура железнице Србије). Планира се разматрање опције да пројектантска кућа подноси захтеве за кориснике којима припрема пројектну документацију;

  Рок: четири пута у току године

- Систематска ревизија мрежа корисника (НИС, ЕПС, Инфраструктура железнице Србије) и припрема интегралних упита ка корисницима за продужење/укидање дозвола, у сарадњи са Службом за контролу;

Рок: у току године

- Рад на даљој аутоматизацији приликом припреме решења за издавање појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, у сарадњи са Службом за информационе технологије, у циљу повећања ефикасности рада;

  Рок: у току године

- Имплементација функционалности подношења захтева за издавање електронске појединачне дозволе за коришћење радиофреквенцијског спектра за бродове/авионе.

  Рок: у току године

- Унапређење сервиса е-дозвола кроз побољшања у погледу израде додатних шаблона решења, аутоматизације преноса података из апликације DUC у Базу дозвола и отклањања скривених грешака.

  Рок: у току године

- Ажурирање података издатих дозвола у бази дозвола због усвајања новог Закона о накнадама за коришћење јавних добара у сарадњи са Службом за информационе технологије;
  Рок: у току године

- Ажурирање техничких параметара у бази уређаја за ваздухоплове, бродове и радио-аматере, које у сарадњи са Службом за информационе технологије треба интегрисати у базу дозвола за коришћење радио-фреквенција;

  Рок: у току године

- На основу Меморандума о разумевању између Кабинета министра за иновације и технолошки развој и националне свемирске администрације Кине (*China Nacional Space Administration* - CNSA), о сарадњи у области иновација у истраживању и употреби свемира у мирне сврхе, министар задужен за иновације и технолошки развој Републике Србије је донео одлуку о оснивању Радне групе за сарадњу са CNSA. Представници Службе за радио-комуникације су именовани за чланове ове радне групе;

  Рок: у току године

- Приказ дозвола за радио-аматере оквиру Базе података о коришћењу радио-фреквенцијског спектра на web страници РАТЕЛ-а. Функционалност треба омогућити са минималним сетом података о корисницима, уз поштовање Закона о заштити података о личности.

  Рок: у току године

1.2 Служба за контролу

- **Контролно-мерни центри**

1. ПРОШИРЕЊЕ МРЕЖЕ ФИКСНИХ ДАЉИНСКИ УПРАВЉАНИХ СТАНИЦА У СИСТЕМУ ЗА МОНИТОРИНГ РФ СПЕКТРА

Активности на реализацији пројекта проширења мреже фиксних даљински управљаних контролно-мерних станица, који треба да омогући континуирани мониторинг радиофреквенцијског спектра на целокупној територији Републике Србије, се настављају и у 2024. години.

До краја 2023. године очекује се пуштање у рад ДУКМС Цер, док су за 2024. годину предвиђени инфраструктурни радови на изградњи још једне станице. На овај начин ће систем за мониторинг РФ спектра садржати два контролно-мерна центра и 22 даљински управљане контролно-мерне станице.

Служба за контролу активно учествује у процесу изградње ових објеката, пре свега у погледу одређивања локација на којима ће објекти бити постављени и дефинисања техничких захтева за комплетну инфраструктуру на локацијама. Служба за контролу је одговорна за конфигурисање мерне опреме, пуштање станица у рад и редовно експлоатисање система за мониторинг.

План: проширење система сукцесивним пуштањем у рад још две станице.

Рок: IV квартал 2024. године.

2. НАБАВКА МЕРНЕ ОПРЕМЕ

У току 2024. године планира се реализација испоруке и инсталације мерне опреме за компактне даљински управљане мерне станице (КДУС) у зони одговорности КМЦ „Београд“ и КМЦ „Ниш“, као и унапређење софтвера за мониторинг РФ спектра и набавка додатних лиценци. За 2024. годину планирана је реализација набавке теренског контролно-мерног возила за зону одговорности Канцеларије „Ужице“, замена постојећих мерних пријемника (набављених пре више од десет година) новим моделима који имају подршку за мерење широкопојасних емисија предвиђен 5G технологијом, набавка фреквенцијски селективног уређаја за мерење високофреквентних електромагнетских поља до 6 GHz са опцијом за мерење 5G технологија у надлежности Канцеларије Ужице, као и унапређење постојећих уређаја са опцијом за мерење 5G технологија. Планирана је и набавка одређених резервних компоненти које се користе у оквиру РФ мониторинг станица, чиме се обезбеђује редундантност и поузданост најважнијих делова система.

Рок: I -IV квартал 2024. године.

3. КРЕИРАЊЕ МЕРНИХ ПРОЦЕДУРА И АНАЛИЗА МЕРНИХ РЕЗУЛТАТА

У склопу процедура контроле коришћења радиофреквенцијског спектра рутински се користе аутоматизоване мерне процедуре за контролу опремом у контролно-мерним центрима и даљински управљаним контролно-мерним станицама. Унапређењем софтвера за мониторинг РФ спектра обезбедиће се услови за дуготрајно мерење

заузетости спектра, тако да се у 2024. години планира креирање различитих мерних процедура за обављање рутинских и специфичних задатака мерењем уз помоћ опреме различитих произвођача у даљински управљаним контролно-мерним станицама.

У току 2024. године се планира и креирање процедура за унос овако добијених мерних резултата у одговарајућу базу података у склопу развијене платформе контроле РФ спектра, као и за ефикасну анализу истих.

Рок: континуирано у току године.

4. МАНУЕЛНО МЕРЕЊЕ КОМПОНЕНАТА РФ СПЕКТРА ОПРЕМОМ У ФИКСНИМ КОНТРОЛНО-МЕРНИХ СТАНИЦАМА

У циљу успешног обављања мониторинга РФ спектра у зонама које покривају контролно-мерни центри и фиксне даљински управљане контролно-мерне станице, неопходно је периодично мануелно мерење компонената РФ спектра опремом у свим наведеним станицама. Мануелним мерењем се добијају референтне вредности и подаци неопходни за анализу мерних резултата који се добијају континуираним аутоматизованим мерењем.

Рок: континуирано у току године.

5. ИСТРАЖИВАЊЕ ПРИЈАВЉЕНИХ СМЕТЊИ У РАДУ РАДИО-КОМУНИКАЦИОНИХ И РАДИО-НАВИГАЦИОНИХ СИСТЕМА

Истраживање сметњи у раду радио-комуникационих и радио-навигационих система, односно генерално у раду електронских мрежа, њихово лоцирање и отклањање, редовна је активност Службе за контролу. Због релативно великог броја пријава сметњи ова активност захтева значајне кадровске и техничке ресурсе.

Рок: континуирано током године.

6. ИЗВОЂЕЊЕ МЕРНИХ КАМПАЊА УЗ УПОТРЕБУ МОБИЛНИХ КОНТРОЛНО-МЕРНИХ СТАНИЦА

Мерне кампање уз употребу мобилних контролно-мерних станица се организују по потреби, у циљу оптимизације софтверских метода за предикцију, утврђивања сервисних зона радиодифузних предајника, утврђивања степена покривања територије одређеним бежичним сервисом или за друге намене.

Рок: континуирано у току године.

7. САМОСТАЛНО ОБАВЉАЊЕ ТЕХНИЧКИХ ПРЕГЛЕДА РАДИО-СТАНИЦА, ЕВИДЕНТИРАЊЕ И КОНТРОЛА ОБАВЉАЊА ИСТИХ ОД СТРАНЕ ЛИЦА АНГАЖОВАНИХ ЗА ОВУ ВРСТУ УСЛУГА

Самостално обављање техничких прегледа радио-станица, као и евидентирање и контрола обављања истих од стране лица ангажованих за ову врсту услуга су редовне активности Службе за контролу. У току 2024. године ће бити настављено обављање техничких прегледа радио-станица у мрежама ЈП ЕТВ за терестријално емитовање дигиталног телевизијског сигнала и радијског сигнала, у зависности од темпа издавања дозвола за коришћење радио-фреквенција.

Рок: континуирано у току године.

1.3. Служба за мреже, услуге и електронску опрему
- Група за електронску и радио опрему

1. ИЗРАДА ТЕХНИЧКИХ ПРОПИСА КОЈИМА СЕ УРЕЂУЈУ СТАВЉАЊЕ НА ТРЖИШТЕ И/ИЛИ УПОТРЕБУ РАДИО - ОПРЕМЕ

Техничке прописе којима се уређују стављање на тржиште и/или употребу радио-опреме доноси Министарство информисања и телекомуникација, на основу предлога који припрема Регулатор. Доношењем Закона о електронским комуникацијама, планира се израда предлога прописа којима се у законодавство Републике Србије преносе прописи Европске уније који се односе на стављање радио-опреме на тржиште и/или употребу.

Рок: у току 2024. године.

2. ОЦЕЊИВАЊЕ УСАГЛАШЕНОСТИ И ИЗДАВАЊА ИСПРАВА О УСАГЛАШЕНОСТИ

Током 2024. године спроводиће се редовне активности везане за:

- оцењивање усаглашености и издавање исправа о усаглашености;
- израду решења о одбијању захтева;
- ажурирање података у Евиденцији о издатим потврдама о усаглашености РиТТ опреме/Изводима из евиденције;
- информисање и пружање стручне помоћи заинтересованим лицима;
- анализу захтева нових стандарда донетих као подршка примени Директиве о радио-опреми 2014/53/ЕУ;
- анализу техничких упутства за оцењивање усаглашености REDCA TGN за поједине врсте радио опреме.

Рок: континуирано током целе 2024. године.

3. ОДРЖАВАЊЕ СИСТЕМА ЗА ЕВИДЕНЦИЈУ ПРЕДМЕТА

Током 2024. године спроводиће се редовне активности везане за одржавање интерног информационог система за евиденцију предмета у групи.

Рок: континуално током 2024. године.

4. СТРУЧНИ НАДЗОР

Законом о електронским комуникацијама предвиђена је нова надлежност Регулатора у области стручног надзора електронске комуникационе опреме и радио-опреме.

Активности Регулатора на реализацији ове надлежности, а чије је спровођење условљено доношењем одговарајућих подзаконских аката, састоје се од:

- израде предлога акта којим се уређује начин и поступак спровођења стручног надзора, као и друга питања у вези са стручним надзором, које доноси Министарство на предлог Регулатора;
- израде акта којим се уређује образац легитимације и начин издавања легитимације овлашћеног лица за обављање стручног надзора;

- израде интерних аката Регулатора којима се ближе уређују поступак стручног надзора;
- израде плана рада који је потребно усагласити за Инспекцијском службом Министарства;
- израде потребних легитимација за овлашћена лица за обављање стручног надзора;
- спровођења стручног надзора.

Рок: по ступању на снагу подзаконских аката

5. САРАДЊА СА ДРУГИМ ОРГАНИЗАЦИОНИМ ЈЕДИНИЦАМА РЕГУЛАТОРА И ИНСТИТУЦИЈАМА

Сарадња са другим организационим јединицама Регулатора реализоваће се кроз следеће активности:

- имплементацију нових технологија у области радио-комуникација;
- израду подзаконских аката;
- учешће у тематским радним групама по решењу директора Регулатора;
- учешће у комисијама за јавне набавке;
- ажурирање пословних процеса и регистра ризика у систему финансијског управљања и контроле.

У оквиру сарадње са институцијама планира се учешће у раду:

- скупштине Института за стандардизацију Србије (ИСС) и комисијама за стандарде KS NETSI и KS N210;
- техничког комитета CENELEC TC 210;
- асоцијације REDCA (*The Radio Equipment Directive Compliance Association*);
- техничких комитета ETSI;
- тематских радних група министарстава.

Наставиће се сарадња са надлежним институцијама у вези са:

- планом доношења српских стандарда;
- имплементацијом прописа Европске уније у национално законодавство;
- активностима које се односе на Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније (NPAA) и на приступне преговоре у оквиру Преговарачке групе 1 (Слобода кретања роба);
- поједностављењем административних поступака;
- одржавањем семинара и вебинара.

Рок: континуирано у току 2024. године.

- Група за мреже и услуге

1. НУМЕРАЦИЈА

У циљу унапређења управљања нумерацијом и усклађивања са Законом, планиране су следеће активности:

- усклађивање Плана нумерације са Законом и међународним прописима, упућивање предлога на јавне консултације и усвајање акта.
  Рок: други квартал 2024. године

- израда подзаконских аката који регулишу доступност позивања служби за хитне интервенције и службе помоћи, упућивање предлога на јавне консултације и усвајање аката;

  Рок: трећи квартал 2024. године.

- израда подзаконских аката који регулишу начину и услове доделе и коришћења бројева из распона који почиње бројем 116 упућивање предлога на јавне консултације и усвајање аката

  Рок: трећи квартал 2024. године

- израда нових подзаконских аката и усклађивање са Законом и регулаторним оквиром ЕУ за електронске комуникације, односно измена важећих подзаконских аката уколико се за тим укаже потреба;

  Рок: у току 2024. године.

- припрема Правилника о преносивости броја за комуникационе услуге између лица које су засноване на коришћењу нумерације преко мрежа на фиксној локацији и преко мобилних мрежа;

  Рок: трећи квартал 2024. године.

- припрема Правилника о условима приступа и коришћењу података из јавног телефонског именика;

  Рок: први квартал 2024. године.

Праћење искустава у примени нових технологија и услуга, како би се предвидели потребни опсези нумерације у нашем Плану нумерације (IoT, OTT услуге итд.).

Праћење и анализа доступности додељене нумерације, посебно негеографских бројева, као и обезбеђивање могућности позивања ових бројева свим корисницима на равноправној основи и без дискриминације.

Рок: континуирано током 2024. године.

Додела бројева и адреса у складу са Планом нумерације: израда решења о додели нумерације и накнада за издавање решења о додели нумерације; Додела кодова за приступ услугама са додатом вредношћу; Припремање извештаја о броју захтева и броју издатих решења за доделу нумерације на периодичном и годишњем нивоу;

Рок: континуирано у току 2024. године.

Вођење евиденције и ажурирање регистра базе података о додељеној нумерацији; Учешће у припреми портала за ажурирање података о додели кратких кодова и информацијама о корисницима кратких кодова;

Рок: континуирано у току 2024. године.

Додела предбројева за усмеравање операторима који су у процесу преносивости бројева;

Рок: континуирано у току 2024. године.

Извештавање на недељном и кварталном нивоу о броју пренетих бројева у јавним мобилним комуникационим мрежама и телефонским мрежама на фиксној локацији;

Месечно извештавање оператора јавне говорне услуге о броју пренетих бројева између оператора у јавним мобилним комуникационим мрежама и телефонским мрежама на фиксној локацији;

Рок: континуирано у току 2024. године.

Комуникација са ITU у вези са злоупотребама нумерације (*fraud*): пријава и обрада инцидената када је наша држава извор или мета злоупотреба; Обавештавање ITU/TSB о додели или одузимању нумерације од међународног значаја (MNC, ISPC);

Сарадња са ITU, BEREC, CEPT, ETSI и другим међународним организацијама по питању нумерације, планираних измена у овој области у циљу унапређивања управљања нумерацијом, као и размена искустава са другим регулаторним телима у овој области;

Рок: континуирано у току 2024. године.

Учешће у радној групи Министарства унутрашњих послова у вези израде законских одредби за успостављање Система хитних позива 112 у Републици Србији;

Рок: континуирано у току 2024. године.

2. АНАЛИЗА И ОБРАДА ПОДАТАКА О ОПЕРАТОРИМА ЕЛЕКТРОНСКИХ КОМУНИКАЦИЈА

Обрада података прикупљених од оператора електронских комуникација који се односе на број корисника и заступљеност услуга на територији РС.

Рок: континуирано у току 2024. године.

Припрема анализа и извештаја у вези заступљености услуга по регионима, технологијама и другим параметрима у складу са потребама Регулатора, других институција у Републици Србији, или међународних организација.

Рок: континуирано у току 2024. године.

Учешће у изради документа „Преглед тржишта електронских комуникација и поштанских услуга у Републици Србији у 2023. години".

Рок: континуирано у току 2024. године.

Анализа прикупљених података за потребе реализације универзалног сервиса.

Рок: континуирано у току 2024. године.

Припрема подзаконских аката:

Правилник о начину прикупљања информација, поступку израде и садржини географског прегледа распрострањености широкопојасне мреже и начин прикупљања изјава о намери изградње, унапређења или проширења широкопојасне мреже, укључујући и мреже врло високог капацитета у том подручју;

Рок: четврти квартал 2024. године.

3. СТРУЧНИ НАДЗОР

У поступку стручног надзора оператора и жалби корисника спровођење процедуре изјашњавања оператора и утврђивања чињеничног стања. Налагање операторима да отклоне утврђене неправилности у одређеном року. Упућивање надлежној инспекцији уколико се по спроведеном поступку не отклоне утврђене неправилности у поступању оператора.

Рок: континуирано у току 2024. године.

Припрема подзаконских аката који ближе уређују поступање оператора:

Правилник о обавезама оператора услуга са додатом вредношћу

Рок: други квартал 2024. године

4. УНИВЕРЗАЛНИ СЕРВИС

Усвајање нацрта општих аката којим се уређују начин утврђивања и документовања прекомерних трошкова за обезбеђивање услуга универзалног сервиса, обезбеђивање средстава за надокнаду прекомерних трошкова и мерила за остваривање права на надокнаду прекомерних трошкова, као и услови који се односе на обезбеђивање једнаких могућности за приступ и коришћење услуга универзалног сервиса, као и ниво детаљности и начин објављивања података о понудама услуга универзалног сервиса, које је оператор дужан да учини јавно доступним. Упућивање предлога аката на јавну расправу и усвајање.

Израда Нацрта Правилника о универзалном сервису који усваја надлежно министарство

Рок: други квартал 2024. године.

Припрема предлога Правилник о начину одређивања обавезе пружања услуга универзалног сервиса

Рок: четврти квартал 2024. године.

Правилник о посебним обавезама оператора у погледу обезбеђивања доступности одређених електронских комуникационих услуга и одговарајуће терминалне опреме крајњим корисницима са инвалидитетом

Рок: трећи квартал 2024. године.

Одређивање оператора са обавезом пружања услуга универзалног сервиса. Регулатор ће упутити јавни позив операторима заинтересованим за пружање универзалног сервиса под условима прописаним законом.

Регулатор спроводи анализу пружања услуга универзалног сервиса у погледу обима, географске покривености и квалитета пружања услуга, одређивање и контрола нивоа детаљности и начин објављивања података које је оператор дужан да учини јавно доступним у погледу својих понуда услуга универзалног сервиса.

Рок: континуирано током 2024. године.

5. РЕГУЛИСАЊЕ ДЕЛАТНОСТИ ЕЛЕКТРОНСКИХ КОМУНИКАЦИЈА

Израда подзаконских аката којим се, у складу са новим законом, регулишу обавезе и права оператора и корисника за постојеће услуге и дефинишу нове услуге на тржишту електронских комуникација.

- Правилник о условима приступа до прве или након прве разделне тачке и начин расподеле трошкова

Рок: трећи квартал 2024. године.

- Правилник о обавезама пружалаца услуга приступа интернету везане за отворени приступ интернету

Рок: трећи квартал 2024. године

Анализа нових технологија и услуга (5G, IoT, M2M, VHCN и сл.). и искуства у њиховом регулисању. Израда стручних радова, студија и презентација. Учествовање на стручним скуповима и сарадња са релевантним институцијама у циљу представљања решења Регулатора као националног регулаторног тела и размена искустава у циљу стручног усавршавања.

Рок: континуирано током 2024. године.

Регулисање рада, права и обавеза пружаоца услуга преко дигиталних (интернет) платформи, у складу са регулаторним оквиром ЕУ. Услуге дигиталних платформи су, између осталог, онлајн претраживање, посредовање, рекламирање, друштвене мреже, видеостриминг, услуге рачунарства у облаку и комуникационе услуге између особа које нису засноване на коришћењу нумерације.

Рок: континуирано током 2024. године.

Припрема Правилника о примени техничких и организационих мера о обезбеђивању безбедности и интегритета јавних комуникационих мрежа и услуга, мера за спречавање неовлашћеног коришћења терминалне опреме и обавештавању у случајевима таквих повреда.

Рок: четврти квартал 2024. године.

6. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ У ЦИЉУ УСКЛАЂИВАЊА СА НОВИМ ЗАКОНОМ

Усклађивање постојећих и доношење нових правилника и других аката која буду прописана новим Законом.

Припрема предлога појединих подзаконских аката, израда анализа и коментара и учешће у радним групама на захтев ресорног министарства.

Рок: континуирано током 2024. године.

7. ДАВАЊЕ СТРУЧНИХ СТАВОВА И МИШЉЕЊА

- Израда ставова по захтевима Савета, директора, других сектора и служби Регулатора о техничким и регулаторним аспектима појединих питања из области електронских комуникација, као и из других закона које примењује Регулатор;

- припрема, учешће у изради и/или израда стручних ставова о спорним питањима из надлежности Регулатора и регулације нових услуга на тржишту Републике Србије;
- припрема одговора на упитнике из делокруга рада групе, упућене од стране других регулатора, међународних институција и удружења - сарадња са ITU, BEREC, IRG, ENISA итд.

Рок: континуирано у току 2024. године.

- **Група за општа овлашћења и међуоператорске односе**

1. ОДРЖАВАЊЕ РЕГИСТРА ЕВИДЕНЦИЈЕ ОПЕРАТОРА ЕЛЕКТРОНСКИХ МРЕЖА И УСЛУГА

Према члану 38. и 39. Закона о електронским комуникацијама оператори су дужни да најмање 15 дана пре отпочињања, промене или окончања делатности електронских комуникација, обавесте о томе Регулатора у писаном облику. Регулатор води ажурну евиденцију оператора електронских комуникационих мрежа и услуга. Истим чланом Закона о електронским комуникацијама прописани су услови под којим Регулатор самостално без захтева брише оператора из евиденције. У складу са тим редовно се обављају следећи послови:

- Упис оператора у Регистар евиденције Регулатора (преглед документације, техничких решења и оцена испуњености услова за упис оператора у Регистар Регулатора);
- Брисање оператора из Регистра евиденције;
- Промена података о операторима и остали послови везани за одржавање Регистра;
- Достављање документације и слање захтева за сагласност БИА на техничка решења оператора ;
- Праћење рада оператора у смислу испуњености обавеза дефинисаних Правилником о општим условима за обављање делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења;
- Креирање извештаја о броју уписаних оператора (по врсти мрежа и услуга) на недељном, месечном и годишњем нивоу;
- Издавање потврда на захтев оператора у наменске сврхе (нпр. учешће на тендеру);
- Стални контакт са операторима и будућим операторима у смислу асистенције приликом подношења захтева за упис/брисање из регистра, израде извештаја.

Рок: континуирано током целе године

2. ОДРЖАВАЊЕ РЕГИСТРА ЗАКЉУЧЕНИХ УГОВОРА О ИНТЕРКОНЕКЦИЈИ И УГОВОРА ЗА МЕЂУПОВЕЗИВАЊЕ НА МЕЂУНАРОДНОМ НИВОУ

Регулатор на основу члана 57. Закона о електронским комуникацијама има обавезу да континуирано ажурира Регистар закључених уговора о међуповезивању (интерконекцији) између оператора, као и уговора о међуповезивању на међународном нивоу. Планирани су послови редовног ажурирања регистара и евентуалне провере

истих у случају да нису у складу са постојећим законским и подзаконским актима, а у сврху превенције могућег међуоператорског спора;

Рок: континуирано током целе 2024. године.

3. АКТИВНОСТИ У ВЕЗИ СА МЕЂУОПЕРАТОРСКИМ ОДНОСИМА

Чланом 55. и 58. Закона о електронским комуникацијама прописано је право оператора да оствари међуповезивање са другим оператором, приступ елементима мреже и припадајућим средствима другог оператора и заједничко коришћење елемената мреже и припадајућих средстава. У том смислу дефинисане су обавезе и рокови које оператори и Регулатор морају да поштују у случајевима када дође до међуоператорског спора. У сврху извршења ове обавезе планирани су следећи послови:

- анализа међуоператорских спорова везаних за интерконекцију и заједничко коришћење инфраструктуре, а на основу обавеза прописаних Законом о електронским комуникацијама, подзаконским актима Регулатора и стандардним понудама оператора са значајном тржишном снагом;
- решавање приговора оператора у вези са њиховим положајем на тржишту електронских комуникација у смислу техничко технолошких препрека;
- учешће у раду комисија чији је задатак утврђивање фактичког стања на терену по питању међуоператорских спорова;
- израда решења (у сарадњи са Службом за правне послове) у вези с одлукама Регулатора у међуоператорском спору.

Рок: континуирано током 2024. године

4. КОНТРОЛА ОБАВЉАЊА ДЕЛАТНОСТИ ОПЕРАТОРА

Законом о електронским комуникацијама дефинисана је улога Регулатора у мерама стручног надзора. У ту сврху планирани су следећи послови:

- стручни надзор регулисан Законом о електронским комуникацијама и подзаконским актима (провера регистрације мрежа и услуга, подручја и начина пружања услуге, провера достављених техничких решења);
- упућивање захтева за изјашњење операторима који се односе на достављање података и захтева за изјашњења у поступку провере поступања оператора;
- сарадња са Сектором за правне послове по питању контроле оператора и израду обавезујућих аката у складу са Законом о електронским комуникацијама и правилницима;
- Сарадња са Одсеком за набавке смислу регуларности извештаја о годишњим приходима које оператори достављају у сврху прорачуна годишње накнаде за обављање делатности електронских комуникација;
- Подношење пријаве инспекцији министарства у случајевима када је потребно покренути поступак инспекцијског надзора након утврђених неправилности ;
- Остали послови у сарадњи са Групом за мреже и услуге (злоупотребе по питању пружања услуге, коришћења нумерације, контрола говорних услуга путем апликација које развијају постојећи и будући оператори), као и Службом за контролу.

Рок: континуирано током целе године

5. БАЗА КАПАЦИТЕТА ЕЛЕКТРОНСКИХ КОМУНИКАЦИОНИХ МРЕЖА И ПРИПАДАЈУЋИХ СРЕДСТАВА

Регулатор води ажурну базу података о врсти и географској локацији, капацитета електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава. Доношење новог закона условило је неопходност измена Правилника о начину прикупљања и објављивања података о врсти, расположивости и географској локацији свих капацитета електронске комуникационе мреже, кроз следеће активности:

- евентуалну измена смерница за дељење инфраструктуре мобилних мрежа;
- одржавање базе података о врсти и географској локацији, капацитета електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава и координација са операторима у смислу уноса и измена података о свим капацитетима инфраструктуре;
- додавање нових могућности, односно унапређивање базе;
- обављање послова везаних за измену и имплементацију Правилника о начину прикупљања и објављивања података о врсти, расположивости и географској локацији капацитета електронске комуникационе мреже;
- обезбеђивање приступа бази података о свим капацитетима који могу бити предмет захтева за заједничко коришћење или приступ, операторима и заинтересованим лицима у складу са актима Регулатора;
- координацију са операторима и информисање о новим обавезама које ће проистећи из новог правилника;
- одговоре на оперативна питања оператора у смислу коришћења базе.

Рок: у року који је прописан Законом, а континуирано у току 2024. године.

6. УЧЕШЋЕ У ИЗРАДИ ПРАВИЛНИКА НА ОСНОВУ КОЈИХ ГРУПА ИЗВРШАВА СВОЈЕ СВАКОДНЕВНЕ АКТИВНОСТИ

Током 2024. године, по утврђеној динамици, Група ће учествовати у изради већег броја подзаконских аката, а нарочито за следеће правилнике:

- Правилник о општим условима за обављање делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења – израђен Нацрт у 2023., објављивање I квартал 2024. године ;
- Правилник о техничким и другим захтевима при изградњи кабловске канализације и пратеће инфраструктуре потребне за постављање електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава и електронске комуникационе опреме приликом изградње и реконструкције пословних и стамбених зграда - израда Нацрта и објављивање у II кварталу 2024. године;
- Правилник о начину и условима заједничког коришћења електронске комуникационе мреже, припадајућих средстава и непокретности - израђен Нацрт у 2023., објављивање II квартал 2024. године;
- Правилник о начину прикупљања података, одржавања и приступа подацима који могу бити предмет заједничког коришћења и начину коришћења базе података о врсти, географској локацији и расположивости свих капацитета електронске

комуникационе мреже и припадајућих средстава - израда Нацрта и објављивање до IV квартала 2024. године;

- Правилник о садржини и начину пријаве уговора о међуповезивању на међународном нивоу - израђен Нацрт у 2023., објављивање II квартал 2024. године;
- Правилник о стручном надзору израђен Нацрт у 2023., објављивање II квартал 2024. године;

7. ФОРМИРАЊЕ ОКРУЖЕЊА ЗА ТЕСТИРАЊЕ СА ПРИКЉУЧЦИМА СА ЈАВНОМ ГОВОРНОМ УСЛУГОМ, УСЛУГОМ ДИСТРИБУЦИЈЕ МЕДИЈСКИХ САДРЖАЈА И ПРИСТУПА ИНТЕРНЕТУ

У плану је набавка прикључака за тестирање оператора Телеком Србија, SBB, Orion telekom и Beotel.net. Основна идеја је тестирање услуга и провера евентуалних опструкција и ограничења оператора мреже за пружање разних OTT сервиса других оператора.

Рок: друга половина 2024. године.

- **Група за контролу квалитета услуга**

1. ПРОЈЕКАТ УПОРЕДНОГ МЕРЕЊА И АНАЛИЗЕ ПАРАМЕТАРА КВАЛИТЕТА У МРЕЖАМА МОБИЛНИХ ОПЕРАТОРА (*Бенчмарка*)

У току 2024. године планира се обављање редовне кампање упоредног мерења и анализе параметара квалитета у мрежама мобилних оператора на територији Републике Србије. За потребе спровођења ове активности неопходно је спровести набавку услуга кампање мерења, анализе и обраде мерних података као и презентовање резултата на јавном порталу Регулатора. Група учествује у спровођењу набавке, дефинише техничке и опште услове за учешће у набавци, а у току реализације посла прати спровођење Уговора, координише, прати и проверава обављање кампање и резултата. Обрађени мерни резултати ће бити приказани у оквиру иновираног постојећег интернет портала: http://benchmark.ratel.rs

Рок: Набавка у II кварталу, а реализација Бенчмарка мобилних мрежа у III и IV кварталу 2024. године

2. МРЕЖА СЕНЗОРА ЗА КОНТИНУАЛНО МЕРЕЊЕ НИВОА ЕЛЕКТРОМАГНЕТСКОГ ПОЉА-EMF RATEL

Мрежа сензора за континуално мерење нивоа електромагнетског поља- EMF RATEL је изграђена. Мрежа обухвата 117 сензора постављених у урбаним срединама широм Републике Србије, углавном у зонама повећане осетљивости као што су: школе, вртићи, здравствене установе, туристичке зоне и места где се људи дуже задржавају. Група се мора старати о исправном раду успостављене мреже сензора, континуално ће се обављати надзор и управљати мрежом сензора EMF RATEL. Очекује се да ће EMF RATEL тек добити на већем значају након аукције спектра и увођења 5G технологије у мобилним електронским комуникационим мрежама.

Рок: континуирано током целе 2024. године.

3. EMF DRIVE МЕРНЕ КАМПАЊЕ

Регулатор је опремљен EMF сензором за драјв тест као и одговарајућим софтвером за подешавање и приказ мерења-МарЕМ. Група ће планирати кампање у урбаним зонама, обављати драјв тест мерења и иста приказивати на постојећем порталу, који се мора дорадити за ове потребе.

Рок: континуирано током целе 2024. године.

4. ОДРЖАВАЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПОРТАЛА ЗА ПРАЋЕЊЕ РЕЗУЛТАТА КОНТИНУАЛНОГ МЕРЕЊА НИВОА ЕЛЕКТРОМАГНЕТСКОГ ПОЉА EMF RATEL

Развој нових функционалности интерактивног портала за презентацију резултата мерења нивоа електромагнетског поља, унапређење ради приказа EMF драјв мерења, као и приказ тренда ЕМ поља.

Рок: континуирано током целе 2024. године.

5. ОДРЖАВАЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ АЛАТА ЗА ТЕСТИРАЊЕ КВАЛИТЕТА ИНТЕРНЕТ КОНЕКЦИЈЕ – RATEL NetTest

Регулатор је свим корисницима услуге приступа интернету у јавним фиксним и јавним мобилним комуникационим мрежама омогућила мерење квалитета услуге широкопојасног приступа интернету, путем апликације RATEL NetTest. Апликацијом се мери квалитет и брзина конекције са корисничког уређаја према мерном серверу.

Планира се обнављање апликације, развој нових функционалности, као и побољшање изгледа портала. Планирано је праћење статистике коришћења и вредности параметара квалитета услуга добијених коришћењем ове апликације. Неопходно је у наведене сврхе спровести и одговарајућу набавку у I кварталу.

Рок: континуирано током целе 2024. године.

6. РЕШАВАЊЕ ПРИГОВОРА КОРИСНИКА НА КВАЛИТЕТ УСЛУГА ЕЛЕКТРОНСКИХ КОМУНИКАЦИЈА

Решавање приговора корисника на квалитет услуга електронских комуникација се обавља по предметима Групе за решавање приговора корисника, у стручном делу, када је потребно стручно тумачење достављених вредности параметара квалитета различитих услуга електронских комуникација. Група за контролу квалитета услуга обрађује приговор, тумачи и процењује да ли се кориснику пружа услуга смањеног квалитета, захтева додатна истраживања и мерења, које је потребно оператор да достави, и на крају, врши неопходна мерења по потреби, а све у циљу обезбеђивања одговарајућег квалитета услуга електронских комуникација, обештећења корисника у случају пружања услуга смањеног квалитета или евентуалног раскида уговора.

Рок: континуирано током целе 2024. године.

7. МЕРЕЊЕ КВАЛИТЕТА ПРИСТУПА ИНТЕРНЕТУ ПУТЕМ УРЕЂАЈА И АПЛИКАЦИЈЕ

За потребе провере квалитета фиксног приступа интернету, као подршка заштити корисника у смислу жалби корисника на квалитет услуга, Група се бави одговарајућим мерењима. Мерења квалитета приступа интернету се обављају по успостављеној мерној процедури, постављањем одговарајућих уређаја, такозване пробе, код корисника, подешавањем мерења, експортовањем резултата мерења, њиховом валидацијом и анализом. Група обавештава Групу за заштиту корисника о оцени квалитета приступа интернету на који се корисник жалио.

Рок: континуирано током целе 2024. године.

8. МЕРЕЊЕ КВАЛИТЕТА УСЛУГА У МОБИЛНИМ ЕЛЕКТРОНСКИМ КОМУНИКАЦИОНИМ МРЕЖАМА

За потребе провере квалитета услуга у електронским комуникацијама, као подршка заштити корисника у смислу жалби корисника на квалитет услуга, Група се бави одговарајућим мерењима квалитета услуга у мобилним електронским комуникационим мрежама. Ова мерења се обављају по успостављеној мерној процедури, помоћу мерног ранца, са одговарајућом опремом, у спољним условима у окружењу локације коју корисник наводи као спорну приликом подношења приговора на квалитет услуга у мобилним ЕК мрежама. Група врши оцену квалитета услуга у мобилним ЕК мрежама на које се корисник жалио и о томе обавештава Групу за заштиту корисника.

Рок: континуирано током целе 2024. године.

9. ИЗРАДА И ОБЈАВЉИВАЊЕ ГОДИШЊИХ ИЗВЕШТАЈА О ВРЕДНОСТИМА ПАРАМЕТАРА КВАЛИТЕТА ЕЛЕКТРОНСКИХ КОМУНИКАЦИОНИХ УСЛУГА И/ИЛИ МРЕЖА

Контрола параметара квалитета електронских комуникационих мрежа и услуга се обавља на основу параметара квалитета прописаних Правилником о параметрима квалитета јавно доступних електронских комуникационих услуга, вршењу мерења испитивања и спровођењу провере поступања оператора електронских комуникација („Службени гласник РС“, бр. 23/23).

Током 2024. године се планира припрема захтева за достављање вредности параметара квалитета за електронске комуникационе услуге и мреже за 2023. годину, прикупљање ових података као и обрада параметара квалитета достављених од стране пружалаца услуга, односно оператора.

Рок: I и II квартал 2024. године.

10. СТРУЧНИ НАДЗОР

По доношењу Правилника о начину и поступку спровођења стручног надзора у области електронских комуникација, Група ће спроводити исти у делу надлежности.

Рок: Континуирано током целе 2024. године

11. ИЗРАДА ПРАВИЛНИКА О ПАРАМЕТРИМА КВАЛИТЕТА ЕК УСЛУГА

Регулатор ће припремити Нацрт правилника о параметрима квалитета јавно доступних електронских комуникационих услуга и у првом кварталу 2024. године ће спровести јавне консултације. Група је надлежна за израду Правилника и спровођење јавних консултација.

Рок: I квартал 2024. године

12. ИЗРАДА ПРАВИЛНИКА О ЛЕГИТИМАЦИЈИ

Група ће припремити Предлог правилника о легитимацији овлашћеног лица за потребе обављања стручног надзора, у складу са чланом 162. Закона.

Рок: I квартал 2024. године

13. РАД НА ИЗВЕШТАЈУ О РАДУ РЕГУЛАТОРА И ПРЕГЛЕДУ ТРЖИШТА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА И ПОШТАНСКИХ УСЛУГА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ КОЈИ ОБЈАВЉУЈЕ РЕГУЛАТОР

У току 2024. године планира се рад у оквиру секције „Контрола параметара квалитета електронских комуникационих мрежа и услуга", у оквиру годишње публикације о прегледу тржишта и Извештају о раду Регулатора. У оквиру ове секције ће бити приказани резултати пројекта упоредног мерења и анализе параметара квалитета мрежа мобилних оператора (*бенчмарк*), алат за мерење брзине и квалитета интернет конекције - RATEL NetTest и просечне вредности параметара квалитета за електронске комуникационе мреже и услуге.

Рок: III квартал 2024. године.

14. САРАДЊА СА МЕЂУНАРОДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

Праћење рада експертских радних група BEREC-а (Open Internet, End Users), као и радних група ITU-а и CEPT-а из делокруга рада .

Припрема одговора на упитнике из делокруга рада групе, упућене од стране других регулатора, међународних институција и удружења - сарадња са ITU, BEREC, ENISA, IRG итд.

Рок: Континуирано током 2024. године

2. Сектор за правне послове

2.1. Служба за нормативу и заступање

- **Група за нормативу**

1. НОРМАТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Имајући у виду да је 28. априла 2023. године донет Закон о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 35/23, у даљем тексту: Закон), који је ступио на снагу 7. маја 2023. године, то у нормативним активностима у 2024. години значи учешће у изради, односно израду предлога подзаконских аката који произлазе из тог закона, за чије доношење је надлежан Регулатор, као и предлога подзаконских аката које припрема Регулатор, а доноси ресорно министарство или Влада.

1.1. Подзаконски акти чије ***доношење*** је у надлежности Регулатора:

Учешће у изради/израда предлога подзаконских аката спроводи се првенствено кроз правно-техничку редакцију припремљених подзаконских аката у свим фазама њиховог доношења.

Рок: Законом је утврђен рок за доношење подзаконских аката

У области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности, Група за нормативу ће учествовати у доношењу нових и/или изменама и допунама постојећих општих аката, на напред описани начин и то по потреби, а након анализе примене тих аката од стране надлежних организационих јединица Регулатора.

Рок: по потреби у току године

1.2. Подзаконски акти, чија је припрема ***предлога*** у надлежности Регулатора

Учешће у изради/израда предлога подзаконских аката за које је одредбама Закона о електронским комуникацијама, или другог закона прописано да их доноси ресорно министарство, или други орган, на образложени предлог Регулатора. Учешће у изради, односно израда предлога подзаконских аката спроводи се првенствено кроз правно-техничку редакцију припремљених подзаконских аката у свим фазама њиховог доношења.

Рок: по потреби у току године

1.3. Остале /нормативне активности

Анализа закона, подзаконских аката, закључака Владе, захтева државних органа и организација, споразума и протокола код којих је једна од уговорних страна Регулатор, сачињавање прегледа прописа и остале активности са нормативним елементом, односно јавно-правним карактером, укључујући систематизовање, анализу и обједињавање примедаба, предлога и сугестија на законе који се налазе у поступку доношења, а став Регулатора поводом истих је затражен од њиховог предлагача.

У оквиру наведене активности врши се и израда модела појединачних управних аката - решења и закључака (осим оних из области утврђивања накнада из надлежности Регулатора), за потребе других организационих делова Регулатора, које они користе у оквиру свог редовног пословања.

Рок: по потреби у току године

2. ПРАВНО-ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА ПРЕДЛОГА ПОЈЕДИНАЧНИХ АКАТА И ИЗРАДА / ПРАВНО-ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА ЕКСТЕРНИХ ДОПИСА

Учешће у изради (правно-техничка редакција) предлога појединачних аката из надлежности Регулатора у области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности.

Припрема, израда/правно-техничка редакција екстерних дописа и то: операторима, надлежним министарствима и другим државним органима и организацијама.

Рок: континуирана активност у току године

3. ОДГОВОРИ НА УПИТНИКЕ СА ЕЛЕМЕНТОМ ИНОСТРАНОСТИ

Одговори на упитнике које Регулатор добија од регулатора у окружењу, Међународне уније за телекомуникације, BEREC-а, Европске комисије, међународних организација и других тела.

Рок: по потреби у току године у остављеним роковима

4. АКТИВНОСТИ У ВЕЗИ РЕШАВАЊА МЕЂУОПЕРАТОРСКИХ СПОРОВА

Активности у вези решавања спорних међусобних односа између оператора/привредних субјеката у материји приступа, међуповезивања, заједничког коришћења елемената мреже и припадајућих средстава, у складу са Законом, а у границама надлежности Групе за нормативу.

Рок: по потреби у току године - на захтев надлежне организационе јединице Регулатора

5. АКТИВНОСТИ У ВЕЗИ АНАЛИЗЕ ТРЖИШТА ЕЛЕКТРОНСКИХ КОМУНИКАЦИЈА

Активности у вези анализе тржишта електронских комуникација – у делу правно-техничке редакције извештаја о анализи релевантног тржишта, обавештења привредним субјектима са захтевом за изјашњење и решења о одређивању привредног субјекта са значајном тржишном снагом на релевантном тржишту.

Рок: по потреби у току године - на захтев надлежне организационе јединице Регулатора

6. УЧЕШЋЕ У РАДУ СТРУЧНИХ РАДНИХ ГРУПА, НА САСТАНЦИМА И У КОМИСИЈАМА ЗА ЈАВНЕ НАБАВКЕ

Рад у мултисекторским групама у циљу решавања спорних питања из области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности, као и екстерно на конференцијама, округлим столовима поводом представљања нових прописа, семинарима, курсевима, састанцима и сл. било као учесници или путем израде одређених презентација на задате теме, као и у комисијама за јавне набавке образоване решењем директора Регулатора.

Рок: по потреби у току године

7. АКТИВНОСТИ У ВЕЗИ ПОСТУПКА ЈАВНОГ НАДМЕТАЊА ЗА ИЗДАВАЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ ДОЗВОЛА ЗА КОРИШЋЕЊЕ РАДИОФРЕКВЕНЦИЈСКОГ СПЕКТРА

Активности у вези припреме и спровођења поступка јавног надметања за издавање појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра.

Активности у вези издавања појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, након спроведеног поступка јавног надметања (правно-техничка редакција решења).

Рок: по потреби у току године

8. АКТИВНОСТИ У ВЕЗИ ПРЕГОВАРАЧКЕ ПОЗИЦИЈЕ ПГ 10

Разматрање текста Нацрта преговарачке позиције за ПГ 10, у делу надлежности Регулатора, ради ажурирања истог са новим подацима и плановима, и с тим у вези израда и ажурирање листе прописа из надлежности Регулатора.

Рок: по потреби у току године

9. ДАВАЊЕ СТРУЧНИХ СТАВОВА

Давање стручних ставова по захтевима Савета Регулатора, директора, других сектора и служби Регулатора о правним аспектима прописа којима се регулише општи управни поступак као и правним аспектима појединих питања из области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности, у границама надлежности Групе за нормативу.

Припрема, учешће у изради и/или израда стручних ставова о спорним питањима из напред наведене регулаторне надлежности, као и регулације нових услуга на тржишту Републике Србије.

Рок: по потреби у току године у границама надлежности Групе за нормативу

10. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ КОЈЕ НИСУ САДРЖАНЕ У ПРЕТХОДНИМ ТАЧКАМА

Администрирање других активности које нису наведене у претходним тачкама, а додељене су запосленима у Групи за нормативу.

Рок: по потреби у току године, у границама надлежности Групе за нормативу

Разматрање текста Нацрта преговарачке позиције за ПГ 10, у делу надлежности Регулатора, ради ажурирања истог новим подацима и плановима, и с тим у вези израда и ажурирање листе прописа из надлежности Регулатора.

Рок: по потреби у току године

6. ДАВАЊЕ СТРУЧНИХ СТАВОВА И МИШЉЕЊА

Давање стручних ставова по захтевима Савета, директора, других сектора и служби о правним аспектима прописа којима се регулише општи управни поступак као и правним аспектима појединих питања из области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности, у границама надлежности Групе за нормативу.

Припрема, учешће у изради и/или израда стручних ставова о спорним питањима из напред наведене надлежности Регулатора, као и регулације нових услуга на тржишту Републике Србије.

Рок: по потреби у току године у границама надлежности Групе за нормативу

7. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ КОЈЕ НИСУ САДРЖАНЕ У ПРЕТХОДНИМ ТАЧКАМА

Администрирање других активности које нису наведене у претходним тачкама, а додељене су запосленима у Групи за нормативу.

Рок: по потреби у току године, у границама надлежности Групе за нормативу

- **Група за заступање**

Припрема аката у вези са поступцима пред судовима, јавним извршитељима, тужилаштвима, правобранилаштвима и другим државним органима и организацијама, односно заступање Регулатора пред надлежним судовима и другим наведеним органима, као и учешће у изради (правно-техничка редакција) модела појединачиних аката у вези са утврђивањем накнада из надлежности Регулатора (решења, опомена, обавештења са захтевом за изјашњење и др.) и предлога појединачних аката који за последицу могу имати покретање и вођење судског поступка, а по потреби и припрема одговарајућих анализа и стручних мишљења у вези са применом прописа из делокруга рада Групе за заступање, као и учешће у стручним радним групама и комисијама, у вези са пословима ове групе.

1. ИЗВРШНИ ПОСТУПАК

Припрема предлога за извршење и других поднесака, као и обављање осталих активности у извршним поступцима покренутим ради принудне наплате потраживања Регулатора, пре свега, по основу неплаћених накнада које утврђује Регулатор, и то у поступцима покренутим на основу претходног Закона о извршењу и обезбеђењу („Службени гласник РС“, бр. 31/11, 99/11- др. закон, 109/13 - УС, 55/14 и 139/14), као и на основу Закона о извршењу и обезбеђењу („Службени гласник РС“, бр. 106/15, 106/16-аутентично тумачење, 113/17-аутентично тумачење, 54/19, 9/20-аутентично тумачење и 10/23-др.закон, у даљем тексту: ЗИО), и припрема документације, провера статуса извршних дужника и њихових рачуна у циљу покретања поступака у складу са ЗИО.

Континуирана координација и комуникација са надлежним органима, као и организационим деловима Регулатора, у вези извршних поступака.

Рок: континуирана активност у току године

2. ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

На основу Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20 и 10/23-др.закон) поступање пред привредним и привредним апелационим судовима, као и основним, вишим и апелационим судовима опште надлежности, које подразумева анализу списа предмета, састављање и подношење тужби, противтужби, одговора на тужбе, жалби на првостепене пресуде, одговора на жалбе и осталих поднесака, као и заступање на рочиштима. Наведене радње извршавају се благовремено, у оквиру рокова за њихово предузимање, непосредно или уз координацију са правним заступником Регулатора.

Рок: континуирана активност у току године

3. УПРАВНИ СПОРОВИ

На основу Закона о управним споровима („Службени гласник РС“, број 111/09) предузимају се активности поводом израде одговора на тужбе и свих других поднесака у управним споровима, као и заступање на усменим јавним расправама у поступцима пред Управним судом, а по тужбама ради поништаја решења Регулатора. Такође, активности у управним споровима подразумевају и сачињавање одговора на тужбе у сарадњи са другим организационим деловима Регулатора, чија су решења предмет управног спора, израду других поднесака, као и заступање на усменим јавним расправама у споровима у којима Регулатор има својство заинтересованог лица.

У овој области, Група за заступање има и активности које се односе на поступање пред Врховним судом у делу израде ванредног правног лека (захтева за преиспитивање судске одлуке) и подношење одговора на ванредни правни лек, тј. изјашњења на захтеве за преиспитивање судских одлука донетих од стране Управног суда.

Рок: континуирана активност у току године

4. СТЕЧАЈНИ ПОСТУПАК

Припрема и подношење надлежним судовима пријаве потраживања које Регулатор има према дужницима над којима је отворен стечајни поступак, на основу Закона о стечају („Службени гласник РС“, бр. 104/09, 99/11-др. закон, 71/12-УС, 83/14, 113/17, 44/18 и 95/18).

Рок: континуирана активност у току године

5. ПОСТУПАК ЛИКВИДАЦИЈЕ

Припрема и подношење пријава потраживања и других поднесака у поступцима ликвидације привредних друштава, на основу Закона о привредним друштвима („Службени гласник РС“, бр. 36/11, 99/11, 83/14-др.закон, 5/15, 44/18, 95/18, 91/19 и 109/21) по основу неплаћених накнада које утврђује Регулатор у оквиру својих надлежности и евентуално осталих потраживања Регулатора.

Рок: по потреби у току године

6. КРИВИЧНИ ПОСТУПАК И ПОСТУПАК ЗА ПРИВРЕДНИ ПРЕСТУП

Поступање пред јавним тужилаштвима и кривичним одељењима основних и виших судова на основу Кривичног законика („Службени гласник РС“, бр. 85/05, 88/05-исправка, 107/05-исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19) и Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14, 35/19, 27/21-УС и 62/21-УС), као и поступцима за привредни преступ.

Рок: по потреби у току године

7. ПРАВНО-ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА

Учешће у изради (правно-техничка редакција) модела појединачних аката у вези са утврђивањем свих врста накнада из надлежности Регулатора (решења, опомена, обавештења са захтевом за изјашњење и др.), као и предлога појединачних аката који за

последицу могу имати покретање и вођење судског поступка. Поред наведеног, Група за заступање учествује у изради (правно-техничка редакција) појединачних управних аката у поновном поступку по пресудама Управног суда, након поништаја решења Регулатора у управним споровима, а по потреби, по захтевима других организационих јединица Регулатора, обавља и правно-техничку редакцију екстерних дописа и других аката.

Рок: континуирана активност у току године

8. ДАВАЊЕ СТРУЧНИХ СТАВОВА

Припрема одговарајућих анализа, стручних ставова по захтевима Савета Регулатора, директора, других организационих јединица Регулатора у вези са предметима и применом прописа из делокруга рада Групе за заступање, као и другим прописима и пословима из надлежности Регулатора.

Рок: по потреби у току године, у границама надлежности Групе за заступање

9. УЧЕШЋЕ У РАДУ СТРУЧНИХ РАДНИХ ГРУПА, НА САСТАНЦИМА И У КОМИСИЈАМА ЗА ЈАВНЕ НАБАВКЕ

Рад у мултисекторским групама и комисијама, по решењу директора Регулатора, као и екстерно на конференцијама, округлим столовима поводом представљања нових прописа, семинарима, састанцима и сл. као и у Комисијама за јавне набавке образоване решењем директора Регулатора.

Рок: по потреби у току године

10. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ КОЈЕ НИСУ САДРЖАНЕ У ПРЕТХОДНИМ ТАЧКАМА

Администрирање других активности које нису наведене у претходним тачкама, а додељене су запосленима у Групи за заступање.

Рок: по потреби у току године, у границама надлежности Групе за заступање

2.2. Служба за заштиту корисника и људске ресурсе

- **Група за заштиту корисника**

1. ВАНСУДСКО РЕШАВАЊЕ СПОРОВА ИЗМЕЂУ ОПЕРАТОРА И ПРЕТПЛАТНИКА, ОДНОСНО ИЗМЕЂУ ПРУЖАЛАЦА ЈАВНО ДОСТУПНИХ ЕЛЕКТРОНСКИХ КОМУНИКАЦИОНИХ УСЛУГА И КРАЈЊИХ КОРИСНИКА

Закон о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 35/23, у даљем тексту: Закон) је ступио на снагу 7. маја 2023. године, а одредбама члана 180. став 3. Закона је прописано да одредбе члана 113. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13 - УС, 62/14 и 95/18 - др. закон, у даљем тексту: ЗЕК) остају на снази до доношења подзаконског акта из члана 140. став 6. Закона којим Регулатор ближе прописује поступак вансудског решавања спора између крајњег корисника и пружаоца јавно доступне електронске комуникационе услуге. У складу са одредбом члана 173. став 3. Закона, подзаконски акт из члана 140. став 6. Закона, Регулатор ће донети у року од 12 месеци од дана ступања на снагу Закона.

У складу са цитираним прелазним и завршним одредбама Закона, у току 2024. године до ступања на снагу подзаконског акта из члана 140. став 6. Закона, Регулатор ће поступати по приговорима у складу са чланом 113. ЗЕК, а након ступања на снагу наведеног подзаконског акта, Регулатор ће започети поступање у складу са Законом, што подразумева мериторно одлучивање Регулатора уколико спор између крајњег корисника и пружаоца јавно доступне електронске комуникационе услуге не може бити решен споразумно.

Према члану 113. ЗЕК Регулатор има овлашћење за посредовање у мирном решавању спорова између оператора електронских комуникација и претплатника, али не и да мериторно одлучује у предметима по приговорима претплатника/корисника.

У складу са чланом 113. ЗЕК, приговори претплатника на рад и поступање оператора електронских комуникација се односе на висину рачуна и квалитет услуге, а осим тога су и у вези са: преносивошћу бројева у јавној фиксној и мобилној комуникационој мрежи, услугама са додатом вредношћу, спорним ситуацијама из уговорног односа, декодирањем телефона и др.

Активности Регулатора се односе на израду аката којима се: захтева изјашњење оператора у вези са приговором, одговара подносиоцима приговора о исходу поступка посредовања, потреби допуне документације, току поступка и друго. По потреби, израда аката којима се интерно захтева сарадња/учешће других организационих јединица Регулатора, при чему је у највећем броју случајева у питању сарадња са Сектором за електронске комуникације (провера поступања оператора електронских комуникација, контрола квалитета услуга електронских комуникација, стручна размена мишљења и др.).

У зависности од суштине конкретног предмета, Регулатор одређени број приговора упућује на даљу надлежност инспекцијама министарстава надлежних за телекомуникације и за трговину или органа аутономне покрајине који су надлежни за инспекцијски надзор над применом Закона о електронским комуникацијама и Закона о заштити потрошача („Службени гласник РС“, број 88/21), Регулаторном телу за електронске медије, другим органима или организацијама у зависности од материје.

У складу са чланом 140. Закона, Регулатор је добио овлашћење да вансудски решава спорове између пружалаца јавно доступних електронских комуникационих услуга и крајњих корисника, доношењем мериторне одлуке на основу члана 24. Закона.

Сагласно члану 24. Закона, на поступак одлучивања Регулатора о правима и обавезама привредних субјеката и корисника из Закона, примењују се одредбе закона којим се уређује општи управни поступак, решење Регулатора је коначно и против истог се може покренути управни спор. Будућим мериторним одлучивањем Регулатора, биће унапређена досадашња пракса рада Регулатора у овој области и повећан ниво заштите права крајњих корисника, а кроз одлучивање управних судова поводом евентуално утужених коначних мериторних одлука Регулатора, биће успостављена и судска пракса која је значајна са аспекта потврде исправног поступања Регулатора, али и као корективни елемент који води ефикаснијој заштити права и интереса крајњих корисника.

Регулатор је крајем 2022. године започео сарадњу кроз билатералне сусрете са регулаторним телима из окружења која већ мериторно одлучују по приговорима корисника услуга електронских комуникација, са циљем упознавања са праксом рада и поступања, стручним искуствима и изазовима у раду на овој врсти предмета, као и са активностима везаним за информисаност корисника, и то ће се наставити и у 2024. години.

Рок: континуирана активност у току године

2. АНАЛИЗА ОПШТИХ УСЛОВА ПРУЖАЊА ЈАВНО ДОСТУПНИХ ЕЛЕКТРОНСКИХ КОМУНИКАЦИОНИХ УСЛУГА

Кроз рад на предметима формираним по приговорима претплатника/корисника, као и из дописа о сарадњи са операторима, може се јавити потреба за анализом општих услова оператора тј. пружалаца јавно доступних електронских комуникационих услуга

Анализа општих услова пружања услуга има за резултат налоге и препоруке за измене и допуне истих, или, по потреби, сарадњу са другим државним органима/организацијама у вези са питањима где постоји, сем примене закона и подзаконских аката којима је ближе уређено обављање делатности електронских комуникација и неки други закон као *Lex specialis* за одређену материју (нпр. заштита података о личности, заштита потрошача и др.).

Рок: континуирана активност у току године

3. САРАДЊА СА ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА

Сарадња са надлежним министарством и организацијама за заштиту потрошача, кроз размену искустава и мишљења, заједничке скупове, тумачења прописа, усаглашавање праксе и прописа којима се регулише заштита корисника у области електронских комуникација, као и заштита потрошача услуга од општег економског интереса у смислу Закона о заштити потрошача, и др.

Одлуком Владе Републике Србије 05 број 02-1328/2023 од 23.02.2023. године образован је Национални савет за заштиту потрошача ради унапређења система заштите потрошача и сарадње носилаца заштите потрошача и других субјеката који се баве заштитом потрошача. Савет броји 20 чланова међу којима је један од чланова и представник Регулатора.

Стратегијом заштите потрошача за период 2019-2024. година („Службени гласник РС“, број 93/19) са Акционим планом, Регулатор је препознат као партнер у спровођењу одређених активности.

Рок: континуирана активност у току године

4. СМЕРНИЦЕ ЗА ЗАШТИТУ КОРИСНИКА УСЛУГА ЕЛЕКТРОНСКИХ КОМУНИКАЦИЈА

Имајући у виду циљеве и начела прописане важећим законом, као и нова законска решења и праксу европских регулатора за наведену област, у вези са јачањем заштите крајњих корисника кроз добијање неопходних информација и могућност избора и

њихово ефикасније ангажовање на тржишту, смернице за даље поступање Регулатора у вези са наведеним су следеће:

1) Информисање и едукација корисника/претплатника, и то:

- давањем усмених савета и упутстава путем директне телефонске линије, у вези са правима и обавезама оператора и претплатника/корисника, надлежностима Регулатора, конкретним предметима формираним по приговорима и др.,
- путем писаних упутстава, савета, одговора на најчешће постављана питања, саопштења и обавештења на интернет страници Регулатора,
- омогућавањем увида подносиоцима приговора у стање предмета формираних по њиховим приговорима преко портала „Интернет шалтер“,
- објављивањем смерница „Информисање и едукација корисника/претплатника услуга електронских комуникација“.

2) Сарадња са медијима у вези са општеним или конкретним питањима;
3) Сарадња са ресорним министарствима у чијем су делокругу рада како питања из области електронских комуникација, тако и питања из области заштите потрошача (пријаве инспекцији електронских комуникација, прослеђивање предмета Тржишној инспекцији, стручна размена мишљења у вези са применом прописа из тих области и др.);
4) Корисницима услуге приступа интернету у јавним фиксним и јавним мобилним комуникационим мрежама почев од маја 2016. године је омогућено мерење квалитета услуге путем апликације RATEL NetTest. Апликација је доступна подносиоцима приговора на операторе електронских комуникација и другим заинтересованим лицима.
5) Омогућавање приступа и коришћења портала *Цене услуга* за свеобухватну претрагу трошкова услуга електронских комуникација, односно понуда и цена услуга фиксне и мобилне телефоније, интернета, телевизије и пакета. Информације које се налазе на порталу служе искључиво у сврху давања општих информација, не представљају било какав савет, сугестију нити намеру Регулатора да утиче на избор посетилаца портала, уз напомену да Регулатор не утиче, нити се може сматрати одговорном за истинитост, ажурност, нити било које друго својство приказаних података базираних на информацијама које су доставили оператори.

Рок: континуирана активност у току године

- **Група за људске ресурсе**

1. НОРМАТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Учешће у изради општих аката из надлежности Групе за људске ресурсе неопходних за функционисање и обављање редовних активности и остваривање права и обавеза запослених и радно ангажованих лица у Регулатору.

- Ступањем на снагу новог *Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 35/23* – у даљем тексту: Закон*)* Регулатору су поверене нове или су измењене већ утврђене надлежности, те је неопходно спровести одговарајуће активности кроз измене и допуне акта којим се уређује унутрашња организација и систематизација радних места ради усаглашавања са новим потребама, као и ради унапређења пословања Регулатора на основу уочених мањкавости у досадашњем раду.

Рок: прва половина године

2. СПРОВОЂЕЊЕ АКТИВНОСТИ У ВЕЗИ ПРИМЕНЕ НОВИХ РЕШЕЊА САДРЖАНИХ У КОЛЕКТИВНОМ УГОВОРУ РЕГУЛАТОРА

Колективни уговор Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге број: 1-02-110-2/23 од 15.6.2023. године (у даљем тексту: Колективни уговор) као општи акт послодавца који уређује радно-правни статус запослених кроз поједине правне институте по први пут уређује нека од питања из домена радно-правних односа или их уређује на битно другачији начин у односу на претходни општи акт (Правилник о раду).

С тим у вези, тако имплементираним решењима, која до његовог доношења нису била предмет регулисања Правилника о раду, потребно је омогућити примену након доношења Финансијског плана 2024. године, кроз одговарајући *modus operandi*.

Рок: континуирана активност у току године

3. ИЗРАДА ПОЈЕДИНАЧНИХ АКАТА У ОБЛАСТИ ОСТВАРИВАЊА РАДНО-ПРАВНОГ СТАТУСА ЗАПОСЛЕНИХ И РАДНО АНГАЖОВАНИХ ЛИЦА

Учешће у изради предлога појединачних *аката* из надлежности људских ресурса која се тичу радно-правног статуса запослених и радно ангажованих лица;
Рок: континуирана активност у току године

4. СПРОВОЂЕЊЕ АКТИВНОСТИ У ОБЛАСТИ ЗАПОШЉАВАЊА И РАДНОГ АНГАЖОВАЊА

У складу са позитивним прописима Републике Србије, Регулатор је у обавези да се обрати посебној Комисији Владе ради прибављања сагласности за ново запошљавање када су за то испуњени услови.

Усвајањем и почетком примене Закона у значајној мери проширен је делокруг рада Регулатора, кроз добијање нових овлашћења и обавеза, а што захтева проширење кадровског капацитета кроз пријем стручног, првенствено, висококвалификованог кадра уз пратеће административне раднике. С обзиром на природу послова у надлежности Регулатора и значај стручног кадра на коме почива његова регулаторна активност, за успешно функционисање те регулаторне активности неопходан је пријем одговарајућег броја запослених. Такође, с обзиром на очекивано смањење броја запослених током 2024. године због одласка у старосну пензију, потребан је пријем нових запослених како би се новопримљени кадар благовремено увео у процес рада и ефикасно наставило пословање. Финансијским планом Регулатор обезбеђује финансијска средства за пријем нових запослених како би кадровски капацитет на дан 31.12.2024. године корелирао са бројем запослених дефинисаним Финансијским планом.

С тим у вези, неопходно је добити од стране надлежног тела одговарајућу сагласност како би стручна служба у Регулатору сукцесивно спроводила поступке јавног конкурса и извршиле пријем нових запослених.

Паралелно са запошљавањем, стручна лица спроводе и поступак ангажовања лица по неком од уговора у смислу Закона о раду, ради обављања привремених и повремених послова и других облика радног ангажовања ван радног односа.

Рок: у складу са динамиком дефинисаном Финансијским планом Регулатора

5. УЧЕШЋЕ У ОСТВАРИВАЊУ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ ЗАПОСЛЕНИХ И РАДНО АНГАЖОВАНИХ ЛИЦА

Подршка ангажованом стручном лицу за обављање послова безбедности и здравља на раду запослених у Регулатору кроз пружање релевантних података, као и учешће у спровођењу наложених мера од стране тог стручног лица, како би се обезбедила безбедност и здравље на раду у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду и Актом о процени ризика код Послодавца.

Рок: континуирана активност у току године

По стицању свих предуслова, потребно је спровести кроз одговарајући поступак (јавни конкурс) пријем квалификованог лица у радни однос на неодређено време за обављање послова безбедности и здравља на раду и противпожарне заштите у складу са новим *Законом о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС", број 35/23)* са свим повереним овлашћењима и обавезама које произилазе из нових законских решења.

Рок: прва половина године

6. УЧЕШЋЕ У ЗАШТИТИ ЗАПОСЛЕНИХ У СЛУЧАЈУ МОБИНГА И ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И СПРОВОЂЕЊЕ ПОСТУПКА ЗАШТИТЕ ЗАПОСЛЕНИХ У СВОЈСТВУ УЗБУЊИВАЧА У СКЛАДУ СА ЗАКОНОМ

Континуиране активности од стране директора именованих лица у погледу пружања стручне подршке и савета запосленима и са њима изједначеним лицима из области заштите од злостављања на раду и дискриминације, као и спровођење поступка заштите запослених и са њима изједначених лица у својству узбуњивача у складу са законским и подзаконским актима.

Рок: континуирана активност у току године

7. СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ И ДОДАТНО ОБРАЗОВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Координација рада Комисије за стручно усавршавање и додатно образовање запослених у Регулатору, учешће у изради Плана стручног усавршавања и додатног образовања запослених у Регулатору за наредну годину, као и праћење стручног и каријерног развоја запослених у Регулатору.

Поред интерног Плана стручног усавршавања и додатног образовања запослених, који првенствено осликава и исказује специфичности рада и пословања Регулатора, неопходно је унапредити постојећу *сарадњу* са Националном академијом за јавну управу у области стручног усавршавања запослених у Регулатору, као и кроз учешће Регулатора у креирању програма и спровођењу обука у областима из надлежности Регулатора којим се врши едукација других корисника у систему јавне управе у смислу Закона о националној академији за јавну управу (*„Службени гласник РС", број 94/17)*, а где би реализатори обука били запослени у Регулатору.

Рок: континуирана активност у току године

8. ДАВАЊЕ СТРУЧНИХ СТАВОВА И МИШЉЕЊА

Израда информација, анализа, упутстава, мишљења и ставова по захтевима Савета Регулатора, директора, техничког директора и директора сектора, као и пружање стручне помоћи запосленима о правним аспектима позитивних прописа, а у вези су са пословима из делокруга рада Групе за људске ресурсе.

Рок: по потреби у току године

9. АДМИНИСТРАТИВНО - ОПЕРАТИВНИ ПОСЛОВИ

Обављање различитих административно-оперативних послова из делокруга рада Групе за људске ресурсе, а који се састоје у активностима, као што су примера ради: вођење различитих кадровских и других *евиденција*, *регистара* из области рада и радних односа, као и *помоћних евиденција*; регистровање *пријава* запослених и других радно ангажованих лица са свим променама радноправног статуса *у Регистру запослених који се води у Централном регистру обавезног осигурања (ЦРОСО)* сл.; подношење захтева и кореспонденција са надлежним министарством у вези са полагањем *државног стручног испита* запослених који су у обавези да исти положе у складу са законом и актом о систематизацији; активности извештавања јавности о броју запослених и радно ангажованих лица у Регулатору, у складу са прописима који регулишу област запошљавања у јавном сектору, испуњење обавеза према Комисији Владе за запослење, као и координација са ресорним министарством у вези са тим; успостављање пословно-техничке сарадње са различитим образовним институцијама ради реализације обављања *студентске праксе* у Регулатору; сарадња са надлежном *медицином рада* у погледу остваривања права запослених и чланова уже породице на исплату солидарне помоћи у случају теже болести у складу са општим актом; сарадња и комуникација *са органима ПИО Фонда и РФЗО* и другим спољним пословним сарадницима, надлежним министарствима, државним органима, организацијама и институцијама Републике Србије.

Рок: континуирана активност у току године

10. РОДНА РАВНОПРАВНОСТ

На дан 01.11.2023. године, укупан број запослених и радно ангажованих лица код Регулатора, по полу и старости, приказан је у наставку.

<table>
<tr><td colspan="3">Укупан број запослених и радно ангажованих лица: 158* (100%)</td></tr>
<tr><td colspan="3">Број и проценат запослених и радно ангажованих жена: 96 (60,76%)</td></tr>
<tr><td colspan="3">Број и проценат запослених и радно ангажованих мушкараца: 62 (39,24%)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Старосна структура:</td><td>од 21-30 година живота</td><td>Укупно: 8
Ж: 4 (50%)
М: 4 (50%)</td></tr>
<tr><td>од 31-40 година живота</td><td>Укупно: 38 (100%)
Ж: 27 (71,05%)
М: 11 (28,95%)</td></tr>
</table>

	од 41-50 година живота	Укупно: 60 (100%) Ж: 39 (65%) М: 21 (35%)
	од 51-60 година живота	Укупно: 44 (100%) Ж: 19(43,18%) М: 25 (56,82%)
	од 61-70 година живота	Укупно: 8 (100%) Ж: 7 (87,50%) М: 1 (12,50%)

**Напомена*: укупан број 158 чине директор, технички директор и запослени и радно ангажовани у свим организационим јединицама (2+156).

Из напред наведених података произилази да је код Регулатора, по полној структури, већински женски пол и да се ради о благој неуравнотеженој заступљености женског пола, али да је због тога потребно предузимање мера ради смањења родне неуравнотежености, односно ради постизања уравнотежене заступљености полова.

План мера за смањење родне неуравнотежености, односно за постизање уравнотежене заступљености полова је следећи:

- Регулатор ће у 2024. години, водећи превасходно рачуна о стручности и оспособљености кандидата, приликом запошљавања примењивати политику једнаких могућности и давати предност кандидату мање заступљеног пола, у циљу побољшања полне структуре запослених.
- Регулатор ће приликом упућивања на стручна усавршавања, а имајући у виду потребе посла, водити рачуна о једнакомерној заступљености полова.
- Регулатор ће у области информационо-комуникационих технологија радити на унапређењу дигиталне писмености и дигиталних компетенција жена у циљу успостављања уравнотежене заступљености полова на дигиталном тржишту рада.
- Регулатор ће радити и на подизању свести о потреби родне равноправности запослених упућивањем запослених на едукације из области равноправности полова, односно родне равноправности, са циљем да стечена нова знања и вештине из предметне области примењују у свом даљем раду.
- Регулатор ће спроводити периодичне превентивне прегледе запослених у складу са њиховим потребама, а у циљу спречавања болести, повреда на раду и непланираних одсустава са рада запослених.
- Регулатор ће санкционисати све оправдане притужбе запослених усмерене на полну дискриминацију.
- Регулатор ће спроводити План управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности.

Све мере, у циљу унапређења родне равноправности и постизања уравнотежене заступљености полова, Регулатор ће спроводити континуирано, током 2024. године. Контролу над спровођењем напред наведених мера вршиће Лице задужено за родну равноправност, односно Одбор за родну равноправност, када је у питању спровођење Плана управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности.

3. Сектор за анализу тржишта и економске послове

3.1. Служба за анализу тржишта и рачуноводство трошкова

1. АНАЛИЗА ТРЖИШТА И КОНТРОЛА ЦЕНА

А Главни циљеви:

А1 Завршетак активности у вези са новим кругом анализе релевантних тржишта

А2 Примена LRIC модела и израда решења о утврђивању цена регулисаних услуга обрачунатих применом LRIC модела

А3 Израда подзаконских аката из области анализе тржишта и контроле цена

А4 Израда ERT модела А5 Контрола цена регулисаних услуга и услуга везаних у пакете

А6 Провера стандардних понуда оператора са значајном тржишном снагом

А7 Праћење регулисаних цена роминга у региону Западног Балкана и спровођење активности у циљу стварања услова за снижавање цена услуга роминга између региона Западног Балкана и Европске уније

А8 Прикупљање и анализа података о стању тржишта електронских комуникација из годишњих упитника за 2023. годину и учешће у изради Прегледа тржишта;

А9 Прикупљање и анализа података о стању тржишта електронских комуникација из кварталних упитника за 2024. годину ради праћења стања на тржишту.

Б Оперативни циљеви:

У реализовању конкретних активности које ће допринети испуњавању наведених циљева, Сектор ће се фокусирати на следеће сегменте:

1. Завршетак активности у вези са анализом велепродајног тржишта средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште (Т3б), односно завршетак поступка израде Стандардне понуде за услуге широкопојасног приступа.
2. Примена LRIC модела, која подразумева израду решења о утврђивању цена регулисаних услуга обрачунатих применом LRIC модела и контролу примене тих решења.
3. Израда подзаконских аката из области анализе тржишта и контроле цена
4. Израда ERT модела
5. Контрола цена регулисаних услуга
6. Контрола цена услуга везаних у пакете и примена методологије за утврђивање постојања маказа цена;
7. Провера стандардних понуда оператора са значајном тржишном снагом
8. Праћење регулисаних цена роминга, као и предузимање активности за стварање услова за снижавање цена услуга роминга између региона Западног Балкана и Европске уније;

9. Прикупљање и анализа података о стању тржишта електронских комуникација из годишњих упитника за 2023. годину и учешће у изради Прегледа тржишта;
10. Прикупљање и анализа података о стању тржишта електронских комуникација из кварталних упитника за 2024. годину ради праћења;
11. Праћење препорука и смерница Европске комисије и BEREC-а у вези са регулисањем тржишта;
12. Остале активности из целокупног делокруга рада (сарадња са регулаторним и стручним телима чланица ЕУ, сарадња са другим државним органима, учешће у раду стручних радних група и комисија и сл.).

1.Завршетак активности у вези са новим кругом анализе релевантних тржишта

Регулатор је у периоду 2021-2022. године отпочео нови круг анализе релевантних тржишта, у складу са Препоруком Комисије од 9. октобра 2014. године о релевантним тржиштима производа и услуга у области електронских комуникација подложним претходној (*ex ante*) регулацији 2014/710/ЕУ и Одлуком о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС“, број 78/18). Преостале активности се односе на велепродајно тржиште средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште (Т3б), односно завршетак поступка израде Стандардне понуде за услуге широкопојасног приступа.

- *Рок: I квартал – Контрола усклађености Стандардне понуда за услуге широкопојасног приступа са релевантним прописима и актима Регулатора и ступање предметне стандардне понуде на снагу*

2. Примена LRIC модела

Регулатор ће почетком 2024. године завршити пројекат ажурирања постојећег LRIC модела, на коме је ангажован независни консултант, који ће изменити LRIC модел у складу са резултатима анализа релевантних тржишта и припремити га за обрачун цена регулисаних велепродајних услуга. Након тога, Регулатор ће донети решења о утврђивању цена заснованим на LRIC моделу трошкова за услуге на два релевантна тржишта: велепродајном тржишту локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији и велепродајном тржишту средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште.

- *Рок: I – II квартал – завршетак консултантског пројекта ажурирања LRIC модела и доношење решења о утврђивању трошковно заснованих цена на велепродајном тржишту локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији и велепродајном тржишту средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште*

3. Израда подзаконских аката из области анализе тржишта и контроле цена

У складу са обавезама и роковима за доношење подзаконских аката из члана 173. Закона, Регулатор почетком 2024. године планира усвајање Предлога правилника о примени

трошковног принципа и извештавању од стране привредног субјекта са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација и упућивање надлежном министарству ради давања мишљења о уставности и законитости, те по добијању истог следи објављивање у Службеном гласнику и ступање на снагу овог правилника. Поред тога, у 2024. години биће израђена још три правилника: Правилник о примени политике примереног коришћења, методологији процене одрживости укидања малопродајних додатних накнада за роминг и захтеву који пружалац услуга роминга подноси у сврху те процене, Правилник о начину документовања прекомерних трошкова и мерилима за остваривање права на надокнаду прекомерних трошкова за пружање услуга универзалног сервиса и Правилник о рачуноводственом и структурном раздвајању пословања.

- *Рок: I квартал – усвајање Предлога правилника о примени трошковног принципа и извештавању од стране привредног субјекта са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација и упућивање надлежном министарству ради давања мишљења*
- *II квартал – усвајање Предлога правилника о примени политике примереног коришћења, методологији процене одрживости укидања малопродајних додатних накнада за роминг и захтеву који пружалац услуга роминга подноси у сврху те процене и упућивање надлежном министарству ради давања мишљења*
- *III квартал - усвајање Предлога правилника о начину документовања прекомерних трошкова и мерилима за остваривање права на надокнаду прекомерних трошкова за пружање услуга универзалног сервиса и Предлога правилника о рачуноводственом и структурном раздвајању пословања и упућивање надлежном министарству ради давања мишљења*

4. Израда ERT модела

Регулатор у 2024. години планира израду ERT модела, који представља *ex ante* специфичан секторски *margin squeeze* тест, који омогућава заштиту конкуренције у пружању јавних електронских комуникационих мрежа и услуга. Полазећи од овлашћења Регулатора прописаних одредбама члана 58. Закона, у сврху омогућавања реплицирања мрежа или мрежних елемената од стране привредног субјекта који подноси захтев за приступ, потребно је израдити модел на основу кога би могла да се направи процена комерцијалне одрживости за сваку приступну тачку посебно, односно на основу кога би могла да се одреди разделна тачка приступа мрежи на којој се привредном субјекту који подноси захтев за приступ омогућава комерцијална одрживост. Такође, имајући у виду обавезе прописане одредбама члана 76. Закона, израда овог модела је потребна како би Регулатор био у могућности да изврши контролу малопродајних цена и да установи да ли постоји значајно ограничење малопродајних цена које произлазе из стања конкуренције на малопродајном тржишту. Применом ERT модела Регулатор ће моћи да утврди да ли је омогућен делотворан и недискриминаторан приступ, односно да ли је неопходно приликом одређивања обавеза привредном субјекту са значајном тржишном снагом на релевантном тржишту одредити обавезу контроле цена и примену трошковног рачуноводства.

- *Рок: I – IV квартал израда и примена ERT модела*

5. Контрола цена регулисаних услуга

Оператори са ЗТС којима је одређена обавеза рачуноводственог раздвајања и примена трошковног рачуноводства настављају и даље да достављају регулаторне извештаје према моделу текућих трошкова. Регулатор ће наставити да врши контролу начина формирања цена регулисаних услуга оператора са ЗТС на основу достављених регулаторних извештаја за 2023. годину, као и применом LRIC модела за одређивање цена регулисаних велепродајних услуга на релевантним тржиштима.

Планирано је да и у 2024. години Регулатор ангажује независног ревизора за поступак ревизије регулаторних извештаја оператора са значајном тржишном снагом за 2023. годину.

- *Рок: III – IV квартал - Ревизија регулаторних извештаја оператора са значајном тржишном снагом*

6.Контрола цена услуга везаних у пакете и примена методологије за утврђивање постојања маказа цена

Регулатор почетком 2024. године планира завршетак пројекта ажурирања постојећег модела за прорачун *margin squeeze* теста код утврђивања цена услуга везаних у пакете. Већина земаља у Европској унији и окружењу има развијену методологију за утврђивање маказа цена коју доследно примењује на цене услуга везаних у пакете. Како пакети добијају све значајније учешће у понуди малопродајних услуга, контрола цена услуга везаних у пакете представља континуиран задатак за Регулатора у наредном периоду.

- *Рок: I – IV квартал*

7. Провера стандардних понуда оператора са значајном тржишном снагом

Регулатор планира почетком 2024. године окончање поступка израде Стандардне понуде за услуге широкопојасног приступа, те ће од тог тренутка бити на снази све стандардне понуде у погледу којих су утврђене обавезе решењима о одређивању оператора са ЗТС на основу последњег круга анализе релевантних тржишта. Након што Регулатор утврди цене засноване на LRIC моделу трошкова за услуге на велепродајном тржишту локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији и велепродајном тржишту средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште, приступиће се поступку измене ових цена у постојећим стандардним понудама. У случају потребе за другим изменама у стандардној понуди на захтев оператора са ЗТС, Регулатор врши проверу усаглашености стандардне понуде са релевантним прописима и актима Регулатора.

- *Рок: I - IV квартал - провера усклађености стандардних понуда са релевантним прописима и актима Регулатора*

8. **Праћење регулисаних цена роминга, као и предузимање активности за стварање услова за снижавање цена услуга роминга између региона Западног Балкана и Европске уније**

Регулатор наставља да прати регулисане цене роминга и примену Споразума о снижавању цена роминга у региону Западног Балкана којим је уведена нова роминг регулација односно укинуте су роминг накнаде за крајње кориснике. У оквиру имплементације наведеног Споразума, Регулатор је донео општи акт који се односи на утврђивање детаљних правила о примени политике примереног коришћења, утврђивање методологије процене одрживости укидања малопродајних додатних накнада за роминг и захтева који подноси пружалац услуга роминга за потребе те процене. Поред наведених активности, Регулатор ће, у оквиру својих овлашћења, наставити да спроводи све потребне активности у стварању услова за снижавање цена услуга роминга између региона Западног Балкана и Европске уније.

- *Рок: I - IV квартал*

9. **Прикупљање и анализа података о стању тржишта електронских комуникација из годишњих упитника за 2023. годину и рад на изради Прегледа тржишта**

Регулатор ће у 2024. години прикупљати годишње упитнике за 2023. годину, након чега ће обрађивати и анализирати прикупљене податке. Такође, планира се рад на изради Прегледа тржишта електронским комуникација и поштанских услуга за 2023. годину. Овај преглед садржи најзначајније податке који осликавају стање на тржишту по врстама услуга. Циљ годишњег прегледа је да помогне учесницима на тржишту да сагледају постојеће трендове и предвиде даље правце развоја и да се тиме допринесе унапређењу квалитета услуга и успешног пословања.

- *Рок: I - IV квартал*

10. **Прикупљање и анализа података о стању тржишта електронских комуникација из кварталних упитника за 2024. годину ради праћења стања на тржишту**

Регулатор ће прикупљати квартално податке за 2024. годину од водећих привредних субјеката који обављају делатност електронских комуникација у Републици Србији ради праћења стања на тржишту. Извештаји сачињени на основу обрађених кварталних података приказују стање о целокупном тржишту за дати квартал, у које су укључени стварни квартални подаци водећих привредних субјеката, док су подаци за преостали део тржишта процењени на основу података за 2023. годину прикупљених путем годишњих упитника.

- *Рок: I - IV квартал*

Остале активности

- Прикупљање и анализа кварталних података о ромингу за 2024. годину;
- Попуњавање упитника за међународне институције као што су IRG, BEREC, ITU;
- Учешће у раду координационог тела за роминг које је формирано на основу Споразума о снижењу цена услуга роминга;
- Учешће у раду BEREC Контакт групе и BEREC експертских радних група;
- Учешће у међусекторским радним групама и комисијама на различите теме из делокруга рада Сектора;

- Сарадња са Комисијом за заштиту конкуренције како би се обезбедило истовремено спровођење политике у области електронских комуникација и заштита конкуренције на тржишту Републике Србије;
- Сарадња са Републичким заводом за статистику у циљу размене релевантних података од обостраног интереса.

3.2. Служба за рачуноводство и финансије

- Припрема Финансијског плана РАТЕЛ-а за 2025. годину и његово усвајање у 2024. години, у року предвиђеним Законом;
- Евентуалне измене Финансијског плана за 2024. годину у току године ради усаглашавања са планом набавки;
- Активности везане за праћење реализације Финансијског плана и плана набавки по склопљеним уговорима;
- Израда финансијских извештаја РАТЕЛ-а за 2023. годину;
- Ажурно вођење пословних књига са пратећим обрачунима (финансијско рачуноводство-аналитичко књижење свих пословних промена) уз примену Контног оквира за привредна друштва, задруге и предузетнике и Закона о рачуноводству;
- Вођење аналитике купаца, усклађивање салда са комитентима и слање ИОС-а;
- Аналитика добављача;
- Евидентирање улазних фактура као и провера тачности података;
- Аналитичке евиденције плаћања по уговорима;
- Евидентирање свих прихода РАТЕЛ-а;
- Обрачун законске затезне камате на основу свих врста накнада;
- Праћење реализације Плана набавки у односу на одређене позиције Финансијског плана;
- Све врсте извештавања: закључни листови, аналитички преглед прихода, расхода, зарада, службених путовања у иностранство као и свих активности везаних за пословање РАТЕЛ-а;
- Девизна благајна;
- Вођење књиге основних средстава;
- Екстерно полагање рачуна (састављање сета званичних финансијских извештаја);
- Креирање извештаја о наплаћеним накнадама за електронске комуникације на полугодишњем нивоу и достављање Министарству финансија;
- Примена Закона о електронском фактурисању;
- Увођење софтвера ОСРЕД за припрему листе основних средстава за годишњи попис ради усклађивања књиговодственог са стварним стањем на крају пословне године.

ЗАРАДЕ И ФИНАНСИЈСКА ОПЕРАТИВА

- Обрачун зарада запослених, накнада члановима Савета и накнада према уговорима о привременим и повременим пословима;

- Припрема података о плаћањима по основу реализованих уговора за квартално извештаје које Група за набавке доставља Управи за набавке у форми посебних извештаја;
- Провера исправности свих улазних фактура, праћење извршења уговора као и њихову потрошњу, израда налога за плаћање и књижење на основу истих;
- Сачињавање захтева за набавке у делу који се односи на Финансијски план и предвиђена средства за набавке;
- Издавање потврда операторима везано за измирење обавеза ради учешћа на тендерима као и потврда на захтев овлашћених ревизора за потврду стања потраживања и обавеза;
- Кореспонденција са Народном банком везана за девизни прилив;
- Достава потврда о измиреним обавезама добављачима;
- Рад у апликацијама „ЦРФ", „СЕФ" „Регистар запослених" и „Образац извештаја исплаћених зарада" и континуирана припрема података за благовремену месечну доставу Управи за трезор;
- Екстерно достављање података о зарадама запослених Управи за трезор кроз Регистар прописа;
- Обрада кредитних захтева за запослене;
- Екстерно достављање података РЗЗО, ПИО;
- Обрачуни коначних рачуна дневница везаних за службена путовања у земљи и иностранству као други обрачуни од значаја за несметано оперативно и финансијско пословање РАТЕЛ-а;
- Електронско подношење пореских пријава ПУ;
- Активности везане за девизно пословање са НБС (откуп девиза за службена путовања, плаћања према иностранству);
- Активности везане за усаглашавање уплатних рачуна са ПУ;
- Припрема неопходне документације за независну екстерну ревизију и ангажовање запослених у току вршења ревизије финансијских извештаја за 2023. годину;
- Активности у вези са пописом ради усклађивања књиговодственог са стварним стањем на крају пословне године - припреме пописних листа као и спровођење коначних књижења на основу извештаја о извршеном попису и одлука - ликвидација утврђених разлика, исправке сумњивих и спорних потраживања, отпис застарелих потраживања, приходовање застарелих обавеза, отписи осталих средстава и сл.;
- Праћење свих новина у оквиру рачуноводствених, пореских и других законских прописа, континуирано током године.

3.3. Одсек за управљање накнадама

1. ПРИКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА ОД ЗНАЧАЈА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ГОДИШЊИХ НАКНАДА/УТВРЂИВАЊЕ ЧИЊЕНИЦА И ОКОЛНОСТИ НА КОЈИМА ТРЕБА ДА СЕ ЗАСНИВА РЕШЕЊЕ О УТВРЂИВАЊУ ГОДИШЊИХ НАКНАДА

1.1. **Прикупљање података од значаја за утврђивање накнаде за нумерацију**

- Припрема упитника за пружање података за утврђивање висине годишње накнаде за нумерацију (Образац НУМ), са упутством за њихово попуњавање и достављање захтева операторима за достављање попуњеног Обрасца НУМ.

Рок: до 05.01.2024. године

- Пријем упитника за пружање података за утврђивање висине годишње накнаде за нумерацију (Образац НУМ) и провера достављених података

Рок: сукцесивно, најкасније до 31.01.2024. године

- Достављање опомена операторима који нису у року доставили упитнике за пружање података за утврђивање висине годишње накнаде за нумерацију (Образац НУМ)

Рок: од 01.02.2024. године, најкасније до 15.02.2024. године

- Достављање иницијативе министарству надлежном за електронске комуникације за покретање прекршајног поступка против оператора који нису доставили упитнике за пружање података за утврђивање висине годишње накнаде за нумерацију (Образац НУМ)

Рок: по истеку рокова по опоменама

1.2. Прикупљање података од значаја за утврђивање накнаде за обављање делатности електронских комуникација:

- Припрема упитника за пружање података за утврђивање висине годишње накнаде за обављање делатности електронских комуникација (Образац ИФН), са упутством за њихово попуњавање и достављање захтева операторима за достављање попуњеног Обрасца ИФН

Рок: 28.2.2024. године

- Пријем упитника за пружање података за утврђивање висине годишње накнаде за обављање делатности електронских комуникација (Образац ИФН) и провера достављених података

Рок: сукцесивно најкасније до 08.04.2024. године

- Достављање опомена операторима који нису у року доставили упитнике за пружање података за утврђивање висине годишње накнаде за обављање делатности електронских комуникација (Образац ИФН)

Рок: од 09.04.2024. године, најкасније до 30.04.2024. године

- Достављање иницијативе министарству надлежном за електронске комуникације за покретање прекршајног поступка против оператора који нису доставили

упитнике за пружање података за утврђивање висине годишње накнаде за обављање делатности електронских комуникација (Образац ИФН)

Рок: *по истеку рокова по опоменама*

- Достављање захтева операторима за изјашњење у случајевима неслагања података достављених у ИФН обрасцима са подацима у регистру оператора, ГИФ обрасцима, Финансијским извештајима оператора и другим расположивим подацима

Рок: сукцесивно од 09.04.2024.године

- Достављање опомена операторима који нису у року доставили изјашњење у случајевима неслагања података достављених у ИФН обрасцима са подацима у регистру оператора, ГИФ обрасцима, Финансијским извештајима оператора и другим расположивим подацима

Рок: сукцесивно од истека рока за достављање изјашњења

- Достављање иницијативе министарству надлежном за електронске комуникације за покретање прекршајног поступка против оператора који нису у року доставили изјашњење у случајевима неслагања података достављених у ИФН обрасцима са подацима у регистру оператора, ГИФ обрасцима, Финансијским извештајима оператора и другим расположивим подацима

Рок: по истеку рокова по опоменама

1.3. Прикупљање података од значаја за утврђивање накнаде за обављање поштанских услуга

- Достављање захтева поштанским операторима за достављање попуњеног Обрасца ИФН-ЈПО, односно Обрасца ИФН-ОПО

Рок: 28.2.2024. године

- Пријем упитника за пружање података за утврђивање висине годишње накнаде за обављање поштанских услуга (Обрасци ИФН-ЈПО и ИФН-ОПО) и провера достављених података

Рок: сукцесивно, најкасније до 08.04.2024.године

- Достављање опомена операторима који нису у року доставили упитнике за утврђивање висине годишње накнаде за обављање поштанских услуга (Обрасци ИФН-ЈПО и ИФН-ОПО)

Рок: од 09.04.2024.године, најкасније до 30.04.2024.године

- Достављање иницијативе министарству надлежном за поштанске услуге за покретање прекршајног поступка против оператора који нису доставили упитнике за утврђивање висине годишње накнаде за обављање поштанских услуга (Обрасци ИФН-ЈПО и ИФН-ОПО)

Рок: по истеку рокова по опоменама

- Достављање захтева операторима за изјашњење у случајевима неслагања података достављених у Обрасцима ИФН-ЈПО и ИФН-ОПО са подацима у Финансијским извештајима оператора и другим расположивим подацима

Рок: сукцесивно од 09.04.2024.године

- Достављање опомена операторима који нису у року доставили изјашњење у случајевима неслагања података достављених у ИФН обрасцима са подацима у Финансијским извештајима оператора и другим расположивим подацима

Рок: сукцесивно од истека рока за достављање изјашњења

- Достављање иницијативе министарству надлежном за поштанске услуге за покретање прекршајног поступка против оператора који нису у року доставили изјашњење у случајевима неслагања података достављених у Обрасцима ИФН-ЈПО и ИФН-ОПО са подацима у Финансијским извештајима оператора и другим расположивим подацима

Рок: по истеку рокова по опоменама

1.4. Утврђивање чињеница и околности на којима треба да се заснива решење о утврђивању годишње накнаде за коришћење радио-фреквенција

- Достављање корисницима РФ обавештења о висини накнаде за коришћење РФ, које садржи све битне чињенице од значаја за обрачун годишње накнаде, да се изјасни о изнетим околностима и чињеницама, а које могу бити од утицаја за утврђивање висине годишње накнаде за коришћење РФ

Рок: сукцесивно у току године,

- Пријем и обрада достављених изјашњења корисника у вези висине накнаде за коришћење РФ

Рок: сукцесивно у току године

2. ПРИПРЕМА МОДЕЛА АКАТА ЗА УТВРЂИВАЊЕ И НАПЛАТУ ГОДИШЊИХ НАКНАДА

Модели аката за утврђивање и наплату годишњих накнада за 2023. и 2024.годину треба да буду ажурирани пре отпочињања циклуса прикупљања података од значаја за утврђивања годишњих накнада.

3. УТВРЂИВАЊЕ ГОДИШЊИХ НАКНАДА

- Утврђивање годишње накнаде за коришћење нумерације

Рок: сукцесивно од 01.02.2024. године

- Утврђивање годишње накнаде за коришћење радио-фреквенција

Рок: сукцесивно од 01.02.2024. године а најкасније до 01.10.2024.године

- Утврђивање годишње накнаде за обављање делатности електронских комуникација.

Рок: сукцесивно од 01.01.2024. године (за операторе који у 2024. први пут почињу обављање делатности)

- сукцесивно од 09.04.2024. године за остале операторе а најкасније до 01.10.2024.године

- Утврђивање годишње накнаде за обављање поштанских услуга

Рок: - сукцесивно од 01.01.2024. године (за операторе који у 2024. први пут почињу обављање делатности)

- сукцесивно од 09.04.2024.. године за остале операторе

3. ИЗРАДА ОПОМЕНА ЗА НЕПЛАЋАЊЕ ГОДИШЊИХ НАКНАДА УТВРЂЕНИХ РЕШЕЊИМА

Рок: сукцесивно од 01.01.2024. године, по истеку рока за плаћање

4. ИНИЦИЈАТИВА ЗА ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА ИЗВРШЕЊА

Рок: сукцесивно од 01.01.2024. године, по истеку рока за плаћање по опомени

5. ОДЛАГАЊЕ ПЛАЋАЊА ГОДИШЊЕ НАКНАДЕ

Рок: сукцесивно од 01.01.2024. године, одмах након пријема захтева

6. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ

Учешће у изради подзаконских аката, прилагођавање модела аката неопходних за утврђивање накнада.

4. Сектор за поштанске услуге

Активности Регулатора које се обављају у циљу регулисања тржишта поштанских услуга у Републици Србији обављају се у Сектору за поштанске услуге, у оквиру ужих унутрашњих јединица, и то:

1. Служби за поштанску регулативу,
2. Служби за анализу поштанског тржишта.

У складу са наведеном организацијом сектора, као и стратешким приоритетима донети су планови по ужим унутрашњим јединицама:

4.1. Служба за поштанску регулативу

У циљу реализације постављених регулаторних циљева Служба за поштанску регулативу у 2024. години планира следеће активности:

- анализа спроведене студије Упоредног мерења и анализе (Benchmarking) параметара квалитета осталих поштанских услуга у циљу подстицања конкуренције на тржишту поштанских услуга а,
- контрола и анализа параметара квалитета осталих услуга поштанских оператора,
- стручни надзор над радом поштанских оператора,
- контрола и анализа параметара квалитета у обављању универзалне поштанске услуге,
- посредовање у вансудском решавању спорова,
- активности везане за постојеће и нове дозволе-одобрења за обављање поштанских услуга и давања сагласности на измене општих услова и ценовника за обављање поштанских услуга,,
- активности везане за анализу одрживости универзалне поштанске услуге;
- анализа спроведеног истраживања степена задовољења потреба корисника поштанских услуга.
- учешће у радној групи за измене и допуне Закона о поштанским услугама.

4.1.1. Контрола и анализа параметара квалитета осталих услуга поштанских оператора

У 2024. години биће настављен модел мерења квалитета поштанских услуга изван опсега универзалне поштанске услуге који је креиран и примењен у току 2022. и 2023. године. Регулатор ће након спроведеног мерења вршити анализу достављених резултата о квалитету обављања поштанских пошиљака са експрес услугом, као и проверу и контролу квалитета према 4 критеријума и 13 поткритеријума, у циљу утврђивања квалитета рада поштанских оператора. Мерење квалитета преноса поштанских пошиљака са експрес услугом обухватаће 5 највећих поштанских оператора који у укупном обиму на тржишту експрес услуга Републике Србије, учествују са око 99%, а резултати мерења биће истакнути на сајту Регулатора. Услед промене на тржишту поштанских услуга, Регулатор задржава право иницирања промене оператора над којим се врши мерење, као и мерног система по којем се мерење врши, односно да евентуално

коригује критеријуме за оцену квалитета поштанских оператора. Резултати мерења биће истакнути на сајту Регулатора.

Резултати мерења и анализе квалитета осталих услуга, као новине на тржишту поштанских услуга Републике Србије у великој мери допринеће праћењу и анализи квалитета рада поштанских оператора (експрес услуге), као и подстицању конкуренције на тржишту поштанских услуга. Јавно доступни резултати мерења ће свакако бити од велике помоћи корисницима услуга приликом одабира одговарајућег оператора, а такође ће се неки резултати мерења користити приликом стручног надзора над радом поштанских оператора.

Рок: континуирана активност у току 2023 године

4.1.2. Стручни надзор над радом оператора поштанских услуга

У 2024. години, Регулатор ће наставити са обављањем стручног надзора над радом оператора поштанских услуга, у складу са Законом о поштанским услугама, са фокусом на раду нових оператора. На основу *Правилника о начину и поступку стручног надзора обављања поштанских услуга*, који је донео надлежни министар, директор Регулатора је донео *Процедуру за обављање послова стручног надзора код поштанског оператора*, која детаљније уређује начин организовања и правила поступања овлашћених лица Регулатора у вршењу стручног надзора.

Стручни надзор се обавља у складу са динамиком предвиђеном Планом стручног надзора, који се сачињава за одређени временски период, као редован стручни надзор или по потреби, према захтеву надлежног Министарства или другог државног органа, као ванредни стручни надзор.

У циљу унапређења наведених активности, планирано је, у оквиру остваривања сарадње у спровођењу инспекцијског и стручног надзора у области поштанских услуга, одржавање састанака са надлежним министарством, за размену досадашњих стечених искустава у овим областима, анализу сачињених стручних налаза, уз изношење евентуалних дилема у вези начина, поступака у досадашњем спровођењу стручног надзора, и с тим у вези усвајање евентуалних сугестија министарства.

Послови стручног надзора поштанских оператора захтевају значајан ангажман ресурса Регулатора, пошто подразумевају како канцеларијски, тако и теренски рад.

Рок: континуирана активност у току године

4.1.3. Контрола параметара квалитета у обављању универзалне поштанске услуге

Независна организација коју је Регулатор изабрао обављаће континуирано мерење времена преноса нерегистрованих приоритетних и неприоритетних писмоносних пошиљака у унутрашњем поштанском саобраћају у периоду 2024-2026. године према последњој објављеној верзији стандарда EN 13850 и EN 14508 доступној у Институту за стандардизацију Републике Србије. Сходно уговорној обавези достављаће месечне, кварталне и годишње резултате мерења рокова преноса нерегистрованих писмоносних

пошиљака. Вршиће се анализа, провера и контрола имплементације стандарда квалитета по *Правилнику о параметрима квалитета за обављање поштанских услуга.*

Такође, услед промене на тржишту поштанских услуга, Регулатор задржава право иницирања промене мерног система по којем се мерење врши, сходно променама у класификацији пошиљака унутар нерегистрованих пошиљака, променама на тржишту и/или променама у стварном току пошиљака. Поред наведеног, планира се и повећање степена контроле рада панелиста приликом независног мерења.

Рок: континуирана активност у току године

4.1.4. Посредовање у вансудском решавању спорова

Сагласно Закону о поштанским услугама посредује у вансудском решавању спорова између корисника и поштанских оператора, уз примену одредаба Закона којима се уређују посредовање, као и других прописа којима се уређује вансудско решавање спорова. У циљу унапређења наведених активности Регулатор је, интерним актом ближе прописао процедуру и поступак посредовања у вансудском решавању спорова између корисника поштанских услуга (подносилаца рекламације) и поштанских оператора.
Рок: континуирана активност у току године

4.1.5. Активности везане за постојеће и нове дозволе-одобрења за обављање поштанских услуга

Регулатор, сходно Закону о поштанским услугама издаје и одузима дозволе за обаљање поштанских услуга. У току процеса издавања дозвола посебна пажња се посвећује поштанском оператору приликом израде општих услова за обављање поштанских услуга у циљу израде квалитетног документа као и његове усаглашености са ценовником, на које Регулатор даје сагласност.

Директор Регулатора је донео Процедуру за одузимање дозвола за обављање услуга и подношење захтева за примену казнених одредаба, као акт којим се детаљније уређују поједина питања, начин извршавања и правила поступања приликом одузимања дозвола за обављање поштанских услуга и подношења захтева за примену казнених одредаба, сагласно Закону о поштанским услугама. С тим у вези, спроводе се активности везано за примену наведене процедуре у случајевима који су прописани одредбом члана 72. став 1. тачка 1) - 5) Закона о поштанским услугама, као и у другим случајевима и ситуацијама који могу настати у примени члана 72. став 1. тачка 1) - 5) Закона о поштанским услугама, који овим актом нису посебно разрађени, а које се могу утврдити у току спровођења поступка за одузимање дозвола за обављање поштанских услуга.

Рок: континуирана активност у току године

4.1.6. Анализа одрживости универзалне поштанске услуге

Одрживост универзалне услуге је комплексна анализа која је тренутно у фокусу свих поштанских администрација (надлежних министарстава и регулатора) земаља Европе, а први кораци на том пољу у Републици Србији су спроведени у другој половини 2022. године. Стратегијом развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021-2025. године је идентификовала Студију о одрживости универзалне поштанске услуге

и дефинисању њене улоге у складу са променљивим потребама корисника као једну од кључних, а за носиоца имплементације овог пројекта одређен је Регулатор, а реализација је предвиђена у периоду 2022-2024. године. Сходно наведеном, Регулатор је у току 2023. године, спровео низ активности у циљу реализације поменутог пројекта и то: израда техничке спецификације за одрживост универзалне поштанске услуге, панел дискусија на тему одрживост универзалне поштанске услуге, одабир консултанта, израда Нацрта Методологије, као и јавне консултације у вези Нацрта Методологије.

Реализација овог пројекта је предвиђена да се уради кроз три фазе:

- I фаза (2023) – Израда Методологије за оцену одрживости универзалне поштанске услуге и дефинисање неопходних врста и сетова података на основу којих ће се извршити тестирање модела;
- II фаза (2024) – Припрема и прикупљање неопходних сетова података на основу којих ће се извршити тестирање модела;
- III фаза (2024) – Тестирање, односно примена Методологије и израда финалног Документа за оцену одрживости универзалне поштанске услуге са препорукама;

У циљу израде финалног Документа вршиће се вишекритеријумска анализа за оцену одрживости универзалне поштанске услуге и то из сегмента измене опсега универзалне услуге, квалитета преноса пошиљака и квалитета доступности јединица поштанске мреже, који су дефинисани кроз различите сценарији односно различите алтернативе за могуће концепте универзалне поштанске услуге.

На основу утврђених и прикупљених сетова података који су обезбеђени кроз различите изворе и ангажованост различитих експерата, извршиће се симулација модела, у циљу добијања финалног документа са препорука у вези одрживости универзалне поштанске услуге.

Резултати студије о одрживости универзалне поштанске услуге утицаће у значајно мери и на измене Закона о поштанским услугама планиране за крај 2024. годину, као и на измене подзаконских аката које су надлежности министарства и Регулатора, као што су параметри квалитет доступности универзалне поштанске услуге, параметри квалитета преноса пошиљака и др.

Рок: континуирана активност током целе године

4.1.7. Истраживање степена задовољења потреба корисника поштанским услугама

Законом о поштанским услугама дефинисана је обавеза Регулатора да прати развој у области поштанских услуга. Такође, студија испитивања степена задовољења потреба корисника поштанским услугама предвиђена је Стратегијом развоја поштанских услуга у РС за период 2021-2025. године. У циљу истраживања степена задовољења потреба корисника поштанских услуга, универзалне поштанске услуге и осталих услуга, Регулатор је у четвртом кварталу 2023. године ангажовао независну организацију која ће извршити истраживање почетком 2024. године. Везано за универзалну поштанску услугу, између осталог, предмет истраживања биће: потреба корисника у погледу

дужине радног времена и доступности пошта, редовности добијања пошиљака, задовољство корисника ценом услуга, односно односом цене и квалитета, рекламационим поступком и остваривањем права корисника поштанских услуга, разлози одабира поштанског оператора, потребе корисника за увођењем нових поштанских услуга од општег интереса (нпр. нове поштанске услуге кроз синергију са ИКТ и саобраћајном инфраструктуром, владини сервиси, социјалне услуге и друго). Везано за остале поштанске услуге оквирне области које су предмет анкете у предметном истраживању су: задовољство корисника услугама, начином пријема и уручења пошиљака, рекламационим поступком и остваривањем права корисника поштанских услуга, разлози одабира поштанског оператора и друго. Такође, у плану су и додатна питања која се односе на куповину преко интернета, односно е-трговину у сегменту доставе пошиљка, информисаност корисника о услугама које пружају поштански оператори и друго. Резултати наведеног истраживања биће синхронизовани са потребама обезбеђивања података за анализе које ће се вршити у *Студији о одрживости универзалне поштанске услуге и дефинисању њене улоге у складу са променљивим потребама корисника*.

Слична истраживања спроводи већина независних регулаторних тела у Европи. Група европских регулатора ERGP (European Regulatory Group for Post) анализира достигнути ниво степена задовољења потреба корисника у оквиру подгрупе која се бави квалитетом услуга и индикаторима тржишта, са основним циљем да се достигне висок ниво поштанских услуга на целокупном европском тржишту.

Регулатор ће анализирати резултате истраживања, и предузети мере из своје надлежности у циљу заштите интереса корисника универзалне поштанске услуге као услуге од општег интереса и осталих поштанских услуга.

Рок: *континуирана активност у току године*

4.1.8. Учешће у радној групи за измене и допуне Закона о поштанским услугама

Стратегијом развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021-2025. године, планирана је измене и допуна Закона о поштанским услугама до краја 2024. годину. У циљу реализације наведене активности, Регулатор је у 2023. години узео учешће у пројекту PLAC 3 - израда нове поштанске регулативе, и припремио документ са кључним темама у вези будуће измене и допуне Закона о поштанским услугама, који је прослеђен надлежним министарством и консултанту испред пројекта PLAC 3,

Сходно томе, током 2024. године планирају се следеће активности:

- Анализа резултата *Студије о одрживости универзалне поштанске услуге и дефинисању њене улоге у складу са променљивим потребама корисника* и припремање предлога за измену Закона о поштанским услугама и подзаконских аката.
- Анализа резултата стручног надзора поштанских оператора у делу који се односи на примену Закона,

- Анализа одредби Закона које се односе на заштиту корисника (извор рекламације корисника),
- Систематизација негативних оперативних искустава из редовних активности Регулатора,
- Анализа регулаторних решења земаља упоредивих по питању тржишта поштанских услуга,
- Припрема одговарајућих предлога по одређеним областима Закона које су у директној вези са надлежностима Регулатора.

Рок : континуирана активност целе године

4.1.9. Редовне активности службе за поштанску регулативу

Ове активности обухватају континуирано спровођење надлежности Регулатора , прописаних Законом о поштанским услугама:

- издавање и одузимање дозвола за обављање поштанских услуга;
- давање сагласности поштанским операторима на опште услове и/или ценовнике за обављање поштанских услуга;
- праћење стања и развоја тржишта поштанских услуга;
- праћење примене подзаконских аката на тржишту поштанских услуга;
- праћење других законских и подзаконских аката и указивање поштанским операторима на неопходност примене појединих одредби које се односе на поштанску делатност;
- праћење пословања поштанских оператора и предузимање мера прописаних Законом о поштанским услугама;
- давање предлога мера у циљу унапређења конкуренције на тржишту поштанских услуга;
- праћење рада поштанских оператора у оквиру стручног надзора и посредовању у вансудском решавању спорова
- утврђивање најчешћих узрока за упућивање приговора;
- праћење и анализа параметара квалитета у обављању универзалне поштанске услуге и обављању квалитета осталих поштанских услуга;
- утврђивање најчешћих узрока за упућивање приговора;
- праћење статуса поштанских оператора у АПР-у и предузимање мера у циљу усклађивања са регистром дозвола поштанским операторима издатих дозвола поштанским операторима (измене, одузимања);
-
- сарадња са поштанским операторима;
- сарадња са стручним (домаћим и међународним) телима и другим институцијама, учешће у раду стручних група и комисија;
- комуникација са корисницима услуга, поштанским операторима, потенцијалним поштанским операторима по текућим питањима.

4.2 Служба за анализу поштанског тржишта

У циљу реализације поверених регулаторних послова, у вези са анализом тржишта поштанских услуга, у 2024. години планиране су следеће активности:

- анализа тржишта поштанских услуга;
- прорачун стопе приноса на ангажовани капитал (пондерисана просечна сена капитала) WACC (*Weighted Average Cost of Capital*) јавног поштанског оператора;
- анализа усклађености достављених регулаторних извештаја са Правилником о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности;
- објављивање извештаја о усклађености вођења рачуноводственог раздвајања јавног поштанског оператора на основу регулаторних извештаја;
- праћење приказа и ажурирања података на ГИС порталу за поштанске услуге од стране осталих поштанских оператора као и јавног поштанског оператора;
- праћење ажурирања података (цена) у апликацији за поређење цена поштанских услуга у унутрашњем и међународном поштанском саобраћају поштанских оператора који обављају остале поштанске услуге, на порталу Регулатора као и даље унапређење апликације;
- сарадња са учесницима повезаним са заштитом конкуренције у области поштанских услуга;
- анализа потреба редизајнирање обима и начина пружања УПУ и начина формирања цена.

4.2.1. Анализа тржишта поштанских услуга

Служба за анализу поштанског тржишта анализира показатеље тржишта поштанских услуга на кварталном и годишњем нивоу, на основу података које прикупља и обрађује из кварталних, односно годишњих упитника које поштански оператори достављају у предвиђеним роковима.

4.2.2. Анализа кварталних извештаја

Служба прикупља и обрађује податке од свих оператора осталих поштанских услуга и припрема кварталне прегледе тржишта. У кварталном прегледу тржишта анализирају се упоредни подаци квартала текуће са истим кварталом претходне године, као и поређење са претходним кварталом текуће године за експрес пошиљке у унутрашњем и међународном саобраћају, као и за курирске услуге у унутрашњем поштанском саобраћају. Квартални прегледи тржишта обухватају кумулативне податке о обиму и приходу и објављују се на интернет страни Регулатора, по предвиђеној динамици.

У плану је измена приказа ових података у односу на досадашње извештаје, у циљу прегледнијег приказа података.

Рок: континуирана активност у току године

4.2.3.Анализа годишњег извештаја

На основу података из годишњих упитника, обрађују се и анализирају показатељи тржишта поштанских услуга у Републици Србији.

У извештају се анализирају основни индикатори тржишта поштанских услуга, који између осталог садрже податке о физичком обиму услуга и приходу у унутрашњем и међународном саобраћају, трендове броја запослених у јавном и приватном поштанском сектору, инвестиције у поштанску делатност, „HHI индекс", анализу тржишта експрес услуга и пошиљака које су последица даљинске продаје, итд.

Даље, анализира се удео универзалне и осталих поштанских услуга на тржишту поштанских услуга РС. Резервисане и нерезервисане услуге, односно услуге из опсега универзалне поштанске услуге се детаљно анализирају, као и учешће појединачних услуга према стопама масе, за специфичне категорије пошиљака/услуга.

У оквиру осталих поштанских услуга, анализира се учешће услуга додатне вредности, односно експрес и курирских услуга свих поштанских оператора. Такође, у оквиру ових услуга се посебно издваја категорија пошиљака које су последица даљинске продаје и прати се њихов тренд.

Анализирају се параметри поштанског тржишта у односу на опште показатеље, попут БДП-а и стопе његовог раста, стопе раста индекса потрошачких цена, стопе инфлације, укупног броја запослених у земљи.

У плану је измена приказа ових података у односу на досадашње извештаје, у циљу прегледнијег приказа података као и увођења нови параметара за анализу тржишта.

У циљу сагледавања и провере пословања појединачних поштанских оператора, анализира се њихово пословање на основу достављених података, који се тичу обима услуга, прихода, броја запослених, технолошких капацитета, прихода по пошиљци, удела у укупним услугама, броју поднетих и решених рекламација као и исплаћене накнаде штете.

Регулатор ће и током 2024. године транспарентно и јавно, објављивати податке о тржишту поштанских услуга, на кварталном нивоу на сајту Регулатора, као и у оквиру Прегледа тржишта телекомуникација и поштанских услуга у Републици Србији за 2023. годину.

Рок: континуирана активност у току године

4.2.2. Прорачун стопе приноса на ангажовани капитал (пондерисана просечна цена капитала) – „WACC" јавног поштанског оператора

На основу одредби из *Правилника о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја ЈПО*, Регулатор је у обавези да изврши прорачун стопе приноса на ангажовани капитал (пондерисана просечна цена капитала) - WACC јавног поштанског оператора, како би ЈПО био у могућности да изврши прорачун за циљани приход по јединици услуге.

С тим у вези, Регулатор у првом кварталу 2023. године, планира да ангажује независног консултанта како би се извршио прорачун и процена вредности стопе приноса на ангажовани капитал (пондерисана просечна цена капитала) - WACC јавног поштанског оператора.

Пре наведеног прорачуна WACC-а, извршиће се анализа и евентуалне измена методологије за прорачун уколико се анализом покаже да треба на адекватнији начин рачунати утицај инфлације;

Рок: I квартал 2024.

4.2.3. Анализа усклађености регулаторних извештаја са правилником о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја ЈПО

Регулатор је у обавези да прати примену *Правилника о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја ЈПО.*

С тим у вези Регулатор је у обавези да изврши проверу усклађености достављених регулаторних извештаја, у циљу објављивања извештаја о усклађености регулаторних извештаја ЈПО. Како би се извршила компетентна и свеобухватна провера регулаторних извештаја, сходно одредбама Правилника, Регулатор ће у трећем кварталу 2023. године ангажовати независног консултанта у циљу провере извештаја и методологије вођења одвојеног рачуноводства и расподеле трошкова дефинисаних Правилником.

Рок: III и IV квартал 2024.

4.2.4. Објављивање извештаја о усклађености вођења рачуноводственог раздвајања јавног поштанског оператора на основу регулаторних извештаја

Законом о поштанским услугама је дефинисано да Регулатор ближе уређује начин вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности, као и да је дужна да једном годишње објављује извештај о усклађености вођења рачуноводственог раздвајања од стране јавног поштанског оператора, у складу са овим законом и Правилником.

Регулатор ће на основу налаза независног консултанта припремити и објавити извештај о усклађености регулаторног извештаја са прописаном методологијом у Правилнику у 2024. години.

Рок: IV квартал 2024.

4.2.5. Праћење приказа и ажурирања података на ГИС порталу за поштанске услуге од стране осталих поштанских оператора као и јавног поштанског оператора

Један од основних циљева даљег развоја и унапређења тржишта поштанских услуга огледа се у унапређењу конкурентног поштанског тржишта. Кроз Стратегију развоја поштанских услуга у Републици Србији од 2021-2025. године („Службени гласник РС“, број 68/21) предвиђено је увођење ГИС портала, у циљу приказивања територијалне доступности услуга поштанских оператора.

С тим у вези, Регулатор је развило ГИС портал за приказивање одређених карактеристика тржишта осталих поштанских услуге (експрес и курирских услуга) као и универзалне поштанске услуге. ГИС портал омогућава поштанским операторима приказ просторних података њихових пословница и територије на којој обављају делатност. Корисницима је на овај начин омогућено да на једноставан и прегледан начин провере да ли се на одређеној територији пружају услуге које су им потребне и избор одговарајућег поштанског оператора, као и друге територијалне специфичности везане за пружање услуга. Након иницијалног уноса података од стране јавног поштанског оператора као и оператора осталих поштанских услуга са највећим учешћима у обиму осталих поштанских услуга, током 2024. године, ће се наставити са уносом просторних података преосталих поштанских оператора, процесом ажурирања постојећих података, као и обогаћивањем сета просторних података (на пример - густина становништва) у циљу квалитетнијих анализа и доношења одлука.

Рок: континуирана активност током године

4.2.6. Праћење ажурирања података (цена) на порталу Регулатора, апликацији за поређење цена поштанских услуга у унутрашњем и међународном поштанском саобраћају поштанских оператора који обављају остале поштанске услуге, као и унапређење портала у погледу поређења цена за међународне поштанске услуге

Циљ ове активности је да се кориснику обезбеди могућност да на једном месту изврши поређење експрес и курирских услуга (осталих поштанских услуга), по поштанским операторима који ове услуге обављају у унутрашњем и међународном поштанском саобраћају. На порталу Регулатора https://www.ceneusluga.rs/ је омогућено да у оквиру различитих одабира, корисник претражи поштанске услуге по поштанском оператору. Поред приказа основне поштарине по маси, обезбеђено је да се приказује поштарина за репрезентативне вредности пошиљке, као и комбинација одређене вредности и одређене откупнине. Регулатор ће након проширења алата за податке у међународном поштанском саобраћају, омогућити да се за жељено одредиште пронађе за сваког оператора најбржа и најјефтинија опцију у погледу цене услуга. У плану је да почетком 2024. године поштански оператори који обављају међународне експрес услуге на порталу започну са ажурирањем података у међународном саобраћају.

Такође, наставиће се са ажурирањем података на порталу https://www.ceneusluga.rs/ за поштанске операторе који током 2024. године добију дозволу за обављање осталих поштанских услуга без прераде, док ће поштански оператори којима је додељена дозвола за остале услуге-експрес услуге у УПС-у, сами уносити податке у апликацију ceneusluga.rs.

Рок: континуирана активност током године

4.2.7. Сарадња са учесницима повезаним са заштитом конкуренције у области поштанских услуга

Регулатор је на националном нивоу задужена за координацију активности у циљу што бољег обезбеђивања заштите конкуренције на тржишту поштанских услуга. У том смислу у 2024. години планирамо активности које се односе на редовне састанке и

размену мишљења са осталим заинтересованим институцијама из ове области као што су: надлежно Министарство, Комисија за заштиту конкуренције, пошто је у Закону о поштанским услугама јасно дефинисана надлежност Регулатора у овој области.

Рок : IV квартал 2024

4.2.8. Анализа потреба за редизајнирањем обима и начина пружања УПУ и начина формирања цена

Регулатор ће кроз резултате Студије одрживости УПУ, анализирати потребе за редизајнирањем обима и начина пружања УПУ. Такође, након провере веродостојности регулаторног извештаја ЈПО за 2022. годину и мишљења независног консултанта, Регулатор ће размотрити измене *Правилника о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја ЈПО* у 2024. години у делу који се односи на начин формирања цена УПУ.

Рок: III и IV квартал 2024.

4.2.9. Редовне активности службе за анализу поштанског тржишта

Служба за анализу поштанског тржишта је надлежна за континуирано спровођење поверених послова Регулатора прописаних Законом о поштанским услугама, у оквиру којих су:

- анализа и давање сагласности на захтев за промену поштарине за универзалну поштанску услугу осим резервисаних услуга;
- анализа цене приступа поштанској мрежи јавног поштанског оператора, из уговора о приступу;
- праћење развоја система, регулативе и цена у вези са поштанским услугама у Европској унији и релевантних националних прописа од значаја за обрачун трошкова обављања универзалне поштанске услуге;
- сарадња са другим државним и међународним органима и организацијама, операторима, стручним телима и другим релевантним институцијама, праћење стања и развоја тржишта поштанских услуга;
- утврђивање предлога мера у циљу обезбеђења конкуренције на тржишту поштанских услуга;
- учешће у раду стручних радних група и комисија;
- учешће у изради плана набавки и поступцима набавки.

Рок: континуирана активност у току године

4.3. Остале активности Сектора за поштанске услуге

У овом делу активности Сектора за поштанске услуге посебно бих истакли:

- Сарадњи са осталим организацијама на националном нивоу и
- Међународним активностима Сектора за поштанске услуге.

4.3.1. Сарадња са осталим организацијама на националном нивоу

- Учешће у раду комисије за стандарде и сродна документа КС А 331- поштански саобраћај: Запослени у Сектору за поштанске услуге настављају рад у Комисији за

стандарде и сродна документа КС А 331- поштански саобраћај. Планирано је усвајање стандарда на српском језику, према плану рада комисије за 2024. годину као и учешће на радним групама и Пленарним заседањима *CEN TC 331.*

- Учешће у раду ПГ-3 преговарачке групе за право пословног настањивања и слобода пружања услуга у оквиру активности за приступање ЕУ. Услов за ступање у чланство ЕУ је прихватање свих права и обавеза на којима се заснива ЕУ, укључујући и институционални оквир који је чини. Правне тековине ЕУ и други извори права подељени су, за потребе преговора, у 35 преговарачких поглавља, а који су од 2021. године формирани у 6 кластера који обједињују теме – владавине права, тржишта, економије, зелене агенде и повезивања, пољопривреде и ресурса и спољних односа. Регулатор континуирано прати активности у оквиру ПГ-3, доставља податке, и извештаје из области поштанских услуга у оквиру Годишњег извештаја о напретку, спровођењу Националног програма за усвајање правних тековина Европске уније (НПАА), доставља информације о реализацији планираних мера и активности у делу успостављања или јачања институционалних и административних капацитета.
- Учешће на ПОСТЕЛ-у - Симпозијуму о новим технологијама у поштанском и телекомуникационом саобраћају који организује Саобраћајни факултет Универзитета у Београду.

Рок: континуирана активност у току године

4.3.2. Међународне активности

Регулатор учествује у раду међународних организација и институција у области поштанских услуга и сарађује са регулаторним и стручним телима држава чланица Европске уније и других држава ради усаглашавања праксе, примене прописа из области поштанских услуга. У неким организацијама Регулатор учествује самостално (*ERGP*), док у осталим (*CERP, UPU*) представници Регулатора учествују као део државне делегације Републике Србије.

4.3.2.1. Учешће у раду ERGP

Представници Регулатора активно прате све радне групе Групације европских регулатора за поштанске услуге – (ERGP), а непосредно учествују на састанцима три радне групе ERGP (Consumers and Market Indicators *WG, Regulatory Framework WG, Sustainability WG)* као и на састанцима контакт мреже (ERGP CN) и пленарним заседањима (ERGP Plenary). Запослена Сектора учествује у изради извештаја ERGP **Consumers and Market Indicators Work Group**, у тиму обрађивача (*drafters team*).

Рок: континуирана активност у току године

4.2.3.2. Учешће у раду Европског комитета за поштанску регулативу CERP

У току 2024. године, планиране активности *CERP*-а могу се систематизовати на следећи начин.

Радна група *UPU* креће са применом такозваног проактивног приступа у вези са реализацијом стратешких приоритета из UPU Стратегије усвојене на ванредном 4.

Конгресу у Ријаду. Унапред се анализирају активности за реализацију стратешких приоритета, покушава се постићи заједничка позиција европских земаља и по потреби се предлажу активности за њихову реализацију. Такође, очекују се даље активности радне групе за отварање UPU у складу са смерницама усвојеним на ванредном Конгресу, као и предлог конкретних решења која ће се разматрати на пролећном заседању *UPU CA*.

На нивоу Европске регулативе очекују се даљи кораци у изради Нацрта, усвајању и имплементацији нове Директиве ЕУ из области поштанских услуга. Планирана су најмање 2 састанка радних група, Пленарно заседање и редовна координација активности Председништва.

Рок: континуирана активност у току године

4.2.3.3. Праћење активности Светског поштанског савеза

Регулатор ће у складу са дефинисаним приоритетима Републике Србије из области поштанских услуга пратити активности Светског поштанског савеза, односно Административног савета који је задужен између осталог за питања у вези поштанске регулативе на глобалном нивоу. Према редовном распореду Административни савет би требало да се у току 2024. састане два пута, и то у априлу и новембру.

Рок: континуирана активност у току године

5. Сектор за информациону безбедност и технологије

- **Служба за информациону безбедност и послове Националног ЦЕРТ-а**

1. СПРОВОЂЕЊЕ ИЗМЕНА И ДОПУНА ЗАКОНА О ИНФОРМАЦИОНОЈ БЕЗБЕДНОСТИ

У складу са измењеним и допуњеним Законом о информационој безбедности, као и усвојеним подзаконским актима: Правилник о садржају, начину уписа и вођења евиденције посебних центара за превенцију безбедносних ризика у информационо-комуникационим системима и Правилник о врсти, форми и начину достављања статистичких података о инцидентима у информационо-комуникационим системима од посебног значаја, спроводиће се активности које су надлежности Националног ЦЕРТ-а у утврђеним роковима.

Упис у евиденцију посебних ЦЕРТ-ова ће се вршити у складу са усвојеним Правилником, а по примљеној пријави за упис.

Прикупљање статистичких података ће се вршити у складу са усвојеним Правилником, а путем интернет странице Националног ЦЕРТ-а која садржи софтверско решење које омогућава доставу података од стране ИКТ система од посебног значаја.

Достављене податке Национални ЦЕРТ ће објединити у форми годишњег извештаја, који се доставља министарству надлежном за послове информационе безбедности.

Рок: континуирана активност у току године.

2. АНАЛИЗА БЕЗБЕДНОСТИ ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА РЕГУЛАТОРА

У складу са спроведеном јавном набавком испоручен је системски софтвер који омогућава прикупљање и анализу догађаја у информационом систему Регулатора указујући на процесе који могу бити изложени нападима и злоупотребама.

Процеси су циклични и потребно је стално подешавање система у складу са тенденцијама развоја опасности напада на информациони систем.

Рок: континуирана активност у току године.

3. ПЛАТФОРМА ЗА РАЗМЕНУ ИНФОРМАЦИЈА О ПРЕТЊАМА И РИЗИЦИМА (*MISP*)

У циљу унапређења размене информација о претњама и ризицима из области информационе безбедности са ЦЕРТ заједницом, Национални ЦЕРТ је успешно инсталирао и завршио са иницијалним подешавањем МИСП платформе (*MISP – Malware Information Sharing Platform*). Платформа служи за размену информација са ЦЕРТ заједницом, како на територији Републике Србије, тако и на међународном плану.

Континуирано ће се унапређивати подаци доступним путем ове платформе, повезивати нови корисници и вршити едукација о коришћењу платформе.

Рок: континуирана активност у току године.

4. СИСТЕМ ЗА ОТКРИВАЊЕ САЈБЕР ПРЕТЊИ

Систем за откривање сајбер претњи омогућава сагледавање и праћење стања информационе безбедности у Републици Србији, на основу које планирају и спроводе проактивне и реактивне мере у циљу унапређења капацитета одбране у домену информационе безбедности. Развој овог система на територији Републике Србије се одвија у фазама и у складу са могућностима које систем пружа.

Рок: континуирана активност у току године.

5. ПЛАТФОРМА ЗА ПОДИЗАЊЕ СВЕСТИ И ЗНАЊА О ИНФОРМАЦИОНОЈ БЕЗБЕДНОСТИ

Национални ЦЕРТ је, у складу са обавезама дефинисаним у Закону о информационој безбедности, као и усвојеном Стратегијом развоја информационог друштва и информационе безбедности за период 2021. – 2026. године и пратећим Акционим планом, спровео поступак јавне набавке за веб платформу за подизање свести и знања о информационој безбедности. Платформа ће омогућити приступ садржају који је базиран на *SCROM (Sharable Content Object Reference Model)* фајловима који представљају општи стандард за *e-learning* платформе. Коришћење платформе ће бити омогућено свим корисницима без обзира на ниво знања и вештина који поседују у овој области.

Циљ платформе је да кроз различите типове садржаја омогући запосленим лицима у јавном сектору, али и свим заинтересованим грађанима да стекну основна или стручна знања о изазовима и претњама које су актуелне у сајбер простору. Постојећи садржај је могуће допунити, или избрисати тако да увек буде актуелан, што подразумева континуиране активности током године.

Садржаји на платформи требају бити прилагођени актуелним претњама и ризицима по ИКТ системе, те се сам процес креирања новог садржаја обавља континуирано.

Рок: континуирана активност у току године.

6. ПЛАТФОРМА ЗА СИМУЛАЦИЈУ САЈБЕР НАПАДА – *CYBERBIT/CYBER RANGE*

Платформа за симулацију сајбер напада представља једну од најсавременијих платформи овога типа која је намењена усавршавању вештина неопходних за детекцију и опоравак од сајбер напада. Платформа симулира реално радно окружење и пружа практична искуства свим полазницима обуке, кроз 23 расположива сценарија. Поред

планираних обука намењених државним институцијама биће настављена сарадња и са академским сектором, како би се и на тај начин континуирано унапређивали кадровски капацитети у овој области, на националном нивоу. У току 2024. године заинтересовани државни службеници ће моћи да се пријаве за обуке на овој платформи и преко Националне академије за јавну управу.

Рок: континуирана активност у току године.

7. ЕВИДЕНЦИЈА ПОСЕБНИХ ЦЕНТАРА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ БЕЗБЕДНОСНИХ РИЗИКА У ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНИМ СИСТЕМИМА (ПОСЕБНИХ ЦЕРТ-ова)

Национални ЦЕРТ, у складу са Законом о информационој безбедности и новим Правилником о садржају, начину уписа и вођења евиденције посебних центара за превенцију безбедносних ризика у информационо-комуникационим системима, спроводи упис посебних ЦЕРТ-ова за превенцију безбедносних ризика у ИКТ системима у Регистар.

Рок: континуирана активност у току године.

8. КАМПАЊА, ОБУКА И ПРОМОЦИЈА ИНФОРМАЦИОНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Промовисање информационе безбедности ће се спроводити у следећим правцима:

- Израдом видео материјала и спотова који ће се пуштати на јавним сервисима
- Израда банера и публикација које ће се презентовати преко друштвених мрежа
- Израдом извештаја који садржи информације о пријављеним инцидентима од стране оператора
- Креирањем извештаја на основу прикупљених расположивих информација, са циљем проактивног информисања Оператора (*Threat Intelligence*)
- Даљи развој система за откривање сајбер претњи, који обезбеђује механизме за детекцију сајбер претњи. Систем омогућава сагледавање и праћење стања информационе безбедности у Републици Србији, на основу којег ће се планирати и спроводити проактивне и реактивне мере у циљу унапређења капацитета одбране у домену информационе безбедности
- Организовањем семинара за институције које су ЗИБ-ом препознате као информациони системи од посебног значаја
- Организовањем техничких радионица за ИТ стручњаке из институција које су ЗИБ- ом препознате као информациони системи од посебног значаја са акцентом на увежбавање одбране од сајбер напада

- Организовањем предавања студентима на факултетима на универзитетима у Републици Србији, у циљу подизања свести о информационој безбедности
- Могућност увођења активности „Отворена врата Националног ЦЕРТ-а“, једном месечно
- Организовањем годишње Конференције током октобра, месеца информационе безбедности.

Рок: континуирана активност у току године.

9. СИСТЕМ ЗА ПРУЖАЊЕ РАНИХ УПОЗОРЕЊА

Национални ЦЕРТ, у складу са Законом о информационој безбедности, пружа рана упозорења, узбуне и најаве и информише релевантна лица о ризицима и инцидентима из области информационе безбедности на националном нивоу.

У 2023. години Национални ЦЕРТ је расписао јавну набавку која има за циљ развој система за пружање раних упозорења треба да омогући ефикасније прикупљање, дељење и коришћење раних упозорења. Систем за рана упозорења састоји се од дела система намењеног консолидацији информација из различитих извора и дела система који се тиче дистрибуције раних упозорења. Систем треба да омогући флексибилно додавање нових извора, праћење веродостојности подељених информација, адекватни визуелни приказ и начин обавештавања, као и могућност машинског приступа информацијама од стране оператора ИКТ система од посебног значаја.

Национални ЦЕРТ ће континуирано радити на проналажењу извора података који се у виду раних упозорења могу дистрибуирати операторима ИКТ система, приоритизацији упозорења и унапређењу начина обавештавања оператора.

Рок: континуирана активност у току године.

10. СИСТЕМ ЗА АНАЛИЗУ *URL* ЛИНКОВА И ФАЈЛОВА

Систем за анализу *URL* линкова и фајлова се састоји од подсистема за анализу *URL* линкова и подсистема за анализу фајлова.

Подсистем за анализу *URL* линкова је развијен у циљу провере структуре интернет страница на које упућују *URL* линкови, и прикупљања додатних информација о томе да ли је у неком од веродостојних извора евидентирано да се конкретан *URL* линк користи за реализацију фишинг напада. Проналажење веродостојних извора информација о

страницама које се користе за спровођење фишинг напада, те и само подешавање система обављаће се континуирано. Даљи развој подсистема треба да омогући проверу да ли се путем *URL* линкова дистрибуирају малициозни садржаји.

Подсистем за анализу фајлова пружа више о информација о томе да ли је посматрани фајл потенцијално малициозан. Развој овог система има за циљ унапређење анализе инцидената и ризика из области информационе безбедности, које су као надлежност Националног ЦЕРТ-а препознате Законом о информационој безбедности. Имајући у виду континуиран развој нових техника напада, технике за детекцију малвера имплементиране у систему ће се континуирано унапређивати. Посебан фокус у наредном периоду биће стављен на имплементацију дела подсистема који ће омогућити динамичку анализу малвера.

Рок: континуирана активност у току године.

11. ПРЕТРАЖИВАЊЕ ИНФОРМАЦИЈА О ПРЕТЊАМА ИЗ НЕСТРУКТУИРАНИХ ИЗВОРА

Поред структуираних извора о претњама које постоје по информациону безбедност ИКТ система, информације о претњама могуће је пронаћи и у неструктурираним изворима. У циљу свеобухватног приступа анализи претњи и ризика, као и пружању раних упозорења Национални ЦЕРТ ће радити на унапређењу својих капацитета за претраживање информација о претњама из неструктурираних извора (као што су Телеграм групе, експертски форуми и Darkweb).

Рок: континуирана активност у току године

12. САРАДЊА И ПОВЕЗИВАЊЕ СА ДОМАЋИМ И МЕЂУНАРОДНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА У ОБЛАСТИ ИНФОРМАЦИОНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Национални ЦЕРТ непосредно сарађује са Надлежним органом, посебним ЦЕРТ-овима у Републици Србији, сличним организацијама у другим земљама, јавним и привредним субјектима, ЦЕРТ-овима самосталних оператора ИКТ система, као и са ЦЕРТ-ом републичких органа.

Активније повезивање са међународним организацијама у области информационе безбедности обухватиће:

- Учешће на годишњој конференцији *Grand Annual Conference* у организацији *FIRST*

  форума, чији је ЦЕРТ пуноправни члан
- Остваривање квалитетније сарадње са *George C. Marshall* Центром за сајбер безбедност, која треба да обезбеди и спонзорише обавезно учешће једног члана ЦЕРТ тима годишње на *PCSS/iPCSS* курсу

- Активно учествовање на *TF-CSIRT* конференцијама
- Активно учествовање на сајбер вежбама организације *ITU*
- Активно учествовање у пројекту *DCAF*-а „Унапређење управљања сајбер безбедношћу на Западном Балкану"
- Активно учествовање на вежби Сајбер Тесла, у партнерству са Војском Србије, националном Гардом Охаја (САД), као и учесницима из приватног и јавног сектора

  Републике Србије.
- Активно учествовање у регионалним и међународним пројектима у организацији *RCC*-а (*Regional Cooperation Council*).

Рок: континуирана активност у току године.

13. УНАПРЕЂЕЊЕ КАДРОВСКИХ КАПАЦИТЕТА

Служба за информациону безбедност и послове Националног ЦЕРТ-а ће учествовати у раду конференција, похађати курсеве и семинаре у циљу континуираног стручног усавршавања из области информационе безбедности.

Рок: континуирана активност у току године.

14. РЕДОВНИ ПОСЛОВИ

Национални ЦЕРТ, према Закону о информационој безбедности, прикупља и размењује информације о ризицима за безбедност ИКТ система, као и догађајима који угрожавају безбедност ИКТ система и у вези с тим обавештава, упозорава и саветује лица која управљају ИКТ системима у Републици Србији, као и јавност, а посебно:

- прати стање о инцидентима на националном нивоу,
- пружа рана упозорења, узбуне и најаве и информише релевантна лица о ризицима и инцидентима,
- реагује на пријављене или на други начин откривене инциденте, тако што на основу расположивих информација пружа савете лицима која су погођена инцидентом и предузима друге потребне мере из своје надлежности на основу добијених сазнања,
- континуирано израђује анализе ризика и инцидената,
- подиже свест код грађана, привредних субјеката и органа јавне власти о значају информационе безбедности, као и о ризицима и мерама заштите.

Рок: континуирана активност у току године.

- Служба за информационе технологије

15. ЕВИДЕНТИРАЊЕ БАЗНИХ РАДИО-СТАНИЦА

Унапређење рада постојећих система и израда нових софтверских модула у циљу подршке процесу евидентирања базних радио-станица. Активности дефинисања спецификације, спровођења поступка јавне набавке и реализације софтверског решења на основу подзаконског акта који ће ближе уредити процес евидентирања базних-станица, а чије доношење се очекује у складу са Законом о електронским комуникацијама.

Рок: у току године.

16. УНАПРЕЂЕЊЕ ДОКУМЕНТ МЕНАЏМЕНТ СИСТЕМА

Израда и унапређење документ менаџмент система (ДМС) неопходна је ради модернизације и интеграције информационог система Регулатора преко web сервиса са другим сервисима државних органа, као што су електронска писарница, електронска архива, електронски печат и временски жиг.

Поред увођења нових функционалности, планира се и унапређење постојећих функционалности као што су дигитално потписивање, парафирање и интеграција са постојећим апликацијама.

Рок: у току године

17. УПРАВЉАЊЕ ЉУДСКИМ РЕСУРСИМА

Израда софтвера за управљање људским ресурсима омогућиће да се изврши обједињавање свих структурних и не структурних евиденција о запосленима које се воде у складу са важећим правилницима у један систем. Нови систем треба да омогући једноставност вођења евиденције о сваком кориснику, безбедност података о њима, као и генерисање специфичних извештаја о појединцу или групних на нивоу организационих јединица или Регулатора.

Рок: у току године

18. УНАПРЕЂЕЊЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА

Унапређење инфраструктуре за виртуализацију, укључивање нових сервера у постојеће окружење, ажурирање софтвера за виртуализацију и управљање физичким и виртуелним серверима а у складу са новим верзијама и препорукама произвођача. Ажурирање софтвера мрежне опреме, оперативних система и системских сервиса.

Фокус ће бити усмерен на унапређења капацитета и перформансе информационог система, поштујући при томе уведене препоруке произвођача и регулативе везане за информациону безбедност.

Рок: по потреби у току године.

19. УНАПРЕЂЕЊЕ И ОДРЖАВАЊЕ ИНТЕРНИХ АПЛИКАЦИЈА

Административна подршка ДМС систему, База дозвола, систем за накнаде, интерни регистар, систем прикупљања електронских PDF упитника, база корисника и остале софтверске компоненте које захтевају константно унапређење у складу са потребама.

Посебна пажња биће усмерена ка апликацијама за попис основних средстава и софтверу за извештавање, као и њиховој интеграцији са осталим сегментима информационог система ради аутоматизације процеса. Софтвер за извештавање пружа обједињавање потребних података из више разнородних база података и креирање аналитичких извештаја.

Рок: континуирана активност у току године.

20. УНАПРЕЂЕЊЕ И ОДРЖАВАЊЕ ЈАВНО ДОСТУПНИХ СИСТЕМА

Одржавање и редовно ажурирање званичне интернет презентације Регулатора, интернет шалтера, Регистра, портала Цена услуга, РАТЕЛ *NetTest*-а, софтвера за телекомуникациону инфраструктуру и осталих сервиса јавно доступних корисницима са интернета.
Фокус ће бити усмерен на интеграцију и размену података са сервисима на сервисној магистрали државних органа у правцу побољшања приступа порталу еУправе и другим државним институцијама, са акцентом на повезивање са еПисарницом и еАрхивом.

Рок: континуирана активност у току године.

21. РЕДОВНО ОДРЖАВАЊЕ РАЧУНАРСКЕ ОПРЕМЕ

Подршка запосленима: коришћење информационих технологија, редовно сервисирање и надгледање рада опреме, решавање хардверских и софтверских проблема, ажурирање софтверских компоненти у складу са препорукама произвођача, израда упутстава за коришћење софтверских пакета.

Додатна пажња ће се посветити анализи, развоју и имплементација система за управљање корисничким налозима и ИТ ресурсима Регулатора, што ће омогућити повећање заштите у информационом систему контролом и централизацијом приступа.

Поред основних захтева за мониторинг и контролу налога, очекивани циљеви се огледају у смањењу могућности за приступ злонамерних корисника, како би се отежало потенцијалним нападачима да прођу у мрежу Регулатора и добију приступ пословним информацијама.

Рок: континуирана активност у току године.

6. Сектор за опште послове

6.2. Служба за изградњу и одржавање

1. ИЗГРАДЊА НОВОГ КОМПЛЕКСА КОНТРОЛНО-МЕРНОГ ЦЕНТРА „БЕОГРАД“

Изградња новог комплекса Контролно-мерног центра „Београд“ на постојећој локацији у Добановцима је неопходан услов за ефикасну употребу интегралног система за мониторинг радио-фреквенцијског спектра, као и стварање оптималног радног окружења за запослене. Постојећи комплекс је изграђен шездесетих година прошлог века, није услован за своју садашњу намену и у лошем је стању услед дуготрајне употребе, чиме је доведена у питање његова функционалност. План је да остане у употреби до почетка рада новог комплекса, након чега ће бити срушен. Нови комплекс ће се састојати од зграде контролно-мерног центра, антенских стубова и помоћних и пратећих објеката.

Активности планиране за 2024. годину су израда инвестиционо-техничке документације и прибављање дозвола и сагласности надлежних институција.

Израда инвестиционо-техничке документације и прибављање дозвола ће се спровести кроз одвојене поступке за антенске стубове и за нову зграду контролно-мерног центра са пратећим и помоћним објектима.

Активност 1: изградња два антенска стуба у оквиру комплекса КМЦ Београд.

Активност 2: припремне активности за извођење радова и почетак извођења радова на изградњи комплекса.

Рок: континуирана активност у току године.

2. ИЗГРАДЊА МРЕЖЕ СТАНИЦА ЗА МОНИТОРИСАЊЕ РФ СПЕКТРА

Ради даљег унапређења система за мониторинг РФ спектра, за 2024. годину су планирани радови на изградњи даљински управљане контролно-мерне станице Гудурички врх и изградња енергетског привода до исте, као и изградња једне нове даљински управљане контролно-мерне станице на територији централне Војводине. .

За 2024. годину је у плану наставак реализације пројекта изградње мреже компактних даљински управљаних станица на територији Републике Србије, као и завршетак фазе изградње компактних даљински управљаних станица на постојећим пословним или стамбеним објектима започете у току 2023. године.

Рок: континуирана активност у току године.

3. ИЗГРАДЊА МРЕЖЕ СЕНЗОРА ЗА МЕРЕЊЕ ЕЛЕКТРОМАГНЕТСКОГ ПОЉА

У циљу финализације система за праћење електромагнетског поља планирана је инсталација опреме на више локација на постојећим пословним или стамбеним објектима на територији Републике Србије.

Рок: континуирана активност у току године.

4. РЕДОВНО ОДРЖАВАЊЕ ОБЈЕКАТА И ИНФРАСТРУКТУРЕ

У сврху обављања редовних активности из делокруга рада Регулатора потребно је обезбедити сигуран рад и поуздано функционисање објеката у којима бораве и раде запослени, као и локација на којима је инсталирана опрема за мониторисање РФ спектра и мерење електромагнетског поља:

- седиште Регулатора, улица Палмотићева број 2, Београд;
- Контролно-мерни центар „Београд";
- Контролно-мерни центар „Ниш" са Канцеларијом „Ужице" и
- даљински управљане контролно-мерне станице и компактне даљински управљане станице;
- сензори за мерење електромагнетског поља.

Редовно одржавање објеката и инфраструктуре ће се обављати од стране пружалаца услуга, као и ангажовањем запослених.

У склопу активности на пословима редовног одржавања објеката, такође се планира редовно кошење зелених површина, резање и уклањање грана, обезбеђење горива за рад дизел електричних агрегата у контролно-мерним центрима и на даљински управљаним контролно-мерним станицама, те чишћење од снега приступног пута до објекта Контролно-мерног центра „Ниш" и обезбеђење санитарне воде у објекту.

Рок: континуирана активност у току године.

5. СПОЉАШЊЕ И УНУТРАШЊЕ ЧИШЋЕЊЕ ОБЈЕКАТА КОНТРОЛНО МЕРНИХ ЦЕНТАРА „БЕОГРАД" И „НИШ" И ДАЉИНСКИ УПРАВЉАНИХ КОНТРОЛНО-МЕРНИХ СТАНИЦА

У сврху обављања редовних активности потребно је обезбедити редовно чишћење објеката у којима бораве и раде запослени и то:

- Контролно-мерни центар „Београд",
- Контролно-мерни центар „Ниш" са Канцеларијом „Ужице" и
- даљински управљане контролно-мерне станице.

Спољашње и унутрашње чишћење објеката ће се обављати од стране пружалаца услуга.

Рок: континуирана активност у току године.

6. ОДРЖАВАЊЕ ТЕХНИЧКИХ СИСТЕМА, ОПРЕМЕ И УРЕЂАЈА

У сврху безбедног и поузданог рада техничких система, опреме и уређаја, а у складу са предвиђеном наменом, потребно је обезбедити редовно и превентивно одржавање истих, као и отклањање евентуалних кварова.

Одржавање је потребно предвидети за:

- антенске стубове и антенске инсталације;
- контејнере и опрему на локацијама даљински управљаних контролно-мерних станица;
- компактне даљински управљане мерне станице;

- сензоре за мерење електромагнетског поља;
- системе видео надзора;
- алармне и противпожарне системе;
- системе за беспрекидно напајање;
- системе за грејање и климатизацију;
- телефонске централе и комуникациону опрему;
- инсталиране софтвере на локацијама даљински управљаних контролно-мерних станица и локацијама компактних даљински управљаних мерних станица (TCI – Scorpio, R&S – Argus)
- дизел електричне агрегате.

Одржавање техничких система, опреме и уређаја ће се обављати од стране пружалаца услуга, као и ангажовањем запослених.

Рок: континуирана активност у току године.

7. ОДРЖАВАЊЕ ВОЗИЛА И УПРАВЉАЊЕ ВОЗНИМ ПАРКОМ

У сврху безбедног и поузданог коришћења возила потребно је обезбедити редовно и превентивно одржавање истих, као и отклањање насталих кварова током експлоатације.

Одржавање је потребно предвидети за:

- контролно-мерна возила;
- теренска возила и
- путничка возила.

У сврху обављања редовних послова из делокруга рада Регулатора потребно је организовати управљање самим возним парком, а како би се возила користила на адекватан и рационалан начин.

Одржавање возила ће се обављати од стране пружалаца услуга, као и ангажовањем запослених.

Управљање возним парком ће обављати запослени.

Рок: континуирана активност у току године.

8. РАД КАФЕ КУХИЊЕ

Рад кафе кухиње и набавка неопходног материјала (кафа, сокови, вода итд.) ће бити организован у складу са редовним пословним потребама Регулатора, а како би се обављали послови репрезентације и послуживања напитака током радних и пословних састанака на којима поред запослених учествују представници државних органа, међународних организација и привредних субјеката са којима Регулатор сарађује.

Рок: континуирана активност у току године.

9. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

На основу обавеза проистеклих из закона којима се уређује заштита животне средине и управљање отпадом, потребно је уредити и организовати управљање отпадом.

Управљање отпадом ће се обављати посредством привредних друштава ангажованих у ту сврху, као и радом запослених.

Рок: континуирана активност у току године.

10. УЧЕШЋЕ У ОСТВАРИВАЊУ ПРОТИВПОЖАРНЕ ЗАШТИТЕ

Противпожарна заштита ће се реализовати уз сарадњу са ангажованим стручним лицем за безбедност и здравље на раду и противпожарну заштиту.

Рок: континуирана активност у току године.

11. ФИЗИЧКО-ТЕХНИЧКО ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ОБЈЕКАТА

У сврху обављања редовних активности из делокруга рада Регулатора, као и у циљу обезбеђења сигурности и безбедности објеката и запослених, потребно је обезбедити и организовати услугу физичко-техничког обезбеђења на следећим објектима и локацијама:

- Контролно-мерни центар „Београд“,
- Контролно-мерни центар „Ниш“ и
- даљински управљане контролно-мерне станице.

Физичко-техничко обезбеђење ће се обављати од стране пружалаца услуга.

Рок: континуирана активност у току године.

12. ЗАКУП ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА

Сарадња са ЈП „Пошта Србије“ у вези са реализацијом закупа пословног простора за седиште Регулатора и Канцеларију “Ужице”, те отклањањем недостатака услуге закупа.

Рок: континуирана активност у току године.

13. ОСТАЛИ ПОСЛОВИ И АКТИВНОСТИ

На основу описа рада и обавеза проистеклих из делокруга рада Службе потребно је организовати обуку за безбедан рад на висини. Остали послови и активности, а у складу са потребама Регулатора, ће по потреби бити обављани и ангажовањем трећих лица.

Рок: континуирана активност у току године.

Служба за набавке и заједничке послове

- Група за набавке

1. УНАПРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА ПЛАНИРАЊА И УТВРЂИВАЊА ПОТРЕБА ЗА ОДРЕЂЕНИМ НАБАВКАМА

Планирање набавки ће се вршити сходно одредбама Закона о јавним набавкама („Службени гласник РС“, бр. 91/19 и 92/23) и Правилника о ближем уређивању поступка јавне набавке у Регулаторној агенцији за електронске комуникације и поштанске услуге, број 1-02-400-1/14-26 од 23.09.2022. године (пречишћени текст), а пре свега узимајући у обзир следеће критеријуме:

1) да је предмет набавке у функцији обављања послова Наручиоца;

2) да су узети у обзир сви трошкови животног циклуса предмета набавке (трошак набавке, трошкови употребе и одржавања, као и трошкови одлагања након употребе);

3) да предложене техничке спецификације и утврђене количине одређеног предмета набавке одговарају стварним потребама Наручиоца;

4) да је процењена вредност набавке одговарајућа и реална, с обзиром на циљеве набавке, имајући у виду техничке спецификације и количине;

5) да ли постоје друга могућа решења за задовољавање потребе Наручиоца;

6) стање на залихама, искуствени показатељи у вези са месечном, кварталном, годишњом потрошњом добара и сл;

7) трошкови одржавања и коришћења постојеће опреме у односу на трошкове нове опреме, исплативост инвестиције, исплативост ремонта постојеће опреме и сл.

Рок: континуирана активност у току године.

2. СПРОВОЂЕЊЕ ПОСТУПАКА НАБАВКИ

Након поднетог Захтева за набавку, Група за набавке припрема Одлуку о спровођењу поступка јавне набавке или Одлуку о спровођењу набавке (за оне набавке на које се Закон не примењује).

Један члан Комисије је обавезно службеник за јавне набавке, који ће, као члан Комисије, спроводити поступак јавне набавке или ће самостално, када је то потребно, спроводити поступак набавке, поштујући одредбе Закона о јавним набавкама, подзаконска акта, Правилник о ближем уређивању поступка јавне набавке у Регулаторној агенцији за електронске комуникације и поштанске услуге, План набавки и остале прописе и акте којима се регулише и дефинише поступак набавки.

Рок: континуирана активност у току године.

3. ПОВЕЋАЊЕ ЕФИКАСНОСТИ СИСТЕМА ЈАВНИХ НАБАВКИ

У складу са искуствима досадашњих поступака набавки и добром праксом, радиће се на унапређењу ефикасности спровођења поступака набавки, као и повећању коришћења информационих платформи и практичних алата.

Рок: континуирана активност у току године.

4. УНАПРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА ПРАЋЕЊА И КОНТРОЛЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ НАБАВКИ

Унапређење система праћења извршавања уговора о набавкама (поштовања уговорених рокова, квалитета, количина, гаранција и др), као и прецизније поштовање дефинисаних улога и одговорности на свим нивоима у систему праћења и контроле реализације набавки, су један од сталних циљева у пословима набавки.

Рок: континуирана активност у току године.

5. ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ И ИЗВЕШТАЈА О ЈАВНИМ НАБАВКАМА

Достављање извештаја надлежном органу у складу са одредбама Закона о јавним набавкама.

Рок: најкасније до 31. јануара текуће године за претходну годину.

6. УСАВРШАВАЊЕ ЗА ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА ЈАВНИХ НАБАВКИ

Планирано је са се запослени у Групи за набавке континуирано усавршавају и упознају са најновијом праксом у области јавних набавки, тако што ће у току године присуствовати семинарима, конференцијама, стручним обукама и сл.

Такође, план је да се присуствује и другим једнодневним радионицама које ће за теме имати сву осталу материју која је, на посредан или непосредан начин, везана за поступак јавних набавки или набавки на које се закон не примењује (нпр. средства финансијског обезбеђења, начин достављања по ЗУП-у, унапређење квалитета услуга кроз сертификацију, начин вођења евиденција, израде планова и сл.).

Рок: континуирана активност у току године.

- **Група за послове писарнице и архиве**

Редовни послови Групе за послове писарнице и архиве планирани за 2024. годину:

- рад на пријему, отварању, прегледању и завођењу поднесака у складу са прописима којима се регулише канцеларијско пословање;
- електронско евидентирање аката и поднесака и достављање предмета свим организационим целинама Регулатора;
- отпрема аката (поште) у складу са прописима који регулишу ову област;
- електронско и физичко архивирање и чување предмета;
- сарадња са институцијама које се баве прегледом архивске грађе и документарног материјала;
- израда допуне Архивске књиге са архивираним предметима из 2023. године и поштовање обавеза према Архиву Србије везано за њено достављање;
- у складу са Листом категорија документарног материјала са роковима чувања, излучивање документарног материјала на начин регулисан важећим прописима;
- поштовање прописа који регулишу сва питања везана за печате и штамбиље (садржај, облик, величина, начин коришћења и чување печата и штамбиља);
- учешће у изради општих аката Регулатора који се односе на канцеларијско пословање, категорије документарног материјала са роковима чувања и питања везана за печате и штамбиље.

За 2024. годину планирани су следећи нови послови Групе за послове писарнице и архиве:

- израда нове Листе категорија документарног материјала са роковима чувања и усаглашавање рада ДМС Регулатора п са софтверским решењем државне Писарнице које омогућава јединствено евидентирање предмета и канцеларијско пословање у електронском облику а у складу са Уредбом о канцеларијском пословању органа

државне управе („Службени гласник РС“, број 21/20 и 32/21) чиме је предвиђено да органи јавне управе међусобно комуницирају електронским путем преко ДМС (писарница+ДМС+архив) и акте израђују у изворно електронској форми;

- усаглашавање рада писарнице Регулатора са е-Архивом, које је планирано за почетак 2024. године, у складу са Законом о архивској грађи и архивској делатности („Службени гласник РС“ број 6/20);
- одабирање архивске грађе и излучивање безвредног документарног материјала које се спроводи на основу важеће Листе категорија документарног материјала са роковима чувања, а у складу са Законом о архивској грађи и архивској делатности („Службени гласник РС“ број 6/20) и Уредбом о канцеларијском пословању органа државне управе („Службени гласник РС“, број 21/2020 и 32/2021);
- присуство семинарима и обукама које обрађују тему Закона о архивској грађи и архивској делатности, као и новине у канцеларијском пословању;
- организовање обуке за коришћење ДМС након имплементације е-писарнице и е-архиве, као и обука за нове запослене.

Рок: континуирана активност у току године.

6. Кабинет

1. КООРДИНАЦИЈА РАДА ОРГАНИЗАЦИОНИХ ЈЕДИНИЦА РЕГУЛАТОРА

Основна улога Кабинета је да координира реализацију активности од значаја за Регулатора и оних активности које укључују ангажовање и допринос већег броја организационих јединица унутар Регулатора. Кабинет ће припремати недељни састанак колегијума и пратити реализацију донетих закључака, пружати помоћ у организацији састанака са другим институцијама и организацијама, те вршити обједињавање садржаја докумената у чијем креирању учествује више организационих јединица.

Рок: континуирана активност у току године

2. ОРГАНИЗАЦИЈА СЕДНИЦА САВЕТА РЕГУЛАТОРА

У 2024. години, наставља се са активностима везаним за организацију седница Савета Регулатора, као и са израдом и припремом одлука, закључака и других правних аката за потребе обављања послова из надлежности Савета.

Рок: континуирана активност у току године

3. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

У 2023. години се наставља праћење рада и редовна комуникација са међународним организацијама у области електронских комуникација и поштанских услуга, у којима је Република Србија/Регулатор има статус члана, учесника или посматрача (ITU, UPU, CEPT, BEREC, IRG, RSPG, REDCA, ETSI, ERGP, CERP, RCC, Trusted Introducer, ENISA), као и билатерална и мултилатерална сарадња са регулаторним организацијама и институцијама других земаља. Пратиће се и одвијање заједничких активности са регулаторним телима са којима Регулатор има потписане споразуме о сарадњи. У делокругу рада Кабинета биће координација планирања и реализације службених путовања у иностранство, као и координација попуњавања упитника за регулаторе чије достављање је обавезно за чланице IRG, BEREC и ITU. Кабинет ће наставити да пружа асистенцију и подршку при успостављању и проширењу билатералне сарадње у области информационе безбедности.

Рок: континуирана активност у току године

4. ЗАШТИТА ПРИВАТНОСТИ, ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ И ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА

Наставља се са обрадом захтева за приступ информацијама од јавног значаја и прикупљањем и чињењем доступних тражених информација, односно издавањем одговарајућих решења у ситуацијама у којима се приступ траженим информацијама сматра правно неоснованим. Наставља се са пружање подршке свим организационим јединицама у пројектима који садрже аспект обраде података о личности.

План је да се у 2024. години размотри поступак сертификовања Регулатора у складу са ИСО 27001:2022 стандардом.

Рок: континуирана активност у току године

5. САРАДЊА СА РЕПУБЛИЧКИМ СЕКРЕТАРИЈАТОМ ЗА ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ И КООРДИНАЦИЈА ЗАПОСЛЕНИХ У ВЕЗИ АЖУРИРАЊА И УПИСА НОВИХ АДМИНИСТРАТИВНИХ ПОСТУПАКА У РЕГИСТАР АДМИНИСТРАТИВНИХ ПОСТУПАКА

Наставља се сарадња са Републичким секретаријатом за јавне политике у виду уредног одговарања на различите захтеве Секретаријата упућене Регулатору, као и координација активности на ажурирању постојећих и упису нових административних поступака у Регистар административних поступака који представља јединствену јавну електронску базу поступака које спроводе органи јавне управе, а у складу са законским и подзаконским актима.

Рок: по потреби у току године

6. УНАПРЕЂЕЊЕ ВИДЉИВОСТИ РЕГУЛАТОРА И ОДНОСИ СА ЈАВНОШЋУ

У 2024. години радиће се на унапређењу функционалности интернет презентације Регулатора уз редовно ажурирање новим подацима, вестима и документима.

Планира се даља промоција следећих пројеката кроз вођење и праћење канала друштвених мрежа: цене услуга (поређење понуда и цена електронских комуникација и поштанских услуга), систем РФ спектра, EMF RATEL, *Benchmark* мобилних мрежа, RATEL NetTest (редизајниран портал и апликација), као и снимљеног мултимедијалног садржаја на унапред одређене теме дефинисане као приоритетне за 2024. годину. Такође, са циљем приближавања рада и улоге Регулатора јавности, припремиће се и дистрибуирати штампани репрезентациони материјал.

Кроз рад на промоцији прописаних надлежности и улоге, осмишљавањем и израдом мултимедијалног садржаја и побољшањем визуелног идентитета Регулатора, настојаће се да се повећа видљивост на друштвеним мрежама, повећа посећеност сајта, појасне области деловања и пројекти Регулатора, повећа интеракција грађана, односно корисника, на различите начине (дужим задржавањем на сајту, интеракцијом на друштвеним мрежама, употребом апликација RATEL NetTest, цене услуга и сл.).

У оквиру односа са јавношћу планирано је:

- Одржавање редовне комуникације и информисање државних институција, оператора, привреде и грађана о новинама из делокруга рада Регулатора,
- Комуникација са медијима и пружање одговора на опште упите заинтересованих правних и физичких лица,
- Праћење штампаних и електронских медија

Рок: континуирана активност у току године.

7. ОБЈАВЉИВАЊЕ ПУБЛИКАЦИЈА У ШТАМПАНОМ И ЕЛЕКТРОНСКОМ ОБЛИКУ

- Координација израде и припреме за штампу годишњег извештаја о раду Регулатора за претходну годину, годишњег прегледа тржишта електронских комуникација и поштанских услуга у Републици Србији за претходну годину и плана рада Регулатора за наредну годину.
- Координација израде и припреме за објављивање кварталних прегледа, извештаја и анализа из области рада Регулатора.

Рок: континуирана активност у току године

8. ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

Кабинет наставља координирање учешће представника Регулатора у преговарачким групама 1, 3, 8 и 10 за приступање Европској унији и редовну комуникацију за надлежним министарствима, Министарством за европске интеграције и Делегацијом ЕУ у Србији. Кабинет ће припремати кварталне и годишње информације о напретку у хармонизацији са Европском унијом, прилоге и извештаје из делокруга рада Регулатора и учествовати у припремама за отварање Поглавља 10 - Информационо друштво и медији.

Кабинет ће пратити активности државних органа везане за приступање Србије Европској унији, рад институција ЕУ, као и агенде доношења релевантне регулативе на нивоу ЕУ.

Рок: континуирана активност у току године

9. ОРГАНИЗАЦИЈА МЕЂУНАРОДНИХ И РЕГИОНАЛНИХ СКУПОВА

Планирано је да се у 2024. години одржи више билатералних и мултилатералних састанака са регулаторима из других земаља ради наставка сарадње у области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности.

Планирано је да се наредне године настави сарадња са регулаторним телима из региона, као и да се интензивирају редовни сусрети стручњака у појединим областима рада.

Планирано је да Регулатор у априлу 2024. године буде домаћин састанка CEPT радне групе FM22 (Monitoring and Enforcement), за око 60 представника из европских земаља.

Планирано је да у септембру 2024. године Регулатор буде домаћин састанка Контакт мреже BEREC-а (CN3 2024) за преко 70 учесника.

Кабинет ће бити задужен за координацију активности у оквиру регионалне сарадње и логистику приликом организације састанака и учешћа на регионалним скуповима.

Рок: април/септембар 2024.

IV. САРАДЊА СА ДРУГИМ ИНСТИТУЦИЈАМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

За обављање дефинисаних послова из делокруга рада Регулатора неопходна је сарадња са другим институцијама и организацијама Републике Србије. Сарадња се одвија званичном кореспонденцијом, заједничким радом у радним групама или учествовањем на састанцима, уз спровођење договорених закључака и иницијатива:

- сарадња са Министарством информисања и телекомуникација, ресорним министарством за послове у области електронских комуникација, информационог друштва и поштанских услуга;
- сарадња са Министарством унутрашњих послова, Безбедносно информативном агенцијом и Војском Србије на основу чланова 100, 101. и 115. Закона о електронским комуникацијама;
- сарадња са Војском Србије и Контролом летења Србије и Црне Горе у вези са подацима о ваздухопловним фреквенцијама и нотификацијом истих код ITU, као и са што ефикаснијом заштитом ваздухопловне радио-комуникационе и радио-навигационе службе;
- сарадња са Министарством за европске интеграције по питању приступања Републике Србије ЕУ, у преговарачким поглављима 1, 3, 8 и 10;
- сарадња са Канцеларијом за координационе послове у преговарачком процесу са Привременим институцијама самоуправе у Приштини;
- сарадња са Министарством за привреду, у вези са контролом тржишта;
- сарадња са Управом царина, у вези са увозом радио опреме;
- сарадња са Регулаторним телом за електронске медије;
- сарадња са органима надлежним за просторно планирање и заштиту животне средине;
- сарадња са Републичким секретаријатом за јавне политике у вези са успостављањем Регистра административних поступака у оквиру пројекта Е-папир;
- сарадња са Савезом радио-аматера Републике Србије на издавању лиценци за рад радио-аматерских оператора и дозвола за рад аматерских радио-станица и давање сагласности за коришћење специјалног позивног знака (нотификација у ITU Операционом билтену);
- учешће у раду Института за стандардизацију, доношење српских стандарда и сродних докумената у радној групи Комисије за стандарде и сродне документе N ETSI, Телекомуникационе технологије.

Регулатор остварује сарадњу и са другим министарствима, агенцијама и институцијама Републике Србије, Комисијом за заштиту конкуренције, Републичким заводом за статистику, Повереником за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Заштитником грађана, Агенцијом за борбу против корупције и Инжењерском комором Србије. Потребно је остварити и сарадњу са другим државним органима у свим областима информационих технологија, нарочито у вези са безбедношћу система, као и

континуирану сарадњу са Министарством одбране и др. Поред сарадње са надлежним државним органима, Регулатор одржава стални контакт и консултације са свим учесницима у телекомуникационом сектору.

Представници Регулатора ће учествовати у релевантним јавним расправама, панел дискусијама и округлим столовима, а у циљу добијања стручних и објективних закључака о појединим актуелним питањима. Запослени у Регулатору ће припремати и излагати научно-стручне радове у вези са регулативом из различитих области електронских комуникација и поштанских услуга и надлежностима Регулатора на стручним скуповима. Представници Регулатора ће такође учествовати на скуповима које организују удружења правника, Привредна коморе Србије, као и независна тела, попут Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Заштитника грађана, Агенције за борбу против корупције и др.

Регулатор, као Национални ЦЕРТ, непосредно сарађује са органом државне управе надлежним за безбедност ИКТ система, посебним ЦЕРТ-овима у Републици Србији, сличним организацијама у другим земљама, јавним и привредним субјектима, ЦЕРТ-овима самосталних оператора ИКТ система, као и са ЦЕРТ-ом републичких органа.

V. МЕЂУНАРОДНЕ АКТИВНОСТИ

Регулатор остварује интензивну и непосредну сарадњу са међународним организацијама, регулаторним телима и другим стручним институцијама, у циљу праћења развоја електронских комуникација и поштанских услуга, регулације тржишта, измене регулативе и међународних аката који се тичу и наше земље и увођења нових услуга и технологија.

Током 2024. године биће настављена сарадња са чланицама Европске уније и земљама кандидатима за приступање Европској унији у оквиру Тела европских регулатора за електронске комуникације – BEREC и Групе независних регулатора (IRG), пре свега кроз састанке на нивоу Контакт групе и радних група које су формиране по тематским областима:

- BEREC WG Fixed Network Evolution (FNE)
    - PRD: Update of criterion 3 of the BEREC Guidelines on very high capacity networks
    - PRD: BEREC Progress Report on managing copper network switch-off
- BEREC WG Market and Economic Analysis (MEA)
- PRD: Report on the regulation of physical infrastructure access
- PRD: Workshop on ex ante regulatory experience concerning commitments, wholesale-only undertakings and commercial agreements review
- PRD Report on the design, enforcement and monitoring of remedies in subnational markets with multiple SMP operators
- BEREC WG Open Internet (OI)
    - PRD: Implementation of the Open Internet Regulation and the BEREC Open Internet Guidelines
    - PRD: Collaboration on the Net Neutrality measurement tool;
    - PRD: BEREC Report on the IP Interconnection ecosystem (carry-over)
- BEREC WG End users (EU)
    - PRD: BEREC Opinion on Article 123
    - PRD: BEREC Report on Member States' best practices to support the defining of adequate broadband Internet access service (carry-over)
    - PRD: BEREC Guidelines detailing Quality of Service (QoS) parameters (carry-over)
- - BEREC WG Regulatory Framework (RF)
- PRD: Ad hoc input to the EU/NRAs
- PRD:BEREC opinion on the national implementation and functioning of the general authorisation regime
- PRD: BEREC report on national experiences of the implementation of the EECC (carry-over) + External Workshop
- PRD: "BEREC Report on the authorisation and related framework for international connectivity infrastructures (carry over)"
- PRD: Inventory of the evolution of NRAs' competencies

- BEREC WG Roaming (ROAM)
- PRD: International roaming benchmark data and monitoring Report
- PRD: Update of BEREC retail Guidelines on the Roaming Regulation
- PRD: Intra-EU communications Benchmark Report
- PRD: Ukraine monitoring report
- PRD: Update BEREC Intra-EU communications Guidelines
- PRD: BEREC Opinion about the functioning of the Roaming Regulation
- PRD: BEREC Report on M2M and permanent roaming (carry-over)BEREC WG Remedies and Market Monitoring (RAMM)
- PRD: "Implementation report on the BEREC Guidelines on Geographical surveys of network deployments"
- PRD: WACC parameters' calculation according to the EC Notice
- PRD: Report on regulatory accounting in practice
- PRD: Report on Connectivity Indicators for the Digital Decade Policy Programme
- PRD: Workshop on economic replicability test practices in the context of art. 61.3 of the EECCBEREC WG Wireless Network Evolution (WNE)
- PRD: Peer review process and engaging with RSPG
- PRD: BEREC Report on the evolution of private and public 5G networks in the Europe
- PRD: BEREC External workshop about the usage of satellite technologies in mobile communicationsBEREC WG Planning and Future Trends (PFT)
- PRD: BEREC Strategies beyond 2025
- PRD:BEREC Report on cloud services and edge computing (carry-over)
- PRD:BEREC workshop on the perspectives and regulatory/competition challenges of Internet of Things (carry-over)
- PRD:Digital Radar
- BEREC WG Cybersecurity (CS)
- PRD: Ad-hoc work on cybersecurity related matters
- PRD: Safety and security opportunities and challenges for networks resilience
- BEREC WG Sustainability (SUS)
- PRD: Ad hoc on sustainability
- PRD: BEREC report on empowering end-users through environmental transparency on digital products and services (carry-over) + Workshop
- PRD: BEREC Workshop on telecom regulators role in the development and implementation of sustainability indicators in the ICT sector
- PRD: Report on Infrastructure sharing as a lever for ECN/ECS environmental sustainability
- BEREC ENG ICT

Сарадња са међународним институцијама, укључујући и Међународну унију за телекомуникације (ITU), ће укључивати редовно годишње извештавање о тржишту

електронских комуникација у Републици Србији и учешће на састанцима експертских радних група:

- праћење рада радних група у организацији Међународне уније за телекомуникације (ITU):

- ITU–T SG2 - Operational aspects of service provision and telecommunications management
- ITU–T SG3 - Tariff and accounting principles and international telecommunication/ICT economic and policy issues,
- ITU-T SG 9 - Broadband cable and TV
- ITU–T SG12 - Performance, QoS and QoE,
- ITU-T SG 15 - Networks, Technologies and Infrastructures for Transport, Access and Home
- ITU–T SG17 - Security,
- ITU–T SG20 - Internet of things (IoT) and smart cities and communities (SC&C),
- ITU-D EGTI - Expert group on Telecommunication/ICT indicators
- ITU-R CPM (Conference Preparatory Meeting – WRC19)
- ITU-R SG1 (Spectrum management)
- ITU-R SG3 (Radiowave propagation)
- ITU-R SG4 (Satellite services)
- ITU-R SG5 (Terrestrial services)
- ITU-R SG6 (Broadcasting services).

Редовне активности које се тичу међународне сарадње у области електронских комуникација обухватиће:

- праћење рада Европске конференције поштанских и телекомуникационих администрација (CEPT) кроз активности ECC, WGFM, WGSE, NaN (Numbering and Networks) и њихових подгрупа, као и рада RSPG (Radio Spectrum Policy Group);
- праћење рада Европског института за телекомуникационе стандарде (ETSI);
- учешће у раду Експертске радне групе за безбедност електрнске комуникационе инфраструктуре, мрежа и услуга (ECASEC), у оквиру Европске агенције за сајбер безбедност (ENISA);
- учешће у раду комитета RAINWAT (Regional Arrangement on the Radiocommunication Service for Inland Waterways);
- учешће у раду међународне радне групе за репланирање и координацију радио-фреквенција из радио-фреквенцијског опсега 174-230 MHz за терестрички дигитални радио T-DAB (међународна радна група обухвата 7 администрација из Централне и Источне Европе, укључујући и део наших суседних администрација);
- праћење имплементације Директиве о радио опреми (RED) 2014/53/E3 у земљама Европске уније, кроз асоцијацију REDCA (Radio Equipment Directive Compliance Association) и радне групе Европске комисије TCAM и ADCO за контролу тржишта RED опреме и
- попуњавање упитника за међународне институције као што су IRG, BEREC, ITU.

Међународна координација радио-фреквенција се врши на основу већ донетих споразума за фреквенцијске опсеге који се користе за фиксну, мобилну, радио-дифузну и сателитску службу. За 2024. години у овој области су планиране следеће активности:

- потписивање билатералног координационог споразума са администрацијом Румуније у вези коришћења GSM-R фреквенцијских опсега.
- наставак координација радио-фреквенција за FM радио-дифузију са администрацијом Мађарске, разменом списка незавршених координација;
- координација радио-фреквенција за T-DAB, са администрацијама које нису део међународне групе за координацију, а то су Бугарска, Северна Македонија, Албанија и Црна Гора;
- остале активности из тачке 5. поглавља III. Плана рада Службе за радио-комуникације за 2024. годину.

На основу Меморандума о сарадњи у области контроле квалитета услуга (QoS) европских националних регулаторних тела из земаља потписница, Регулатор ће и током 2024. године наставити сарадњу и размену искустава у овој области кроз организацију и учешће на редовном годишњем састанку (QoS Meeting 2023).

Регулатор учествује у раду међународних организација и институција у области поштанских услуга и сарађује са регулаторним и стручним телима држава чланица Европске уније и других држава, ради усаглашавања праксе и примене прописа из области поштанских услуга.

Представници Регулатора у континуитету активно прате активности свих радних група Групације европских регулатора за поштанске услуге – (ERGP) и учествују у пленарним заседањима у својству посматрача. Представници Регулатора ће наставити да активно прате све радне групе Групације европских регулатора за поштанске услуге – (ERGP), и да непосредно учествују у састанцима три радне групе ERGP (*Consumers and Market Indicators WG, Regulatory Framework WG, Regulatory tools WG)* као и у састанцима контакт мреже (ERGP CN) и пленарним заседањима (ERGP *Plenary*). Представница Регулатора учествује у изради извештаја ERGP M*arket Indicators WG,* у тиму обрађивача (*drafters team*).

Регулатор ће у складу са дефинисаним приоритетима Републике Србије из области поштанских услуга пратити активности Светског поштанског савеза, односно Административног савета који је задужен између осталог за питања у вези поштанске регулативе на глобалном нивоу као и примену аката донетим на Ванредном конгресу организације који је одржан у периоду од 2.10.2023. до 6.10.2023. године у Ријаду, Саудијска Арабија. Ове активности ће се координирати са Министарством информисања и телекомуникација, Владе Републике Србије.

На нивоу европске регулативе очекују се даљи кораци у изради нацрта, усвајању и имплементацији нове директиве ЕУ из области поштанских услуга.

У области информационе безбедности, планира се учешће на годишњој конференцији у организацији FIRST, чији је ЦЕРТ пуноправни члан, као и активно учешће на TF-CSIRT конференцијама, сајбер вежбама организације у организацију ITU, пројекту DCAF-а „Унапређење управљања сајбер безбедношћу на Западном Балкану“, у регионалним и међународним пројектима у организацији RCC-а, као и традиционално активно учешће на вежби Сајбер Тесла.

Осим заједничког рада у оквиру међународних организација, међународна сарадња се реализује и организовањем билатералних и мултилатералних сусрета са регулаторним телима из других земаља, а посебно из окружења и Европске уније:

- сарадња са службама за мониторинг РФ спектра и квалитета услуга у другим европским регулаторним телима у циљу континуираног праћења нових технологија и унапређења квалитета рада;
- реализација споразума о сарадњи је Регулатор потписао са другим регулаторним телима.

Поред присуства у међународним организацијама, Регулатор успешно сарађује на регионалном нивоу са регулаторним телима из окружења. Активности у 2024. години ће, између осталог, обухватити:

- наставак сарадње са регулаторима потписница Споразума о снижењу цена услуга роминга по питању даљих корака везаних за регулацију цена роминга;
- учешће у раду координационог тела за роминг које је формирано на основу Споразума о снижењу цена услуга роминга;
- посете регулаторним телима земаља у региону, у циљу размене искустава у области регулаторне праксе;
- организовање сусрета са стручњацима регулаторних тела из региона у појединим областима рада.

VI. ПРОЦЕС ПРИСТУПАЊА СРБИЈЕ ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Током 2024. године, Регулатор ће наставити са активностима које се односе на преговоре о приступању Републике Србије Европској унији, а у складу са решењем директора о образовању Радне групе за послове у процесу преговора о приступању Републике Србије Европској унији, за преговарачке групе 1, 3, 8 и 10.

Регулатор ће наставити да учествује у активностима које се односе на Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније (НПАА) и на приступне преговоре, и то у оквиру Преговарачке групе 1 (Слобода кретања роба), Преговарачке групе 3 (Пословно настањивање и слобода пружања услуга), Преговарачке групе 8 (Заштита конкуренције) и Преговарачке групе 10 (Информационо друштво и медији).

У том смислу, Регулатор ће наставити сарадњу са Министарством за европске интеграције и ресорним министарствима, која подразумева припрему периодичних извештаја и достављање информација о активностима предузетим на плану европских интеграција, уношење подзаконских аката у заједничку базу прописа која прати НПАА и учешће у активностима везаним за припрему и ревизију НПАА, као и достављање података за годишњи извештај Европске комисије о напретку Републике Србије у делу који се односи на области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности, из делокруга рада Регулатора. Регулатор ће, такође, наставити са учешћем у раду Пододбора за истраживање и иновације, информационо друштво и социјалну политику, у оквиру Одбора за стабилизацију и придруживање.

У случају отварања преговора о Поглављу 10 у току 2024. године, Регулатор ће, поред уобичајених активности у оквиру Преговарачке групе 10, учествовати у даљем усклађивању прописа с регулаторним оквиром ЕУ за област електронских комуникација и осталим неопходним активностима, у складу с потребама Преговарачког тима Републике Србије, а у договору са ресорним министарством и Министарством за европске интеграције.

Такође, Регулатор ће наставити да прати рад Преговарачке групе 1 (Слобода кретања роба), Преговарачке групе 3 (Пословно настањивање и слобода пружања услуга), Преговарачке групе 8 (Заштита конкуренције) и укључиваће се по потреби у активности ових преговарачких група.

Поред учешћа у преговарачким групама, Регулатор ће наставити да прати регулаторне активности органа Европске уније у областима електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности, најбоље праксе институција ЕУ и регулативе у области заштите корисника и потрошача.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

РАТЕЛ

РЕГУЛАТОРНО ТЕЛО ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

Годишњи извештај за 2024.

РАТЕЛ

Београд, јун 2025. године

САДРЖАЈ

1. Реч директора 4

2. Увод 8

3. Регулаторна активност 13

4. Радио-комуникације 18

5. Електронске комуникационе мреже и услуге 24

6. Контрола коришћења радиофреквенцијског спектра и контрола услуга 35

7. Анализа тржишта 47

8. Заштита корисника 52

9. Поштанске услуге 55

10. Информациона безбедност 64

11. Сарадња са другим организацијама и институцијама 69

12. Међународне активности 74

Прилог 1 – Преглед подзаконских аката 83

Прилог 2 – Преглед дозвола 90

Прилог 3 – Преглед уписа у регистар 94

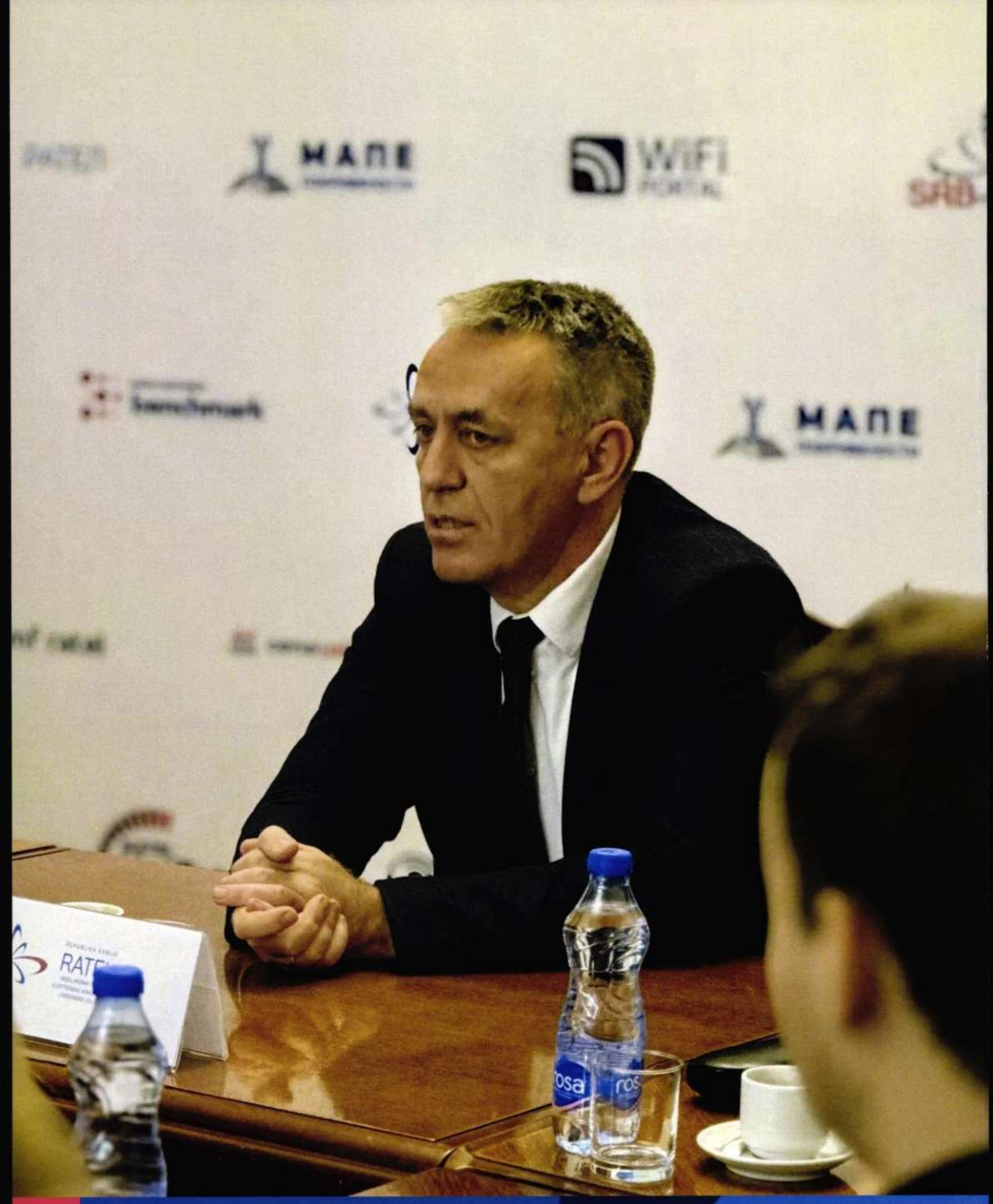

1. РЕЧ ДИРЕКТОРА

Активности Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Регулатор), као националног регулаторног тела за област електронских комуникација и поштанских услуга, током 2024. године су биле усмерене на очување конкурентног тржишта, побољшање услова за рад оператора на тржишту телекомуникација и поштанских услуга, обезбеђивање већег степена заштите крајњих корисника, побољшање квалитета услуга, а као Национални центар за превенцију безбедносних ризика у ИКТ системима Републике Србије (Национални ЦЕРТ) Регулатор је обављао координацију превенције и заштите од безбедносних ризика у информационо-комуникационим системима у Републици Србији. У оквиру обављања регулаторних активности важно је издвојити следеће податке за 2024. годину.

На основу захтева корисника за издавање и продужење појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, решењима су издате 12904 појединачне дозволе за коришћење радиофреквенцијског спектра (укупан број решења је 1843), одузете су укупно 6862 дозволе (укупан број решења је 903), а осим тога је издато и 407 лиценци за радио-аматере, 38 CEPT лиценци за радио-аматере и 12 HAREC лиценци за радио-аматере.

У оквиру радиодифузне службе извршена је анализа захтева и достављени су одговори за укупно 32 дислокације радиодифузних предајника. Извршена је координација за 1471 фреквенцију/локацију са суседним и другим администрацијама, и то путем специјалних секција GE06 - 25 координација и GE84 - 1215 координација, а путем кореспонденције GE06 – 90 координација T-DAB, GE84 - 141 координација и GE75 – 1 координација. У области фиксне службе одговорено је на 13 захтева Мађарске за координацију (339 радио-релејних веза) и послато је 7 координационих захтева (177 радио-релејних веза).

У области фиксне сателитске службе је одговорено на 5 координационих захтева за 5 земаљских станица. Прослеђено је 13 коментара на објављене сателитске мреже у BR IFIC-у, за фиксну сателитску и радиодифузну сателитску службу.

Евидентирана је 1541 радио станица у фреквенцијским опсезима 2400-2483,5 MHz, 5470-5725 MHz, 5725-5875 MHz и евидентирано је 145 радио-релејних веза у фреквенцијском опсегу 72-76/82-86 GHz. У току 2024. године извршена је анализа захтева и дат предлог фреквенција за планирање 182 радио-релејне везе у фиксној служби. У области фиксне и мобилне службе извршена је координација 7 фреквенција и 37 локација са мађарском администрацијом, путем кореспонденције.

На основу захтева градских и општинских управа – одељења за просторно планирање, урбанизам и грађевинарство, а за потребе израде просторних планова и планова детаљне регулације, током 2024. године су припремљена укупно 82 одговора где су дефинисани услови који се односе на заштиту постојећих електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава, утврђивање заштитног појаса и начин извођења радова у близини електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава, као и захтеви који се односе на утврђивање радио коридора за географске зоне дефинисане у захтевима.

Током 2024. године формирано је 2.506 нових предмета у вези са приговорима, при чему је 820 приговора решено у корист претплатника, односно корисника, издато је 158 потврда о усаглашености радио-опреме, донета су 34 решења о додели, продужењу или одузимању

нумерације, унето је 14.509 контролно-мерних записа у базу података, извршено је евидентирање (упис и брисање) за 103 електронске комуникационе мреже и услуге (54 уписа и 49 брисања), регистровано је укупно 136 неправилности у коришћењу радиофреквенцијског спектра.

У оквиру пројекта изградње мреже компактних даљински управљаних мерних станица (КДУС) у урбаним срединама у оперативни рад пуштено је 16 нових станица у зонама: Сомбор, Суботица, Пожаревац, Кикинда, Ужице, Лесковац, Сокобања, Зајечар, Бор, Јагодина и Златибор.

Мрежа 117 сензора преко којих се обавља континуирано и дуготрајно праћење нивоа укупног електричног поља које потиче од електронских комуникационих мрежа и опреме широм територије Републике Србије се редовно одржава и свакодневно се прате нивои електричног поља. Портал за свакодневно праћење нивоа електромагнетског поља преко мреже сензора је јавно доступан на интернет адреси http://emf.ratel.rs/cyr/index. У 2024. години портал је допуњен новом функционалношћу у виду презентације EMF Drive test мерења у градовима Србије која се приказују на мапи.

У 2024. години завршене су преостале активности у вези са текућим кругом анализа релевантних тржишта подложних ex-ante регулацији, те су на снази све нове стандардне понуде за регулисане услуге на релевантним тржиштима.

У оквиру регулације поштанског тржишта у Републици Србији, у току је реализација веома значајних активности. Закон о поштанским услугама („Службени гласник РС", број 77/19), као и Стратегија развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021-2025. године, коју је донела Влада Републике Србије („Службени гласник РС", број 68/21), препознају Регулатора као незаобилазан фактор у развоју и регулацији тржишта поштанских услуга у Републици Србији. На основу наведених аката, Регулатор је током 2024. године наставио са спровођењем кључних активности у циљу њихове имплементације, укључујући: независно мерење квалитета писмоносних услуга, мерење квалитета (benchmark) осталих поштанских услуга (експрес), израду студије о одрживости универзалне поштанске услуге, испитивање задовољења потреба корисника поштанских услуга, припрему Нацрта закона о поштанским услугама у сарадњи са ресорним министарством, издавање и одузимања дозвола за обављање поштанских услуга, посредовање у вансудском решавању спорова између корисника и поштанских оператора, стручни надзор над радом поштанских оператора, проверу регулаторних извештаја јавног поштанског оператора у складу са Правилником о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја јавног поштанског оператора, промоцију и дораду ГИС портала и портала цена услуга за међународни поштански саобраћај. У оквиру својих редовних активности, Регулатор је у 2024. години издао 13 одобрења за обављање осталих поштанских услуга, а измењено је 5 одобрења на захтев имаоца одобрења, одузете су 4 дозволе по различитим основама, 1 одобрење је престало да важи на захтев имаоца одобрења и 1 одобрење је у статусу привременог прекида од 29.3.2024. године. Стручни надзор је обављен над радом 2 поштанска оператора, који обављају експрес услуге.

Регулатор наставља да доприноси раду међународне заједнице у циљу унапређења заштите

од безбедносних ризика у ИКТ системима. Национални ЦЕРТ прима и обрађује инциденте пријављене са територије Републике Србије и од стране међународних ЦЕРТ-ова. Током 2024. године пријављено је укупно 1269 инцидената. Национални ЦЕРТ Републике Србије, у саставу Регулатора, препознат је као јединствена национална тачка за пријаву инцидената од стране међународних ЦЕРТ организација.

Регулатор реализује међународну сарадњу кроз рад у оквиру међународних организација, као и кроз билатералне и мултилатералне састанке са регулаторним телима других земаља. Регулатор је био домаћин трећег састанка Контакт мреже Тела европских регулатора за електронске комуникације (BEREC CN3) и састанка Групе независних регулатора (IRG) у 2024. години, као и 61. састанка CEPT Радне групе за контролу радиофреквенцијског спектра (ECC WGFM 22). На позив француске администрације која се бави управљањем и контролом радиофреквенцијског спектра (ANFR), тим стручњака Регулатора је пружио техничку подршку у контроли радиофреквенцијског спектра и радио-уређаја током Олимпијских и Параолимпијских игара у Паризу.

Током 2024. године донето је више подзаконских аката, и то у делу који се односи на спровођење Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", број 35/23), у оквиру својих регулаторних надлежности, Регулатор је донео 29 подзаконских аката, а истовремено је припремљено 11 предлога подзаконских аката из области електронских комуникација чије доношење је у надлежности Владе или ресорног министарства, а који су током 2024. године ступили на снагу. Такође, у делу спровођења Закона о поштанским услугама („Службени гласник РС", број 77/19), донет је Правилник о допуни Правилника о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја јавног поштанског оператора („Службени гласник РС", број 48/24). Поред наведеног, у 2024. години настављен је рад на преосталим подзаконским актима из области електронских комуникација чије је доношење у надлежности Регулатора, као и оних подзаконских аката чије доношење је у надлежности Владе или ресорног министарства, а припрема предлога истих је у надлежности Регулатора.

Драган Пејовић, директор

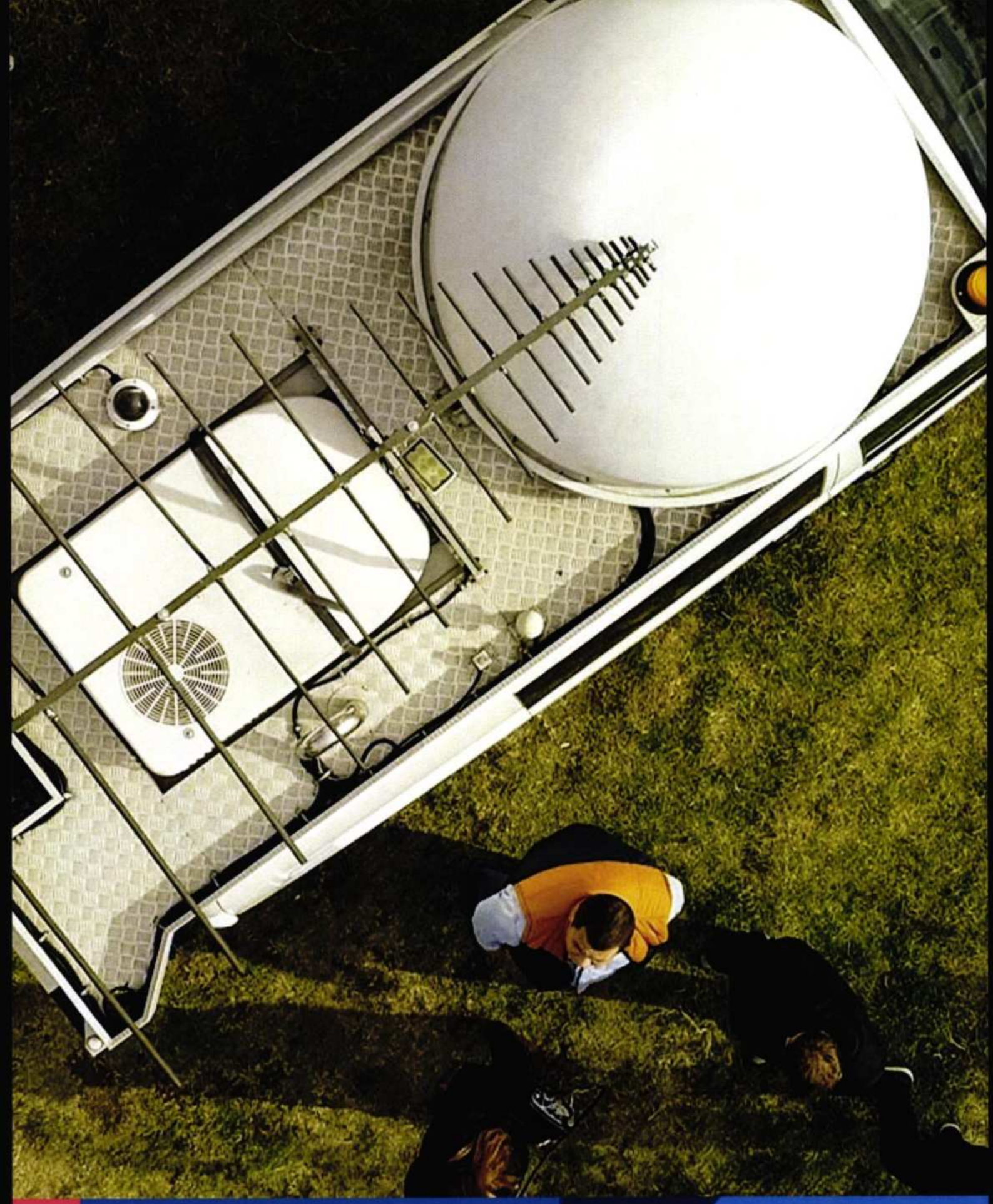

2. УВОД

Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге (РАТЕЛ) је основано 2005. године као Републичка агенција за телекомуникације, у складу са Законом о телекомуникацијама. Као национално регулаторно тело и самостални правни субјекат, РАТЕЛ је добио задатак да обезбеди ефикасно спровођење и унапређивање утврђене политике у области телекомуникација у Републици Србији, а у циљу даљег развоја телекомуникација и стварања услова за успостављање информационог друштва. Након ступања на снагу Закона о електронским комуникацијама 2010. године, РАТЕЛ је наставио рад као Републичка агенција за електронске комуникације, а изменама Закона о електронским комуникацијама и Закона о поштанским услугама из 2014. године Републичка агенција за поштанске услуге (РАПУС) и Републичка агенција за електронске комуникације су спојене, да би наставиле са радом као Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге, уз задржавање скраћеног назива РАТЕЛ.

Законом о информационој безбедности („Службени гласник РС", бр. 6/16, 94/17 и 77/19), који је Народна скупштина Републике Србије донела 26. јануара 2016. године, одређено је да РАТЕЛ обавља послове Националног центра за превенцију безбедносних ризика у ИКТ системима (Национални ЦЕРТ), односно да координира превенцију и заштиту од безбедносних ризика у ИКТ системима у Републици Србији на националном нивоу.

Даном ступања на снагу Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", број 35/23), 7. маја 2023. године, Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге је наставила да, као Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Регулатор), обавља регулаторне и друге послове у оквиру делокруга и надлежности прописаних тим законом и посебним законима којима се уређује област поштанских услуга и информационе безбедности.

У извештајном периоду, положај Регулатора у правном систему Републике Србије утврђен је сагласно одредби члана 137. став 3. Устава, као и Законом о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", број 35/23, у даљем тексту: Закон). Регулатор је дефинисан као самостална регулаторна организација, независна од државних органа и организација и лица која обављају делатност електронских комуникација, изузета из постојеће структуре државне управе ради обезбеђивања високог степена самосталности и независности у вршењу поверених јавних овлашћења. Начин финансирања Регулатора представља механизам обезбеђивања његове финансијске независности, те приходи Регулатора уређени овим законом по својој правној природи нису буџетска средства. Како се рад Регулатора не финансира из државног буџета, обезбеђени су виши степен ефикасности деловања у области електронских комуникација и поштанских услуга и неопходна дистанца од политичких утицаја.

Регулатору су као националном, независном регулаторном телу за обављање регулаторних и других послова у оквиру делокруга и надлежности прописаних законима који уређују област електронских комуникација и поштанских услуга поверена јавна овлашћења чији је циљ ефикасно спровођење утврђене политике у области електронских комуникација и поштанских услуга, подстицање конкуренције на тржишту електронских комуникационих мрежа и услуга, унапређивање њиховог капацитета и квалитета, развој тржишта и заштита интереса корисника електронских комуникација и поштанских услуга. Као национално регулаторно тело Републике Србије за област електронских комуникација и поштанских

услуга, Регулатор има задатак да омогући успешно спровођење процеса либерализације у сектору електронских комуникација и поштанских услуга, управљање радиофреквенцијским спектром и контролу спектра као ограниченог ресурса од националног значаја, као и хармонизацију прописа са правним оквиром Европске уније. Такође, Регулатор, обављајући послове Националног ЦЕРТ-а, врши координацију активности превенције и заштите од безбедносних ризика у ИКТ системима у Републици Србији на националном нивоу.

Надлежности Регулатора у регулисању тржишта електронских комуникација и поштанских услуга, између осталог, су:

- одлучивање о правима и обавезама привредних субјеката и корисника,
- доношење правилника, одлука и других аката из своје надлежности,
- утврђивање радио-коридора и димензија заштитне зоне,
- планирање употребе радио-фреквенција, управљање РФ спектром, издавање појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, координација и контрола коришћења радиофреквенцијског спектра,
- провера испуњења обавеза привредних субјеката у вези са међуповезивањем, приступом и обезбеђивањем интероперабилности мрежа и услуга,
- универзални сервис,
- анализа релевантних тржишта, одређивање привредног субјекта са значајном тржишном снагом и његових обавеза, у циљу спречавања монопола и подстицања развоја тржишта кроз јачање конкуренције,
- управљање нумерацијом и доношење Плана нумерације,
- припрема предлога Плана намене и доношење планова расподеле,
- контрола прописаних параметара квалитета јавно доступних електронских комуникационих услуга,
- вансудско решавање спорова између пружаоца услуга и крајњих корисника,
- стручни надзор у области електронских комуникација,
- активности везане за постојеће и нове дозволе - одобрења за обављање поштанских услуга,
- давање сагласности на опште услове за обављање поштанских услуга,
- давање сагласности на цене за универзалну поштанску услугу (осим резервисаних поштанских услуга) и осталих поштанских услуга
- дефинисање критеријума за оцену квалитета у обављању универзалне поштанске услуге и праћење њихове примене,
- посредује у вансудском решавању спорова између корисника и оператора,
- стручни надзор над радом оператора,
- вођење регистра издатих и одузетих дозвола.

Одлуком Народне скупштине Републике Србије („Службени гласник РС", број 12/21) од 11.3.2021. године, именовани су чланови Савета Регулатора:
1. Драган Ковачевић, председник,
2. Петар Стијовић, заменик председника,
3. др Владимир Крстић, члан,
4. др Слободан Ристић, члан,
5. професор др Дејан Марковић, члан.

Петогодишњи мандат чланова четвртог сазива Савета Регулатора почео је 26. марта 2021. године.

Током 2024. године, одржано је 11 седница, на којима је донето више правилника, нацрта правилника, одлука, интерних аката, затим План рада, Финансијски план и План набавки за 2025. годину, као и више предлога правилника које доноси ресорно министарство.

Послове из делокруга рада Регулатора током 2024. године су обављале следеће организационе јединице:

- Сектор за електронске комуникације, у оквиру кога се налазе Служба за радио-комуникације, Служба за контролу радиофреквенцијског спектра и Служба за мреже, услуге и електронску опрему;
- Сектор за правне послове, у оквиру кога се налазе Служба за нормативу и Служба за заштиту корисника и заступање;
- Сектор за анализу тржишта и економске послове, у оквиру кога се налазе Служба за анализу тржишта и рачуноводство трошкова, Служба за рачуноводство и финансије и Одсек за управљање накнадама;
- Сектор за поштанске услуге, у оквиру кога се налазе Служба за поштанску регулативу и Служба за анализу поштанског тржишта;
- Сектор за информациону безбедност и технологије, у оквиру кога се налазе Служба за информациону безбедност и послове Националног ЦЕРТ-а и Служба за информационе технологије;
- Сектор за опште послове, у оквиру кога се налазе Служба за људске ресурсе и заједничке послове и Служба за набавке и послове писарнице и архиве;
- Кабинет;
- Самостални одсек за стратегију и планирање и
- интерни ревизор.

Средства за рад Регулатора за 2024. годину обезбеђена су из прихода који је остварен обављањем послова управљања нумерацијом, обављањем послова управљања радиофреквенцијским спектром, из средстава која привредни субјекти плаћају Регулатору за покривање административних трошкова насталих приликом управљања, контроле и спровођења режима општег овлашћења, годишње накнаде за обављање поштанских услуга, као и прихода који Регулатор остварује пружањем услуга из своје надлежности (издавање и продужење дозвола, оцењивање усаглашености РиТТ опреме, обављање техничког прегледа радио станица).

Регулатор од 2017. године води пословне књиге и врши припрему, састављање, подношење и објављивање годишњих финансијских извештаја у складу са Законом о рачуноводству, Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике, Правилником о контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за привредна друштва, задруге и предузетнике, Међународним рачуноводственим стандардима, односно Међународним стандардима финансијског извештавања, а све у складу са препоруком Државне ревизорске институције. Такође, Регулатор своје финансијске извештаје доставља Агенцији за привредне регистре, почев од објављивања финансијских извештаја за 2017. годину.

На основу предатих финансијских извештаја, укупни приходи у 2024. години износили су 2.573.686 хиљада динара, док је износ укупних расхода био 1.339.849 хиљада динара. Средства

која представљају разлику између прихода и расхода утврђених годишњим финансијским извештајем, умањена за улагања у основна средства изнад признатих трошкова амортизације, уплаћују су на одговарајући рачун прописан за уплату јавних прихода буџета Републике Србије и Аутономне покрајине Војводине. Та средства су намењена за унапређење и развој области електронских комуникација и информационог друштва и њима управља ресорно министарство. Средства која се уплаћују на рачун буџета АП Војводине сразмерна су приходима које су остварили оператори електронских комуникационих мрежа и услуга на територији АП Војводине, а њима управља покрајински орган надлежан за послове електронских комуникација.

На дан 31.12.2024. године, у Регулатору је било запослено укупно 159 лица, од чега 136 са високом стручном спремом (85,53%), 2 са вишом стручном спремом (1,26%), а 21 са средњом стручном спремом (13,21%). У погледу квалификационе структуре запослених, већину запослених лица са високом стручном спремом чине дипломирани инжењери електротехнике, информатике и саобраћаја, као и дипломирани правници и економисти, а од тога 27 запослених са звањима мастера, магистра и доктора наука.

Од 1. фебруара 2016. године седиште Регулатора је у Палмотићевој 2, у Београду. Регулатор послове из своје надлежности обавља и у два контролно-мерна центра који се налазе у објектима у Добановцима и Нишу, са издвојеном канцеларијом „Ужице" у Севојну.

У складу са одредбама чл. 39. и 40. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Службени гласник РС", бр. 120/04, 54/07, 104/09, 36/10 и 105/21) и Упутству за израду и објављивање информатора о раду државног органа Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Регулатор је на званичној веб презентацији Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности ажурирао Информатор о раду Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге за 2024. годину, који се може пронаћи путем линка који се налази на званичној веб презентацији Регулатора.

Све релевантне информације о раду Регулатора, регулатива из области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности, регистри са базама података из евиденција које води Регулатор, обрасци и упутства за операторе и кориснике, као и друге информације од јавног значаја које се односе на пословање Регулатора се налазе на веб презентацији www.ratel.rs.

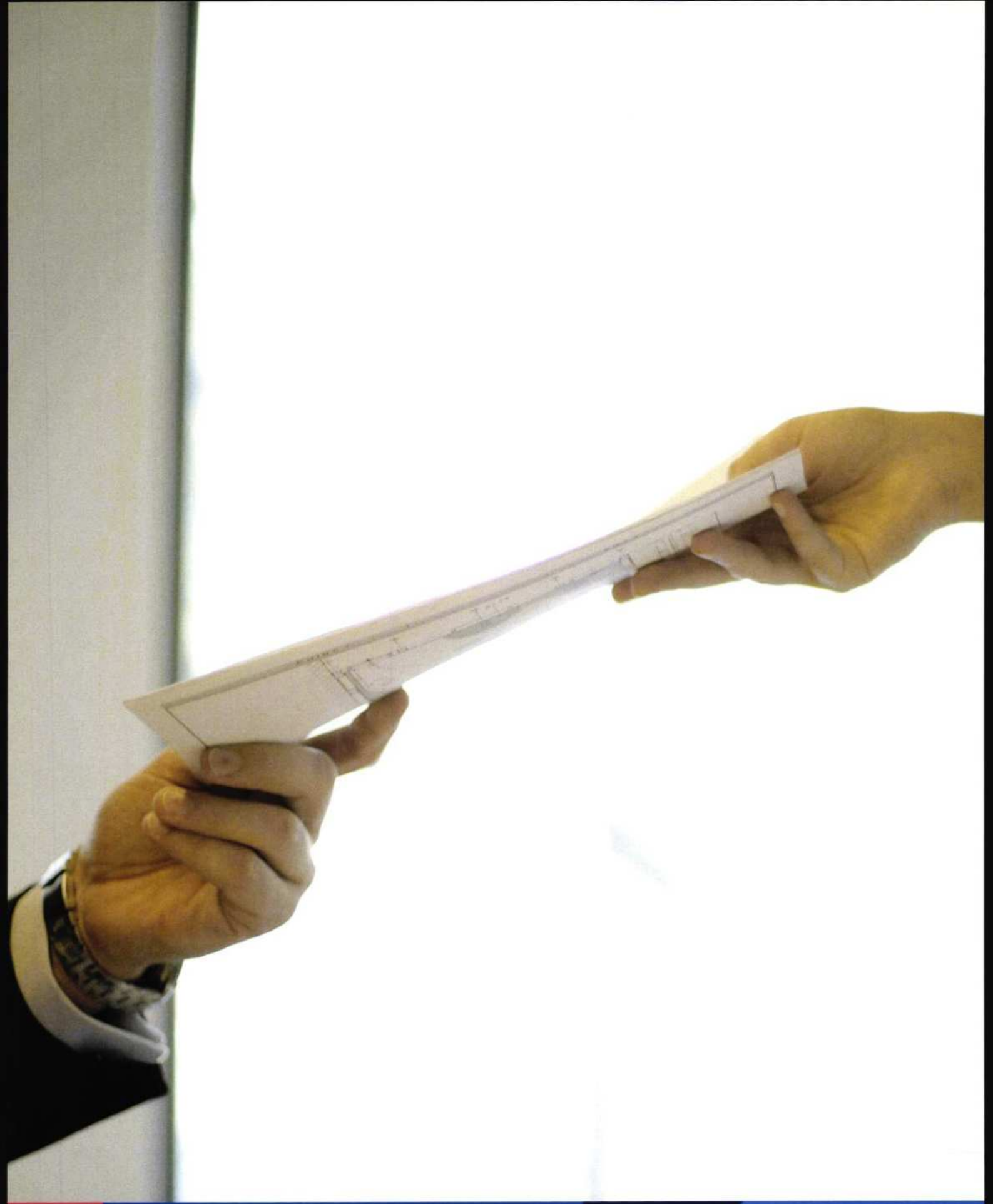

3. РЕГУЛАТОРНА АКТИВНОСТ

У оквиру својих регулаторних надлежности, у делу спровођења Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", број 35/23, у даљем тексту: Закон), Регулатор је током 2024. године донео следећа подзаконска акта:

1. Правилник о примени трошковног принципа и извештавању од стране привредног субјекта са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација („Службени гласник РС", број 30/24), ступио на снагу 13.4.2024. године;
2. Правилник о условима приступа и коришћењу података из јавних телефонских именика („Службени гласник РС", број 30/24), ступио на снагу 13.4.2024. године, а примењује се од 1.7.2024. године;
3. Правилник о садржини обрасца за достављање података и начину достављања података о коришћеним бројевима и адресама из Плана нумерације („Службени гласник РС", број 30/24), ступио на снагу 13.4.2024. године;
4. Правилник о садржини и начину пријаве уговора о међуповезивању на међународном нивоу („Службени гласник РС", број 30/24), ступио на снагу 13.4.2024. године;
5. Правилник о примени политике примереног коришћења, методологији за процену одрживости укидања малопродајних додатних накнада за роминг и захтеву који пружалац услуга роминга подноси у сврху те процене („Службени гласник РС", број 42/24), ступио на снагу 17.5.2024. године;
6. Правилник о начину објављивања података о интерфејсима електронских комуникационих мрежа у терминалним тачкама мреже („Службени гласник РС", број 50/24), ступио на снагу 15.6.2024. године;
7. Правилник о поступку вансудског решавања спора пред Регулаторним телом за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС", број 58/24), ступио на снагу 13.7.2024. године, а примењује се од 1.1.2025. године;
8. Правилник о начину одређивања обавезе пружања услуга универзалног сервиса, нивоу детаљности и начину објављивања података о понуди услуга универзалног сервиса („Службени гласник РС", број 61/24), ступио на снагу 27.7.2024. године, а примењује се од 1.1.2025. године;
9. Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радиофреквенцијским опсезима 1710-1785/1805-1880 MHz („Службени гласник РС", број 61/24), ступио на снагу 27.7.2024. године;
10. Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радиофреквенцијским опсезима 880-915/925-960 MHz („Службени гласник РС", број 61/24), ступио на снагу 27.7.2024. године;
11. Правилник о висини и начину плаћања средстава које привредни субјекти плаћају Регулаторном телу за електронске комуникације и поштанске услуге за административне трошкове настале приликом управљања, контроле и спровођења режима општег овлашћења („Службени гласник РС", број 68/24), ступио на снагу 17.8.2024. године, а примењује се од 1.1.2025. године;
12. Правилник о начину контроле коришћења радиофреквенцијског спектра, обављања техничких прегледа и заштите од сметњи („Службени гласник РС", број 82/24), ступио на снагу 19.10.2024. године;
13. Правилник о начину коришћења радио-станца од стране радио-аматера („Службени гласник РС", број 82/24), ступио на снагу 19.10.2024. године;
14. Правилник о параметрима квалитета јавно доступних електронских комуникационих

услуга („Службени гласник РС", број 82/24), ступио на снагу 19.10.2024. године, а примењује се од 20.1.2025. године;

15. Правилник о преносивости броја за услуге које се пружају преко јавних мобилних комуникационих мрежа („Службени гласник РС", број 82/24), ступио на снагу 19.10.2024. године, а примењује се од 1.6.2025. године;
16. Правилник о преносивости броја за услуге које се пружају преко јавних комуникационих мрежа на фиксној локацији („Службени гласник РС", број 82/24), ступио на снагу 19.10.2024. године, а примењује се од 1.6.2025. године;
17. Правилник о обрасцу и начину издавања легитимације овлашћеног лица за обављање стручног надзора у области електронских комуникација („Службени гласник РС", број 87/24), ступио на снагу 9.11.2024. године;
18. Правилник о условима доделе и коришћења радиофреквенцијског спектра по режиму општег овлашћења („Службени гласник РС", број 88/24), ступио на снагу 15.11.2024. године;
19. Правилник о безбедности и интегритету јавних електронских комуникационих мрежа и услуга и терминалне опреме („Службени гласник РС", број 88/24), ступио на снагу 15.11.2024. године, а примењује се од 1.12.2025. године;
20. Правилник о условима доделе и коришћења радиофреквенцијског спектра („Службени гласник РС", број 91/24), ступио на снагу 29.11.2024. године, осим одредаба чл. 24-34. овог правилника, које се примењују се од 1.3.2025. године;
21. Правилник о висини и начину плаћања такси за пружање услуга из надлежности Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС", бр. 92/24 и 95/24), ступио на снагу 30.11.2024. године, а примењује се од 1.1.2025. године;
22. Правилник о условима приступа до прве или након прве разделне тачке и начину расподеле трошкова („Службени гласник РС", број 95/24), ступио на снагу 7.12.2024. године, а примењује се од 1.1.2025. године;
23. Правилник о начину и условима заједничког коришћења електронске комуникационе мреже, припадајућих средстава и непокретности, степену расположивости слободног простора и основним елементима уговора о заједничком коришћењу („Службени гласник РС", број 95/24), ступио на снагу 7.12.2024. године, а примењује се од 1.1.2025. године;
24. Правилник о информацијама о условима уговора које је пружалац јавно доступне електронске комуникационе услуге дужан да објави, начину њихове објаве и роковима, обрасцу сажетка уговора и садржају обавештења о намери једностране измене услова уговора и праву крајњег корисника на раскид уговора пре истека периода на који је закључен („Службени гласник РС", број 98/24), ступио на снагу 19.12.2024. године, а примењује се од 1.7.2025. године;
25. Правилник о начину документовања прекомерних трошкова и мерилима за остваривање права на надокнаду прекомерних трошкова за пружање услуга универзалног сервиса („Службени гласник РС", број 98/24), ступио на снагу 19.12.2024. године, а примењује се од 1.3.2025. године;
26. Правилник о условима и начину промене пружаоца услуга приступа интернету и обавезе везане за отворени приступ интернету („Службени гласник РС", број 99/24), ступио на снагу 21.12.2024. године, а примењује се од 1.7.2025. године;
27. Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција/локација/области за терестричке дигиталне TV радиодифузне станице у радиофреквенцијском опсегу 470-694 MHz за територију Републике Србије („Службени гласник РС", број 103/24), ступио на снагу 1.1.2025. године;

28. Правилник о рачуноводственом и структурном раздвајању у погледу пружања јавних електронских комуникационих мрежа и/или услуга од стране привредних субјеката којима су додељена посебна или искључива права за пружање услуга у другим областима привреде у Републици Србији („Службени гласник РС", број 103/24), ступио на снагу 1.1.2025. године;
29. Правилник о начину коришћења радио-станица које користе домаћи и страни ваздухоплови, локомотиве, бродови и друга пловила („Службени гласник РС", број 3/25), ступио на снагу 18.1.2025. године.

Такође, у делу спровођења Закона о поштанским услугама („Службени гласник РС", број 77/19), донет је:

1. Правилник о допуни Правилника о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја јавног поштанског оператора („Службени гласник РС", број 48/24), ступио на снагу 8.6.2024. године.

Током 2024. године припремана су и следећа подзаконска акта из области електронских комуникација, чије је доношење у надлежности Регулатора:

1. Правилник о начину обављања делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења;
2. Правилник о утврђивању Плана нумерације;
3. Правилник о обавезама оператора који преноси услуге са додатом вредношћу и пружаоца услуга са додатом вредношћу;
4. Правилник о начину прикупљања података, одржавања, приступа и начину коришћења базе података о врсти, географској (просторној) локацији и расположивости свих капацитета електронске комуникационе мреже и припадајућих средстава и приступа подацима који могу бити предмет заједничког коришћења;
5. Правилник о обезбеђивању доступности одређених електронских комуникационих услуга и одговарајуће терминалне опреме крајњим корисницима са инвалидитетом;
6. Правилник о садржини и начину прикупљања и приступа подацима о географском прегледу распрострањености широкопојасних мрежа и намери изградње.

Даље, у оквиру своје регулаторне активности, Регулатор је током 2024. године радио на припреми следећих предлога подзаконских аката из области електронских комуникација, чије доношење је у надлежности Владе или ресорног министарства, и који су ступили на снагу:

1. Уредба о утврђивању Плана намене радиофреквенцијских опсега („Службени гласник РС", број 9/24), ступила на снагу 13.2.2024. године;
2. Правилник о радио-опреми („Службени гласник РС", број 24/24), ступио на снагу 30.3.2024. године, у примени од 1.6.2024. године, изузев одређених одредаба;
3. Правилник о захтевима за интероперабилност аутомобилских радио-пријемника и потрошачке дигиталне телевизијске опреме („Службени гласник РС", број 56/24), ступио на снагу 5.7.2024. године, а примењује се од 1.7.2025. године;
4. Правилник о универзалном сервису у области електронских комуникација („Службени гласник РС", број 59/24), ступио на снагу 20.7.2024. године, а примењује се од 1.1. 2025. године;
5. Правилник о условима које мора да испуњава привредно друштво и друго правно

лице за вршење мерења и испитивања рада електронских комуникационих мрежа и услуга, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме, радио-опреме и терминалне опреме у погледу кадрова, опреме и простора, као и начин спровођења контроле испуњености прописаних услова („Службени гласник РС", број 68/24), ступио на снагу 17.8.2024. године;

6. Правилник о начину и условима доделе и коришћења бројева из опсега који почиње бројем 116 („Службени гласник РС", број 83/24), ступио на снагу 26.10.2024. године;
7. Правилник о захтевима за утврђивање заштитних зона електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава, орећених радио-центара и радио-станица, као и радио-коридора и обавезама инвеститора радова при изградњи или реконструкцији објеката („Службени гласник РС", број 83/24), ступио на снагу 26.10.2024. године;
8. Правилник о начину и поступку спровођења стручног надзора у области електронских комуникација („Службени гласник РС", број 84/24), ступио на снагу 31.10.2024. године, а примењује се од 1.1.2025. године;
9. Правилник о приступу хитним службама („Службени гласник РС", број 87/24), ступио на снагу 9.11.2024. године;
10. Правилник о техничким и другим захтевима за постављање електронске комуникационе мреже приликом изградње или реконструкције пословних и стамбених зграда („Службени гласник РС", број 89/24), ступио на снагу 16.11.2024. године;
11. Правилник о класама радио-опреме („Службени гласник РС", број 96/24), ступио на снагу 13.12.2024. године.

Поред наведеног, радило се и на подзаконским актима из области електронских комуникација, чије доношење је у надлежности ресорног министарства, а процедура припреме предлога од стране Регулатора је у току:

1. Правилник о техничким захтевима за дистрибуцију медијских садржаја терестричким путем и приступу мултиплексу у терестричкој дигиталној телевизији, као и
2. Предлог измена и допуна Плана намене радиофреквенцијских опсега.

У оквиру спровођења законом утврђених надлежности, Регулатор је донео и низ појединачних аката у циљу регулисања тржишта електронских комуникација и поштанских услуга.

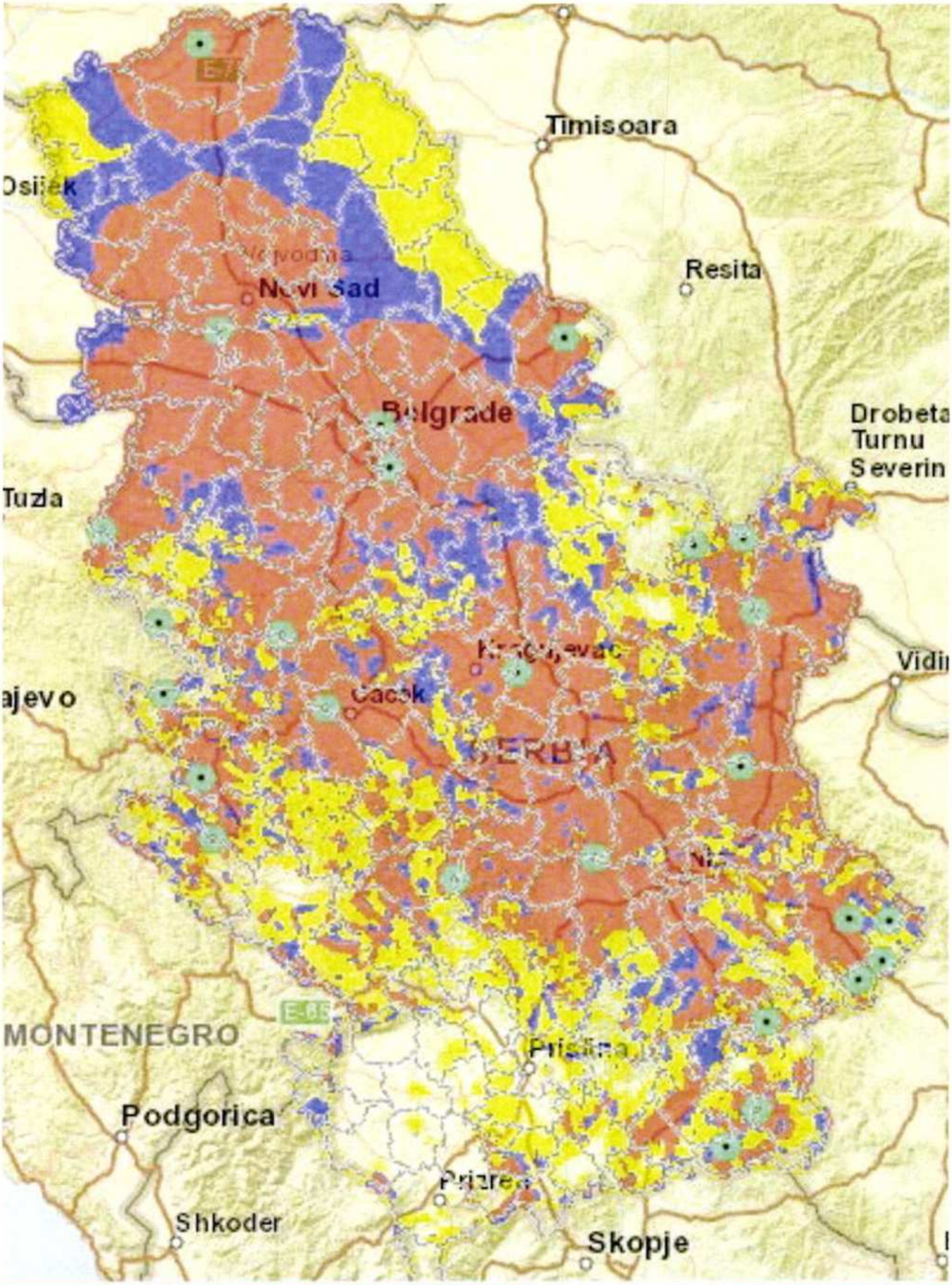

4. РАДИО-КОМУНИКАЦИЈЕ

У области радио-комуникација, Регулатор је у току 2024. године био ангажован на изради општих аката прописаних Законом и других подзаконских аката из области радио-комуникација, као и на спровођењу активности које се односе на коришћење радиофреквенцијског спектра.

У оквиру послова који се односе на управљање радиофреквенцијским спектром, током 2024. године су обављане активности у вези са издавањем појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, координацијом и нотификацијом радио-фреквенција, као и контролом радиофреквенцијског спектра.

На основу захтева корисника за издавање и продужење појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, закључно са 31.12.2024. године, решењима (укупан број решења је 1.843) је издато 12.904 појединачне дозволе за коришћење радиофреквенцијског спектра, и то:

- 12.207 појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, на основу захтева корисника, у складу са чланом 104. Закона;
- 73 појединачне дозволе за коришћење радиофреквенцијског спектра, за радио-станице на ваздухоплову;
- 76 појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, за радио-станице на броду и другом пловилу;
- 354 појединачне дозволе за коришћење радиофреквенцијског спектра, за дипломатско-конзуларна представништва и страна правна лица;
- 194 појединачне дозволе за коришћење радиофреквенцијског спектра, за радио-аматере.

Издавању дозвола су претходиле неопходне техничке анализе, као саставни део прорачуна компатибилности између постојећих и нових корисника радиофреквенцијског спектра. Поред наведеног, издато је 407 лиценци за радио-аматере.

У току 2024. године, континуирано је вршена евиденција радио-станица и упис у регистар Евиденција пријава за евидентирање коришћења радио-фреквенција. Евиденцији радио-станица претходи провера података и комуникација са корисником у случају неисправно достављених података. Евидентиране су 1541 радио станице у фреквенцијским опсезима 2400-2483,5 MHz, 5470-5725 MHz, 5725-5875 MHz, и евидентирано је 145 радио-релејних веза у фреквенцијском опсегу 72-76/82-86 GHz

У току 2024 године извршена је анализа захтева и дат предлог фреквенција за планирање 182 радио-релејне веза у фиксној служби.

Током 2024. године континуирано је одговарано на писмене упите о начину коришћења фреквенција по режиму општег овлашћења и пружана је помоћ корисницима на основу телефонских позива преко контакт центра у вези са законском регулативом у области коришћења радиофреквенцијског спектра и попуњавања упитника у вези са начином коришћења спектра.

Закључно са 31.12.2024. године, решењима су одузете укупно 6.862 дозволе (укупан број решења је 903).

Током 2024. године је настављена обрада захтева за издавање привремених дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, у радиофреквенцијским опсезима 3,4-3,8 GHz, 2,6 GHz и 700 MHz.

До 31.12.2024. године, у области радиодифузне службе извршена је анализа захтева и достављени су одговори за укупно 32 захтева за дислокацију радиодифузних предајника.
Током 2024. године је настављена обрада захтева за издавање привремених дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, у радиофреквенцијским опсезима 209-230 MHz, за дигитални радио.

За потребе радиодифузне службе, Регулатор је у 2024. години издао 80 појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра на основу захтева корисника, као и на основу одлука Савета Регулаторног тела за електронске медије (РЕМ) о продужењу важења дозвола. Поред тога, издате су и дозволе за пренос радијског модулационог сигнала. Током 2024. године, настављено је издавање појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, за ЈП ЕТВ и то за аналогне и дигиталне радијске сервисе, као и за дигиталне телевизијске сервисе. Приказ броја дозвола по корисницима је дат у Прилогу 2 овог извештаја.

Послови који се односе на координацију коришћења радиофреквенцијског спектра са администрацијама суседних и других земаља у току 2024. године подразумевали су достављање одговора на захтеве за координацију, слање наших захтева за координацију и припрему координационих техничких споразума са администрацијама суседних и других земаља. Анализиран је предлог Координационог споразума за радиофреквенцијски опсег 700 MHz између администрација Аустрије, Хрватске, Мађарске, Румуније, Србије, Словачке Републике и Словеније. У августу 2024. године предлог са корекцијама и сугестијама је прослеђен мађарској администрацији. У 2024. години, у области радиодифузне службе извршена је координација 1471 фреквенција/локација са суседним и другим администрацијама и то путем: специјалних секција GE06 - 252 координације и GE84 - 1215 координација, а путем кореспонденције GE06 – 90 координација T-DAB, GE84 -141 координација и GE75 – 1 координација.

Представници регулатора учествовали су на билатералном координационом састанку са регулатором Републике Хрватске у области аналогног радија. У области фиксне службе одговорено је на 13 захтева за координацију Мађарске (339 радио-релејне везе) и послата су 7 координационих захтева (177 радио-релејних веза).
У области фиксне сателитске службе одговорено је на 5 координационих захтева за 5 земаљских станица.

Прослеђено је 13 коментара на објављене сателитске мреже у BR IFIC-у (BR International Frequency Information Circular), за фиксну сателитску и радиодифузну сателитску службу. Прослеђено је 18 одговора за 289 фреквенција/локација на објављене специјалне секције у BR IFIC-у (BR International Frequency Information Circular), за радиодифузну службу.

У области фиксне и мобилне службе извршена је координација 7 фреквенција и 37 локација са мађарском администрацијом путем кореспонденције.

Током 2024. године, у области радиодифузне службе је активно настављен процес координације VHF опсега III (радиофреквенцијски спектар 174-230 MHz) путем кореспонденције са преостале три администрације, Северном Македонијом, Албанијом и Бугарском.

На основу захтева градских и општинских управа – одељења за просторно планирање, урбанизам и грађевинарство, а за потребе израде просторних планова и планова детаљне регулације, као и захтева који се односе на утврђивање радио-коридора за географске зоне дефинисане у захтевима, у току 2024. године је припремљено укупно 82 одговора о условима који се односе на заштиту постојећих електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава, утврђивање заштитног појаса и начин извођења радова у близини електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава, као и утврђивање радио-коридора.

Радна група Регулатора активно је радила на изради предлога Уредбе о изменама и допунама уредбе о утврђивању Плана намене радиофреквенцијских опсега. Предлог је послат на јавне консултације и тражено је мишљење од органа Војске Републике Србије, Министарства унутрашњих послова и Безбедносно информативне агенције. Правилник о утврђивању Плана расподеле фреквенција/локација за терестричке аналогне FM радиодифузне станице за територију Републике Србије и Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција/локација/области за терестричке дигиталне звучне радиодифузне станице у делу VHF опсега (209-230 MHz) за територију Републике Србије, објављени су у Службеном гласнику, број 1/24, док је Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција/локација/области за терестричке дигиталне ТВ радиодифузне станице у радиофреквенцијском опсегу 470-694 MHz за територију Републике Србије објављен у Службеном гласнику, број 103/24.

Завршен је рад на Предлогу правилника о техничким захтевима за дистрибуцију медијских садржаја терестричким путем и приступ мултиплексу (МИТ на предлог Регулатора, у сарадњи са РЕМ-ом). Такође, представници регулатора су, као чланови Радне групе ресорног министарства учествовали у изради Нацрта правилника о увођењу дигиталног терестричког емитовања медијске услуге радија и приступу мултиплексу (МИТ у сарадњи са Регулатором и РЕМ-ом).

Интензивно се радило на Правилнику о условима доделе и коришћења радиофреквенцијског спектра по режиму општег овлашћења и Правилнику о висини и начину плаћања такси за пружање услуга из надлежности Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге. Спроведене су јавне консултације и правилници су ступили на снагу у новембру 2024. године.

У оквиру шире радне групе за израду Правилника о условима доделе и коришћења радиофреквенцијског спектра којом је координирала Група за фиксне и мобилне радио-комуникације, интензивно се радило на усаглашавању текста документа с обзиром да је предметни правилник комплексан и нов, односно није ревизија постојећег. Одржано је и више састанака са Министарством информисања и телекомуникација до коначне верзије када је усвојен и објављен у Службеном гласнику РС број 91/24.

Настављен је рад на изради Правилника о начину коришћења радио-станица од стране

радио-аматера. У циљу припреме текста правилника и усаглашавања начина поступања одржани су састанци са представницима Савеза радио-аматера Србије. Правилник је усвојен и објављен у Службеном гласнику РС број 82/24. С обзиром да је новим правилником Регулатор добио овлашћења која претходно нису била у његовој надлежности, интензивно се наставила комуникација са представницима Савеза радио-аматера Србије и Војводине, ради утврђивања будуће праксе у поступању, а све у циљу ефикасне примене прописа који уређују област радиоаматерских комуникација.

Припремљен је Правилник о начину коришћења радио-станица које користе домаћи и страни ваздухоплови, локомотиве, бродови и друга пловила који је усвојен и планиран за објаву у јануару 2025. године.

Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радиофреквенцијским опсезима 1900-1980 MHz и 2110-2170 MHz усвојен је и објављен у Службеном гласнику број 1/24. Група за фиксне и мобилне радио-комуникације радила је и на изменама и изради:

- Правилника о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радиофреквенцијским опсезима 1710-1785/1805-1880 MHz;
- Правилника о утврђивању Плана расподеле радиофреквенција у радиофреквенцијским опсезима 880-915/925-960 MHz,

који су усвојени и објављени у Службеном гласнику број 61/24.

У оквиру међународних активности у области радио-комуникација, остварена је сарадња са Бироом за радио-комуникације Међународне уније за телекомуникације по питању BR IFIC–а, при чему су прегледана циркуларна обавештења и публикације о међународној координацији радио-фреквенција и обављене техничке анализе компатибилности са планским доделама наше администрације. У складу са резултатима прорачуна прослеђени су и одговарајући одговори Међународној унији за телекомуникације.

У току 2024. године припремљена је техничка документација, објављена и завршена јавна набавка Студије оптималног броја FM радио-станица у Републици Србији. Студија оптималног броја FM радио-станица у Републици Србији је детаљно приказала преглед стања радиофреквенцијског спектра у фреквенцијским опсезима намењеним звучној радио-дифузији у земљама Европе, затим радиофреквенцијских додела које се налазе у Плану расподеле за терестричке аналогне FM радиодифузне станице, као и тренутно стање FM мрежа у Србији, као и предлоге неких решења.

У оквиру интерсекторске групе, координиране Службом за радио-комуникације, припремљена је техничка спецификација набавке услуге ангажовања консултанта за спровођење аукције спектра. Након усвајања Правилника о минималним условима за издавање појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра по спроведеном поступку јавног надметања у одговарајућим радиофреквенцијским опсезима, Регулатор намерава да спроведе поступак јавног надметања за издавање појединачних дозвола у радиофреквенцијским опсезима 700 MHz, 900 MHz, 1800 MHz, 2100 MHz, 2600 MHz и 3500 MHz. За спровођење поступка јавног надметања, очекивана експертска подршка консултанта подразумева: израду оптималног оквира јавног надметања, оцену техничког

и економског стања на тржишту, израду документације за јавно надметање, израду одговарајућег електронског система за спровођење аукције, подршку приликом спровођења и анализе резултата аукције и подршку у случају ревизије, провера и судских поступака.

Припремљена је техничка спецификација и покренута реализација јавне набавке за израду софтверског решења за евиденцију радио-станица. У складу са Правилником о условима доделе и коришћења радиофреквенцијског спектра који је објављен у новембру 2024. године, ималац појединачне дозволе која је издата на основу спроведеног поступка јавног надметања у обавези је да евидентира сваку радио-станицу у мобилној и/или фиксној електронској комуникационој мрежи. Евидентирање поменутих радио-станица почело је у марту 2025. године.

Припремљена је техничка спецификација у оквиру набавке за одржавање постојећег интерактивног WEB портала за приказ покривености мрежа мобилних оператора за период 1.1.2025. - 31.12.2026. године. Уговор је потписан са понуђачем ATDI (Advanced Topographic Development & Images).

Припремљена је документација за набавку Оптимизација и унапређење предикционих модела за опсеге мобилне телефоније за софтвер АТДИ. Оптимизација и унапређење модела пропагације требало је да као резултат да одговарајући(е) модел(е) предикције и то за 5 радиофреквенцијских опсега, у којима ради мобилна служба у Републици Србији, с тим да се у 2 радиофреквенцијска опсега ради унапређење постојећих оптимизованих модела, на обезбеђеној мапи боље резолуције Служба за радио комуникације је иницирала мерења покривености тестних базних станица мобилних оператора у фреквенцијским опсезима који су били предмет оптимизације и извршила анализу мерних резултата у циљу утврђивања захтеване стандардне девијације и корелације оптимизационих модела. За предметну јавну набавку није било заинтересованих понуђача

Током 2024. године започет је рад на активностима израде портала за потребе процеса евидентирања радио-станица у радиофреквенцијским опсезима који се користе по режиму општег овлашћења у сарадњи са Службом за информационе технологије, али су набавка и реализација портала одложени за 2025. годину.

У 2024. години настављене су активности у циљу реализације израде мапа покривености мобилних мрежа и израде прорачуна покривености становништва и територије, по технологији, за сваког појединачног мобилног оператора, а у складу са планом. Објављене су мапе покривања и упоредни приказ покривености територије и становништва по технологији/оператору, као и преглед информација о активним базним радио-станицама/рипитерима/WiFi приступним тачкама, који је креирао Регулатор на основу улазних података за четврти квартал 2023. године, као и за први, други и трећи квартал 2024. године. За наведене квартале објављени су и прегледи стања бежичне мреже за приступ, за сваког од оператора, који су описани сетом од 50 врста квантитативних података.

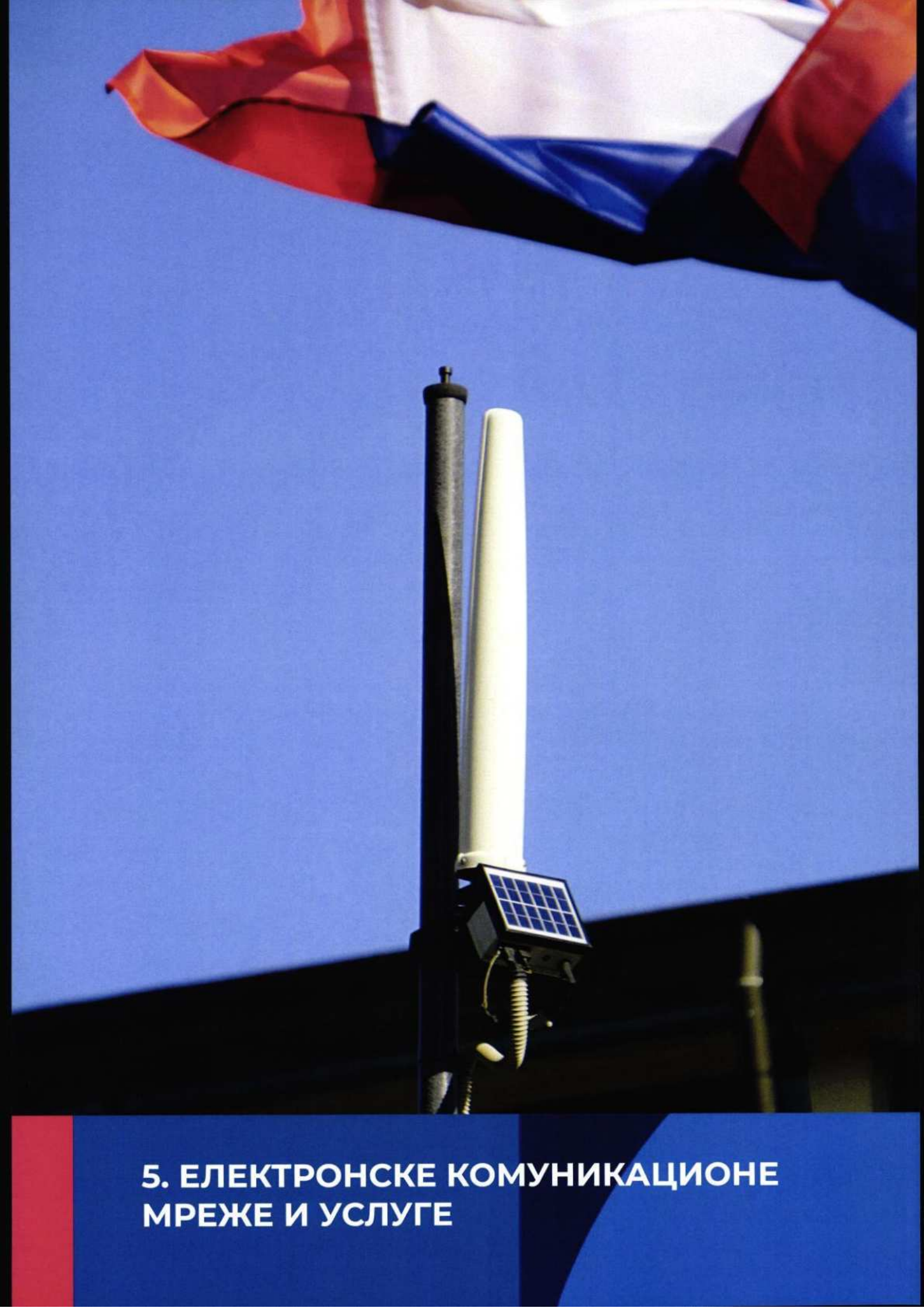

5. ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИОНЕ МРЕЖЕ И УСЛУГЕ

Регулатор је током 2024. године наставио са активностима које су усмерене на стварање слободног и отвореног тржишта, уз гарантовање равноправног положаја свим учесницима. Полазећи од важеће регулативе и реализованих поступака за увођење нових технологија и услуга, у циљу даљег подстицања конкуренције на тржишту електронских комуникација у Републици Србији, Регулатор је предузео низ активности у вези са регулисањем ове области.

Упоредни приказ броја корисника, као и степен пенетрације јавне фиксне комуникационе мреже, јавне мобилне комуникационе мреже, интернета, дистрибуције медијских садржаја и пакета услуга за 2020, 2021, 2022, 2023. и 2024. годину дат је у Табели 5.1.

Табела 5.1 Упоредни приказ броја корисника основних услуга електронских комуникација у последњих 5 година

Година		2020.	2021.	2022.	2023.[1]	2024.[2]
Услуга	Показатељ					
Фиксна телефонија – претплатници	Број у мил	2,41	2,37	2,36	2,30	2,23
	На 100 домаћинстава	97,01	95,45	91,24	88,91	85,93
Мобилна телефонија - корисници	Број у мил	8,26	8,50	8,62	8,53	8,18
	На 100 домаћинстава	119,26	123,72	129,70	128,47	123,82
Фиксни широкопојасни интернет - претплатници	Број у мил	1,73	1,80	1,95	2,08	2,21
	На 100 домаћинстава	69.56	72,34	75,26	80,20	85,19
Дистрибуција медијских садржаја - претплатници	Број у мил	2,10	2,14	2,21	2,33	2,44
	На 100 домаћинстава	84,51	85,94	85,53	90,02	94,15
Пакети услуга - претплатници	Број у мил	1,55	1,63	1,75	1,84	1,90
	На 100 домаћинстава	62,41	65,39	67,54	71,13	73,24

Током 2024. године прикупљени су и обрађени подаци о броју корисника услуге дистрибуције медијских садржаја и услуге приступа интернету за претходну годину. Анализирани су подаци које су оператори доставили о броју корисника наведених услуга у општинама, разврстани по технологијама и операторима, и припремљени су извештаји за потребе годишњег прегледа тржишта телекомуникација и поштанских услуга у Републици Србији за 2024. годину. У наведеном периоду било је више захтева различитих институција који су се односили на податке о броју активних оператора и броју корисника, разврстаних по годинама, операторима, технологијама, општинама и окрузима.

1 Напомена: Подаци су усклађени са Прегледом тржишта електронских комуникација и поштанских услуга за 2023. годину (за број домаћинстава коришћен коначни резултати пописа 2022. године)

2 Напомена: Прелиминарни подаци.

Законом је утврђена обавеза Регулатора да води одговарајуће регистре, односно евиденције оператора, која се спроводи у складу са Одлуком о начину вођења регистара, евиденција, база података као и других информација из делокруга Регулатора и њиховом објављивању на интернет страници Регулатора. Детаљан приказ дат је у Прилогу 3.

У складу са Законом, а на захтев оператора, у 2024. години издато је укупно 34 решења о додели, продужењу или одузимању нумерације.

Табела 5.2. Број издатих решења за коришћење нумерације

Категорија бројева	Број издатих решења	
	Додела и продужење нумерације	Одузимање нумерације
Географски	14	2
Негеографски	10	2
Кратки кодови	3	
Остали кодови	3	

Операторима је достављено 30 обавештења о накнади за доделу нумерације, поред тога издато је једно решење којим се даје сагласност на пренос нумерације као и једно решење о додели предброја за усмеравање позива.

У циљу боље заштите корисника и успостављања ефикаснијих процедура при преносу броја, настављена је примена Правилника о преносивости бројева за услуге које се пружају преко јавних мобилних комуникационих мрежа и Правилника о преносивости броја за услуге које се пружају преко јавних комуникационих мрежа на фиксној локацији, у односу на претходни период сада је могуће извршити пренос броја суботом и заказати пренос броја тачно одређеног датума до 30 дана унапред. Након модификације Централне базе пренетих бројева, уз неопходне интервенције, интензивно је праћен њен рад.

Након јавних консултација, на предлог Регулатора, ресорно министарство је усвојило Правилник о начину и условима доделе и коришћења бројева из опсега који почиње бројем 116 („Службени гласник РС", 83/24) и Правилника о приступу хитним службама („Службени гласник РС", 87/24). Учешће у Интересорној радној групи за успостављање Система хитних позива 112 у Републици Србији, образованој од стране Министарства унутрашњих послова, која треба да обезбеди савремени систем за прихватање хитних позива у складу са европским стандардима. Учешће у раду Посебне радне групе за успостављање система за пренос хитних информација грађанима у случају најаве или појаве опасности од елементарне непогоде или техничко технолошке несреће, након чега је систем успостављен. Спроведене су свеобухватне припреме, анализе и консултације са имаоцима нумерације, после чега је објављен предлог Плана нумерације а након спроведених јавних консултација предлог је прослеђен ресорном министарству.

Припремљени су и након јавних консултација објављени Правилник о преносивости броја за услуге које се пружају преко јавних мобилних комуникационих мрежа („Службени гласник РС", 82/24) и Правилник о преносивости броја за услуге које се пружају преко јавних комуникационих мрежа на фиксној локацији („Службени гласник РС", 82/24).

Преносивост броја у јавним мобилним телекомуникационим мрежама је почела да се примењује у јулу 2011. године.. У 2024. години је било 115.845 преноса броја у јавним мобилним комуникационим мрежама. На крају 2024. године, укупан број преноса реализованих од дана увођења услуге преносивости броја између пружалаца услуге преко мобилних мрежа износио је 1.409.091. У наставку је приказан обим пренетих бројева у претходних 14 година.

Табела 5.3. Обим пренетих бројева у јавним мобилним комуникационим мрежама

Год.	Пренето у мобилним мрежама	Укупно пренето
2011.	37.037	37.037
2012.	77.785	114.822
2013.	85.673	200.495
2014.	99.142	299.637
2015.	118.490	418.127
2016.	122.425	540.552
2017.	123.330	663.882
2018.	107.362	771.244
2019.	108.720	879.964
2020.	96.000	975.964
2021.	108.550	1.084.514
2022.	98.479	1.182.993
2023.	110.253	1.293.246
2024.	115.845	1.409.091

Од 1. априла 2014. године и корисницима фиксне телефоније је омогућено да приликом промене оператора задрже свој претплатнички број. У 2024. години је било 12.617 преноса броја претплатника фиксне телефоније. На крају 2024. године, укупан број преноса реализованих од дана увођења услуге преносивости броја између пружалаца услуге преко фиксних мрежа износио је 447.205. Обим пренетих бројева у претходних 11 година приказан је у наставку.

Табела 5.4. Обим пренетих бројева у јавним фиксним комуникационим мрежама

Год.	Пренето у фиксним мрежама	Укупно пренето
2014.	41.513	41.513
2015.	69.825	111.338
2016.	72.360	183.698
2017.	54.346	238.044
2018.	58.524	296.568
2019.	41.167	337.735
2020.	37.909	375.644
2021.	25.513	401.157
2022.	16.861	418.018
2023.	16.570	434.588
2024.	12.617	447.205

Поред подзаконских аката у области нумерације припремљени су и следећи правилници:

- Правилник о условима приступа до прве или након прве разделне тачке и начин расподеле трошкова "Службени гласник РС", број 95 /24;
- Правилник о универзалном сервису "Службени гласник РС", број 59 /24;
- Правилник о начину одређивања обавезе пружања услуга универзалног сервиса, нивоу детаљности и начину објављивања података о понуди услуга универзалног сервиса "Службени гласник РС", број 61 /24;
- Правилник о условима и начину промене пружаоца услуга приступа интернету и обавезе везане за отворени приступ интернету "Службени гласник РС", број 99/24;
- Правилник о условима приступа и коришћењу података из јавног телефонског именика "Службени гласник РС", број 30 /24;
- Правилник о безбедности и интегритету јавних електронских комуникационих мрежа и услуга и терминалне опреме "Службени гласник РС", број 88 /24;
- Правилник о посебним обавезама оператора у погледу обезбеђивања доступности одређених електронских комуникационих услуга и одговарајуће терминалне опреме крајњим корисницима са инвалидитетом "Службени гласник РС", број 20 /25;
- Правилник о обавезама оператора који преноси услуге са додатом вредношћу и пружаоца услуга са додатом вредношћу "Службени гласник РС", број 30 /25;

Правилник о условима приступа до прве или након прве разделне тачке и начин расподеле трошкова је нови правилник и ова област до сада није била регулисана. За припрему овог правилника су поред Закона о електронским комуникацијама узета у обзир и документа ЕУ: — Европског закона о електронским (European Electronic Communication Code - EECC)"

комуникацијама, и "BEREC Guidelines on the Criteria for a Consistent Application of Article 61 (3) EECC". Овим актом се омогућава ефикасније коришћење постојеће инфраструктуре, смањују трошкови приликом градње инфраструктуре и утврђују методе за обрачун расподеле трошкова.

Правилником о условима и начину промене пружаоца услуга приступа интернету и обавезе везане за отворени приступ интернету се уређује нова област, промене пружаоца услуге приступа интернету у циљу боље и ефикасније заштите крајњих корисника.
Правилник о безбедности и интегритету јавних електронских комуникационих мрежа и услуга и терминалне опреме је такође нови правилник и регулише област од изузетног значаја. Претње у области информационе безбедности су све веће, а последице могу бити значајне. Припремљен је у складу са Законом о електронским комуникацијама и појединим одредбама Закона о информационој безбедности како би ове области биле обухваћене на прави начин. Прописана је између осталог примена адекватних техничких и организационих мера за превенцију и минимизацију утицаја безбедносних инцидената и поступак обавештавања када постоји посебан ризик од повреде безбедности и интегритета јавних електронских комуникационих мрежа

У области универзалног сервиса, након усвајања аката, анализирана је доступност услуга универзалног сервиса у погледу обима, географске покривености и квалитета пружања услуга.

Спроведене су активности на припреми неопходне документације за објављивање Јавног конкурса за избор једног или више пружалаца услуге универзалног сервиса.

Континуално током године анализиране су активности у области регулисања права и обавеза пружаоца услуга преко дигиталних (интернет) платформи, у ЕУ. Услуге дигиталних платформи су, између осталог, онлајн претраживање, посредовање, рекламирање, друштвене мреже, видеостриминг, услуге рачунарства у облаку и комуникационе услуге између особа које нису засноване на коришћењу нумерације које се све више користе.

Како би се обезбедило усклађивање регулативе у области мрежа и услуга електронских комуникација, праћене су активности и анализирана документа ITU, BEREC, CEPT, ETSI и других међународних организација и планиране измене у овој области, а све у циљу унапређивања регулаторног оквира у Републици Србији.

У 2024. године извршена је провера рада на терену 126 оператора електронских комуникационих услуга. У провери рада су контролисани општи подаци о оператору, достављање годишњих извештаја (ГИФ, ГИТ, ГИВ, ИФН, ППК), провера услуга које оператор пружа у односу на услуге и мреже које су уписане у Регистру Регулатора уз унакрсну контролу Интернет странице оператора, а оператори су имали прилику да истакну проблеме који постоје у односима са другим операторима и Регулатором. У наставку је дата статистика исхода обављених провера.

Табела 5.5. Статистика исхода обављених провера

	Исход након обављене контроле	Број оператора
1	Оператор обрисан из регистра или појединa услуга/мрежа	17
2	Упис мреже/услуге или у процедури за упис	27
3	Прослеђено инспекцијским службама (МИТ)	0
4	Оператор обавља делатност – пружа услугу у складу са пријавом	62
5	Оператори у поступку подношења тражене документације-извештаја	0
6	Наложена измена података на Интернет страници	4
7	Измењени подаци у Регистру (адреса, регија покривања, врста услуге ...), односно оператор доставио документацију у предвиђеном року	16
	Укупно	126

Припремљени су Предлог правилника о радио-опреми, Правилник о начину објављивања података о интерфејсима електронских комуникационих мрежа и одређивању терминалних тачака мреже, Предлог правилника о захтевима за интероперабилност аутомобилских радио-пријемника и потрошачке дигиталне телевизијске опреме и Предлог правилника о класама радио-опреме.

У складу са Правилником о радио-опреми и телекомуникационој терминалној опреми („Службени гласник РС", број 11/12, у примени од 1.6.2012. године) и Правилником о радио-опреми („Службени гласник РС", број 24/24, у примени од 1.6.2024. године), Регулатор је, као тело за оцењивање усаглашености радио и телекомуникационе терминалне (РиТТ) опреме, у току 2024. године издао:

- 158 потврда о усаглашености и
- 5 извода из Евиденције о издатим потврдама о усаглашености РиТТ опреме.

Подносиоци су одустали од 10 захтева, није било захтева за оцењивање усаглашености и издавање потврде о усаглашености који су одбијени, док је 14 захтева погрешно поднето. Спроведене су и следеће редовне активности:

- оцењивање усаглашености и издавање исправа о усаглашености;
- вођење Евиденције о издатим потврдама о усаглашености РиТТ опреме/Изводима из евиденције;
- пружање подршке заинтересованим лицима у вези са применом прописа и техничким захтевима у предметној области, путем свакодневне комуникације електронском поштом и позивног центра;
- давање стручних мишљења;
- припрема докумената за објаву на интернет презентацији у вези са почетком примене Правилника о радио-опреми;
- анализе захтева нових прописа и стандарда донетих као подршка примени Директиве 2014/53/ЕУ;

- анализе техничких упутства за оцењивање усаглашености REDCA TGN за поједине врсте радио-опреме.

Припремљен је Предлог процедуре за обављање послова стручног надзора код испуњености техничких захтева за радио-опрему и годишњи план стручног надзора испуњености техничких захтева за радио-опрему.

У сарадњи са Институтом за стандардизацију Србије и Идворски лабораторијама организован је семинар "РАДИО ОПРЕМА-Нови Правилник о радио-опреми, нове ЕУ директиве, захтеви и стандарда са демонстрацијом испитивања у лабораторији" Спроведене су активности у оквиру:

- Радне групе за израду Закона о информационој безбедности
- Интерресорне радне групе за успостављање Система хитних позива 112 у Републици Србији;
- Радне групе за израду Стратегије у области електронских комуникација;
- подршке Радној групи за израду Нацрта закона о широкопојасној комуникационој инфраструктури;

Оператори јавних електронских комуникационих мрежа имају право да захтевају заједничко коришћење електронске комуникационе инфраструктуре другог оператора или трећег лица када је то неопходно, ради конкурентног, економичног и ефикасног обављања делатности електронских комуникација. Правилником о начину прикупљања и објављивања података о врсти, расположивости и географској локацији капацитета електронске комуникационе мреже („Службени гласник РС", број 66/15) је предвиђена евиденција капацитета електронске комуникационе мреже која може бити предмет заједничког коришћења у форми обједињене Базе података о капацитетима. Закључно са 31.12.2024. године, ова база је садржала податке о 2023 антенских стубова оператора SKY TOWERS INFRASTRUCTURE, CETIN, EUROTELESITES, DOTTOWERS, ЈП ЕТВ и W-line д.о.о, као и податке о 271.323 елемената кабловске канализације Телекома Србија а.д. Оператори су у обавези да ажурирају податке најмање једном у три месеца и да доставе податке о новоизграђеној мрежи која може бити предмет заједничког коришћења у року од 15 дана од почетка њене експлоатације. База капацитета за изнајмљивање је доступна свим заинтересованим операторима електронских комуникационих мрежа у форми веб – ГИС апликације на сајту Регулатора. Укупно је регистровано 29 оператора са правом читања и 22 оператора са правом читања и уписа. У току 2024. године забележено је око 24.000 приступа овој бази.

Током 2024. године Група за општа овлашћења је добила 9 захтева за решавање спорова између оператора SERBIA BROADBAND - SRPSKE KABLOVSKE MREŽE DOO BEOGRAD и инвеститора који су у току изградње стамбених и стамбено-пословних објеката у вези заједничког коришћења телекомуникационе инфраструктуре и припадајућих средстава и решавајући те спорове урадила девет решења.

Група је учествовала у изради девет правилника од којих је од којих је за 5 била носилац активности. Списак правилника је дат у овом документу.

Током целе 2024. године обављани су послови из области анализе нових технологија и

услуга (5G, IoT, M2M, VHCN и сл.) и стицана искуства у њиховом регулисању, обезбеђивању квалитета у пружању јавно доступних електронских комуникационих услуга и заштити интереса корисника.

Контрола параметара квалитета електронских комуникационих мрежа и услуга се обавља на основу параметара квалитета прописаних Правилником о параметрима квалитета јавно доступних електронских комуникационих услуга, вршењу мерења и испитивања и спровођењу провере поступања оператора електронских комуникација („Службени гласник РС", број: 23/23) (даље: Правилник о параметрима квалитета) . Почетком 2024. године припремљено је 8 захтева за достављање вредности параметара квалитета за електронске комуникационе услуге и мреже за 2023 годину, на основу члана 4. Правилника о параметрима квалитета. Оператори су доставили извештаје о вредностима параметара квалитета електронских комуникационих услуга и мрежа за претходну годину у предвиђеном року, до 15. марта 2024. године. Подаци су анализирани, обрађени и објављени у Прегледу тржишта телекомуникација за 2023. годину.

У 2024. години, Регулатор је редовно спроводио и ванредне контроле квалитет услуга и мрежа у поступку решавања жалби корисника на квалитет услуга у мобилним и фиксним мрежама и обављана су одговарајућа мерења на терену,

Група за контролу квалитета услуга је током 2024. године била носилац израде три правилника: Правилника о параметрима квалитета јавно доступних електронских комункационих услуга ("Службени гласник РС", 82/24), Правилник о начину и поступку спровођења стручног надзора у области електронских комуникација (" Службени гласник РС", број: 84/24), Правилника о обрасцу и начину издавања легитимације овлашћеног лица за обављање стручног надзора у области електронских комуникација ("Службени гласник РС", број: 87/24).

Регулатор корисницима услуге приступа интернету у јавним фиксним и јавним мобилним комуникационим мрежама омогућава мерење квалитета услуге приступа интернету путем апликације RATEL NetTest. Регулатор је обезбедио нову апликацију , за веб мерења, десктоп мерења и мерења путем апликација на мобилним телефонима. За потребе решавања приговора корисника обезбеђена је и процедура сертификованог мерења, а извештаји о резултатима мерења се користе за потребе подношења приговора на квалитет услуге приступа интернету, како пружаоцима услуга, тако и Регулатору. Такође, омогућен је мапни приказ резултата мерења. Приказ резултата мерења је усаглашен са важећим прописима о заштити личних података, односно са Општом уредбом ЕУ о заштити података о личности (GDPR). Према статистици коришћења RATEL NetTest апликације, која је постала јавно доступна у септембру 2024. године, до краја 2024. године је обављено 3730 мерења према извештајима мерењима који су доступни и на Националном порталу отворених података, https://data.gov.rs/sr/.

За потребе прецизнијих мерења обезбеђена су и дуготрајна мерења код корисника на самом приступу интернета, помоћу проба. Мерењима се управља и иста се надгледају са регулаторног портала.

Систем за континуално мерење нивоа електромагнетског поља и мерне кампања на територији Републике Србије (EMF RATEL)

Систем за континуално мерење нивоа електромагнетског поља на територији Републике Србије (EMF RATEL) садржи 117 ЕМФ сензора на објектима који се сматрају „зонама повећане осетљивости" (предшколске и школске установе и здравствене установе), у 53 града широм Републике Србије.

Ради проширења мреже сензора позвани су оператори да преузму друштвену одговорност и придруже се омасовљењу ове мреже сензора тако што би сами набављали сензоре које би Регулатор интегрисао у постојећу EMF RATEL мрежу сензора, чиме би се добили поузданији резултати о нивоу електромагнетског поља у окружењу.

Слика 5.2. EMF RATEL у децембру 2024. године: 117 сензора у 55 градова Републике Србије

Регулатор одржава мрежу сензора за континуално мерење нивоа електричног поља и свакодневно прати измерене нивое. Кроз систем алармирања Регулатор је извештен о евентуалним прекорачењима прописаног нивоа електричног поља на појединим локацијама. Током 2024. године уведено је дрејв тест мерење нивоа електричног поља. Дрејв тест мерења нивоа електричног поља се обављају по унапред планираној рути по градовима Србије са сензором за кумулативна мерења у опсегу рада од 100kHz до 8GHz који се налази на крову мерног возила. Резултати дрејв тест мерења се приказују на новој секцији јавног портала emf.ratel.rs „Мерне кампање" у виду топлотне мапе, https://emf.ratel.rs/drive-campaign/results/2-2/cyr.

Слика 5.3. Дрејв тест мерење нивоа електричног поља

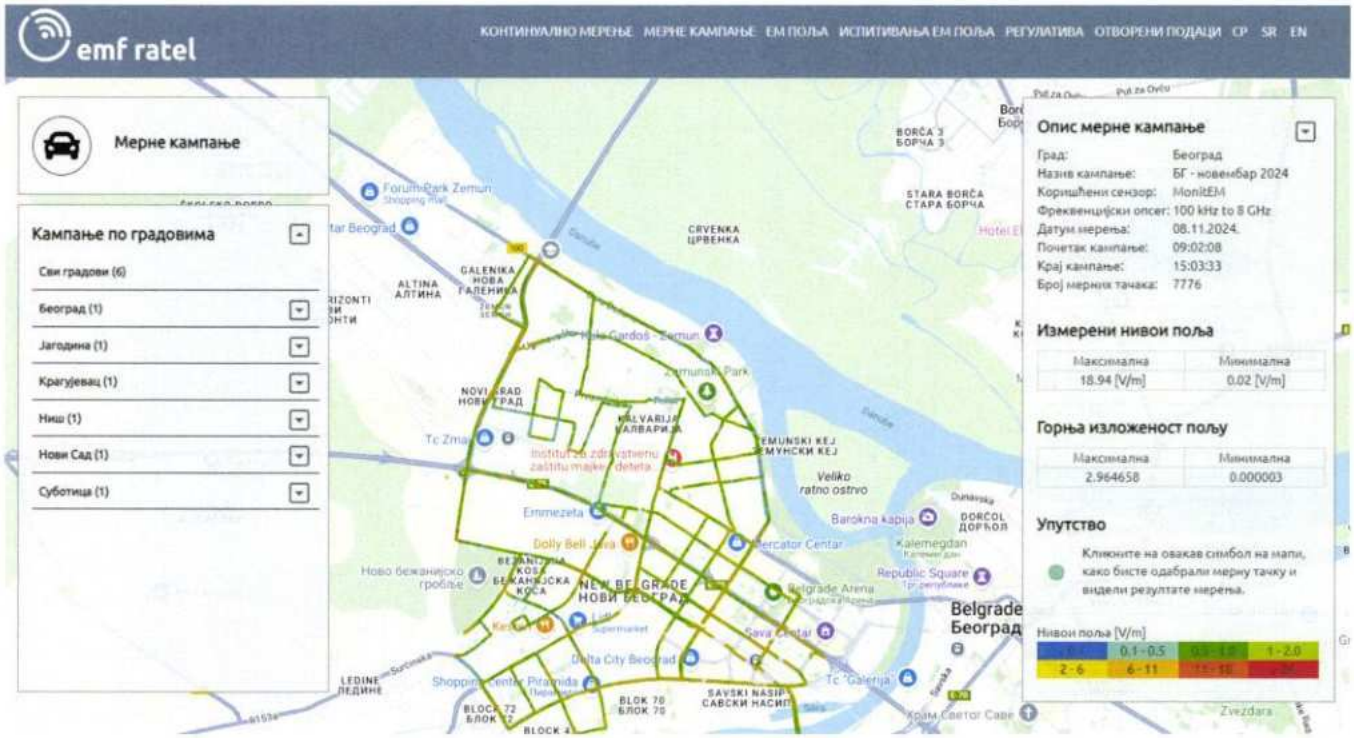

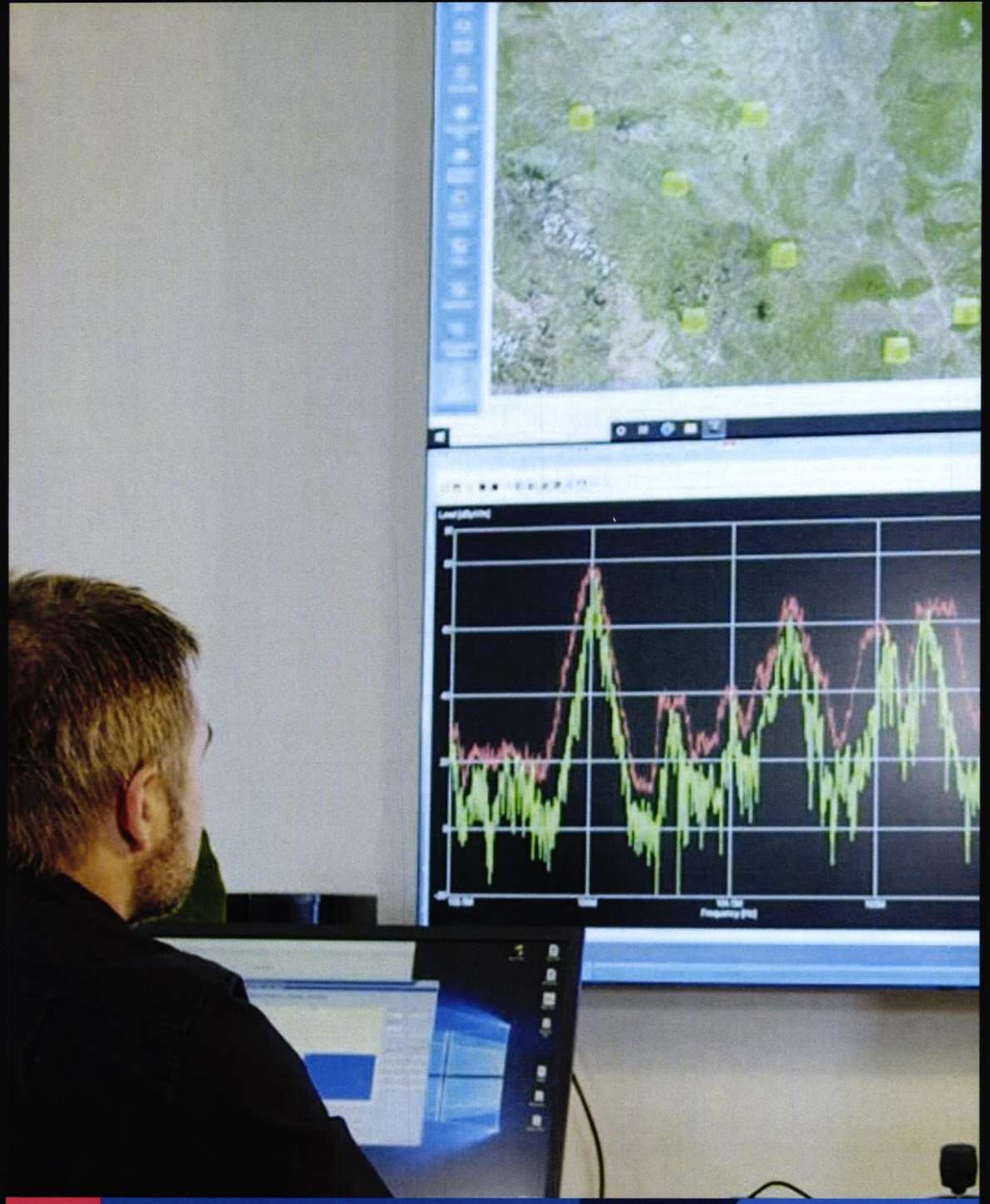

6. КОНТРОЛА КОРИШЋЕЊА РАДИОФРЕКВЕНЦИЈСКОГ СПЕКТРА

Регулатор врши сталну контролу коришћења радиофреквенцијског спектра, самостално обавља техничке прегледе радио-станица и врши надзор над спровођењем техничких прегледа које обављају други овлашћени субјекти. Контрола коришћења радиофреквенцијског спектра је у 2024. години спровођена са радних места контролора и на терену, при чему је коришћена мерна опрема у контролно-мерним центрима и фиксним даљински управљаним контролно-мерним станицама, као и у мобилним и преносним контролно-мерним станицама. Настављена је изградња објеката намењених за проширење система за мониторинг радиофреквенцијског спектра у урбаним срединама, чијим комплетирањем ће се обезбедити врло ефикасна контрола коришћења радиофреквенцијског спектра на целој територији Републике Србије (Слика 6.1).

Слика 6.1 – Систем за мониторинг радиофреквенцијског спектра

Параметри свих радио-емисија детектованих при мануелном мерењу се региструју уносом контролно-мерних записа у одговарајућу базу података. Унето је укупно 14.509 контролно-мерних записа у базу података. Аутоматизованим мерењем које се рутински обавља уз помоћ опреме у фиксним контролно-мерним станицама генерише се неупоредиво већи број мерних резултата који се редовно анализирају. У Табели 6.1. приказан је број контролно-мерних записа унетих у базу података у току 2024. године.

Табела 6.1. Број контролно-мерних записа у 2024. години

Број мерних записа из контролно-мерних центара	Број мерних записа изван контролно-мерних центара
1275	13234

Ефикасним откривањем нелегалних радиодифузних станица и предузимањем адекватних мера, нелегално коришћење радиодифузног спектра у опсегу намењеном за емитовање радијског сигнала је сведено на ретке појединачне случајеве. У 2024. години је детектован рад 35 корисника радиофреквенцијског спектра који су користили радио-фреквенције без дозвола (4 FM радиодифузних станица, 3 радио-релејне везе за дотур модулације и 28 радио-станица функционалних система веза, од којих су значајни велики системи за обезбеђење, производњу и дистрибуцију електричне енергије, фирме за изградњу путева и инфраструктуре, водоснабдевање). Као резултат наведеног, прекинут је рад 16 радио-станица које су користиле радио-фреквенције без дозвола, док је 9 радио-станица добило дозволе за коришћење радиофреквенцијског спектра или су у процесу добијања дозвола, 10 радио-станице и даље користе радио-фреквенције без претходно издате дозволе за коришћење радиофреквенцијског спектра, за шта су послате пријаве Министарству информисања и телекомуникација.

Табела 6.2. Приказ радио-станица без дозволе чији рад је регистрован у току 2024. Године

Р.бр.	Идентификација	Фреквенција (MHz)	Локација предајника
1	Serbia Zijin Copper	461.1375	Бор
2	Jinshan Construction	459.425	Бор
3	Радио Кучево	105.8	Кучево
4	Inter Safe Business	449.175	Београд
5	Удружење "Црвени крст Србије"	151.0, 152.0, 155.5	Београд
6	Радио Срем	102.7	Рума
7	РТВ Шумадија	98.9	Букуља
8	РТВ Сокобања	376.4	Сокобања
9	Petković tim security	448.1375, 448.2375	Београд
10	MK Group	449.1	Београд
11	Електродистрибуција Србије	451.65	Срем
12	Air Serbia Ground services	466.4	Аеродром Никола Тесла
13	Удружење такси возача "CORNER TAXI"	167.575	Суботица
14	Удружење таксиста Ваљева „Радио ВА ТАКСИ-Кула"	462.7	Ваљево
15	Н.Н. лице	97.8	Чачак
16	Удружење спасилаца на води Србије	462.425	Сокобања

17	Радио Сокобања	90.5	Сокобања
18	Пинк такси 016	447.5	Лесковац
19	Републички хидрометеоролошки завод	76.075, 76.175	Торник
20	Термоелектро Енел	461.925	Ниш
21	Такси радња "ТАЈНА ТАКСИ" Мирјана Пајовић ПР	462.45	Ариље
22	Техника плус (Радио Д)	1528	Лучани
23	ЈКП „Наш дом"	446.7	Лорет
24	Републички геодетски завод - канцеларија Чачак	448.45	Чачак
25	Vivo shopping park	1525.6	Јагодина
26	Удружење такси возача „Прозивка такси"	168.775	Суботица
27	Телеком Србија	13115, 13143	Београд
28	K.I.G.O.	462.425, 462.525	Вишњичка бања
29	Јавно комунално предузеће за водовод и канализацију „Наиссус"	446.0175, 446.086, 446.086,433.92375	Ниш
30	ELITA-COP	463.025	Београд
31	Serbia Zijin Copper	227.7875	Бор
32	Serbia Zijin Copper	456.85	Бор
33	HALLO TAXI	462.7875	Вршац
34	PRETOR	438.5	Ниш
35	NOVI PARK	454.325	Београд

У 2024. години примљено је укупно 56 пријава сметњи у етру, на основу којих је обављено истраживање и лоцирање извора сметњи и предузете мере за елиминисање истих. Као и ранијих година, највећи број сметњи је пријављен од стране оператора мобилне телефоније, укупно 25 сметњи, док је Контрола лета Србије и Црне Горе у 2024. години пријавила 22 штетне сметње. Уз значајно ангажовање кадровских и техничких ресурса Регулатора, извори свих оправдано пријављених сметњи су лоцирани и сметње су неутралисане, док је за одређен број сметњи утврђено да су узроковане неисправношћу или нестручном инсталацијом опреме у мрежи корисника који је сметњу пријавио.

На сликама у наставку је приказан укупан број сметњи пријављених Регулатору у претходних девет година и проценат учешћа различитих радио-служби у сметњама пријављеним током 2024. године.

Слика 6.2 – Број сметњи у етру пријављених у периоду од 2016. до 2024. године

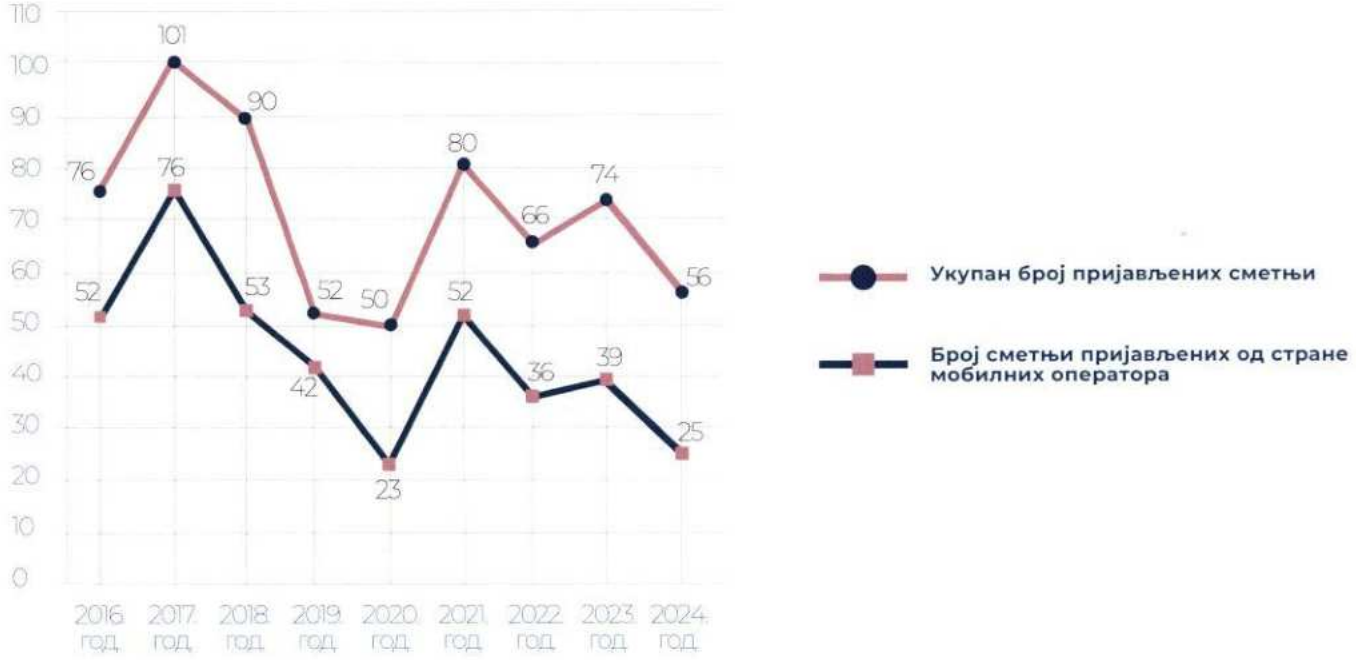

Слика 6.3 – Учешће појединих радио-служби у укупном броју сметњи у 2024. години

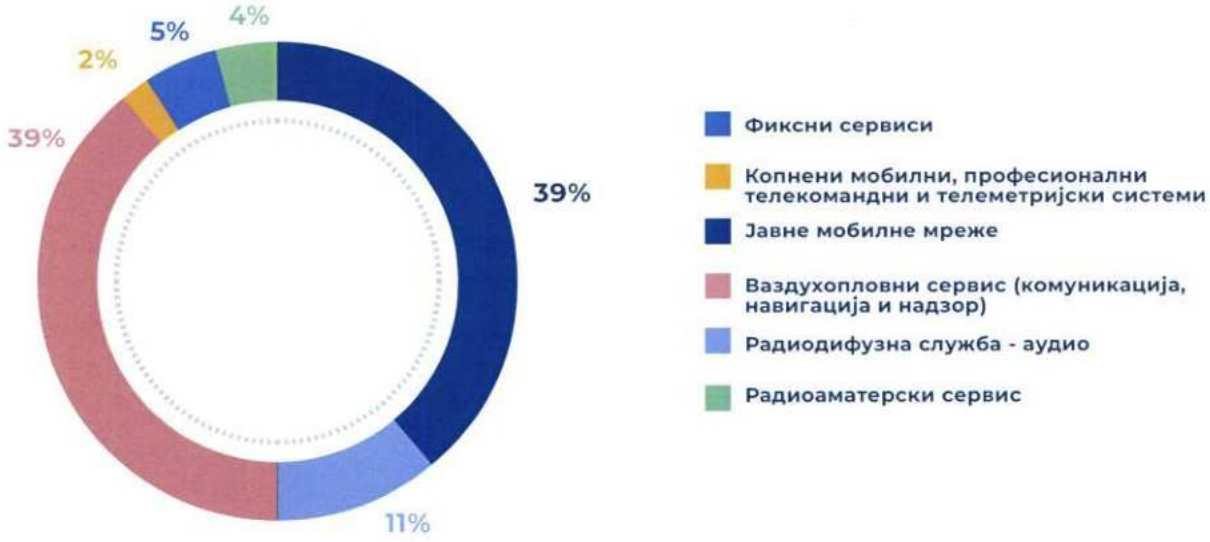

Као и претходних година, највећи број сметњи у сопственој мрежи је пријавио оператор мобилне телефоније Yettel. На следећој слици је дат приказ броја сметњи које су оператори мобилне телефоније пријавили у претходних девет година.

Слика 6.4 – Број сметњи пријављених од стране оператора мобилне телефоније у претходних девет година

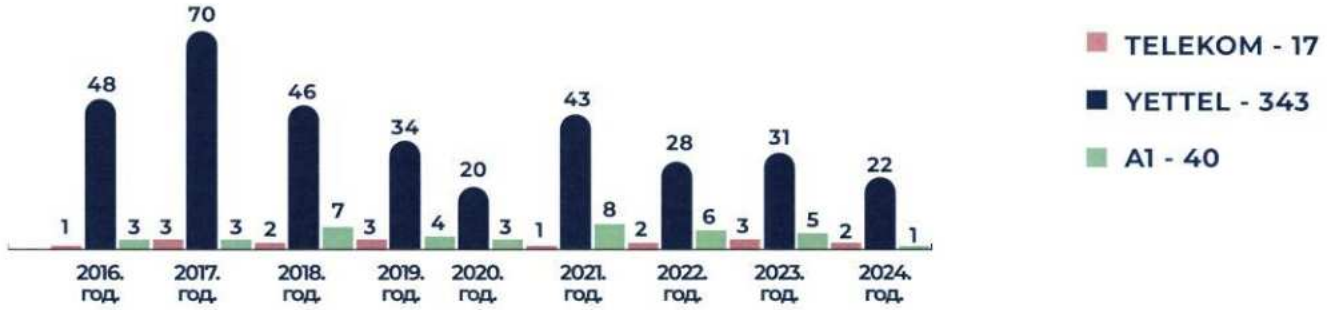

У току 2024. године регистровано је укупно 136 неправилности. Највише неправилности се региструје у раду радиодифузних и функционалних система. Укупни број неправилности у FM радиодифузном опсегу износи 92, односно 68% укупног броја регистрованих неправилности, док у опсегу рада функционалних система (FN) износи 38 неправилности, што чини 28% укупног броја регистрованих неправилности. Број уочених неправилности на радиорелејним (RR) везама је 6, односно 4% укупног броја регистрованих неправилности (Слика 6.5).

Слика 6.5 - Број неправилности у зависности од фреквенцијског опсега у ком је неправилност регистрована

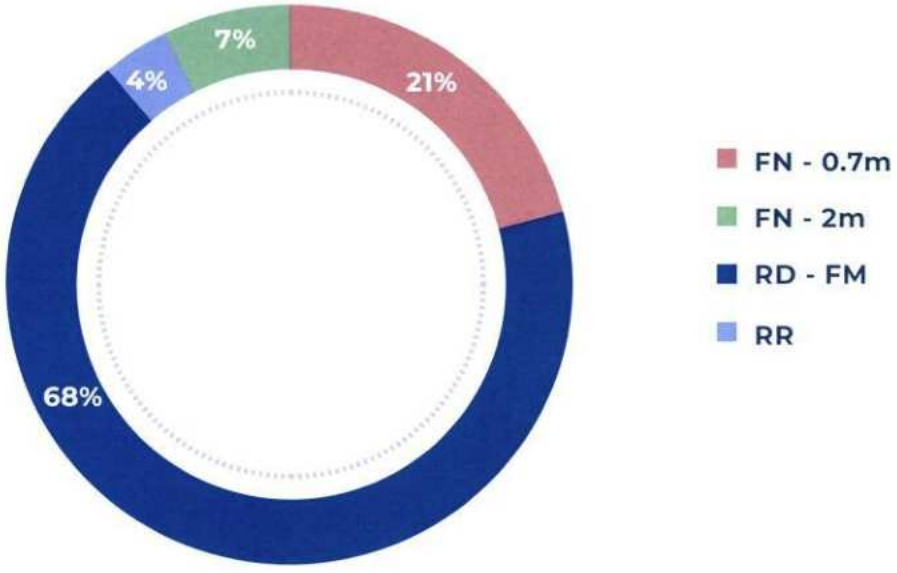

Доминантни узрок регистрованих неправилности су техничка неисправност и рад без дозволе који чине 85% од укупног броја уочених неправилности. (Слика 6.6.). Регистрован је и отклоњен значајан број неправилности које се односе на рад са промењеним знаком идентификације, односно 6% укупног броја неправилности. Неовлашћено коришћење радиофреквенцијског спектра регистровано је у 6 случаја (4%), дислокација је регистрована у 4 случаја (3%) а неемитовање програма у 3 случаја (2%). Најчешће техничке неисправности, подједнако заступљене, јесу прекорачење максималне девијације учестаности у 31% случајева и рад са измењеним функционалним деловима предајног система у 29% случајева. Прате их споредне емисије у 14% случајева и рад предајника са повећаном снагом у 13% случајева техничке неисправности (Слика 6.7).

Слика 6.6 - Број неправилности по типу

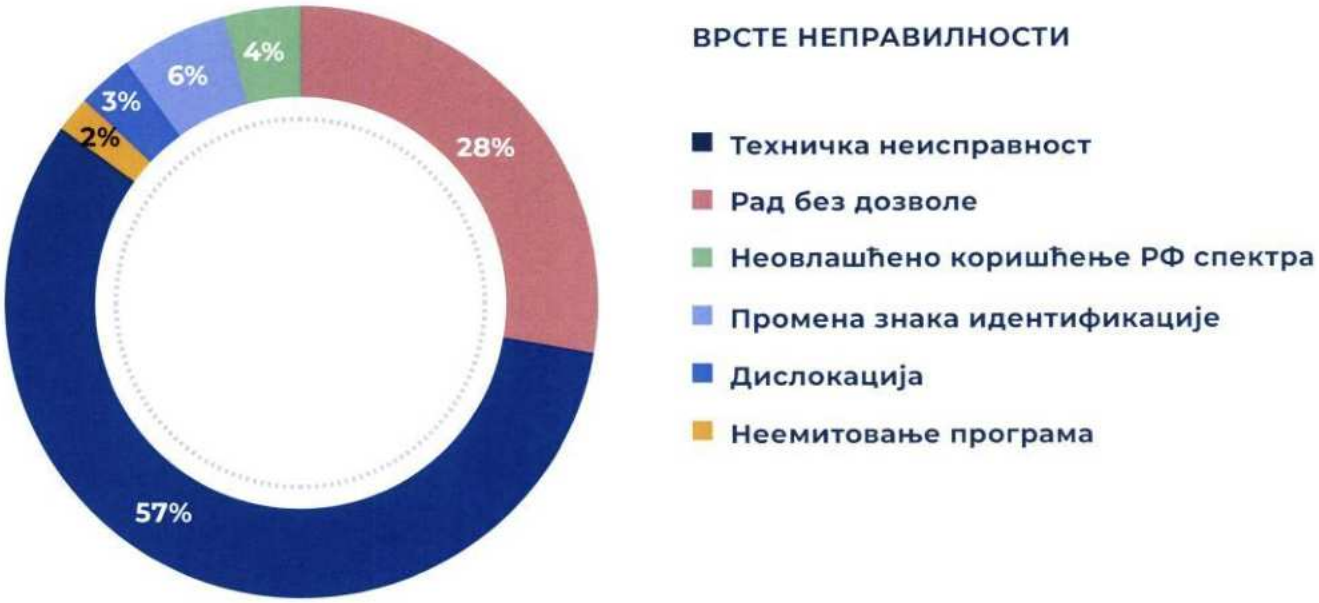

Слика 6.7 - Број неправилности по врстама техничке неисправности

У наставку су дати графикони који представљају дистрибуцију мерних записа по месецима и анализу мерних записа по мерним станицама и фреквенцијским опсезима.
Што се тиче мерних записа разврстаних по мерним станицама, највећи број мерних записа направљен је коришћењем ДУКМС, затим КДУС. Најмањи број мерних записа остварен је коришћењем мобилних мерних станица, што је и очекивано.

Слика 6.8 - Број мерних записа по месецима

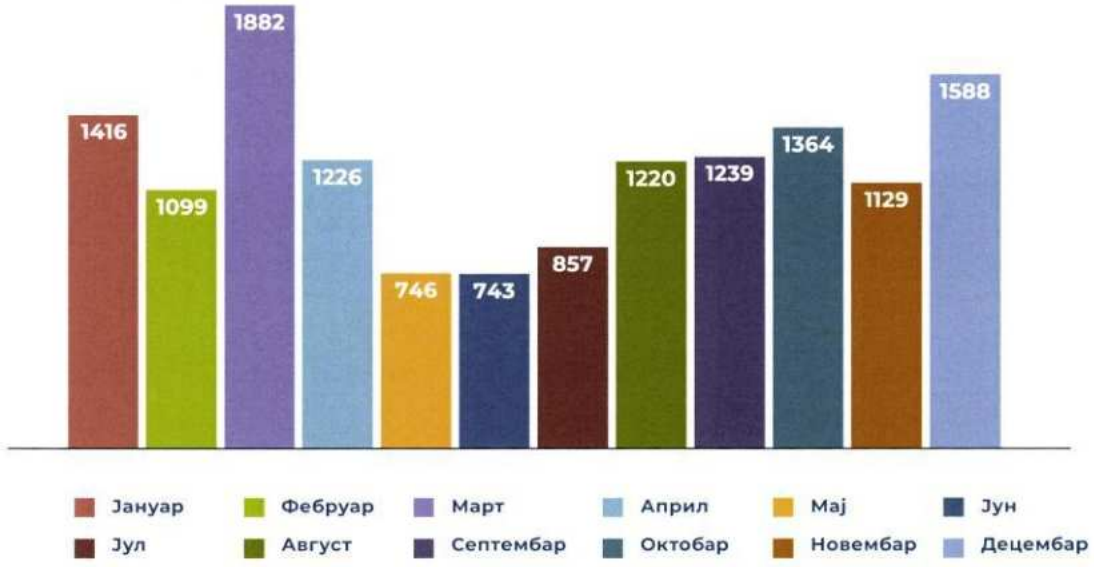

Слика 6.9 - Број мерних записа по мерним станицама

Највећи број мерних записа остварен је у току контроле дела радиофреквенцијског спектра који је намењен FM радио-дифузији. Прати их број мерних записа остварених у контроли дела радиофреквенцијског спектра који је намењен за рад функционалних система.

Обављен о је 19 техничких прегледа радио-станица у дигитализованој мрежи за терестријално емитовање дигиталног телевизијског сигнала и радијског сигнала у мрежи ЈП ЕТВ. Техничке прегледе је извршио Регулатор, уз присуство представника јавног предузећа Емисиона техника и везе (ЕТВ).

У току 2024. године је од стране ангажованих лица пријављено укупно 10.156 техничких прегледа. Од тог броја 6.436 прегледа је проверено и евидентирано у Бази техничких прегледа. У истом периоду Служба за контролу радиофреквенцијског спектра је присуствовала техничким прегледима која су обављала ангажована лица за укупно 169 радио-станица.

Пријаве за обављање техничких прегледа и извештаји о обављеним техничким прегледима радио-станица се у базу Регулатора уносе посредством интернет портала, што обезбеђује поузданије ажурирање базе и једноставнију евиденцију. У Табели 6.3. су наведена три корисника радиофреквенцијског спектра са највећим бројем пријављених техничких прегледа радио-станица у 2024. години.

Табела 6.3. Корисници радиофреквенцијског спектра са највећим бројем пријављених техничких прегледа

Корисник РФ спектра	Број техничких прегледа радио-станица пријављених у 2024. години
Предузеће за телекомуникације Телеком Србија а.д.	3639
A1 Србија	2419
Yettel /Цетин	1961/1209

У 2024. години на техничким прегледима је регистровано укупно 566 неправилности тј. неусаглашености са параметрима из појединачне дозволе за коришћење радио-фреквенција, што је 9% од укупног броја проверених и евидентираних извештаја са техничких прегледа.

Највећи број неправилности се односе на неусаглашености: висине центра антенског система - 122 (23%), надморске висине локације - 91 (17%), ширине емисије - 76 (14%), азимута главног снопа предајне антене - 75 (14%), координата локације - 75 (14%) и предајне фреквенције - радног канала - 37 (7%). (Слика 6.11.)

Слика 6.11 – Врсте неисправности на техничким прегледима радио-станица

Што се тиче регистрованих неправилности према врсти радио-станица, највећи број регистрованих неправилности, чак 367, регистроване су на техничким прегледима базних радио-станица у јавној комуникационој мрежи, што представља 65% укупно регистрованих неправилности.

Слика 6.12 – Неисправности на техничким прегледима по врсти радио-станица

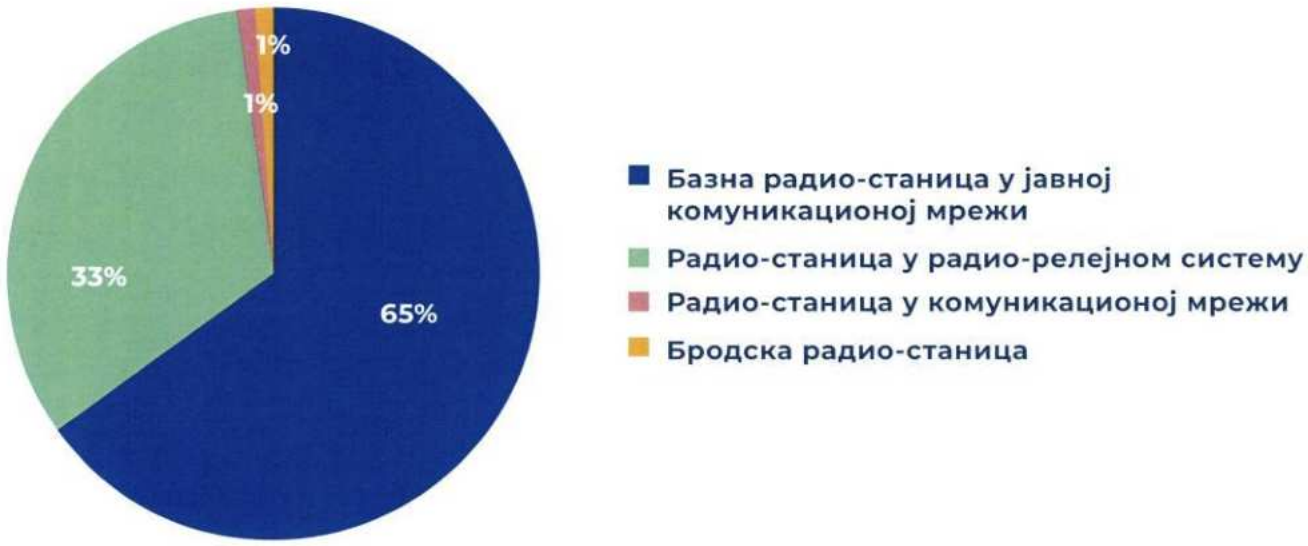

Изградња система за мониторинг радиофреквенцијског спектра на територији Републике Србије

Пројекат изградње мреже фиксних даљински управљаних контролно-мерних станица, која представља кључну компоненту Рателовог система за мониторинг радиофреквенцијског спектра, започет је 2017. године. У 2024. години инсталирана је мерна опрема на новој локацији са даљински управљаном контролно-мерном станицом - Цер, чиме укупан број даљински управљаних контролно-мерних станица износи 21. У току је израда пројектне документације за прибављање акта којим се одобрава извођење радова за ДУКМС Гудурички врх, а инфраструктурни радови на изградњи станице су планирани за 2025. годину. Тако ће Регулатор располагати системом од укупно 22 ДУКМС, што ће омогућити континуални мониторинг радиофреквенцијског спектра на највећем делу територије Републике Србије.

Циљ је да се постепено изгради систем за мониторинг којим ће правовремено моћи не само да се детектује појава неправилности у етру, већ и да се лоцира извор ове неправилности. Да би то било могуће потребно је организовати мрежу тако да се радио-сигнал из одређеног извора може измерити из две или више тачака и то са потребним односом сигнал/шум. Само на овај начин могуће је лоцирати извор зрачења применом AOA (Angle of Arrival), TDOA (Time Difference of Arrival) или хибридне методе. Из тог разлога неопходно је формирати довољно густу мрежу даљински управљаних контролно-мерних станица на целој територији Републике Србије.

Крајем 2021. године завршена је Студија изводљивости изградње система за мониторинг РФ спектра у урбаним срединама, коју је израдио Електротехнички факултет Универзитета у Београду. На основу предлога техничког решења система за мониторинг РФ спектра у урбаним срединама из ове студије, изградњом од око 70 компактних даљински управљаних мерних станице (КДУС) у дефинисаним урбаним срединама (28 градова) у Републици Србији обезбеђују се услови за перманентну контролу рада предајника веће и средње снаге, чему је овакав систем превасходно и намењен. Студијом развоја система за мониторинг РФ спектра из 2024. године, коју је израдио Електротехнички факултет Универзитета у Београду, утврђено је да постоје три региона са нешто лошијим покривањем TDOA мрежама ДУКМС које би обављале задатке контроле коришћења РФ спектра на националном и регионалном нивоу, и то у регионима који су густо насељени, одликује их значајна привредна активност и кроз које пролазе значајни путни правци. На бази позитивних искустава примене већ изграђене КДУС мреже, предложено је да се мрежа КДУС прошири и на зоне и урбана насеља која су у близини државне границе и/или су регистроване учестале неправилности у РФ спектру, чија контрола се може извршити искључиво са мобилним мерним станицама. Допунски елемент предложеног решења су преносиве КДУС (ПКДУС), предвиђене за привремено побољшање локалног покривања и контроле РФ спектра, као привремено решење у случају отказа КДУС станице или за привремено покривање у случају одржавања специјалних догађаја међународног карактера.

Достизањем прихватљивог процента покривања територије оваквим системом омогућиће се и контрола емисија нижег интензитета, које су карактеристичне за градске средине. Ово би био потпуно нови слој који представља логичну надоградњу система за мониторинг. У сваком мањем граду треба да се постави компактна даљински управљана мерна станица, а у

већим градовима мрежа од најмање три станице овог типа да би се омогућило геолоцирање извора емисија. Изградњом интегрисаног хибридног система који ће чинити фиксне станице у руралним областима, фиксне станице у урбаним зонама, као и мобилне станице, обезбедиће се свеобухватни систем за мониторинг који ће у потпуности функционално покрити целу територију Републике Србије.

У циљу изградње новог комплекса Контролно-мерног центра „Београд" на постојећој локацији у Добановцима, као неопходног услова за ефикасну употребу интегралног система за мониторинг радиофреквенцијског спектра и рад запослених, Регулатор је у 2023. години спровео припремне активности и објавио јавну набавку услуге пројектовања и исходовања дозвола за изградњу комплекса. Нови комплекс ће се састојати од зграде контролно-мерног центра, антенских стубова и помоћних и пратећих објеката. Идејно решење изградње комплекса Контролно-мерног центра „Београд" је усвојено у августу 2024. године, а на основу њега су исходовани локацијски услови за изградњу објекта Контролно-мерног центра „Београд". У току је израда пројектне документације за прибављање грађевинске дозволе, која обухвата комплетну пројектну документацију за зграду контролно-мерног центра и помоћне и пратеће објекте, пројектну документацију спољног уређења, инфраструктуре и озелењавања локације, као и израду техничке документације за изградњу антенских стубова који ће заменити постојеће стубове. За 2025. годину су планиране активности на прибављању грађевинске дозволе и почетак изградње новог комплекса Контролно-мерног центра „Београд".

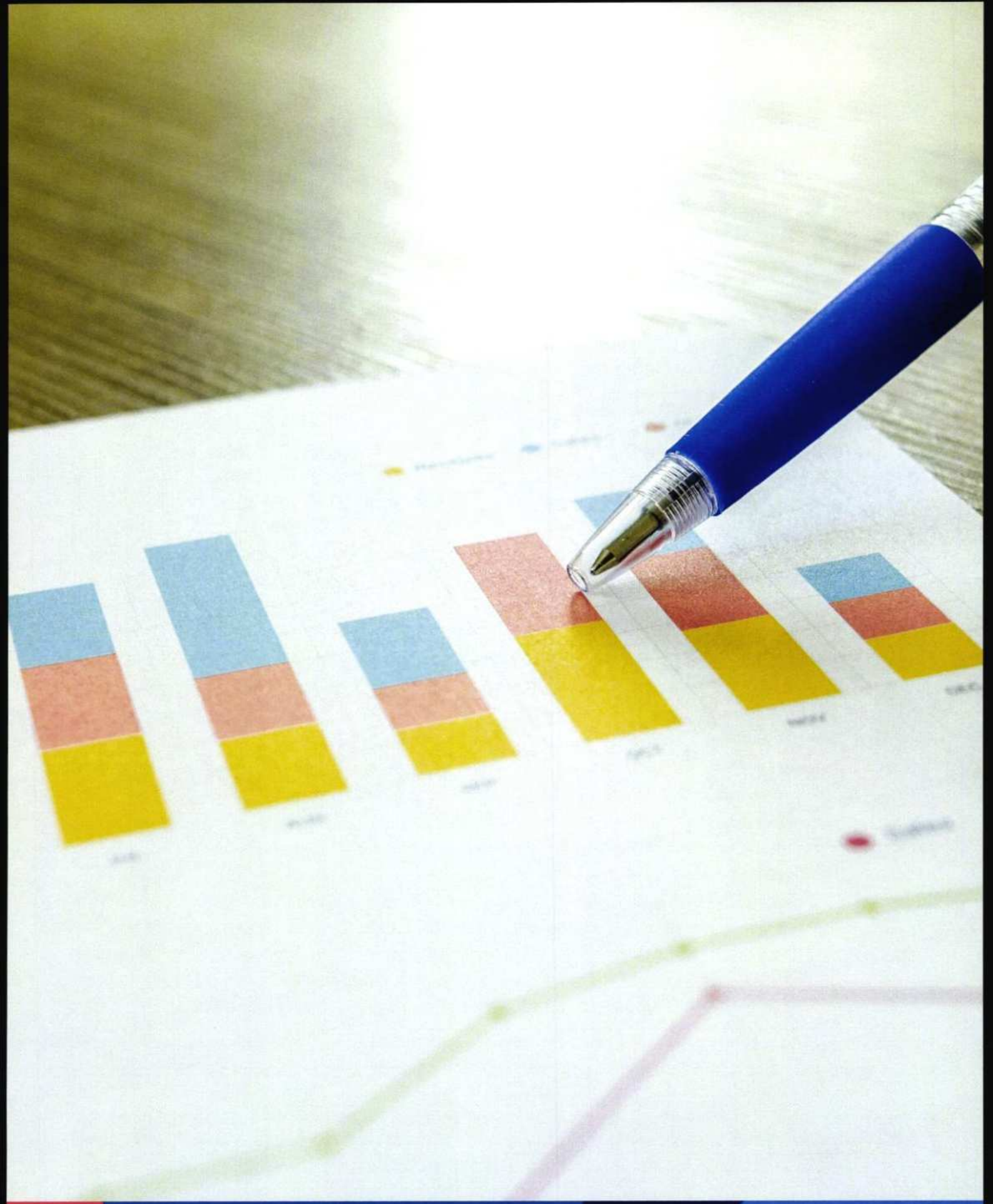

7. АНАЛИЗА ТРЖИШТА И КОНТРОЛА ЦЕНА

Анализа тржишта и провера стандардних понуда оператора са значајном тржишном снагом

У наставку процеса анализе релевантних тржишта, а након доношења решења о одређивању оператора са значајном тржишном снагом (у даљем тексту: оператор са ЗТС) на четири релевантна тржишта: велепродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији (Т1), велепродајном тржишту терминације позива у мобилној мрежи (Т2), велепродајном тржишту локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији (Т3а) и велепродајном тржишту средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште (Т3б), у 2024. години преостала је активност у погледу сачињавања стандардне понуде за регулисане услуге на велепродајном тржишту средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште.

У циљу имплементације решења о одређивању оператора са ЗТС, , оператори са ЗТС су били у обавези да, на захтев Регулатора, сачине и објаве стандардне понуде у року од 60 дана од дана пријема захтева. У оквиру праћења извршавања обавеза оператора са ЗТС, Регулатор, између осталог, врши и проверу усаглашености стандардних понуда оператора са ЗТС са прописима и другим актима Регулатора, а којима је решењем одређена обавеза објављивања одређених података и обавеза недискриминаторног поступања приликом пружања услуга на релевантном тржишту.

Стандардне понуде оператора са ЗТС на велепродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији тржишта (Т1) и велепродајном тржишту терминације позива у мобилној мрежи (Т2) су ступиле на снагу 1.1.2023. године (стандардне понуде 22 оператора са ЗТС на Т1 и 4 оператора са ЗТС на Т2). Такође, Стандардна понуда за рашчлањен приступ локалној петљи Телеком Србија а.д. на велепродајном тржишту локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији ступила је на снагу 1.1.2023. године.

У поступку спровођења решења о одређивању оператора са ЗТС на велепродајном тржишту локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији број: 1-03-349-1/22-5 од 11.7.2022. године, као и праћењу примене регулаторних обавеза одређених оператору са ЗТС, донето је решење број: 1-03-349-1/22-18 дана 28.3.2023. године, којим је оператору са ЗТС, Телеком Србија а.д., одређена обавеза да изврши измену Стандардне понуде за услуге приступа елементима мреже и припадајућим средствима. Предметна Стандардна понуда за услуге приступа елементима мреже и припадајућим средствима је ступила на снагу 1.10.2023. године.

На основу решења Регулатора о одређивању оператора са ЗТС на велепродајном тржишту средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште, Телеком Србија а.д. на овом релевантном тржишту имао је обавезу сачињавања и објављивања Стандардне понуде за услуге широкопојасног приступа у велепродаји. Током 2024. године Регулатор је спровео поступак контроле усклађености Стандардне понуде за услуге широкопојасног приступа у велепродаји са прописима и другим актима Регулатора, те је, по окончању тог поступка, предметна стандардна понуда ступила на снагу 1.4.2024. године.

Примена трошковног модела заснованог на дугорочним инкременталним трошковима (bottom–up long run incremental costs – LRIC) и контрола цена регулисаних услуга

У светлу резултата спроведених анализа велепродајног тржишта локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији (Т3а) и велепродајног тржишта средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште (Т3б), јавила се потреба за изменама у постојећем LRIC моделу, те је Регулатор средином 2023. године покренуо поступак јавне набавке услуге ажурирања LRIC трошковног модела, како би независни консултант ажурирао модел и припремио га за обрачун регулисаних цена на наведеним велепродајним тржиштима. Оптимизација постојећег LRIC модела за фиксну мрежу и његова имплементација ће омогућити спровођење регулације у складу са европском праксом на начин који у потпуности узима у обзир све специфичности тржишта електронских комуникација Републике Србије, укључујући и његов тренутни степен развоја и планирани развој у будућем периоду. Рад на пројекту је окончан у II кварталу 2024. године . У 2025. години биће донета решења о утврђивању цена заснованих на LRIC моделу на поменутим релевантним тржиштима.

Регулатор је такође надлежан за спровођење „Margin Squeeze" теста, односно теста „маказа цена", у складу са овлашћењима прописаним Законом, који је усклађен са Европским регулаторним оквиром из 2018. године, односно са Директивом (ЕУ) 2018/1972 Европског парламента и Савета од 11. децембра 2018. године о Европском законику електронским комуникација. За спровођење „Margin Squeeze" теста посебно је значајна и узима се у обзир Препорука Европске комисије 2013/466/EU од 11. септембра 2013. године о јединственим обавезама недискриминације и трошковним методологијама у циљу промоције конкуренције и побољшања инвестиционе климе на подручју широкопојасног приступа. Регулатор је у IV кварталу 2023. године покренуо поступак јавне набавке услуге израде „Margin Squeeze" теста од стране независног консултанта, те је поступак завршен у IV кварталу 2024. године. Регулатор је на својој веб презентацији објавио Методологију за спровођење „Margin Squeeze" теста код утврђивања цена услуга или пакета услуга.

Сагласно одредбама чл. 69. став 4. и 76. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", број 35/23), Регулатор континуирано прати примену обавезе контроле цена и примене трошковног рачуноводства, која је решењем одређена операторима за ЗТС Телеком Србија а.д. и SBB. Оператори за ЗТС су доставили регулаторне извештаје за 2023. годину у складу са Правилником о примени трошковног принципа и извештавању од стране привредног субјекта са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација („Службени гласник РС", број 30/24, у даљем тексту: Правилник о примени трошковног принципа). Регулатор је спровео јавну набавку услуга ревизије регулаторних извештаја оператора са ЗТС за 2023. годину, како би ангажовао независног ревизора ради провере усклађености регулаторних извештаја са прописаним начином примене трошковног рачуноводства. Извештаји независног ревизора на наведене регулаторне извештаје су доступни на интернет страници (https://www.ratel.rs/cyr/izvestaji-revizora). Регулатор је вршио контролу начина формирања цена регулисаних услуга оператора са ЗТС и доследног спровођења предметног правилника.

Регулатор је спровео јавну набавку за израду студије о прорачуну просечне пондерисане цене капитала (Weighted Average Cost of Capital – WACC) за 2023. годину за Телеком Србија а.д., SBB и тржиште мобилне телефоније, за потребе формирања продајних цена оператора са ЗТС. Студије о прорачуну стопе WACC за 2023. годину су доступне на интернет страници Регулатора

(https://www.ratel.rs/cyr/wacc-studije-elektronske-komunikacije).

Сходно регулаторним активностима иницираним доношењем новог Закона, Регулатор је израдио Правилник о примени трошковног принципа и извештавању од стране привредног субјекта са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација („Службени гласник РС", број 30/24), који је ступио на снагу 13.4.2024. године. , као и Правилник о начину документовања прекомерних трошкова и мерилима за остваривање права на надокнаду прекомерних трошкова за пружање услуга универзалног сервиса („Службени гласник РС", број 98/24), који је ступио на снагу 19.12.2024. године, а примењује се од 1.3.2025. године. Током 2024. године сачињен је и Правилник о рачуноводственом и структурном раздвајању у погледу пружања јавних електронских комуникационих мрежа и/или услуга од стране привредних субјеката којима су додељена посебна или искључива права за пружање услуга у другим областима привреде у Републици Србији („Службени гласник РС", број 103/24), који је ступио на снагу 1.1. 2025. године.

Праћење регулисаних цена роминга, као и предузимање активности за стварање услова за снижавање цена услуга роминга између региона Западног Балкана и Европске уније

У погледу регулисаних цена услуга роминга, након потписивања Споразума о снижавању цена услуга роминга у јавним мобилним комуникационим мрежама у региону Западног Балкана (у даљем тексту: Споразум), у априлу 2019. године, којим је предвиђено фазно снижавање цена услуга роминга у циљу усклађивања са важећим препорукама Европске комисије, наставило се са праћењем примене Споразума и решења Регулатора о одређивању обавезе снижавања цена регулисаних услуга роминга и цене терминације позива у ромингу у јавним мобилним комуникационим мрежама у региону Западног Балкана број: 1-03-34900-3/19-15 од 17.6.2019. године. У циљу праћења имплементације предвиђених активности и олакшавања регионалног дијалога Савет за регионалну сарадњу је наставио са одржавањем регионалних састанака током 2024. године на којима су учествовали и представници Регулатора. Регулатор је наставио да прати регулисане цене услуга роминга и примену Споразума током 2024. године. У склопу регулаторних активности иницираних ступањем на снагу новог Закона, објављен је Правилник о примени политике примереног коришћења, методологији за процену одрживости укидања малопродајних додатних накнада за роминг и захтеву који пружалац услуга роминга подноси у сврху те процене („Службени гласник РС", број 42/24), који је ступио на снагу 17.5.2024. године.

Овим правилником су утврђена детаљна правила којима се обезбеђује спровођење политике примереног коришћења коју оператори јавних мобилних комуникационих мрежа као пружаоци услуга роминга могу примењивати на потрошњу регулисаних малопродајних услуга роминга које се пружају по важећим домаћим малопродајним ценама, као и захтеви пружаоца услуга роминга за одобрење примене додатне накнаде за роминг у циљу обезбеђивања одрживости његовог домаћег модела наплате и методологија коју Регулатор примењује приликом процене да ли пружалац услуга роминга може надокнадити трошкове пружања регулисаних услуга роминга, што би могло да наруши одрживост његовог домаћег модела наплате.

Прикупљање и анализа података о тржишту електронских комуникација

За потребе израде анализа тржишта, као и за потребе Прегледа тржишта електронских комуникација и поштанских услуга у Републици Србији у 2023. години, послато је 446 захтева операторима за достављање техничких годишњих података и 396 захтева операторима за достављање финансијских годишњих података за 2023. годину, а такође су прикупљени, достављени и обрађени подаци из бројних упитника из области анализе тржишта и контрола цена.

- Прикупљени су и анализирани подаци из годишњих упитника на основу којих је припремљен Преглед тржишта електронских комуникација и поштанских услуга у Републици Србији у 2023. години;
- Прикупљени су, анализирани и објављени квартални подаци о стању тржишта електронских комуникација у 2024. години;
- Прикупљени су и обрађени подаци за упитник Western Balkan Roaming Questionnaire BEREC, за 2024. годину;
- Настављена је сарадња са Саветом за регионалну сарадњу у оквиру пројекта припреме извештаја о обрачуну индекса дигиталне економије и друштва (Digital Economy and Society Index – DESI) за 2023. годину;
- Спроведене су јавне набавке за обрачун индикатора који се користе за рачунање DESI индекса, који сумира релевантне индикаторе дигиталних перформанси и служи за праћење развоја земаља Европске уније у дигиталној конкурентности.

Представници Регулатора су током 2024. активно учествовали у реализацији 18 пројектних задатака у оквиру радних група BEREC-а из области анализе тржишта, у сврху припреме докумената које усваја борд директора, кроз учешће у састанцима и достављање одговора на упитнике:

- У оквиру радне групе Fixed Network Evolution разматрање и рад на изради Progress Report on managing copper network switch-off и Update of criterion 3 of the BEREC Guidelines on very high capacity networks и Report on the design, enforcement and monitoring of remedies in subnational markets with multiple SMP operators;
- У оквиру радне групе Open Internet разматрање и рад на изради BEREC Report on the IP Interconnection ecosystem (carry-over);
- У оквиру радне групе Market and Economic Analysis разматрање и рад на изради Report on the regulation of physical infrastructure access, као и учешће на Workshop on ex ante regulatory experience concerning commitments, wholesale-only undertakings and commercial agreements review;
- У оквиру радне групе Regulatory Framework разматрање и рад на изради BEREC Report on the outcome of the public consultation on the draft BEREC Opinion on the national implementation and functioning of the general authorisation, and on their impact on the functioning of the internal market, pursuant to Article 122, paragraph 3 EECC;
- У оквиру радне групе Roaming разматрање и учествовање у изради International roaming benchmark data and monitoring Report, Update of BEREC retail Guidelines on the Roaming Regulation, Update BEREC Intra-EU communications Guidelines и BEREC Opinion about the functioning of the Roaming Regulation, Intra-EU communications Benchmark Report, Ukraine monitoring report и BEREC Report on M2M and permanent roaming (carry-over);
- У оквиру радне групе Remedies and Market Monitoring разматрање и рад на изради WACC parameters' calculation according to the EC Notice, Report on regulatory accounting in practice и Report on Connectivity Indicators for the Digital Decade Policy Programme.

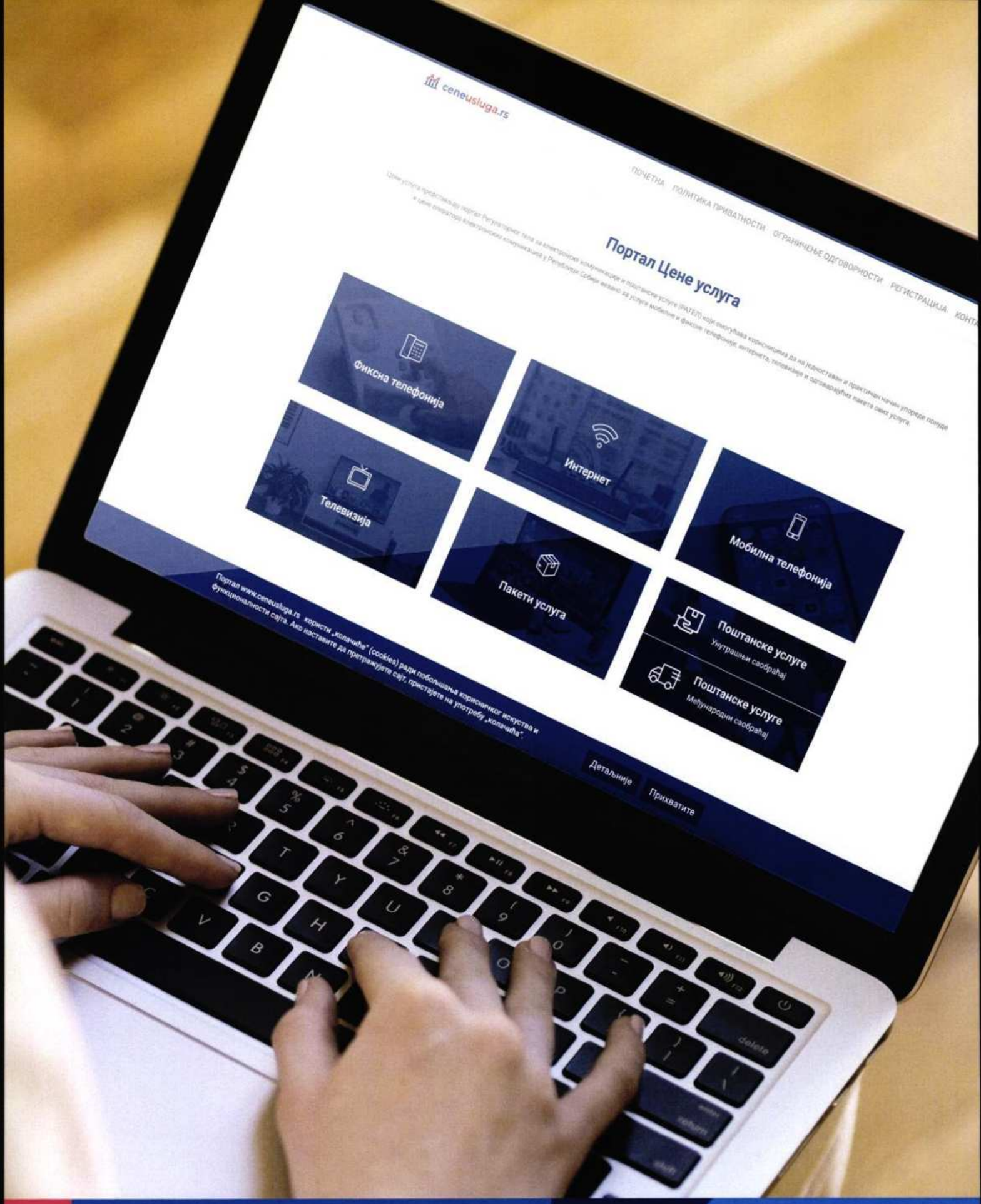

8. ЗАШТИТА КОРИСНИКА

Као и претходних година, Регулатор је наставио да пружа подршку претплатницима, односно корисницима услуга електронских комуникација, кроз поступање по приговорима на рад оператора електронских комуникација, као и свакодневну електронску и телефонску комуникацију са претплатницима, односно корисницима ових услуга.

Сагласно одредбама члана 113. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС, бр. 44/10, 60/13-УС, 62/14 и 95/18 - др. закон) које су биле на снази до доношења и ступања на снагу подзаконског акта из члана 140. став 6. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС, број 35/23, у даљем тексту: Закон), приликом посредовања у вансудском решавању спора, Регулатор није имао законска овлашћења да води управни поступак и доноси одговарајућу одлуку, већ само да посредује у покушају мирног решавања спора ван суда. Након доношења подзаконског акта из члана 140. став 6. Закона и почетка примене истог, односно почев од 1.1.2025. године, уколико спор између крајњег корисника и пружаоца јавно доступне електронске комуникационе услуге не може бити решен споразумно, Регулатор одлучује мериторно, доношењем решења, у складу са Законом и применом одредби закона којим се уређује општи управни поступак.

У 2024. години формирано је 2.506 нових предмета у вези са приговорима, при чему је 820 приговора решено у корист претплатника, односно корисника. Највећи број приговора односио се на висину рачуна за пружање услуга у мобилној телефонији, као и на квалитет пружене услуге, посебно интернета. У погледу висине издатих рачуна, одређени број приговора се односио на рачуне фактурисане по основу преноса података у ромингу укључујући и погранична подручја, а у националном саобраћају, уз приговоре који се односе на рачуне за стандардне услуге, одређени број приговора се односи на спорно коришћење и обрачун услуга са додатом вредношћу. Приликом поступања по приговорима, посебна пажња се поклања заштити права особа са инвалидитетом и старијих особа, као специфичних друштвених група.

Одређени број предмета се у зависности од материје упућује на даље надлежно поступање Министарству информисања и телекомуникација, односно инспекцији тог министарства или органа аутономне покрајине који су надлежни за инспекцијски надзор над применом закона који уређује област електронских комуникација и прописа донетих на основу њега, Министарству унутрашње и спољне трговине, односно организационим јединицама тог министарства надлежним за инспекцијске послове и за заштиту колективних интереса потрошача у примени одредби Закона о заштити потрошача, Регулаторном телу за електронске медије и другим органима или организацијама.

Регулатор посредно, кроз приговоре корисника, или непосредно од оператора, добија сазнања и о општим условима оператора електронских комуникација, те по потреби, предузима неопходне активности.

Како су Законом дефинисане надлежности Регулатора у погледу успостављања и вођења базе података о ценама јавно доступних комуникационих услуга, почев од 2020. године у функцији је портал „Цене услуга“, у виду посебне веб презентације, односно портала www.ceneusluga.rs, са информацијама о јавно доступним услугама из области електронских комуникација које оператори, пружаоци јавно доступних електронских комуникационих

услуга у Републици Србији нуде крајњим корисницима. Услуге су груписане у следеће категорије: фиксна телефонија, мобилна телефонија, интернет, телевизија и пакети услуга. За сваку од ових услуга подаци се приказују на једноставан и практичан начин у форми и редоследом који не фаворизују ниједног оператора, нити било коју понуђену услугу. Портал садржи детаље понуда појединих услуга оператора са приказаном ценом, а крајњи корисници имају могућност претраживања и упоређивања по различитим критеријумима, као што су цена, број минута, количина и брзина преноса података, број и врста ТВ канала и сл. Подаци на порталу су искључиво информативног карактера, нису свеобухватни и не представљају савет, сугестију, нити намеру Регулатор а да утиче на избор крајњег корисника. У сваком тренутку је омогућен и директан увид у детаље понуде на веб презентацији оператора пружаоца услуге.

У циљу едукације и помоћи корисницима саветима и упутствима, Регулатор је претходних година објавио на интернет страници смернице за више области из своје надлежности, и то: Смернице за заштиту корисника од безбедносних ризика у ИКТ системима, Смернице за отворени интернет, Смернице корисницима поштанских услуга и поштанским операторима, Смернице за информисање корисника односно претплатника услуга електронских комуникација. Регулатор је објавио и два документа намењена операторима - Смернице за дељење инфраструктуре мобилних мрежа и Студију о ОТТ сервисима.

Регулатор континуирано остварује сарадњу са другим регулаторним телима и међународним организацијама, кроз учешћа на међународним регулаторним конференцијама, састанцима и другим стручним скуповима, као и кроз одговоре на упитнике са елементом иностраности, који се тичу заштите корисника и сродних питања.

Регулатор такође континуирано сарађује са органима и организацијама за заштиту потрошача, кроз усаглашавање праксе у вези са заштитом потрошача услуга од општег економског интереса које, између осталог, обухватају и услуге електронских комуникација.

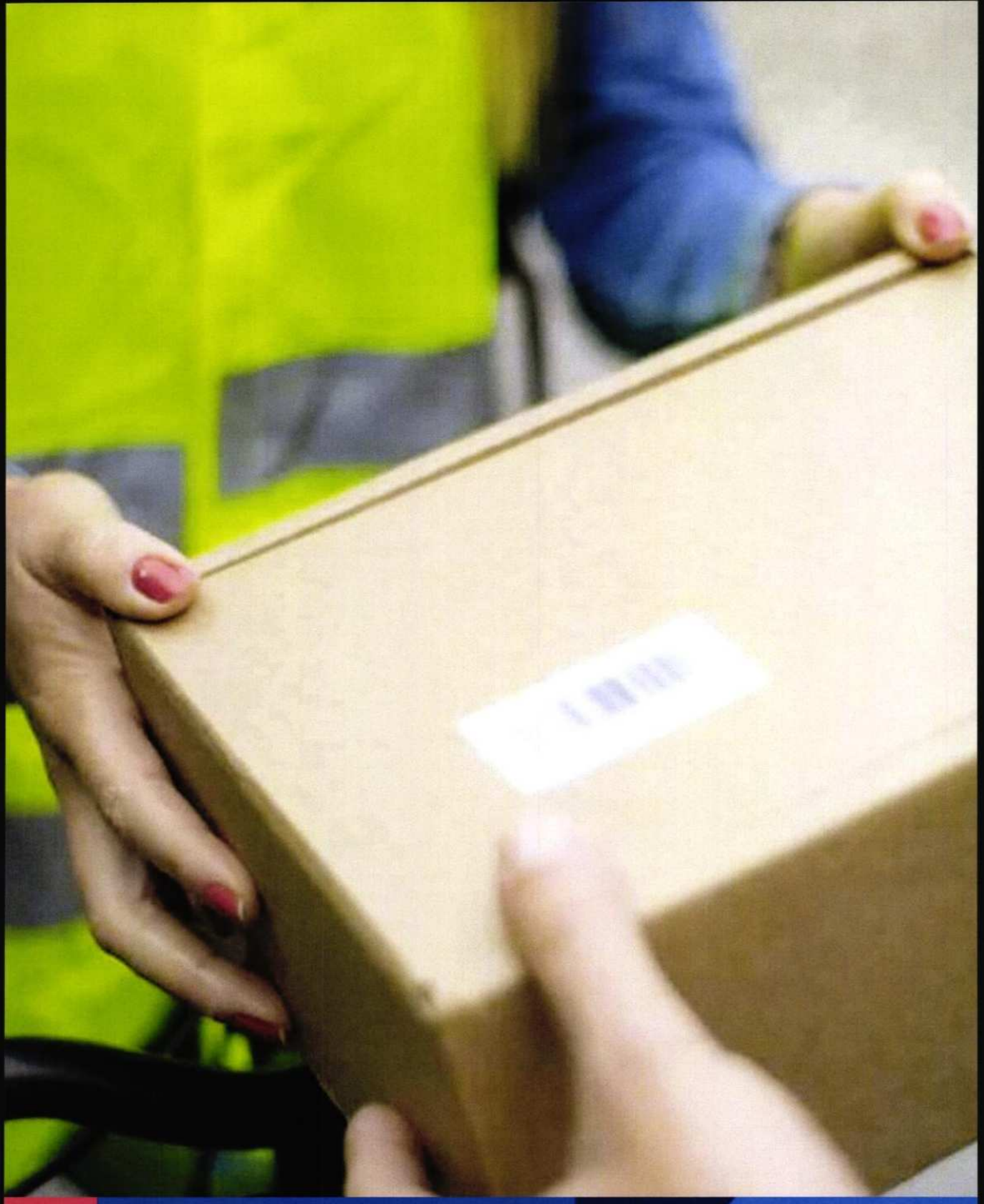

9. ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

У току 2024. године ангажовање Сектора за поштанске услуге било је посвећено испуњавању обавеза дефинисаних Законом о поштанским услугама („Службени гласник РС", број 77/19) односно одговарајућим подзаконским актима, као и Стратегијом развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021-2025. године („Службени гласник РС", број 68/21).

Упоредно мерење и анализа (Benchmarking) параметара квалитета осталих услуга поштанских оператора

Наведеном стратегијом Регулатор је препознат као носилац активности спровођења упоредног мерења и анализе параметара квалитета осталих услуга поштанских оператора, а у циљу унапређења конкуренције на тржишту поштанских услуга. Описане активности подразумевају прикупљање, анализу и представљање података са тржишта поштанских услуга које се односе на квалитет осталих поштанских услуга (експрес услуга).

У 2024. години настављено је мерење параметара квалитета осталих поштанских услуга, који је креиран и примењен у току 2022. и 2023. године. Мерење квалитета преноса обављало се за пет (5) највећих поштански оператора, а анализа мерења квалитета спроведена је применом четири (4) главна критеријума и тринаест (13) поткритеријума. Резултати мерења која су вршена у IV кварталу 2023. године, објављени су на интернет страници Регулатора у 2024. години, а резултати мерења из IV квартала 2024. године, биће објављени на интернет страници Регулатора-а 2025. године.

Мерењем квалитета обухваћени су поштански оператори који пружају експрес услуге са тржишним учешћем већим од 1% у обиму услуга у унутрашњем поштанском саобраћају.

Резултати мерења и анализе квалитета осталих услуга, као новине на тржишту поштанских услуга Републике Србије у великој мери допринеће праћењу и анализи квалитета рада поштанских оператора (експрес услуге), као и подстицању конкуренције на тржишту поштанских услуга. Јавно доступни резултати мерења ће свакако бити од велике помоћи корисницима услуга приликом одабира одговарајућег оператора, а такође ће се неки резултати мерења користити приликом стручног надзора над радом поштанских оператора.

Контрола параметара квалитета у обављању универзалне поштанске услуге

Независна организација коју је Регулатор изабрао наставила је да обавља континуирано мерење времена преноса нерегистрованих приоритетних и неприоритетних писмоносних пошиљака у унутрашњем поштанском саобраћају у 2024. години према последњој објављеној верзији стандарда EN 13850 и EN 14508 доступној у Институту за стандардизацију Републике Србије. Сходно уговорној обавези, независна организација је достављала месечне, квартални и годишње резултате мерења рокова преноса нерегистрованих писмоносних пошиљака. Вршена је анализа, провера и контрола имплементације стандарда квалитета по Правилнику о параметрима квалитета за обављање поштанских услуга.

У наредном периоду, услед промене на тржишту поштанских услуга, Регулатор задржава право иницирања промене мерног система по којем се мерење врши, сходно променама у

класификацији пошиљака унутар нерегистрованих пошиљака, променама на тржишту и/или променама у стварном току пошиљака.

Стручни надзор над радом оператора поштанских услуга

У 2024. години, Регулатор је наставио да обавља стручни надзор над радом оператора поштанских услуга, у складу са Законом о поштанским услугама. Стручни надзор је обављен код појединих поштанских оператора у складу са динамиком предвиђеном планом стручног надзора за одређени период, као редован стручни надзор.

С тим у вези, стручни надзор је у 2024. години извршен код укупно 2 поштанска оператора, који обављају експрес услуге и то код Јавног предузећа „Пошта Србије", Београд и код D-Express-a.

Вансудско решавање спорова

Регулатор, сагласно Закону о поштанским услугама, посредује у вансудском решавању спорова између корисника и поштанских оператора, уз примену одредаба закона којима се уређују посредовања, као и других прописа којима се уређује вансудско решавање спорова.

У току 2024. године, Регулатору је приспело на разматрање укупно 204 приговора корисника поштанских услуга, од чега 164 приговора се односило на одлуку поштанског оператора, а 28 због недостављања одлуке о поднетој рекламацији и 12 приговора на остало. На универзалну поштанску услугу се односило 30 приговора, а остала 174 на остале поштанске услуге. Од укупног броја поднетих приговора, 35% је поднето због оштећења садржине пошиљке, 27% због прекорачења рока за уручење пошиљке, а 18% због губитка пошиљке. Регулатор је у склопу својих овлашћења посредовао између корисника и оператора у решавању ових рекламација, а у одређеном броју случајева, исте је прослеђивао инспекцији за поштански саобраћај надлежног министарства на даљу надлежност. Од укупног броја поднетих рекламација накнадном провером од стране поштанског оператора на захтев Регулатора, утврђена је оправданост за 69 приговора.

Анализа одрживости универзалне поштанске услуге

Регулатор је у току 2024. године, спровео низ активности у циљу реализације студије о одрживости универзалне поштанске услуге. Реализација овог пројекта урађена кроз три фазе, при чему је I фаза успешно реализована у децембру 2023. године, када је усвојена Методологије за оцену одрживости универзалне поштанске услуге и дефинисање неопходних врста и сетова података на основу којих је извршено тестирање модела.

У 2024. години, успешно су реализоване и остале фазе пројекта и то:

- II фаза (реализована у мају 2024. године) – Припрема и прикупљање неопходних сетова података на основу којих је извршено тестирање модела,
- III фаза (реализована у септембру 2024. године) – Тестирање, односно примена Методологије и израда финалног документа за оцену одрживости универзалне поштанске услуге са

препорукама. Резултати студије о одрживости универзалне поштанске услуге су објављени на интернет страници Регулатора у октобру 2024. године и од великог су значаја били за израду Закона о поштанским услугама, а такође се користити за израду подзаконских аката..

Истраживање степена задовољења потреба корисника поштанским услугама

У циљу истраживања степена задовољења потреба корисника поштанских услуга, универзалне поштанске услуге и осталих услуга, Регулатор је у IV кварталу 2023. године ангажовао независну организацију која је обавила истраживање почетком 2024. године. Истраживањем су обухваћене две циљне групе – физичка лица (1200 испитаника) и правна лица (300 правних лица). Резултати наведеног истраживања објављени су у првој половини 2024. године, на интернет страници Регулатора.

Везано за универзалну поштанску услугу, предмет истраживања је обухватио: потребе корисника у погледу дужине радног времена и доступности пошта, редовности добијања пошиљака, задовољство корисника ценом услуга, односно односом цене и квалитета, рекламационим поступком и остваривањем права корисника поштанских услуга, разлози одабира поштанског оператора, потребе корисника за увођењем нових поштанских услуга од општег интереса (нпр. нове поштанске услуге кроз синергију са ИКТ и саобраћајном инфраструктуром, владини сервиси, социјалне услуге и друго). Везано за остале поштанске услуге оквирне области које су предмет анкете у предметном истраживању су: задовољство корисника услугама, начином пријема и уручења пошиљака, рекламационим поступком и остваривањем права корисника поштанских услуга, разлози одабира поштанског оператора и друго.

Информисање корисника о доступности осталих поштанских услуга поштанских оператора путем ГИС портала Регулатора

ГИС портал, као јединствени дигитални атлас поштанске мреже, приказује локације пословница, пакетомата и поштанских сандучића, као и зоне доставе универзалне поштанске услуге и експрес и курирских поштанских услуга (по појединачном оператору и по врсти услуге).

Током 2024. године поштански оператори су вршили ажурирање својих података, а поједини курирски оператори су приказали своје податке. Путем ГИС портала, којем се приступа преко сајта Регулатора, омогућен је приказ за 1.980 пословница поштанских оператора и 803 пакетомата за испоруку пошиљака, као и покривеност територије доставом од стране поштанских оператора. У току 2024. године ГИС портала је унапређен у погледу додавања нових функционалности у облику слојева са густином становништва и пописним круговима са подацима о броју становника и домаћинстава на основу пописа из 2022. године, као и слоја са динамичким мапама креираним на основу броја становника, доступним на инстанцама за поштанске операторе.

Слика 9.1. Приказ пословница и пакетомата поштанских оператора на ГИС порталу

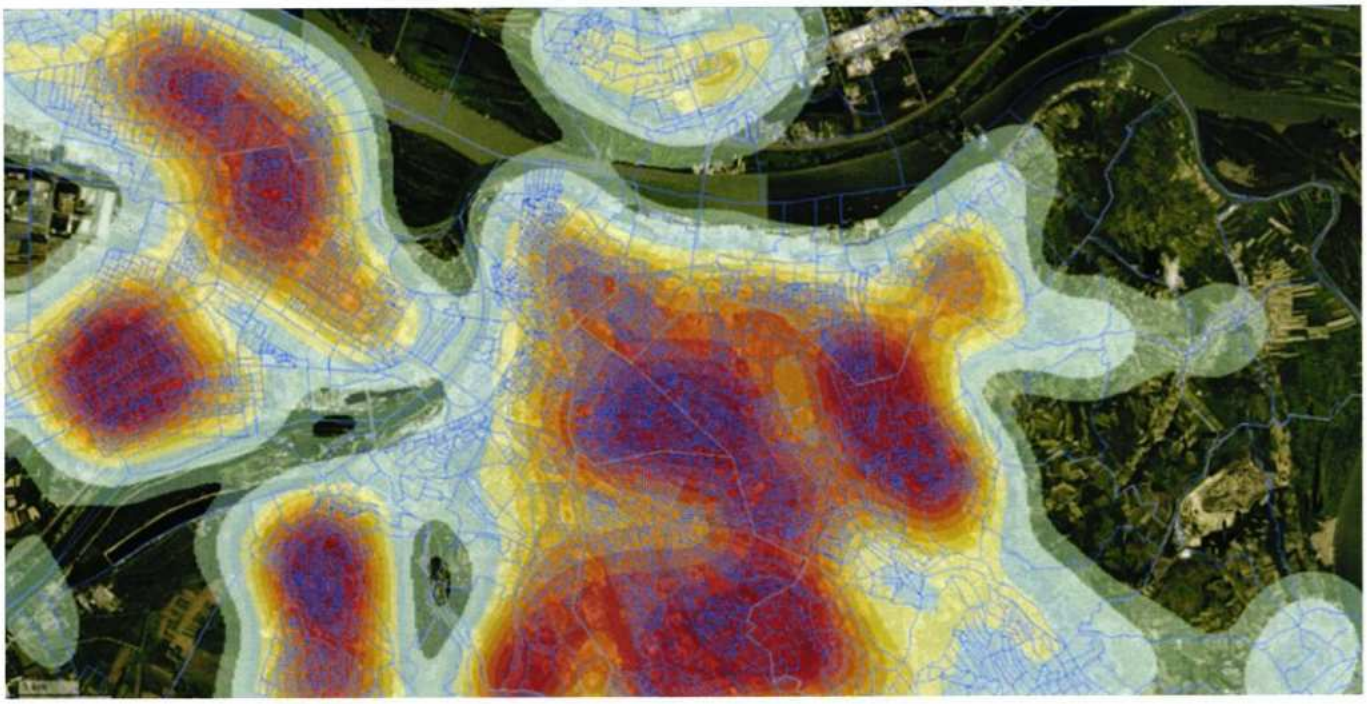

Унапређење апликације за поређење цена поштанских услуга у унутрашњем и међународном поштанском саобраћају поштанских оператора који обављају остале поштанске услуге

Корисници поштанских услуга на порталу цена, на сајту ceneusluga.rs могу се информисати о ценама и додатним услугама које поштански оператори нуде својим корисницима у домаћем

саобраћају, а омогућено је и упоређивање цене експрес услуга поштанских оператора по више критеријума.

Током 2024. године, портал цена поштанских услуга унапређен је и делом за поређење цена у међународном поштанском саобраћају, на основу масе и одредишта, за опције најбрже поштанске услуге као и најјефтиније поштанске услуге.

Прорачун стопе приноса на ангажовани капитал (пондерисана просечна цена капитала) – „WACC" јавног поштанског оператора

На основу одредби из Правилника о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја ЈПО, Регулатор је у обавези да изврши прорачун стопе приноса на ангажовани капитал (пондерисана просечна цена капитала) - WACC јавног поштанског оператора, како би ЈПО био у могућности да изврши прорачун за циљани приход по јединици услуге.

С тим у вези, Регулатор је у првом кварталу 2024. године, ангажовао независног консултанта који је извршио прорачун и процену вредности стопе приноса на ангажовани капитал (пондерисана просечна цена капитала) - WACC јавног поштанског оператора (ЈПО). Студија у којој је извршена процена је достављена је ЈПО и објављена на интернет страници Регулатора.

Анализа усклађености регулаторних извештаја са правилником о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја ЈПО

Регулатор је у току 2024. године спровео процес избора независног консултанта путем јавне набавке у циљу провере регулаторних извештаја и методологије вођења одвојеног рачуноводства и расподеле трошкова дефинисаних Правилником о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја ЈПО.

Кроз спроведене анализе утврђено је да је ЈПО усвојио већину препорука из претходних година, и направио напредак у односу на претходне регулаторне извештаје. Ипак, идентификован је одређени простор за унапређење када је реч и о Опису имплементације и о моделу. Најзначајнији простор за унапређење односи се и даље на обрачун корективних фактора, који су тренутно одређени на основу искуства и процене менаџмента, као прелазно решење. Препоручују се и унапређења регулаторних извештаја у делу приказа обрачуна услуга на које се примењују попусти, као и у погледу обрачуна услуга у МПС-у по зонама и усклађивања прегледа са регулаторним извештајима, тако да обухвате све услуге за које је јединични трошак и циљни приход обрачунат и које су наведене у ценовнику. Напредак је могуће остварити и у погледу прегледности комплетног модела за обрачун трошкова и дефинисања контрола у процесу припреме регулаторних извештаја.

У складу са ставом 3. члана 36. Закона о поштанским услугама, рачуноводствено раздвајање на основу доследно примењених и објективно утемељених начела трошковног рачуноводства служи као извор података за давање сагласности на поштарине универзалне поштанске услуге, осим резервисаних, и обрачун нето трошка универзалне поштанске услуге.

Регулатор је детаљну анализу и смернице према којима треба унапредити модел који представља основ за обрачун трошкова и израду регулаторних извештаја, а који се налазе у Писму препорука за ЈПО, доставио јавном поштанском оператору уз напомену да је неопходно отклонити све неправилности, најкасније до 30. јуна 2025. године, односно до наредне провере веродостојности регулаторних извештаја ЈПО. Извештај о провери веродостојности регулаторних извештаја ЈПО за 2023. годину је објављен на сајту Регулатора: https://www.ratel.rs/cyr/regulatorni-izvestaji .

Анализа кварталних извештаја

Служба је прикупила и обрадила податке од оператора осталих поштанских услуга који су обављали поштанске услуге у четвртом кварталу 2023. године и првом, другом и трећем кварталу 2024. године и припремила анализе - кварталне прегледе тржишта експрес и курирских услуга у Републици Србији, које је објавила на интернет страници Регулатора.

Анализа годишњег прегледа тржишта поштанских услуга

У оквиру редовног годишњег прегледа тржишта поштанских услуга детаљно су анализирани следећи аспекти:

- домен универзалне и осталих услуга са аспекта обима и прихода у унутрашњем и међународном саобраћају;
- обављање услуга ЈПО, из домена универзалне поштанске услуге и резервисаних услуга, по категоријама пошиљака према утврђеним тарифним ставовима;
- сегмент осталих поштанских услуга, експрес услуга у УПС и МПС као и курирских услуга;
- општи показатељи поштанске делатности: удео прихода од поштанских услуга у БДП РС и удео запослених у поштанској делатности у укупном броју запослених у РС (подаци РЗС-а);
- упоредни приказ тржишта поштанских услуга у Европској унији на основу кључних индикатора из извештаја ERGP-ја;
- обрачун „HHI" индекса за тржиште експрес услуга;
- приказ података о пошиљкама које су последица даљинске продаје у унутрашњем саобраћају као и преглед тржишта експрес услуга у Републици Србији.

У другој половини претходне године су за потребе израде годишњег прегледа тржишта поштанских услуга за 2024. годину припремљени и тестирани нови упитници који су основ за прикупљање података неопходних за анализу.

Промене у регистру поштанских оператора

Сходно својим законским обавезама Регулатор ажурира регистар оператора поштанских услуга. У току 2024. године евидентиране су следеће промене:

- издато је 13 одобрења новим поштанским операторима;
- измењено је 5 одобрења на захтев имаоца дозволе - због измена регистрованих података у одговарајућем регистру Агенције за привредне регистре или због проширења

делатности оператора и на обављање међународног поштанског саобраћаја;
- одузета су 4 одобрења, из разлога не обављања поштанске услуге у складу са законом, на начин и под условима утврђеним дозволом (због брисања из одговарајућег регистра Агенције за привредне регистре);
- 1 одобрење је престало да важи на захтев имаоца одобрења;
- 1 одобрење је у статусу привременог прекида од 23.9.2024. године.

Учешће у радној групи за измене и допуне Закона о поштанским услугама

У вези с изменом или допуном Закона о поштанским услугама, у 2024. години, представници Регулатора су узели активно учешће на више састанака са представницима надлежног Министарства и ЈПО где су изнете идеје и смернице за будући рад. Договорено је да се уместо измене и допуне Закона о поштанским услугама, припреми нацрт новог Закона о поштанским услугама. При изради Нацрта закона о поштанским услугама, узете су у обзир и препоруке донете у Студији о одрживости универзалне поштанске услуге. Након спроведених јавних консултација и усвајања Предлога закона о поштанским услугама од стране Владе РС, исти је децембру 2024. године послат у скупштинску процедуру, чиме је ова активност успешно реализована.

Редовне активности

Ове активности обухватају континуирано спровођење надлежности Регулатора, прописаних Законом о поштанским услугама:

- издавање и одузимање дозвола за обављање поштанских услуга, давање сагласности поштанским операторима на опште услове и ценовнике за обављање поштанских услуга
- праћење стања и развоја тржишта поштанских услуга;
- праћење примене подзаконских аката на тржишту поштанских услуга;
- праћење других законских и подзаконских аката и указивање поштанским операторима на неопходност примене појединих одредби које се односе на поштанску делатност,
- праћење пословања поштанских оператора и предузимање мера прописаних Законом о поштанским услугама,
- давање предлога мера у циљу унапређења конкуренције на тржишту поштанских услуга,
- утврђивање најчешћих узрока за упућивање приговора;
- праћење статуса поштанских оператора у АПР-у и предузимање мера у циљу усклађивања са регистром дозвола поштанским операторима,
- сарадњу са стручним (домаћим и међународним) телима и другим институцијама, учешће у раду стручних група и комисија,
- комуникација са корисницима услуга, поштанским операторима, потенцијалним поштанским операторима по текућим питањима
- ажурирање података о операторима на кварталном и годишњем нивоу;
- праћење развоја система, регулативе и цена у вези са поштанским услугама у Европској унији и релевантних националних прописа од значаја за обрачун трошкова обављања универзалне поштанске услуге;
- анализа и давање сагласности на захтев за промену поштарине за универзалну поштанску услугу осим резервисаних услуга;

- утврђивање предлога мера у циљу унапређења конкуренције на тржишту поштанских услуга
- учешће у изради плана набавки и поступцима набавки.

Остале активности Сектора за поштанске услуге

Сарадња са осталим организацијама на националном нивоу:

- Учешће у раду комисије за стандарде и сродна документа КС А 331- поштански саобраћај:
- Учешће у раду ПГ-3 преговарачке групе за право пословног настањивања и слобода пружања услуга у оквиру активности за приступање ЕУ. Регулатор континуирано прати активности у оквиру ПГ-3, доставља податке, и извештаје из области поштанских услуга у оквиру Годишњег извештаја о напретку, спровођењу Националног програма за усвајање правних тековина Европске уније (НПАА), доставља информације о реализацији планираних мера и активности у делу успостављања или јачања институционалних и административних капацитета.

Учешће на ПОСТЕЛ-у - Симпозијуму о новим технологијама у поштанском и телекомуникационом саобраћају који организује Саобраћајни факултет Универзитета у Београду.

10. ИНФОРМАЦИОНА БЕЗБЕДНОСТ

Законом о информационој безбедности прописана је обавеза Регулатора да обавља послове Националног центра за превенцију безбедносних ризика у ИКТ системима (Национални ЦЕРТ), који се бави пословима координације, превенције и заштите од безбедносних ризика у ИКТ системима у Републици Србији на националном нивоу. Задатак Националног ЦЕРТ-а је да прикупља и размењује информације о ризицима по безбедност ИКТ система, као и догађајима који угрожавају безбедност ИКТ система и у вези са тим обавештава, упозорава и саветује лица која управљају ИКТ системима у Србији, као и јавност. Национални ЦЕРТ је посебно надлежан да:

- прати стање о инцидентима на националном нивоу,
- пружа рана упозорења, узбуне и најаве, те информише релевантна лица о ризицима и инцидентима,
- реагује по пријављеним или на други начин откривеним инцидентима у ИКТ системима од посебног значаја, као и по пријавама физичких и правних лица, тако што пружа савете и препоруке на основу расположивих информација о инцидентима и предузима друге потребне мере из своје надлежности, на основу добијених сазнања,
- континуирано израђује анализе ризика и инцидената,
- подиже свест код грађана, привредних субјеката и органа јавне власти о значају информационе безбедности, о ризицима и мерама заштите, укључујући и спровођење кампања у циљу подизања свести,
- води евиденцију посебних центара за превенцију безбедносних ризика у ИКТ системима (Посебни ЦЕРТ),
- извештава надлежно Министарство информисања и телекомуникација на кварталном нивоу о предузетим активностима.

Изменама и допунама Закона о информационој безбедности, које су ступиле на снагу у новембру 2019. године, додатно је ојачан положај Националног ЦЕРТ-а и предвиђено је да, у циљу обезбеђивања континуитета рада, Национални ЦЕРТ треба да:

- буде опремљен одговарајућим системима за обављање послова из свог делокруга,
- има довољно запослених како би се осигурала доступност у свако доба,
- обезбеди инфраструктуру чији је континуитет осигуран, односно да обезбеди редундантне системе и резервни радни простор.

Истим изменама је прописано и да Национални ЦЕРТ промовише усвајање и коришћење прописаних и стандардизованих процедура за:

- управљање и санирање ризика и инцидената,
- класификацију информација о ризицима и инцидентима, односно класификацију према нивоу инцидената и ризика.

Током 2024. године предузето је више корака у циљу унапређења рада Националног ЦЕРТ-а.

У оквиру својих законом додељених надлежности, Национални ЦЕРТ и Фондација "Регистар националног интернет домена Србије" (РНИДС) уз подршку Министарства информисања и телекомуникација, организације Мрежа за сајбер безбедност и Европског пројекта "Сајбер

Балкан", током октобра, светског месеца информационе безбедности, организовали су Националну сајбер конференцију посвећену информационој безбедности..

Национални ЦЕРТ је током 2024. године примао, анализирао и обрађивао инциденте пријављене са територије Републике Србије и од стране међународних ЦЕРТ-ова, у складу са чланом 15. Закона о информационој безбедности. У периоду од 1.1.2024. до 31.12.2024. године, Националном ЦЕРТ-у је пријављено укупно 1269 инцидента (Слика 10.1), што представља повећање више од 70% у односу на број инцидената пријављених у 2023. години.

Слика 10.1 Број пријављених инцидената по групама инцидената

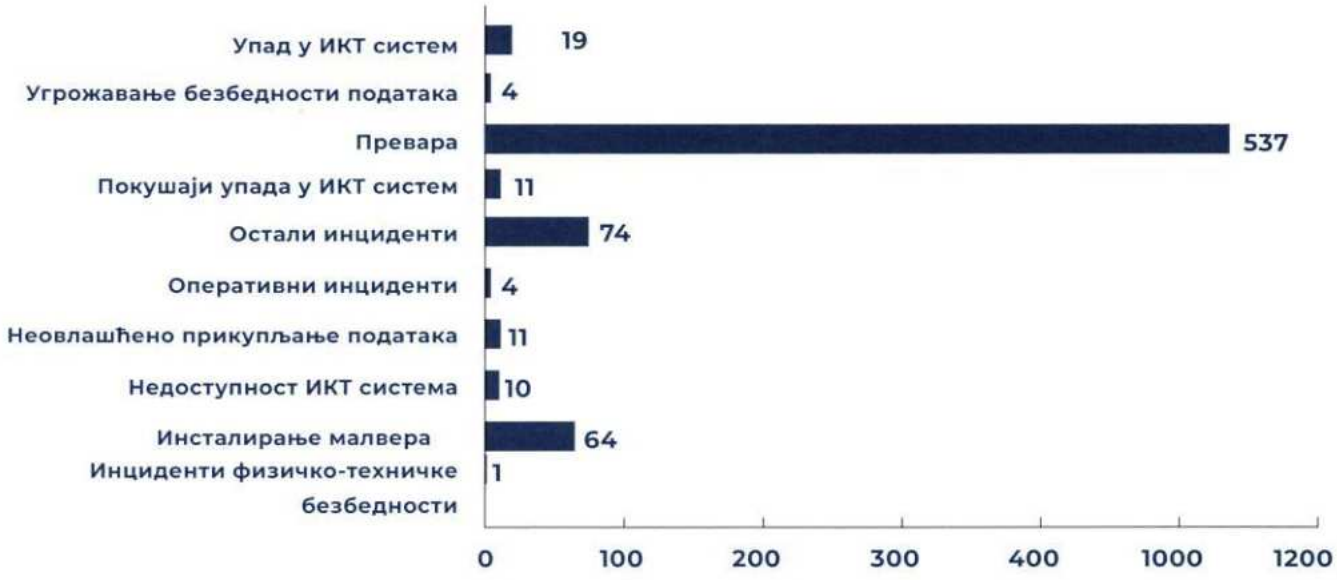

Најчешће пријављивани инциденти, према врстама инцидената су били: фишинг (46%), остале врсте превара (36%), инциденти који не спадају у наведене категорије (9%), неовлашћено коришћење ресурса (2%) и остале врсте малвера (1%). (Слика 10.2).

Слика 10.2 Пет најчешће пријављиваних инцидената у 2024. години

Од усвајања Закона о информационој безбедности 2016. године до краја 2024. године, у Евиденцију Посебних ЦЕРТ-ова је уписано укупно 22 (двадесет и два) Посебна ЦЕРТ-а. Активним учешћем на међународним скуповима и радионицама, Регулатор доприноси раду међународне заједнице у циљу унапређења заштите од безбедносних ризика у ИКТ системима. Национални ЦЕРТ Републике Србије је препознат као јединствена национална тачка за пријаву инцидената од стране међународних ЦЕРТ организација и поуздан партнер за решавање инцидената који се тичу информационе безбедности на територији Републике Србије.

У оквиру надлежности подизања свести код грађана, привредних субјеката и органа јавне власти о значају информационе безбедности, о ризицима и мерама заштите, Национални ЦЕРТ је објавио следеће брошуре:

- Рансомвер као модел пружања услуга (Ransomware-as-a Service),
- Заштита налога коришћењем двофакторске аутентификације.

Законом о информационој безбедности прописано је да се статистички подаци о свим инцидентима у ИКТ системима од посебног значаја за претходну годину достављају до 28. фебруара текуће године. Врста, форма и начин достављања података регулисани су правилником који садржи листу инцидената према врстама, а која је прописана Уредбом о поступку обавештавања о инцидентима у ИКТ системима од посебног значаја и представља националну таксономију сајбер инцидената. Као вид подршке ИКТ системима од посебног значаја, Национални ЦЕРТ је сачинио упутство које садржи препоруке и смернице којим би требало да се руководе администратори система приликом утврђивања карактеристика стварног негативног утицаја свих врста напада на њихов ИКТ систем. За потребе прикупљања статистичких података, пројектован је и имплементиран јединствен информациони систем за унос статистичких података о свим инцидентима у ИКТ системима од посебног значаја за претходну годину. На основу прикупљених статистичких података сачињен је годишњи извештај о прикупљеним статистичким подацима ИКТ система од посебног значаја и објављен је на интернет страници Националног ЦЕРТ-а у 2024. години.

У 2022. години успостављена је платформа за подизање свести и знања о информационој безбедности под називом "За безбеднији клик". Континуирано током 2024. године припремани су и објављени на платформи, интерактивни видео садржаји намењени грађанима Републике Србије. У циљу унапређења размене информација о претњама и ризицима из области информационе безбедности са ЦЕРТ заједницом, Национални ЦЕРТ је успешно успоставио МИСП платформу (MISP – Malware Information Sharing Platform). У току 2024. године успешно је повезано 7 организација која потпадају у групе посебних ЦЕРТ-ова и ЦЕРТ-ова самосталних оператора, као и 45 оператора ИКТ система од посебног значаја. . У циљу ефикаснијег дељења и анализе раних упозорења успостављен је и систем за пружање раних упозорења.

Платформа за симулацију сајбер напада CYBERBIT/CYBER RANGE представља једну од најсавременијих платформи овога типа која је намењена усавршавању вештина неопходних за детекцију и опоравак од сајбер напада. Платформа симулира реално радно окружење и пружа практична искуства свим полазницима обуке, кроз 23 расположива сценарија. Поред планираних обука намењених државним институцијама биће настављена сарадња и са академским сектором, како би се и на тај начин континуирано унапређивали кадровски капацитети у овој области, на националном нивоу. Укупан број свих полазника који су похађали обуку на овој платформи у 2024. години је 89.

Ради подизања нивоа информационе безбедности и унапређења информационог система Регулатора, спроведено је и стручно усавршавање запослених и уведене су додатне техничке мере. Запослени који обављају послове информационе безбедности из надлежности Националног ЦЕРТ-а завршили су и одговарајуће специјалистичке обуке, међу којима:

- Обука за управљање безбедносним и информационим ризицима,
- Обука за интерног проверивача ISO 27001:2022,
- Обука за управљање континуитетом пословања и ИТ катастрофа,
- Обука дигитална форензика.

11. САРАДЊА СА ДРУГИМ ИНСТИТУЦИЈАМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

У оквиру обављања послова из своје надлежности, Регулатор успешно сарађује са великим бројем институција и организација:

- Министарством информисања и телекомуникација, ресорним министарством за послове у области електронских комуникација, информационог друштва, информационе безбедности и поштанских услуга;
- Канцеларијом за информационе технологије и електронску управу;
- Регулаторним телом за електронске медије;
- Министарством унутрашњих послова, Министарством одбране, Безбедносно-информативно агенцијом и Војском Србије;
- Војском Србије и Агенцијом за контролу летења Србије и Црне Горе, по питању података везаних за радио-фреквенције које користе ваздухоплови и нотификације истих код Међународне уније за телекомуникације;
- Комисијом за заштиту конкуренције;
- Министарством за европске интеграције;
- Националном алијансом за локални економски развој (НАЛЕД);
- Савезом радио-аматера Републике Србије, при издавању лиценци за рад радио-аматерских оператора и дозвола за рад аматерских радио-станица;
- Канцеларијом за координационе послове у процесу преговора са привременим институцијама самоуправе у Приштини, у активностима везаним за спровођење Акционог плана за телекомуникације;
- Повереником за информације од јавног значаја и заштиту података о личности;
- Републичким геодетским заводом;
- Републичким секретаријатом за јавне политике;
- Институтом за стандардизацију Србије;
- Републичким заводом за статистику;
- органима надлежним за просторно планирање и заштиту животне средине;
- другим органима и организацијама.

Регулатор је и у протеклој години наставио да одржава стални контакт и консултације са свим учесницима у сектору телекомуникација и поштанских услуга. Одржани су бројни састанци са операторима, провајдерима, дистрибутерима, производним организацијама, научним и образовним институцијама и корисничким удружењима. Представници Регулатора су активно учествовали у релевантним јавним расправама, панел дискусијама, округлим столовима и конференцијама, у циљу размене стручних информација о најактуелнијим питањима из ових области.

Поред учешћа представника Регулатора на састанцима Комисије за стандарде KS N210, Комисије за стандарде KS NETSI, и Комисије за стандарде KS A 331 - Поштански саобраћај, сарадња са Институтом за стандардизацију Републике Србије настављена је учешћем представника Регулатора у раду Скупштине.

У области европских интеграција, Регулатор је активно учествовао у раду радних група које се баве преговорима о приступању Републике Србије Европској унији за следећа поглавља:

- Преговарачко поглавље 1 – слобода кретања робе, у вези са прописима који се односе на радио опрему и телекомуникациону терминалну опрему;
- Преговарачко поглавље 3 - пословно настањивање и слобода пружања услуга, у области поштанских услуга;
- Преговарачко поглавље 8 - политика конкуренције, у вези са питањима конкуренције у области електронских комуникација и поштанских услуга;
- Преговарачко поглавље 10 – информационо друштво и медији, у вези са регулаторним оквиром у области електронских комуникација.

Током 2024. године спроведене су активности везане за Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније (НПАА), које се односе на припрему информација и извештаја о активностима предузетим на плану европских интеграција, као и достављање података за годишњи извештај Европској комисији о напретку Републике Србије за наведена поглавља.

Регулатор је 2024. редовно достављао прилоге и одговоре на питања Европске комисије за потребе припреме прилога за годишњи извештај о напретку – Поглавље 10 „Информационо друштво и медији", а припремљени су и одговори на питања Европске комисије у вези са институционалним оквиром и испуњавањем обавеза из НПАА-а, који су достављени преко Министарства информисања и телекомуникација и Министарства за европске интеграције.

Регулатор је наставио са активностима које се односе на преговоре о придруживању Републике Србије Европској унији и на рад Пододбора за истраживање и иновације, информационо друштво и социјалну политику, у оквиру Одбора за стабилизацију и придруживање. Представник Регулатора је учествовао на састанку Пододбора за истраживање и иновације, информационо друштво и социјалну политику, одржаном 7. фебруара 2024. године.

Наставило се са обрадом захтева за приступ информацијама од јавног значаја и прикупљањем и чињењем доступних тражених информација, односно издавањем одговарајућих решења у ситуацијама у којима се приступ траженим информацијама сматра правно неоснованим. Пружена је подршка свим организационим јединицама на пројектима који садрже аспект обраде података о личности. Такође, настављена је усклађена сарадња са Повереником за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, у циљу успешног спровођења прописа који регулишу ову материју.

Регулатор је у складу са Законом о регистру административних поступака („Службени гласник РС", бр. 44/21), који је ступио на снагу 7. маја 2021, наставио да активно учествује у упису и ажурирању административних поступака из његове надлежности у јавни регистар који води Републички секретаријат за јавне политике (у даљем тексту: РСЈП), а ради јачања транспарентности, стандардизованог приступа, поједностављења и дигитализације административних поступака.

У оквиру сарадње са субјектима из привреде, остварена је стална комуникација са Одбором за телекомуникације Савета страних инвеститора (FIC) у сфери праћења развоја

телекомуникационог тржишта, домаће и европске регулативе и представљања будућих планова рада.

Током 2024. године представници Регулатора су учествовали у раду великог броја различитих скупова, на којима су излагали радове и представили појединачне резултате и пројекте на разним конференцијама и стручним симпозијумима, између осталих, и на 32. Телекомуникационом форуму TELFOR 2024 и 42. Симпозијуму о новим технологијама у поштанском и телекомуникационом саобраћају PosTel 2024.

Као и претходних година, Регулатор је и током 2024. године наставио да сарађује са универзитетима, односно факултетима и другим високошколским установама у области организовања стручне праксе студентима ових школа. Циљ је да се студентима омогући да стекну адекватна стручна и професионална практична знања и вештине, односно да се оспособе за практичну примену стечених теоријских знања акредитованих студијских програма факултета и високих школа које похађају, у реалном радном окружењу. Студенти имају прилику да се упознају са пословима у областима које представљају поље деловања Регулатора , који се на овај начин промовише као пожељан послодавац, уз указивање на шири друштвени значај који доноси рад у оваквој институцији. Образовне институције са којима је Регулатор успоставио сарадњу су: Саобраћајни факултет Универзитета у Београду, Електротехнички факултет Универзитета у Београду, Факултет организационих наука Универзитета у Београду, Академија техничко–васпитачких струковних студија – Одсек Ниш (бивша Висока техничка школа струковних студија Ниш), Висока школа струковних студија за информационе и комуникационе технологије, Београд, Академија техничко-уметничких струковних студија Београд (АТУСС), Грађевински факултет Универзитета у Београду. У 2024 настављено је са тенденцијом проширења круга потенцијалних образовних профила те је потписан споразум и са Правним факултетом Универзитета у Београду о учешћу представника Регулатора у раду Правне клинике „Право и технологија“. Циљ споразума је успостављање дугорочне сарадње у организацији Правне клинике, у оквиру предмета Правне вештине.

У поступку израде предлога Уредбе о изменама и допунама уредбе о утврђивању Плана намене радиофреквенцијских опсега остварена је сарадња са представницима Војске Републике Србије, Министарства унутрашњих послова и Безбедносно информативне агенције.

Одржано је више састанака са представницима Војске у Министарства информисања и телекомуникација о Закључку Владе у вези са опремањем Војске Србије, СП 05 Број: 00-691/2023-1 од 28. септембра 2023. године. Група за фиксну и сателитску радио-комуникације извршила је анализу искоришћености одређених фреквенцијских опсега од интереса, прорачун интерференција и дала предлоге коришћења од стране Војске Србије.

Обављана је комуникација са великим корисницима радиофреквенцијског спектра, пре свега операторима јавних мобилних телекомуникација око пуштања у рад пилот система за 5G јавне мобилне мреже, затим са јавним предузећима (ЕПС, Водовод, ЈП Емисиона техника и везе - ЕТВ, ЈП Железнице Србије и другим) као и са Војском Србије, Министарством за унутрашње послове и Министарством за спољне послове.

Одржан је састанак и настављена даља комуникација између представника HUAWEI, MUP-a

и Регулатора, а у вези са потребом MUP-а за додатним радиофреквенцијским опсегом у коме би реализовали проширење PPDR мреже са LTE технологијом.

У сарадњи са представником организације "One stop shop" у оквиру EXPO 2027 Belgrade d.o.o., разматран је садржај SEE споразума између Републике Србије и Међународног бироа за изложбе о привилегијама за званичне учеснике, у делу који се односи на коришћење радиофреквенцијског спектра и планиран је распоред радионица на којима би се дискутовало о смерницама за учеснике у вези са коришћењем радио-опреме и радио-фреквенција на изложби EXPO 2027.

Интензивно се наставила комуникација са представницима Савеза радио-аматера Србије и Војводине, ради утврђивања будуће праксе у поступању након доношења новог Правилника о начину коришћења радио-станица од стране радио-аматера.

12. МЕЂУНАРОДНЕ АКТИВНОСТИ

Сарадња са међународним организацијама, регулаторним телима и другим стручним институцијама се спроводи ради сталног праћења развоја електронских комуникација и поштанских услуга, промена у области регулисања тржишта, измена регулативе и међународних аката који се тичу наше земље и увођења нових услуга које се заснивају на новим технологијама. Регулатор реализује међународну сарадњу кроз рад у оквиру међународних институција, као и кроз организовање билатералних и мултилатералних сусрета са регулаторним телима из других земаља, а посебно из окружења и из Европске уније.

Регулатор континуирано прати рад и учествује у активностима најважнијих међународних и европских организација у области електронских комуникација.

Регулатор је активан члан Међународне уније за телекомуникације (ITU), Европске конференције поштанских и телекомуникационих администрација (European Conference of Postal and Telecommunications Administrations - CEPT) и Европског института за стандардизацију у телекомуникацијама (European Telecommunications Standards Institute - ETSI).

У оквиру активности Међународне уније за телекомуникације - ITU, представници Регулатор су учествовали у раду групе за стандардизацију нумерације (ITU-T SG2 - Operational Aspects of Service Provision and Telecommunications Management), групе за транспортне мреже (ITU-T SG15 – Networks, Technologies and Infrastructures for Transport, Access and Home) и групе за интернетом повезане ствари и њихову примену (ITU-T SG 20 - IoT and its Applications Including Smart Cities and Communities), као и у раду стручних група из области радиокомуникација: ITU-R SG1 (Spectrum management) ITU-R SG3 (Radiowave propagation) ITU-R SG4 (Satellite services) ITU-R SG5 (Terrestrial services), ITU-R SG6 (Broadcasting services).

Регулатор учествује раду Групе за политику управљања спектром (Radio Spectrum Policy Group - RSPG), која има саветодавну улогу високог експертског нивоа и помаже Европској комисији у развоју политике управљања радиофреквенцијским спектром. Србија је у ову групу примљена са статусом посматрача, чиме је Регулатору омогућено да ближе прати стратегију коришћења радиофреквенцијског спектра на нивоу Европе, у непосредној и даљој будућности.

Регулатор је члан REDCA (Radio Equipment Directive–Compliance Association), асоцијације која окупља организације које се баве оцењивањем усаглашености радио-опреме, именована тела, консултантска предузећа, произвођаче и администрације у Европском економском простору и у земљама које имају уговор о међусобном признавању са ЕУ. Значај чланства у REDCA се огледа у приступу битним информацијама у области радио-опреме и размени искустава у спровођењу Директиве о радио-опреми 2014/53/ЕК.

У оквиру сарадње са Европском агенцијом за сајбер безбедност (ENISA), представници Регулатора су активно учествовали у састанцима експертске групе која окупља представнике институција надлежних за безбедност електронских комуникација (ECASEC), чије активности су дефинисане чланом 40. Европског закона о електронским комуникацијама (EECC). Ова експертска група окупља регулаторе електронских комуникација са циљем ефикасног спровођења мера које се односе на интегритет и безбедност мрежа и услуга. У 2024. години настављено је прикупљање и анализирање података оператора у вези са угрожавањем

интегритета и безбедности мрежа у Републици Србији. Током 2024. године одржано је више састанака ове радне групе, 42. састанак ECASEC EG у фебруару, 43. састанак ECASEC EG у мају и 44. састанак ECASEC EG у новембру, као и неколико ad hoc техничких састанака групе.

Регулатор је и у 2024. години учествовао у раду Групе независних регулатора (Independent Regulators Group – IRG) и редовно достављао одговоре на упитнике других регулаторних тела.

Регулатор је наставио активно да учествује у раду Тела европских регулатора за електронске комуникације (Body of European Regulators for Electronic Communications – BEREC), у коме је од марта 2012. имао статус посматрача, а од марта 2019. године, у складу са новим европским регулаторним оквиром за електронске комуникације, на основу одлуке ЕУ има статус учесника без права гласа. У јуну 2023. године, потписан је ревидиран Споразум о учешћу у раду BEREC-а и Канцеларије BEREC-а. Током 2024. године Регулатор је учествовао у састанцима Одбора регулатора (Board of Regulators - BoR), Управљачког комитета (Management Committee – MC) и контакт мреже (Contact Network – CN), као и у раду експертских и радних група BEREC-а. Представници Регулатора били су активни у три експертске и 12 радних група, које обухватају укупно 41 пројектни задатак. Од тога, на два пројектна задатка представници Регулатора су континуирано били ангажовани као „драфтери". Регулатор је био домаћин трећег састанка Контакт мреже Тела европских регулатора за електронске комуникације (BEREC CN3) и састанка Групе независних регулатора (IRG) у 2024. години, који су одржани 12. и 13. септембра 2024. године у Београду. Састанцима је уживо присуствовало 90 представника 40 европских регулатора и организација, а око 20 учесника је састанке пратило онлајн. Дан раније је за 50 учесника одржана радионица на тему „Улога регулатора у развоју и спровођењу индикатора одрживости у ИКТ сектору", са циљем размене искуства о прикупљању података о утицају компанија које пружају телекомуникационе и дигиталне услуге на животну средину.

Регулатор је у периоду 31.1 – 1.2.2024. био домаћин састанка с експертима из хрватског регулаторног тела (ХАКОМ), у циљу размене знања и искуства области РФ спектра, електронских мрежа и услуга, анализе тржишта, заштите корисника и поштанских услуга.

Регулатор је у периоду од 16. до 19. априла 2024. године био домаћин 61. састанка Радне групе за контролу радиофреквенцијског спектра WGFM 22 (Working Group Frequency Management – Monitoring and Enforcement) у организацији ECC-а (Electrical Communications Committe) у оквиру Европске конференције поштанских и телекомуникационих администрација (CEPT). Радна група се бави питањима из области мониторинга РФ спектра и испитује коришћење РФ спектра за постојеће и планиране сервисе, укључујући међународне препоруке и прегледе ECA-е (European Common Frequency Allocation), као и разменом информација о мерним кампањама у различитим фреквенцијским опсезима, спровођењем административних и техничких процедура. Састанку је присуствовало 54 учесника из 30 земаља, 8 посматрача, 2 члана ETSI-ја и члан ECO-а и 19 учесника који су састанак пратили онлајн. Састанку су присуствовали и представници произвођача опреме Rohde & Schwarz и TCI International, Inc., као и представници Међународне уније за телекомуникације (ITU) и више европских организација: ECO, ESA (European Space Agency), EUMETNET (European Meteorological Network), EUROCONTROL и STIB-MIVB (Brussels Intercommunal Transport Company).

Регулатор је у децембру 2024. године организовао дводневни радни састанак из области заштите права крајњих корисника услуга електронских комуникација, на коме су се окупили представници регулаторних тела Босне и Херцеговине (РАК), Северне Македоније (АЕК), Словеније (АКОС), Хрватске (ХАКОМ) и Црне Горе (ЕКИП), ради наставка сарадње и размене искустава у области заштите крајњих корисника.

Делегација Регулатора је учествовала на Међународној регулаторној конференцији на Охриду (IRC 2024), на којој су представници Регулатора одржали две презентације, на тему подизања свести о информационој безбедности и на тему поступања по приговору корисника. На посебној сесији, која се односила на координацију у области радиодифузне службе, представници Регулатора дали су преглед стања у овој области у Републици Србији са конкретним предлозима за решавање ситуације у области координације за дигитални радио.

У јуну 2024. године Група за радио-дифузију је учествовала у билатералном координационом састанку са хрватским регулатором ХАКОМ-ом. На састанку се интензивно радило на координацији радиофреквенцијских додела у области аналогног радија. Ово је био четврти састанак за координацију аналогног радија наше две администрације од оснивања Регулатора.

Тим стручњака Регулатора је пружио техничку подршку у контроли радиофреквенцијског спектра и радио-уређаја током Олимпијских игара у периоду од 24.7. до 11.8.2024. године и Параолимпијских игара у периоду од 28.8. до 9.9.2024. године у Паризу, на позив француске администрације која се бави управљањем радиофреквенцијским спектром (ANFR). На Олимпијским играма учествовало је 206 земаља у 32 спортске дисциплине, а на Параолимпијским играма 182 земље у 22 спортске дисциплине. Места где су се одржавале игре су била не само у граду Паризу и околини, већ и у целој Француској, али и на Тахитију. Наши стручњаци су били ангажовани на 9 од 15 места током Олимпијских игара, када је укупно било одржано 754 такмичења и церемонија, и на 2 од 12 места током Параолимпијских игара у Паризу, када је укупно било одржано 549 такмичења.

У оквиру мониторинга спектра било је ангажовано 480 стручњака из француских и страних управа, укључујући и студенте са француских универзитета и друге пословне партнере. Затражена је и подршка особља мониторинг станице у Лехајму у Немачкој, ради заштите и надгледања сателитских сервиса, односно сателитских фиксних линкова и могућу детектицију ометајућих земаљских станица.

Наш тим је чинило 6 инжењера (Слика 12.1) који су, у сарадњи са осталим агентима из других земаља, учестовали у отклањању више десетина инцидената на различитим местима такмичења у Паризу током игара.

Слика 12.1 Број техничких лица који су пружили подршку на Олимпијским и Параолимпијским играма по земљама

Agency	No. Participants
Germany	21
United Kingdom	12
Netherlands	11
Hungary	9
Switzerland	7
Latvia	6
Portugal	6
Serbia	6
Belgium	5
Lithuania	4
Malta	4
Croatia	3
Danemark	3
Austria	3
Ireland	2
Luxembourg	2
Norway	2
Slovakia	2
Sweden	2

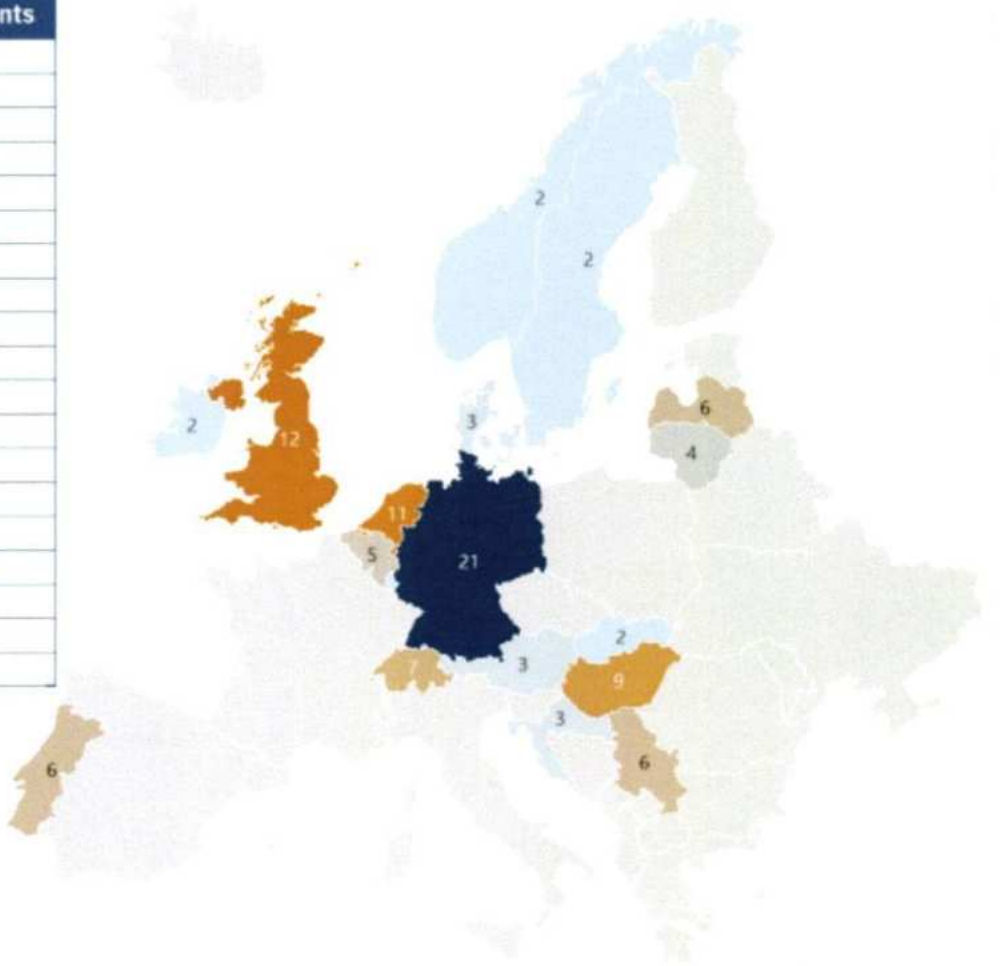

Остварена је одлична међусобна сарадња, као и комуникација са корисницима радио -уређаја. Један члан нашег тима је био ангажован и у техничко оперативном центру (TOC-Technology Operations Centre) у коме су се пратили сви инциденти и координисале све акције током Игара. Остали чланови тима су били ангажовани на различитим местима одржавања игара од церемоније отварања до затварања Олимпијских и Параолимпијских игара. Они су пратили коришћење фреквенција у различитим фреквенцијским опсезима, користећи преносну опрему и постојећу фиксну опрему, као и софтвер који подржава праћење, контролу и управљање спектром и инцидентима.

Ова техничка сарадња не само да је омогућила нашим стручњацима да стекну непроцењиво искуство на међународној сцени, већ им је омогућило стицање нових знања и вештина које могу да се примене и у Републици Србији приликом организације већих међународних манифестације.

У оквиру званичне државне посете делегације Краљевине Есватини током октобра месеца, а поводом потписаног Меморандума о разумевању Министарства информисања и телекомуникација Републике Србије и Министарства информисања, комуникација и технологије Краљевине Есватини о сарадњи у области телекомуникација, представници Регулатора су одржали заједнички састанак са регулаторним телом за електронске комуникације и поштанске услуге Краљевине Есватини (ESCOM). Том приликом размотрена

је могућност сарадње у области телекомуникација са посебним акцентом на размени знања, искуства и технологија, након чега су настављане континуиране активности на усаглашавању текста Меморандума о разумевању између Регулатора и ESCOM-а.

Делегација Регулатора је у септембру 2024. године учествовала на Регионалном регулаторном форуму за Европу у Будви, на којој су одржане презентације на тему заштите крајњих корисника електронских комуникација и на тему сарадње мобилних и сателитских оператора и заједничког коришћења мобилних фреквенцијских опсега у циљу проширења зоне покривања.

Настављена је сарадња са Саветом за регионалну сарадњу (RCC), а представници Регулатора су били укључени у пројекте RCC, као и у процес консултација везаних за приоритетне области Стратегије Југоисточне Европе. Савет за регионалну сарадњу је периодично одржавао регионалне састанке током у циљу праћења имплементације предвиђених активности и олакшавања регионалног дијалога. Представници Регулатора учествовали су на регионалном састанку у организацији RCC на тему „Western Balkan Working Group on on Roaming Policy, Broadband and 5G ".

Током 2024. године, представници Регулатора су учествовали на бројним састанцима међународних организација, од којих се издвајају:

- Састанци BEREC Wireless Network Evolution Working Group; радна група где је представник Регулатора један од „драфтера" је организовала радионицу р под називом „BEREC external workshop about the usage of satellite technologies in mobile communications"
- BEREC радионица „Migration to VHCN networks and copper switch-off with a focus on the needs of the end-users";
- BEREC NRA тренинг из области регулације;
- Учешће у раду BEREC радних група: Fixed Network Evolution (FNE), Market and Economic Analysis (MEA), Digital Markets (DM), Open Internet (OI), End User (EU), Regulatory Framework (RF), Roaming (ROAM), Remedies and Market Monitoring (RAMM), Wireless Network Evolution (WNE), Planning and Future Trends (PFT), Cybersecurity (CS), Sustainability (SUS) и експертских радних група: ICT, Communications, Sustainability.
- Састанак SE19 (Broadband applications in Fixed Service) пројектног тима у оквиру CEPT радне групе WGSE;
- Састанак FM44 (Satellite Communications), пројектног тима у оквиру CEPT радне групе WGFM;
- састанци ECC PT1 пројектног тима у оквиру CEPT-а
- Састанци SRDMG пројектног тима у оквиру CEPT радне групе WGFM и SE24 пројектног тима у оквиру CEPT радне групе WGSE
- Састанак ITU SG 2 - Operational aspects of service provision and telecommunication management;
- Састанак радне групе ITU-R WP6A - Terrestrial Broadcasting Delivery, 7.3-15.3.2024. године;
- MBC, регионални скуп радиодифузних организација, регулатора и произвођача опреме, мај 2024.
- ITU World Radiocommunication Seminar , децембар 2024;
- Учешће на конференцији "NISDUC Conference From NIS to NIS 2.0. a path to take" Брисел, 25.-26.4. 2023.

- MWC2024 - годишња конференција асоцијације GSMA (Global System for Mobile Communications Association) – индустријске организације која заступа интересе оператора мобилних електронских комуникационих мрежа широм света, 02.03-06.03.2024.
- 48. састанку REDCA (The Radio Equipment Directive Compliance Association);
- 69. пленарном заседању CENELEC CLC/TC210, Електромагнетска компатибилност;
- онлајн састанак са шпанским регулатором CNMC "Regulation of long-term bitstream access contracts involving the investment component in the development of NGA networks;"

Када је реч о међународној сарадњи у области поштанских услуга у 2024. години, треба истаћи значајно учешће и активности у сарадњи са следећим организацијама:

- ERGP (The European Regulators Group for Postal services)
- CERP (European Committee for postal regulation)
- UPU (Universal Postal Union)
- Поткомитет CEFTA (Central European Free Trade Arrangment) за трговину
- Grow Postal Statistics, EK.

Регулатор активно учествује у раду радних група, у организацији ERGP-a (ERGP-European regulators group for postal services) дописно попуњавањем упитника и доставом тражених материјала. Такође, представник Регулатора је члан „drafter" тима радне групе ERGP WG Consumer and Core Indicators где активно учествује у обради података и креирању извештаја који су задатак ове радне групе. Прати се рад следећих радних група ERGP-a:

- WG Consumer and Market Indicators (у којој је представник Регулатора ангажован као drafter)
- ERGP WG Sustainability
- WG Regulatory Framework
- WG Cross-border parcel delivery
- WG Access and interoperability

Такође, учествовали су и на састанцима контакт мреже (ERGP CN) и пленарним заседањима (ERGP Plenary). У претходном периоду представници Регулатора узели су учешће на следећим састанцима ERGP-a:

- ERGP WG Sustainability – одржан 3.6.2024. године у Паризу;
- ERGP WG Consumers and Core Indicators који су одржавани 1-2. марта 2024. године у Бечу и 3-4. октобра 2024. године у Напуљу;
- WG ERGP Regulatory Framework - одржан у Мадриду 21.2.2024. године;
- ERGP Plenary meeting, - прво пленарно заседање у 2024. години, које је одржано у Бечу 20-21. јуна2024. године, а друго 28-29. новембра 2024. године у Стокхолму;
- ERGP CN - учешће на другом састанку контактне мреже који је одржан 24.10.2024. године у Љубљани.

Активности CERP-a у 2024. години: представници Регулатора су узели учешће на онлајн састанцима радних група CERP-a (WG Policy и UPU).

Праћење активности Светског поштанског савеза

Представници Регулатора, су у 2024. години присуствовали састанцима током редовног заседања Административног савета Светског поштанског савеза у априлу/мају и новембру месецу. Фокус активности био је у вези израде нацрта UPU Стратегије за период 2026-2029. године, као и нацрта Бизнис плана, који ће бити усвојени на 28. Конгресу UPU који је у септембру 2025. године у Дубаију.
У вези израде нацрта UPU Стратегије за период 2026-2029 године, у септембру 2024. године, је одржан регионални стратешки форум UPU-а, за земље Европе и регион CIS, у Анкари, на ком је присуствовао и представник Регулатора.

Учешће у активностима CEFTA (Central European Free Trade Agreement)

У првој половини 2024. године представници Регулатора су били у студијској посети Хрватској (16. и 17.4.2024. године) у оквиру пројекта CEFTA прекограничне достава пакета. Ова активност је планирана као размена практичних искустава са једном од земаља чланица EU, у спровођењу регулативе о прекограничној достави пакета 2018/644 EU, која ће кроз одговарајућу Одлуку бити транспонована и у регулаторни оквир CEFTA чланица као и регулаторних мера, као што је на указивање потребе за имплементацијом стандарда у области поштанског саобраћаја између чланица CEFTA).

Учешће на међународном сајму „Parcel+Post Expo 2024"

У октобру 2024. године, (22. и 23.10.), представници Регулатора су присуствовали међународном сајму „Parcel+Post Expo 2024", у оквиру ког је представљен УПУ Светски форум лидера 2024, као и Иновативни форум са фокусом на примени вештачке интелигенције (AI).

Учешће на регионалним састанцима

У фебруару 2024. године у просторијама Регулатора одржан је састанак са представницима Хрватске регулаторне агенције за мрежне дјелатности (HAKOM), са темом Тржиште поштанских услуга - Модели за унапређење конкуренције, где су између осталог презентоване апликације: GIS PORTAL, PORTAL CENA, као и Benchmark параметара квалитета експрес услуга и Студија одрживости универзалне поштанске услуге.

У јуну 2024. године (6.6 и 7.6.), представници Регулатора присуствовали су међународној конференцији „Нови трендови у саобраћајним и комуникационим технологијама", са фокусом на „AI раскршће: обликовање будућности саобраћаја и комуникација", која је одржана у Сарајеву.

У септембру 2024. године представници Регулатора присуствовали су међународној конференцији у вези стандардизације и квалитета у поштанском саобраћају, која је одржана у Сарајеву, на којој је између осталог од представника Регулатора одржана презентација у вези функционалности ГИС портала за поштанске услуге.

У области информационе безбедности, односно послова координације, превенције и

заштите од безбедносних ризика у ИКТ системима, Регулатор је изузетно активан на пољу међународне сарадње.

Национални ЦЕРТ је од 2017. године излистан на међународној листи ЦЕРТ тимова међународне платформе за подршку активностима центара за реаговање на угрожавање безбедности информационих система „Trusted Introducer", а од 2019. године има статус акредитованог члана, чиме је стекао право да активно учествује у доношењу одлука, као и могућност да присуствује затвореним састанцима ове организације.

Регулатор је као Национални ЦЕРТ 2020. године постао пуноправни члан организације FIRST (Forum of Incident Response and Security Teams). Догађаји који се организују у оквиру ове организације обухватају све сегменте информационе безбедности и намењени су свим нивоима запослених, те се на овај начин остварује континуитет стручног усавршавања и оспособљавања свих чланова.

Регулатор посебну пажњу посвећује јачању капацитета Националног ЦЕРТ-а кроз сарадњу са кључним међународним организацијама и институцијама у области информационе безбедности. Представници Регулатора су учествовали у бројним међународним активностима, скуповима, састанцима и обукама из области информационе безбедности, од којих се издвајају:

- CSEC Connect 2024 конференција, март 2024. године, Сарајево, Босна и Херцеговина;
- FIRST Balkan Cybersecurity Days, март 2024. године, Драч, Албанија;
- FIRST Cyber Threat Intelligence конференција, април 2024. године, Берлин, Немачка;
- ITU Global Cyber Drill, април 2024. године, Дубаи, Уједињени Емирати;
- GFCE The Geneva Manual on Responsible Behavior in Cyberspace: The Role of Non-State Stakeholders in the Implementation of Norms (online), мај 2024. године;
- 36-та FIRST годишња конференција, јун 2024. године, Фукуока, Јапан;
- eGA Cybersecurity Reporting тренинг, јун 2024. године, Подгорица, Црна Гора
- eGA курс о процени и ублажавању рањивости у сајбер простору, јул 2024. године, Сарајево, Босна и Херцеговина;
- eGA технички тренинг управљање Threat Intelligence информацијама, јул 2024. године, Подгорица, Црна Гора;
- Обука "Critical Information Infrastructure Protection (CIIP), Operational Technology и Cyber Resilient Ecosystems", у организацији Western Balkans Cybersecurity Centre (WB3C), Холандског центра за сајбер безбедност и Холандског министарства спољних послова, септембар 2024. године, Подгорица, Црна Гора;
- Семинар о легислативи у информационој безбедности, септембар 2024. године, Брисел, Краљевина Белгија;
- CyberSEE Underground Economy, септембар 2024. године, Стразбур, Француска;
- East-West Alliance Summit for Global Cybersecurity, у организацији INCIBE и Swiss Cyber Institute, новембар 2024. године, Цирих, Швајцарска;
- ENISA Cybersecurity Awareness Raising конференција, новембар 2024. године, Љубљана, Словенија.

ПРИЛОГ 1

ПРЕГЛЕД ВАЖЕЋИХ ПОДЗАКОНСКИХ АКАТА У 2024. ГОДИНИ

ПРЕГЛЕД ПОДЗАКОНСКИХ АКАТА ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ РЕГУЛАТОРА (ОБЛАСТ ЕЛЕКТРОНСКИХ КОМУНИКАЦИЈА)

- Правилник о параметрима квалитета јавно доступних електронских комуникационих услуга („Службени гласник РС", број 82/24)
- Статут Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС", број 65/23)
- Правилник о обрасцу захтева за издавање дозволе за коришћење нумерације („Службени гласник РС", број 85/23)
- Правилник о минималном садржају, нивоу детаљности и начину објављивања стандардних понуда („Службени гласник РС", бр. 88/23 и 17/24-исправка)
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција/локација за терестричке аналогне FM радиодифузне станице за територију Републике Србије („Службени гласник РС", број 1/24)
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радиофреквенцијским опсезима 1900-1980 MHz и 2110-2170 MHz („Службени гласник РС", број 1/24)
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција/локација/области за терестричке дигиталне звучне радиодифузне станице у делу VHF опсега (209-230 MHz) за територију Републике Србије („Службени гласник РС", број 1/24)
- Правилник о примени политике примереног коришћења, методологији за процену одрживости укидања малопродајних додатних накнада за роминг и захтеву који пружалац услуга роминга подноси у сврху те процене („Службени гласник РС", број 42/24)
- Правилник о обавезама оператора услуга са додатом вредношћу („Службени гласник РС", број 126/20)
- Правилник о садржини обрасца за достављање података и начину достављања података о коришћеним бројевима и адресама из Плана нумерације („Службени гласник РС", број 30/24)
- Одлука о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС", број 78/18)
- Правилник о начину прикупљања и објављивања података о врсти, расположивости и географској локацији капацитета електронске комуникационе мреже („Службени гласник РС", број 66/15)
- Правилник о садржини и начину пријаве уговора о међуповезивању на међународном нивоу („Службени гласник РС", број 30/24)
- Правилник о преносивости броја за услуге које се пружају преко јавних мобилних комуникационих мрежа („Службени гласник РС", бр. 13/22 и 89/22)
- Правилник о преносивости броја за услуге које се пружају преко јавних мобилних комуникационих мрежа („Службени гласник РС", број 82/24), у примени од 1. јуна 2025. године
- Правилник о висини и начину плаћања средстава које привредни субјекти плаћају Регулаторном телу за електронске комуникације и поштанске услуге за административне трошкове настале приликом управљања, контроле и спровођења режима општег овлашћења („Службени гласник РС", број 68/24)

- Правилник о условима доделе и коришћења радиофреквенцијског спектра по режиму општег овлашћења („Службени гласник РС", број 88/24)
- Правилник о условима приступа и коришћењу података из јавних телефонских именика („Службени гласник РС", број 30/24)
- Правилник о обиму и садржају основног скупа изнајмљених линија („Службени гласник РС", број 70/11)
- Правилник о начину коришћења радио-станица које користе домаћи и страни ваздухоплови, локомотиве, бродови и друга пловила („Службени гласник РС", број 3/25)
- Правилник о начину контроле коришћења радиофреквенцијског спектра, обављања техничких прегледа и заштите од сметњи („Службени гласник РС", број 82/24)
- Правилник о начину коришћења радио-станица од стране радио-аматера („Службени гласник РС", број 82/24)
- Правилник о примени трошковног принципа и извештавању од стране привредног субјекта са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација („Службени гласник РС", број 30/24)
- Правилник о преносивости броја за услуге које се пружају преко јавних комуникационих мрежа на фиксној локацији („Службени гласник РС", број 101/22)
- Правилник о преносивости броја за услуге које се пружају преко јавних комуникационих мрежа на фиксној локацији („Службени гласник РС", број 82/24), у примени од 1. јуна 2025. године
- Правилник о општим условима за обављање делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења („Службени гласник РС", бр. 58/18 и 78/21)
- План нумерације („Службени гласник РС", бр. 32/11, 35/12, 64/13, 60/16 и 115/22)
- Правилник о поступку вансудског решавања спора пред Регулаторним телом за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС", број 58/24)
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радиофреквенцијским опсезима 1710-1785/1805-1880 MHz („Службени гласник РС", број 61/24)
- Правилник о начину објављивања података о интерфејсима електронских комуникационих мрежа у терминалним тачкама мреже („Службени гласник РС", број 50/24)
- Правилник о начину одређивања обавезе пружања услуга универзалног сервиса, нивоу детаљности и начину објављивања података о понуди услуга универзалног сервиса („Службени гласник РС", број 61/24)
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радиофреквенцијским опсезима 880-915/925-960 MHz („Службени гласник РС", број 61/24)
- Правилник о обрасцу и начину издавања легитимације овлашћеног лица за обављање стручног надзора у области електронских комуникација („Службени гласник РС", број 87/24)
- Правилник о безбедности и интегритету јавних електронских комуникационих мрежа и услуга и терминалне опреме („Службени гласник РС", број 88/24)
- Правилник о условима доделе и коришћења радиофреквенцијског спектра („Службени гласник РС", број 91/24)
- Правилник о висини и начину плаћања такси за пружање услуга из надлежности Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС", бр. 92/24 и 95/24)
- Правилник о условима приступа до прве или након прве разделне тачке и начину расподеле трошкова („Службени гласник РС", број 95/24)
- Правилник о начину и условима заједничког коришћења електронске комуникационе

мреже, припадајућих средстава и непокретности, степену расположивости слободног простора и основним елементима уговора о заједничком коришћењу („Службени гласник РС", број 95/24)

- Правилник о информацијама о условима уговора које је пружалац јавно доступне електронске комуникационе услуге дужан да објави, начину њихове објаве и роковима, обрасцу сажетка уговора и садржају обавештења о намери једностране измене услова уговора и праву крајњег корисника на раскид уговора пре истека периода на који је закључен („Службени гласник РС", број 98/24)
- Правилник о начину документовања прекомерних трошкова и мерилима за остваривање права на надокнаду прекомерних трошкова за пружање услуга универзалног сервиса („Службени гласник РС", број 98/24)
- Правилник о условима и начину промене пружаоца услуга приступа интернету и обавезе везане за отворени приступ интернету („Службени гласник РС", број 99/24)
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција/ локација/ области за терестричке дигиталне TV радиодифузне станице у радиофреквенцијском опсегу 470-694 MHz за територију Републике Србије („Службени гласник РС", број 103/24)
- Правилник о рачуноводственом и структурном раздвајању у погледу пружања јавних електронских комуникационих мрежа и/или услуга од стране привредних субјеката којима су додељена посебна или искључива права за пружање услуга у другим областима привреде у Републици Србији („Службени гласник РС", број 103/24)
- Одлука о начину вођења регистара, евиденција, база података и других информација из делокруга Регулатора и њиховом објављивању на веб презентацији (усвојена 27.2.2025. године од стране Савета Регулатора, са, доступна на интернет страници www.ratel.rs)

ПРЕГЛЕД ПОДЗАКОНСКИХ АКАТА ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ РЕГУЛАТОРА (ОБЛАСТ ПОШТАНСКИХ УСЛУГА)

- Правилник о обрасцима захтева за доделу дозволе за обављање поштанских услуга („Службени гласник РС", број 23/20)
- Правилник о висини и начину плаћања таксе за издавање дозволе и накнаде оперативних трошкова за обављање поштанских услуга („Службени гласник РС", број 82/20)
- Правилник о утврђивању јединствених тарифних ставова за универзалну поштанску услугу („Службени гласник РС", број 111/20)
- Правилник о параметрима квалитета за обављање поштанских услуга („Службени гласник РС", број 114/20)
- Правилник о условима и начину обављања поштанских услуга („Службени гласник РС", број 115/20)
- Правилник о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја јавног поштанског оператора („Службени гласник РС", бр. 126/20 и 48/24)
- Правилник о техничким условима за кућне сандучиће („Службени гласник РС", број 126/20)
- Правилник о приступу поштанској мрежи јавног поштанског оператора („Службени гласник РС", број 159/20)
- Правилник о обрасцу и начину издавања легитимације овлашћеног лица за обављање стручног надзора над радом поштанског оператора („Службени гласник РС", број 159/20)

ПРЕГЛЕД ПОДЗАКОНСКИХ АКАТА ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ РЕГУЛАТОРА (ОБЛАСТ ИНФОРМАЦИОНЕ БЕЗБЕДНОСТИ)

- Правилник о садржају, начину уписа и вођења евиденције посебних центара за превенцију безбедносних ризика у информационо-комуникационим системима („Службени гласник РС", број 37/20)
- Правилник о врсти, форми и начину достављања статистичких података о инцидентима у информационо-комуникационим системима од посебног значаја („Службени гласник РС", број 76/20)

ПРЕГЛЕД ПОДЗАКОНСКИХ АКАТА КОЈЕ СУ ДОНЕЛИ РЕСОРНО МИНИСТАРСТВО И ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, НА ПРЕДЛОГ РЕГУЛАТОРА, У СКЛАДУ СА ЗАКОНОМ О ЕЛЕКТРОНСКИМ КОМУНИКАЦИЈАМА

- Уредба о утврђивању Плана намене радиофреквенцијских опсега („Службени гласник РС", бр. 9/24 и 31/25)
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радио-фреквенцијском опсегу 694 -790 MHz („Службени гласник РС", број 52/21)
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радио-фреквенцијском опсегу 2500-2690 MHz („Службени гласник РС", број 129/20)
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радио-фреквенцијском опсегу 3400-3800 MHz („Службени гласник РС", број 129/20)
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција за рад у фреквенцијским опсезима 791-821/832-862 MHz („Службени гласник РС", број 94/14)
- Правилник о техничким захтевима за дистрибуцију медијских садржаја терестричким путем и приступу мултиплексу у терестричкој дигиталној телевизији („Службени гласник РС", број 31/25)
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција за системе за пружање јавне електронске комуникационе услуге – широкопојасне бежичне приступне системе (BWA), мобилне/фиксне комуникационе мреже (MFCN) у фреквенцијским опсезима 3400-3600 MHz и 3600-3800 MHz („Службени гласник РС", број 10/14)
- Правилник о радио-опреми („Службени гласник РС", број 24/24)
- Правилник о захтевима за интероперабилност аутомобилских радио-пријемника и потрошачке дигиталне телевизијске опреме („Службени гласник РС", број 56/24)
- Правилник о универзалном сервису у области електронских комуникација („Службени гласник РС", број 59/24)
- Правилник о условима које мора да испуњава привредно друштво и друго правно лице за вршење мерења и испитивања рада електронских комуникационих мрежа и услуга, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме, радио-опреме и терминалне опреме у погледу кадрова, опреме и простора, као и начин спровођења контроле испуњености прописаних услова („Службени гласник РС", број 68/24)
- Правилник о начину и условима доделе и коришћења бројева из опсега који почиње бројем 116 („Службени гласник РС", број 83/24)
- Правилник о захтевима за утврђивање заштитних зона електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава, одређених радио-центара и радио-станица, као и радио-

коридора и обавезама инвеститора радова при изградњи или реконструкцији објеката („Службени гласник РС", број 83/24)
- Правилник о начину и поступку спровођења стручног надзора у области електронских комуникација („Службени гласник РС", број 84/24)
- Правилник о приступу хитним службама („Службени гласник РС", број 87/24)
- Правилник о техничким и другим захтевима за постављање електронске комуникационе мреже приликом изградње или реконструкције пословних и стамбених зграда („Службени гласник РС", број 89/24)
- Правилник о класама радио-опреме („Службени гласник РС", број 96/24)

ПРЕГЛЕД ПОДЗАКОНСКИХ АКАТА КОЈЕ ЈЕ ДОНЕЛА ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, У СКЛАДУ СА ЗАКОНОМ О ИНФОРМАЦИОНОЈ БЕЗБЕДНОСТИ

- Одлука о образовању Тела за координацију послова информационе безбедности („Службени гласник РС", бр. 8/20, 159/20, 30/21, 44/22 и 115/22)
- Уредба о безбедности и заштити деце при коришћењу информационо-комуникационих технологија („Службени гласник РС", број 13/20)
- Уредба о ближем садржају акта о безбедности информационо-комуникационих система од посебног значаја, начину провере и садржају извештаја о провери безбедности информационо-комуникационих система од посебног значаја („Службени гласник РС", број 94/16)
- Уредба о ближем уређењу мера заштите информационо-комуникационих система од посебног значаја („Службени гласник РС", број 94/16)
- Уредба о утврђивању Листе делатности у областима у којима се обављају делатности од општег интереса и у којима се користе информационо-комуникациони системи од посебног значаја („Службени гласник РС", број 94/19)
- Уредба о криптобезбедности и заштити од компромитујућег електромагнетног зрачења („Службени гласник РС", број 57/19)
- Уредба о поступку обавештавања о инцидентима у информационо-комуникационим системима од посебног значаја („Службени гласник РС", број 11/20).

ПРЕГЛЕД ПОДЗАКОНСКИХ АКАТА КОЈЕ ЈЕ ДОНЕЛО МИНИСТАРСТВО НАДЛЕЖНО ЗА ПОСЛОВЕ ПОШТАНСКИХ УСЛУГА У СКЛАДУ СА ЗАКОНОМ О ПОШТАНСКИМ УСЛУГАМА

- Правилник о условима за унапређење и одрживост обављања универзалне поштанске услуге и ближе услове за пружање универзалне поштанске услуге корисницима са инвалидитетом („Службени гласник РС", број 91/20)
- Правилник о начину образовања комисије и поступку отварања и прегледа садржине поштанских пошиљки које садрже предмете чије је слање забрањено („Службени гласник РС", број 91/20)
- Правилник о ближим условима за отпочињање обављања поштанских услуга („Службени гласник РС", бр. 91/20 и 30/21)
- Правилник о ближим условима за обављање универзалне поштанске услуге и минимуму радног времена јавног поштанског оператора („Службени гласник РС", број 91/20)

- Правилник о начину и поступку стручног надзора обављања поштанских услуга („Службени гласник РС“, број 146/20)
- Правилник о утврђивању Плана издавања пригодних поштанских марака и мотива редовних издања поштанских марака („Службени гласник РС“, број 106/24)
- Правилник о посебним условима за обављање универзалне поштанске услуге у случају ванредне ситуације и ратног стања („Службени гласник РС“, број 148/20).

ПРЕГЛЕД ПОДЗАКОНСКИХ АКАТА КОЈЕ ЈЕ ДОНЕЛО МИНИСТАРСТВО НАДЛЕЖНО ЗА ПОСЛОВЕ ИНФОРМАЦИОНЕ БЕЗБЕДНОСТИ (НАДЛЕЖНИ ОРГАН), У СКЛАДУ СА ЗАКОНОМ О ИНФОРМАЦИОНОЈ БЕЗБЕДНОСТИ

- Правилник о подацима које садржи евиденција оператора информационо-комуникационих система од посебног значаја („Службени гласник РС“, број 9/20)

ПРИЛОГ 2

ИЗДАТЕ ПОЈЕДИНАЧНЕ ДОЗВОЛЕ ЗА КОРИШЋЕЊЕ РАДИО-ФРЕКВЕНЦИЈА, ОДНОСНО РАДИОФРЕКВЕНЦИЈСКОГ СПЕКТРА, ЗА ПОТРЕБЕ РАДИОДИФУЗНЕ СЛУЖБЕ У 2024. ГОДИНИ

ПОКРИВАЊЕ ДИГИТАЛНИМ РАДИЈСКИМ СИГНАЛОМ – НАЦИОНАЛНО ПОКРИВАЊЕ

Редни број	Назив и седиште имаоца дозволе	Број издатих дозвола за радио-дифузне станице	Број издатих дозвола за радио-релејне станице
1.	JAVNO PREDUZEĆE EMISIONA TEHNIKA I VEZE BEOGRAD (ČUKARICA)	12	0

ПОКРИВАЊЕ АНАЛОГНИМ РАДИЈСКИМ СИГНАЛОМ – КОМЕРЦИЈАЛНИ СЕРВИС – НАЦИОНАЛНО ПОКРИВАЊЕ

Редни број	Назив и седиште имаоца дозволе	Број издатих дозвола за радио-дифузне станице	Број издатих дозвола за радио-релејне станице
1.	Play Radio d.o.o. Beograd-Zemun	4	0
2.	RADIODIFUZNOPRIVREDNO DRUŠTVO RADIO S DOO BEOGRAD (ČUKARICA)	1	0
3.	PRIVREDNO DRUŠTVO ZA PROIZVODNJU I EMITOVANJE RTV PROGRAMA INDEX DOO BEOGRAD	18	0
4.	RADIO KAROLINA DOO BEOGRAD - VRAČAR	1	

ПОКРИВАЊЕ АНАЛОГНИМ РАДИЈСКИМ СИГНАЛОМ – КОМЕРЦИЈАЛНИ СЕРВИС – ПОКРАЈИНСКО ПОКРИВАЊЕ

Редни број	Назив и седиште имаоца дозволе	Број издатих дозвола за радио-дифузне станице	Број издатих дозвола за радио-релејне станице
1.	NS-AS DOO PROIZVODNJA,TRGOVINA I USLUGE NOVI SAD	16	0

ПОКРИВАЊЕ АНАЛОГНИМ РАДИЈСКИМ СИГНАЛОМ – КОМЕРЦИЈАЛНИ СЕРВИС – РЕГИОНАЛНО ПОКРИВАЊЕ

Редни број	Назив и седиште имаоца дозволе	Број издатих дозвола за радио-дифузне станице	Број издатих дозвола за радио-релејне станице
1.	ZORAN NIKOLIĆ PR, AGENCIJA ZA PROIZVODNJU RADIO I TELEVIZIJSKIH PROGRAMA STUDIO 101 ZAJEČAR	1	0
2.	PREDUZEĆE ZA RADIO DIFUZNU DELATNOST I PRUŽANJE USLUGA TDI RADIO TELEVIZIJA DOO, BEOGRAD (VRAČAR)	3	0
3.	DRUŠTVO ZA RADIO I TELEVIZIJSKE AKTIVNOSTI KOPERNIKUS CABLE NETWORK DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU, NIŠ	1	

4.	VTV DOO SUBOTICA	2	
5.	NS VID MEDIA DOO NOVI SAD	2	
6.	HASHTAG DIGITAL MEDIA GROUP DOO Novi Sad	1	
7.	СС Туристичка телевизија 1961 д.о.о. Београд-Вождовац	2	
8.	VTV DOO SUBOTICA OGRANAK VRBAS	1	
9.	DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU ZA PROIZVODNJU, TRGOVINU I USLUGE MATRIX D, BEOGRAD	3	

ПОКРИВАЊЕ АНАЛОГНИМ РАДИЈСКИМ СИГНАЛОМ – КОМЕРЦИЈАЛНИ СЕРВИС – РЕГИОНАЛНО ПОКРИВАЊЕ (БЕОГРАД)

Редни број	Назив и седиште имаоца дозволе	Број издатих дозвола за радио-дифузне станице	Број издатих дозвола за радио-релејне станице
1.	SPORT RADIO FM DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU BEOGRAD	1	0
2.	RED MEDIA GROUP društvo sa ograničenom odgovornošću Beograd	1	0
3.	Предузеће за визуелне и пословне комуникације "SPIRIT SOUND MFM" ДОО	1	0
4.	RADIO DIFUZNO DRUŠTVO PINGVIN DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU BEOGRAD	1	0

ПОКРИВАЊЕ АНАЛОГНИМ РАДИЈСКИМ СИГНАЛОМ – КОМЕРЦИЈАЛНИ СЕРВИС – ЛОКАЛНО ПОКРИВАЊЕ

Редни број	Назив и седиште имаоца дозволе	Број издатих дозвола за радио-дифузне станице	Број издатих дозвола за радио-релејне станице
1.	DRUŠTVO ZA RADIO I TELEVIZIJSKE AKTIVNOSTI KOPERNIKUS CABLE NETWORK DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU, NIŠ	1	0
2.	ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ЗА ИНЖЕЊЕРИНГ, ТРГОВИНУ И УСЛУГЕ ЕЛИПСА ДОО КРАЉЕВО	1	0
3.	RADIO LUX DOO SMEDEREVO	1	0
4.	Иванички радио ДОО, Иванница	1	0
5.	Доловачки дар	1	0
6.	PREDUZEĆE ZA RADIODIFUZIJU I TELEKOMUNIKACIJU BUS DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU KOVIN	1	0
7.	RADIODIFUZNO PREDUZEĆE 021 DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU NOVI SAD	1	0
8.	RIMI MEDIA GROUP DOO BEOGRAD	1	0

9.	RADIO-TELEVIZIJA I PRODUKCIJA SVILAJNAC DOO SVILAJNAC	1	0
10.	CITY RADIO DOO SUBOTICA	1	0
11.	Privredno društvo RESAVSKI RADIO doo BALAJNAC	1	0
12.	RADIO TELEVIZIJA STRELA DOO VELIKI POPOVIĆ	2	0
13.	RADIODIFUZNO DRUŠTVO OK RADIO DOO VRANJE	1	2
14.	DRUŠTVO ZA RADIO I TELEVIZIJSKE AKTIVNOSTI KOPERNIKUS CABLE NETWORK DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU, NIŠ	1	0
15.	DRUŠTVO ZA RADIO I TELEVIZIJSKE AKTIVNOSTI KOPERNIKUS CABLE NETWORK DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU, NIŠ	1	0
16.	ФЕСТИВАЛ КУЛТУРЕ МЛАДИХ СРБИЈЕ - КЊАЖЕВАЦ	1	0
17.	РАДИО СТАНИЦА РТВ КУЧЕВО ДОО КУЧЕВО	1	0
18.	PRIVREDNO DRUŠTVO ZA RADIO-TELEVIZIJSKE AKTIVNOSTI RADIO DEDAL DOO BOLEČ	1	0
19.	Радио extra МЛ д.о.о. Смедерево	1	0

ПРИЛОГ 3

ПРЕГЛЕД УПИСА У РЕГИСТАР

Законом је утврђена обавеза Регулатора да води одговарајуће регистре, односно евиденције оператора, што се спроводи у складу са Одлуком о начину вођења регистра, евиденција, база података као и других информација из делокруга Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге и њиховом објављивању на интернет страници Регулатора.

Табела 1. Број оператора мрежа и услуга електронских комуникација на дан 31.12.2024.

МРЕЖЕ И ИНФРАСТРУКТУРА	На дан: 31.12.2024.
Пасивна инфраструктура (кабловска канализација, неосветљена оптичка влакна, таласне дужине λ, стубови,радио рефлектори...)	43
Јавна фиксна телефонска мрежа	2
Радио релејна мрежа за транспорт	11
Оптичка мрежа за транспорт	33
Кабловска мрежа за приступ	79
Фиксна бежична мрежа за приступ	1
GSM мобилна мрежа	3
UMTS /IMT2000 мобилна мрежа	3
MFCN (подразумева и IMT)	3
WAS/RLAN мрежа у радио-фреквенцијским опсезима (2400-2483.5) MHz и (5470-5725) MHz	93
BFWA мрежа у радио-фреквенцијском опсегу (5725-5875) MHz	74
Остале широкопојасне бежичне мреже у опсезима радио-фреквенција у режиму општег овлашћења	2
Фиксна сателитска мрежа	2
Радио-релејне везе у фреквенцијским опсезима (72-76/82-86) GHz	1
Остале фиксне мреже (описати у додатку)	1
УКУПНО	351

УСЛУГЕ	На дан: 31.12.2024.
Јавна говорна услуга	22
Услуга преноса говора коришћењем Интернета	21
Услуге са додатом вредношћу (SMS/MMS, пренос говора...)	33
Телефонски именик	1
Пренос података (Укључујући M2M услуге)	19
Пренос порука (SMS, MMS)	14
Изнајмљивање ресурса електронске комуникационе мреже	29
Изнајмљивање инфраструктуре која се користи за обављање делатности електронских комуникација	38
Услуга приступа Интернету и Интернет услуге	157
Дистрибуција медијских садржаја	53
Емитовање и мултиплексирање медијских садржаја	1
Остале услуге	3
УКУПНО	391
БРОЈ ОПЕРАТОРА	224

ОДРЖАВАЊЕ РЕГИСТРА ОПЕРАТОРА ЈАВНИХ КОМУНИКАЦИОНИХ МРЕЖА И УСЛУГА

У току 2024. године, у евиденцији су унете измене (упис и брисање) за 103 електронске комуникационе мреже и услуге (54 уписа и 49 брисања). Уписано је 30 електронских комуникационих услуга и 24 електронских комуникационих мрежа, а из регистра је обрисано 20 електронских комуникационих услуга и 29 електронских комуникационих мрежа. Детаљна спецификација наведене статистике за операторе јавних комуникационих мрежа и услуга дата у табелама у наставку.

УСЛУГЕ	Број уписаних услуга	Број брисаних услуга
Јавна говорна услуга	2	1
VoIP (Voice over IP)	1	0
Приступ Интернету и Интернет услуге	8	11
ДМС (Дистрибуција медијских садржаја)	3	3
Пренос порука (SMS,MMS)	1	1
VAS (value added service) – сервиси са додатом вредношћу	3	2
Пренос података	0	1
Изнајмљивање ресурса ЕКМ	3	1
Изнајмљивање инфраструктуре	2	0
Емитовање и мултиплексирање	0	0
Телефонски именик	0	0
Остале услуге	1	0
УКУПНО	24	20

Мреже	Број уписаних мрежа	Број брисаних мрежа
GSM мобилна мрежа	0	0
UMTS мобилна мрежа	0	0
LTE мобилна мрежа	0	0
JFTM (јавна фиксна телефонска мрежа)	0	0
CDMA мрежа	0	0
KMP (кабловска мрежа за приступ)	7	4
RRMT (радио релејна мрежа за транспорт)	0	0
OMT (оптичка мрежа за транспорт)	3	5
PI (пасивна инфраструктура)	5	3
BFWA (Broadband Fixed Wireless Acces)	6	7
WAS/RLAN (Wireless Local Area Networks)	8	10
SM (сателитска мрежа)	1	0
RR – радио релејна (72-76GHz)	0	0
Остале фиксне	0	0
УКУПНО	30	29

Преглед броја услуга, мрежа и оператора по месецима у току 2024. године:

Датум	Број услуга/мрежа	Број услуга	Број мрежа	Број оператора
01.01.2024.	741	389	352	227
01.02.2024.	736	387	349	224
01.03.2024.	739	387	352	224
01.04.2024.	741	389	352	225
01.05.2024.	739	387	352	224
01.06.2024.	734	387	347	224
01.07.2024.	734	386	348	224
01.08.2024.	738	387	351	225
01.09.2024.	732	387	345	225
01.10.2024.	732	386	346	224
01.11.2024.	735	388	347	224
01.12.2024.	739	391	348	225

КОНТАКТ:

Палмотићева 2
11103 Београд
ПАК 106306
Република Србија

Email: ratel@ratel.rs
www.ratel.rs

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РАТЕЛ
РЕГУЛАТОРНО ТЕЛО ЗА
ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ
И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

1-03-402-2/23-2
0007246320237

Број: 1-03-402-2/23-2
Датум: 27.12.2023.

РЕГУЛАТОРНО ТЕЛО ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2024. ГОДИНУ

Београд, децембар 2023. године

САДРЖАЈ

I УВОД **2**

1. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА 13
2. ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗРАДУ ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА 16
3. ПРЕГЛЕД ПЛАНИРАНИХ ПРИХОДА, РАСХОДА И ПРОЈЕКЦИЈА ДОБИТИ ЗА 2024. ГОДИНУ 18
4. ПРОЈЕКЦИЈА ПРИХОДА ЗА 2024. ГОДИНУ 20
5. ПРОЈЕКЦИЈА РАСХОДА ЗА 2024. ГОДИНУ 22
6. НЕМАТЕРИЈАЛНА ИМОВИНА, НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА И ОПРЕМА 49
7. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ИЗДВАЈАЊА СРЕДСТАВА РЕЗЕРВИ 55

II ЗАКЉУЧАК **56**

III ПРИЛОЗИ **58**

I УВОД

Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: РАТЕЛ) основано је 2005. године под називом Републичка агенција за телекомуникације, у складу са Законом о телекомуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/03, 36/06 и 50/09-УС), као самостална, односно независна организација која врши јавна овлашћења у складу са овим законом и прописима донетим на основу њега. Ступањем на снагу Закона о електронским комуникацијама дана 8.7.2010. године, који је објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 44 од 30. јуна 2010. године, престао је да важи Закон о телекомуникацијама, а назив Републичка агенција за телекомуникације се мења у Републичка агенција за електронске комуникације. Законом о изменама и допунама Закона о електронским комуникацијама који је објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 62 од 13. јуна 2014. године, а који је ступио на снагу дана 21. јуна 2014. године промењен је назив Републичка агенција за електронске комуникације у Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге. Такође, у истом броју „Службеног гласника Републике Србије“ објављен је и Закон о изменама и допунама Закона о поштанским услугама чијим је ступањем на снагу дана 21. јуна 2014. године престала са радом Републичка агенција за поштанске услуге. Републичка агенција за поштанске услуге (у даљем тексту: РАПУС) је претходно формирана у складу са чланом 65. Закона о поштанским услугама („Службени гласник РС“, бр. 18/05. 30/10 и 62/14) и почела је са радом 1.2.2010. године. У надлежности РАПУС-а, као независног регулаторног органа и самосталног правног субјекта који је функционално независан од било ког државног органа, као и од свих организација и лица која се баве поштанским услугама, било је обављање регулаторних послова у области поштанских услуга, водећи рачуна о интересима Републике Србије и њених грађана. Имајући у виду измене и допуне Закона о електронским комуникацијама и Закона о поштанским услугама, РАТЕЛ од јуна 2014. године преузима од РАПУС-а запослена и постављена лица, као и права, обавезе, предмете, послове, опрему, средства за рад и архиву за обављање делатности у области поштанских услуга, у року од три месеца од дана ступања на снагу закона којим се утврђује престанак рада РАПУС-а. Такође треба напоменути да је Законом о информационој безбедности („Службени гласник РС“, бр. 6/16, 94/17 и 77/19), који је ступио на снагу и почео да се примењује од 5. фебруара 2016. године, предвиђено да је за послове Националног центра за превенцију безбедносних ризика у ИКТ системима, који обавља послове координације, превенције и заштите од безбедносних ризика у ИКТ системима у Републици Србији на националном нивоу надлежан РАТЕЛ. Даном ступања на снагу новог Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 35/23, у даљем тексту: Закон), 7. маја 2023. године, Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге је наставила да, као Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге (РАТЕЛ), обавља регулаторне и друге послове у оквиру делокруга и надлежности прописаних тим законом и посебним законима којима се уређује област поштанских услуга и информационе безбедности.

РАТЕЛ, као национално независно регулаторно тело у Републици Србији за област електронских комуникација и поштанских услуга, врши јавна овлашћења у циљу ефикасног спровођења утврђене политике у области електронских комуникација и поштанских услуга, подстицања конкуренције електронских комуникационих мрежа и услуга, унапређивања њиховог капацитета, односно квалитета, доприноса развоју тржишта електронских комуникација и тржишта поштанских услуга, заштите интереса корисника електронских комуникација и корисника поштанских услуга.

Тржиште електронских комуникација одликују брзе промене технологија, висока комплексност, велики број оператора, велики број корисника, значајна вредност капитала, велики приходи, али и неопходност сталног улагања у даљи развој. Праћење овог тржишта говори о успешној привредној активности у области телекомуникација за период од 2005. године до данас.

Укупан приход остварен на тржишту електронских комуникација Републике Србије у 2022. години износио је око 242,9 милијарди динара, што је за око 10,1% више у односу на претходну годину. У бруто домаћем производу (у даљем тексту: БДП) Србије приходи од електронских комуникација су имали удео од 3,4%. Највећи део у укупним приходима остварен је од пружања услуге мобилне телефоније и чинио је 61,3% укупних прихода. Укупне инвестиције у сектору електронских комуникација у 2022. години износиле су 85,2 милијарде динара, што је за 35% више него претходне године када су износиле 63,2 милијарде динара. У структури инвестиција појединачно највеће учешће имале су инвестиције у дистрибуцију медијских садржаја које су износиле више од 43 милијарде динара (370 милиона евра) и чиниле су 51,1% укупних инвестиција у 2022. години, као и инвестиције у фиксну мрежу са износом од 20,3 милијарде динара (173 милиона евра), које су чиниле око 23,9% укупних инвестиција у 2022. години.

У 2022. години бележи се пад броја поштанских услуга који износи 4%, док се у погледу прихода евидентира раст који је у 2022. години износио 6%. У просеку, у 2022. години уручена је 121 поштанска пошиљка по домаћинству, односно 42 поштанске пошиљке по становнику. Поштанска делатност остварила је приход од око 29,4 милијарди динара, што је приближно 0,41% БДП-а, и представља смањење удела у односу на 2021. годину када је износио 0,44%. Континуирано се смањује удео универзалне поштанске услуге (у даљем тексту: УПУ), али иако и даље доминантна у укупном обиму обављених поштанских услуга, са уделом од 83%, она остварује значајно мањи приход у односу на остале поштанске услуге, односно приход од УПУ је био у 2022. години испод 40% у односу на укупан приход од свих поштанских услуга.

Приход од УПУ после вишегодишњег раста бележи пад од 2,5%, док приход од осталих поштанских услуга континуирано расте. У претходној години забележен је раст од 11,9%. Међутим, први пут је забележен пад у обиму експрес пошиљака од око 2%, а слична стопа пада је евидентирана и код пошиљака даљинске продаје (2,7%) које имају велики утицај на поштанско тржиште. Насупрот паду обима експрес пошиљака, евидентиран је раст прихода, па је у односу на 2021. годину забележен раст прихода од експрес услуга од приближно

11%. Раст прихода, који је током 2022. године регистрован код свих водећих поштанских оператора, објашњава се повећањем цена експрес поштанских услуга.

Народна скупштина Републике Србије, као законодавни орган, утиче на тржиште електронских комуникација и поштанских услуга доношењем одговарајућих закона и других општих аката који дефинишу рад и надлежност регулаторног тела, али и других учесника на овом тржишту. Такође, у складу са Законом, Влада Републике Србије дефинише политику и стратегију у области електронских комуникација, као и политику и стратегију развоја, основна опредељења и принципе обављања поштанских услуга, а акционим плановима који се доносе у склопу стратегија обавезује се регулаторно тело, односно РАТЕЛ, али и други учесници, на реализацију конкретних задатака у предвиђеним временским роковима. Ресорно министарство за област електронских комуникација и поштанских услуга врши надзор над применом Закона, закона који уређује поштанске услуге, као и прописа донетих на основу ових закона.

Руководећи се декларисаним принципима законитости, стручности, објективности, политичке неутралности, непристрасности и јавности, РАТЕЛ правовремено остварује своју основну улогу, у оквиру своје надлежности, обезбеђујући несметан развој тржишта електронских комуникација и тржишта поштанских услуга у Републици Србији, у циљу обезбеђивања следећих регулаторних услова:

- равномеран развој електронских комуникација и поштанских услуга на целој територији Републике Србије;
- усмеравање деловања свих учесника на тржишту електронских комуникација ка стварању услова за развој информационог друштва;
- стављање интереса корисника електронских комуникација и поштанских услуга у први план;
- рационално и економично коришћење свих ограничених ресурса;
- хармонизација прописа, стандарда, техничких норми и праксе са одговарајућом регулативом ЕУ;
- гаранција слободног протока пошиљака на јединственој територији;
- приступачне цене универзалне поштанске услуге и
- предвидиве и равноправне услове пословања за све операторе.

Од оснивања регулаторног тела надлежног за област телекомуникација у Републици Србији, када је почело праћење и анализа телекомуникационог тржишта, до данас, дошло је до значајних промена у овој области. Основне карактеристике тржишта телекомуникација у 2005. години су биле: нерегулисано тржиште, злоупотреба доминантног положаја, рад емитера без дозволе, низак ниво инвестиција, високе цене услуга са релативно лошим квалитетом и генерално ниска употреба телекомуникационих услуга од стране корисника. Активности државе, регулатора и телекомуникационих оператора у протеклом периоду су довеле до тога да је данас тржиште регулисано, да нема монополског понашања у пружању било које врсте телекомуникационих, односно

електронских комуникационих услуга, да постоји извесност у пословању, да су повећане инвестиције у овом сектору, омогућен долазак великих светских оператора, побољшан квалитет услуга, као и да је повећана доступност и употреба електронских комуникационих услуга, што за последицу има и веће приходе оператора, а с тим у вези и повећање прихода буџета Републике Србије.

Такође, РАТЕЛ је наставио активности регулисања тржишта поштанских услуга које је започео РАПУС 2010. године, успостављањем услова за рад поштанских оператора који су до тада радили без дозволе, сузбијањем нелојалне конкуренције у сарадњи са надлежним министарством, постепеном либерализацијом тржишта (смањење лимита резервисаних услуга са 250 грама на 100 грама, а касније и 50 грама што је уређено новим законом), активностима за успостављање регулаторног оквира за имплементацију одвојеног трошковног рачуноводства јавног поштанског оператора, праћењем квалитета услуга универзалног сервиса, као и активностима у вези са стручним надзором на радом поштанских оператора, заштитом корисника поштанских услуга итд.

Имајући у виду тренутно стање на тржишту електронских комуникација и поштанских услуга у Републици Србији, уочене тенденције и проблеме у пословању оператора, као и потребе корисника, РАТЕЛ ће у предстојећем периоду, кроз своје активности, посебну пажњу усмерити на:

- одржавање до сада постигнутог тренда развоја електронских комуникација и поштанских услуга;
- ефикасно коришћење постојеће комуникационе инфраструктуре као и наставак инвестиција у њен развој и модернизацију;
- стварање услова за убрзани развој широкопојасног приступа и примену интернет услуга;
- ефикасно и рационално коришћење радиофреквенцијског спектра и нумерације, као ограничених природних ресурса;
- даљу либерализацију и заштиту конкуренције у области електронских комуникација и поштанских услуга;
- стварање услова за обезбеђивање доступности услуге универзалног сервиса свим грађанима на територији Републике Србије, а посебно у руралним подручјима и
- заштиту права крајњих корисника услуга електронских комуникација и поштанских услуга.

Током година успешног спровођења релевантног регулаторног оквира значајно је унапређена регулатива из ове области, али су и апострофирани значај и улога регулаторног тела. Законска овлашћења и обавезе поставили су пред регулаторно тело, као и остале учеснике на овом тржишту, нове изазове који су у протеклом периоду успешно превазиђени и решени. Имајући у виду да је Закон усвојен у мају 2023. године, стратешки циљ у 2024. години за РАТЕЛ јесте наставак започетих активности на унапређењу регулаторног оквира на основу нових законских решења. У циљу усклађивања са Директивом ЕУ 2018/1972 од 11. децембра 2018. године, којом је успостављен Европски кодекс електронских

комуникација - ЕЕСС директивом, у Закону је било неопходно раздвојити средства која служе за покривање трошкова рада РАТЕЛ-а, од средстава која представљају приход буџета, што је учињено у новом закону раздвајањем средстава која служе за покривање трошкова РАТЕЛ-а за управљање нумерацијом и утврђивање годишње накнаде за коришћење нумерације и покривање трошкова управљања радио-фреквенцијама и утврђивања годишње накнаде за коришћење радио-фреквенција, од средстава која представљају накнаде за право коришћења нумерације и радио-фреквенција. Конкретно, средства за рад РАТЕЛ-а се обезбеђују из прихода остварених од обављања послова управљања нумерацијом; обављања послова управљања радиофреквенцијским спектром; од таксе за пружање услуга из своје надлежности; средстава које привредни субјекти плаћају РАТЕЛ-у и средстава утврђених у складу са законом којим се уређује област поштанских услуга. Даље, циљ усаглашавања Закона са регулаторним оквиром ЕУ за електронске комуникације јесте обезбеђивање савременог, ефикасног и јединственог правног оквира за даљи развој електронских комуникација, што ће даље омогућити повећање конкурентности и подстицање домаћих и страних инвестиција, избор квалитетнијих услуга, као и унапређење услова и предвидивости за пословање оператора, али и побољшање заштите права корисника. С тим у вези се истиче неколико елемената чија се примена директно одражава на овај финансијски план, односно на увећање расходне стране овог плана.

Доношење Закона о информационој безбедности („Службени гласник РС“, бр. 6/16, 94/17 и 77/19), са изменама и допунама овог закона које су усвојене у новембру 2019. године, као и ступање на снагу Закона о поштанским услугама („Службени гласник РС“, број 77/19), којима је РАТЕЛ добио нове надлежности и шири делокруг послова, између осталог, наметнули су обавезу за повећање броја запослених у РАТЕЛ-у. Као што је већ наведено, Законом о информационој безбедности, који је ступио на снагу и почео да се примењује од 5. фебруара 2016. године, предвиђено је да је за послове Националног центра за превенцију безбедносних ризика у ИКТ системима (у даљем тексту: Национални ЦЕРТ) који обавља послове координације, превенције и заштите од безбедносних ризика у ИКТ системима у Републици Србији на националном нивоу, надлежан РАТЕЛ. Национални ЦЕРТ прикупља и размењује информације о ризицима за безбедност ИКТ система, као и догађајима који угрожавају безбедност ИКТ система и у вези с тим обавештава, упозорава и саветује лица која управљају ИКТ системима у Републици Србији, као и јавност. Од 8. новембра 2019. године, ступањем на снагу Закона о изменама и допунама Закона о информационој безбедности, РАТЕЛ је добио нове надлежности и послове као Национални ЦЕРТ, што је за последицу имало повећање броја запослених на овим пословима, њихову обуку, као и набавку потребне опреме. У току 2023. године представници РАТЕЛ-а, као Националног ЦЕРТ-а, активно су учествовали у изради Нацрта закона о информационој безбедности који за циљ има усклађивање са регулативном ЕУ из ове области. Нове надлежности Националног ЦЕРТ-а које су предвиђене овим нацртом су да на захтев оператора ИКТ система од посебног значаја мора да пружи помоћ у праћењу стања безбедности ИКТ

система у реалном или приближно реалном времену, као и услугу проактивног скенирања ИКТ система у циљу откривања рањивости које могу потенцијално да значајно наруше безбедност. Поред тога предвиђено је да Национални ЦЕРТ поступа као координатор за потребе координисаног откривања рањивости, који треба да омогући сарадњу академије, приватног сектора и државних институција. Имплементација ових процеса ће свакако захтевати додатна улагања у људске капацитете и алате које Национални ЦЕРТ користи.

Такође, истиче се да је у протеклом периоду одређени број запослених напустио РАТЕЛ, због одласка у пензију, али и због могућности да пронађу боље услове за радно ангажовање ван јавног сектора. Због тога је овим финансијским планом предвиђено и повећање броја запослених у РАТЕЛ-у.

Због природе послова и специфичних задатака који се обављају у РАТЕЛ-у, а произлазе из надлежности овог регулаторног тела која је уређена са чак три закона, неопходно је континуирано улагање средстава у обуке и усавршавања запослених, како би се пратили најновији регулаторни и технолошки трендови на тржишту електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности. Ово је нарочито важно јер је у примени нов Закон о електронским комуникацијама, а током 2024. године се наставља са предузимањем активности на имплементацији прописа донетих крајем 2019. године, који уређују област поштанских услуга и информациону безбедност. С обзиром на то да се прописи који уређују све три области или усклађују или су већ усклађени са важећим регулаторним оквиром Европске уније за наведену материју, неопходно је континуирано улагање у развој људских ресурса у РАТЕЛ-у. Због тога је овим финансијским планом предвиђено и повећање средстава која се улажу у развој и обуку запослених у РАТЕЛ-у.

Једна од обавеза РАТЕЛ-а је и стална комуникација са међународним институцијама, као и сарадња и координација рада са регулаторним телима надлежним за област електронских комуникација, поштанских услуга и институцијама надлежним за област информационе безбедности у другим државама.

РАТЕЛ је пуноправни члан Групе независних регулатора (*Indipendent Regulatory Group*, у даљем тексту: IRG), која окупља 37 европских регулатора за област електронских комуникација ради размене искустава и ставова о актуелним темама из области регулације и развоја тржишта електронских комуникација.

Након добијања позитивног мишљења Европске комисије да Република Србија добије статус кандидата за чланство у Европској унији (у даљем тексту: ЕУ), РАТЕЛ је у марту 2012. године примљен у Тело европских регулатора за електронске комуникације (*Body of European Regulators for Electronic Communications*, у даљем тексту: BEREC) у статусу посматрача, ради учествовања у активностима овог тела и изради аката које BEREC усваја, као и у циљу примене европске праксе у регулисању електронских комуникација у Републици Србији. Како је крајем 2018. године донет нови регулаторни оквир за електронске комуникације у ЕУ чији је саставни део и нова Уредба (ЕУ) 2018/1971 о оснивању BEREC-а и агенције за подршку BEREC-у (Канцеларија BEREC-а), промењен је и статус регулаторних тела која учествују у раду BEREC-а, а нису из држава чланица ЕУ.

Наиме, полазећи од наведене Уредбе, одредбе члана 106. Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, с једне стране и Републике Србије, с друге стране, Европска комисија је донела Одлуку (2019/C/115/08) од 18. марта 2019. године о учешћу националног регулаторног тела Републике Србије у Телу европских регулатора за електронске комуникације, са статусом учесника без права гласа. Учешће РАТЕЛ-а као националног регулаторног тела за област електронских комуникација у раду Одбора регулатора и радних група BEREC-а, као и Управног одбора Канцеларије BEREC-а, уређено је споразумом закљученим са BEREC-ом и Канцеларијом BEREC-а. С обзиром на то да је одређени број запослених у РАТЕЛ-у у континуитету активно укључен у рад експертских радних група BEREC-а, у којима су дали значајан допринос, потребно је да се њихово ангажовање у оквиру BEREC-а настави у 2024. години. Планирано је да у септембру 2024. године РАТЕЛ буде домаћин састанка Контакт мреже BEREC-а (CN3 2024).

Од 2011. године од када је формирана Група европских регулатора за поштанске услуге (ERGP), као експертска група европских регулатора за област поштанских услуга, РАПУС, а потом РАТЕЛ, је активно укључен у рад ове међународне организације као посматрач, кроз учешће у раду свих подгрупа. Приликом израде извештаја на основу истраживања које ова радна група посредством својих подгрупа спроводи, РАТЕЛ је, преко својих представника у радним подгрупама ERGP-а, укључен у све фазе истраживања.

У области информационе безбедности, Национални ЦЕРТ у току октобра као месеца информационе безбедности планира одржавање једнодневне конференције намењене учесницима из јавног, приватног и академског сектора, односно институцијама које су препознате као кључни чиниоци у области информационе безбедности на националном нивоу.

РАТЕЛ сарађује са Међународном унијом за телекомуникације (ITU), Европском конференцијом пошта и телекомуникација (CEPT), Међународним бироом Светског поштанског савеза (UPU), Европским комитетом за поштанску регулативу (CERP), Групом европских регулатора за поштанске услуге (ERGP) и Групом за политике управљања радиоспектром (RSPG). Представници РАТЕЛ-а имају прилику да учествују на састанцима радних група Светског поштанског савеза који се односе на теме од значаја за поштанску регулативу, као и у активностима радних група CERP-а, а као посматрачи и у раду радних група ERGP-а. У области информационе безбедности, РАТЕЛ који обавља послове Националног ЦЕРТ-а је акредитовани члан међународне организације Trusted Introducer. Поред тога, Национални ЦЕРТ Републике Србије је почетком 2020. године, захваљујући *First Fellowship* програму, успешно испунио све неопходне услове и постао пуноправни члан организације FIRST (Forum of Incident and Response Security Teams) и тиме добио могућност да учествује на годишњим FIRST конференцијама које су посвећене информационој безбедности, а које су од великог значаја, пре свега за унапређење кадровских капацитета, како РАТЕЛ-а као Националног ЦЕРТ-а, тако и целокупне заједнице у овој области на нивоу Републике Србије. РАТЕЛ је од априла 2018. године

укључен и у рад експертске групе ECASEC (Експертска група за примену чланова 40 и 41 EECC) у саставу Европске агенције за сајбер безбедност (ENISA), која се бави праћењем безбедности и заштите интегритета електронских комуникационих мрежа и континуитета пружања услуга, израдом смерница за операторе из области превенције, заштите и одбране од свих врста инцидената, надзором над операторима електронских комуникација као и анализом извештаја о инцидентима. Ова експертска група је основана 2011. године, а чланови групе су представници телекомуникационих регулатора из земаља чланица ЕУ, Европске слободне трговинске асоцијације (ЕФТА) и Европске економске заједнице ЕЕЗ, а однедавно и из држава кандидата за придруживање ЕУ. РАТЕЛ ће у априлу 2024. године бити домаћин састанка CEPT радне групе FM22 (Monitoring and Enforcement), за око 60 представника из европских земаља.

Радиофреквенцијски спектар је ограничен и веома важан ресурс једне државе и његов значај расте из дана у дан. Економично и рационално управљање радиофреквенцијским спектром је један од приоритетних задатака јер се на овај начин унапређују електронске комуникације и индиректно се утиче на привредни и економски развој. За ефикасно управљање радиофреквенцијским спектром веома је значајно познавање тренутног садржаја у етру, како у циљу поређења актуелног стања са планираним, тако и са становишта планирања нових услуга и сервиса. Све информације које су битне за оптимално планирање и управљање се прикупљају у оквиру процеса мониторинга и контроле радиофреквенцијског спектра. Управљање и контрола радиофреквенцијског спектра захтевају савремену контролно-мерну опрему, контролно-мерна возила, издвојене контролно-мерне центре на територији Републике Србије, као и специфичан софтвер за управљање и планирање радиофреквенцијским спектром прилагођен нашим потребама, чија набавка и одржавање изискују значајна финансијска средства. Заштита крајњих корисника услуга електронских комуникација подразумева куповину и одржавање опреме која може да мери квалитет услуга које оператори пружају крајњим корисницима. Електротехнички факултет Универзитета у Београду је 2011. године за потребе РАТЕЛ-а израдио Студију развоја система за мониторинг радиофреквенцијског спектра у Републици Србији. У складу са наведеном Студијом, како би већи део радиофреквенцијског спектра на територији Републике Србије могао даљински да се контролише, што је већ примењено у свим државама чланицама ЕУ и у свим државама у региону, неопходно је изградити већи број објеката без људске посаде са одговарајућом контролно-мерном опремом. После неколико година одлагања, РАТЕЛ је 2017. године почео са реализацијом овог пројекта. Пројекат се реализује у више фаза. Реализацијом овог пројекта РАТЕЛ ће моћи да обезбеди правовремену и брзу реакцију приликом појаве сметњи и несметан рад свим операторима мобилне телефоније, операторима фиксних бежичних мрежа за приступ, пружаоцима услуга интернета, специјализованим службама које врше надзор над авио-саобраћајем, органима одбране и безбедности и другим корисницима радио-фреквенцијског спектра у Републици Србији. Посебно напомињемо да се овај пројекат у потпуности финансира из сопствених средстава РАТЕЛ-а. Тренутно је у раду 20 даљински управљаних контролно-

мерних станица (у даљем тексту: ДУКМС). До краја 2023. године у рад ће бити пуштена још једна ДУКМС, а инфраструктурни радови на изградњи још једне станице су планирани за 2024. годину. Тиме ће РАТЕЛ располагати системом од укупно 22 ДУКМС што ће омогућити континуални мониторинг радиофреквенцијског спектра на највећем делу територије Републике Србије.

Поред ДУКМС, значајно унапређење система за мониторинг радиофреквенцијског спектра у урбаним срединама (градови и већа насељена места) представља и изградња компактних даљински управљаних станица (у даљем тексту: КДУС) у складу са Студијом изводљивости изградње система за мониторинг радиофреквенцијског спектра у урбаним срединама коју је израдио Електротехнички факултет Универзитета у Београду 2021. године. На овај начин се обезбеђује прецизно лоцирање извора који се налазе у градовима или њиховом непосредном окружењу употребом TDOA или хибридне TDOA/AOA методе, као и контрола рада предајника који сигнале емитују са малом излазном снагом и раде на вишим фреквенцијама, а чије је присуство карактеристично пре свега за урбане средине.

Тренутно су у раду КДУС у Новом Саду, Панчеву, Шапцу, Зрењанину, Смедереву, Нишу, Краљеву, Крагујевцу, Новом Пазару, Врању и другим мањим градовима. До краја 2023. године у рад ће бити пуштене КДУС у Београду, Суботици, Ваљеву, Ужицу и Чачку, а током прве половине 2024. године и у другим мањим градовима за које је мерна опрема већ обезбеђена.

За 2024. годину је планирана израда Студије развоја система за мониторинг радиофреквенцијског спектра, која ће сагледати све досадашње фазе развоја система за мониторинг радиофреквенцијског спектра, комплексност и конфигурацију мреже, техничке карактеристике компонената у систему за мониторинг и дати јасне смернице за његов будући развој и проширење.

Повезивањем станица оба типа у интегрисани систем за мониторинг радиофреквенцијског спектра, у коме је омогућен приступ различитој мерној опреми преко заједничке софтверске платформе, створиће се услови за још ефикаснију контролу његовог коришћења.

У циљу даљег развоја интегралног система за мониторинг радиофреквенцијског спектра и достизања његових оптималних перформанси, за наредни период је планирана изградња новог комплекса Контролно-мерног центра „Београд“ на постојећој локацији у Добановцима.

Изградња новог комплекса Контролно-мерног центра „Београд“ је неопходан услов, како за ефикасну употребу интегралног система за мониторинг радиофреквенцијског спектра, тако и за стварање оптималног радног окружења за запослене. Постојећи комплекс је изграђен шездесетих година прошлог века, као објекат привременог типа, не поседује услове за своју садашњу намену и у лошем је стању услед дуготрајне употребе, чиме је доведена у питање његова функционалност. Планирано је да остане у употреби до почетка рада новог комплекса, након чега ће у потпуности бити срушен. Нови комплекс ће се састојати од зграде контролно-мерног центра, антенских стубова и помоћних и пратећих објеката.

Активности планиране за 2024. годину су: израда инвестиционо-техничке документације (обухвата израду комплетне пројектне документације за зграду контролно-мерног центра и помоћне и пратеће објекте, израду пројектне документације спољног уређења, инфраструктуре и озелењавања локације, као и израду техничке документације за изградњу антенских стубова), прибављање дозвола и сагласности надлежних институција, изградња два антенска стуба који ће заменити постојеће стубове и припремни радови на изградњи нове зграде контролно-мерног центра.

Постојећи систем за континуално праћење нивоа електромагнетског поља на фиксним локацијама у урбаним срединама - EMF RATEL чине 106 сензора у 46 градова, а до краја 2023. године биће у раду још 3 нова сензора.

Веома важна активност односи се на припрему и спровођење јавног надметања за издавање појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра у радиофреквенцијским опсезима намењеним за 5G технологију, уз ангажовање консултанта који ће бити у обавези да обезбеди подршку током спровођења јавног надметања и након доношења одлуке о избору најбољих понуда и понуђача (процедуре и правила за спровођење јавног надметања на основу врсте јавног надметања, израда/прилагођење софтвера за електронску аукцију са прописаним специфичностима и правилима, обуке за коришћење софтвера, подршка у случају покретања судских поступака и др.).

Одрживост универзалне поштанске услуге је комплексна анализа која је тренутно у фокусу свих поштанских администрација (надлежна министарства и регулатори) земаља Европе. У току 2023/2024. године извршиће се анализа одрживости универзалне поштанске услуге у сарадњи са екстерним консултантом, као и са надлежним министарством и јавним поштанским оператором. Резултати анализе одрживости ће представљати један од важнијих елемената за измену Закона о поштанским услугама која је планирана за 2024. годину.
Стратегија развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021–2025. године дефинише промоцију конкуренције као један од главних циљева тренутног европског регулаторног оквира, па одређује да у том смислу и у Републици Србији у наредном периоду треба наставити са промовисањем и подстицањем ефикасне и лојалне конкуренције у поштанском сектору. У току 2024. године ће се наставити са унапређењем конкуренције кроз развој нових функционалности апликације за поређење цене услуга у међународном поштанском саобраћају, развојем ГИС портала, а затим и мерењем квалитета пружања експрес услуга код највећих поштанских оператора.
Све претходно наведене активности захтевају значајнија финансијска средства која увећавају трошковну страну Финансијског плана у 2024. години о чему ће детаљније бити речи у наставку. Истовремено, дугорочно улагање у ефикасну регулативу ствара предуслове за успешан сектор, чији приходи утичу на раст БДП-а, раст прихода буџета и генерално привредни развој Републике Србије.

Због свега претходно наведеног, Финансијски план за 2024. годину се може окарактерисати као развојни, јер предвиђа значајно улагање средстава у наредних неколико година што ће се дугорочно вратити кроз стабилност и предвидљивост пословања за операторе електронских комуникација и поштанских услуга, даљи развој ових области, као и обезбеђивање максималне користи и доступности наведених услуга крајњим корисницима.

1. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА

Сагласно одредби члана 28. Закона, финансирање РАТЕЛ-а се врши на основу финансијског плана који за сваку годину доноси Савет РАТЕЛ-а. Финансијским планом се утврђују укупни приходи и расходи РАТЕЛ-а, укључујући и издвајања за средства резерви, као и елементи за одређивање трошкова зарада. Наведеном одредбом Закона утврђена је и обавеза усвајања финансијског плана најкасније до 15. новембра текуће године за наредну годину, након чега следи достављање истог Влади Републике Србије ради добијања сагласности.

Одредбом члана 30. Закона прописано је да Савет РАТЕЛ-а доноси годишњи финансијски извештај, који подлеже ревизији од стране независног овлашћеног ревизора и са извештајем овлашћеног ревизора се доставља Влади. Одредбом става 4. наведеног члана Закона утврђено је да се финансијски извештаји РАТЕЛ-а објављују у складу са законом који уређује област рачуноводства на веб презентацији РАТЕЛ-а.

У складу са прописима који уређују област електронских комуникација и поштанских услуга, РАТЕЛ-у је поверен задатак регулисања тржишта електронских комуникација и поштанских услуга у Републици Србији, са циљем обезбеђивања услова за стварање слободног и отвореног тржишта и даљег развоја ових области уз задовољење јавног интереса исказаног, пре свега у Закону о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 35/23) и Закону о поштанским услугама („Службени гласник РС“, број 77/19). Поред наведеног, Законом о информационој безбедности („Службени гласник РС“, бр. 6/16, 94/17 и 77/19), РАТЕЛ је добио надлежност да обавља и послове Националног ЦЕРТ-а. РАТЕЛ обавља поверене послове имајући у виду предметне прописе, као и подзаконске акте донете на основу наведених закона, али и следеће законске прописе и планске документе:

- Закон о накнадама за коришћење јавних добара („Службени гласник РС“, бр. 95/18. 49/19. 86/19 – др. пропис, 156/20 – др. пропис, 15/21 – др. пропис и 15/23 - др. пропис);
- Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/16, 95/18 - аутентично тумачење и 2/23-УС);
- Закон о извршењу и обезбеђењу („Службени гласник РС“, бр. 106/15, 106/16 - аутентично тумачење, 113/17 - аутентично тумачење, 54/19, 9/20– аутентично тумачење и 10/23 - др. закон);
- Закон о електронским медијима („Службени гласник РС“, бр. 83/14, 6/16 - др. закон и 129/21);
- Закон о заштити потрошача („Службени гласник РС“, број 88/21);
- Закон о Регистру административних поступака („Службени гласник РС“, број 44/21);

- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 81/09 - испр., 64/10-УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС, 98/13-УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 - др. закон, 9/20, 52/21 и 62/23);
- Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС“, број 49/21);
- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др. закон, 72/09 - др. закон, 43/11-УС, 14/16, 76/18 и 95/18 - др. закон);
- Закон о заштити од нејонизујућих зрачења („Службени гласник РС“, број 36/09);
- Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању („Службени гласник РС“, бр. 94/17 и 52/21);
- Закон о електронској управи („Службени гласник РС“, број 27/18);
- Стратегија развоја информационог друштва и информационе безбедности у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године са Акционим планом за реализацију Стратегије развоја информационог друштва и информационе безбедности за период од 2021. до 2023. године („Службени гласник РС“, број 86/21);
- Стратегија за прелазак са аналогног на дигитално емитовање радио и телевизијског програма у Републици Србији („Службени гласник РС“, бр. 52/09, 18/12 и 26/13);
- Стратегија развоја система јавног информисања у Републици Србији за период од 2020-2025. године („Службени гласник РС“, број 11/20) и Акциони план за спровођење Стратегије развоја система јавног информисања у Републици Србији за период од 2020-2025. године, у периоду 2020-2022. година („Службени гласник РС“, број 148/20);
- Стратегија развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021-2025. године, са Акционим планом за спровођење Стратегије развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021-2025. године („Службени гласник РС“, број 68/21);
- Стратегија развоја мрежа нове генерације до 2023. године („Службени гласник РС“, број 33/18);
- Стратегија за борбу против високотехнолошког криминала за период 2019-2023. године, са Акционим планом 2019-2020. године за спровођење ове стратегије („Службени гласник РС“, број 71/18);
- Стратегија развоја дигиталних вештина у Републици Србији од 2020. до 2024. године („Службени гласник РС“, број 21/20);
- Стратегија заштите потрошача за период 2019 – 2024. године са Акционим планом за период 2019 – 2022. године („Службени гласник РС“, број 93/19);

Ради успешног спровођења обавеза из претходно наведених прописа и планских докумената, неопходна су значајнија улагања која директно утичу на трошковну страну овог плана.

Чланом 29. Закона средства за рад РАТЕЛ-а обезбеђују се из прихода које оствари од:

1) обављања послова управљања нумерацијом;
2) обављања послова управљања радиофреквенцијским спектром;
3) таксе за пружање услуга из своје надлежности, која се плаћа у складу са овим законом;
4) средстава које привредни субјекти плаћају РАТЕЛ-у у износу који не може бити већи од 0,5% од укупног прихода оствареног од обављања делатности електронских комуникација у претходној календарској години и којима се покривају само административни трошкови настали приликом управљања, контроле и спровођења режима општег овлашћења;
5) средстава утврђених у складу са законом којим се уређује област поштанских услуга

Обрачун, висина као и припадност прихода од накнада за нумерацију и радиофреквенцијски спектар утврђују се законом којим се уређују накнаде за коришћење јавних добара.

Чланом 266. ст. 2. и 3. Закона о накнадама за коришћење јавних добара („Службени гласник РС“, бр. 95/18, 49/19, 86/19 – др. пропис, 156/20 – др. пропис, 15/21 – др. пропис и 15/23 - др. пропис) прописано је да се средства која представљају разлику прихода и расхода утврђених годишњим финансијским извештајем РАТЕЛ-а уплаћују на одговарајући рачун прописан за уплату јавних прихода буџета Републике Србије, а део разлике средстава, сразмеран приходима оствареним од оператора електронских комуникационих мрежа на територији аутономне покрајине, уплаћује на рачун буџета аутономне покрајине.

2. ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗРАДУ ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА

Приликом израде Плана руководили смо се:

- Законом о рачуноводству („Службени гласник РС“, бр. 73/19 и 44/21 – др. закон);
- Законом о јавним набавкама („Службени гласник РС“, број 91/19);
- Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17-УС, 113/17 и 95/18-аутентично тумачење);
- Законом о буџетском систему („Службени гласник РС“, бр. 54/09 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13 - испр., 108/13, 142/14, 68/15 - др. закон, 103/15, 99/16, 113/17, 95/18, 31/19, 72/19, 149/20, 118/21, 118/21 - др. закон и 138/22);
- Законом о утврђивању максималне зараде у јавном сектору („Службени гласник РС“, број 93/12);
- Правилником о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, задруге и предузетнике („Службени гласник РС“, број 89/20);
- Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја и садржини и форми обрасца статистичког извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике („Службени гласник РС“, број 89/20);
- Правилником о условима и начину јавног објављивања финансијских извештаја и вођењу регистра финансијских извештаја („Службени гласник РС“, бр. 142/20 и 139/22);
- Ревидираном фискалном стратегијом за 2024. годину са пројекцијама са 2025. и 2026. годину („Службени гласник РС“, број 86/23);
- Програмом економских реформи (ERP) за период од 2023-2025. године;
- Обезбеђењем континуираног надгледања рационалности трошења средстава и контроле поступака спровођења јавних набавки током читаве године;
- Наставком инвестиционог и инфраструктурног опремања РАТЕЛ-а у циљу осигурања његовог будућег развоја. као и развоја тржишта електронских комуникација и поштанских услуга у Републици Србији;
- Законом о потврђивању споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС- међународни уговори“, број 3/08), који је потписан 29.4.2008. године и представља правни основ за сарадњу двеју страна. Његовим ступањем на снагу 1.9.2013. године је, између осталог, предвиђена и обавеза Републике Србије да у договореним роковима усклади домаће законодавство са прописима који спадају у правне тековине ЕУ, што значи да постоји и обавеза да се комплетан важећи правни оквир за електронске комуникације, поштанске услуге и информациону безбедност у ЕУ имплементира и у Републици Србији у наредном периоду;

- Колективним уговором Регуларног тела за електронске комуникације и поштанске услуге бр. 1-02-110-2/23 од 15.06.2023. године који је ступио на снагу 24.06.2023. године;
- Пројектованим вредностима прихода и расхода које треба да буду утврђене у динарима (због принципа опрезности, планиран је износ девизног курса од 120 динара за 1 евро);
- Коришћењем досадашњих искустава, односно досадашњих остварења прихода и расхода у протеклим годинама, као најбоље искуствене основе за њихове пројекције у 2024. години.

3. ПРЕГЛЕД ПЛАНИРАНИХ ПРИХОДА И РАСХОДА И ПРОЈЕКЦИЈА ДОБИТИ ЗА 2024. ГОДИНУ

Табела 1. Биланс успеха

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	План 2024./ План 2023.	План 2024./ Процена 2023.
1	2	3	4	5	6	6/4	6/5
	ПРИХОДИ ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА						
60 до 65, осим 62 и 63	**А. ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ**	**1001**	**2.186.062.041**	**2.250.000.000**	**2.340.000.000**	**1,07**	**1,04**
61	**II ПРИХОДИ ОД ПРУЖАЊА УСЛУГА**	**1003**	**208.400.000**	**208.000.000**	**200.000.000**	**0,96**	**0,96**
614	Приходи од пружања услуга из своје надлежности	1004	208.400.000	208.000.000	**200.000.000**	**0,96**	**0,96**
65	**II. ОСТАЛИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ**	**1009**	**1.977.662.041**	**2.042.000.000**	**2.140.000.000**	**1,08**	**1,05**
659	Приходи од накнада	1014	1.977.662.041	2.042.000.000	2.140.000.000	**1,08**	**1,05**
	РАСХОДИ ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА						
50 до 55, 62 и 63	**Б. ПОСЛОВНИ РАСХОДИ (1019 – 1020 – 1021 + 1022 + 1023 + 1024 + 1025 + 1026 + 1027 + 1028+ 1029) ≥ 0**	**1018**	**1.335.056.983**	**1.226.460.065**	**1.512.089.949**	**1,13**	**1,23**
51 осим 513	V. ТРОШКОВИ МАТЕРИЈАЛА	1023	13.143.000	12.200.000	16.584.000	**1,26**	**1,36**
513	VI. ТРОШКОВИ ГОРИВА И ЕНЕРГИЈЕ	1024	26.500.000	22.200.000	30.240.000	**1,14**	**1,36**
52	VII. ТРОШКОВИ ЗАРАДА, НАКНАДА ЗАРАДА И ОСТАЛИ ЛИЧНИ РАСХОДИ	1025	508.126.909	479.770.805	568.045.824	**1,12**	**1,18**
53	VIII. ТРОШКОВИ ПРОИЗВОДНИХ УСЛУГА	1026	331.009.814	314.175.633	363.867.510	**1,10**	**1,16**
540	IX. ТРОШКОВИ АМОРТИЗАЦИЈЕ	1027	230.000.000	225.000.000	260.000.000	**1,13**	**1,16**
55	XI. НЕМАТЕРИЈАЛНИ ТРОШКОВИ	1029	227.129.374	173.113.627	273.352.615	**1,20**	**1,58**
	В. ПОСЛОВНИ ДОБИТАК (1001 – 1018) ≥ 0	**1030**	**851.005.058**	**1.023.539.935**	**827.910.051**	**0,97**	**0,81**
56	**Ђ. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ (1041 + 1046 + 1047)**	**1040**	**450.000**	**364.600**	**450.000**	**1,00**	**1,23**
562	**II. РАСХОДИ КАМАТА (ПРЕМА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА)**	**1046**	150.000	102.212	150.000	**1,00**	**1,47**
563 и 564	**III. НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ И НЕГАТИВНИ ЕФЕКТИ ВАЛУТНЕ КЛАУЗУЛЕ (ПРЕМА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА)**	**1047**	300.000	262.388	300.000	**1,00**	**1,14**
	Ж. ГУБИТАК ИЗ ФИНАНСИРАЊА (1040 – 1032)	**1049**	**450.000**	**364.600**	**450.000**	**1,00**	**1,23**
583 И 585.	**И. РАСХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ОСТАЛЕ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ИСКАЗУЈЕ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА**	**1051**	500.000	83.233	100.000	**0,20**	**1,20**
57 и 58, осим 583 и 585	**К. ОСТАЛИ РАСХОДИ**	**1053**	**5.000.000**	**3.142.981**	**3.500.000**	**0,70**	**1,11**

	Л. ДОБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1030 – 1031 + 1048 – 1049 + 1050 – 1051 + 1052 – 1053)	1054	818.234.919	1.013.449.121	823.860.051	**1,01**	**0,81**
	Љ. ДОБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1054 – 1055 + 1056 – 1057)	**1058**	**817.288.866**	**1.013.449.121**	**823.860.051**	**1,01**	**0,81**
	С. НЕТО ДОБИТАК (1058 – 1059 – 1060 – 1061 + 1062 - 1063)	**1064**	**817.288.866**	**1.013.449.121**	**823.860.051**	**1,01**	**0,81**

Финансијски план за 2024. годину израђен је у складу са Законом о рачуноводству, Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике, Правилником о контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за привредна друштва, задруге и предузетнике као и Међународним стандардима финансијског извештавања.

Укупни приходи планирани су у износу од **2.340.000.000** динара. Треба напоменути да постоје ненаплаћена потраживања за која су покренути спорови пред надлежним судом, те од исхода истог зависи да ли ће доћи до повећања прихода РАТЕЛ-а у 2024. години.

Напомињемо да евентуално негативан исход судских спорова који се воде против РАТЕЛ-а може да утиче на висину добити у 2024. години.

У складу са одредбама члана 266. Закона о накнадама за коришћење јавних добара („Службени гласник РС“, бр. 95/18, 49/19, 86/19,156/20, 15/21, 15/23 и 92/23) приходи остварени од накнада за електронске комуникације припадају и уплаћују се регулаторном телу до износа средстава планираних расхода утврђених годишњим финансијским планом тог регулаторног тела. Средства која представљају разлику прихода и расхода утврђених годишњим финансијским извештајем регулаторног тела уплаћују се на одговарајући рачун прописан за уплату јавних прихода буџета Републике Србије. Део разлике средстава, сразмеран приходима оствареним од привредних субјеката на територији аутономне покрајине, уплаћује се на рачун буџета аутономне покрајине.

У 2024. години планирана добит износи **823.860.051** динара.

4. ПРОЈЕКЦИЈА ПРИХОДА ЗА 2024. ГОДИНУ

У складу са чланом 32. Закона, накнаде се плаћају за коришћење нумерације и коришћење радиофреквенцијског спектра. Утврђивање ових накнада врши РАТЕЛ решењима за календарску годину. Ове накнаде почев од јануара 2024. године уплаћиваће се на посебан подрачун РАТЕЛ-а отворен код Управе за Трезор.

Пројекција прихода за 2024. годину је припремљена на основу прихода које је РАТЕЛ остварио у 2023. години од накнада, у складу са Законом о електронским комуникацијама, Законом о накнадама за коришћење јавних добара, Законом о поштанским услугама и важећим правилницима.
Имајући у виду наведено, приликом планирања прихода, РАТЕЛ се руководио пре свега принципима реалности и опрезности, али и досадашњим искуством у остваривању прихода.

Табела 2. Планирани приходи у 2024. години

Назив накнаде	**Планирани приходи у 2024. години**
Накнада за коришћење радио-фреквенција	970.000.000
Накнаде за обављање делатности електронских комуникација	860.000.000
Накнада за издавање појединачне дозволе за коришћење нумерације и радиофреквенцијског спектра	200.000.000
Годишња накнада за коришћење додељених бројева из Плана нумерације	160.000.000
Приходи по основу годишње накнаде за обављање поштанских услуга	150.000.000
Укупно:	**2.340.000.000**

Укупни планирани приходи за 2024. годину износе **2.340.000.000** динара, што је за око 7% више у односу на планиране приходе за 2023. годину.

Разлог повећања планираних накнада за коришћење радио-фреквенција последица је већег броја издатих дозвола у вези са одредбом члана 4. Правилника о утврђивању накнаде за пружање услуга из надлежности РАТЕЛ-а што утиче на повећање годишњих накнада у наредној години.

Увећање прихода од накнада за обављање делатности електронских комуникација последица је увећања оствареног прихода оператора приликом обављања делатности електронских комуникација према врсти електронске комуникационе мреже или услуге.

Наиме, РАТЕЛ утврђује накнаду за обављање делатности електронских комуникација решењем на годишњем нивоу на основу података о оствареном приходу које оператори исказују у прописаном обрасцу ИФН у складу са Законом и општим актима РАТЕЛ-а.

Како су оператори исказали увећане приходе од обављања делатности електронских комуникација према врсти електронске комуникационе мреже или услуге, самим тим су увећане и накнаде утврђене решењима РАТЕЛ-а.

Такође, очекује се и повећање прихода по основу годишњих накнада за обављање поштанских услуга због повећања прихода у делу пружања поштанских услуга. Увећање прихода од накнада за обављање поштанских услуга последица је увећања оствареног прихода оператора приликом обављања поштанских услуга, као и повећања броја поштанских оператора.

5. ПРОЈЕКЦИЈА РАСХОДА ЗА 2024. ГОДИНУ

Финансијски план за 2024. годину и даље има развојну функцију јер РАТЕЛ, као национално регулаторно тело, има задатак да обезбеди ефикасно спровођење и унапређивање утврђене политике у области електронских комуникација у Републици Србији, а у циљу даљег развоја ове области и стварања услова за успостављање информационог друштва. Поред примарне развојне компоненте, у планирању трошкова сагледане су реалне потребе РАТЕЛ-а како би се омогућило његово несметано функционисање, уз обезбеђење континуираног надгледања рационалности трошења средстава. Узете су у обзир преузете обавезе по раније закљученим уговорима и планирана средства за њихово сервисирање у 2024. години, које сукцесивно доспевају у различитим периодима, као и набавке планиране у 2024. години потребне за обављање законом утврђених надлежности.

У даљем излагању биће приказани трошкови по врстама, кроз табеле, исказани по планираним и реализованим вредностима по групама конта. Потребно је напоменути да планирана реализација до краја 2023. године не премашује планиране вредности одобрене Финансијским планом за 2023. годину по групама рачуна. У оквиру појединих позиција исказаних у оквиру група рачуна процењена реализација је нижа у односу на планиране вредности из различитих разлога, као на пример због закључивања уговора по ценама које су испод планираних вредности, што се може окарактерисати као значајна уштеда у трошењу средстава, затим због немогућности извођења одређених радова и адаптација у планираним роковима услед разлога на које РАТЕЛ није имао утицаја. Даље, у вези са наведеним је и одустајање од одређених набавки, немогућности прецизнијег планирања трошкова одржавања опреме, објеката, софтвера, мерне и контролне опреме, опреме за домаћинство и томе слично.

У наставку дајемо преглед планираних расхода РАТЕЛ-а у 2024. години:

Табела 3. Преглед расхода

Ек. клас.	Расходи	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24/ План 23	Коеф. 2024/23
512	Трошкови осталог материјала (режијског)	4.308.000	3.800.000	7.512.000	1,74	1,98
513	Трошкови горива и енергије	26.500.000	22.200.000	30.240.000	1,14	1,36
515	Трошкови једнократног отписа алата и инвентара	8.835.000	8.400.000	9.072.000	1,03	1,08
520	Трошкови зарада и накнада зарада (бруто)	388.998.000	371.038.131	427.887.816	1,10	1,15
521	Трошкови доприноса на зараде и накнаде зарада на терет послодавца	58.933.197	56.212.277	64.825.004	1,10	1,15

524	Уговори о привременим и повременим пословима	13.000.000	6.000.000	13.000.000	1,00	2,17
525	Трошкови накнада физичким лицима по основу осталих уговора	1.100.000	800.000	1.200.000	1,09	1,50
526	Накнаде члановима Савета	7.310.712	7.220.397	8.294.004	1,13	1,15
529	Остали лични расходи и накнаде	38.785.000	38.500.000	52.839.000	1,36	1,37
531	Трошкови транспортних услуга	19.512.000	17.220.000	18.129.120	0,93	1,05
532	Трошкови услуга одржавања	148.444.062	144.090.000	171.510.890	1,16	1,19
533	Трошкови закупнина	134.768.482	128.761.618	138.550.032	1,03	1,08
535	Трошкови рекламе и пропаганде	8.996.484	7.635.442	14.081.280	1,57	1,84
539	Трошкови осталих услуга	19.288.786	16.468.573	21.596.188	1,12	1,31
540	**Амортизација**	230.000.000	225.000.000	260.000.000	1,13	1,16
550	Трошкови непроизводних услуга	184.636.436	135.219.271	222.865.200	1,21	1,65
551	Трошкови репрезентације	3.960.000	3.834.681	5.940.000	1,50	1,55
552	Трошкови премија осигурања	10.170.134	9.516.972	10.489.200	1,03	1,10
553	Трошкови платног промета	2.300.000	2.021.030	2.300.000	1,00	1,14
554	Трошкови чланарина	7.200.000	6.503.670	7.232.375	1,00	1,11
559	Остали нематеријални трошкови	18.938.192	16.018.003	24.525.840	1,30	1,53
562	Расходи камата	150.000	102.212	150.000	1,00	1,47
563	Негативне курсне разлике	300.000	262.388	300.000	1,00	1,14
579	Остали непоменути расходи	5.000.000	3.142.981	3.500.000	0,70	1,11
585	Обезвређење потраживања	500.000	83.233	100.000	0,20	1,20
	Средства резерви	**26.838.690**	/	**30.322.799**	**1,13**	/
	Укупно:	**1.341.934.485**	**1.230.050.879**	**1.516.139.949**	**1,13**	**1,23**

Укупни расходи исказани у напред наведеној табели обухватају укупне трошкове у износу од **1.516.139.949** динара.

Зараде запослених

Зараде и накнаде зарада запосленима у 2024. години пројектоване су у износу од **492.712.820** динара. Економска класификација којом су дефинисана средства за зараде је планирана у складу са одредбама Закона о утврђивању максималне зараде у јавном сектору („Службени гласник РС“, број 93/12) и Закона о буџетском систему („Службени гласник РС“, бр. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13 - испр., 108/13, 142/14, 68/15 - др. закон, 103/15, 99/16, 113/17, 95/18, 31/19, 72/19, 149/20, 118/21 - др. закон и 138/22). Полазна основа за пројекцију средстава за зараде запослених је Колективни уговор РАТЕЛ-а.

Маса зарада је утврђена за **160 запослених на дан 31.12.2024. године**.

Увођење мера финансијске консолидације у Републици Србији, крајем 2013. године, са различитим ограничењима првенствено у могућности запошљавања и позитивног кориговања зараде запослених, у значајној мери су представљале отежавајући фактор за развој РАТЕЛ-а, директно условљен како бројем запослених, тако и висином зарада. РАТЕЛ, чија регулаторна активност првенствено почива на висококвалификованом кадру, профилисан изузетно добро плаћеном струком у приватном сектору, успео је да и поред свих ограничавајућих фактора оствари своје циљеве и задатке, као и да настави да се развија у складу са европским стандардима.

Наиме, пун кадровски капацитет РАТЕЛ-а дефинисан финансијским плановима из претходних година, никада није реализован. Концептом „доброг привредника“ којим се водио кроз своје пословање, РАТЕЛ је остваривао своје надлежности уз минималан број запослених (планирани капацитет из финансијских планова никада није реализован, већ је реализован капацитет увек био за око 15% нижи од планираног). Својом политиком рационалне употребе расположивих капацитета, потребе РАТЕЛ-а су подржане и верификоване у одобреним финансијским плановима који предвиђају кадровски капацитет од чак 160 запослених (2018. и 2019. године), а који није реализован објективним околностима условљеним одредбама уредбе која уређује поступак прибављања сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава.

Међутим, са прогресивним развојем РАТЕЛ-а, новим повереним надлежностима и развојним пројектима, потребе за повећањем кадровског капацитета значајно су условиле дубљу анализу расположивог кадровског потенцијала, могућност реорганизације и премештаја запослених унутар РАТЕЛ-а, односно довеле до закључка о неопходности пријема додатног кадра из следећих разлога:

РАТЕЛ добија додатне надлежности у смислу проширења делокруга рада, нових овлашћења и обавеза – нови Закон о поштанским услугама, Закон о информационој безбедности, као и нови Закон о електронским комуникацијама.

Републичка агенција за поштанске услуге (РАПУС) је 2014. године припојена РАТЕЛ-у што је резултирало и преласком 16 запослених у РАТЕЛ, који је Законом о изменама и допунама Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 62/14) и, у том тренутку, важећим Законом о поштанским услугама добио нову значајну надлежност

преузевши и запослене из до тада посебног регулаторног тела које је вршило поверена јавна овлашћења у области поштанских услуга. Целокупна надлежност у области поштанских услуга поверена је РАТЕЛ-у, као једна од тада две кључне надлежности. Од момента спајања РАПУС-а са РАТЕЛ-ом средином 2014. године до данас према управо обрађеним подацима о тржишту за 2021. годину и фактурисаним накнадама поштанским операторима, вредност поштанског тржишта у Републици Србији се скоро удвостручила.

У циљу реализације Стратегије развоја поштанских услуга за период 2021-2025. године („Службени гласник РС", број 68/21) планиран је низ активности које захтевају додатно ангажовање кадровских капацитета РАТЕЛ-а и нове запослене:

- Спровођење стручног надзора над радом поштанских оператора у области поштанских услуга;
- Анализа квалитета пружања универзалне поштанске услуге коју обавља ЈПО, провера трошкова обављања ових услуга, као и анализа одрживости универзалне поштанске услуге;
- Упоредна мерења и анализа параметара квалитета експрес услуга које пружају остали поштански оператори;
- Информисање корисника о доступности поштанских услуга поштанских оператора путем ГИС портала.
- Анализа одрживости универзалне поштанске услуге
- Анализа задовољења потреба корисника поштанских услуга

Формирање Националног ЦЕРТ-а 2016. године

Доношењем Закона о информационој безбедности („Службени гласник РС", бр. 6/16, 94/17 и 77/19) почетком 2016. године и каснијим изменама и допунама овог закона од 2017. и 2019. године, Република Србија је отпочела реализацију Стратегије развоја информационог друштва у Републици Србији одредивши, између осталог, и орган који ће у оквиру државе бити надлежан за информациону безбедност - Национални ЦЕРТ (eng. *Computer Emergency Response Team*). Послови Националног центра за превенцију безбедносних ризика у ИКТ системима (Национални ЦЕРТ) опредељују се у надлежност РАТЕЛ-а, чиме се проширују овлашћења РАТЕЛ-а предвиђена одредбама Закона о електронским комуникацијама и Закона о поштанским услугама.

РАТЕЛ је у оквиру својих надлежности остварио значајне развојне пројекте, за које је неопходна расположивост одговарајућег стручног кадра различитог профила и свакако већи број запослених који би били укључени у све активности РАТЕЛ-а, како би задржали одговарајући квалитет рада и наставили да га унапређују у наредним годинама, и то:

- Изградња и успостављање свеобухватног система за мониторинг радио-фреквенцијског спектра.

  У руралним областима је успостављен систем даљинских управљаних контролно-мерних станица (ДУКМС) почев од 2017. године. Систем се и даље оптимизује и шири.

  Планира се пројекат успостављања система за мониторинг у урбаним срединама, у већим градовима, компактних даљински управљаних станица (КДУС).

Оптимизација, експлоатација и одржавање оваквог интегрисаног система су трајне активности одговарајућих организационих целина у оквиру РАТЕЛ-а;

- Изградња и надзор мреже за праћење нивоа електромагнетног поља (ЕМФ) започета је 2017. године. Одржавање и надзор овог система, као и администрирање резултата мерења добијених његовом употребом, су трајне активности одговарајућих организационих целина у оквиру РАТЕЛ-а;
- Стручни надзор над применом Закона о електронским комуникацијама. Активности се састоје из контроле обављања делатности електронских комуникација, контроле усаглашености са стандардима, испуњености прописаних параметара квалитета и техничких параметара, обезбеђивање безбедности и интегритета јавних комуникационих мрежа и услуга;
- *Benchmark* мрежа оператора мобилне телефоније започето 2017. године - активности на припреми, дефинисању задатака, контроли измерених и анализираних података је на запосленима из организационе целине у чијем делокругу рада је и контрола квалитета јавно доступних електронских комуникационих услуга;
- Вршење теренских контрола поступања оператора и теренске провере траса елемената мреже и телекомуникационе канализације оператора;
- Квартална израда карти покривања по технологијама за сваког оператора мобилне телефоније исказана кроз портал који за резултат има интерактивни приказ података о покривености мобилним сигналом на сајту РАТЕЛ-а уз пружање могућности добијања максималног сета информација за тачку из упита о квалитету мобилног сигнала, како по технологији тако и по оператору.
- Рад на додели орбиталних позиција код ITU за сателитску мрежу Републике Србије;
- Нове регулаторне активности у области анализе тржишта и рачуноводства трошкова са комплексним задацима на имплементацији;
- Заштита корисника и посредовање у покушају мирног решавања спора ван суда. У најави, са новим Законом о електронским комуникацијама, РАТЕЛ добија нове надлежности за решавање спорова у меритуму, између оператора и крајњих корисника, односно вођење управног поступка и одлучивање у првом степену по приговорима корисника услуга електронских комуникација;
- Имплементација „комуникационе стратегије и плана“ уз проширење, тј. успостављање медија тима - у циљу повећања видљивости институција од великог значаја у привреди и друштву;

РАТЕЛ остварује међународну сарадњу и учешће у надлежним регулаторним и стручним телима држава чланица ЕУ и других држава, као и учешће у раду међународних организација и институција у области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности (ITU, UPU, ETSI, REDCA, BEREC, IRG, ERGP, CERP, Trusted Introducer, FIRST и др.). Такође, активности запослених огледају се и кроз активно учешће у стручним групама Међународне уније за телекомуникације (ITU–SG/WP2, ITU–T, ITU-D i ITU-R), праћење рада Европске конференције поштанских и телекомуникационих администрација (CEPT) кроз активности ECC, WGFM, WGSE, NaN и њихових подгрупа, као и рада Групе за политику у области радио-фреквенцијског спектра (Radio Spectrum Policy Group - RSPG).

Завидан положај на међународном нивоу РАТЕЛ је стекао и активним учешћем представника РАТЕЛ-а у међународним телима и групама и то: 2018. године у функцији заменика председавајућег одбора BEREC-а и IRG-а, затим 2019. године у својству копредседавајућег експертском групом BEREC-а, а током 2020. и 2021. године у својству потпредседника CERP-а. Такође, више представника РАТЕЛ-а обавља функцију драфтера и чланова у оквиру различитих експертских радних група BEREC-а и ERGP-а.

Осим напред наведеног, РАТЕЛ активно учествује у раду радних група које се баве преговорима о приступању Републике Србије Европској унији, и то за више различитих поглавља/кластера.

Такође, треба истаћи да је старосна структура у појединим организационим деловима изражена високим коефицијентом, што намеће потребу хитног пријема додатног кадра на одговарајућим позицијама, које је неопходно оспособити за рад у сврху стицања специфичног радног искуства за обављање послова и радних задатака у РАТЕЛ-у, адекватне обуке и различите видове стручног усавршавања. Такве позиције, у немалом броју случајева, захтевају обуку у трајању од најмање шест месеци до годину дана, па и више, те је неопходно обезбедити све предуслове за проналажење и обуку одговарајућег кадра.

Иако потреба за повећањем кадровског капацитета расте, РАТЕЛ верује да ће наићи на уважавање исказаних потреба и одобрење предложеног решења кроз финансијски план за 2024. годину.

Табела 4. Упоредни преглед планираних и реализованих зарада запослених

Зараде запослених	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Зараде запослених	388.998.000	371.038.131	427.887.816	1,10	1,15
Укупно	**388.998.000**	**371.038.131**	**427.887.816**	**1,10**	**1,15**

Обрачун зарада у РАТЕЛ-у се врши у складу са Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17-УС, 113/17 и 95/18-аутентично тумачење, у даљем тексту: Закон о раду) и Колективним уговором РАТЕЛ-а.

Табела 5. Планирани износ социјалних доприноса на терет послодавца

Социјални доприноси на терет послодавца	Планирано у 2024. години
Социјални доприноси на терет послодавца	64.825.004
Укупно:	**64.825.004**

Пројекција за 2024. годину прати очекивано повећање броја запослених и износи **64.825.004** динара.

Табела 6. Преглед планираног и реализованог броја запослених

Година	План		Реализација	
	Број запослених	Зараде запослених	Број запослених	Зараде запослених
2009.	121	287.551.166	100	229.659.891
2010.	121	287.551.166	102	254.878.494
2011.	121	297.355.572	106	269.505.182
2012.	121	297.355.572	107	229.805.635
2013.	136	248.632.965	107	163.462.458
2014.	РАТЕЛ 121	207.333.916	111	184.245.700
	РАПУС 17	37.822.177	16	
2015.	135	235.954.467	125	180.000.000
2016.	140	244.529.820	121	189.226.181
2017.	153	269.176.140	134	209.423.524
2018.	160	251.444.290	140	221.635.436
2019.	160	263.358.744	142	231.595.523
2020.	145	288.482.992	142	269.165.572
2021.	149	302.975.549	149	301.066.233
2022.	155	337.728.408	155	330.818.122
2023.	158	388.998.000	156	371.038.131
2024.	160	427.887.816		

Планирана маса зарада за 2024. годину увећана је у односу на планирану масу зарада за 2023. годину, односно просечну зараду у 2023. години за 10 %, у складу са финансијским могућностима.

РАТЕЛ, као корисник јавних средстава који је укључен у систем консолидованог рачуна трезора, у складу са Правилником о извештавању о исплаћеним зарадама у јавном сектору („Службени гласник РС“, број 100/12), Министарству финансија - Управи за трезор доставља попуњени Образац извештаја о исплаћеним зарадама за сваки месец, са подацима о броју запослених, укупној заради, укупним увећањима, укупној нето заради и укупној бруто заради, као и појединачним подацима о запосленом са износима о исплаћеним зарадама.

Квалификациона структура запослених захтева да, према Правилнику о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у РАТЕЛ-у, уз ослањање на постојећи Колективни уговор и Статут РАТЕЛ-а, више од 80% запослених има високу стручну спрему. У наставку су дате табеле са подацима о квалификационој и старосној структури запослених.

Табела 7. Квалификациона структура запослених у 2022, 2023. и 2024. години

Квалификација	Број запослених 2022.	%	Број запослених 2023.	%	Број запослених 2024.	%
ВСС	134	86,45	136	86,08	139	86,88
ВШС	1	0,65	1	0,63	1	0,63
ССС	20	12,90	21	13,92	20	12,50
НСС/НК/ПК	/	/	/	/	/	/
Укупно:	**155**	**100**	**158**	**100**	**160**	**100**

Табела 8. Старосна структура запослених на последњи дан у 2022, 2023. и 2024. години

Године старости	Број запослених 2022.	%	Број запослених 2023.	%	Број запослених 2024.	%
20-30	3	1,94	5	3,16	6	3,75
31-40	48	30,97	39	24,68	41	25,63
41-50	59	38,06	62	39,24	61	38,13
51-60	37	23,87	44	27,85	46	28,57
преко 61	8	5,16	8	5,06	6	3,73
Укупно:	**155**	**100**	**158**	**100**	**160**	**100**

Табела 9. Преглед радног стажа запослених

Радни стаж	Број запослених 2023	Број запослених 2024
0-5	12	10
6-10	24	27
11-15	28	25
16-20	27	27
21-25	30	30
26-30	18	20
преко 30	19	21

Табела 10. Трошкови материјала

Трошкови материјала	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Трошкови осталог материјала (режијског)	4.308.000	3.800.000	7.512.000	1,74	1,98
Трошкови горива и енергије	26.500.000	22.200.000	30.240.000	1,14	1,36
Трошкови једнократног отписа алата и инвентара	8.835.000	8.400.000	9.072.000	1,03	1,08
Укупно:	**39.643.000**	**34.400.000**	**46.824.000**	**1,18**	**1,36**

Трошкови материјала пројектовани су у износу од **46.824.000** динара и планирани су у складу са Планом набавки и обавезама по већ закљученим уговорима према потребама организационих јединица РАТЕЛ-а, за извршавање редовних послова дефинисаних прописима који уређују електронске комуникације, поштанске услуге и информациону безбедност.

Трошкови осталог материјала (режијског) односе се на трошкове канцеларијског материјала, тонера и заштитне опреме, дезинфекционих средстава и средстава за одржавање хигијене.

На позицији **Трошкови горива и енергије** су планирана средства за набавку горива, дизел горива за агрегате у контролно-мерним центрима у Београду и Нишу и на локацијама ДУКМС. Трошкови електричне енергије у 2024. години односе се на пренос средстава по закљученом Уговору о закупу са ЈП „Пошта Србије". Такође, предвиђена су и средства као пренос обавеза за плаћање по већ закљученом Уговору о снабдевању електричном енергијом за КМЦ Београд и КМЦ Ниш, као и за локације ДУКМС. Процењена вредност трошкова је утврђена на основу просечне потрошње у претходној години као и очекиваног раста цена електричне енергије. На овој позицији, планирана је набавка горива неопходног за коришћење мерних и других службених возила ради вршења контроле спектра на територији Републике Србије.

Позиција **Трошкови једнократног отписа алата и инвентара** обухватају средства планирана за набавку сета ситног алата, комплетирања и обнове постојећег алата, других компоненти неопходних за потребе текућег одржавања и инсталирање нове опреме у КМЦ Београд и КМЦ Ниш. У циљу одржавања и провере исправности уређаја и опреме на новоизграђеним локацијама за мониторинг РФ спектра, као и у објектима КМЦ Београд и КМЦ Ниш, планирана је набавка комплета алата и мерача (волтметри, амперметри и др) са кутијама и торбама за ношење и складиштење. Поред наведеног, планирана су и средства

за комплете опреме и прибора за теренски рад који се користе при техничким прегледима и истраживању сметњи, затим набавка мерног прибора и помоћне опреме, застава, расветне опреме, ауто гума, одеће и обуће за рад на терену, као и помоћну опрему за мерење нивоа електромагнетног поља. Такође, на овој позицији евидентира се мерни прибор и помоћна опрема која се монтира на антенским системима у циљу рада антенских система приликом истраживања сметњи преко фиксних и мобилних контролно-мерних станица. Замена расветне опреме у пословним просторијама неопходна је у циљу обезбеђења прописаних услова за рад запослених.

Табела 11. Трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи

Трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Трошкови зарада и накнада зарада	388.998.000	371.038.131	427.887.816	1,10	1,15
Трошкови пореза и доприноса на зараде и накнаде зарада	58.933.197	56.212.277	64.825.004	1,10	1,15
Трошкови накнада по уговору о привременим и повременим пословима	13.000.000	6.000.000	13.000.000	1,00	2,17
Трошкови накнада физичким лицима по основу осталих уговора	1.100.000	800.000	1.200.000	1,09	1,50
Трошкови накнада члановима Савета	7.310.712	7.220.397	8.294.004	1,13	1,15
Остали лични расходи и накнаде	38.785.000	38.500.000	52.839.000	1,36	1,37
Укупно:	**508.126.909**	**479.770.805**	**568.045.824**	**1,12**	**1,18**

На позицији **Трошкова зарада, накнада зарада и осталих личних расхода** планирана су средства у укупном износу од **568.045.824** динара.

Трошкови зарада и накнада зарада планирани су у износу од **492.712.820** динара. Повећање укупне масе зараде за 2024. годину у односу на планирана средства за 2023. годину последица је планираног повећања броја запослених са 156 на дан 31.12.2023. године, на 160 на дан 31.12.2024. године. Повећање зарада је планирано у складу са одобреним повећањем зарада у јавном сектору од 10%. Последично већи је и планиран износ пореза и доприноса на зараде и накнаде зарада у износу од **64.825.004** динара.

За **трошкове предвиђене уговорима о привременим и повременим пословима** предвиђен је износ од **13.000.000** динара, што је на истом нивоу у односу на план претходне године, а све у складу са реалним потребама ангажовања лица за обављање привремено повремених послова у 2024. години. План је да се у структури ових послова више ангажују лица са високом стручном спремом.

Привремени и повремени послови су регулисани Законом о раду, за обављање послова који су по својој природи такви да не трају дуже од 120 радних дана у календарској години са незапосленим лицем, запосленим који ради непуно радно време – до пуног радног времена или корисником старосне пензије. У том смислу, РАТЕЛ поступа у складу са одредбама Закона о буџетском систему, којим је дефинисано да укупан број лица са којима је закључен уговор о привременим и повременим пословима, не може бити већи од 10% укупног броја запослених на неодређено време.

На позицији **Трошкови накнада физичким лицима по основу осталих уговора** планиран је износ од **1.200.000** динара и предвиђен је за додатно ангажовање лица која су запослена са пуним радним временом код другог послодавца, с тим што кроз допунски рад могу бити ангажовани највише до једне трећине радног времена.

Износ од **8.294.004** динара предвиђен је за исплату **накнада члановима Савета**. У складу са чланом 19. Статута РАТЕЛ-а („Службени гласник РС“, број 65/23) чланови Савета имају право на нето месечну накнаду за рад у Савету која не може бити виша од једноструке укупне просечне зараде по запосленом без пореза и доприноса која је исплаћена у Републици Србији у септембру месецу у 2023. години, увећану за пројектовану инфлацију у Републици Србији, односно у складу са одговарајућом одлуком оснивача, док накнада председнику Савета не може бити виша од накнада члановима Савета увећане за 20%. Процена накнада за чланове Савета утврђена је на основу података о просечној нето заради за месец септембар 2023. године, у складу са закључком Владе број 121-1654/2017 од 3. марта 2017. године.

На позицији **Остали лични расходи и накнаде** планирани су трошкови у износу од **52.839.000** динара и односе се на следеће трошкове: отпремнине за одлазак у пензију, јубиларне награде, солидарне помоћи, дневнице за службена путовања, пакетиће деци запослених поводом новогодишњих празника, накнада за превоз и трошкове за добровољно пензионо осигурање за запослене до висине неопорезивог износа. У 2024. години један запослени одлази у пензију по сили закона и пет запослених испуњавају услов за одлазак у пензију. Планиране отпремнине су обрачунате у складу са Колективним уговором РАТЕЛ-а којим је прописано да се отпремнине при одласку у пензију могу утврдити у висини пет просечних месечних бруто зарада на нивоу послодавца у претходних 12 месеци који претходе месецу у коме је дошло до престанка радног односа или у висини пет просечних месечних бруто зарада запосленог у претходних 12 месеци који претходе месецу у коме је дошло до престанка радног односа, у зависности од тога шта је повољније за запосленог. Дневнице за службена путовања у земљи и иностранству су у складу са планираним активностима РАТЕЛ-а у 2024. години.

Табела 12. Трошкови транспортних услуга

Трошкови транспортних услуга	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Трошкови услуге фиксне телефоније	1.164.000	1.020.000	1.080.000	0,93	1,06
Трошкови услуге мобилне телефоније, интернета и ПТТ услуга	18.348.000	16.200.000	17.049.120	0,93	1,05
Укупно:	**19.512.000**	**17.220.000**	**18.129.120**	**0,93**	**1,05**

Трошкови транспортних услуга су пројектовани у износу од **18.129.120** динара. У склопу њих су Трошкови услуге фиксне и мобилне телефоније, број 0800 за позивање контакт центра РАТЕЛ-а као и трошкови интернета и ПТТ услуга. Пројекција надокнада трошкова фиксних и мобилних телефона извршена је према: процењеном броју запослених и новозапослених, дозвољеним лимитима за службене мобилне телефоне прописаним од стране директора, као и реализованим просечним утрошцима сагласно броју фиксних телефона. Услуге мобилне телефоније односе се на активности које су неопходне за обављање службених разговора запослених у процесу вршења редовних активности, а планиране су у складу са уговором о пружању услуга мобилне телефоније запосленима, који је закључен у току 2023. године на две године.

Трошкови услуге интернета су планирани у сврху продужења интернет домена који је у власништву РАТЕЛ-а, у складу са обавезама које доспевају на основу закључених уговора.

Трошкови ПТТ услуга су неопходни ради вршења свакодневних послова РАТЕЛ-а и упућивања појединачних и других аката, као и дописа физичким и правним лицима са којима РАТЕЛ свакодневно комуницира писаним путем. Средства су планирана на основу Уговора о преносу поштанских пошиљки број 1-07-122-1/06-2 од 25.01.2016. године и по закљученом уговору за услугу брзе доставе поште.

Табела 13. Трошкови услуга одржавања

Трошкови услуга одржавања	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Трошкови услуга одржавања грађ. објеката у земљи	20.145.300	19.730.000	32.221.200	1,60	1,63
Трошкови услуга одржавања постројења, опреме и софтвера у земљи	128.298.762	124.360.000	139.289.690	1,09	1,12
Укупно:	**148.444.062**	**144.090.000**	**171.510.890**	**1,16**	**1,19**

Трошкови услуга одржавања у 2024. години пројектовани су у износу од **171.510.890** динара и односе се на одржавање грађевинских објеката, постројења, опреме и софтвера. Овим трошковима обухваћене су услуге одржавања антенских система и остале инфраструктурне опреме у КМЦ-овима и на локацијама ДУКМС. Такође, обухватају и трошкове одржавања наведене опреме у гарантном року, као и комплетно одржавање ван гарантног рока.

Напомињемо да је реч је о позицијама које се не могу прецизно планирати, али је због могућих кварова и потребе одржавања постојеће опреме потребно предвидети средства. Средства су планирана узимајући у обзир обавезе по основу раније закључених уговора и средстава у складу са предвиђеним набавкама у 2024. години.

Одржавање грађевинских објеката

Набавке у оквиру ове позиције односе се на редовно одржавање и отклањање кварова на објектима КМЦ Београд и КМЦ Ниш и на локацијама ДУКМС, а како би се омогућило безбедно коришћење објеката и стварање услова за рад запослених.

У оквиру ове позиције предвиђена је и набавка за редовно одржавање и мање поправке приступних путева која је неопходна ради обезбеђења проходности приступних путева до локација даљински управљаних контролно мерних станица због редовног и интервентног одржавања опреме на локацијама.

Такође, предвиђена је и набавка услуге кошења зелених површина, одржавање банкине и кресање растиња поред приступног пута до објекта КМЦ Ниш као и на локацијама ДУКМС, због лакше проходности преко земљишта и приступа објектима, безбедности у смислу противпожарне заштите, заштите од опасних инсеката и из естетских разлога.

Одржавање постројења и опреме

Трошкове услуге одржавања опреме за комуникацију и јавну безбедност чине трошкови провере исправности и одржавања громобранских инсталација, електро инсталација и система за дојаву о избијању пожара у објектима РАТЕЛ-а. Набавка је неопходна ради противпожарне заштите објеката, а у циљу испуњавања обавеза прописаних законом и подзаконским актима који уређују област заштите од пожара и безбедности и здравља на раду.

Ова позиција такође обухвата одржавање система видео надзора у објектима КМЦ Београд и КМЦ Ниш ради отклањања кварова и редовног сервисирања, а како би се омогућило правилно и безбедно коришћење уређаја за видео надзор у објектима КМЦ Београд и КМЦ Ниш. Одржавање опреме за комуникацију подразумева спровођење проактивних мера и брзе реакције приликом решавања проблема и кварова на комплетној мрежној опреми. Откази мрежних компоненти могу да доведу до застоја у раду сервиса и прекида комуникације између компоненти у информационом систему РАТЕЛ-а.

Одржавање система за беспрекидно напајање (УПС) у објектима КМЦ Београд и КМЦ Ниш је неопходно ради редовног одржавања и отклањања кварова на уређајима за непрекидно напајање електричном енергијом КМЦ Београд и КМЦ Ниш.

РАТЕЛ располаже великим бројем мерних инструмената и пратеће опреме за коју је истекао гарантни рок, а која се користи у фиксним контролно-мерним станицама и на терену. Кроз ову набавку је потребно омогућити сервисирање ове опреме, као и поправку кварова који не подлежу гаранцији за опрему која је још увек у гарантном року. Такође, у свакодневном раду стручне службе користе мерне инструменте и опрему која мора бити еталонирана у акредитованим лабораторијама. Еталонирање опреме је предуслов за адекватно коришћење исте. У оквиру ове позиције предвиђена су и средства за одржавања телескопских стубова и антенске инсталације на мерним возилима које користи РАТЕЛ.

У оквиру ове позиције предвиђено је и редовно одржавања антенских стубова, антенских система и остале инфраструктурне опреме на локацијама контролно-мерних центара, даљински управљаних контролно-мерних станица, РФ сензора и сензора за мерење нејонизујућег зрачења.

Позиција Одржавање софтвера обухвата одржавање критичних сегмената информационих система РАТЕЛ-а. Набавка предвиђа одржавање система за мониторинг и заштиту маил и информационог система од претњи у области интернета. Такође се предвиђа и одржавање система за складиштење података као круцијалног дела информационог система на којима се похрањују сви подаци неопходни за рад РАТЕЛ-а.

У оквиру ове позиције планирана су и средства за одржавање интернет презентације РАТЕЛ-а и система за пријаву инцидената, као и одржавање рачунара којима је истекао рок гаранције, кроз пренос обавеза по већ закљученим уговорима.

Одржавање свих постојећих софтвера изискује значајне трошкове који су неопходни ради несметаног рада РАТЕЛ-а, јер набављени софтвери омогућавају администрацију серверске инфраструктуре као и заштиту радних станица од вируса и заштиту података у случају отуђења уређаја.

Средства на позицији трошкова услуга одржавања возила су планирана за потребе одржавања возног парка РАТЕЛ-а, нарочито возила контролно-мерних центара. Планирана су и средства за реализацију обавеза по уговорима за одржавање, технички преглед и прање службених возила. Нова набавка у 2024. години реализоваће се за одржавање теренских возила у гарантном року ради омогућавања њиховог безбедног и редовног коришћења. Поред набавке одржавања возила у гарантном року, предвиђени су и трошкови одржавања возила ван гарантног рока, који су планирани на основу старости и експлоатације возног парка (већином су то возила која су старија од десет година), као и значајно повећаног обима

активности које захтевају употребу службених возила у теренском раду. Трошкови услуга одржавања возила предвиђени су за одржавање службених возила ради безбедне и редовне употребе службених возила.

На позицији Остали трошкови одржавања предвиђен је пренос средстава за набавку услуге одржавање система за складиштење података, Система за пренос података између КМЦ-ова и мерних станица РАТЕЛ-а као и реинсталације постојећег система, пребацивања података са старог на нови систем, интеграцију QRadar-а са уређајима у мрежи, са одржавањем и унапређењем.

Табела 14. Трошкови закупнина

Трошкови закупнина	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Трошкови закупа пословног простора, објеката и земљишта	114.079.606	112.000.000	120.433.632	1,06	1,08
Трошкови закупа постројења, опреме и оптичких влакана	20.688.876	16.761.618	18.116.400	0,88	1,08
Укупно:	**134.768.482**	**128.761.618**	**138.550.032**	**1,03**	**1,08**

На позицији **Трошкови закупнина** планиран је износ од **138.550.032** динара. У структури ових трошкова највеће учешће, имају средства по основу уговора о закупу са ЈП „Пошта Србије“ за закуп објекта у Палмотићевој улици у којем се налази седиште РАТЕЛ-а. У оквиру ове позиције планирана су и средства за услугу закупа простора за складиштење архивског материјала јер РАТЕЛ има законску обавезу чувања архивске грађе.

У саставу РАТЕЛ-а се налазе и КМЦ Београд у Добановцима и КМЦ Ниш, који су према одлуци Министарства за капиталне инвестиције од 27.12.2005. године под бројем 40405-71/2005-01, уступљени РАТЕЛ-у на коришћење и управљање. Зграде комплекса КМЦ у Добановцима користе се по основу Уговора бр. 03-3491-144/12-7 од 02.11.2012. године који је закључен са Републичком дирекцијом за имовину Републике Србије, а на основу Закључка Владе Републике Србије (05 Број: 464-4377/2011). Уговором је дефинисано да се за корисника на непокретностима у својини Републике Србије одреди РАТЕЛ.

Зграда комплекса КМЦ Ниш – брдо „Камаре“, користи се по основу Уговора бр. 03-405-2/11-18 од 29.10.2013. године који је закључен са Републичком дирекцијом за имовину Републике Србије, а којим је РАТЕЛ-у пренето право коришћења на непокретностима у државној својини уз накнаду. У оквиру КМЦ Ниш је 2023. године оформљена издвојена канцеларија “Ужице” за коју је пословни простор закупљен по основу Уговора о давању у

закуп пословног простора, закљученог за Јавним предузећем "Пошта Србије", заводни број уговора 1-06-4048-49/22-7 од 29.12.2022. године.

На трошковима закупа земљишта планирана су средства за закупнину по закљученим уговорима са физичким и правним лицима о закупу земљишта за локације на којима РАТЕЛ инсталира мерну опрему за потребе мониторинга радио-фреквенцијског спектра и сензора за мерење електро-магнетног поља, као и закупа нових локација.

За потребе рада система за мониторинг радио-фреквенцијског спектра, потребно је повезивање мерних тачака на информациони систем РАТЕЛ-а. Са техничког становишта то подразумева обезбеђивање линка (оптичког кабла или микро-таласне радио везе) за пренос података до сваке тачке у којој се налази мерна опрема. У том смислу потребна су средства за закуп линкова.

Табела 15. Трошкови рекламе и пропаганде

Трошкови рекламе и пропаганде	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 24	Коеф. 2024/23
Трошкови услуге оглашавања	8.996.484	7.635.442	14.081.280	1,57	1,84
Укупно:	**8.996.484**	**7.635.442**	**14.081.280**	**1,57**	**1,84**

Средства на позицији **трошкова рекламе и пропаганде** у штампаним медијима предвиђена су у износу од **14.081.280** динара и служе за објављивање тендера, конкурса за издавање дозвола за емитовање телевизијског и радио програма, информисање о правима корисника и мерењу квалитета услуга електронских комуникација, обавештавања јавности о променама у нумерацији и увођењу преносивости бројева.
Трошкови услуга оглашавања у оквиру ове позиције су неопходни како би РАТЕЛ користио услуге оглашавања на које је обавезан и које прописује Закон у случају издавања дозвола, објављивања јавних позива за доделу појединачних дозвола за коришћење радио фреквенција у поступку јавног надметања, као и за едукацију и заштиту корисника, путем средстава јавног информисања, као и кроз промотивне активности и кампање на друштеним мрежама, а у циљу едукације и информисања јавности у области електронских комуникација и поштанских услуга. Поред тога, набавка је потребна ради остваривања задатака који произилазе из Закона о информационој безбедности, а односе се на едукацију, подизање свести јавности и превентивно информисање о информационој безбедности. Закон је увео новине од значаја за кориснике, тако да ће бити потребе информисати крајње кориснике о изменама процедура у вези њихових права и обавеза. Услуге медијске архиве са мониторингом медија омогућују праћење новитета у области електронских комуникација, као и да се на време уочи и одговори на медијске текстове и прилоге у којима се РАТЕЛ помиње.

Табела 16. Трошкови осталих услуга

Трошкови осталих услуга	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Трошкови комуналних услуга	1.398.000	1.231.927	1.596.000	1,14	1,30
Трошкови осталих услуга	17.890.786	15.236.645	20.000.188	1,12	1,31
Укупно:	**19.288.786**	**16.468.573**	**21.596.188**	**1,12**	**1,31**

Трошкови осталих услуга у износу од **21.596.188** динара се односе на трошкове комуналних и осталих услуга за локације Палмотићева, КМЦ Београд и КМЦ Ниш предвиђених Планом јавних набавки за 2024. годину као и преносом обавеза по закљученим уговорима.

Трошкови комуналних услуга обухватају трошкове набавке и допремање воде за санитарну употребу у објекту КМЦ Ниш, обавезе према пружаоцима комуналних услуга и трошкове услуге дератизације и дезинсекције.

Набавка и допремање воде за санитарну употребу у објекту КМЦ Ниш неопходна је јер се КМЦ Ниш налази на брду у руралном подручју и снабдева се водом из зиданог резервоара који се пуни атмосферским водама који током летњих и јесењих месеци пресуши и неопходно је да се ауто-цистернама допрема вода у резервоар, а како би се омогућила потребна количина воде за техничку употребу и противпожарну заштиту објеката КМЦ Ниш у складу са прописима о заштити од пожара.

На позицији **трошкова осталих услуга** планирана су средства за инсталацију, одржавање и сервис штампача на локацијама РАТЕЛ-а као и сав потрошни материјал, осим папира, за рад штампача.

Такође, на овој позицији планирана су и средства за трошкове штампарија приликом израда публикација, образаца, потрошног материјала офсет или дигиталном штампом.

Планирана су средства за контролу и испитивање мрежа оператора за потребе контроле телекомуникационих услуга. Набавка је неопходна због контроле квалитета, *benchmarking-a* и законитости пружања сервиса различитих телекомуникационих оператора и пружања услуге дистрибуције медијских садржаја. Вредност је процењена на основу плана контроле и цена на тржишту. РАТЕЛ на основу Закона има овлашћења да врши мерења и испитивања рада електронских комуникационих мрежа и услуга и да обавештава кориснике о понуђеном квалитету услуга. Трошкови су процењени на основу плана контроле и цена на тржишту. На основу члана 161. Закона РАТЕЛ је овлашћен да обавља стручни надзор над применом овог закона и прописа донетих на основу њега, и између осталог, да врши мерења и испитивања рада електронских комуникационих мрежа и услуга, као и да сходно члану 135. Закона обавести кориснике о понуђеном квалитету услуга.

Набавка Електронских сертификата је неопходна из разлога што РАТЕЛ на интернету мора да обезбедити сигурну и поуздану комуникацију потписану машинским или личним сертификатом. На тај начин повећава се безбедност интернет сајта, екстерних и интерних размена података и комуникација.

Набавка услуге сателитског праћења службених возила омогућава ефикасност, економичност и безбедност употребе службених возила.

Трошкови ангажовања лица за безбедност и здравље на раду су неопходни ради поштовања одредби Закона о заштити од пожара и Закона о безбедности и здрављу на раду, као и предузимања одговарајућих мера заштите.

На овој позицији такође је планирана и услуга инсталације и деинсталације телекомуникационе опреме коју је РАТЕЛ у претходном периоду инсталирао широм територије Републике Србије. Како би систем за мониторинг радио-фреквенцијског спектра био у потпуности ефикасан неопходно је телекомуникациону опрему сервисирати уколико дође до квара или извршити замену новом опремом.

Табела 17. Трошкови амортизације

Трошкови амортизације и резервисања	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Трошкови амортизације	230.000.000	225.000.000	260.000.000	1,13	1,16
Укупно:	**230.000.000**	**225.000.000**	**260.000.000**	**1,13**	**1,16**

Трошкови амортизације процењени су на основу века трајања основних средстава која су евидентирана у пословним књигама РАТЕЛ-а, као и средстава која ће бити набављена у складу са Планом јавних набавки у наредном периоду.

Табела 18. Трошкови непроизводних услуга

Трошкови непроизводних услуга	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Трошкови здравствених услуга	4.500.000	3.642.500	6.000.000	1,33	1,65
Трошкови адвокатских услуга	3.360.000	2.349.200	5.720.000	1,70	2,43
Трошкови рачуноводства и ревизије	39.313.600	34.753.200	56.186.400	1,43	1,62
Усавршавање и обуке запослених	17.646.000	12.602.860	21.760.000	1,23	1,73
Трошкови саветовања и других интелектуалних услуга правних лица	14.973.120	13.895.464	21.984.000	1,47	1,58

Трошкови других непроизводних услуга	55.643.716	52.436.047	61.414.800	1,10	1,17
*Мерење, анализа и објављивање параметара квалитета мрежа оператора	18.960.000	15.540.000	17.400.000	0,92	1,12
*Ангажовање консултаната за спровођење аукције спектра	30.240.000	/	32.400.000	1,07	/
Укупно:	**184.636.436**	**135.219.271**	**222.865.200**	**1,21**	**1,65**

Трошкови непроизводних услуга представљају значајну ставку у Финансијском плану за 2024. годину и планирани су у износу од **222.865.200** динара. Значајан део ових трошкова односи се на обавезе по закљученим уговорима које ће доспети у 2024. години и њихов допринос у највећој мери утиче на повећање укупне масе трошкова предвиђених планом за 2024. годину у односу на планирана средства за 2023. годину, као и нових набавки које РАТЕЛ планира да покрене у 2024. години чија се маса предвиђа у већем обиму у односу на 2023. годину због пораста индекса потрошачких цена и стопе инфлације.

Трошкови здравствених услуга односе се на редовне систематске прегледе запослених у циљу заштите здравља запослених, у складу са прописима о безбедности и заштити на раду. Мања реализација у 2023. години у односу на план односи се на мању уговорену вредност ове услуге у односу на планирану, као и то да нису сви запослени искористили могућност систематског прегледа.

Трошкови правног заступања (правне услуге) намењени су ради предузимања процесних и других правних радњи у судским поступцима који су у току и судским и другим поступцима који могу да настану у вези са обављањем делатности РАТЕЛ-а. У питању су углавном судски спорови са операторима покренути против донетих одлука и решења из надлежности РАТЕЛ-а. С обзиром на све интензивнију активност на тржишту електронских комуникација и поштанских услуга, као и значајнију улогу РАТЕЛ-а у регулацији овог тржишта, очекује се да ће и следеће године бити поднет одређен број тужби на решења РАТЕЛ-а, с обзиром да су решења РАТЕЛ-а коначна у првом степену и против истих се може покренути управни спор.

Трошкови услуга чишћења подразумевају услугу чишћења, као и средства за чишћење и одржавање хигијене службених просторија РАТЕЛ-а, у циљу стварања основних хигијенских услова за рад запослених и ради остваривања законских мера заштите.

На позицији **Трошкови рачуноводства и ревизије** планирани су трошкови за израчунавање стопе WACC (*Weighted Average Cost of Capital*) јер РАТЕЛ има законску обавезу да ангажује независног ревизора за ревизију регулаторних извештаја оператора са значајном тржишном снагом, сходно одредбама Закона. РАТЕЛ ангажује независног

ревизора ради годишње провере усклађености трошковног рачуноводства оператора са значајном тржишном снагом са прописаним начином примене трошковног рачуноводства. На овој позицији планирана су и средства за **услуге ревизије редовних финансијских извештаја** у складу са чланом 30. став 2. Закона, према коме годишњи финансијски извештај РАТЕЛ-а подлеже ревизији од стране независног овлашћеног ревизора.

Ова позиција садржи и трошкове за набавку услуге **ревизије регулаторних извештаја оператора за значајном тржишном снагом,** а на основу члана 76. Закона и члана 49. Правилника о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација („Службени гласник РС“, бр. 52/11 и 53/21). На позицији трошкова рачуноводства и ревизије налазе се и трошкови консултантских услуга у области финансија.

Такође, на овој позицији опредељена су средства за **израду студија и методологија** и обухватају израду студија из области електронских комуникација, поштанских услуга и информационих технологија, затим индикатора о употреби информационих технологија у Србији - за потребе праћења тржишта електронских комуникација као и индикатора за индекс дигиталног друштва (DESI) ради испитивања тржишта и привреде као и анкетирање и статистички подаци, затим трошкови ажурирања постојећег LRIC (*Long-Run Incremental Cost*) трошковног модела за нове регулисане услуге које су уведене на тржиште како би се прикупили нови подаци за обрачун цена по LRIC трошковном моделу.

Такође су планирана средства за набавку тестирања интегритета информационих система у циљу провере безбедности интернет сајтова и чување угледа РАТЕЛ-а и националног ЦЕРТ-а. Тестирање интегритета информационих система подразумева процену сигурности и проналажење евентуалних слабости на интернет странама РАТЕЛ-а, Националног ЦЕРТ-а, као и целој мрежној инфраструктури. Идентификовање потенцијалних рањивости путем овакве анализе омогућава адекватну примену техника побољшања информационе безбедности чиме се спречава неауторизовани приступ ИКТ систему који може довести до нарушавања поверења оператора, угледа РАТЕЛ-а, привлачења негативне пажње медија, финансијских губитака и многих других.

Планирана су средства за **Проверу веродостојности регулаторних извештаја јавног поштанског оператора.** На основу члана 37. Правилника о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја јавног поштанског оператора ("Службени гласник РС", број 126/20) РАТЕЛ може да ангажује независног ревизора или консултанта ради провере веродостојности регулаторних извештаја ЈПО. Анализа предвиђена Стратегијом развоја поштанских услуга у РС за период 2021-2025. године ("Службени гласник РС", број 68/21). Такође, планирана је и набавка „Израда студије о прорачуну стопе WACC-а за 2023. годину за јавног поштанског оператора“.

У току 2024. године планира су средства за нови трогодишњи циклус **Независног мерење времена преноса нерегистрованих писмоносних пошиљака у унутрашњем поштанском саобраћају.** Наведено мерење се спроводи ангажовањем независне

организације у складу чланом 20. Правилника о параметрима квалитета за обављање поштанских услуга („Службени гласник РС“, број 114/20). Контрола параметара квалитета у обављању универзалне поштанске услуге предвиђена је Стратегијом развоја поштанских услуга у РС за период 2021-2025. године ("Службени гласник РС", број 68/21). Носилац ове активности је РАТЕЛ.

У току 2024. године планирана је реализација друге и треће фазе студије **„Студија о одрживости универзалне поштанске услуге и дефинисање њене улоге у складу са променљивим потребама корисника“** - Стратегија развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021-2025. године је идентификовала ову активност као једну од кључних и за носиоца одредила РАТЕЛ. Узимајући у обзир идентификован пад обима услуга које су део опсега универзалне услуге, повећање јединичних трошкова обављања, а са друге стране да треба обезбедити приступачне цене и прописани квалитет на целокупној територији Републике Србије, питање одрживости концепта добија на значају. Резултати ове студије ће се користити за разматрање евентуалних измена Закона о поштанским услуга и подзаконских аката.

На позицији **стручног усавршавања запослених** планирана су средства за обуке у области информационих технологија и информационе безбедности због константног усавршавања запослених у Служби за информациону безбедност и технологије и запослених који се баве контролом квалитета мрежних сервиса, затим обуке из области телекомуникација, обуке из области регулаторних послова из надлежности РАТЕЛ-а. Такође, планирана су средства за организацију курсева страних језика ради стручног оспособљавања запослених. Планирана су средства за учешће запослених на семинарима, обукама и стручном усавршавању у земљи и иностранству и стручним саветовањима из области рада РАТЕЛ-а. Нижа реализација у односу на планиране вредности произилази из уштеда које су остварене приликом закључивања уговора по ценама, које су ниже од планираних.

Трошкови саветовања и других интелектуалних услуга правних лица односе се на услуге трошкове саветовања у области превођења као и саветовања у области јавних набавки и ревизије спроведених поступака јавних набавки.

За трошкове саветовања у области превођења предвиђена су средства за потребе превођења докумената страних држава, односно регулатора и међународних организација са којима РАТЕЛ сарађује, превођења прописа Европске уније из области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности у процесу придруживања Србије ЕУ, као и превода релевантних докумената и материјала које доноси или припрема РАТЕЛ.

Трошкови других непроизводних услуга обухватају:

Трошкове физичко-техничког обезбеђења који се односе на физичко техничко обезбеђење објеката КМЦ Ниш и КМЦ Београд у Добановцима као и даљински управљаних контролно мерних станица.

Провера заузетости кабловске канализације - Због повећаног броја предмета у склопу активности РАТЕЛ-а на решавању међуоператорских спорова из области локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији, као и контроли ажурирања Базе података о капацитетима који могу бити предмет заједничког коришћења, неопходно је у окнима проверавати стање мреже, степен заузетости и статус слободних капацитета. То није могуће без силажења у кабловска окна, провере и израде техничке документације затеченог стања.

Провера заузетости стубова мобилне телефоније - Због потенцијалне појаве међуоператорских спорова из области приступа елементима мреже мобилне телефоније, као и контроли ажурирања Базе података о капацитетима који могу бити предмет заједничког коришћења, неопходно је на локацијама проверити статус слободног простора за монтажу опреме других оператера. То није могуће без алпинистичког пењања на стубове и кровове, провере и израде техничке документације затеченог стања, а за то РАТЕЛ није оспособљен.

Трошкове накнада за хотелски смештај (у земљи и иностранству) и трошкови прибављања авио карата - односе се искључиво на накнаде за смештај запослених у хотелима и куповине авио карата за службена путовања запослених у РАТЕЛ-у.

На основу члана 9. Закона, РАТЕЛ је у обавези да сарађује са надлежним регулаторним и стручним телима суседних земаља, чланицама Европске уније и других држава, ради усаглашавања праксе примене прописа из области електронских комуникација и подстицања развоја преко граничних електронских комуникационих мрежа и услуга и да учествује у раду међународних организација у области електронских комуникација, у својству националног регулаторног тела. У вези са статусом кандидата за чланство у ЕУ и активностима у процесу европских интеграција, намеће се обавеза учествовања на већем броју организација и група на нивоу Европске уније, као што су: Тело европских регулатора за електронске комуникације (*Body of European Regulators for Electronic Communications* – BEREC), Група независних регулатора (*Independent Regulators Group* – IRG), Група за политике управљања спектром *(Radio Spectrum Policy Group – RSPG),* Асоцијација за усаглашеност са Директивом о радио-опреми *(Radio Equipment Directive– Compliance Association* - REDCA), Европска регулаторна група за поштанске услуге (*European Regulatory Group for Postal Services* – ERGP).

Република Србија је Законом о информационој безбедности дефинисала мере заштите од безбедносних ризика у информационо-комуникационим системима и предвидела да се оформи Национални центар за превенцију безбедносних ризика у ИКТ системима (Национални ЦЕРТ), који ће обављати послове координације превенције и заштите од

безбедносних ризика у ИКТ системима у Републици Србији на националном нивоу, а РАТЕЛ је одређен да обавља послове Националног ЦЕРТ-а. Задатак Националног ЦЕРТ-а је да сарађује са другим националним ЦЕРТ организацијама у свету кроз прикупљање и размену информације о ризицима, као и догађајима који угрожавају безбедност ИКТ система и у вези с тим обавештава, упозорава и саветује субјекте у земљи. Током 2024. године планирано је да РАТЕЛ настави да активно учествује у раду међународних организација у области информационе безбедности, као и мрежама ЦЕРТ-ова.

На овој позицији налази се и **Услуга анкетирања и испитивања јавног мњења** која је неопходна за планирање будућих активности везаних за едукацију јавности и припрему промотивних кампања у оквиру области за које је РАТЕЛ надлежан.

Трошкове штампања и дизајна - односе се на услуге штампарије по уговору за услуге штампарије; израде прелома и припреме за штампу - ради израде штампаних материјала (коверте, меморандуми, обрасци, папир за дозволе, материјал за писање, извештаји и др.) и публикација које издаје РАТЕЛ; услуге дизајна и израде мултимедијалних садржаја - ради израде електронских материјала и мултимедијалних садржаја у циљу обавештавања и едукације јавности на теме у областима делокруга рада РАТЕЛ-а; помоћ у изради билтена и других информативних материјала РАТЕЛ-а – ангажовање екстерне помоћи због нових надлежности које је РАТЕЛ добио, као и очекиваних промена у регулаторном оквиру због чега ће се у наредном периоду повећати број информативних материјала. По истеку већ закључених уговора за услуге штампања и дизајна, покренуће се нове набавке за услуге штампарије, услуге дизајна за електронске и штампане материјале, израде прелома и припреме за штампу и помоћ у изради информативних материјала РАТЕЛ-а.

Остали трошкови непроизводних услуга односе се на:

- Пројекат Мерења, анализе и објављивања параметара квалитета мрежа оператора;
- Ангажовање консултаната за спровођење аукције спектра, односно јавног надметања за издавање појединачних дозвола за коришћење радио-фреквенција у радио-фреквенцијским опсезима планираним за 5G.

На основу Правилника о минималним условима за издавање појединачних дозвола за коришћење радио-фреквенција по спроведеном поступку јавног надметања у радио-фреквенцијским опсезима, као и резултата студије Избор оптималног аукцијског модела продаје фреквенцијских опсега за постојеће и нову 5G технологију, приступиће се избору консултанта за спровођење аукције. Консултант ће бити у обавези да припреми све потребне процедуре за спровођење аукције за дефинисани модел аукције, а што у основи обухвата: дефинисање правила извођења аукције на основу задате врсте аукције, припрему Инструкције за понуђаче о начину извођења аукције као и других прописаних докумената за извођење аукције, израду адекватног софтвера за извођење аукције, спровођење обуке за коришћење свих потребних софтвера за квалификоване понуђаче и за запослене, обезбеђивање адекватних просторија за извођење аукције уз испуњење

безбедносних услова опремање против прислушкивања, контрола приступа, видео и аудио надзор и снимање и чување свих записа), подршку у току спровођења аукције и подршку након доношења одлуке о избору најбољих понуда и понуђача у случају покретања судских поступака.

Табела 19. Трошкови репрезентације

Трошкови репрезентације	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Трошкови робе употребљене за репрезентацију	3.960.000	3.834.681	5.940.000	1,50	1,55
Укупно:	**3.960.000**	**3.834.681**	**5.940.000**	**1,50**	**1,55**

Трошкови репрезентације у укупном износу од **5.940.000** динара односе се на издатке за репрезентацију који се појављују у односима са пословним партнерима приликом одржавања пословних састанака, на којима поред запослених у РАТЕЛ-у учествују представници државних органа, међународних организација и привредних субјеката, затим на издатке по основу угоститељских услуга, као и трошкови који се односе на поклањање производа пословним партнерима.

Табела 20. Трошкови премија осигурања

Трошкови премија осигурања	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Трошкови премија осигурања по свим основама	10.170.134	9.516.972	10.489.200	1,03	1,10
Укупно:	**10.170.134**	**9.516.972**	**10.489.200**	**1,03**	**1,10**

Трошкови премија осигурања планирани су у износу од **10.489.200.** Трошкови премија осигурања планирани су за потребе осигурања основних средстава, осигурања од одговорности према трећим лицима, осигурање запослених, путног осигурања и регистрације службених возила. На позицији **осигурање возила** планирана су средства за потребе осигурања службених возила РАТЕЛ-а од ауто-одговорности и каско осигурање моторних возила које подразумева обавезно осигурање возила у саобраћају, као и осигурање од последица крађе возила и осигурање од последица штете настале на возилима.

Набавка **осигурања од аутоодговорности и каско осигурања моторних возила** је неопходна ради испуњења законских обавеза и ради умањења материјалних штета које могу да настану на службеним возилима. Процењена вредност набавке је утврђена према

понудама примљеним у поступцима набавки у претходном периоду. **Осигурање опреме** је неопходно ради умањења материјалних штета које могу да настану на опреми у случају крађе, пожара, удара грома, поплаве и слично. Набавка **осигурања објеката** је неопходна ради умањења материјалних штета које могу да настану на објектима РАТЕЛ-а у случају пожара, удара грома, поплаве и слично.

Осигурање од одговорности из делатности оцењивања усаглашености РиТТ опреме је неопходно из разлога што, у складу са тачком 6. Прилога 5. Правилника о РиТТ опреми, РАТЕЛ као именовано тело за оцењивање усаглашености РиТТ опреме мора да буде осигуран од одговорности за штету за послове које обавља као именовано тело.

Набавка **осигурања запослених** је неопходна ради побољшања личне сигурности запослених, а поготово када се узме у обзир да доста запослених обавља теренске послове док је **путно осигурање** неопходно ради смањења евентуалних трошкова и штете за које би РАТЕЛ могао да буде одговоран ако се запосленима деси повреда или други здравствени проблем на службеном путовању.

Табела 21. Трошкови чланарина

Трошкови чланарина	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Чланарине у међународним организацијама	6.500.000	5.870.059	6.552.375	1,01	1,12
Чланарине у домаћим организацијама	700.000	633.612	680.000	0,97	1,07
Укупно:	**7.200.000**	**6.503.670**	**7.232.375**	**1,00**	**1,11**

Трошкови за чланарине у међународним и домаћим организацијама су планирани на нивоу процењених утрошака за ове намене за 2023. годину, у износу од **7.232.375** динара и односе се на чланарине како у домаћим (NALED, CPPC, Инжењерска комора) тако и у међународним организацијама (BEREC, IRG, ETSI, REDCA, FIRST, Trusted Introducer).

На трошковима **платног промета** опредељен је износ од **2.300.000** динара.

Табела 22. Остали нематеријални трошкови

Остали нематеријални трошкови	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Трошкови такси и вештачења	6.350.000	5.059.102	6.045.840	0,95	1,20
Трошкови претплате на часописе и стручне публикације	5.508.192	4.426.480	6.972.000	1,27	1,58
Остали нематеријални трошкови	7.080.000	6.532.421	11.508.000	1,63	1,76
Укупно:	**18.938.192**	**16.018.003**	**24.525.840**	**1,30**	**1,53**

На позицији **Остали нематеријални трошкови** планиран је износ **24.525.840** динара који се односе на трошкове такси и вештачења, трошкове претплате на часописе и стручне публикације и остале нематеријалне трошкове.

Трошкови такси и вештачења односе се на административне и судске таксе као и на трошкове приликом утврђивања или додатног појашњења одређених чињеница у поступцима пред судовима, који су у току, или у другим поступцима, а који могу да настану у вези са обављањем делатности РАТЕЛ-а, давањем независног и стручног мишљења од стране вештака, ради разјашњења околности о којима суд или други орган нема довољно стручних знања.

Трошкови претплате на часописе и стране публикације неопходни су ради праћења прописа и усвајања најбоље праксе у области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности.

Остале нематеријалне трошкове чине:

Трошкови услуге наплате путарине путем ТАГ уређаја који су неопходни ради ефикаснијег обављања теренских активности РАТЕЛ-а и коришћења службених возила. Набавка **индустријске соли** неопходна је ради безбедне проходности приступног дела објеката контролно-мерних центара у случају настанка поледице и леда.

Трошкови услуге организовања конференција и других догађаја односи се на организације међународних конференција која се одржавају у Београду, а чији је РАТЕЛ домаћин, као и других скупова у којима учествују представници шире заједнице.

Табела 23. Финансијски расходи

Финансијски расходи	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Расходи затезних камата	150.000	102.212	150.000	1,00	1,47
Негативне курсне разлике	300.000	262.388	300.000	1,00	1,14
Укупно:	**450.000**	**364.600**	**450.000**	**1,00**	**1,23**

Табела 24. Остали расходи

Остали расходи	План 2023.	Процена реализације 2023.	План 2024.	Коеф. План 24 / План 23	Коеф. 2024/23
Учешће у финансирању особа са инвалидитетом	3.000.000	2.840.146	3.000.000	1,00	1,06
Остали непоменути расходи	2.000.000	302.835	500.000	0,25	1,65
Укупно:	**5.000.000**	**3.142.981**	**3.500.000**	**0,70**	**1,11**

На позицији **остали расходи** планирана су средства у износу од **3.500.000** динара.

За издатке за хуманитарне намене према законској обавези планиран је износ од 3.000.000 динара. Ступањем на снагу Правилника о начину праћења извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом и начину доказивања извршавања те обавезе („Службени гласник РС“, број 101/16), а у складу са Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 32/13 и 14/22 – др. закон), настала је обавеза плаћања дотација по предметном закону по основу учешћа у финансирању зарада особа са инвалидитетом. Примена наведеног закона и Правилника захтева планирање неопходних средстава за ову намене, која се утврђују у складу са бројем запослених у РАТЕЛ-у и објављеним подацима о просечној заради у Републици Србији.

6. НЕМАТЕРИЈАЛНА ИМОВИНА, НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА И ОПРЕМА

Табела 25.

Назив	Износ
012	**173.904.000**
Демографски растер становништва Републике Србије након пописа 2022. за одговарајуће резолуције дигиталних карти терена	2.400.000
Систем за консолидацију информација о претњама и ризицима у области информационе безбедности	4.800.000
Интеграција ДМС система са екстерним сервисима	5.040.000
Софтвер за управљање људским ресурсима	480.000
Eset endpoint антивирус	660.000
MS office 365 лиценце	3.840.000
Redhat linux	1.800.000
Компјутерски софтвер prtg	360.000
Лиценце за ESET Mail Security for Microsoft Exchange Server	2.880.000
Лиценце за Microsoft Exchange са припадајућим сертификатом	1.680.000
Продужење подршке софтвера Open Text	4.320.000
Продужење подршке софтвера EMC и vmware: EMC networker, vmware	1.836.000
Унапређење софтвера за прикупљање и презентацију резултата мерења електромагнетског поља Портала "ratel emf" - EMF Drive test	2.880.000
Развој апликације и веб портала за мерење протока интернет података и параметара квалитета интернет приступа RATEL Net Test	13.824.000
Оптимизација и унапређење предикционих модела за опсеге мобилне телефоније за софтвер АТДИ	23.880.000
Продужење подршке за Cyber Range платформу	36.000.000
Израда система за управљање документима	27.600.000
Израда и одржавање Интернет презентације www.ratel.rs	3.624.000
Израда софтверског решења за евиденцију радио станица	24.000.000
Израда софтверског решења за интерни регистар	12.000.000
022 и 023	**340.666.907**
Компактне даљински управљане мерне станице са инсталацијом у урбаним срединама - зона одговорности КМЦ Ниш	62.430.634
Компактне даљински управљане мерне станице са инсталацијом у урбаним срединама - зона одговорности КМЦ Београд	64.362.240
"Realtime" анализатори спектра	7.680.000
Портабл HF/VHF/UHF/ SHF пријемник са сетом антена (7 GHz)	6.548.792
Проточни мерачи снаге	1.399.721
Опрема за тестирање карактеристика антенских система	1.728.000

Мерни прибор и помоћна опрема	3.120.000
Антенски системи	2.160.000
Сензори за мерење електромагнетног поља	6.177.600
Монтажна гаража	3.600.000
Унапређење система за мониторинг РФ спектра - зона одговорности КМЦ Ниш	38.664.000
Унапређење система за мониторинг РФ спектра - зона одговорности КМЦ Београд	76.691.520
Унапређење функционалности анализатора TV сигнала	624.000
Мобилни телефони, таблети и друга помоћна опрема	1.140.000
Корисничка терминална и помоћна опрема	480.000
Набавка аудио/видео опреме	798.000
Контролно-мерно возило, са додатном опремом за приказ резултата мерења - за рад у зони одговорности КМЦ Ниш	23.400.000
Унапређење инструмената за мерење електромагнетског поља	2.952.000
Фреквенцијски селективни инструмент за мерење електромагнетског поља са помоћном опремом	8.870.400
Рачунари	5.640.000
Сервери	4.200.000
Уређај за заштиту имејл саобраћаја	3.144.000
Возила	13.200.000
Проширење Nemo 5G опреме за мерење параметара квалитета сервиса мобилне телефоније	1.656.000
026 - Опрема у припреми	**248.100.000**
Техничка контрола пројектне документације за изградњу новог комплекса КМЦ Београд	3.996.000
Делови система за рану дојаву грмљавине и система за мониторинг ФМ спектра	3.000.000
Делови за напајање	3.000.000
Пројектовање новог комплекса КМЦ Београд	30.000.000
Пројектовање антенских стубова за нови комплекс КМЦ Београд	3.900.000
Техничка контрола пројектне документације за изградњу антенских стубова у новом комплексу КМЦ Београд	204.000
Изградња новог објекта КМЦ Београд	12.000.000
Изградња антенских стубова за КМЦ Београд	46.800.000
Изградња ДУКМС за мониторинг РФ спектра, са израдом пројекта	82.800.000
Изградња недостајуће инфраструктуре за прикључење ДУКМС на дистрибутивни систем електричне енергије	50.400.000
Техничка контрола пројектне документације и стручни надзор над изградњом објеката РАТЕЛ-а	2.400.000

Стручни надзор над изградњом антенских стубова у комплексу КМЦ Београд	2.400.000
Стручни надзор над изградњом новог комплекса КМЦ Београд	6.000.000
Технички преглед објеката за прибављање употребних дозвола	1.200.000
Укупно:	**762.670.907**

Систем за консолидацију информација о претњама и ризицима у области информационе безбедности се развија ради пружања раних упозорења операторима ИКТ система, а све у циљу смањења вероватноће успешних сајбер напада у Републици Србији.

Интеграција ДМС система са екстерним сервисима омогућава унапређење основних функционалности система за управљање документима ради повезивање и размену података са екстерним системима. Потпуно усаглашавање са законским регулативама у области електронског архивирања и електронске писарнице предвиђено је **Израдом система за управљање документима.**

Продужење подршке за Cyber Range платформу је неопходно ради континуиране едукације и унапређења практичних вештина из области информационе безбедности.

Израдом **Софтвера за управљање људским ресурсима** омогућиће се унапређење пословања стручних служби и интеграција информација ради успешнијег и ефикаснијег коришћења ресурса у РАТЕЛ-у.

Демографски растер становништва Републике Србије након пописа 2022. за одговарајуће резолуције дигиталних карти терена - Ради прорачуна предикције покривања оператора сигналом мобилне телефоније и других анализа са ГИС алатима, купљена је нова базу података у складу са последњим пописом становништва. Демографски растер треба да буде у формату који омогућава рад са софтверским пакетима.

У оквиру развоја система за управљање документима предвиђено је повећање броја лиценци које имају могућност скенирање докумената (*Captiva Scanplus Module Standard*), лиценце за обраду PDF докумената (*Adobe Acrobat Pro)* као и развој *Microsoft Endpoint Configuration Manager*.

У складу са повећањем захтева за новим сервисима планиране су набавке инфраструктурних софтвера и апликативних софтвера (*EMC*) и (*RedHat*), лиценце за антивирусну заштиту (*Eset Endpoint*), *Office 365,* као и додатне лиценце у циљу унапређења имејл система, лиценце за *Microsoft Exchange* са припадајућим сертификатом и лиценце за *ESET Mail Security for Microsoft Exchange Server,* као и *PRTG Software* за мониторинг и заштиту маил саобраћаја.

Израда и одржавање Интернет презентације www.ratel.rs омогућиће да се изврши модернизација и оптимизација сајта РАТЕЛ-а и имлементирају фукнционалности које су дате препорукама за web презентације државних институција.
У циљу оптимизације и унапређења рада у области електронских комуникација, **Израда софтверског решења за евиденцију радио станица** омогућиће имплементацију подзаконског акта који је потребно донети у складу са Законом о електронским комуникацијама.

Израда софтверског решења за интерни регистар извршиће замену постојеће апликације које отежава даљу интеграцију свих компоненти информационог система РАТЕЛ-а. Планирано софтверског решење треба да омогући увођење нових оптимизованих и ефикаснијих процеса у обављању основних делатности.

Оптимизација и унапређење предикционих модела за опсеге мобилне телефоније за софтвер ATDI - РАТЕЛ за потребе израде прорачуна покривања територије и становништва радио сигналом мобилне телефоније, користи софтвер ATDI и те резултате јавно објављује. Како је РАТЕЛ набавио нову дигиталну карту терена и клатерску базу, а планира да набави и нови демографски растер у складу са пописом из 2022. године, неопходно је извршити оптимизацију предикционих модела у фреквенцијским опсезима од интереса 700/900/1800/2600/3500 MHz. Оптимизација предикционих модела је неопходна ради добијања прецизнијих прорачуна и провере услова из јавног надметања за коришћење радио-фреквенција.

У оквиру позиције **Компактне даљински управљане мерне станице (КДУС) за мониторинг РФ спектра** планиран је наставак пројекта изградње компактних даљински управљаних мерних станица (КДУС) у градовима и већим насељима чиме би се обезбедило прецизно лоцирање извора који се налазе у овим градовима или њиховом непосредном окружењу, као и контрола рада предајника који сигнале емитују са малом излазном снагом и раде на вишим фреквенцијама, а чије је присуство карактеристично пре свега за урбане средине.

У оквиру позиције **Унапређење система за мониторинг РФ спектра** се подразумева занављање постојећих мерних пријемника (набављених 2011. године) са новим моделима, као и додатних мерних пријемника са опцијом TDOA Lookback, чиме ће се повећати перформансе геолоцорања. Потребно је обезбедити, у склопу корективног одржавања, антене за замену неисправних, као и додатних лиценци за управљање софтвером за мониторинг за рад контролора и лиценци за информациони систем за прикупљање и обраду података са РФ мониторинг станица, у зони одговорности Ниш, као и унапређења постојећих анализатора ТВ сигнала са опцијама за мерење и анализу сигнала различитих дигиталних стандарда и видео формата.

Контролно-мерно возило, са додатном опремом за приказ резултата мерења - за рад у зони одговорности КМЦ Ниш подразумева набавку мобилне контролно-мерне станица инсталиране на теренском возилу, чиме се обазбеђује да оформљена Канцеларија Ужице може да обавља задатке мониторинга РФ спектра у тешко доступним зонама, ван асфалтних путева.

Антенски системи, мерни прибор и помоћна опрема - Потребно је имати мерни прибор и помоћну опрему у циљу формирања различитих конфигурација мерне опреме при истраживању сметњи и систематском претраживању спектра опремом у фиксним и мобилним контролно-мерним станицама за унапређење мерења као и за случај будућих оштећења на локацијама даљински управљаних станица које се налазе на планинама под екстремним радним условима (јак ветар, мраз, итд).

У оквиру позиције **Опрема за мерење нивоа електромагнетског поља** подразумева се наставак реализације пројекта изградње мреже сензора за мерење електромагнетског поља, у складу са Студијом изводљивости кроз набавку додатних резервних сензора у циљу одржавања и замене неисправних сензора и набавка фреквецијски селективног уређаја за мерење вискофреквентих електромагнетских поља до 6GHz са опцијом за мерење 5G технологија, у надлежности Канцеларије Ужице, као и унапређење постојећих уређеја са опцијом за мерење 5G технологија.

Рачунари и рачунарска опрема - Набавка рачунара и рачунарске опреме неопходна је због проширења надлежности РАТЕЛ-а у области информационе безбедности (ЦЕРТ) као и због модернизације основних рачунарских средстава за рад. Употребом савремених апликација за пројектовање мреже захтевају се јачи рачунари и монитори већих димензија, као и додатни серверски ресурси.

Набавка **Мобилних телефона, таблета и друге помоћне опреме** неопходна је због потребе контроле квалитета и законитости пружања сервиса различитих телекомуникационих оператора и пружања услуге дистрибуције медијских садржаја.

У склопу набавке **Делови за даљински управљане контролно-мерне станице** предвиђени су најнеопходнији делови за антенске системе и помоћну опрему на локацијама даљински управљаних контролно-мерних станица, као и контролно-мерних возила, чиме се обезбеђује већа редудантност система у случају ванредних ситуација.

У склопу набавке **"Realtime" анализатор спектра** подразумева опремања додатне екипе за теренско истраживање сметњи у фреквенцијском опсегу до 8 GHz у зони надлежности Канцеларије Ужице, Службе за контролу.

Опрема за физичко-техничко обезбеђење у објектима РАТЕЛ-а - Набавка се односи на додатну опрему за физичко-техничко обезбеђење на локацијама, са услугом уградње опреме. Вредност набавке је процењена на основу важећег Уговора за ову врсту услуге на осталим локацијама РАТЕЛ-а.

Изградња ДУКМС за мониторинг РФ спектра, са израдом пројекта - У циљу унапређења система за мониторинг РФ спектра, потребно је изградити нове елементе интегралног система даљински управљаних контролно-мерних станица. За 2024. годину је планирана изградња локације Гудурички врх (Вршац) са недостајућом инфраструктуром за прикључење на електродистрибутивну мрежу, као и још једне локације у централном делу Војводине. Процењена вредност набавке је утврђена на основу већ уговорених радова за изградњу ове врсте објеката, посебно узимајући у обзир специфичне трошкове изградње.

Израда техничке документације и прибављање дозвола за изградњу новог комплекса Контролно-мерног центра „Београд" са антенским стубовима и техничка контрола пројектне документације за изградњу новог Контролно-мерног центра „Београд" - Набавке су неопходне ради изградње новог комплекса Контролно-мерног центра „Београд". За изградњу новог комплекса Контролно-мерног центра „Београд" потребно је израдити техничку документацију и прибавити дозволе и сагласности надлежних институција. Израда техничке документације обухвата израду комплетне пројектне документације за објекат (архитектонски пројекат и грађевински пројекат), израду техничке документације спољног уређења, инфраструктуре и озелењавања локације, као и израду техничке документације за два антенска стуба висине до 70 метара. Процењена вредност набавке је утврђена на основу података са тржишта о цени овакве врсте пројеката и на основу обима посла.

Изградња недостајуће инфраструктуре за прикључење даљински управљаних контролно мерних станица на дистрибутивни систем електричне енергије - Ради прикључења нових даљински управљаних контролно-мерних станица (ДУКМС Гудурички врх и ДУКМС у централном делу Војводине) на електроенергетско напајање потребно је изградити недостајуће електро-енергетске капацитете у складу са техничким условима надлежних електродистрибуција. То подразумева изградњу нових трафо-станица и постављање напојних каблова (ваздушни или подземни водови), постављање ЕД бројила и прикључење на напајање. Процењена вредност је утврђена на основу већ уговорених радова за изградњу ове врсте објеката, посебно узимајући у обзир специфичне трошкове изградње електроенергетских прикључака на поменутим локацијама.

Како инвестиције у основна средства, односно набавка основних средстава представља категорију биланса стања, односно не признаје се као трошак у билансу успеха у целости, већ само у вредности годишње амортизације, неопходно је разлику између набавке вредности основних средстава и утврђене годишње амортизације узети у обзир приликом доношења одлуке о расподели вишка прихода над расходима оствареног у РАТЕЛ-у, након подношења финасијских извештаја за 2023. годину. Улагања у основна средства изнад годишње амортизације , као разлика између набавне вредности основних средстава и реализоване амортизације у 2023. години пренеће се на рачун 309- Остали основни капитал као део средстава која се признају за развој РАТЕЛ-а, у складу са одобреним Финансијским планом за 2023. годину и поднетим Финансијским извештајима за 2023. годину.

7. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ИЗДВАЈАЊА СРЕДСТАВА РЕЗЕРВИ

У складу са чланом 28. Закона, Планом за 2024. годину предвиђено је издвајање одређених средстава на име резерви у висини 2% укупно планираних расхода које треба да омогуће покриће различитих издатака и сервисирање обавеза чији настанак неће бити иницира самo активностима РАТЕЛ-а, у износу од **30.322.799** динара.

Издвајање средстава на овој позицији је намењено покрићу које могу проистећи из донетих позитивно-правних прописа, као и за друге непредвиђене издатке.

Трошење средстава са ове позиције одвијаће се према посебним одлукама Савета и у складу са одлуком о њиховој намени, а средства ће се евидентирати на одговарајућим позицијама расхода, одлуком директора РАТЕЛ-а.

Уколико до реализације истих не дође или уколико се не искористи укупно предвиђени износ, разлика ће на крају 2023. године бити прикључена вишку прихода над расходима, који ће РАТЕЛ уплатити у буџет Републике Србије и Аутономне покрајине Војводине као и претходних година.

II ЗАКЉУЧАК

Финансијски план Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге за 2024. годину може се окарактерисати као развојни, што је била значајна карактеристика и у претходним годинама рада. Одредбе закона који уређују електронске комуникације, поштанске услуге и информациону безбедност, подзаконских аката, стратегија, препорука Европске уније и других релевантних докумената, намећу обимне обавезе у циљу регулације сектора који су врло значајни за укупну привреду Републике Србије. За успешан развој наведених сектора, неопходан је стабилан, професионалан и ефикасан рад РАТЕЛ-а. То није могуће без адекватних људских ресурса, који знањем и потребним вештинама могу да одговоре на изазове који се јављају на веома динамичном тржишту телекомуникационих услуга, као и поштанских услуга и области информационе безбедности. То није могуће ни без адекватне опреме којом је могуће пратити технолошки развој наведених сектора, као ни без софтверске подршке, којом би се вршиле анализе и доносили одговарајући закључци и одлуке.

Закон, који је усклађен са регулаторним оквиром Европске уније из 2018. године, управо истиче значај регулаторног тела, које треба независно, стручно и транспарентно да доноси одговарајуће одлуке. Због тога овај план, између осталог, садржи и инвестиционе пројекте, у смислу набавке потребне опреме, софтвера, сарадње са другим институцијама и развој сопствених људских ресурса. Адекватно и добро образложено улагање у развој регулаторног тела доприноси развоју сектора на средњи и дужи рок, јер се на тај начин обезбеђује извесност у пословању, спречава се злоупотреба доминантног положаја неког од оператора, а са друге стране штити се интерес крајњег корисника. Позитивни резултати рада РАТЕЛ-а, после 18 година пословања, у овој области су веома запажени. Извештаје о раду, РАТЕЛ је достављао Народној скупштини Републике Србије, која их је сваке године редовно усвајала. Овај модел доприноси остварењу државних и националних интереса, од чега сви чиниоци имају користи – држава јер се привреда развија, привредна друштва јер им се нуде смањен ризик за пословање и ниже накнаде и коначно, крајњи корисник који добија могућност избора између више понуђача телекомуникационих и поштанских услуга. На тај начин се свакако утиче на развој конкурентности, пре свега у сектору електронских комуникација, што је један од основних циљева рада РАТЕЛ-а.

ПРЕДСЕДНИК САВЕТА

Драган Ковачевић

III ПРИЛОЗИ

Табела бр. 1

Маса за зараде, број запослених и просечна зарада по месецима за 2023. годину - БРУТО 1 – Реализација 2023

ПЛАН 2023	УКУПНО			*Старозапослени*			*Новозапослени*			*Пословодство*			
	Број запослених	Маса (бруто) зарада	Просечна зарада	Број запослених	Маса (бруто) зарада	Просечна зарада	Број запослених	Маса (бруто) зарада	Просечна зарада	Број запослених	Ново запослени	Маса зарада	Просечна зарада
	а	б	ц=б/а	д=а-г-ј	е=б-х-к	ф=е/д	г	х	и=х/г	ј		к	и=к/ј
I	153	30.311.958	198.117	133	24.652.357	185.356	0	0	0	20	0	5.659.601	282.980
II	153	30.220.293	197.518	133	24.524.651	184.396	0	0	0	20	0	5.695.642	284.782
III	151	31.110.031	206.027	131	25.152.853	192.007	0	0	0	20	0	5.957.178	297.859
IV	150	30.124.054	200.827	130	24.419.710	187.844	0	0	0	20	0	5.704.344	285.217
V	150	31.137.137	207.581	130	25.284.170	194.494	0	0	0	20	0	5.852.967	292.648
VI	150	30.992.541	206.617	130	25.177.141	193.670	0	0	0	20	0	5.815.400	290.770
VII	150	30.660.293	204.402	130	24.851.111	191.162	0	0	0	20	0	5.809.182	290.459
VIII	150	31.045.278	206.969	130	25.004.351	192.341	0	0	0	20	0	6.040.927	302.046
IX	149	30.661.041	205.779	129	24.718.040	191.613	0	0	0	20	0	5.943.001	297.150
X	151	31.339.475	207.546	128	25.094.991	196.055	3	315.546	105.182	20	0	5.929.208	296.460
XI	152	31.536.030	207.474	127	24.769.527	195.036	5	836.674	167.335	20	0	5.929.829	296.491
XII	156	31.900.000	204.487	127	24.464.087	192.631	9	1.506.013	167.335	20	0	5.929.900	296.495
УКУПНО	**1.815**	**371.038.131**	**2.453.344**	**1.558**	**298.112.989**	**2.296.603**	**17**	**2.658.233**	**439.852**	**240**	**0**	**70.267.179**	**3.513.359**
ПРОСЕК	151,25	30.919.844	204.445	129,83	24.842.749	191.384	5,67	221.519	146.617	20,00	0	5.855.598	292.780

Старозапослени у 2023. години су они запослени који су били у радном односу у предузећу у децембру 2022. године
У овој табели се налазе сви запослени, у складу са кадровском евиденцијом
У периоду јануар – децембар долази до незнатног одступања исплаћене просечне зараде у категорији пословодства на месечном нивоу у односу на планирану просечну зараду према плану за 2023. годину, због повећаног обима активности запослених услед доношења новог Закона о електронским комуникацијама и додатним активностима око израда подзаконских аката који су произашли из новог Закона. Запосленима у категорији пословоддства исплаћене су стимаулације и прековремени сати рада те из тог разлога долази до незнатног одступања.
Одступања произилазе и услед померања коефицијената код обрачуна минулог рада, повећаног обима приправности код одређеног броја запослених и прековременог рада, коришћења годишњег одмора и плаћеног одсуства са већим просеком приликом обрачуна зарада. Укупна маса зарада по свим категоријама исплаћена у 2023. години не премашује укупна средства предвиђена финансијским планом за 2023. годину.

Табела бр. 2

* Маса за зараде, број запослених и просечна зарада по месецима за 2024. годину * БРУТО 1													
	УКУПНО			*Старозапослени*			*Новозапослени*			*Пословодство*			
ПЛАН 2024	Број запослених	Маса(бруто) зарада	Просечна зарада	Број запослених	Маса (бруто) зарада	Просечна зарада	Број запослених	Маса (бруто) зарада	Просечна зарада	Број запослених	Ново запослени	Маса зарада	Просечна зарада
	а	б	ц=б/а	д=а-г-ј	е=б-х-к	ф=е/д	г	х	и=х/г	ј		к	и=к/ј
I	156	35.733.672	229.062	136	29.483.670	216.792	0	0	0	20	0	6.250.002	312.500
II	156	35.733.672	229.062	136	29.483.670	216.792	0	0	0	20	0	6.250.002	312.500
III	156	35.733.672	229.062	136	29.483.670	216.792	0	0	0	20	0	6.250.002	312.500
IV	155	35.504.610	229.062	134	28.942.108	215.986	0	0	0	21	0	6.562.502	312.500
V	155	35.504.610	229.062	134	28.942.108	215.986	0	0	0	21	0	6.562.502	312.500
VI	155	35.504.610	229.062	134	28.942.108	215.986	0	0	0	21	0	6.562.502	312.500
VII	155	35.504.610	229.062	134	28.942.108	215.986	0	0	0	21	0	6.562.502	312.500
VIII	155	35.504.610	229.062	134	28.942.108	215.986	0	0	0	21	0	6.562.502	312.500
IX	155	35.504.610	229.062	134	28.942.108	215.986	0	0	0	21	0	6.562.502	312.500
X	155	35.504.610	229.062	134	28.942.108	215.986	0	0	0	21	0	6.562.502	312.500
XI	155	35.504.610	229.062	134	28.942.108	215.986	0	0	0	21	0	6.562.502	312.500
XII	160	36.649.920	229.062	134	29.061.668	216.878	5	1.025.750	205.150	21	0	6.562.502	312.500
УКУПНО	1.868	**427.887.816**	2.748.744	1.614	349.049.542	2.595.140	5	1.025.750	205.150	249	0	77.812.524	3.750.001
ПРОСЕК	155,67	35.657.318	229.062	134,50	29.087.462	216.262	5,00	1.025.750	205.150	20,75	0	6.484.377	312.500

Старозапослени у 2024. години су они запослени који су били у радном односу у предузећу у децембру 2023. године

Табела бр. 3

* Маса за зараде, број запослених и просечна зарада по месецима за 2024. годину * БРУТО 2													
	УКУПНО			*Старозапослени*			*Новозапослени*			*Пословодство*			
ПЛАН 2024	Број запослених	Маса(бруто) зарада	Просечна зарада	Број запослених	Маса (бруто) зарада	Просечна зарада	Број запослених	Маса (бруто) зарада	Просечна зарада	Број запослених	Ново запослени	Маса зарада	Просечна зарада
	а	б	ц=б/а	д=а-г-ј	е=б-х-к	ф=е/д	г	х	и=х/г	ј		к	и=к/ј
I	156	41.147.323	263.765	136	33.950.446	249.636	0	0	0	20	0	7.196.877	359.844
II	156	41.147.323	263.765	136	33.950.446	249.636	0	0	0	20	0	7.196.877	359.844
III	156	41.147.323	263.765	136	33.950.446	249.636	0	0	0	20	0	7.196.877	359.844
IV	155	40.883.558	263.765	134	33.326.837	248.708	0	0	0	21	0	7.556.721	359.844
V	155	40.883.558	263.765	134	33.326.837	248.708	0	0	0	21	0	7.556.721	359.844
VI	155	40.883.558	263.765	134	33.326.837	248.708	0	0	0	21	0	7.556.721	359.844
VII	155	40.883.558	263.765	134	33.326.837	248.708	0	0	0	21	0	7.556.721	359.844
VIII	155	40.883.558	263.765	134	33.326.837	248.708	0	0	0	21	0	7.556.721	359.844
IX	155	40.883.558	263.765	134	33.326.837	248.708	0	0	0	21	0	7.556.721	359.844
X	155	40.883.558	263.765	134	33.326.837	248.708	0	0	0	21	0	7.556.721	359.844
XI	155	40.883.558	263.765	134	33.326.837	248.708	0	0	0	21	0	7.556.721	359.844
XII	160	42.202.383	263.765	134	33.464.511	249.735	5	1.181.151	236.230	21	0	7.556.721	359.844
УКУПНО	1.868	**492.712.820**	3.165.180	1.614	401.930.548	2.988.304	5	1.181.151	236.230	249	0	89.601.121	4.318.126
ПРОСЕК	155,67	41.059.402	263.765	134,50	33.494.212	249.025	5,00	1.181.151	236.230	20,75	0	7.466.760	359.844

Старозапослени у 2024. години су они запослени који су били у радном односу у предузећу у децембру 2023. године

Табела бр. 4

Број и динамика запошљавања у 2023. години - КАДРОВСКА ЕВИДЕНЦИЈА

КАДРОВСКА ЕВИДЕНЦИЈА	2022	2023. година											
2023. година	Децем.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Стање на почетку месеца	**146**	**153**	**153**	**151**	**150**	**150**	**150**	**150**	**150**	**149**	**148**	**151**	**152**
Пријем нових радника	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	2	4
Одлазак кадрова	0	0	-1	-1	0	0	0	0	-1	-1	0	0	0
У редовну пензију	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
У инвалидску пензију	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Добровољни одлазак или по социјалном програму	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Одлазак по другом основу	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	0
Салдо пријем - одлазак	7	0	-2	-1	0	0	0	0	-1	-1	3	1	4
Стање на крају месеца	**153**	**153**	**151**	**150**	**150**	**150**	**150**	**150**	**149**	**148**	**151**	**152**	**156**

Табела бр. 5

Број и динамика запошљавања у 2024. години - КАДРОВСКА ЕВИДЕНЦИЈА

КАДРОВСКА ЕВИДЕНЦИЈА	2023	2024. година											
2024. година	Децем.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Стање на почетку месеца	**152**	**156**	**156**	**156**	**155**	**155**	**155**	**155**	**155**	**155**	**155**	**155**	**155**
Пријем нових радника	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Одлазак кадрова	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
У редовну пензију	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
У инвалидску пензију	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Добровољни одлазак или по социјалном програму	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Одлазак по другом основу	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Салдо пријем - одлазак	4	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Стање на крају месеца	**156**	**156**	**156**	**155**	**155**	**155**	**155**	**155**	**155**	**155**	**155**	**155**	**160**

Табела бр. 6

Накнаде члановима Савета – НЕТО

Месец	Савет реализација претходна година - 2023					Савет план текућа година - 2024				
	Укупан износ	ИЗНОС НАКНАДЕ					ИЗНОС НАКНАДЕ			
		Председник Савета	Заменик председника Савета	Члан Савета	Број чланова	Укупан износ	Председник Савета	Заменик председника Савета	Члан Савета	Број чланова
	1.+2.+ (3. x 4.)	1.	2.	3.	4	1.+2.+ (3. x 4.)	1.	2.	3.	4
I	308.902	89.978	74.981	74.981	3	442.344	102.080	85.066	85.066	3
II	308.902	89.978	74.981	74.981	3	442.344	102.080	85.066	85.066	3
III	308.902	89.978	74.981	74.981	3	442.344	102.080	85.066	85.066	3
IV	308.902	89.978	74.981	74.981	3	442.344	102.080	85.066	85.066	3
V	308.902	89.978	74.981	74.981	3	442.344	102.080	85.066	85.066	3
VI	308.902	89.978	74.981	74.981	3	442.344	102.080	85.066	85.066	3
VII	308.902	89.978	74.981	74.981	3	442.344	102.080	85.066	85.066	3
VIII	308.902	89.978	74.981	74.981	3	442.344	102.080	85.066	85.066	3
IX	308.902	89.978	74.981	74.981	3	442.344	102.080	85.066	85.066	3
X	308.902	89.978	74.981	74.981	3	442.344	102.080	85.066	85.066	3
XI	308.902	89.978	74.981	74.981	3	442.344	102.080	85.066	85.066	3
XII	308.902	89.978	74.981	74.981	3	442.344	102.080	85.066	85.066	3
УКУПНО	**4.678.824**	**1.079.736**	**899.772**	**899.772**	**3**	**5.308.128**	**1.224.960**	**1.020.792**	**1.020.792**	**3**
ПРОСЕК	308.902	89.978	74.981	74.981		442.344	102.080	85.066	85.066	

Табела бр. 7

Накнаде члановима Савета – БРУТО

Месец	Савет реализација претходна година - 2023					Савет план текућа година - 2024				
	Укупан износ	ИЗНОС НАКНАДЕ				Укупан износ	ИЗНОС НАКНАДЕ			
		Председник Савета	Заменик председника Савета	Члан Савета	Број чланова		Председник Савета	Заменик председника Савета	Члан Савета	Број чланова
	1.+2.+ (3. x 4.)	1.	2.	3.	4.	1.+2.+ (3. x 4.)	1.	2.	3.	4.
I	601.699	138.854	115.711	115.711	3	691.167	159.499	132.917	132.917	3
II	601.699	138.854	115.711	115.711	3	691.167	159.499	132.917	132.917	3
III	601.699	138.854	115.711	115.711	3	691.167	159.499	132.917	132.917	3
IV	601.699	138.854	115.711	115.711	3	691.167	159.499	132.917	132.917	3
V	601.699	138.854	115.711	115.711	3	691.167	159.499	132.917	132.917	3
VI	601.699	138.854	115.711	115.711	3	691.167	159.499	132.917	132.917	3
VII	601.699	138.854	115.711	115.711	3	691.167	159.499	132.917	132.917	3
VIII	601.699	138.854	115.711	115.711	3	691.167	159.499	132.917	132.917	3
IX	601.699	138.854	115.711	115.711	3	691.167	159.499	132.917	132.917	3
X	601.699	138.854	115.711	115.711	3	691.167	159.499	132.917	132.917	3
XI	601.699	138.854	115.711	115.711	3	691.167	159.499	132.917	132.917	3
XII	601.699	138.854	115.711	115.711	3	691.167	159.499	132.917	132.917	3
УКУПНО	**7.220.397**	**1.686.245**	**1.388.537**	**1.388.537**	**3**	**8.294.004**	**1.913.988**	**1.595.004**	**1.595.004**	**3**
ПРОСЕК	601.699	138.854	115.711	115.711		691.167	159.499	132.917	132.917	

Табела бр. 8 – Средства за зараде запослених и друга примања и трошкови

	Бруто зарада Бруто 1	Допринос на терет послодавца	Укупна бруто зарада *Бруто 2	Накнада за превоз	Јубиларне награде	Накнаде члановима Савета	Отпремнине	Остали трошкови	Солидарна помоћ запосленима и члановима породице и остале накнаде трошкова запосленима	Дневн. др.тр.у земљи и иностранству
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Укупно исплаћено 2023.	**371.038.131**	**56.212.277**	**427.250.408**	**4.000.000**	**1.600.000**	**7.220.397**	**1.447.180**	**0**	**8.850.860**	**6.000.000**
Јануар	35.733.672	5.413.651	41.147.323	333.333	115.000	691.167	0	0	708.337	583.337
Фебруар	35.733.672	5.413.651	41.147.323	333.333	698.000	691.167	0	0	708.333	583.333
Март	35.733.672	5.413.651	41.147.323	333.333	0	691.167	0	0	708.333	500.000
Април	35.504.610	5.378.948	40.883.558	333.333	115.000	691.167	2.000.000	0	708.333	500.000
Мај	35.504.610	5.378.948	40.883.558	333.333	0	691.167	0	0	708.333	500.000
Јун	35.504.610	5.378.948	40.883.558	333.333	115.000	691.167	0	0	708.333	500.000
Јул	35.504.610	5.378.948	40.883.558	333.333	115.000	691.167	0	0	708.333	500.000
Август	35.504.610	5.378.948	40.883.558	333.333	232.000	691.167	0	0	708.333	500.000
Септембар	35.504.610	5.378.948	40.883.558	333.333	115.000	691.167	0	0	708.333	500.000
Октобар	35.504.610	5.378.948	40.883.558	333.337	0	691.167	0	0	708.333	500.000
Новембар	35.504.610	5.378.948	40.883.558	333.333	0	691.167	0	0	708.333	500.000
Децембар	36.649.920	5.552.463	42.202.383	333.333	1.152.000	691.167	6.000.000	0	708.333	500.000
Укупно планирано 2024.	**427.887.816**	**64.825.004**	**492.712.820**	**4.000.000**	**2.657.000**	**8.294.004**	**8.000.000**	**0**	**8.500.000**	**7.000.000**

Табела бр. 9

Трошкови запослених

Р.бр.	Трошкови запослених	Реализација 01.01-31.12.2023. Претходна година	План 01.01-31.12.2024.
1.	Маса НЕТО зарада (зарада по одбитку припадајућих пореза и доприноса на терет запосленог)	**264.162.216**	**304.118.063**
2.	Маса БРУТО 1 зарада (зарада са припадајућим порезом и доприносима на терет запосленог)	**371.038.131**	**427.887.816**
3.	Маса БРУТО 2 зарада (зарада са припадајућим порезом и доприносима на терет послодавца)	**427.250.408**	**492.712.820**
4.	Број запослених по кадровској евиденцији - УКУПНО*	**156**	**160**
4.1.	- на неодређено време	**155**	**159**
4.2.	- на одређено време	**1**	**1**
5	Накнаде по уговору о делу		
6	Број прималаца накнаде по уговору о делу*		
7	Накнаде по ауторским уговорима		
8	Број прималаца накнаде по ауторским уговорима*		
9	Накнаде по уговору о привременим и повременим пословима	6.000.000	13.000.000
10	Број прималаца накнаде по уговору о привременим и повременим пословима*	6	15
11	Накнаде физичким лицима по основу осталих уговора	800.000	1.200.000
12	Број прималаца накнаде по основу осталих уговора*		
13	Накнаде члановима скупштине		
14	Број чланова скупштине*		

15	Накнада члановима Савета	7.220.397	8.294.004
16	Број чланова Савета*	5	5
17	Накнаде члановима Комисије за ревизију		
18	Број чланова Комисије за ревизију*		
19	Превоз запослених на посао и са посла	4.000.000	4.000.000
20	Дневнице на службеном путу	6.000.000	7.000.000
21	Накнаде трошкова на службеном путу		
22	Отпремнина за одлазак у пензију	1.447.180	8.000.000
23	Јубиларне награде	1.600.000	2.657.000
24	Број прималаца	16	15
25	Смештај и исхрана на терену		
26	Помоћ запосленима и породици запосленог	8.850.860	8.500.000
27	Стипендије		
28	Остале накнаде трошкова запосленима и осталим физичким лицима	1.560.000	2.000.000

Табела бр. 10

Преглед планираних службених путовања за 2024. годину у иностранству

	Опис	Место	Период	Број чланова делегације	Број дана
1.	Регионални састанак регулаторних тела	Охрид	Јун	4	4
2.	РЕГФЕСТ	Будва, Ц. Гора	Септембар	8	3
3.	Координациони састанци	TBD		12	2
4.	CENELEC TC 210	TBD		2	3
5.	REDCA	TBD		2	3
6.	ENISA ECASEC	TBD		3	3
7.	Сарадња са службама за мониторинг и QoS у агенцијама из региона	TBD		2	2
8.	BEREC радне групе, Брисел, Белгија	Брисел		16	2
9.	INFOTEH	Јахорина, БиХ	март	1	3
10.	WGFM 22 (Working Group Frequency Management - Monitoring and Enforcement)	TBD		2	4
11.	Мониторинг радио-фреквенцијског спектра заснован на најновијим ITU-R и CEPT препорукама.	Bussum city, the Netherlands		8	4

12.	CEPT - ECC Plenary	Гронинген, Холандија	7.3.-10.3.	2	4
13.	RSPG Plenary meeting	TBD		2	2
14.	WP 4A-Efficient orbit/spectrum utilization for FSS and BSS	TBD	28.6-6.7.	2	5
15.	WP6A -Terrestrial Broadcasting Delivery	Женева, Швајцарска	7-15.3./ 29.8-6.9.	2	5
16.	CEPT -SE19 SE - Fixed Service	TBD		2	4
17.	CEPT ECC PT1	TBD		2	4
18.	CEPT WGFM	TBD		2	4
19.	T-DAB мултилатерална група	TBD		6	3
20.	MWC 2024	Барселона, Шпанија		2	4
21.	Посете регулаторима у региону	TBD		28	3
22.	ITU-T SG20 (Internet of Things and smart cities and communities)	TBD		1	5
23.	ERGP CN (Contact Network)	TBD		2	3
24.	ERGP Plenary	TBD		4	4
25.	ERGP Sustainbility	TBD		2	3
26.	ERGP Consumers and Market Indicators Work Group	TBD		2	4
27.	ERGP Regulatory Framework Work Group	TBD		2	3
28.	UPU - Административни савет	Берн, Швајцарска		2	5

29.	CEN Пленарно заседање	TBD		1	3
30.	Састанци са регулаторима за поштанске услуге из земаља у региону	TBD		9	2
31.	EU-WB joint meetingc of the Western Balkan Working Groups on Roaming Policy, Broadband and 5G	TBD		6	2
32.	ЕУ придруживање, сарадња са RCC, састанци које организује Европска комисија, и сл.	Брисел, Белгија		6	2
33.	Студијске посете регулаторним агенцијама	TBD		14	2
34.	Семинари, тренинзи и студијске посете регулаторним агенцијама	TBD		4	3
35.	Meeting of the ITU Expert Group on Telecommunication/ICT Indicators (EGTI)	Женева, Швајцарска	септембар или октобар	2	4
36.	BEREC CN	TBD		4	3
37.	BEREC Plenary	TBD		6	4
38.	BEREC regulatory training	TBD		12	2
39.	WG Wireless Network Evolution (WNE)	TBD		2	2
40.	WG Planning and Future Trends (PFT)	TBD		2	2
41.	IRG радионице	TBD		1	2
42.	Обука из области комуникационих вештина, јавни и медијски наступ-напредни ниво	Порторож	октобар	1	3
43.	Weekend Media Fest	Ровињ	септембар	2	2
44.	Правнички дани	Будва, ЦГ	јун	6	4

45.	Октобарски правнички дани	Бања Лука, РС	октобар	6	4
46.	Међународни конгрес правника	TBD	децембар	2	5
47.	Састанци организације TF-CSIRT, Европа	TBD		6	4
48.	Састанци радне групе ОЕБС-а	Беч, Аустрија		3	2
49.	Радна група за IoT	Женева, Швајцарска	септембар	1	4
50.	Састанци организације FIRST	TBD	Јануар и јун	4	6
51.	Састанци пројекат iProcced, Европа	TBD		4	3
52.	Радни састанци ЦЕРТ-ова у оквиру DCAF пројекта	TBD		6	3
53.	TRANSITS-I	TBD		1	3
54.	TRANSITS-II	TBD		4	3
55.	Регулаторна конференција или сајам (Postexpo, Conference on Postal and Delivery Economics - Rutgers)	TBD	октобар	2	4
56.	Берлински процес			2	3
57.	Посете ЦЕРТ-овима у Европи	TBD		4	3
58.	Скуп регулаторних тела у региону - заштита корисника	Македонија	јесен	3	2
59.	Семинари у организацији IRG - праћења новина у области анлизе тржишта због примене нових технологија и упознавање са планираним изменам у регулативи	TBT		6	2

Табела бр. 11

Преглед планираних службених путовања за 2024. годину у земљи

Р.БР.	Опис	Место	Период	Број чланова делегације	Број дана
1.	Конференција о е-трговини	Палић	април	3	3
2.	IBIS-instruments семинар	Сребрно језеро	октобар	8	8
3.	YU INFO	Копаоник	1. квартал	3	3
4.	Конгрес правника у привреди	Златибор	друга половина године/октобар	8	8
5.	Саветовање у организацији Удружења за радно и социјално право	Златибор	октобар	2	2
6.	Годишње саветовање судија-судијски дани 2023.год. организатор Врховни касациони суд	Врњачка Бања	октобар	7	7
7.	Саветовања у организацији Глосаријум-а	TBD		10	10
8.	Вишедневна саветовања за правнике и економисте у организацији Paragraf-a	Палић/Златибор	прва и друга половина године	11	22
9.	Вишедневна саветовања за правнике и економисте у организацији IPC-a	Палић	прва и друга половина године	4	8
10.	Мокрогорска школа менаџмента	Мокра Гора	децембар	3	3
11.	Школа природног права	Копаоник	децембар	7	7
12.	Остало по потреби Сектора за поштанске услуге			3	3
13.	Остало по потреби Сектор за правне послове			4	4

14.	Копаонички дани јавних набавки	Копаоник	март	2	2
15.	Јавне набавке у Србији	Борско језеро	мај/јун		0
16.	Златиборски дани јавних набавки	Златибор	септембар	2	2
17.	Други семинари из области јавних набавки			2	2
18.	Обуке из области заштите података о личности	TBD		2	2
19.	Семинари, обуке и стручно усавршавање из области изградње, одржавања и управљања објектима (укључујући физичко-техничку заштиту, поступке набавки итд.)				0
20.	Стручно усавршавање из области канцеларијског пословања и архивирања				0
21.	Infotech	Аранђеловац	јун	3	3
22.	Cyber Tesla	Горњи Милановац		5	5
23.	Стручни надзор	Ван Београда		3	12
24.	Саветовање за правнике и економисте у јавном сектору	Златибор	септембар, јун	1	1
25.	Саветовање судија привредних судова Републике Србије у организацији Привредног апелационог суда	Златибор	септембар	3	3

Дигитално потписано
Marinović Nenad
издавалац сертификата:
Javno preduzeće Pošta Srbij
24.03.2025. 10:56:16

REGULATORNO TELO ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE BEOGRAD

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA I FINANSIJSKI IZVEŠTAJI ZA 2024. GODINU

	Strana
IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1 – 3
FINANSIJSKI IZVEŠTAJI	
Bilans stanja	
Bilans uspeha	
Izveštaj o promenama na kapitalu	
Izveštaj o ostalom rezultatu	
Izveštaj o tokovima gotovine	
Napomene uz finansijske izveštaje	

Parker Russell

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

OSNIVAČU REGULATORNOG TELA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE BEOGRAD

Mišljenje

Izvršili smo reviziju priloženih redovnih godišnjih finansijskih izveštaja Regulatornog tela za elektronske komunikacije i poštanske usluge, Beograd (u daljem tekstu: Regulatorno telo) koji se sastoje od Bilansa stanja na dan 31. decembar 2024. godine, Bilansa uspeha, Izveštaja o ostalom rezultatu, Izveštaja o promenama na kapitalu i Izveštaja o tokovima gotovine za godinu koja se završava na taj dan, kao i Napomena uz finansijske izveštaje koje sadrže pregled osnovnih računovodstvenih politika i ostala obelodanjivanja („Finansijski izveštaji").

Prema našem mišljenju, priloženi finansijski izveštaji istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, prikazuju finansijsku poziciju Regulatornog tela na dan 31. decembar 2024. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima Republike Srbije.

Osnova za mišljenje

Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji Republike Srbije i važećim standardima revizije primenjivim u Republici Srbiji. Naša odgovornost je detaljnije opisana u odeljku izveštaja Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izveštaja. Mi smo nezavisni u odnosu na Regulatorno telo u skladu sa etičkim zahtevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih izveštaja u Republici Srbiji, i ispunili smo naše druge etičke odgovornosti u skladu sa ovim zahtevima. Smatramo da su revizijski dokazi koje smo prikupili dovoljni i adekvatni da pruže osnovu za naše mišljenje.

Ostale informacije

Za ostale informacije odgovorno je rukovodstvo Regulatornog tela. Ostale informacije obuhvataju godišnji izveštaj o poslovanju za godinu koja se završava 31. decembra 2024. godine.

Naše mišljenje o finansijskim izveštajima se ne odnosi na ostale informacije.

U vezi sa našom revizijom finansijskih izveštaja, naša je odgovornost da pregledamo ostale informacije i razmotrimo da li postoje materijalno značajne nedoslednosti između njih i finansijskih izveštaja ili naših nalaza stečenih tokom revizije, ili da li su one na bilo koji drugi način, materijalno pogrešno predstavljene. Dodatno, u skladu sa Zakonom o računovodstvu naša je odgovornost da sprovedemo postupke da utvrdimo da li je godišnji izveštaj o poslovanju, u formalnom smislu, sastavljen u skladu sa odredbama Zakona o računovodstvu.

Na osnovu sprovedenih procedura izveštavamo sledeće:

1) Informacije prikazane u godišnjem izveštaju o poslovanju su usklađene, u svim materijalno značajnim aspektima, sa priloženim finansijskim izveštajima za godinu koja se završila 31. decembra 2024. godine.
2) Godišnji izveštaj o poslovanju za 2024. godinu je pripremljen u skladu sa Zakonom o računovodstvu Republike Srbije.

Na osnovu poznavanja i razumevanja Regulatornog tela i njenog okruženja stečenog tokom revizije, nismo utvrdili materijalno značajne pogrešne navode u Godišnjem izveštaju o poslovanju.

Parker Russell d.o.o.
Jablanička 184 A, Beograd, Srbija
PIB 109517009; MB 21197041
T: +381 (11) 408 43 59 T: +381 64 26 56 930
email: office@parkerrussell.rs I www.parkerrussell.rs

Parker Rassell doo to carry out audit work in the UK and Ireland by the Institute of Chartered Accountants in England and Wales. List of offices and partner's names are available at the above address. Parker Russell (UK) LLP is a limited liability partnership registered in England and Wales. Registered No. OC370411. Parker Russell is a trading name of Parker Russell (UK) LLP. Parker Russell UK LLP is a member firm of Parker Russell International Ltd (PRIL). PRIL and the member firms are not a worldwide partnership. Services are delivered by the member firms. PRIL and its member firms are not agents of, and do not obligate, one another and are not liable for one another's acts or omissions. Please see website www.parkerrussell.rs for further details.

Parker Russell INTERNATIONAL

Parker Russell

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (NASTAVAK)

OSNIVAČU REGULATORNOG TELA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE BEOGRAD

Odgovornost rukovodstva za finansijske izveštaje

Rukovodstvo Regulatornog tela je odgovorno za pripremu ovih finansijskih izveštaja koji pružaju istinit i objektivan prikaz u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Republici Srbiji, zasnovanim na Zakonu o računovodstvu, kao i za one interne kontrole koje rukovodstvo odredi kao neophodne u pripremi finansijskih izveštaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usled kriminalne radnje ili greške.

Pri sastavljanju finansijskih izveštaja rukovodstvo je odgovorno za procenu sposobnosti Regulatornog tela da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti, obelodanjujući, po potrebi, pitanja koja se odnose na stalnost poslovanja i primenu načela stalnosti poslovanja kao računovodstvene osnove, osim ako rukovodstvo namerava da likvidira Regulatorno telo ili da obustavi poslovanje, ili nema drugu realnu mogućnost, osim da to uradi.

Lica ovlašćena za upravljanje su odgovorna za nadgledanje procesa finansijskog izveštavanja Regulatornog tela.

Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izveštaja

Naš cilj je sticanje uveravanja u razumnoj meri o tome da finansijski izveštaji, uzeti u celini, ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usled kriminalne radnje ili greške i izdavanje izveštaja revizora koji sadrži naše mišljenje. Uveravanje u razumnoj meri označava visok nivo uveravanja, ali ne predstavlja garanciju da će revizija sprovedena u skladu sa Međunarodnim standardima revizije uvek otkriti materijalno pogrešne iskaze, ako takvi iskazi postoje. Pogrešni iskazi mogu da nastanu usled kriminalne radnje ili greške i smatraju se materijalno značajnim ako je razumno očekivati da će oni, pojedinačno ili zbirno, uticati na ekonomske odluke korisnika, donete na osnovu ovih finansijskih izveštaja.

Kao deo revizije u skladu sa Međunarodnim standardima revizije, mi primenjujemo profesionalno prosuđivanje i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi takođe:

- Vršimo identifikaciju i procenu rizika od materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izveštajima, nastalih usled kriminalne radnje ili greške; osmišljavamo i sprovodimo revizijske postupke koji su prikladni za te rizike; pribavljamo dovoljno adekvatnih revizijskih dokaza kako bi obezbedili osnovu za mišljenje revizora. Rizik da materijalno značajni pogrešni iskazi usled kriminalne radnje neće biti identifikovani je veći nego za pogrešne iskaze nastale usled greške, zato što kriminalna radnja može da uključi udruživanje, falsifikovanje, namerne propuste, lažno predstavljanje ili zaobilaženje interne kontrole.

- Stičemo razumevanje o internim kontrolama koje su relevantne za reviziju radi osmišljavanja revizijskih postupaka koji su prikladni u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola.

- Vršimo procenu primenjenih računovodstvenih politika i u kojoj meri su razumne računovodstvene procene i povezana obelodanjivanja koje je izvršilo rukovodstvo.

Parker Russell

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (NASTAVAK)

OSNIVAČU REGULATORNOG TELA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE BEOGRAD

Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izveštaja (nastavak)

- Donosimo zaključak o prikladnosti primene načela stalnosti kao računovodstvene osnove od strane rukovodstva i, na osnovu prikupljenih revizijskih dokaza, da li postoji materijalna neizvesnost u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu da izazovu značajnu sumnju u pogledu sposobnosti Regulatornog tela da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti. Ako zaključimo da postoji materijalna neizvesnost, dužni smo da u svom izveštaju skrenemo pažnju na povezana obelodanjivanja u finansijskim izveštajima ili, ako takva obelodanjivanja nisu adekvatna, da modifikujemo svoje mišljenje. Naši zaključci se zasnivaju na revizijskim dokazima prikupljenim do datuma izveštaja revizora. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu za posledicu da imaju da Regulatorno telo prestane da posluje u skladu sa načelom stalnosti.

- Vršimo procenu ukupne prezentacije, strukture i sadržaja finansijskih izveštaja, uključujući obelodanjivanja, kao i da li su u finansijskim izveštajima prikazane osnovne transakcije i događaji na takav način da se postigne fer prezentacija.

Saopštavamo licima ovlašćenim za upravljanje, između ostalog, planirani obim i vreme revizije i značajne revizijske nalaze, uključujući sve značajne nedostatke interne kontrole koje smo identifikovali tokom revizije.

Beograd, 21. mart 2025. godine

PARKER RUSSELL d.o.o. BEOGRAD

Nenad Marinović

Licencirani ovlašćeni revizor

Попуњава правно лице - предузетник		
Матични број **17606590**	Шифра делатности **8413**	ПИБ **103986571**
Назив **REGULATORNO TELO ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE**		
Седиште **Београд, Палмотићева 2**		

БИЛАНС СТАЊА

на дан 31.12.2024. године

- у хиљадама динара -

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање _____ 20__.	Почетно стање 01.01.20__.
1	2	3	4	5	6	7
	АКТИВА					
00	**А. УПИСАНИ А НЕУПЛАЋЕНИ КАПИТАЛ**	0001				
	Б. СТАЛНА ИМОВИНА (0003 + 0009 + 0017 + 0018 + 0028)	0002		2.136.343	1.944.204	
01	I. НЕМАТЕРИЈАЛНА ИМОВИНА (0004 + 0005 + 0006 + 0007 + 0008)	0003	20	391.723	366.906	
010	1. Улагања у развој	0004				
011, 012 и 014	2. Концесије, патенти, лиценце, робне и услужне марке, софтвер и остала нематеријална имовина	0005		391.723	353.080	
013	3. Гудвил	0006				
015 и 016	4. Нематеријална имовина узета у лизинг и нематеријална имовина у припреми	0007			10.920	
017	5. Аванси за нематеријалну имовину	0008			2.906	
02	II. НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА И ОПРЕМА (0010 + 0011 + 0012 + 0013 + 0014 + 0015 + 0016)	0009	21	1.744.620	1.577.298	
020, 021 и 022	1. Земљиште и грађевински објекти	0010		307.461	280.847	
023	2. Постројења и опрема	0011		1.223.422	1.171.499	
024	3. Инвестиционе некретнине	0012				
025 и 027	4. Некретнине, постројења и опрема узети у лизинг и некретнине, постројења и опрема у припреми	0013		213.003	124.218	
026 и 028	5. Остале некретнине, постројења и опрема и улагања на туђим некретнинама, постројењима и опреми	0014		734	734	
029 (део)	6. Аванси за некретнине, постројења и опрему у земљи	0015				
029 (део)	7. Аванси за некретнине, постројења и опрему у иностранству	0016				
03	III. БИОЛОШКА СРЕДСТВА	0017				
04 и 05	IV. ДУГОРОЧНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАСМАНИ И ДУГОРОЧНА ПОТРАЖИВАЊА (0019 + 0020 + 0021 + 0022 + 0023 + 0024 + 0025 + 0026 + 0027)	0018				

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање _____ 20__.	Почетно стање 01.01.20__.
1	2	3	4	5	6	7
040 (део), 041 (део) и 042 (део)	1. Учешћа у капиталу правних лица (осим учешћа у капиталу која се вреднују методом учешћа)	0019				
040 (део), 041 (део), 042 (део)	2. Учешћа у капиталу која се вреднују методом учешћа	0020				
043, 050 (део) и 051 (део)	3. Дугорочни пласмани матичном, зависним и осталим повезаним лицима и дугорочна потраживања од тих лица у земљи	0021				
044, 050 (део), 051 (део)	4. Дугорочни пласмани матичном, зависним и осталим повезаним лицима и дугорочна потраживања од тих лица у иностранству	0022				
045 (део) и 053 (део)	5. Дугорочни пласмани (дати кредити и зајмови) у земљи	0023				
045 (део) и 053 (део)	6. Дугорочни пласмани (дати кредити и зајмови) у иностранству	0024				
046	7. Дугорочна финансијска улагања (хартије од вредности које се вреднују по амортизованој вредности)	0025				
047	8. Откупљене сопствене акције и откупљени сопствени удели	0026				
048, 052, 054, 055 и 056	9. Остали дугорочни финансијски пласмани и остала дугорочна потраживања	0027				
28 (део), осим 288	V. ДУГОРОЧНА АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА	0028				
288	**В. ОДЛОЖЕНА ПОРЕСКА СРЕДСТВА**	0029				
	Г. ОБРТНА ИМОВИНА (0031 + 0037 + 0038 + 0044 + 0048 + 0057+ 0058)	0030		2.755.022	2.839.456	
Класа 1, осим групе рачуна 14	I. ЗАЛИХЕ (0032 + 0033 + 0034 + 0035 + 0036)	0031	22	67.438	141.313	
10	1. Материјал, резервни делови, алат и ситан инвентар	0032		1.454		
11 и 12	2. Недовршена производња и готови производи	0033				
13	3. Роба	0034				
150, 152 и 154	4. Плаћени аванси за залихе и услуге у земљи	0035		65.984	141.313	
151, 153 и 155	5. Плаћени аванси за залихе и услуге у иностранству	0036				
14	II. СТАЛНА ИМОВИНА КОЈА СЕ ДРЖИ ЗА ПРОДАЈУ И ПРЕСТАНАК ПОСЛОВАЊА	0037				
20	III. ПОТРАЖИВАЊА ПО ОСНОВУ ПРОДАЈЕ (0039 + 0040 + 0041 + 0042 + 0043)	0038	23	29.308	15.010	
204	1. Потраживања од купаца у земљи	0039		24.457	15.002	
205	2. Потраживања од купаца у иностранству	0040		4.851	8	

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање _____ 20__.	Почетно стање 01.01.20__.
1	2	3	4	5	6	7
200 и 202	3. Потраживања од матичног, зависних и осталих повезаних лица у земљи	0041				
201 и 203	4. Потраживања од матичног, зависних и осталих повезаних лица у иностранству	0042				
206	5. Остала потраживања по основу продаје	0043				
21, 22 и 27	IV. ОСТАЛА КРАТКОРОЧНА ПОТРАЖИВАЊА (0045 + 0046 + 0047)	0044	24	700	766	
21, 22 осим 223 и 224, и 27	1. Остала потраживања	0045		700	766	
223	2. Потраживања за више плаћен порез на добитак	0046				
224	3. Потраживања по основу преплаћених осталих пореза и доприноса	0047				
23	V. КРАТКОРОЧНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАСМАНИ (0049 + 0050 + 0051 + 0052 + 0053 + 0054 + 0055 + 0056)	0048				
230	1. Краткорочни кредити и пласмани - матично и зависна правна лица	0049				
231	2. Краткорочни кредити и пласмани - остала повезана лица	0050				
232, 234 (део)	3. Краткорочни кредити, зајмови и пласмани у земљи	0051				
233, 234 (део)	4. Краткорочни кредити, зајмови и пласмани у иностранству	0052				
235	5. Хартије од вредности које се вреднују по амортизованој вредности	0053				
236 (део)	6. Финансијска средства која се вреднују по фер вредности кроз Биланс успеха	0054				
237	7. Откупљене сопствене акције и откупљени сопствени удели	0055				
236 (део), 238 и 239	8. Остали краткорочни финансијски пласмани	0056				
24	VI. ГОТОВИНА И ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ	0057	25	620.474	757.242	
28 (део), осим 288	VII. КРАТКОРОЧНА АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА	0058	26	2.037.102	1.925.125	
	Д. УКУПНА АКТИВА = ПОСЛОВНА ИМОВИНА (0001 + 0002 + 0029 + 0030)	0059		4.891.365	4.783.660	
88	**Ђ. ВАНБИЛАНСНА АКТИВА**	0060				
	ПАСИВА					
	А. КАПИТАЛ (0402 + 0403 + 0404 + 0405 + 0406 - 0407 + 0408 + 0411 - 0412) ≥ 0	0401	27	3.677.833	3.429.482	
30, осим 306	I. ОСНОВНИ КАПИТАЛ	0402		2.443.996	2.147.464	
31	II. УПИСАНИ А НЕУПЛАЋЕНИ КАПИТАЛ	0403				

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање _____ 20__.	Почетно стање 01.01.20__.
1	2	3	4	5	6	7
306	III. ЕМИСИОНА ПРЕМИЈА	0404				
32	IV. РЕЗЕРВЕ	0405				
330 и потражни салдо рачуна 331,332, 333, 334, 335, 336 и 337	V. ПОЗИТИВНЕ РЕВАЛОРИЗАЦИОНЕ РЕЗЕРВЕ И НЕРЕАЛИЗОВАНИ ДОБИЦИ ПО ОСНОВУ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА И ДРУГИХ КОМПОНЕНТИ ОСТАЛОГ СВЕОБУХВАТНОГ РЕЗУЛТАТА	0406				
дуговни салдо рачуна 331, 332, 333, 334, 335, 336 и 337	VI. НЕРЕАЛИЗОВАНИ ГУБИЦИ ПО ОСНОВУ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА И ДРУГИХ КОМПОНЕНТИ ОСТАЛОГ СВЕОБУХВАТНОГ РЕЗУЛТАТА	0407				
34	VII. НЕРАСПОРЕЂЕНИ ДОБИТАК (0409 + 0410)	0408		1.233.837	1.282.018	
340	1. Нераспоређени добитак ранијих година	0409				
341	2. Нераспоређени добитак текуће године	0410		1.233.837	1.282.018	
	VIII. УЧЕШЋЕ БЕЗ ПРАВА КОНТРОЛЕ	0411				
35	IX. ГУБИТАК (0413 + 0414)	0412				
350	1. Губитак ранијих година	0413				
351	2. Губитак текуће године	0414				
	Б. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА И ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (0416 + 0420 + 0428)	0415		90.989	75.308	
40	I. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА (0417+0418+0419)	0416	28	90.989	75.308	
404	1. Резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених	0417		88.989	68.943	
400	2. Резервисања за трошкове у гарантном року	0418				
40, осим 400 и 404	3. Остала дугорочна резервисања	0419		2.000	6.365	
41	II. ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (0421 + 0422 + 0423 + 0424 + 0425 + 0426 + 0427)	0420				
410	1. Обавезе које се могу конвертовати у капитал	0421				
411 (део) и 412 (део)	2. Дугорочни кредити и остале дугорочне обавезе према матичном, зависним и осталим повезаним лицима у земљи	0422				
411 (део) и 412 (део)	3. Дугорочни кредити и остале дугорочне обавезе према матичном, зависним и осталим повезаним лицима у иностранству	0423				
414 и 416 (део)	4. Дугорочни кредити, зајмови и обавезе по основу лизинга у земљи	0424				
415 и 416 (део)	5. Дугорочни кредити, зајмови и обавезе по основу лизинга у иностранству	0425				
413	6. Обавезе по емитованим хартијама од вредности	0426				

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање _____ 20__.	Почетно стање 01.01.20__.
1	2	3	4	5	6	7
419	7. Остале дугорочне обавезе	0427				
49 (део), осим 498 и 495 (део)	III. ДУГОРОЧНА ПАСИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА	0428				
498	**В. ОДЛОЖЕНЕ ПОРЕСКЕ ОБАВЕЗЕ**	0429				
495 (део)	**Г. ДУГОРОЧНИ ОДЛОЖЕНИ ПРИХОДИ И ПРИМЉЕНЕ ДОНАЦИЈЕ**	0430				
	Д. КРАТКОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА И КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (0432 + 0433 + 0441 + 0442 + 0449 + 0453 + 0454)	0431		1.122.543	1.278.870	
467	I. КРАТКОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА	0432				
42, осим 427	II. КРАТКОРОЧНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ОБАВЕЗЕ (0434 + 0435 + 0436 + 0437 + 0438 + 0439 + 0440)	0433				
420 (део) и 421 (део)	1. Обавезе по основу кредита према матичном, зависним и осталим повезаним лицима у земљи	0434				
420 (део) и 421 (део)	2. Обавезе по основу кредита према матичном, зависним и осталим повезаним лицима у иностранству	0435				
422 (део), 424 (део), 425 (део), и 429 (део)	3. Обавезе по основу кредита и зајмова од лица која нису домаће банке	0436				
422 (део), 424 (део), 425 (део) и 429 (део)	4. Обавезе по основу кредита од домаћих банака	0437				
423, 424 (део), 425 (део) и 429 (део)	5. Кредити, зајмови и обавезе из иностранства	0438				
426	6. Обавезе по краткорочним хартијама од вредности	0439				
428	7. Обавезе по основу финансијских деривата	0440				
430	III. ПРИМЉЕНИ АВАНСИ, ДЕПОЗИТИ И КАУЦИЈЕ	0441	29	1.027.302	980.686	
43, осим 430	IV. ОБАВЕЗЕ ИЗ ПОСЛОВАЊА (0443 + 0444 + 0445 + 0446 + 0447 + 0448)	0442	30	92.387	295.742	
431 и 433	1. Обавезе према добављачима - матична, зависна правна лица и остала повезана лица у земљи	0443				
432 и 434	2. Обавезе према добављачима - матична, зависна правна лица и остала повезана лица у иностранству	0444				
435	3. Обавезе према добављачима у земљи	0445		92.372	295.484	
436	4. Обавезе према добављачима у иностранству	0446		15	258	
439 (део)	5. Обавезе по меницама	0447				
439 (део)	6. Остале обавезе из пословања	0448				
44,45,46, осим 467, 47 и 48	V. ОСТАЛЕ КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (0450 + 0451 + 0452)	0449		2.854	2.442	

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање _____ 20__.	Почетно стање 01.01.20__.
1	2	3	4	5	6	7
44, 45 и 46 осим 467	1. Остале краткорочне обавезе	0450	31	1.415	1.080	
47,48 осим 481	2. Обавезе по основу пореза на додату вредност и осталих јавних прихода	0451	32	1.439	1.362	
481	3. Обавезе по основу пореза на добитак	0452				
427	VI. ОБАВЕЗЕ ПО ОСНОВУ СРЕДСТАВА НАМЕЊЕНИХ ПРОДАЈИ И СРЕДСТАВА ПОСЛОВАЊА КОЈЕ ЈЕ ОБУСТАВЉЕНО	0453				
49 (део) осим 498	VII. КРАТКОРОЧНА ПАСИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА	0454				
	Ђ. ГУБИТАК ИЗНАД ВИСИНЕ КАПИТАЛА (0415 + 0429 + 0430 + 0431 - 0059) ≥ 0 = (0407 + 0412 - 0402 - 0403 - 0404 - 0405 - 0406 - 0408 - 0411) ≥ 0	0455				
	Е. УКУПНА ПАСИВА (0401 + 0415 + 0429 + 0430 + 0431 - 0455)	0456		4.891.365	4.783.660	
89	**Ж. ВАНБИЛАНСНА ПАСИВА**	0457				

У Београду

дана 21.03. 2025 године

РЕПУБЛИКА СРБИЈА * Републичка комисија за хартије од вредности * БЕОГРАД

Законски заступник

Образац прописан Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја и садржини и форми образаца статистичких извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике („Службени гласник РС" бр. 89/2020).

Попуњава правно лице - предузетник		
Матични број **17606590**	Шифра делатности **8413**	ПИБ **103986571**
Назив **REGULATORNO TELO ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE**		
Седиште **Београд, Палмотићева 2**		

БИЛАНС УСПЕХА

за период од 01.01.2024. до 31.12.2024. године

- у хиљадама динара -

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	А. ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ (1002 + 1005 + 1008 + 1009 - 1010 + 1011 + 1012)	1001		2.463.317	2.365.960
60	I. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ РОБЕ (1003 + 1004)	1002			
600, 602 и 604	1. Приходи од продаје робе на домаћем тржишту	1003			
601, 603 и 605	2. Приходи од продаје роба на иностраном тржишту	1004			
61	II. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ ПРОИЗВОДА И УСЛУГА (1006 + 1007)	1005	5	227.593	246.524
610, 612 и 614	1. Приходи од продаје производа и услуга на домаћем тржишту	1006		227.326	246.482
611, 613 и 615	2. Приходи од продаје производа и услуга на иностраном тржишту	1007		267	42
62	III. ПРИХОДИ ОД АКТИВИРАЊА УЧИНАКА И РОБЕ	1008			
630	IV. ПОВЕЋАЊЕ ВРЕДНОСТИ ЗАЛИХА НЕДОВРШЕНИХ И ГОТОВИХ ПРОИЗВОДА	1009			
631	V. СМАЊЕЊЕ ВРЕДНОСТИ ЗАЛИХА НЕДОВРШЕНИХ И ГОТОВИХ ПРОИЗВОДА	1010			
64 и 65	VI. ОСТАЛИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ	1011	6	2.235.724	2.119.436
68, осим 683, 685 и 686	VII. ПРИХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ИМОВИНЕ (ОСИМ ФИНАНСИЈСКЕ)	1012			
	Б. ПОСЛОВНИ РАСХОДИ (1014 + 1015 + 1016 + 1020 + 1021 + 1022 + 1023 + 1024)	1013		1.304.571	1.201.348
50	I. НАБАВНА ВРЕДНОСТ ПРОДАТЕ РОБЕ	1014			
51	II. ТРОШКОВИ МАТЕРИЈАЛА, ГОРИВА И ЕНЕРГИЈЕ	1015	7	33.444	28.927
52	III. ТРОШКОВИ ЗАРАДА, НАКНАДА ЗАРАДА И ОСТАЛИ ЛИЧНИ РАСХОДИ (1017 + 1018 + 1019)	1016	8	543.699	480.448
520	1. Трошкови зарада и накнада зарада	1017		423.330	371.191
521	2. Трошкови пореза и доприноса на зараде и накнаде зарада	1018		64.128	56.235
52 осим 520 и 521	3. Остали лични расходи и накнаде	1019		56.241	53.022
540	IV. ТРОШКОВИ АМОРТИЗАЦИЈЕ	1020	10	251.458	226.406
58, осим 583, 585 и 586	V. РАСХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ИМОВИНЕ (ОСИМ ФИНАНСИЈСКЕ)	1021			
53	VI. ТРОШКОВИ ПРОИЗВОДНИХ УСЛУГА	1022	9	284.011	278.176
54, осим 540	VII. ТРОШКОВИ РЕЗЕРВИСАЊА	1023	11	25.079	51.727
55	VIII. НЕМАТЕРИЈАЛНИ ТРОШКОВИ	1024	12	166.880	135.664

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	В. ПОСЛОВНИ ДОБИТАК (1001 - 1013) ≥ 0	1025		1.158.746	1.164.612
	Г. ПОСЛОВНИ ГУБИТАК (1013 - 1001) ≥ 0	1026			
	Д. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ (1028 + 1029 + 1030 + 1031)	1027	13	4.109	22.594
660 и 661	I. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ ИЗ ОДНОСА СА МАТИЧНИМ, ЗАВИСНИМ И ОСТАЛИМ ПОВЕЗАНИМ ЛИЦИМА	1028			
662	II. ПРИХОДИ ОД КАМАТА	1029		3.284	22.534
663 и 664	III. ПОЗИТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ И ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ ВАЛУТНЕ КЛАУЗУЛЕ	1030		825	60
665 и 669	IV. ОСТАЛИ ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ	1031			
	Ђ. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ (1033 + 1034 + 1035 + 1036)	1032	14	101	79
560 и 561	I. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ ИЗ ОДНОСА СА МАТИЧНИМ, ЗАВИСНИМ И ОСТАЛИМ ПОВЕЗАНИМ ЛИЦИМА	1033			
562	II. РАСХОДИ КАМАТА	1034		5	6
563 и 564	III. НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ И НЕГАТИВНИ ЕФЕКТИ ВАЛУТНЕ КЛАУЗУЛЕ	1035		96	73
565 и 569	IV. ОСТАЛИ ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ	1036			
	Е. ДОБИТАК ИЗ ФИНАНСИРАЊА (1027 - 1032) ≥ 0	1037		4.008	22.515
	Ж. ГУБИТАК ИЗ ФИНАНСИРАЊА (1032 - 1027) ≥ 0	1038			
683, 685 и 686	**З. ПРИХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ИСКАЗУЈЕ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА**	1039	15	1.146	1.979
583, 585 и 586	**И. РАСХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ИСКАЗУЈЕ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА**	1040	16	76	6
67	**Ј. ОСТАЛИ ПРИХОДИ**	1041	17	17.663	9.840
57	**К. ОСТАЛИ РАСХОДИ**	1042	18	3.264	2.813
	Л. УКУПНИ ПРИХОДИ (1001 + 1027 + 1039 + 1041)	1043		2.486.235	2.400.373
	Љ. УКУПНИ РАСХОДИ (1013 + 1032 + 1040 + 1042)	1044		1.308.012	1.204.246
	М. ДОБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1043 - 1044) ≥ 0	1045		1.178.223	1.196.127
	Н. ГУБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1044 - 1043) ≥ 0	1046			
69-59	**Њ. ПОЗИТИВАН НЕТО ЕФЕКАТ НА РЕЗУЛТАТ ПО ОСНОВУ ДОБИТКА ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА, ПРОМЕНА РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА И ИСПРАВКИ ГРЕШАКА ИЗ РАНИЈИХ ПЕРИОДА**	1047	19	55.614	85.891
59- 69	**О. НЕГАТИВАН НЕТО ЕФЕКАТ НА РЕЗУЛТАТ ПО ОСНОВУ ГУБИТКА ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА, ПРОМЕНА РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА И ИСПРАВКИ ГРЕШАКА ИЗ РАНИЈИХ ПЕРИОДА**	1048			
	П. ДОБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1045 - 1046 + 1047 - 1048) ≥ 0	1049		1.233.837	1.282.018

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	Р. ГУБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1046 - 1045 + 1048 - 1047) ≥ 0	1050			
	С. ПОРЕЗ НА ДОБИТАК				
721	I. ПОРЕСКИ РАСХОД ПЕРИОДА	1051			
722 дуг. салдо	II. ОДЛОЖЕНИ ПОРЕСКИ РАСХОДИ ПЕРИОДА	1052			
722 пот. салдо	III. ОДЛОЖЕНИ ПОРЕСКИ ПРИХОДИ ПЕРИОДА	1053			
723	**Т. ИСПЛАЋЕНА ЛИЧНА ПРИМАЊА ПОСЛОДАВЦА**	1054			
	Ћ. НЕТО ДОБИТАК (1049 - 1050 -1051 - 1052 + 1053 - 1054) ≥ 0	1055		1.233.837	1.282.018
	У. НЕТО ГУБИТАК (1050 - 1049 + 1051 + 1052 - 1053 + 1054) ≥ 0	1056			
	I. НЕТО ДОБИТАК КОЈИ ПРИПАДА УЧЕШЋИМА БЕЗ ПРАВА КОНТРОЛЕ	1057			
	II. НЕТО ДОБИТАК КОЈИ ПРИПАДА МАТИЧНОМ ПРАВНОМ ЛИЦУ	1058			
	III. НЕТО ГУБИТАК КОЈИ ПРИПАДА УЧЕШЋИМА БЕЗ ПРАВА КОНТРОЛЕ	1059			
	IV. НЕТО ГУБИТАК КОЈИ ПРИПАДА МАТИЧНОМ ПРАВНОМ ЛИЦУ	1060			
	V. ЗАРАДА ПО АКЦИЈИ				
	1. Основна зарада по акцији	1061			
	2. Умањена (разводњена) зарада по акцији	1062			

У Београду

дана 21.03. 2025 године

Законски заступник

Образац прописан Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја и садржини и форми обрасца Статистичког извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике („Службени гласник РС" бр. 89/2020).

Попуњава правно лице - предузетник		
Матични број **17606590**	Шифра делатности **8413**	ПИБ **103986571**
Назив **REGULATORNO TELO ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE**		
Седиште **Београд, Палмотићева 2**		

ИЗВЕШТАЈ О ПРОМЕНАМА НА КАПИТАЛУ

за период од 01.01.2024. до 31.12.2024. године

- у хиљадама динара -

Позиција	ОПИС	АОП	Основни капитал (група 30 без 306 и 309)	АОП	Остали основни капитал (рн 309)	АОП	Уписани а неуплаћени капитал (група 31)	АОП	Емисиона премија и резерве (рн 306 и група 32)
	1		2		3		4		5
1.	**Стање на дан 01.01.____ године**	**4001**	381.003	**4010**	0	**4019**	0	**4028**	0
2.	Ефекти ретроактивне исправке материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика	4002		4011		4020		4029	
3.	**Кориговано почетно стање на дан 01.01.____године (р.бр. 1+2)**	**4003**	381.003	**4012**		**4021**		**4030**	
4.	Нето промене у ____ години	4004	-381.003	4013	2.147.464	4022		4031	
5.	**Стање на дан 31.12. _____ године (р.бр. 3+4)**	**4005**		**4014**	2.147.464	**4023**		**4032**	
6.	Ефекти ретроактивне исправке материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика	4006		4015		4024		4033	
7.	**Кориговано почетно стање на дан 01.01.____ године (р.бр. 5+6)**	**4007**		**4016**	2.147.464	**4025**		**4034**	
8.	Нето промене у ____ години	4008		4017	296.532	4026		4035	
9.	**Стање на дан 31.12. ____ године (р.бр. 7+8)**	**4009**		**4018**	2.443.996	**4027**		**4036**	

Позиција	ОПИС	АОП	Рев. рез. и нер. доб. и губ. (група 33)	АОП	Нераспоређени добитак (група 34)	АОП	Губитак (група 35)	АОП	Учешће без права контроле
	1		6		7		8		9
1.	**Стање на дан 01.01.____ године**	**4037**	0	**4046**	3.013.278	**4055**	0	**4064**	0
2.	Ефекти ретроактивне исправке материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика	4038		4047		4056		4065	
3.	**Кориговано почетно стање на дан 01.01.____године (р.бр. 1+2)**	**4039**		**4048**	3.013.278	**4057**		**4066**	
4.	Нето промене у ____ години	4040		4049	-1.731.260	4058		4067	
5.	**Стање на дан 31.12. _____ године (р.бр. 3+4)**	**4041**		**4050**	1.282.018	**4059**		**4068**	
6.	Ефекти ретроактивне исправке материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика	4042		4051		4060		4069	
7.	**Кориговано почетно стање на дан 01.01.____ године (р.бр. 5+6)**	**4043**		**4052**	1.282.018	**4061**		**4070**	
8.	Нето промене у ____ години	4044		4053	-48.181	4062		4071	
9.	**Стање на дан 31.12. ____ године (р.бр. 7+8)**	**4045**		**4054**	1.233.837	**4063**		**4072**	

Позиција	ОПИС	АОП	Укупно (одговара позицији АОП 0401) (кол. 2+3+4+5+6+7-8+9) ≥0	АОП	Губитак изнад висине капитала (одговара позицији АОП 0455) (кол. 2+3+4+5+6+7-8+9) < 0
	1		10		11
1.	**Стање на дан 01.01.____ године**	4073	3.394.281	4082	0
2.	Ефекти ретроактивне исправке материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика	4074		4083	
3.	**Кориговано почетно стање на дан 01.01.____године (р.бр. 1+2)**	4075	3.394.281	4084	
4.	Нето промене у ____ години	4076		4085	
5.	**Стање на дан 31.12. _____ године (р.бр. 3+4)**	4077	3.429.482	4086	
6.	Ефекти ретроактивне исправке материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика	4078		4087	
7.	**Кориговано почетно стање на дан 01.01.____ године (р.бр. 5+6)**	4079	3.429.482	4088	
8.	Нето промене у ____ години	4080		4089	
9.	**Стање на дан 31.12. ____ године (р.бр. 7+8)**	4081	3.677.833	4090	

у Београду

дана 21.03. 2025 године

Законски заступник

Образац прописан Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја и садржини и форми образаца статистичких извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике („Службени гласник РС" бр. 89/2020).

Попуњава правно лице - предузетник		
Матични број **17606590**	Шифра делатности **8413**	ПИБ **103986571**
Назив **REGULATORNO TELO ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE**		
Седиште **Београд, Палмотићева 2**		

ИЗВЕШТАЈ О ОСТАЛОМ РЕЗУЛТАТУ

за период од 01.01.2024. до 31.12.2024. године

- у хиљадама динара -

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	А. НЕТО РЕЗУЛТАТ ИЗ ПОСЛОВАЊА				
	I. НЕТО ДОБИТАК (АОП 1055)	2001		1.233.837	1.282.018
	II. НЕТО ГУБИТАК (АОП 1056)	2002			
	Б. ОСТАЛИ СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК ИЛИ ГУБИТАК				
	а) Ставке које неће бити рекласификоване у Биланс успеха у будућим периодима				
330	1. Промене ревалоризације нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме				
	а) повећање ревалоризационих резерви	2003			
	б) смањење ревалоризационих резерви	2004			
331	2. Актуарски добици или губици по основу планова дефинисаних примања				
	а) добици	2005			
	б) губици	2006			
333	3. Добици или губици по основу удела у осталом свеобухватном добитку или губитку придружених друштава				
	а) добици	2007			
	б) губици	2008			
	б) Ставке које накнадно могу бити рекласификоване у Биланс успеха у будућим периодима				
332	1. Добици или губици по основу улагања у власничке инструменте капитала				
	а) добици	2009			
	б) губици	2010			
334	2. Добици или губици по основу прерачуна финансијских извештаја иностраног пословања				
	а) добици	2011			
	б) губици	2012			

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
335	3. Добици или губици од инструмената заштите нето улагања у иностран пословање				
	а) добици	2013			
	б) губици	2014			
336	4. Добици или губици по основу инструмената заштите ризика (хеџинга) новчаног тока				
	а) добици	2015			
	б) губици	2016			
337	5. Добици или губици по основу хартија од вредности које се вреднују по фер вредности кроз остали укупан резултат				
	а) добици	2017			
	б) губици	2018			
	I. ОСТАЛИ БРУТО СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК (2003 + 2005 + 2007 + 2009 + 2011 + 2013 + 2015 + 2017) - (2004 + 2006 + 2008 + 2010 + 2012 + 2014 + 2016 + 2018) ≥ 0	2019			
	II. ОСТАЛИ БРУТО СВЕОБУХВАТНИ ГУБИТАК (2004 + 2006 + 2008 + 2010 + 2012 + 2014 + 2016 + 2018) - (2003 + 2005 + 2007 + 2009 + 2011 + 2013 + 2015 + 2017) ≥ 0	2020			
	III. ОДЛОЖЕНИ ПОРЕСКИ РАСХОД НА ОСТАЛИ СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК ИЛИ ГУБИТАК ПЕРИОДА	2021			
	IV. ОДЛОЖЕНИ ПОРЕСКИ ПРИХОД НА ОСТАЛИ СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК ИЛИ ГУБИТАК ПЕРИОДА	2022			
	V. НЕТО ОСТАЛИ СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК (2019 - 2020 - 2021 + 2022) ≥ 0	2023			
	VI. НЕТО ОСТАЛИ СВЕОБУХВАТНИ ГУБИТАК (2020 - 2019 + 2021 - 2022) ≥ 0	2024			
	В. УКУПАН НЕТО СВЕОБУХВАТНИ РЕЗУЛТАТ ПЕРИОДА				
	I. УКУПАН НЕТО СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК (2001 - 2002 + 2023 - 2024) ≥ 0	2025		1.233.837	1.282.018
	II. УКУПАН НЕТО СВЕОБУХВАТНИ ГУБИТАК (2002 - 2001 + 2024 - 2023) ≥ 0	2026			
	Г. УКУПАН НЕТО СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК ИЛИ ГУБИТАК (2028 + 2029) = АОП 2025 ≥ 0 или АОП 2026 > 0	2027			
	1. Приписан матичном правном лицу	2028			
	2. Приписан учешћима без права контроле	2029			

У Београду

дана 21.03. 2025 године

Законски заступник

Александар Рајковић

Образац прописан Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја и садржини и форми обрасца Статистичког извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике („Службени гласник РС" бр. 89/2020).

Попуњава правно лице - предузетник		
Матични број **17606590**	Шифра делатности **8413**	ПИБ **103986571**
Назив **REGULATORNO TELO ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE**		
Седиште **Београд, Палмотићева 2**		

ИЗВЕШТАЈ О ТОКОВИМА ГОТОВИНЕ

у периоду од 01.01.2024. до 31.12.2024. године

- у хиљадама динара -

Позиција	АОП	Износ	
		Текућа година	Претходна година
1	2	3	4
А. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ПОСЛОВНИХ АКТИВНОСТИ			
I. Приливи готовине из пословних активности (1 до 4)	3001	2.475.607	2.459.631
1. Продаја и примљени аванси у земљи	3002	2.458.022	2.427.059
2. Продаја и примљени аванси у иностранству	3003	282	105
3. Примљене камате из пословних активности	3004	4.023	27.627
4. Остали приливи из редовног пословања	3005	13.280	4.840
II. Одливи готовине из пословних активности (1 до 8)	3006	1.180.235	850.625
1. Исплате добављачима и дати аванси у земљи	3007	613.962	369.305
2. Исплате добављачима и дати аванси у иностранству	3008	16.557	7.710
3. Зараде, накнаде зарада и остали лични расходи	3009	531.226	457.250
4. Плаћене камате у земљи	3010	1	
5. Плаћене камате у иностранству	3011		
6. Порез на добитак	3012		
7. Одливи по основу осталих јавних прихода	3013	6.287	6.972
8. Остали одливи из пословних активности	3014	12.202	9.388
III. Нето прилив готовине из пословних активности (I - II)	3015	1.295.372	1.609.006
IV. Нето одлив готовине из пословних активности (II - I)	3016		
Б. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ИНВЕСТИРАЊА			
I. Приливи готовине из активности инвестирања (1 до 5)	3017		1.495
1. Продаја акција и удела	3018		
2. Продаја нематеријалне имовине, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава	3019		1.495
3. Остали финансијски пласмани	3020		
4. Примљене камате из активности инвестирања	3021		
5. Примљене дивиденде	3022		
II. Одливи готовине из активности инвестирања (1 до 3)	3023	446.569	509.417
1. Куповина акција и удела	3024		
2. Куповина нематеријалне имовине, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава	3025	446.569	509.417

Позиција	АОП	Износ	
		Текућа година	Претходна година
1	2	3	4
3. Остали финансијски пласмани	3026		
III. Нето прилив готовине из активности инвестирања (I - II)	3027		
IV. Нето одлив готовине из активности инвестирања (II - I)	3028	446.569	507.922
В. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ФИНАНСИРАЊА			
1. Приливи готовине из активности финансирања (1 до 7)	3029		
1. Увећање основног капитала	3030		
2. Дугорочни кредити у земљи	3031		
3. Дугорочни кредити у иностранству	3032		
4. Краткорочни кредити у земљи	3033		
5. Краткорочни кредити у иностранству	3034		
6. Остале дугорочне обавезе	3035		
7. Остале краткорочне обавезе	3036		
II. Одливи готовине из активности финансирања (1 до 8)	3037	985.486	1.246.817
1. Откуп сопствених акција и удела	3038		
2. Дугорочни кредити у земљи	3039		
3. Дугорочни кредити у иностранству	3040		
4. Краткорочни кредити у земљи	3041		
5. Краткорочни кредити у иностранству	3042		
6. Остале обавезе	3043		
7. Финансијски лизинг	3044		
8. Исплаћене дивиденде	3045	985.486	1.246.817
III. Нето прилив готовине из активности финансирања (I - II)	3046		
IV. Нето одлив готовине из активности финансирања (II - I)	3047	985.485	1.246.817
Г. СВЕГА ПРИЛИВ ГОТОВИНЕ (3001 + 3017 + 3029)	3048	2.475.607	2.461.126
Д. СВЕГА ОДЛИВ ГОТОВИНЕ (3006 + 3023 + 3037)	3049	2.612.290	2.606.859
Ђ. НЕТО ПРИЛИВ ГОТОВИНЕ (3048 - 3049) ≥ 0	3050		
Е. НЕТО ОДЛИВ ГОТОВИНЕ (3049 - 3048) ≥ 0	3051	136.683	145.733
Ж. ГОТОВИНА НА ПОЧЕТКУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА	3052	757.242	903.043
З. ПОЗИТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ	3053	15	
И. НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ	3054	100	68
Ј. ГОТОВИНА НА КРАЈУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА (3050 - 3051 + 3052 + 3053 - 3054)	3055	620.474	757.242

У Београду

дана 21.03. 2025 године

Законски заступник

Образац прописан Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја и садржини и форми обрасца статистичког извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике („Службени гласник РС" бр. 89/2020).

Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ
за годину завршену 31. децембра 2024. године

1. ОСНИВАЊЕ И ДЕЛАТНОСТ

Пун назив: Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге

Седиште: Београд, Палмотићева 2

Скраћени назив: РАТЕЛ, Београд

Матични број: 17606590

ПИБ: 103986571

Законски заступник: Драган Пејовић

Величина друштва: средње правно лице

Републичка агенција за телекомуникације, Београд (у даљем тексту: „Агенција") основана је Законом о телекомуникацијама („Службени гласник РС", бр. 44/03,. 36/06 и 50/09-УС), који је усвојен 24. априла 2003. године. Агенција је основана као самостално, независно регулаторно тело, односно организација sui generis, којој су поверена јавна овлашћења, са надлежношћу да, између осталог, применом националне стратегије регулише тржиште телекомуникација у Републици Србији.

Агенција је регистрована 2. августа 2005. године код Трговинског суда у Београду, регистарски уложак број 5-857-00.

У складу са Законом о телекомуникацијама, на предлог Владе Републике Србије, Скупштина Србије је дана 23. маја 2005. године изабрала председника и чланове Управног одбора Агенције, односно Републичке агенције за телекомуникације сходно одредбама тог закона. Управни одбор је дана 15. јуна 2005. године одржао конститутивну седницу, на којој је изабрао заменика председника Управног одбора, донео Статут, Пословник о раду Управног одбора, као и полазне основе за опште акте о систематизацији послова и задатака и о унутрашњој организацији Агенције.

Дана 30. јуна 2010. године усвојен је нови Закон о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", бр. 44/10, 60/13 - УС и 62/14), који је ступио на снагу 8. јула 2010. године. Даном ступања на снагу Закона о електронским комуникацијама, Републичка агенција за телекомуникације, основана претходно важећим Законом о телекомуникацијама, наставила је са радом као Републичка агенција за електронске комуникације, у складу са одредбама новог закона. У складу са тим, Агенција је извршила промену назива и делатности и лица овлашћеног за заступање, која је регистрована код Привредног суда у Београду Решењем број Фи 388/10, регистарски уложак 5-857-00, од 9. новембра 2010. године. Пун назив је Републичка агенција за електронске комуникације, док је скраћени назив остао непромењен - РАТЕЛ. Сходно одредбама новог закона, Агенција је самостална организација са својством правног лица, која врши јавна овлашћења у циљу ефикасног спровођења утврђене политике у области електронских комуникација, подстицања конкуренције електронских комуникационих мрежа и услуга, унапређења њиховог капацитета, односно квалитета и доприноса развоју тржишта електронских комуникација.

Доношењем Закона о изменама и допунама Закона о електронским комуникацијама и Закона изменама и допунама Закона о поштанским услугама у јуну 2014. године, некадашња Републичка агенција за поштанске услуге је престала да постоји по сили закона и постала је део Републичке агенције за електронске комуникације. У складу са тим, Агенција је извршила промену података код Привредног суда у Београду Решењем број 1 Фи 578/14 388/10, регистарски уложак 5-857-00 од 2. децембра 2014. године. Пун назив је Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге, док је скраћени назив остао непромењен - РАТЕЛ.

Дана 30. октобра 2014. године Управни одбор Агенције је донео Статут, на који је Влада Републике Србије дала сагласност 6. новембра 2014. године, што је и објављено у „Службеном гласнику Републике Србије" број 125 дана 14. новембра 2014. године.

Даном ступања на снагу новог Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", број 35/23, у даљем тексту: Закон), 7. маја 2023. године, Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге је наставила да, као Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге (РАТЕЛ), обавља регулаторне и друге послове у оквиру делокруга и надлежности прописаних тим законом и посебним законима којима се уређује област поштанских услуга и информационе безбедности. У складу са тим, РАТЕЛ је извршио промену назива и делатности и органа управљања, која је регистрована код Привредног суда у Београду Решењем број Фи 204/2023, регистраски уложак 5-857-00, од 11.септембра 2023. године. Скраћени назив је остао непромењен – РАТЕЛ.

Дана 15. маја 2023. године Савет РАТЕЛ-а је донео Статут, на који је Влада Републике Србије дала сагласност, што је објављено у Службеном гласнику Републике Србије број 65 од 04.августа 2023. године.

РАТЕЛ се финансира из сопствених прихода. Приход РАТЕЛ-а сходно Закону о електронским комуникацијама чине средства остварена по основу накнаде за коришћење нумерације, накнаде за коришћење радио-фреквенција, накнаде за обављање делатности електронских комуникација, као и приход који РАТЕЛ оствари пружањем услуга из своје надлежности које се плаћају у складу са овим Законом. Управљане радио-фреквенцијским спектром и Планом нумерације, а сходно томе и издавање дозвола за коришћење радио-фреквенција и нумерацију је једна од основних надлежности РАТЕЛ-а. Њоме се даје правном или физичком лицу право на коришћење радио-фреквенција и нумерације, односно могућност да се појави на тржишту електронских комуникација у Републици Србији. Такође, оператори који у складу са Законом обављају делатност електронских комуникација по режиму општег овлашћења у обавези су да се пре отпочињања пружања услуге пријаве РАТЕЛ-у и региструју у Евиденцији оператора јавних комуникационих мрежа и услуга, коју РАТЕЛ води по службеној дужности. Поред наведеног, РАТЕЛ издаје потврде о усаглашености РиТТ опреме, обавља техничке прегледе, а у складу са изменама и допунама Закона о електронским комуникацијама и изменама и допунама Закона о поштанским услугама, РАТЕЛ остварује приходе и по основу поштанских услуга, који су раније били приход Републичке агенције за поштанске услуге, и то по основу годишње накнаде за обављање поштанских услуга коју плаћају поштански оператори и трошкова издавања дозвола поштанским операторима.

Органи управљања су:

- Директор
- Савет

Просечан број запослених у 2024. је 155.

2. ОСНОВА ЗА САСТАВЉАЊЕ И ПРИКАЗИВАЊЕ ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЕШТАЈА

2.1. Изјава о усклађености

РАТЕЛ води евиденцију и саставља редовне финансијске извештаје у складу са важећим Законом о рачуноводству (Службени гласник РС број 73/2019 и 44/2021-др.закон) и осталом применљивом законском и подзаконском регулативом у Републици Србији (у даљем тексту: Закон). За признавање, вредновање, презентацију и обелодањивање позиција у финансијским извештајима РАТЕЛ је, као средње правно лице, у обавези да примењује Међународне стандарде финансијског извештавања за мала и средња предузећа („МСФИ за МСП") одобрене од Одбора за међународне рачуноводствене стандарде (IASB), чији је превод утврдило и објавило Министарство. Такође, финансијски извештаји су састављени у складу са:

- ✓ Правилником о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за Друштва, задруге и предузетнике (Службени гласник Републике Србије број 89/2020),
- ✓ Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике (Службени гласник Републике Србије број 89/2020).

Закон захтева одређена приказивања и одређени третман рачуна и стања, што има за последицу одступања од МСФИ за МСП као што следи:

- ✓ Агенција је ове финансијске извештаје саставило у формату прописаном од стране Министарства финансија Републике Србије, који није у складу са захтевима МСФИ за МСП.
- ✓ „Ванбилансна средства и обавезе" су приказана на обрасцу биланса стања. Ове ставке по дефиницији МСФИ за МСП не представљају ни средства ни обавезе.
- ✓ Позитивне или негативне курсне разлике на уписаном али неуплаћеном капиталу евидентирају се у оквиру капитала. Овакав третман није у складу са МСФИ за МСП.
- ✓ Решењем Министарства финансије Републике Србије бр. 401-00-3683/2018-16 до 16.10.2018. године (Службени гласник Републике Србије бр. 30/2018) утврђује се превод Међународних стандарда финансијског извештавања за мала и средња правна лица (МСФИ за МСП) који је одобрен и издат од стране Одбора за међународне рачуноводствене стандарде (IASB).

С обзиром на напред наведено и на то да поједина законска и подзаконска регулатива прописује рачуноводствене поступке који у појединим случајевима одступају од захтева МСФИ за МСП, као и то да је Законом о рачуноводству динар утврђен као званична валута извештавања, рачуноводствени прописи Републике Србије могу одступати од захтева МСФИ за МСП што може имати утицај на реалност и објективност приложених финансијских извештаја. Сходно томе, приложени финансијски извештаји се не могу сматрати финансијским извештајима састављеним у потпуној сагласности са МСФИ за МСП на начин како је то дефинисано стандардом.

Приложени финансијски извештаји састављени су у складу са начелом историјског трошка, осим ако другачије није наведено у рачуноводственим политикама које су наведене у даљем тексту.

Ови појединачни финансијски извештаји одобрени су од стране Директора дана 21.03.2024. године.

2.2. Званична валута извештавања

Финансијски извештаји РАТЕЛ-а су исказани у хиљадама динара (РСД), који је функционална валута и званична валута у којој се подносе финансијски извештаји у Републици Србији. Осим ако није другачије назначено, сви износи су наведени у динарима, заокружени у хиљадама.

2.3. Коришћење процењивања

Састављање финансијских извештаја у складу примењеним оквиром за извештавање захтева од руководства коришћење најбољих могућих процена и разумних претпоставки, које имају ефекта на презентиране вредности средстава и обавеза, као и прихода и расхода у току извештајног периода. Ове процене и претпоставке су засноване на претходном искуству, као и различитим информацијама расположивим на дан састављања финансијских извештаја, а које делују реално и разумно у датим околностима. На бази ових информација се формира претпоставка о вредности средстава и обавеза, коју није могуће непосредно потврдити на бази других информација. Стварна вредност средстава и обавеза може да одступа од вредности која је процењена на овај начин.

Процене, као и претпоставке на основу којих су процене извршене, су предмет редовних провера. Ревидиране рачуноводствене процене се приказују за период у којем су ревидиране, у случају да процена има утицај само на дати период, или за период у којем су ревидиране и за будуће периоде, у случају да ревидирање утиче на текући и на будуће периоде.

Информације о областима код којих је степен процене највећи и које могу имати најзначајнији ефекат на износе признате у финансијским извештајима Друштва, дате су у оквиру следећих напомена:

- Користан век трајања некретнина, постројења и опреме,
- Обезвређење вредности нефинансијске имовине,
- Обезвређење потраживања од купаца и осталих потраживања,
- Резервисања по основу судских спорова,
- Пензије и остале накнаде запосленима.

3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА

Рачуноводствене политике дате у наставку, РАТЕЛ конзистентно примењује у свим периодима презентираним у овим појединачним финансијским извештајима.

3.1. Начело сталности пословања ("going concern")

Финансијски извештаји су припремљени у складу са начелом сталности пословања ("going concern" концептом), који подразумева да ће РАТЕЛ наставити да послује у догледној будућности.

3.2. Пословне промене у страној валути

Пословне промене у страној валути су прерачунате у динаре по средњем курсу валуте утврђеном на међубанкарском тржишту девиза, који је важио на дан пословне промене.

Монетарне позиције исказане у страној валути на дан биланса стања, прерачунате су у динаре према средњем курсу утврђеном на међубанкарском тржишту девиза, који је важио на дан биланса. Немонетарне позиције прерачунате су у динаре према средњем курсу валуте који је важио на дан пословне промене.

Позитивне и негативне курсне разлике настале по основу извршених плаћања и наплата у страним средствима плаћања у току године као и курсне разлике настале приликом превођења средстава и обавеза исказаних у страној валути на дан биланса исказане су у билансу успеха РАТЕЛ-а, као приходи/расходи по основу курсних разлика у оквиру позиције финансијских прихода/расхода.

Потраживања у које је уграђена валутна клаузула прерачуната су у динаре по средњем курсу валуте који је важио на дан биланса. Позитивни и негативни ефекти настали по овом основу исказани су у билансу успеха РАТЕЛ-а, као приходи/расходи по основу ефеката уговорене заштите од ризика у оквиру категорије осталих прихода/расхода.

Званични средњи курсеви значајнијих страних валута су:

Валута	2024	2023
CHF	124,5237	125,5343
USD	112,4386	105,8671
EUR	117,0149	117,1737

3.3. Упоредни подаци

Упоредни подаци односно почетна стања представљају податке садржане у финансијским извештајима за 2023. годину.

3.4. Финансијски инструменти

Класификација

РАТЕЛ класификује своја финансијска средства у следеће категорије: финансијска средства по фер вредности чији се ефекти промена у фер вредностима исказују у билансу успеха, кредити и потраживања, финансијска средства расположива за продају и средства која се држе до рока доспећа. Класификација зависи од сврхе за коју су финансијска средства прибављена.

Руководство врши класификацију својих финансијских пласмана у моменту иницијалног признавања.

На дан 31. децембра 2024. године РАТЕЛ нема Финансијска средства по фер вредности чији се ефекти промена у фер вредностима исказују у билансу успеха.

Потраживања

Потраживања се састоје од потраживања од купаца у земљи и иностранству и осталих потраживања.

Потраживања од купаца су исказана по фактурној вредности умањеној за одобрене попусте, као и за исправку вредности која је заснована на процени наплативости појединачног потраживања. Исправка вредности се формира за она потраживања за које постоји објективан доказ да су обезвређена, односно за која руководство Друштва процењује да се не могу наплатити у пуном износу, и иста се евидентира као расход у билансу успеха периода када је процена извршена.

Готовина и готовински еквиваленти

У билансу токова готовине под готовином и готовинским еквивалентима се подразумевају готовина у благајни, средства на рачунима код Управе за трезор.

Финансијска средства која се држе до доспећа

На дан 31. децембра 2024. године РАТЕЛ нема финансијска средства која се држе до доспећа.

Признавање финансијских средстава

Куповина или продаја финансијског средства се евидентира коришћењем рачуноводственог обухватања на датум салдирања трансакције.

Престанак признавања финансијских средстава

РАТЕЛ врши искњижење финансијског средства када права на прилив готовине по основу тог средства истекну или када та права пренесе на другога. Свако право по пренетој финансијској активи, креирано или задржано од стране Друштва, признаје се као посебно средство или обавеза.

Обезвређење финансијских средстава

РАТЕЛ обрачунава обезвређење сумњивих потраживања на основу процењених губитака који настају, јер купци нису у могућности да изврше тражена плаћања. У процени одговарајућег износа губитка од обезвређивања за сумњива потраживања, РАТЕЛ се ослања на старост потраживања, раније искуство са отписом, бонитет купаца и промене у условима плаћања. Ово захтева процене везане за будуће понашање купаца и тиме изазване будуће наплате у готовини. Стварни ниво потраживања која су наплаћена може да се разликује од процењених нивоа наплате, што може позитивно или негативно да се одрази на резултате пословања.

Сва потраживања за која се процени да су ненаплатива, формира се исправка вредности у пуном износу доспелих, а ненаплаћених потраживања.

Одлуку о индиректном отпису, односно исправци вредности потраживања од купаца преко рачуна исправке вредности доноси Савет.

Директан отпис потраживања од купаца се врши под условом да су потраживања претходно била укључена у приходе Друштва, да је потраживање у књигама Друштва отписано као ненаплативо и да РАТЕЛ није могао да наплати потраживање судским путем. Одлуку о директном отпису потраживања од купаца доноси Савет.

Обавезе из пословања

Обавезе према добављачима и остале обавезе из пословања вреднују се по номиналној вредности.

3.5. Нематеријална улагања

Нематеријална улагања су немонетарна средства (не представљају опипљива физичка средства) као што су гоодвил, патенти, лиценце, концесије, заштитни знакови, жигови, рачуноводствени софтвери, франшизе, улагања у развој нових производа, процеса и уређаја, ауторских права и друго. За ова средства постоји вероватноћа да ће у периоду дужем од једне године генерисати економске користи у износу који премашује трошкове.

Нематеријална улагања се вреднују по набавној вредности или цени коштања. Након почетног признавања, нематеријална улагања се исказују по набавној вредности умањеној за исправку вредности и губитке услед обезвређења.

Накнадни трошкови по основу улагања у нематеријална улагања се могу капитализовати само у случају када се могу очекивати будуће економске користи од средства на које се они односе. Сви остали трошкови представљају расход периода у којем су настали.

Обрачун амортизације нематеријалних улагања почиње од наредног месеца у односу на месец у којем је нематеријално улагање расположиво за употребу. Основицу за обрачун амортизације чини набавна вредност умањена за преосталу, резидуалну вредност. Ако преостала вредност није материјално значајна, не узима се у обзир приликом обрачуна амортизације, односно не умањује основицу за амортизацију. Нематеријална улагања амортизују се путем пропорционалне методе у року од пет година, уз коришћење амортизационе стопе од 20%.

Метод амортизације, корисни век и резидуална вредност се процењују на крају сваког извештајног периода и када је то потребно врши се њихова корекција.

3.6. Некретнине, постројења и опрема

Некретнине, постројења и опрема исказују се по набавној вредности умањеној за акумулирану исправку вредности и губитке услед обезвређења. Почетно мерење некретнина, постројења и опреме врши се по набавној вредности или по цени коштања. Набавна вредност укључује издатке директно приписиве набављеном средству.

Издаци за некретнине, постројења и опрему се признају као средство ако и само ако је вероватно да ће будуће економске користи повезане са тим средством притицати у РАТЕЛ и ако се издаци за то средство могу поуздано мерити. Набавке некретнина, постројења и опреме током године евидентиране су по набавној вредности коју чини фактура добављача увећана за зависне трошкове набавке и трошкове довођења средства у стање функционалне приправности.

Сагласно усвојеној рачуноводственој политици, на дан биланса стања, руководство РАТЕЛ-а анализира вредности по којима су приказана нематеријална и материјална имовина. Уколико постоји индикација да је неко средство обезвређено, надокнадив износ те имовине се процењује како би се утврдио износ обезвређења. Уколико је

надокнадиви износ неког средства процењен као нижи од вредности по којој је то средство приказано, постојећа вредност тог средства се умањује до висине надокнадиве вредности, коју представља вредност већа од нето продајне вредности и вредности у употреби. Губитак због обезвређења се признаје у износу разлике, на терет расхода.

Добици од продаје некретнина, постројења и опреме се књиже директно у корист осталих прихода. Губици по основу продаје или расходовања некретнина, постројења и опреме терете остале расходе.

Амортизација некретнина, постројења и опреме обрачунава се по пропорционалном методу применом амортизационих стопа које су одређене тако да се набавна вредност некретнина, постројења и опреме амортизује у једнаким годишњим износима у току века употребе. Амортизација средстава активираних у току године се обрачунава када се средства ставе у употребу, односно почев од наредног месеца од датума набавке на набавну вредност.

Примењене стопе амортизације у текућем и претходном обрачунском периоду су:

Опис	2024. %	Процењени век трајања у годинама	2023. %	Процењени век трајања у годинама
Право коришћења грађевинског земљишта	2	50	2	50
Грађевински објекти	2,5	40	2,5	40
Компјутерска опрема	14,3	7	14,3	7
Моторна возила	10-14,3	7-10	10-14,3	7-10
Намештај и остала опрема	6,67-12,5	8-15	6,67-12,5	8-15

Одређивање корисног века трајања некретнина, постројења и опреме се заснива на претходном искуству са сличним средствима, као и на антиципираном техничком развоју и променама на које утиче велики број економских или индустријских фактора. Адекватност одређеног корисног века трајања се преиспитује на годишњем нивоу или када год постоји индикација да је дошло до значајне промене фактора који су представљали основ за одређивање корисног века трајања.

3.7. Залихе

Залихе су приручни материјал или помоћна средстава која се троше приликом обављања послова РАТЕЛ-а. Залихе обухватају:

- основни и помоћни материјал (канцеларијски и хигијенски материјал, материјал набављен за потребе кафе-кухиње и други помоћни материјал);
- алат и инвентар који се у целини отписује у моменту давања на коришћење (као што су ситан инвентар, ауто гуме и амбалажа);
- дате авансе за залихе.

Залихе се мере по набавној вредности или цени коштања.

Трошкови набавке залиха обухватају: набавну цену, порезе, увозне и друге дажбине (осим оних који се могу накнадно повратити од пореских власти), трошкове превоза,

манипулативне трошкове и друге трошкове који се могу директно приписати стицању готових производа, материјала и услуга. Попусти, рабати и друге сличне ставке одузимају се при утврђивању трошкова набавке.

Обрачун утрошка залиха материјала, врши се по методи појединачног набавног трошка.

На крају сваког извештајног периода оцењује се да ли је на залихама умањена вредност, односно да ли је књиговодствена вредност у потпуности повратива (на пример, због оштећења, застарелости или пада продајних цена). Ако је ставки (или групи ставки) залиха умањена вредност захтева се да се призна губитак због умањења вредности.

3.8. Накнаде запосленима

Краткорочне бенефиције запослених - порези и доприноси за обавезно социјално осигурање

У складу са прописима који се примењују у Републици Србији, РАТЕЛ је обавезан да уплаћује доприносе разним државним фондовима за социјалну заштиту. Ове обавезе укључују доприносе на терет запослених и на терет послодавца у износима који се обрачунавају применом законом прописаних стопа. РАТЕЛ има законску обавезу да изврши обуставу обрачунатих доприноса из бруто зарада запослених и да за њихов рачун изврши пренос обустављених средстава у корист одговарајућих државних фондова. Доприноси на терет запослених и на терет послодавца књиже се на терет трошкова у периоду на који се односе.

РАТЕЛ је на основу Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Сл.гласник РС" број 36/09, 32/2013 и 14/2022 – др.закон) и Правилника о начину праћења извршавања обавеза запошљавања особа са инвалидитетом и начину доказивања извршавања те обавезе („Сл.гласник РС" број 101/2016) у обавези (на основу броја запослених радника) да има најмање 4 (четири) особе са инвалидитетом у радном односу или да учествује у финансирању особа са инвалидитетом уплатом средстава која припадају Буџетском фонду за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом.

Горе наведени издаци који се уплаћују у Буџет Републике Србије у финансијским извештајима су исказани кроз нематеријалне трошкове.

Дугорочне бенефиције запослених - обавезе по основу отпремнина и јубиларних награда

У складу са Колективним уговором, који је донет 15.06.2023. године и који је ступио на снагу о почео да се примењује осмог дана од дана објављивања на огласној табли послодавца, РАТЕЛ је у обавези да исплати отпремнине приликом одласка у пензију у висини пет просечних месечних бруто зарада на нивоу послодавца у претходних 12 месеци, који претходе месецу у коме је дошло до престанка радног односа или у висини 5 просечних месечних бруто зарада запосленог у претходних 12 месеци, који претходе месецу у коме је дошло до престанка радног односа, у зависности шта је повољније за запсоленог.

РАТЕЛ такође, може исплатити јубиларну награду запосленом у складу са Финансијским планом, у видини и на начин дефинисан Колективним уговором, за укупан рад код Послодавца у трајању од:

- за 5 година рада;
- за 10 година рада;
- за 15 година рада;
- за 20 година рада;
- за 25 година рада;
- за 30 година рада;
- за 35 година рада;
- за 40 година рада.

Обрачун и исказивање дугорочних обавеза по основу отпремнина и јубиларних награда извршено је коришћењем метода садашње вредности будућих очекиваних исплата.
РАТЕЛ нема сопствене пензионе фондове нити опције за исплате запосленима у виду акција и по том основу нема идентификованих обавеза на дан 31. децембра 2024. године.

Краткорочна, плаћена одсуства

Према процени руководства Друштва, износ краткорочних плаћених одсустава на дан 31. децембра 2024. године није материјално значајан и сходно томе, РАТЕЛ није извршило укалкулисавање наведених обавеза на дан биланса стања.

3.9. Резервисања

Резервисање се признаје у билансу стања у моменту када РАТЕЛ има правну или стварну обавезу насталу као резултат прошлих догађаја и када је вероватно да ће подмирење обавезе захтевати одлив средстава с економским користима.

3.10. Капитал

Капитал Друштва обухвата основни капитал по основу удела оснивача, неуплаћени уписани капитал, резерве.

3.11. Приходи

РАТЕЛ остварује приходе по основу накнада за обављање делатности електронских комуникација у складу са Законом о електронским комуникацијама, Законом о накнадама за коришћење јавних добара, Правилником о општим условима за обављање делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења, односно Правилником о висини накнада за обављање делатности електронских комуникација и на основу накнаде за пружање поштанских услуга, а у складу са Правилником о утврђивању трошкова за издавање дозвола и годишње накнаде за обављање поштанских услуга.

Приходи су остварени на основу издавања лиценци за мобилну и фиксну телефонију, додела дозвола за коришћење нумерације бројева операторима на недискриминаторској основи, доделе и коришћења радио-фреквенција, издавања потврда о усаглашености радио опреме и телекомуникационе терминалне опреме са прописаним техничким захтевима. Део ових прихода чине и средства од накнада

за обављање поштанских услуга и накнада за издавање дозвола за обављање поштанских услуга.

Финансијски приходи

Финансијски приходи обухватају приходе од камата, курсних разлика, и остали финансијски приходи, остварени из односа са правним лицима.

Приходи од камата се, у складу са начелом узрочности, признају у билансу успеха периода на који се односе.

Остали приходи

Остали приходи чине приходи остварени принудном наплатом или камата и судских извршења.

3.12. Расходи

Расходи се признају у билансу успеха по начелу узрочности прихода и расхода односно на обрачунској основи и утврђују се за период када су настали.

Пословни расходи

Пословни расходи обухватају трошкове условљене стварањем прихода од продаје и укључују набавну вредност продате робе, трошкове материјала, горива и енергије, бруто зараде, трошкове амортизације и услуге пружене од стране трећих лица.

Пословни расходи обухватају и опште трошкове као што су трошкови закупа, маркетинга, осигурања, платног промета, пореза и остали трошкови настали у текућем обрачунском периоду.

Финансијски расходи

Финансијски расходи обухватају расходе по основу камата и курсних разлика и остале финансијске расходе.

Остали расходи

У оквиру осталих расхода исказани су губици по основу продаје и расходовања некретнина, постројења и опреме и нематеријалних улагања, губици по основу расходовања и продаје биолошких средстава, губици по основу продаје хартија од вредности и учешћа у капиталу правних лица, губици од продаје материјала, мањкови, расходи по основу ефеката уговорене заштите од ризика, расходи по основу директних отписа потраживања, расходи по основу обезвређења имовине, негативни ефекти вредносних усклађивања нематеријалних улагања, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава, дугорочних и краткорочних финансијских пласмана, залиха, хартија од вредности и потраживања у складу са рачуноводственом политиком РАТЕЛ-а.

4. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА

РАТЕЛ је у свом редовном пословању у различитом обиму изложено одређеним финансијским ризицима и то:

- Кредитном ризику
- Ризику капитала.

Управљање ризицима у РАТЕЛ-у је усмерено на минимизирање потенцијалних негативних утицаја на финансијско стање и пословање РАТЕЛ-а у ситуацији непредвидивости финансијских тржишта.

4.1. Кредитни ризик

Кредитни ризик је ризик настанка финансијских губитака РАТЕЛ-а као резултат кашњења клијената или друге уговорне стране у измиривању уговорних обавеза. Кредитни ризик се првенствено везује за изложеност РАТЕЛ-а по основу готовине и готовинских еквивалената, потраживања од правних и физичких лица и преузетих обавеза.
РАТЕЛ је изложен кредитном ризику и обезбеђење од кредитног ризика успостављено је предузимањем одређених мера и активности на нивоу РАТЕЛ-а. РАТЕЛ има значајну концентрацију кредитног ризика у вези са потраживањима. Користе се следећи механизми наплате: репрограмирање дуга, утужења, вансудска поравнања и остало.
На дан 31. децембра 2024. године РАТЕЛ располаже готовином и готовинским еквивалентима у укупном износу од РСД 620.474 хиљада (31. децембар 2023. године: РСД 757.242 хиљада), што по процени руководства представља максимални кредитни ризик по основу ових финансијских средстава.

Потраживања од купаца
Максимална изложеност РАТЕЛ-а по основу кредитног ризика за потраживања од купаца по географским регионима дата је у следећој табели:

У хиљадама РСД	2024	2023
Купци у земљи	24.457	15,002
Купци у иностранству	4.851	8
Укупно	**29.308**	**15,010**

Најзначајнија бруто потраживања од купаца представљена су у следећој табели:

У хиљадама РСД	2024
Телеком Србија ад, Београд	13.727
Ентер ТВ доо, Београд у стечају	9.682
Холдинг Компанија Интерспеед ад, Београд	7.718
Agence nationale des frequences	4.843
ДОО ТВ Авала, Београд	4.478
Остали	48.625
Укупно:	**89.073**

Исправка вредности

Промене на исправци вредности потраживања од купаца дате су у наредној табели:

У хиљадама РСД	2024
Стање 1. јануара	59.990
Текућа исправка	76
Наплаћена раније исправљена потраживања	302
Директан отпис	-
Стање 31. децембар	**59.764**

Обавезе према добављачима на дан 31. децембра 2024. године исказане су у износу од РСД 92.387 хиљада (31. децембра 2023. године - РСД 295.742 хиљада). Просечно време измирења обавеза према добављачима у току 2024. године износи 72 дана.

5. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ ПРОИЗВОДА И УСЛУГА

У хиљадама РСД	**2024**	**2023**
Приходи од продаје производа и услуга на домаћем тржишту	227.326	246.482
Приходи од продаје производа и услуга на ино тржишту	267	42
Укупно	**227.593**	**246.524**

6. ДРУГИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ

У хиљадама РСД	**2024**	**2023**
Остали пословни приходи	2.235.724	2.119.436
Укупно	**2.235.724**	**2.119.436**

7. ТРОШКОВИ МАТЕРИЈАЛА И ЕНЕРГИЈЕ

У хиљадама РСД	**2024**	**2023**
Трошкови осталог материјала (режијског)	5.215	2.501
Трошкови горива и енергије	21.677	20.689
Трошкови једнократног отписа алата и инвентара	6.552	5.737
Укупно	**33.444**	**28.927**

8. ТРОШКОВИ ЗАРАДА, НАКНАДА ЗАРАДА И ОСТАЛИ ЛИЧНИ РАСХОДИ

У хиљадама РСД	2024	2023
Трошкови зарада и накнада зарада (бруто)	423.330	371.191
Трошкови пореза и доприноса на зараде и накнаде зарада на терет послодавца	64.128	56.235
Трошкови накнада по уговору о привременим и повременим пословима	5.944	6.084
Трошкови накнада физичким лицима по основу осталих уговора	480	277
Трошкови накнада директору, односно члановима органа управљања и надзора	8.192	7.220
Остали лични расходи и накнаде	41.625	39.441
Укупно	**543.699**	**480.448**

9. ТРОШКОВИ ПРОИЗВОДНИХ УСЛУГА

У хиљадама РСД	2024	2023
Трошкови транспортних услуга	15.946	14.151
Трошкови услуга одржавања	121.841	123.354
Трошкови закупнина	127.482	125.384
Трошкови рекламе и пропаганде	6.455	3.767
Трошкови осталих услуга	12.287	11.520
Укупно	**284.011**	**278.176**

10. ТРОШКОВИ АМОРТИЗАЦИЈЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Трошкови амортизације	251.458	226.406
Укупно	**251.458**	**226.406**

Структура трошкова амортизације

У хиљадама РСД	2024	2023
Трошкови амортизације:		
- нематеријална улагања	112.272	100.662
- некретнине, постројења и опрема	139.186	125.784
Укупно	**251.458**	**226.406**

11. ТРОШКОВИ ДУГОРОЧНИХ РЕЗЕРВИСАЊА

У хиљадама РСД	2024	2023
Резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених	23.079	51.727
Остала резервисања	2.000	-
Укупно	**25.079**	**51.727**

Структура осталих дугорочних резервисања

У хиљадама РСД	2024	2023
Остала дугорочна резервисања:		
- резервисања за судске спорове	2.000	6.365
- резервисања за накнаде и друге бенефиције запосленима	88.989	69.943
Укупно	**90.989**	**75.308**

12. НЕМАТЕРИЈАЛНИ ТРОШКОВИ

У хиљадама РСД	2024	2023
Трошкови непроизводних услуга	124.893	106.362
Трошкови репрезентације	6.739	3.954
Трошкови премија осигурања	6.003	7.911
Трошкови платног промета	2.370	1.655
Трошкови чланарина	6.723	4.051
Остали нематеријални трошкови	20.152	11.731
Укупно	**166.880**	**135.664**

13. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ

У хиљадама РСД	2024	2023
Приходи од камата (од трећих лица)	3.284	22.534
Позитивне курсне разлике (према трећим лицима)	86	60
Приходи по основу ефеката клаузуле	739	-
Укупно	**4.109**	**22.594**

14. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ

У хиљадама РСД	2024	2023
Расходи камата (према трећим лицима)	5	6
Негативне курсне разлике (према трећим лицима)	96	73
Укупно	**101**	**79**

15. ПРИХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ИМОВИНЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Приходи од усклађивања вредности потраживања и краткорочних финансијских пласмана	1.146	1.979
Укупно	**1.146**	**1.979**

16. РАСХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ИМОВИНЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Обезвређење потраживања и краткорочних финансијских пласмана	76	6
Укупно	**76**	**6**

17. ОСТАЛИ ПРИХОДИ

У хиљадама РСД	2024	2023
Добици од продаје нематеријалне имовине	1.480	1.495
Приходи од смањења обавеза	12	3
Приходи од укидања дугорочних и краткорочних резервисања	7.492	6.848
Остали непоменути приходи	8.679	1.494
Укупно	**17.663**	**9.840**

У хиљадама РСД	2024	2023
Губици по основу расходовања и продаје нематеријалне имовине	67	3
Расходи по основу директних отписа потраживања	-	19
Остали непоменути расходи	3.197	2.791
Обезвређење остале имовине	-	-
Укупно	**3.264**	**2.813**

19. НЕТО ДОБИТАК/ГУБИТАК ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА

У хиљадама РСД	2024	2023
Приходи по основу исправки грешака из ранијих година које нису материјално значајне	87.452	100.866
Расходи по основу исправки грешака из ранијих година које нису материјално значајне	(31.838)	(14.974)
Укупно	**55.614**	**85.892**

20. НЕМАТЕРИЈАЛНА УЛАГАЊА

Промене на нематеријалним улагањима су приказане у наредној табели:

У хиљадама РСД	Софтвер и остала права	Остала нематеријална имовина	Нематеријална улагања у припреми	Аванси за нематеријалну имовину	Укупно
Набавна вредност					
Стање на дан 1. јануара 2024.	**752.171**	**49.887**	**10.920**	**2.906**	**815.884**
Повећање у току године	4,440	-	-	-	**4,440**
Активација са 02	135,555	-	-	-	**135,555**
Пренос са инвестиција у току	10,920	-	(10,920)	-	**-**
Смањење у току године	-	-	-	**(2.906)**	**(2,906)**
Стање на 31. децембра 2024.	**903.086**	**49.887**	**-**	**-**	**952.973**
Акумулирана исправка вредности					
Стање на дан 1. јануара 2024.	**431.313**	**17.665**	-	-	**448.978**
Амортизација текуће године	111.025	1.247	-	-	**112.272**
Смањење у току године	-	-	-	-	**-**
Стање на 31. децембра 2024.	**542.338**	**18.912**	**-**	**-**	**561.250**
Садашња вредност на дан 31. децембра 2024. године	**360.748**	**30.975**	**-**	**-**	**391.723**
Садашња вредност на дан 31. децембра 2023. године	**320.858**	**32.222**	**10.920**	**2.906**	**366.906**

21. НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА И ОПРЕМА

У хиљадама РСД	Грађевински објекти	Постројења и опрема	Остале НПО	НПО у припреми	Укупно
Набавна вредност					
Стање на дан 1. јануар 2024.	**319.317**	**2.136.490**	**734**	**124.218**	**2.580.759**
Повећање у току године	-	-	-	442.128	**442.128**
Пренос са инвестиција у току	37.970	179.818	-	(217.788)	-
Активација на 01	-	-	-	(135.555)	**(135.555)**
Смањење у току године	-	(10.080)	-	-	**(10.080)**
Стање на 31. децембра 2024.	**357.287**	**2.306.228**	**734**	**213.003**	**2.877.252**
Акумулирана исправка вредности					
Стање на дан 1. јануар 2024.	**38.470**	**964.991**	**-**	**-**	**1.003.461**
Амортизација текуће године	11.356	127.830	-	-	**139.186**
Смањење акумулиране ИВ		(10.015)	-	-	**(10.015)**
Стање на 31. децембра 2024.	**49.826**	**1.082.806**	**-**	**-**	**1.132.632**
Садашња вредност на дан 31. децембра 2024. године	**307.461**	**1.223.422**	**734**	**213.011**	**1.744.620**
Садашња вредност на дан 31. децембра 2023. године	**280.847**	**1.171.499**	**734**	**124.218**	**1.577.298**

Агенција је у току године извршила активирање опреме и грађевински објеката у износу од РСД 217.788 хиљада. Активирани грађевински објекти и опрема се односе на такозване ДУКМС-ове (даљински управљане контролне мерне станице).

Повећање некретнина, постројења и опреме се односи на изградњу ДУКМС-ова, пратећу опрему за мониторинг, мерење, система за напајање, мерна возила.

22. ЗАЛИХЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Материјал, резервни делови, алат и ситан инвентар	1.454	-
Плаћени аванси за залихе и услуге	65.984	141.313
Укупно	**67.438**	**141.313**

23. ПОТРАЖИВАЊА ОД КУПАЦА

У хиљадама РСД	2024	2023
Купци у земљи	24.457	15.002
Купци у иностранству	4.851	8
Укупно	**29.308**	**15.010**

24. ДРУГА ПОТРАЖИВАЊА

У хиљадама РСД	2024	2023
Потраживања за камату и дивиденде	32	31
Потраживања за накнаде зарада које се рефундирају	668	735
Укупно	**700**	**766**

25. ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ И ГОТОВИНА

У хиљадама РСД	2024	2023
Текући (пословни) рачуни	620.447	756.863
Девизни рачун	27	353
Остала новчана средства	-	26
Укупно	**620.474**	**757.242**

26. АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА

У хиљадама РСД	2024	2023
Унапред плаћени трошкови	180	320
Потраживања за нефактурисани приход	2.036.922	1.924.805
Укупно	**2.037.102**	**1.925.125**

У оквиру позиције активна временска разграничења евидентирана су потраживања по основу прихода који припадају обрачунском периоду 2024. године, а утврђени су на основу процене у износу од РСД 2.036.822 хиљада.

27. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Остали основни капитал	2.443.996	2.147.464
Нераспоређени добитак текуће године	1.233.837	1.282.018
Укупно	**3.677.833**	**3.429.482**

У структури капитала преласком на финансијско извештавање по Контном оквиру за привредна друштва, задруге и предузетнике дошло је до битних промена у односу на раније године када се извештавало по Контном плану за буџетски систем.

Основни капитал у износу од РСД 2,443,996 хиљаде у структури садржи одговарајуће вредности нематеријалних улагања, некретнине и опреме која се раније исказивала кроз прелазне рачуне у буџетском рачуноводству. У основни капитал је ушла и нераспоређена добит ранијих година.

Сходно Закону о електронским комуникацијама, средства која представљају нераспоређену добит утврђену годишњим финансијским извештајем РАТЕЛ-а уплаћују се на одговарајући рачун прописан за уплату јавних прихода буџета Републике Србије и користе се преко Министарства за унапређење и развој области електронских комуникација и информационог друштва. Део разлике средстава, сразмеран приходима оствареним од оператора електронских комуникационих мрежа и услуга на територији Аутономне покрајине, уплаћује се на рачун буџета Аутономне покрајине и користи се преко органа Аутономне покрајине надлежног за послове електронских комуникација за унапређење и развој области електронских комуникација и информационог друштва на територији Аутономне покрајине.

28. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА

(а) Структура дугорочних резервисања је приказана како следи:

У хиљадама РСД	2024	2023
Резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених	88.989	68.943
Резервисања за трошкове судских спорова	2.000	6.365
Укупно	**90.989**	**75.308**

На дан 31. децембра 2024. године, РАТЕЛ је формирао резервисања за потенцијалне губитке који могу проистећи по основу вероватних негативних исхода судских спорова који се воде против РАТЕЛ-а у износу од РСД 2.000 хиљада.

Резервисања за отпремнине исказана су у износу садашње вредности очекиваних будућих исплата. Приликом утврђивања садашње вредности очекиваних одлива коришћена је дисконтна стопа од 6.20% на бази процене очекиване просечне тржишне каматне стопе на дугорочна динарска средства у Републици Србији.

(б) Промене на дугорочним резервисањима у току 2024. године приказане су у следећој табели:

У хиљадама РСД	Судски спорови издата јемства	Накнаде запосленима	Укупно
Стање на дан 1. јануар 2024. године	**6.365**	**68.943**	**75.308**
Нова резервисања у току године	2.000	23.079	25.079
Искоришћена резервисања	-	(1.906)	(1.906)
Укидање у корист прихода	(6.365)	(1.127)	(7,492)
Стање на дан 31. децембра 2024. године	**2.000**	**88.989**	**90.989**

29. ПРИМЉЕНИ АВАНСИ, ДЕПОЗИТИ И КАУЦИЈЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Примљени аванси, депозити и кауције	1.027.302	980.686
Укупно	**1.027.302**	**980.686**

30. ОБАВЕЗЕ ИЗ ПОСЛОВАЊА

У хиљадама РСД	2024	2023
Добављачи у земљи	92.372	295.484
Добављачи у иностранству	15	258
Укупно	**92.387**	**295.742**

Преглед најзначајнијих обавеза према добављачима у земљи дат је у следећој табели:

У хиљадама РСД	2024
Intracom Telecom	44,226
Auto Čačak doo	11,965
ERNST&YOUNG doo	4,800
Donat Graf doo	3,553
Asseco SEE doo	2,980
Остали	24,863
Укупно:	**92,387**

31. ОСТАЛЕ КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Обавезе према запосленима	1,415	1,080
Укупно	**1,415**	**1,080**

32. ОБАВЕЗЕ ЗА ОСТАЛЕ ПОРЕЗЕ, ДОПРИНОСЕ И ДРУГЕ ДАЖБИНЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Остале обавезе за порезе, доприносе и друге дажбине	1,439	1,362
Укупно	**1,439**	**1,362**

33. НЕУСАГЛАШЕНА ПОТРАЖИВАЊА И ОБАВЕЗЕ

У складу са чланом 22. Закона о рачуноводству РАТЕЛ је извршио усаглашавање потраживања и обавеза са дужницима и повериоцима. Усаглашавање потраживања и обавеза извршено је са стањем на дан 31.12.2024. године.

Стање неусаглашених потраживања и обавеза на горе наведени дан било је следеће:

У хиљадама РСД	2024
Примљени аванси	9.523
Укупно неусаглашена потраживања/обавезе	9.523

Преглед највећих износа неусаглашених примљених аванса на дан 31.12.2024. године дат је у следећој табели:

Купац	Износ у РСД 000
ТЕЛЕКОМ СРБИЈА ДОО	9.523

34. ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ И ПОТЕНЦИЈАЛНА СРЕДСТВА

(а) Судски спорови

РАТЕЛ је укључен у већи број судских спорова који проистичу из његовог свакодневног пословања, односно због наплате потраживања по основу издатих решења. РАТЕЛ процењује вероватноћу негативних исхода ових питања, као и износе вероватних или разумних процена губитака. Разумне процене обухватају просуђивање руководства након разматрања информација које укључују обавештења, поравнања, процене од стране правног сектора, доступне чињенице, идентификацију потенцијалних одговорних страна и њихове могућности да допринесу решавању, као и претходно искуство. Резервисање за судске спорове се формира када је вероватно да постоји обавеза чији се износ може поуздано проценити пажљивом анализом. Потребно резервисање се може променити у будућности због нових догађаја или добијања нових информација.

Коначан исход судских спорова је у току. Као што је обелодањено у Напомени 29, на дан 31. децембра 2024. године РАТЕЛ је формирао резервисања за потенцијалне губитке који могу проистећи из наведених спорова у укупном износу од РСД 2.000 хиљада.

(в) Остало

РАТЕЛ нема других потенцијалних обавеза које би требало обелоданити у напоменама

35. ДОГАЂАЈИ НАКОН ДАТУМА БИЛАНСА СТАЊА

РАТЕЛ није имао значајнијих догађаја након датума биланса који би захтевали додатна обелодањивања у напоменама уз финансијске извештаје за 2024. годину.

У Београду, 21.03.2025. године

Законски заступник
Директор, Драган Пејовић

Dragan Pejović
Digitally signed by Dragan Pejović
Date: 2025.03.24 10:20:41 +01'00'

Број: 1-03-402-1/25

РЕГУЛАТОРНО ТЕЛО ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ О ПОСЛОВАЊУ ЗА 2024. ГОДИНУ

Београд, март 2025. године

САДРЖАЈ

1. **ОСНОВНИ ПОДАЦИ**
2. **ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА**
   - 2.1. Организациона шема
   - 2.2. Органи управљања
3. **АКТИВНОСТИ РЕГУЛАТОРА У 2023. ГОДИНИ**
4. **ПРУЖАЊЕ УСЛУГА КОРИСНИЦИМА**
5. **ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА**
6. **КАПИТАЛ**
7. **ФИНАНСИЈСКИ ПОЛОЖАЈ И РЕЗУЛТАТИ ПОСЛОВАЊА**
   - 7.1. Биланс успеха
   - 7.2. Пословни приходи
   - 7.3. Пословни расходи
   - 7.4. Финансијски приходи и расходи
   - 7.5. Остали приходи и расходи
   - 7.6. Биланс стања
8. **ИНФОРМАЦИЈЕ О КАДРОВСКОЈ СТРУКТУРИ ЗАПОСЛЕНИХ**
9. **ИНФОРМАЦИЈЕ О УЛАГАЊИМА У ЦИЉУ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**
10. **ИНФОРМАЦИЈЕ О ОТКУПУ СОПСТВЕНИХ АКЦИЈА, ОДНОСНО УДЕЛА**
11. **ПОСТОЈАЊЕ ОГРАНАКА**
12. **ДОГАЂАЈИ НАКОН ДАТУМА БИЛАНСА**
13. **ПЛАНИРАНИ БУДУЋИ РАЗВОЈ**
14. **АКТИВНОСТИ ИСТРАЖИВАЊА И РАЗВОЈА**
15. **ЦИЉЕВИ И ПОЛИТИКЕ ВЕЗАНЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА**
16. **ИЗЛОЖЕНОСТ КРЕДИТНОМ РИЗИКУ**
17. **ПОКАЗАТЕЉИ ФИНАНСИЈСКОГ ПОЛОЖАЈА**
    - 17.1. Показатељи ликвидности
    - 17.2. Анализа извештаја о токовима готовине
    - 17.3. Показатељи финансијске структуре (солвентности)

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ

Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге, у даљем тексту: Регулатор

Адреса: Палмотићева 2, 11103 Београд, ПАК 106306

Матични број: 17606590

Порески идентификациони број: 103986571

Информативни центар: 0800/800-999 и факс: 011/3232-537

Адреса електронске поште: ratel@ratel.rs

Директор: Драган Пејовић

Даном ступања на снагу Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 35/23, у даљем тексту: Закон), 7. маја 2023. године, Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге је наставила да, као Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Регулатор), обавља регулаторне и друге послове у оквиру делокруга и надлежности прописаних Законом и посебним законима којима се уређује област поштанских услуга и информационе безбедности. Као национално независно регулаторно тело у Републици Србији за област електронских комуникација и поштанских услуга, Регулатор врши јавна овлашћења у циљу ефикасног спровођења утврђене политике у области електронских комуникација и поштанских услуга, подстицања конкуренције електронских комуникационих мрежа и услуга, унапређивања њиховог капацитета, односно квалитета, доприноса развоју тржишта електронских комуникација и тржишта поштанских услуга, заштите интереса корисника електронских комуникација и корисника поштанских услуга.

Регулатор је у обављању послова независан од органа извршне власти, других државних органа и организација, као и од правних и физичких лица која обављају делатност електронских комуникација и поштанских услуга. Регулатор самостално располаже финансијским средствима, у складу са одобреним финансијским планом.

Права, обавезе и рад Регулатора уређена су Законом и законом којим се уређује рад јавних агенција, а за обављање послова из своје надлежности Регулатор обезбеђује потребне техничке, финансијске и људске ресурсе.

Регулатор може, у сврху обављања појединих стручних послова из своје надлежности, ангажовати друга домаћа или страна правна и физичка лица.

Начин рада и унутрашње уређење Регулатора уређују се статутом, који доноси Савет Регулатора уз сагласност Народне скупштине, а по претходно прибављеном мишљењу Владе.

Регулатор, у складу са чланом 9. Закона:

1) доноси подзаконске акте;

2) одлучује о правима и обавезама привредног субјекта и корисника;

3) ближе прописује начин обављања делатности електронских комуникација;

4) врши процену и прати стање тржишта и конкуренције у вези са отвореним приступом интернету;

5) захтева од привредног субјекта и других лица податке и информације ради вршења стручног надзора;

6) доноси одлуку у вези са спровођењем претходне регулације тржишта, укључујући одређивање обавезе међуповезивања и приступа;

7) одређује једног или више привредних субјеката са обавезом пружања појединих или свих услуга универзалног сервиса, на делу или целој територији Републике Србије, водећи рачуна да услуге универзалног сервиса буду доступне свим крајњим корисницима на територији Републике Србије, независно од географске локације;

8) спроводи поступак израде географског прегледа распрострањености електронских комуникационих мрежа;

9) врши обрачун нето трошка пружања и дефинише начин надокнаде прекомерних трошкова услуга универзалног сервиса;

10) ближе прописује услове коришћења радиофреквенцијског спектра и припрема Предлог плана намене радиофреквенцијских опсега и предлоге планова расподеле радиофреквенција;

11) управља радиофреквенцијским спектром и доноси одлуке у вези са издавањем, изменом, продужењем, преносом, обновом, ограничењем и одузимањем појединачне дозволе за коришћење радиофреквенцијског спектра;

12) припрема и спроводи поступак јавног надметања за издавање појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра;

13) координира коришћење радиофреквенцијског спектра;

14) доноси одлуку у вези са обавезом преноса одређеног медијског садржаја, на захтев тела надлежног за електронске медије;

15) доноси План нумерације;

16) управља нумерацијом и доноси одлуке у вези са издавањем, продужењем, преносом и одузимањем дозволе за коришћење нумерације;

17) прописује услове и начин преноса броја;

18) спроводи вансудско решавање спорова између пружаоца услуга и крајњих корисника;

19) формира и одржава регистре, евиденције и базе података прописане овим законом и редовно објављује податке из области електронских комуникација;

20) одређује тржишта подложна претходној регулацији, спроводи поступак анализе тржишта и одређује привредног субјекта са значајном тржишном снагом, коме утврђује најмање једну регулаторну обавезу;

21) решава спорове између привредних субјеката;

22) решава спорове у вези са међуповезивањем, приступом, колокацијом и заједничким коришћењем елемената мреже и припадајућих средстава;

23) сарађује са органима и организацијама надлежним за област електронских медија, заштите конкуренције, заштите потрошача, заштите података о личности, заштите животне средине, просторног планирања, послова катастра, одбране и безбедности и другим органима и организацијама по питањима значајним за област електронских комуникација;

24) сарађује са надлежним регулаторним и стручним телима држава чланица Европске уније и других држава и Телом европских регулатора за електронске комуникације (BEREC) ради усаглашавања праксе примене прописа из области електронских комуникација и подстицања развоја прекограничних електронских комуникационих мрежа и услуга;

25) учествује у раду међународних организација и институција у области електронских комуникација и поштанских услуга у својству националног регулаторног тела у области електронских комуникација и поштанских услуга;

26) регулише цене услуга роминга, цене терминације и друге елементе цена услуга роминга у јавним мобилним комуникационим мрежама и ближе прописује услове пружања регулисаних услуга роминга, у складу са међународним споразумима;

27) контролише индивидуалне тарифе и цене услуга у случају њиховог везивања, у случају да је привредни субјект одређен као онај са значајном тржишном снагом, у складу са одредбама овог закона;

28) иницира, прати превентивне активности и уређује примену мера за очување безбедности и интегритета јавних електронских комуникационих мрежа и услуга, тајности комуникација, као и заштите података о личности, саобраћају и локацији;

29) обавља послове стручног надзора у области електронских комуникација, у складу са овим законом и прописима донетим на основу њега;

30) обавља контролу радиофреквенцијског спектра и послове мерења, испитивања и утврђивања узрока сметњи у радиофреквенцијском спектру;

31) обавља технички преглед;

32) обавља регулаторне и друге послове из области поштанских услуга, у складу са посебним законом којим се уређују поштанске услуге;

33) обавља послове из области информационе безбедности у складу са посебним законом којим се уређује информациона безбедност;

34) обавља друге послове у складу са законом.

Послове из члана 9. става 1. тач. 1)-3), 6)-13), 15)-21), 23), 24) и тач. 26)-29) Закона, Регулатор обавља као поверене послове.

Законом о информационој безбедности („Службени гласник РС“, бр. 6/16, 94/17 и 77/19), који је ступио на снагу и почео да се примењује од 5. фебруара 2016. године, прописано је да је Регулатор надлежан и за послове Националног центра за превенцију безбедносних ризика у ИКТ системима - Национални ЦЕРТ. Национални ЦЕРТ обавља послове координације, превенције и заштите од безбедносних ризика у ИКТ системима у Републици Србији на националном нивоу.

2. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА

У складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Регулаторном телу за електронске комуникације и поштанске услуге, сада Регулатора (у даљем тексту: Правилник), за обављање послова из делокруга рада Регулатора, образоване су основне унутрашње јединице:

1. **Сектор за електронске комуникације;**
2. **Сектор за правне послове;**
3. **Сектор за анализу тржишта и економске послове;**
4. **Сектор за поштанске услуге;**
5. **Сектор за информациону безбедност и технологије и**
6. **Сектор за опште послове.**

У Регулатору се као посебне унутрашње јединице образују **Кабинет и Самостални одсек за стратегију и планирање.**

Послове стручне и техничке подршке директору Регулатора утврђене Правилником, обавља **технички директор** изван свих унутрашњих јединица.

Послове интерне ревизије, утврђене Правилником, обавља **интерни ревизор** изван свих унутрашњих јединица.

Регулатор може за одређене послове (мерења и испитивања) формирати подручне јединице ван свог седишта: **контролно-мерне центре** (у даљем тексту: КМЦ). Регулатор поседује два КМЦ-а, „Београд“ и „Ниш“, са издвојеном канцеларијом „Ужице“.

2.1. ОРГАНИЗАЦИОНА ШЕМА

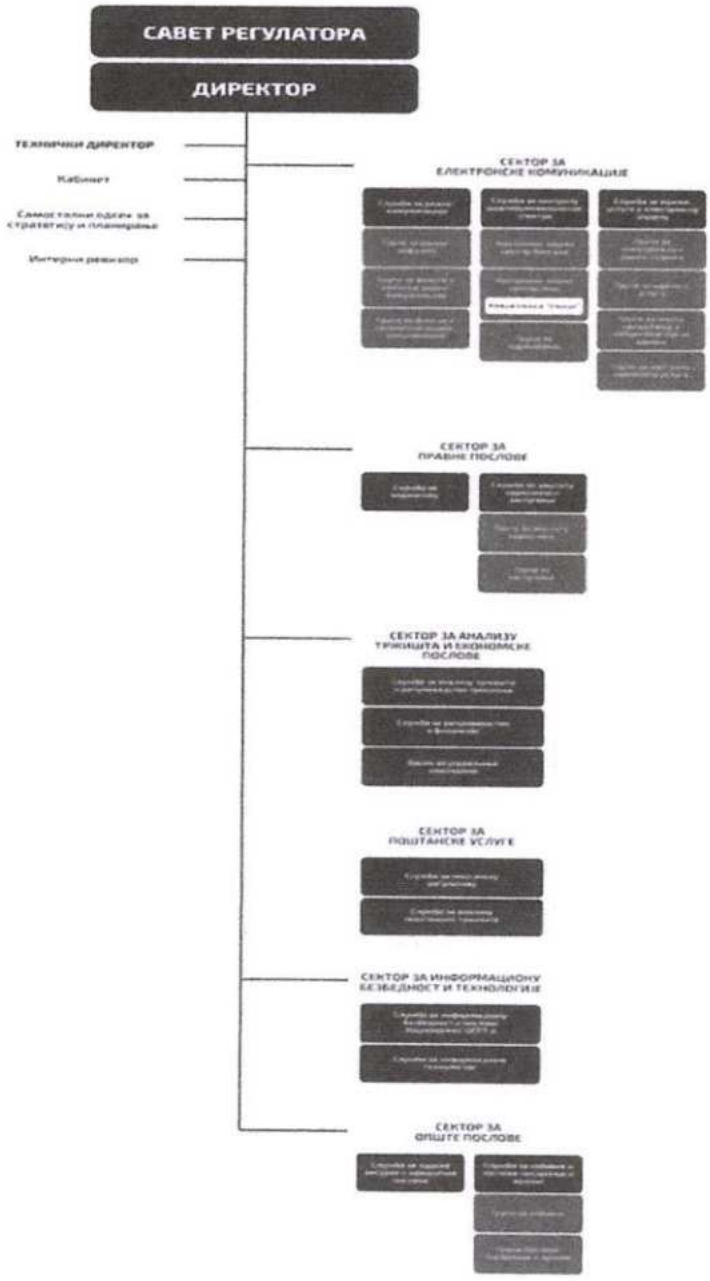

2.2. ОРГАНИ УПРАВЉАЊА

Органи Регулатора су Савет Регулатора и директор.

Савет Регулатора, у складу са Законом:

1) доноси годишњи план Регулатора, усклађен са стратешким актима и акционим плановима из области електронских комуникација, поштанских услуга и информационе безбедности, најкасније до 15. децембра текуће године за наредну годину;
2) доноси Статут Регулатора;
3) доноси Пословник о раду Савета Регулатора;
4) доноси правилнике, упутства, одлуке и друге акте којима се на општи начин уређују питања из надлежности Регулатора, као и друга акта прописана Законом, односно посебним прописима којима се уређује област поштанских услуга и област информационе безбедности;
5) обавља послове утврђене посебним законом којим се уређују поштанске услуге;
6) обавља послове утврђене посебним законом којим се уређује информациона безбедност;
7) доноси финансијски план Регулатора најкасније до 15. новембра текуће године за наредну годину, са елементима утврђеним Законом, на који сагласност даје Влада;
8) доноси годишњи финансијски извештај Регулатора, који са извештајем овлашћеног ревизора, доставља Влади;
9) доноси годишњи извештај о раду Регулатора, са елементима утврђеним Законом, који се односи на претходну годину, и који се до краја јуна текуће године подноси Народној скупштини;
10) ангажује и раздужује независног, овлашћеног ревизора и утврђује накнаду за његов рад;
11) даје сагласност на акт којим се уређује унутрашња организација и систематизација радних места Регулатора, а који доноси директор Регулатора као и на опште акте које доноси директор на основу члана 18. став 8. Закона;
12) именује и разрешава директора Регулатора на основу спроведеног јавног конкурса, у складу са одредбама Закона;
13) обавља и друге послове који Законом, односно посебним законима којима се уређују поштанске услуге, и информациона безбедност, као и Статутом Регулатора нису стављени у надлежност директора.

Рад Савета Регулатора је јаван.

Савет доноси правилнике, упутства, одлуке и друге акте којима се на општи начин уређују питања из надлежности Регулатора. Регулатор је дужан да донета акта објављује у складу са законом којим се уређује државна управа, односно да пре објављивања општих аката прибави од надлежног министарства мишљење о њиховој уставности и законитости,

а министарство да Регулатору достави образложени предлог како да општи акт усагласи са Уставом, законом, другим прописом или општим актом Народне скупштине и Владе.

Директор Регулатора:

1) одговоран је за законитост рада Регулатора, заступа и представља Регулатора, руководи радом и пословањем Регулатора, одлучује о правима, обавезама и одговорностима запослених у Регулатору, припрема и спроводи одлуке Савета, стара се о обезбеђивању јавности рада Регулатора и врши друге послове прописане Законом и Статутом;
2) именује га Савет на основу спроведеног јавног конкурса у складу са Законом, на мандат од пет година и може бити поново изабран, а за време трајања мандата је у радном односу у Регулатору;
3) за свој рад одговара Савету, коме подноси годишњи и периодичне извештаје о раду;
4) доноси општи акт којим се уређује унутрашња организација и систематизација радних места у Регулатору, уз сагласност Савета и опште акте којима се, у складу са општим прописима о раду и одобреним финансијским планом Регулатора, детаљније уређују права и обавезе запослених у Регулатору, остала питања из области радних односа и питања из области уређивања процедура и техничких правила за поступање запослених приликом обављања специфичних процеса рада у Регулатору.

3. АКТИВНОСТИ РЕГУЛАТОРА У 2024. ГОДИНИ

Активности Регулатора као националног регулаторног тела за област електронских комуникација и поштанских услуга, као и Националног ЦЕРТ-а за област информационе безбедности, током 2024. године су биле усмерене на очување конкурентног тржишта, побољшање услова за рад оператора на тржишту телекомуникација и поштанских услуга, обезбеђивање већег степена заштите крајњих корисника, побољшање квалитета услуга, као и на промоцију информационе безбедности у Републици Србији.

У оквиру обављања регулаторних активности важно је издвојити следеће податке за 2024. годину:

На основу захтева корисника за издавање и продужење појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, решењима је издато **12904** појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра (укупан број решења је 1843, а одузето је укупно **6862** дозвола (укупан број решења је **903**), а осим тога издато је и 407 лиценци за радио-аматере, 38 CEPT лиценци и 12 HAREC лиценци.

Током 2024. године настављена је тестна фаза увођења 5G технологије обрадом захтева за издавањем привремених дозвола за коришћење радио-фреквенција у радио-фреквенцијским опсезима 3,4-3,8 GHz, 2,6 GHz и 700 MHz, при чему је фокус на научно-

технолошким парковима где се развијају и тестирају савремена технолошка решења за будућност.

У области радио-дифузне службе извршена је анализа захтева за променом емисионих и/или географских параметара радиодифузних предајника и достављени су одговори за укупно 32 захтева.

У 2024. години, у области радио-дифузне службе извршена је координација 1471 фреквенција/локација са суседним и другим администрацијама и то путем: специјалних секција GE06 - 25 координације и GE84 - 1215 координација, а путем кореспонденције GE06 – 90 координације T-DAB и GE84 - 141 координација и GE75 – 1 координација. У области фиксне службе одговорено је на **13** захтева за координацију Мађарске (339 радио-релејна веза) и послата су 7 координациона захтева (**177** радио-релејних веза).

У области фиксне сателитске службе одговорено је на 5 захтева за координацију за 5 земаљских станица.

У области фиксне и мобилне службе извршена је координација 7 фреквенција и 37 локација са мађарском администрацијом путем кореспонденције.

Прослеђено је 13 коментара на објављене сателитске мреже у BRI FIC-у, за фиксну сателитску и радио дифузну сателитску службу.

Евидентиране су 1541 радио станице у фреквенцијским опсезима 2400-2483,5 MHz, 5470-5725 MHz, 5725-5875 MHz, и евидентирано је 145 радио-релејних веза у фреквенцијском опсегу 72-76/82-86 GHz.

Извршена је анализа захтева и дат предлог фреквенција за планирање 182 радио-релејне везе у фиксној служби.

У јуну 2024. године у оквиру радиодифузне службе (Група за радио-дифузију) одржан је у Загребу билатерални координациони састанак представника регулаторних тела Републике Хрватске и Републике Србије. На састанку је разматрано 130 координационих захтева из FM радио-дифузије са циљем решавања.

Анализиран је предлог Координационог споразума за радиофреквенцијски опсег 700 MHz између администрација Аустрије, Хрватске, Мађарске, Румуније, Србије, Словачке Републике и Словеније. У августу 2024. године предлог је прослеђен мађарској администрацији са корекцијама и сугестијама. Очекује се финално усаглашена верзија и информације у вези са наредним корацима у процесу потписивања.

Као резултат рада мултилатералне групе, потписан је Мултилатерални оквирни координациони споразум (MULTILATERAL FRAMEWORK AGREEMENT BETWEEN THE ADMINISTRATIONS OF AUSTRIA, BOSNIA AND HERZEGOVINA, CROATIA, HUNGARY, ROMANIA, SERBIA, SLOVENIA on the frequency plan of VHF Band III, covering

the frequency range of 174 - 230 MHz), као и 6 билатералних споразума који садрже усаглашене техничке и географске параметре радиофреквенцијских додела.

Мануелним мерењем се утврђује постојање неправилности у коришћењу радиофреквенцијског спектра, као и настанак потенцијалних сметњи у етру. У 2024. години континуирано је обављано мануелно мерење компонената РФ спектра опремом у контролно-мерним центрима, даљински управљаним контролно-мерним станицама и компактним даљински управљаним мерним станицама, при чему је у базу података унет укупно 14509 мерни запис, при чему је регистровано укупно 136 неправилности у коришћењу радиофреквенцијског спектра.

У 2024. години примљене су укупно 56 пријаве сметњи у етру на основу којих је обављено истраживање и лоцирање извора сметњи и предузете су мере за елиминисање истих. Оператори мобилне телефоније су пријавили укупно 25 сметње, а Контрола лета Србије и Црне Горе је у протеклој години пријавила 22 штетну сметњу.

У 2024. години је настављена кампања обављања техничких прегледа радио-станица у мрежи ЈП ЕТВ, што подразумева мерење и проверу усаглашености параметара радио-емисија и техничких карактеристика радио-станица са условима доделе и коришћења радиофреквенцијског спектра, прописаних Законом и прописима, стандардима и техничким упутствима. Током 2024. године су обављена 19 техничка прегледа радио-станица у дигитализованој мрежи за емитовање ТВ сигнала, како радиодифузних предајника, тако и радио-релејних уређаја јавног предузећа Емисиона техника и везе (ЕТВ).

Такође, служба за контролу радиофреквенцијског спектра је у наведеном периоду присуствовала техничким прегледима која су обављала ангажована лица за укупно 169 радио-станицу.

Од стране ангажованих лица је пријављено укупно 10156 техничких прегледа радио-станица. Проверено је и евидентирано укупно 6436 извештаја о техничким прегледима који су у овом периоду достављени Регулатору.

На основу захтева градских и општинских управа – одељења за просторно планирање, урбанизам и грађевинарство, а за потребе израде просторних планова и планова детаљне регулације, у току 2024. године, припремљено је укупно 68 одговора у којима су дефинисани услови који се односе на заштиту постојећих електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава, утврђивање заштитног појаса и начин извођења радова у близини електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава, као и захтеви који се односе на утврђивање радио коридора за географске зоне дефинисане у захтевима.

Током 2024. године формирано је 2.506 нових предмета у вези са приговорима, при чему је 820 приговора решено позитивно у корист претплатника односно корисника услуга електронских комуникација, издато је 163 исправе о усаглашености радио опреме, донето је 34 решења о додели, продужењу или одузимању нумерације, унето је 13.443 контролно-

мерна записа у базу података, у регистар оператора који обављају делатност електронских комуникација унето је 103 измене (54 уписа и 49 брисања). У оквиру послова унапређења инфраструктуре система за мониторинг спектра, до краја 2022. године пуштена је у оперативни рад додатна даљински управљана контролно-мерна станица, тако да мониторинг систем, поред два контролно-мерна центра, укључује и двадесет станица.

Настављене су активности на проширењу мреже ЕМФ сензора преко којих се обавља континуирано и дуготрајно праћење нивоа укупног електричног поља које потиче од електронских комуникационих мрежа и опреме, уз одржавање портала који је јавно доступан на интернет адреси http://emf.ratel.rs/cyr/index. Истраживане су локације од интереса за постављање нових сензора широм Србије и у току 2024. године завршена је инсталација једног новог сензора тако да сензорска мрежа Регулатора тренутно има 117 ЕМФ сензора у 52 града Републике Србије.

Настављено је са пословима теренских провера и контрола рада оператора електронских комуникација и током 2024. године извршене су 126 провера рада оператора.

У регистру оператора је извршено евидентирање (упис и брисање) 103 оператора електронских комуникационих мрежа и услуга, од чега 54 уписа и 49 брисања. Уписано је 24 оператора за пружање електронских комуникационих услуга и 30 оператора електронских комуникационих мрежа, а из регистра је обрисано 20 оператора за пружање електронских комуникационих услуга и 29 оператора електронских комуникационих мрежа.

У оквиру регулације поштанског тржишта у Републици Србији, у току је реализација веома значајних активности. Законом о поштанским услугама који је донела Народна скупштина Републике Србије новембра 2019. године, а који је разрађен одговарајућим подзаконским актима које су током 2020. године донели Министарство трговине, туризма и телекомуникација и Регулатор, стекли су се услови за значајан напредак на овом пољу.

Нова задужења дефинисана Стратегијом развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021-2025. године, коју је донела Влада Републике Србије (Сл. гласник 68/21), идентификују Регулатора као незаобилазан фактор у развоју и регулацији тржишта поштанских услуга у Републици Србији.

На основу наведених аката, Регулатор је током 2024. године наставио са спровођењем кључних активности у циљу њихове имплементације, као што су: независно мерење квалитета услуга које су део универзалне поштанске услуге, студија о одрживости универзалне поштанске услуге, мерење квалитета преноса поштанских пошиљки са експрес услугом ("benchmark"), задовољење потреба корисника поштанских услуга, измена и допуна закона о поштанским услугама, провера регулаторних извештаја јавног поштанског оператора у складу са Правилником о начину вођења одвојеног рачуноводства и провере веродостојности регулаторних извештаја јавног поштанског оператора као и допуна

поменутог Правилника, промоција и дорада ГИС портала тржишта поштанских услуга и Портала цена поштанских услуга као и са пословима издавања и одузимања дозвола за обављање поштанских услуга, посредовање у вансудском решавању спорова између корисника и поштанских оператора, стручног надзора над радом поштанских оператора и др.

У 2024. години, независна организација коју је Регулатор ангажовао, наставила је континуирано мерење времена преноса нерегистрованих приоритетних и неприоритетних писмоносних пошиљака у унутрашњем поштанском саобраћају ЈПО. Регулатор је у току 2024. године, спровео низ активности у циљу реализације студије о одрживости универзалне поштанске услуге. Реализација овог пројекта урађена кроз три фазе, при чему је I фаза успешно реализована у децембру 2023. године, када је усвојена Методологије за оцену одрживости универзалне поштанске услуге и дефинисање неопходних врста и сетова података на основу којих је извршено тестирање модела.

У 2024. години, успешно су реализоване и остале фазе пројекта и то:

- II фаза (реализована у мају 2024. године) – Припрема и прикупљање неопходних сетова података на основу којих је извршено тестирање модела,

III фаза (реализована у септембру 2024. године) – Тестирање, односно примена Методологије и израда финалног документа за оцену одрживости универзалне поштанске услуге са препорукама. У циљу унапређења конкуренције на тржишту поштанских услуга, у IV кварталу 2024. године настављено је мерење квалитета преноса поштанских пошиљака са експрес услугом. Мерење квалитета преноса обављало се над пет (5) највећих поштански оператора,а анализа мерења квалитета урађена је кроз четири (4) главна критеријума и тринаест (13) подкритеријума, чији резултати ће бити објављени на интернет страници Регулатора у 2025. години. Резулати "benchmark" мерења из 2023. године су објављени на интернет страници Регулатора у 2024. години.

У циљу истраживања степена задовољења потреба корисника поштанских услуга, универзалне поштанске услуге и осталих услуга, Регулатор је у IV кварталу 2023. године ангажовао независну организацију која је обавила истраживање почетком 2024. Године. Истраживањем су обухваћене две циљне групе – физичка лица (1200 испитаника) и правна лица (300 правних лица). Резултати наведеног истраживања биће објављени су у првој половини 2024. године, на интернет страници Регулатора.

У вези измене или допуне Закона о поштанским услугама, у 2024. години, представници Регулатора су узели активно учешће, при чему је одржано више састанака са представницима надлежног Министарства и ЈПО где су изнете идеје и смернице за будући рад. С тим у вези, договорено је да се уместо измене и допуне Закона о поштанским услугама, уради нацрт Новог Закона о поштанским услугама. При изради Нацрта Закона о поштанским услугама, узете су у обзир и препоруке донете у Студији о одрживости универзалне поштанске услуге. Након спроведених јавних консултација и усвајања

Предлога Закона о поштанским услугама од стране Владе РС, исти је децембру 2024. године послат у скупштинску процедуру, при чему је ова активност успешно реализована.Путем ГИС портала којем се приступа преко сајта Регулатора, омогућен је приказ локација преко 1.970 пословница поштанских оператора и 785 пакетомата за испоруку пошиљака, као и територије на којој поштански оператори врше поштанске услуге. Корисници поштанских услуга, на порталу цена на сајту ceneusluga.rs могу се информисати о ценама и додатним услугама које поштански оператори нуде својим корисницима у домаћем саобраћају, а омогућено је и упоредити цене експрес услуга поштанских оператора по више критеријума. Током 2024. године, портал за поређење цена је унапређен у делу за поређење цена услуга у међународном саобраћају. Корисницима је омогућено да упореде цене поштанских оператора за превоз пошиљака у међународном саобраћају на основу два критеријума: најјефтинија или најбржа опција. Регулатор наставља да доприноси раду међународне заједнице у циљу унапређења заштите од безбедносних ризика у ИКТ системима. Национални ЦЕРТ прима и обрађује инциденте пријављене са територије Републике Србије и од стране међународних ЦЕРТ-ова. Током 2024. године пријављено је укупно 1269 инцидената. Национални ЦЕРТ Републике Србије, у саставу Регулатора, препознат је као јединствена национална тачка за пријаву инцидената од стране међународних ЦЕРТ организација.

Услед потребе да се омогући запосленима да обављају своје радне задатке са било које локације и у било ком тренутку, а да се очува безбедност информационог система и података које запослени обрађују, имплементирани су заштитни механизми који омогућавају да само аутентификовани и ауторизовани корисници могу користити ресурсе Регулатора. У циљу повећања безбедности за кориснике који имају додатне привилегије у информационом систему, имплементиран је систем за управљање привилегованим налозима. Овај систем омогућава заштиту ресурса у информационом систему контролом приступа привилегованих налога, који представљају честу мету нападача. Поред основних захтева за мониторинг и контролу привилегованих налога, очекивани циљеви се огледају у смањењу ризика приступа злонамерних корисника, како би се отежало потенцијалним нападачима да неауторизовано приступе ресурсима Регулатора.

У току 2024. године, могућност подношења пријаве за појединачне дозволе за коришћење радио-фреквенција путем апликација е-дозвола и е-шалтера наставило је да користи пет оператора: Телеком Србија, А1, Цетин и ЈП Емисиона техника и везе (ЕТВ), као и Контрола летења Србије и Црне Горе (СМАТСА) и Електропривреда Србије (ЕПС).

У оквиру завршетка новог круга анализа релевантних тржишта у складу са Препоруком Комисије о релевантним тржиштима (2014/710/ЕУ) и Одлуком о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС“, број 78/18), у 2024. години преостало је извршавање обавезе оператора са значајном тржишном снагом на велепродајном тржишту средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште да сачини и објави Стандардну понуду за услуге

широкопојасног приступа у велепродаји. Регулатор је, стога, током 2024. године спровео поступак контроле усклађености наведене стандардне понуде са прописима и другим актима Регулатора, те је, по окончању тог поступка, предметна стандарна понуда ступила на снагу 1.4.2024. године.

Доношењем Правилника о изменама и допунама Правилника о примени трошковног принципа одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација („Службени гласник РС", број 30/24) прописана је примена трошковног модела заснованог на дугорочним инкременталним трошковима (*Bottom–up Long Run Incremental Costs* – LRIC) за потребе одређивања трошковно оријентисаних цена регулисаних велепродајних услуга, што је усклађено са Препоруком Комисије од 7. маја 2009. године о регулацији цена фиксне и мобилне терминације позива у Европској унији (2009/396/ЕЗ), као и Препоруком Комисије од 11. септембра 2013. године о јединственим обавезама недискриминације и трошковним методологијама у циљу унапређења конкуренције и побољшања инвестиционе климе у области широкопојасног приступа (2013/466/ЕУ), којом је BU LRIC+ методологија препоручена методологија за одређивање цена регулисаних велепродајних услуга приступа.

Након што су у 2022. години донета решења о утврђивању цена заснованих на LRIC моделу трошкова на велепродајном тржишту терминације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији и велепродајном тржишту терминације позива у мобилној мрежи, планирано је и доношење решења о утврђивању цена заснованих на LRIC моделу трошкова на велепродајном тржишту локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији и велепродајном тржишту средишњег приступа који се пружа на фиксној локацији за производе за масовно тржиште, али је претходно било неопходно да независни консултант изврши измене у постојећем LRIC моделу трошкова, узимајући у обзир резултате анализа релевантних тржишта које је Регулатор спровео током 2022. године и 2023. године. Спровођење уговора о пружању услуге ажурирања LRIC трошковног модела отпочето је у III кварталу 2023. године и завршено у III кварталу 2024. године, током којег је независни консултант ажурирао LRIC модел и припремио га за обрачун регулисаних цена. У 2025. години биће донета решења о утврђивању цена заснованих на LRIC моделу трошкова на поменутим релевантним тржиштима.

Имајући у виду да је Регулатор надлежан да спроводи „*Margin Squeeze*" тест, односно тест „маказа цена", у складу са овлашћењима прописаним Законом о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", број 35/23), у IV кварталу 2023. године отпочето је спровођење уговора о пружању услуге ажурирања модела „*Margin Squeeze*" за *BSA* и *LLU* од стране независног консултанта, те је поступак окончан у IV кварталу 2024. године. Регулатор је уједно на својој веб презентацији објавио Методологију за спровођење „*Margin Squeeze*" теста код утврђивања цена услуга или пакета услуга.

У складу са одредбама члана 58. Закона, Регулатор, на оправдан захтев, може да одреди обавезу омогућавања приступа инсталацијама и кабловима, као и одговарајућим

припадајућим средствима унутар зграда, или до прве сабирне или разделне тачке, када је та тачка смештена ван зграде. Регулатор може да, узимајући у обзир, праведне и разумне услове, прошири одређивање таквих обавеза приступа иза прве сабирне или разделне тачке, и то све до тачке за коју утврди да је најближа крајњим корисницима и погодна да у њу може да се смести довољан број прикључака крајњих корисника како би то било комерцијално одрживо за привредне субјекте који подносе захтев за приступ. Имајући у виду наведене надлежности, Регулатор је покренуо поступак јавне набавке израде модела за спровођење теста економске репликације („*Economic Replicability Test*" – *ERT*), помоћу којег Регулатор, на основу надлежности из члана 58. Закона, може направити процену комерцијалне одрживости посебно за сваку приступну тачку. Овај модел даје основ за одређивање разделне тачке приступа мрежи, на којој се привредном субјекту подносиоцу захтева омогућава комерцијална одрживост. Спровођење уговора о пружању услуге израде модела за спровођење теста економске репликације - *ERT* отпочето је у II кварталу 2024. године, са планираним завршетком у I кварталу 2025. године. У току поступка је на веб презентацији Регулатора објављена и Методологија за спровођење теста економске репликације - *ERT*.

Регулатор наставља да врши контролу начина формирања цена регулисаних услуга оператора са ЗТС на основу достављених регулаторних извештаја за 2023. годину, као и применом модела дугорочних инкременталних трошкова (LRIC) за одређивање цена регулисаних велепродајних услуга на релевантним тржиштима.

Регулатор наставља да прати регулисане цене роминга и примену Споразума о снижавању цена услуга роминга у јавним мобилним комуникационим мрежама у региону Западног Балкана (у даљем тексту: Споразум), којим је уведена регулација роминг услуга у региону Западног Балкана, односно којом се укидају роминг накнаде за крајње кориснике. Регулатор учествује у раду Координационог тела за роминг које је формирано на основу Споразума Такође, Регулатор је дужан да се стара о примени овог споразума и прати поступање пружалаца услуга роминга и њихово поштовање обавеза утврђених Споразумом, Правилником о примени политике примереног коришћења, методологији процене одрживости укидања малопродајних додатних накнада за роминг и захтеву који пружалац услуга роминга подноси у сврху те процене („Службени гласник РС", број 42/24) и решењем Регулатора број: 1-03-34900-3/19-15 од 17.6.2019. године. Регулатор, у те сврхе, прикупља, обрађује и објављује релевантне податке о пружању услуга роминга. Регулатор, у оквиру својих овлашћења, наставља да спроводи све потребне активности у стварању услова за снижавање цена услуга роминга између региона Западног Балкана и Европске уније.

Када је реч о међународној сарадњи у области електронских комуникација, Регулатор је наставио са активним учешћем у раду Тела европских регулатора за електронске комуникације (BEREC) и Групе независних регулатора (IRG), радних група Европске конференције поштанских и телекомуникационих администрација (CEPT), Групе за политике управљања РФ спектром (RSPG). . У области поштанских услуга активно учествује у раду Европске групе регулатора за поштанске услуге - ERGP (European Regulators Group for Postal Services), Европском комитету за поштанску регулативу – CERP

и Европског комитета за стандардизацију у области поштанских услуга (European Committee for standardization/Technical committee 331 – Postal services CEN TC 3331- postal services), као и учешће у активностима Административног савета Светског поштанског савеза, при чему су представници Регулатора у септембру 2024. године учествовали на регионалном стратешком форуму UPU-а, за земље Европе и регион CIS, у Анкари, а у вези израде нацрта UPU Стратегије за период 2026-2029 године, .

4. ПРУЖАЊЕ УСЛУГА КОРИСНИЦИМА

Електронске комуникације

У оквиру послова који се односе на управљање радиофреквенцијским спектром, током 2024. године су обављане активности у вези са издавањем појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, координацијом и нотификацијом радиофреквенција, као и контролом радиофреквенцијског спектра.

На основу захтева корисника за издавање и продужење појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, закључно са 31.12.2024. године решењима (укупан број решења је **1.843)** је издато **12.904** појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра, и то:

12.207 појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра на основу захтева корисника, у складу са чланом 104. Закона о електронским комуникацијама;

73 појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра за радиостанице на ваздухоплову;

76 појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра за радиостанице на броду и другом пловилу;

354 појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра за дипломатско-конзуларна представништва и страна правна лица а у складу са чланом 104. Закона о електронским комуникацијама;

194 појединачних дозвола за коришћење радиофреквенцијског спектра за радиоаматере;

407 лиценци за радио-аматере;

38 CEPT лиценци за радио-аматере;

12 HAREC лиценци за радио-аматере;

Издавању дозвола су претходиле неопходне техничке анализе, као саставни део прорачуна компатибилности између постојећих и нових корисника радио-фреквенцијског спектра.

У току 2024. године, континуирано је вршена евиденција радио-станица и упис у регистар Евиденција пријава за евидентирање коришћења радио-фреквенција. Евиденцији радио-станица претходи провера података и комуникација са корисником у случају неисправно достављених података. Евидентиране су 1541 радио станице у фреквенцијским опсезима 2400-2483,5 MHz, 5470-5725 MHz, 5725-5875 MHz, и евидентирано је 145 радио-релејних веза у фреквенцијском опсегу 72-76/82-86 GHz

У току 2024 године извршена је анализа захтева и дат предлог фреквенција за планирање 182 радио-релејне веза у фиксној служби.

У току 2024 године више сателитских оператора (Kinéis, PLAN S, Rivada Space Network, Starlink...) који поседују NON GSO сателитске мреже је показало заинтересованост за пружање сателитске услуге на територији Републике Србије. Са заинтересованим операторима смо организовали састанке и одговарали на писмене упите везано за регулативу коришћења радиофреквенцијског спектра за сателитску службу.

До 31.12.2024. године, у области радио-дифузне службе извршена је анализа захтева и достављени одговори за укупно 32 захтева за промену емисионих или географских параметара радио-дифузних предајника.

Током 2024. године настављена је тестна фаза увођења 5G технологије обрадом захтева за издавањем привремених дозвола за коришћење радио-фреквенција у радио-фреквенцијским опсезима 3,4-3,8 GHz, 2,6 GHz и 700 MHz, при чему је фокус на научно-технолошким парковима где се развијају и тестирају савремена технолошка решења за будућност.

За потребе радиодифузне службе, Регулатор је у 2024. години издао велики број појединачних дозвола за коришћење радио-фреквенција, на основу захтева корисника, као и на основу одлука Савета Регулаторног тела за електронске медије (РЕМ) о издавању дозвола за пружање медијске услуге радија.

Такође су издате и дозволе за дотур радијског модулационог сигнала.

Закључно са 31.12.2024. године решењима (укупан број решења је **903**) одузето је укупно **6862** дозвола.

Закључно са 31.12.2024. године издато је укупно 407 лиценци за радио-аматере.

На основу захтева градских и општинских управа – одељења за просторно планирање, урбанизам и грађевинарство, а за потребе израде просторних планова и планова детаљне регулације у току **2024**. године, припремљено је укупно **68** одговора у којима су дефинисани услови који се односе на заштиту постојећих електронских комуникационих

мрежа и припадајућих средстава, утврђивање заштитног појаса и начин извођења радова у близини електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава, као и захтеви који се односе на утврђивање радио коридора за географске зоне дефинисане у захтевима.

Законом је утврђена обавеза Регулатора да води одговарајуће регистре, односно евиденције оператора, што се спроводи у складу са Одлуком о начину вођења регистара, евиденција, база података и других информација из делокруга Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге и њиховом објављивању на веб презентацији. Извршено је евидентирање (упис и брисање) 103 оператора електронских комуникационих мрежа и услуга, од чега 54 уписа и 49 брисања. Уписано је 24 оператора за пружање електронских комуникационих услуга и 30 оператора електронских комуникационих мрежа, а из регистра је обрисано 20 оператора за пружање електронских комуникационих услуга и 29 оператора електронских комуникационих мрежа. Такође, у складу са Законом, а на захтев оператора, у 2024. години издато је укупно 34 решења о додели, продужењу или одузимању нумерације.

Преносивост броја у јавним мобилним телекомуникационим мрежама и у 2024. години се одвијала без већих потешкоћа, у складу са општим актом Регулатора који уређује преносивост броја, као и са протоколом о имплементацији правилника којим су оператори међусобно усагласили процедуру у вези са административним питањима која се могу јавити у поступку преноса броја. У 2024. години било је више од 115.800 преноса бројева у јавним мобилним телекомуникационим мрежама. Корисницима фиксне телефоније је такође омогућено да приликом промене оператора задрже свој претплатнички број а процедура преноса бројева се одвија у складу са Правилником о преносивости броја у јавним телефонским мрежама на фиксној локацији као и с протоколом о имплементацији овог правилника, којим су оператори међусобно усагласили процедуру у вези са административним питањима која се могу јавити у поступку преноса броја. У 2024. години је било 12.617 преноса броја претплатника фиксне телефоније.

У складу са Правилником о радио-опреми и телекомуникационој терминалној опреми („Службени гласник РС“, број 11/12, у примени од 01.06.2012. године), Регулатор је, као тело за оцењивање усаглашености радио и телекомуникационе терминалне (РиТТ) опреме, у току 2024. године издао:

- 158 потврда о усаглашености,
- 5 извода из Евиденције о издатим потврдама о усаглашности РиТТ опреме.

Подносиоци су одустали од 10 захтева, док је 14 захтева сторнирано.

За потребе даљег развоја система за континуално мерење нивоа електромагнетског поља на територији Републике Србије (ЕМФ РАТЕЛ), Регулатор је током 2024. године наставио са проширењем система постављањем нових ЕМФ сензора на објектима који се сматрају „зонама повећане осетљивости“ (предшколске и школске установе и здравствене установе), у градовима Републике Србије. Током 2024. године постављено је један нови

ЕМФ сензор, тако да до краја 2024. године мрежу сензора у ЕМФ Регулатора чини укупно 117 сензора у 52 града Србије.

Регулатор корисницима услуге приступа интернету у јавним фиксним и јавним мобилним комуникационим мрежама омогућава мерење квалитета услуге широкопојасног приступа интернету путем апликације RATEL NetTest. Тестирање интернет конекције у јавним фиксним комуникационим мрежама се врши коришћењем апликације која је унапређена током 2024. године и која је доступна на интернет страници Регулатора: https://nettest.ratel.rs Тестирање интернет конекције у јавним мобилним мрежама се врши коришћењем апликације која се бесплатно може преузети за *Android* и *iOS* мобилне уређаје на *Google Play Store* и *Apple App Store*.

Заштита корисника услуга електронских комуникација

Регулатор је овлашћен да спроводи вансудско посредовање у мирном решавању спорова између оператора електронских комуникација и претплатника/корисника услуга електронских комуникација у поступку по приговорима на рад оператора који се односе на висину рачуна и квалитет услуга, али и на преносивост бројева у јавној фиксној и мобилној мрежи, услуге са додатом вредношћу, спорне ситуације из уговорног односа, декодирање телефона, и др.

У складу са одредбама члана 113. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", бр. 44/10, 60/13-УС, 62/14 и 95/18- др. закон) које остају на снази до доношења подзаконског акта из члана 140. став 6. Закона, приликом посредовања у вансудском решавању спора, Регулатор нема законска овлашћења да води управни поступак приликом поступања, већ само да посредује у покушају мирног решавања спора ван суда. Подзаконски акт из члана 140. став 6. Закона, односно Правилник о поступку вансудског решавања спора пред Регулаторним телом за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС", број 58/24) је донет средином 2024. године, ступио је на снагу 13.7.2024. године, а у примени је од 1.1.2025. године, након чега ће Регулатор, уколико спор не може бити решен споразумно, одлучивати мериторно у управном поступку.

Одређени број предмета се у зависности од материје упућује на даље надлежно поступање Министарству информисања и телекомуникација, односно инспекцији тог министарства или органа аутономне покрајине који су надлежни за инспекцијски надзор над применом Закона, Министарству унутрашње и спољне трговине, односно организационим јединицама тог министарства надлежним за инспекцијске послове и за заштиту колективних интереса потрошача у примени одредби Закона о заштити потрошача, Регулаторном телу за електронске медије, другим органима или организацијама.

Осим предмета у вези са приговорима корисника услуга електронских комуникација, Група за заштиту корисника поступа и у предметима формираним у вези са другим питањима, и то: обједињена системска питања која се тичу права ширег круга лица, сарадња

са другим организационим јединицама Регулатора, претежно, Сектором за електронске комуникације у вези са контролом квалитета услуга и провером поступања оператора, сарадња са операторима електронских комуникација, итд.

У 2024. години је примљено 2506 приговора на операторе електронских комуникација, а позитивно је решено 820 приговора.

Поштанске услуге

Издавање дозвола поштанским операторима

Регулатор издаје Решење (о одобрењу за обављање поштанских услуга), и то на период: посебна лиценца до 15 година, лиценца се издаје са роком важења од 10 година, а одобрење са роком важења од 1 до 10 година.

Сходно својим законским обавезама Регулатор ажурира регистар оператора поштанских услуга. У току 2024. године евидентиране су следеће промене:

1. издато је 14 одобрења новим поштанским операторима;
2. измењено је 5 одобрења на захтев имаоца дозволе - због измена регистрованих података у одговарајућем регистру Агенције за привредне регистре или због проширења делатности обављања међународног поштанског саобраћаја;
3. одузета су 4 одобрења, из разлога необављања поштанске услуге у складу са законом, на начин и под условима утврђеним дозволом (због брисања из одговарајућег регистра Агенције за привредне регистре);
4. 1 одобрење је престало да важи на захтев имаоца одобрења;
5. 1 одобрење је у статусу привременог прекида од 23.9.2024. године.

Давање сагласности на опште услове поштанских оператора

Давање сагласности на опште услове је услуга која је намењена привредним субјектима који обављају делатност поштанских услуга. Поштански оператори су дужни да обављају поштанске услуге у складу са својим Општим условима, на које сагласност даје Регулатор.

У овом поступку Регулатор издаје Решење о давању сагласности на опште услове за обављање поштанских услуга.

Сви Општи услови поштанских оператора на које Регулатор даје сагласност јавно су доступни и објављени на интернет станици Регулатора.

У току 2024. години Регулатор је дао сагласност на 19 захтева за измене и допуне Општих услова за вршење поштанских услуга.

Давање сагласности на Ценовник поштанских услуга

Давање сагласности на ценовник је услуга која је намењена привредним субјектима који обављају делатност поштанских услуга. Решење о давању сагласности на Ценовник издаје Регулатор.

Поштански оператор је дужан да ценовник поштанских услуга достави Регулатору ради добијања сагласности. У Ценовнику су пописане све услуге које поштански оператор обавља, према ценовним ставовима. Ценовник мора да буде компатибилан са услугама које су дефинисане у Општим условима поштанског оператора.

У складу са законским овлашћењима Регулатор је у 2024. години издао сагласност на 38 (31УПС и 7 МПС) захтева за измену Ценовника поштанских услуга.

Заштита корисника поштанских услуга

Један од постулата на којима почива регулација тржишта је обезбеђивање високог нивоа заштите интереса корисника у односу са операторима, а посебно кроз обезбеђивање доступности јасних и потпуних информација о ценама, општим условима за обављање поштанских услуга, али и ефикасно поступање по приговорима на рад оператора.

Регулатор, сагласно Закону о поштанским услугама („Службени гласник РС“, број 77/19) посредује у вансудском решавању спорова између корисника и поштанских оператора, уз примену одредаба закона којима се уређују посредовања, као и других прописа којима се уређује вансудско решавање спорова.

У току 2024. године, у Регулатору је приспело на разматрање укупно 204 приговора корисника поштанских услуга, од чега 164 приговора се односило на одлуку поштанског оператора, а 28 због недостављања одлуке о поднетој рекламацији и 12 приговора на остало. На универзалну поштанску услугу се односило 30 приговора, а осталих 174 на остале поштанске услуге. Од укупног броја поднетих приговора 35% је поднето због оштећења садржине пошиљке, 27% због прекорачења рока за уручење пошиљке, а 18% због губитка пошиљке. Регулатор је у склопу својих овлашћења посредовао између корисника и оператора у решавању ових рекламација, а у одређеном броју случајева, исте је прослеђивао инспекцији за поштански саобраћај надлежног министарства на даљу надлежност. Од укупног броја поднетих рекламација накнадном провером од стране поштанског оператора на захтев Регулатора, утврђена је оправданост за 69 приговора.

Стручни надзор над радом поштанских оператора

У складу са Стратегијом развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021-2025 године и предвиђених активности и мера Акционим планом за спровођење исте,

сагласно одредбама Закона о поштанским услугама („Службени гласник РС", број 77/19), Регулатор је наставио са вршењем стручног надзора над радом поштанских оператора. С тим у вези стручни надзор је извршен код 2 поштанска оператора, који обављају експрес услуге и то: DAILY EXPRESS DOO BEOGRAD и Јавно предузеће „Пошта Србије", Београд.

5. ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Сагласно одредби члана 29. Закона о електронским комуникацијама, финансирање Регулатора се врши на основу финансијског плана који за сваку годину доноси Савет Регулатора. Финансијским планом се утврђују укупни приходи и расходи Регулатора, укључујући и резерве за непредвиђене издатке, као и елементи за целовито сагледавање политике зарада и запослености у Регулатору. Наведеном одредбом Закона утврђена је и обавеза усвајања финансијског плана најкасније до 15. новембра текуће године за наредну годину, након чега следи достављање истог Влади Републике Србије ради добијања сагласности. Такође, одредбом члана 266. Закона о накнадама за коришћење јавних добара („Службени гласник РС", бр. 95/18, 49/19, 86/19 – др. пропис, 156/20 – др. пропис, 15/21 – др. пропис, 15/23-др. пропис, 92/23 и 120/23-др. пропис) уређена је припадност прихода остварених од накнада за електронске комуникације (накнаде за коришћење нумерације и радио-фреквенција), и то тако што се ови приходи уплаћују Регулатору до износа средстава планираних расхода утврђених годишњим финансијским планом Регулатора.

6. КАПИТАЛ

Остали основни капитал Регулатора износи 2.443.996.000 динара. У односу на претходну годину када је основни капитал износио 2.147.464.000 основни капитал је увећан услед усвајања Одлуке о расподели вишка прихода над расходима оствареног у Регулаторном телу за електронске комуникације и поштанске услуге.

7. ФИНАНСИЈСКИ ПОЛОЖАЈ И РЕЗУЛТАТИ ПОСЛОВАЊА

7.1. БИЛАНС УСПЕХА

ПОЗИЦИЈА	2024	2023
	у 000 РСД	у 000 РСД
ПРИХОДИ ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА		
А. ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ	**2.463.317**	**2.365.960**
I ПРИХОДИ ОД ПРУЖАЊА УСЛУГА	**227.593**	**246.524**
1. Приходи од пружања услуга на домаћем тржишту	227.326	246.482
2. Приходи од пружања услуга на иностраном тржишту	267	42
II ОСТАЛИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ	**2.235.724**	**2.119.436**
Приходи од накнада	2.235.724	
РАСХОДИ ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА		
Б. ПОСЛОВНИ РАСХОДИ	**1.304.571**	**1.201.348**
I ТРОШКОВИ МАТЕРИЈАЛА, ГОРИВА И ЕНЕРГИЈЕ	**33.444**	**28.927**
II ТРОШКОВИ ЗАРАДА, НАКНАДА ЗАРАДА И ОСТАЛИ ЛИЧНИ РАСХОДИ	**543.699**	**480.448**
1. Трошкови зарада и накнада зарада	423.330	371.191
2. Трошкови пореза и доприноса на зараде и накнаде зарада	64.128	56.235
3. Остали лични расходи и накнаде	56.241	53.022
III ТРОШКОВИ ПРОИЗВОДНИХ УСЛУГА	**284.011**	**278.176**
IV ТРОШКОВИ АМОРТИЗАЦИЈЕ	**251.458**	**226.406**
V ТРОШКОВИ РЕЗЕРВИСАЊА	**25.079**	**51.727**
VI НЕМАТЕРИЈАЛНИ ТРОШКОВИ	**166.880**	**135.664**
В. ПОСЛОВНИ ДОБИТАК	**1.158.746**	**1.164.612**
Г. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ	**4.109**	**22.594**
I ПРИХОДИ ОД КАМАТА	**3.284**	**22.534**
II ПОЗИТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ И ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ ВАЛУТНЕ КЛАУЗУЛЕ	**825**	**60**

Д. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ	101	79
I РАСХОДИ КАМАТА	5	6
II НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ И НЕГАТИВНИ ЕФЕКТИ ВАЛУТНЕ КЛАУЗУЛЕ	96	73
Ђ. ДОБИТАК ИЗ ФИНАНСИРАЊА	4.008	22.515
Е. ГУБИТАК ИЗ ФИНАНСИРАЊА		0
Ж. ПРИХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ОСТАЛЕ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ИСКАЗУЈЕ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА	1.146	1.979
З. РАСХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ОСТАЛЕ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ИСКАЗУЈЕ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА	76	6
И. ОСТАЛИ ПРИХОДИ	17.663	9.840
Ј. ОСТАЛИ РАСХОДИ	3.264	2.813
К. УКУПНИ ПРИХОДИ	2.486.235	2.400.373
Л. УКУПНИ РАСХОДИ	1.308.012	1.204.246
Љ. ДОБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА	1.178.223	1.196.127
М. ПОЗИТИВАН НЕТО ЕФЕКАТ НА РЕЗУЛТАТ ПО ОСНОВУ ДОБИТКА ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА, ПРОМЕНА РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА И ИСПРАВКИ ГРЕШАКА ИЗ РАНИЈИХ ПЕРИОДА	55.614	85.891
Н. ДОБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА	1.233.837	1.282.018
Њ. НЕТО ДОБИТАК	1.233.837	1.282.018

7.2. ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ

Пословни приходи у 2024. години су повећани за око 4,11% у односу на 2023. годину.

Преглед пословних прихода дат је у следећој табели:

ПОЗИЦИЈА	2024	2023
	у 000 РСД	у 000 РСД
ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ	**2.463.317**	**2.365.960**
I ПРИХОДИ ОД ПРУЖАЊА УСЛУГА	**227.593**	**246.524**
1. Приходи од пружања услуга на домаћем тржишту	227.326	246.482
2. Приходи од пружања услуга на иностраном тржишту	267	42
II ОСТАЛИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ	**2.235.724**	**2.119.436**
Приходи од накнада	2.235.724	2.119.436

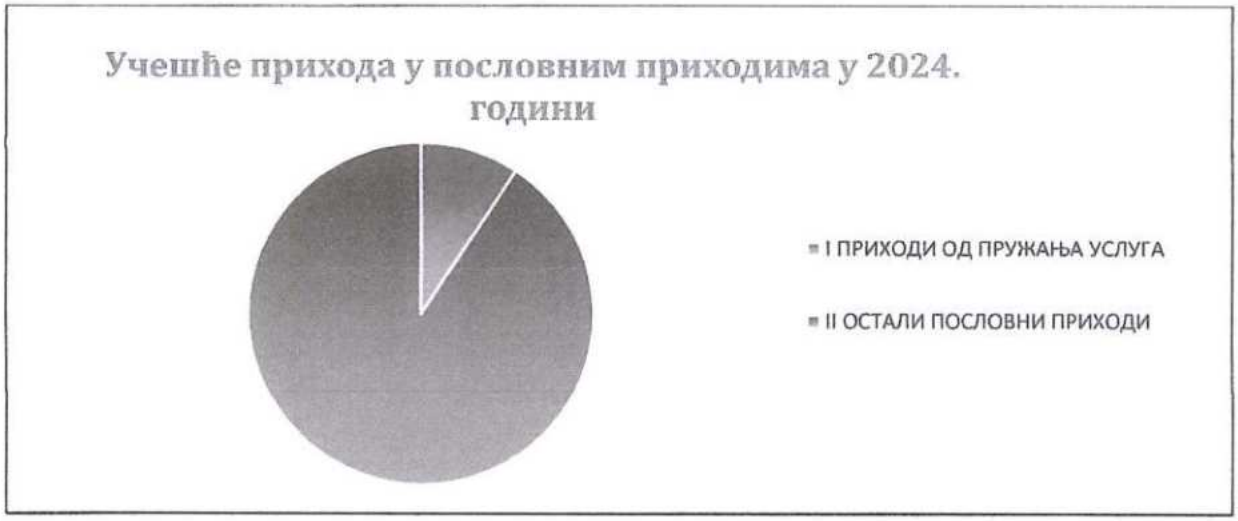

Регулатор остварује приходе по основу накнада за обављање делатности електронских комуникација у складу са Законом о електронским комуникацијама, Законом о накнадама за коришћење јавних добара, Правилником о општим условима за обављање делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења, односно Правилником о висини накнада за обављање делатности електронских комуникација и на основу накнаде за пружање поштанских услуга, а у складу са Правилником о утврђивању трошкова за издавање дозвола и годишње накнаде за обављање поштанских услуга.

Приходи су остварени на основу издавања лиценци за мобилну и фиксну телефонију, додела дозвола за коришћење нумерације бројева операторима на недискриминаторској основи, доделе и коришћења радио-фреквенција, издавања потврда о усаглашености радио

опреме и телекомуникационе терминалне опреме са прописаним техничким захтевима. Део ових прихода чине и средства од накнада за обављање поштанских услуга и накнада за издавање дозвола за обављање поштанских услуга.

Све врсте накнада се утврђују у складу са важећим правилницима којима су прописани критеријуми за обрачун. С тим у вези, укупна маса прихода по том основу зависи од параметара прописаних правилницима и од броја, односно оператора и њихових резултата пословања.

У складу са МСФИ за МСП, Регулатор је у обавези да на дан 31.12.2024. године за све приходе који се односе на текућу годину по свим врстама накнада, а за која нису издата решења у текућој години изврши најбољу могућу процену према претходном искуству и евидентира све приходе који се односе на текућу годину.

7.3. ПОСЛОВНИ РАСХОДИ

Расходи се признају у билансу успеха по начелу узрочности прихода и расхода односно на обрачунској основи и утврђују се за период када су настали.

Пословни расходи обухватају трошкове условљене стварањем прихода од продаје и укључују набавну вредност продате робе, трошкове материјала, горива и енергије, бруто зараде, трошкове амортизације и услуге пружене од стране трећих лица. Пословни расходи обухватају и опште трошкове као што су трошкови закупа, маркетинга, осигурања, платног промета, пореза и остали трошкови настали у текућем обрачунском периоду.

Преглед пословних прихода дат је у следећој табели:

ПОЗИЦИЈА	**2024**	**2023**
	у 000 РСД	**у 000 РСД**
ПОСЛОВНИ РАСХОДИ	**1.304.571**	**1.201.348**
I ТРОШКОВИ МАТЕРИЈАЛА, ГОРИВА И ЕНЕРГИЈЕ	**33.444**	**28.927**
II ТРОШКОВИ ЗАРАДА, НАКНАДА ЗАРАДА И ОСТАЛИ ЛИЧНИ РАСХОДИ	**543.699**	**480.448**
1. Трошкови зарада и накнада зарада	423.330	371.191
2. Трошкови пореза и доприноса на зараде и накнаде зарада	64.128	56.235
3. Остали лични расходи и накнаде	56.241	53.022
III ТРОШКОВИ ПРОИЗВОДНИХ УСЛУГА	**284.011**	**278.176**
IV ТРОШКОВИ АМОРТИЗАЦИЈЕ	**251.458**	**226.406**
V ТРОШКОВИ РЕЗЕРВИСАЊА	**25.079**	**51.727**
VI НЕМАТЕРИЈАЛНИ ТРОШКОВИ	**166.880**	**135.664**

7.4. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ И РАСХОДИ

Финансијски приходи и расходи обухватају расходе по основу камата и курсних разлика и остале финансијске расходе.

Преглед финансијских прихода и расхода дат је у следећој табели:

ПОЗИЦИЈА	2024	2023
	у 000 РСД	у 000 РСД
ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ	4.109	22.594
I ПРИХОДИ ОД КАМАТА	3.284	22.534
II ПОЗИТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ И ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ ВАЛУТНЕ КЛАУЗУЛЕ	825	60
ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ	101	79
I РАСХОДИ КАМАТА	5	6
II НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ И НЕГАТИВНИ ЕФЕКТИ ВАЛУТНЕ КЛАУЗУЛЕ	96	73

7.5. ОСТАЛИ ПРИХОДИ И РАСХОДИ

У оквиру осталих расхода исказани су губици по основу продаје и расходовања некретнина, постројења и опреме и нематеријалних улагања, губици по основу расходовања и продаје биолошких средстава, губици по основу продаје хартија од вредности и учешћа у капиталу правних лица, губици од продаје материјала, мањкови, расходи по основу ефеката уговорене заштите од ризика, расходи по основу директних отписа потраживања, расходи по основу обезвређења имовине, негативни ефекти вредносних усклађивања нематеријалних улагања, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава, дугорочних и краткорочних финансијских пласмана, залиха, хартија од вредности и потраживања у складу са рачуноводственом политиком Регулатора док остале приходе чине рефундације, повраћаји и књижна одобрења.

Преглед осталих прихода и расхода дат је у следећој табели:

ПОЗИЦИЈА	2024	2023
	у 000 РСД	у 000 РСД
ПРИХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ОСТАЛЕ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ИСКАЗУЈЕ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА	1.146	1.979
РАСХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ОСТАЛЕ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ИСКАЗУЈЕ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА	76	6
ОСТАЛИ ПРИХОДИ	17.663	9.840
ОСТАЛИ РАСХОДИ	3.264	2.813

7.6. БИЛАНС СТАЊА

ПОЗИЦИЈА	2024	2023
	у 000 РСД	у 000 РСД
АКТИВА		
А. СТАЛНА ИМОВИНА	2.136.343	1.944.204
I НЕМАТЕРИЈАЛНА ИМОВИНА	391.723	366.906
1. Концесије, патенти, лиценце, робне и услужне марке, софтвер и остала нематеријална имовина	391.723	353.080
2. Аванси за нематеријалну имовину		2.906
II НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА И ОПРЕМА	1.744.620	1.577.298
1. Земљиште и грађевински објекти	307.461	280.847

2. Постројења и опрема	1.223.422	1.171.499
3. Некретнине, постројења и опрема узети у лизинг и некретнине, постројења и опрема у припреми	213.003	124.218
4. Остале некретнине, постројења и опрема и улагања на туђим некретнинама, постројењима и опреми	734	734
5. Аванси за некретнине, постројења и опрему у земљи		/
Б. ОБРТНА ИМОВИНА	**2.755.022**	**2.839.456**
I ЗАЛИХЕ	**67.438**	**141.313**
1. Материјал, резервни делови, алат и ситан инвентар	1.454	/
2. Плаћени аванси за залихе и услуге у земљи	65.964	141.313
II ПОТРАЖИВАЊА ПО ОСНОВУ ПРОДАЈЕ	**29.308**	**15.010**
1. Потраживања од купаца у земљи	24.457	15.002
2. Потраживања од купаца у иностранству	4.851	8
III ОСТАЛА КРАТКОРОЧНА ПОТРАЖИВАЊА	**700**	**766**
1. Остала потраживања	700	766
IV ГОТОВИНА И ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ	**620.474**	**757.242**
V КРАТКОРОЧНА АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА	**2.037.102**	**1.925.125**
В. УКУПНА АКТИВА	**4.891.365**	**4.783.660**
ПАСИВА		
А. КАПИТАЛ	**3.677.833**	**3.429.482**
I ОСНОВНИ КАПИТАЛ	**2.443.996**	**2.147.464**
II НЕРАСПОРЕЂЕНИ ДОБИТАК	**1.233.837**	**1.282.018**
1. Нераспоређени добитак ранијих година		/
2. Нераспоређени добитак текуће године	1.233.837	1.282.018
Б. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА И ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ	**90.989**	**75.308**
I ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА	**90.989**	**75.308**
1. Резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених	88.989	68.943
2. Остала дугорочна резервисања	2.000	6.365

В. КРАТКОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА И КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ	**1.122.543**	**1.278.870**
I ПРИМЉЕНИ АВАНСИ, ДЕПОЗИТИ И КАУЦИЈЕ	**1.027.302**	**980.686**
II ОБАВЕЗЕ ИЗ ПОСЛОВАЊА	**92.387**	**295.742**
1. Обавезе према добављачима у земљи	92.372	295.484
2. Обавезе према добављачима у иностранству	15	258
III ОСТАЛЕ КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ	**2.854**	**2.442**
1. Остале краткорочне обавезе	1.415	1.080
2. Обавезе по основу пореза на додату вредност и осталих јавних прихода	1.439	1.362
Г. УКУПНА ПАСИВА	**4.891.365**	**4.783.660**

8. ИНФОРМАЦИЈЕ О КАДРОВСКОЈ СТРУКТУРИ ЗАПОСЛЕНИХ

Укупан број систематизованих радних места је 255 са укупно 336 извршилаца.

На дан 31.12.2024. године Регулатор запошљава укупно 159 лица, од тога 158 запослених лица на неодређено време и један запослени на одређено време у својству замене. Од укупног броја један запослени је на неплаћеном одсуству у периоду од 01.10.2024. – 31.03.2025. године.

Табела 1. Кадровска структура запослених по организационим јединицама на дан 31.12.2024. године

Организациона јединица	Број запослених 2024	%
Директор	1	0,63
Технички директор	1	0,63
Сектор за електронске комуникације	53	33,33
Сектор за правне послове	16	10,06
Сектор за анализу тржишта и економске послове	27	16,98
Сектор за поштанске услуге	9	5,66
Сектор за информациону безбедност и технологије	16	10,06
Сектор за опште послове	26	16,35
Кабинет	8	5,03
Самостални одсек за стратегију и планирање	2	1,27
Интерни ревизор	/	
УКУПНО	**159**	**100**

Табела 2. Квалификациона структура запослених на дан 31.12.2024. године

Квалификација	Број запослених 2024	%
ВСС	136	85,53
ВШС	2	1,26
ССС	21	13,21
НСС/НК/ПК	/	/
УКУПНО	**159**	**100**

Већину запослених лица са високом стручном спремом односно високим образовањем чине дипломирани инжењери електротехнике, информатике, саобраћаја, дипломирани правници и дипломирани економисти. Од укупног броја лица осам (8) има звање доктора наука, три (3) лица звање магистра, а 16 лица има звање мастера.

Табела 3. Старосна структура запослених на дан 31.12.2024. године

Године старости	Број запослених 2024	%
20-30	5	3,14
31-40	30	18,87
41-50	60	37,74
51-60	56	35,22
преко 61	8	5,03
УКУПНО	**159**	**100**

9. ИНФОРМАЦИЈЕ О УЛАГАЊИМА У ЦИЉУ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Регулатор поступа у складу са најсавременијим технологијама у циљу смањења негативног утицаја на животну средину. У контексту управљања електричним и електронским отпадом, након спроведеног поступка расходовања основних средстава, формирају се комисије у циљу отуђења односно продаје отпада. Током поступка врши се прикупљање понуда од овлашћених понуђача који обављају регистровану делатност откупа електричног и електронског отпада и која поседују дозволе за сакупљање, транспорт, складиштење, третман и одлагање истрошеног отпада.

10. ИНФОРМАЦИЈЕ О ОТКУПУ СОПСТВЕНИХ АКЦИЈА, ОДНОСНО УДЕЛА

Регулатор у 2024. години није вршио откуп сопствених акција, односно удела.

11. ПОСТОЈАЊЕ ОГРАНАКА

Регулатор не поседује огранке.

12. ДОГАЂАЈИ НАКОН ДАТУМА БИЛАНСА

Регулатор није имао значајније догађаје након датума биланса.

13. ПЛАНИРАНИ БУДУЋИ РАЗВОЈ

У делу будућег развоја који се односи на управљање радио-фреквенцијским спектром планиране активности се односе на проширење и унапређење функционалности прорачуна статистике покривања софтверског пакета ATDI за приказ мапа покривања мрежа мобилних оператора на интерактивном порталу. Имплементација додатних функционалности ће унапредити постојећи портал и омогућити виши ниво квалитета доступних информација, чиме би се унапредило корисничко искуство. Такође се планира оптимизација предикционог модела ATDI програмског пакета за потребе прорачуна покривања 5G сигналом мобилне телефоније. Набавка оптимизованих предикционих модела неопходна је за нове радио-фреквенцијске опсеге намењене за рад 5G технологије, а користиће се за израду мапа покривања мобилних мрежа.

Активности на реализацији пројекта изградње система фиксних даљински управљаних контролно-мерних станица, које треба да омогуће континуирани мониторинг радиофреквенцијског спектра на целокупној територији Републике Србије, настављају се и даље. Врло значајно унапређење постојећег система за мониторинг РФ спектра представљаће монтажа већег броја компактних даљински управљаних мерних станица (КДУС) које би се постављале у градовима и већим насељима. На овај начин се обезбеђује прецизно лоцирање извора који се налазе у овим градовима или њиховом непосредном окружењу употребом TDOA или хибридне TDOA/AOA методе, као и контрола рада предајника који сигнале емитују са малом излазном снагом и раде на вишим фреквенцијама, а чије је присуство карактеристично пре свега за урбане средине.

Кроз разне мерне процедуре РФ мониторинг станице генеришу велику количину мерних података. Имплементацијом Информационог система омогућава се перманентно прикупљање података са РФ мониторинг станица у једну централизовану базу података, те

примена нових алата при анализи, визуализацији и извештавању о резултатима обављених мерења.

14. АКТИВНОСТИ ИСТРАЖИВАЊА И РАЗВОЈА

Поштанске услуге

Будуће развојне активности Регулатора из области регулације тржишта поштанских услуга на краћи и средњи рок дефинисане су Стратегијом развоја поштанских услуга у Републици Србији за период 2021-2025. године коју је донела Влада Републике Србије (Службени гласник RS 68/21), као и стратешким приоритетима Регулатора. Дефинисане активности у реализацији циљева дефинисаних Стратегијом за чију реализацију је задужен Регулатор су следеће:

1. Контрола параметара квалитета у обављању универзалне поштанске услуге јавног поштанског оператора ЈП Пошта Србије, Београд, у циљу праћења рокова преноса приоритетних и неприоритетних писмоносних поштанских пошиљака;
2. Наставак ажурирања података о доступности поштанских услуга поштанских оператора путем ГИС портала Регулатора, у циљу приказивања територијалне доступности услуга поштанских оператора (пословнице, пакетомати, зоне територијалне покривености услугама и др.) као и унапређење функционалности портала;
3. Поређење параметара квалитета експрес услуга за поштанске операторе који имају значајно учешће на тржишту поштанских услуга;
4. Поређење цена поштанских услуга у унутрашњем и међународном поштанском саобраћају, на порталу Регулатора, за поштанске операторе који обављају експрес услуге. Циљ ове активности је да се кориснику обезбеди могућност да на једном месту изврши поређење основних цена експрес услуга у унутрашњем и међународном саобраћају, по поштанским операторима;
5. Информисање поштанских оператора о могућностима приступа мрежи ЈПОСарадња учесника повезаних са заштитом конкуренције у области поштанских услуга;
6. Анализа степена задовољства корисника поштанских услуга у Републици Србији и развој модела информисања корисника поштанским услугама;
7. Развој међународне сарадње у области поштанских услуга у циљу интеграције поштанског тржишта у глобалну поштанску мрежу кроз учешће у раду Европске групе поштанских регулатора (ERGP), Европском комитету за поштанску регулативу – CERP, Споразуму о слободној трговини на Балкану-ЦЕФТА, праћењу активности Светског поштанског савеза и др.

Информациона безбедност и технологије

Будуће активности Регулатора спроводиће се у складу са измењеним и допуњеним Законом о информационој безбедности, као и усвојеним подзаконским актима из надлежности Националног ЦЕРТ-а, са једне стране, као и у сегментима даље интеграције информационог система Регулатора са електронским сервисима еУправе, са друге стране.

Спроведене кампање Националног ЦЕРТ-а који функционише у оквиру Регулатора, у претходном периоду су показале значај и важност подизања свести грађана и тиме доприносиле превенцији и повећању безбедности како информационих система тако и приватних података грађана. У складу са тим будући планови рада Националног ЦЕРТ-а укључују израду видео материјала и публикација и извештаја о пријављеним инцидентима, креирање аутоматизованих извештаја намењених операторима, имплементацију система за откривање сајбер претњи, као и организовање разних семинара, радионица и предавања у циљу подизања свести о информационој безбедности.

Национални ЦЕРТ непосредно сарађује са сличним организацијама како у земљи тако и иностранству. У складу са тим, будуће активности ће се спроводити у правцу јачања сарадње између свих институција у земљи и координацију свих активности које се спроводе у решавању потенцијалних ризика и претњи. У међународној сарадњи спроводиће се активности које ће доприносити јачању угледа кроз учествовање на међународним састанцима и регионалним и међународним пројектима.

Имплементирани систем за откривање сајбер претњи омогућава сагледавање и праћење стања информационе безбедности у Републици Србији. Планира се даље ширење, у складу са могућностима које систем пружа, што ће омогућити боље сагледавање актуелног стања из ове области.

Платформа за симулацију сајбер напада је постављена и намењена је подизању кадровских капацитета запослених у Сектору за информациону безбедност и технологије, као и запосленима у кључним државним институцијама. Резултати употребе платформе и број одржаних обука показали су важност одржавања оваквог обучавања лица која се баве одржавањем информационих система. Будуће активности ће се спроводити у ширењу броја сценарија за обуке, као и укључивање већег броја полазника.

У сегменту интеграције информационог система Регулатора са информационим системима других државних органа, будуће активности се спроводе у правцу израде и планирању безбедних и аутоматизованих процеса за размену података.

Настављају се даље измене документ менаџмент система у правцу имплементације и интеграције са државним органима за процесе електронске писарнице и архиве. Планиран је прелазак на ново софтверско решење до краја 2025. Очекује се увођења верификације и дигиталног потписивања у више интерних и екстерних процеса, што ће допринети аутомизацији и бржој обради предмета.

15. ЦИЉЕВИ И ПОЛИТИКЕ ВЕЗАНЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА

Регулатор је у свом редовном пословању у различитом обиму изложен одређеном финансијском ризику и то:

- Кредитном ризику

Управљање ризицима у Регулатору је усмерено на минимизирање потенцијалних негативних утицаја на финансијско стање и пословање Регулатора у ситуацији непредвидивости финансијских тржишта.

16. ИЗЛОЖЕНОСТ КРЕДИТНОМ РИЗИКУ

Кредитни ризик је ризик настанка финансијских губитака Регулатора као резултат кашњења клијената или друге уговорне стране у измиривању уговорних обавеза. Кредитни ризик се првенствено везује за изложеност Регулатора по основу готовине и готовинских еквивалената, потраживања од правних и физичких лица и преузетих обавеза.

Регулатор је изложен кредитном ризику и обезбеђење од кредитног ризика успостављено је предузимањем одређених мера и активности на нивоу Регулатора. Регулатор има значајну концентрацију кредитног ризика у вези са потраживањима. Користе се следећи механизми наплате: репрограмирање дуга, утужења, вансудска поравнања и остало.

На дан 31. децембра 2024. године Регулатор располаже готовином и готовинским еквивалентима у укупном износу од РСД 620.474 хиљада (31. децембар 2023. године: РСД 757.242хиљада), што по процени руководства представља максимални кредитни ризик по основу ових финансијских средстава.

Потраживања од купаца

Максимална изложеност Регулатора по основу кредитног ризика за потраживања од купаца по географским регионима дата је у следећој табели:

У хиљадама РСД	2024	2023
Купци у земљи	24.457	15.002
Купци у иностранству	4.851	8
Укупно	**29.308**	**15.010**

Најзначајнија бруто потраживања од купаца представљена су у следећој табели:

У хиљадама РСД	2024
Телеком Србија а.д.	13.727
Ентер ТВ д.о.о., Београд - у стечају	9.682
Холдинг компанија Интерспеед а.д.	7.718
ДОО ТВ Авала, Београд	4.478
БГ Кинг Експресс д.о.о. - у стечају	3.876
Мрежа 3 д.о.о.	3.217
Остали	46.375
Укупно:	**89.073**

Исправка вредности

Промене на исправци вредности потраживања од купаца дате су у наредној табели:

У хиљадама РСД	2024
Стање 1. јануара	59.990
Текућа исправка	76
Наплаћена раније исправљена потраживања	301
Директан отпис	-
Стање 31. децембар	**59.765**

Обавезе према добављачима на дан 31. децембра 2024. године исказане су у износу од РСД 92.387хиљада (31. децембра 2023. године - РСД 295.742 хиљада). Просечно време измирења обавеза према добављачима у току 2024. године износи 25 дана.

17. ПОКАЗАТЕЉИ ФИНАНСИЈСКОГ ПОЛОЖАЈА

Финансијски показатељи или рацио бројеви представљају односе или релације карактеристичних величина биланса стања и биланса успеха који су од значаја за оцену финансијског статуса, рентабилности и управљања правним лицем. У наставку дајемо уобичајен начин израчунавања показатеља у пракси као и обрачун за Регулатора, чији су подаци за обрачун дати у табелама биланса стања и биланса успеха.

17.1. Показатељи ликвидности

Показатељи ликвидности изражавају способност правног лица да уредно измирује своје доспеле обавезе у роковима доспећа. Општи рацио ликвидности показује са колико динара готовине и готовинских еквивалената је покривен један динар краткорочних обавеза. Оптимално је да општи рацио ликвидности буде између 2 и 1,5, али он варира у зависности од делатности правног лица. Оптимална вредност рациа убрзане ликвидности би требало да буде између 1 и 0,7 и он показује са колико динара ликвидне обртне имовине односно краткорочних потраживања, пласмана и готовине је покривен сваки динар краткорочних обавеза.

Показатељ	Формула	2024	2023
Коефицијент текуће ликвидности	Обртна имовина / Краткорочне обавезе	2,45	2,22
Коефицијент убрзане ликвидности	(Обртна имовина - Залихе) / Краткорочне обавезе	2,39	2,11

17.2. Анализа извештаја о токовима готовине

Регулатор је у 2024. години остварио позитиван нето новчани ток из пословних активности у износу од 2.475.607.000, док је у 2023. години остварен позитиван новчани ток из пословних активности у износу од 2.459.631.000.

17.2. Показатељи финансијске структуре (солвентности)

Однос између сопствених и позајмљених извора финансирања указује на квалитет финансијске структуре, сигурност поверилаца и могућност одрживог развоја.

Показатељ	Формула	2024	2023
Коефицијент задужености	Укупне обавезе / Укупна средства	0,25	0,39
Коефицијент сопственог финансирања	Сопствени капитал / Укупна средства	0,75	0,72
Коефицијент финансирања	Укупне обавезе / Сопствени капитал	0,33	0,39

РЕПУБЛИКА СРБИЈА Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге БЕОГРАД

ДИРЕКТОР

Драган Пејовић

REPUBLIKA SRBIJA
RATEL
REGULATORNO TELO ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE

PREGLED TRŽIŠTA

ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA I POŠTANSKIH USLUGA

U REPUBLICI SRBIJI U 2024. GODINI

Beograd, jun 2025. godine

Sadržaj *

1. OSNOVNE KARAKTERISTIKE TRŽIŠTA ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA U REPUBLICI SRBIJI 2
5. JAVNE FIKSNE ELEKTRONSKE KOMUNIKACIONE MREŽE I USLUGE 5
6. JAVNE MOBILNE TELEKOMUNIKACIONE MREŽE I USLUGE 14
7. REGIONALNI ROMING 32
8. USLUGE ŠIROKOPOJASNOG PRISTUPA INTERNETU 39
9. DISTRIBUCIJA MEDIJSKIH SADRŽAJA 51
10. PAKETI USLUGA 58
11. USLUGE SA DODATOM VREDNOŠĆU I USLUGE PRENOSA PORUKA 64
12. KONTROLA PARAMETARA KVALITETA ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIONIH MREŽA I USLUGA 70
13. ELEKTRONSKA KOMUNIKACIONA INFRASTRUKTURA NAMENJENA ZA ZAJEDNIČKO KORIŠĆENJE 77
14. TRŽIŠTE POŠTANSKIH USLUGA 83
15. KVALITET OBAVLJANJA POŠTANSKIH USLUGA U 2024. GODINI 118
16. BEZBEDNOSNI RIZICI U INFORMACIONO-KOMUNIKACIONIM SISTEMIMA 144

* **Napomena**:
Podaci na osnovu kojih se analizira i priprema pregled stanja na tržištu elektronskih komunikacija u Republici Srbiji dobijaju se na osnovu upitnika koje učesnici na navedenom tržištu dostavljaju Regulatornom telu za elektronske usluge i poštanske usluge do 30.6.2025. godine, te će određeni podaci biti dostavljeni naknadno, nakon prikupljanja i obrade, kao dopuna dokumentu „Pregled tržišta elektronskih komunikacija i poštanskih usluga u 2024. godini".

1. OSNOVNE KARAKTERISTIKE TRŽIŠTA ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA U REPUBLICI SRBIJI

Slika 1.1. Republika Srbija – osnovni podaci

Mapa države

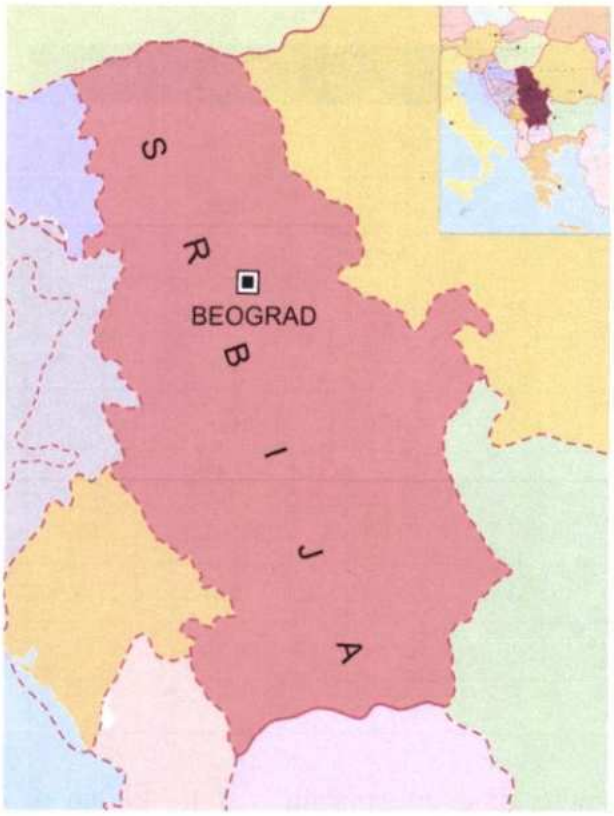

Osnovni podaci

Naziv	Republika Srbija
Glavni grad	Beograd
Površina	88.499 km²
Broj stanovnika (bez AP Kosova i Metohije) procena RZS-a[1]	6.605.168
Pozivni broj:	+381
Internet domen:	.rs
Bruto domaći proizvod u tekućim cenama za 2024. godinu[2]	9.638,52 mlrd. din. (82,32 mlrd. evra)
Prosečna godišnja neto zarada u 2024. godini[3]	98,143 dinara (838,22 evra)

Podaci na osnovu kojih je prikazano stanje na tržištu elektronskih komunikacija u Republici Srbiji dobijeni su na osnovu upitnika dostavljenih od strane učesnika na tržištu telekomunikacija i odnose se na teritoriju Republike Srbije bez Kosova i Metohije, jer je ovo područje pod kontrolom Ujedinjenih nacija, u skladu sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti, kojom su, između ostalog, privremeno regulisana ovlašćenja međunarodne civilne misije na teritoriji AP Kosovo i Metohija.

[1] Procena Republičkog zavoda za statistiku(RZS) za 01.01.2024.godine

[2] Procena RZS-a – kao zbir četiri kvartala. Podatak preuzet iz publikacije „Statistički kalendar Republike Srbije, 2024", Republički zavod za statistiku, Beograd, 2024. (prosečan kurs dinara prema evru za 2024. godinu je 117,0851), str. 35.

[3] Ibidem, str. 42.

Uporedni prikaz broja pretplatnika, kao i stepen penetracije javne fiksne komunikacione mreže, javne mobilne komunikacione mreže, širokopojasnog pristupa internetu, distribucije medijskih sadržaja i paketa za period od 2020. do 2024. godine dati su u Tabeli 1.1.

Tabela 1.1. Uporedni prikaz broja pretplatnika osnovnih usluga elektronskih komunikacija u Republici Srbiji (2020-2024)

Godina / Usluga	Pokazatelj	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Fiksna telefonija - pretplatnici	Broj u mil.	2,41	2,37	2,36	2,30	2,23
	Na 100 domaćinstava	97,01	95,45	91,24	88,91	85,93
Mobilna telefonija-korisnici	Broj u mil.	8,26	8,50	8,62	8,53	8,18
	Na 100 stanovnika	119,25	123,72	129,70	128,47	123,82
Fiksni širokopojasni internet - pretplatnici	Broj u mil.	1,73	1,80	1,95	2,08	2,20
	Na 100 domaćinstava	69,56	72,34	75,26	80,20	85,14
Distribucija medijskih sadržaja-pretplatnici	Broj u mil.	2,10	2,14	2,21	2,33	2,44
	Na 100 domaćinstava	84,51	85,94	85,53	90,02	94,17
Paketi usluga - pretplatnici	Broj u mil.	1,56	1,63	1,75	1,84	1,90
	Na 100 domaćinstava	62,54	65,39	67,54	71,13	73,23

Osnovna korpa usluga elektronskih komunikacija daje informaciju o tome koliko u proseku svaki stanovnik tj. korisnik mesečno troši na telekomunikacione usluge. U Tabelama 1.2. i 1.3. dati su pregledi osnovne i proširene korpe, koje predstavljaju prosečne mesečne troškove po korisniku usluga elektronskih komunikacija u Republici Srbiji, ponderisane brojem korisnika, sa uporednim podacima za 2022, 2023. i 2024. godinu. Prema dobijenim podacima za fizička lica, kao i prema podacima Republičkog zavoda za statistiku Srbije o prosečnoj neto zaradi za 2024. godinu, za osnovnu korpu usluga u 2024. godini je bilo potrebno mesečno izdvojiti 1,37% prosečne neto zarade, a za proširenu korpu 7%.

Tabela 1.2. Osnovna korpa usluga elektronskih komunikacija

OSNOVNA KORPA	2022.		2023.		2024.	
	Prosečni iznos računa (dinara)	% izdatka u prosečnoj zaradi	Prosečni iznos računa (dinara)	% izdatka u prosečnoj zaradi	Prosečni iznos računa (dinara)	% izdatka u prosečnoj zaradi
Fiksni telefon	572,28	0,76%	555,82	0,65%	544,11	0,55%
Mobilni telefon (pripejd)	350,35	0,46%	388,14	0,45%	453,72	0,46%
Televizija (taksa za javni medijski servis)	299,00	0,40%	299,00	0,35%	349,00	0,36%
Ukupno	**1.221,63**	**1,63%**	**1.242,96**	**1,45%**	**1.346,83**	**1,37%**
Prosečna neto zarada (dinara)*	74.933		86.007		98.143	

*www.stat.gov.rs - Počev od 2018. godine, prosečne zarade se računaju na osnovu podataka iz obrasca Poreske prijave za porez po odbitku, po novoj metodologiji.

Izvor: RATEL

Tabela 1.3. Proširena korpa usluga elektronskih komunikacija

PROŠIRENA KORPA	2022.		2023.		2024.	
	Prosečni iznos računa (dinara)	% izdatka u prosečnoj zaradi	Prosečni iznos računa (dinara)	% izdatka u prosečnoj zaradi	Prosečni iznos računa (dinara)	% izdatka u prosečnoj zaradi
Fiksni telefon	572,28	0,76%	555,82	0,65%	544,11	0,55%
Mobilni telefon (postpejd)	2.084,62	2,78%	2.262,19	2,63%	2.549.49	2,60%
Televizija (taksa za javni medijski servis) *	299,00	0,45%	299,00	0,35%	349,00	0,36%
Internet **	1.372,54	1,83%	1.406,74	1,63%	1.571,48	1,60
Distribucija medijskih sadržaja	1.490,19	1,99%	1.543,28	1,80%	1.789,21	1,82%
Ukupno	**5.818,63**	**7,76%**	**6.067,03**	**7,05%**	**6.803,29**	**6,93%**
Prosečna neto zarada (dinara)	74.933		86.007		98.143	

Napomene:

* Od januara 2016. godine se, saglasno Zakonu o privremenom uređivanju načina naplate takse za javni medijski servis ("Sl. glasnik RS", broj 112/2015, 108/2016, 95/2018, 86/2019, 153/2020 i 129/2021), plaća taksa za javni medijski servis.

**Fiksni širokopojasni pristup Internetu (bez paketa mobilnog interneta)

Izvor: RATEL

Prema raspoloživim podacima ukupan broj zaposlenih u oblasti elektronskih komunikacija u Republici Srbiji u 2024. godini iznosi oko 15,7 hiljada.

5. JAVNE FIKSNE ELEKTRONSKE KOMUNIKACIONE MREŽE I USLUGE

Na kraju 2024. godine je za pružanje javne govorne usluge preko javne fiksne elektronske komunikacione mreže u Republici Srbiji bio registrovan 21 operator.

Telekom Srbija, koji je u 2024. godini imao oko 5% manje pretplatnika u odnosu na prethodnu godinu, i dalje je najveći operator javne fiksne elektronske komunikacione mreže, pa je njegovo poslovanje najviše uticalo na tržište fiksne telefonije u 2024. godini. U regionu, Telekom Srbija je prisutan i na tržištu Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Operator SBB, drugi po broju pretplatnika fiksne telefonije, u 2024. godini imao je oko 1% više pretplatnika fiksne telefonije nego prethodne godine.

Tržišna učešća operatora koji pružaju javnu govornu uslugu preko javne fiksne elektronske komunikacione mreže, merena brojem fiksnih telefonskih linija, predstavljena su na Slici 5.1.

Slika 5.1. Tržišna učešća operatora koji pružaju javnu govornu uslugu preko javne fiksne elektronske komunikacione mreže

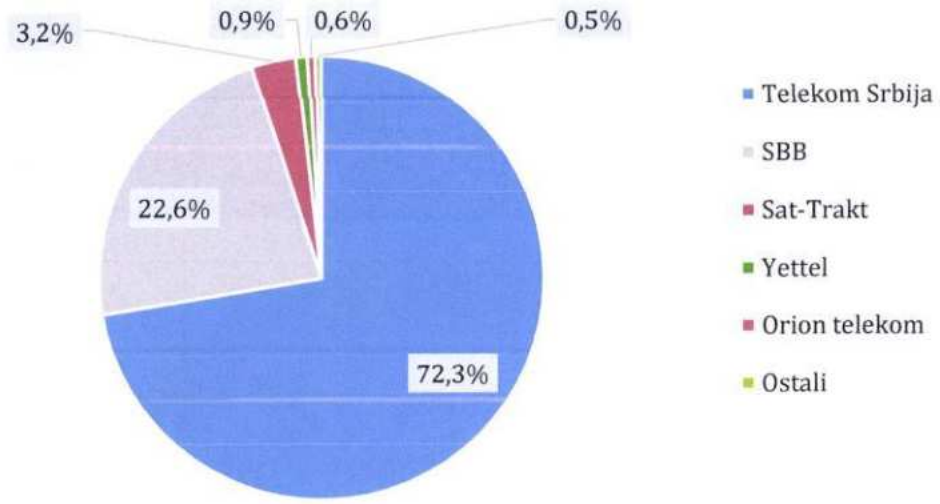

Izvor: RATEL

Broj pretplatnika fiksne telefonije je i u 2024. godini nastavio da opada i iznosio je 2,23 miliona na kraju godine. Broj pretplatnika uključuje i korisnike elektronske komunikacione usluge na fiksnoj lokaciji realizovane putem mobilnih mreža (*Cellular Local Loop - CLL*) operatora Telekom Srbija i A1 Srbija, koji u 2024. godini čine tek 0,3% ukupnog broja pretplatnika. Procenat digitalizacije u 2024. godini iznosio je 100% kod svih operatora fiksne telefonije. Broj javnih govornica nastavlja da se smanjuje, a u 2024. godini je iznosio 1.693.

Slika 5.2. Broj pretplatnika fiksne mreže (u milionima)

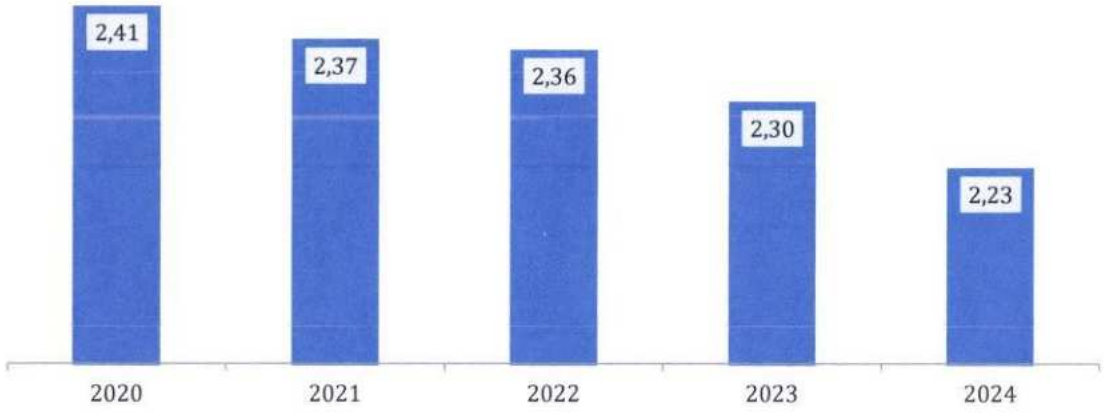

Izvor: RATEL

Učešće fizičkih lica u ukupnom broju pretplatnika je u 2024. godini iznosilo oko 86%. Na Slici 5.3. prikazana su tržišna učešća operatora u broju pretplatnika fiksne telefonije koji su fizička lica.

Slika 5.3. Tržišna učešća operatora u broju pretplatnika - fizička lica

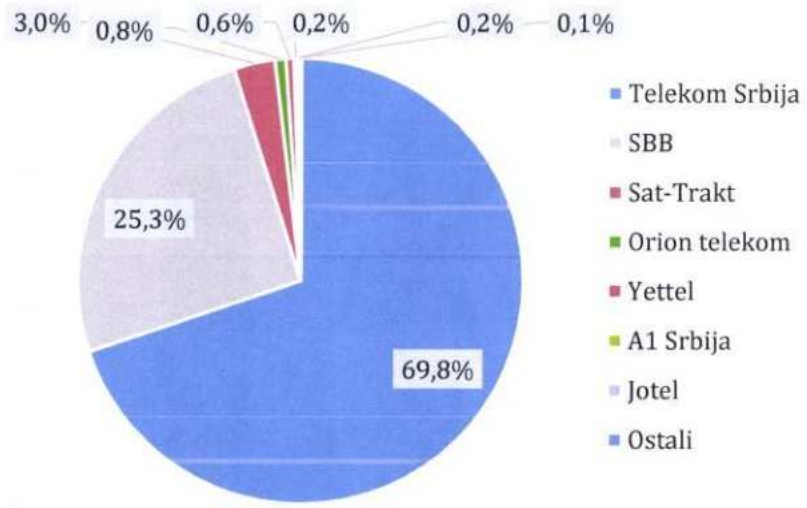

Izvor: RATEL

Učešće pravnih lica u ukupnom broju pretplatnika je u 2024. godini iznosilo oko 14%. Na Slici 5.4. prikazana su tržišna učešća operatora u broju pretplatnika fiksne telefonije koji su pravna lica. Kretanje broja poslovnih korisnika fiksne telefonije po godinama je prikazano na Slici 5.5.

Slika 5.4. Tržišna učešća operatora u broju pretplatnika - pravna lica

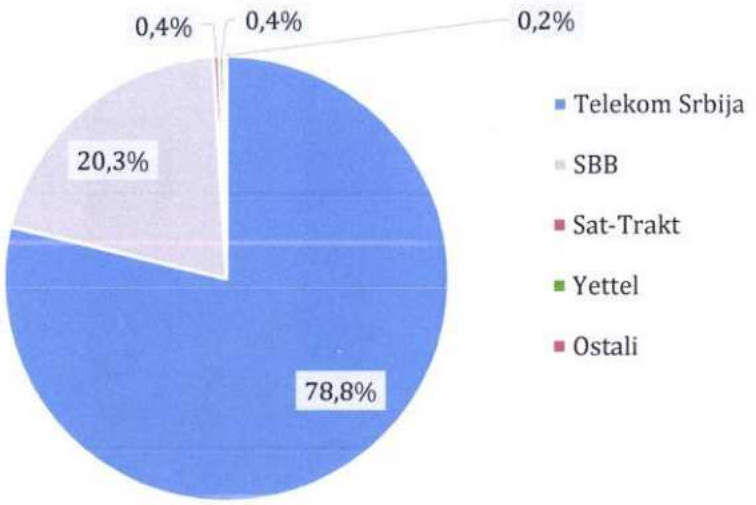

Izvor: RATEL

Slika 5.5. Broj poslovnih korisnika fiksne mreže (u hiljadama)

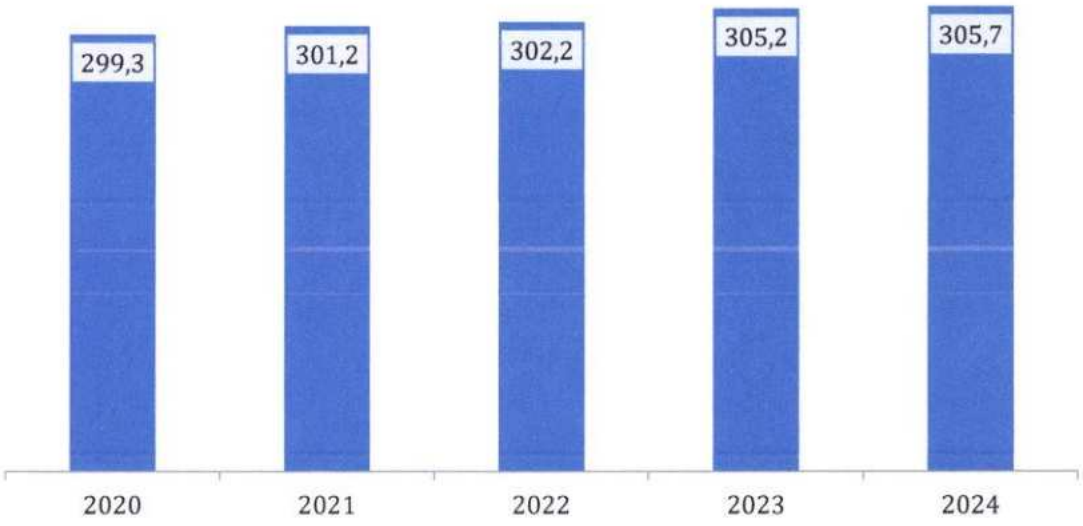

Izvor: RATEL

Penetracija pretplatnika fiksne telefonije po broju domaćinstava prikazana je na Slici 5.6. i u 2024. godini je iznosila oko 85,93%.

Slika 5.6. Broj pretplatnika fiksne telefonije na 100 domaćinstava

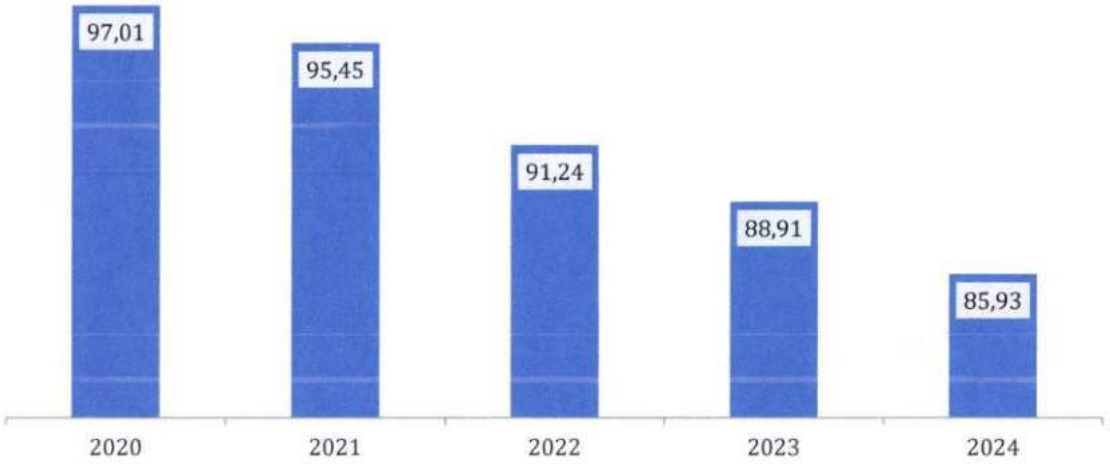

Izvor: RATEL

Broj ISDN pretplatnika u 2024. godini je za 13% manji u odnosu na prethodnu godinu i iznosi oko 11,4 hiljada. Primarni pristup ima oko 9% ISDN pretplatnika, dok preostali ISDN pretplatnici imaju bazni pristup. Očekivano, ovaj tip priključka pokazuje tendenciju pada, što je posledica tehnološke migracije korisnika ka naprednim tehnologijama koje se zasnivaju na internet protokolu (IP).

Ukupni saobraćaj ostvaren preko fiksne mreže u 2024. godini manji je za 18% u odnosu na prethodnu godinu i procenjuje se na oko 1,23 milijarde minuta u domaćem i oko 71 milion minuta u međunarodnom saobraćaju. Smanjenje ukupnog domaćeg saobraćaja je u najvećoj meri posledica manjeg saobraćaja ka sopstvenoj fiksnoj mreži, dok je međunarodni saobraćaj, u kom je ostvareno 17,4% minuta manje, smanjen usled sve većeg korišćenja aplikacija za prenos govora putem interneta.

Slika 5.7. Ukupan saobraćaj (u stotinama miliona minuta)

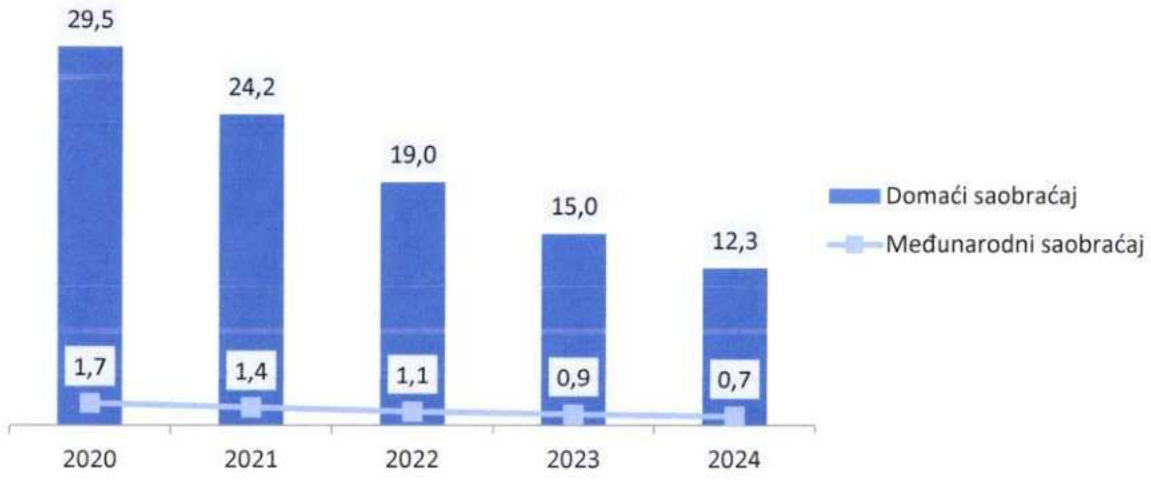

Izvor: RATEL

Najveće učešće u ukupnom saobraćaju ima saobraćaj ka sopstvenoj mreži (62,6%), dok najmanje učešće ostvaruje saobraćaj ka negeografskim i kratkim kodovima (1,3%). Raspodela saobraćaja fiksne mreže u 2024. godini prikazana je na Slici 5.8. Saobraćaj ka negeografskim i kratkim kodovima obuhvata minute ka sopstvenoj i drugim fiksnim

mrežama, dok međunarodni saobraćaj obuhvata međunarodni odlazni saobraćaj iz fiksne mreže ka drugim fiksnim mrežama i ka mobilnim mrežama, kao i međunarodni dolazni saobraćaj ka fiksnoj mreži.

Slika 5.8. Raspodela saobraćaja fiksne mreže za 2024. godinu

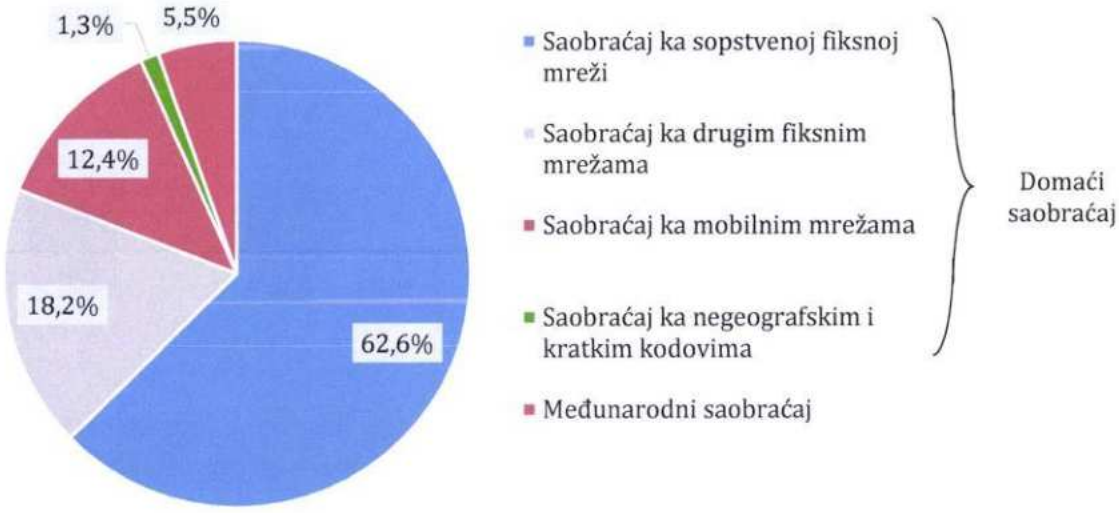

Izvor: RATEL

Prosečno trajanje razgovora u mreži operatora fiksne telefonije iznosi 3,6 minuta, dok prosečno trajanje razgovora ka mobilnim mrežama iznosi 1,89 minuta, a ka inostranstvu 5,2 minuta.

Ukupni broj korisnika usluga VoIP operatora na kraju 2024. godine je niži za skoro 73% u odnosu na prethodnu godinu i iznosi oko 8 hiljada. Ostvareno je oko 4 miliona minuta razgovora, dok je u međunarodnom tranzitu ostvareno više od 149 miliona minuta saobraćaja.

Na Slici 5.9. prikazane su cene po minutu razgovora ka fiksnim i mobilnim mrežama za operatore fiksne telefonije sa najvećim brojem pretplatnika u 2024. godini. Cene poziva kreću se od 1 do 1,9 dinara po minutu za fiksne mreže, dok se pozivi ka mobilnim mrežama kreću od 8 do 10 dinara po minutu.

Slika 5.9. Cene minuta razgovora ka fiksnim i mobilnim mrežama u Republici Srbiji sa PDV-om u 2024. godini (u dinarima)

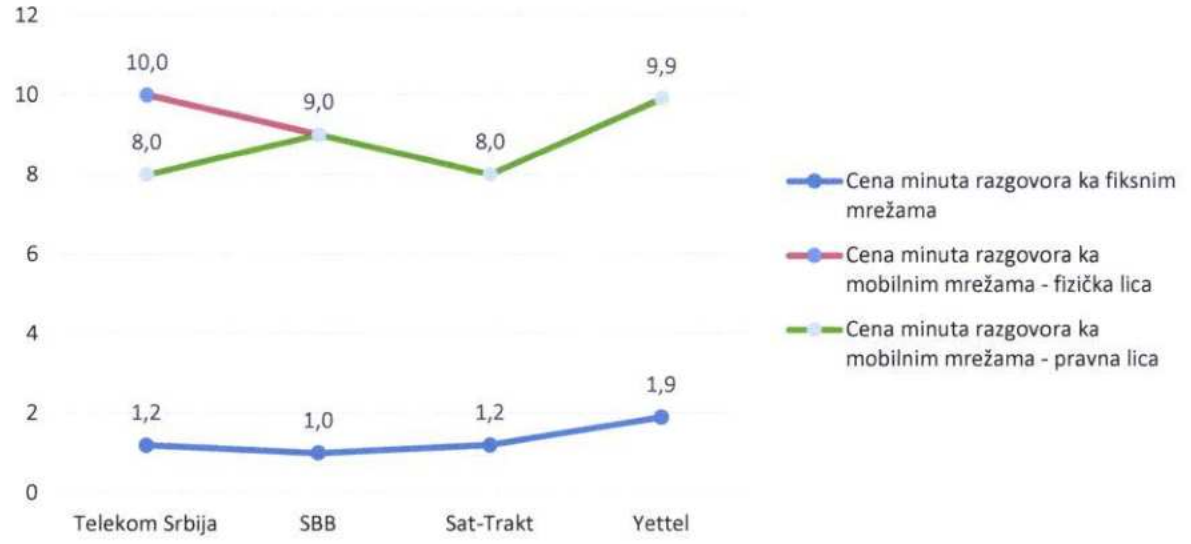

Izvor: RATEL

Cene međunarodnih razgovora nisu se značajnije menjale u odnosu na prethodnu godinu, a informacije o njima mogu se naći na zvaničnim stranicama operatora.

Korišćenje usluge prenosivosti broja u fiksnim mrežama je u padu u odnosu na prethodni period. Mesečni prosek izvršenih prenosa u fiksnoj mreži u 2024. godini iznosio je 1.051 prenos.

Slika 5.10. Prosečan broj prenosa brojeva u toku meseca po godinama

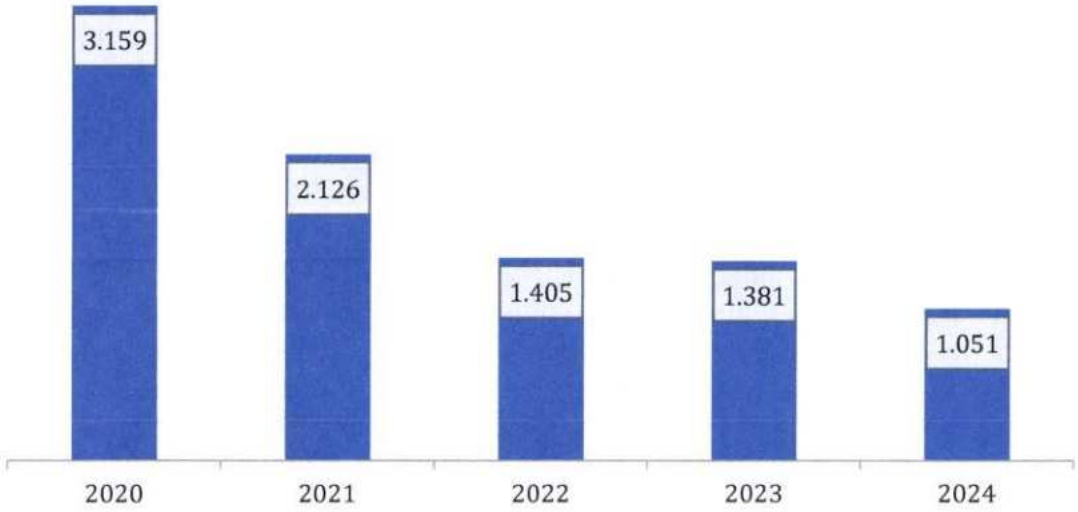

Izvor: RATEL

Tokom 2024. godine 12.617 pretplatnika fiksne telefonije je promenilo operatora fiksne telefonije, a pri tom zadržalo isti broj, dok je na kraju 2024. godine bilo ukupno 447.205 prenetih brojeva (Slika 5.11.).

Slika 5.11. Izvršeni prenosi brojeva, po godinama i ukupno

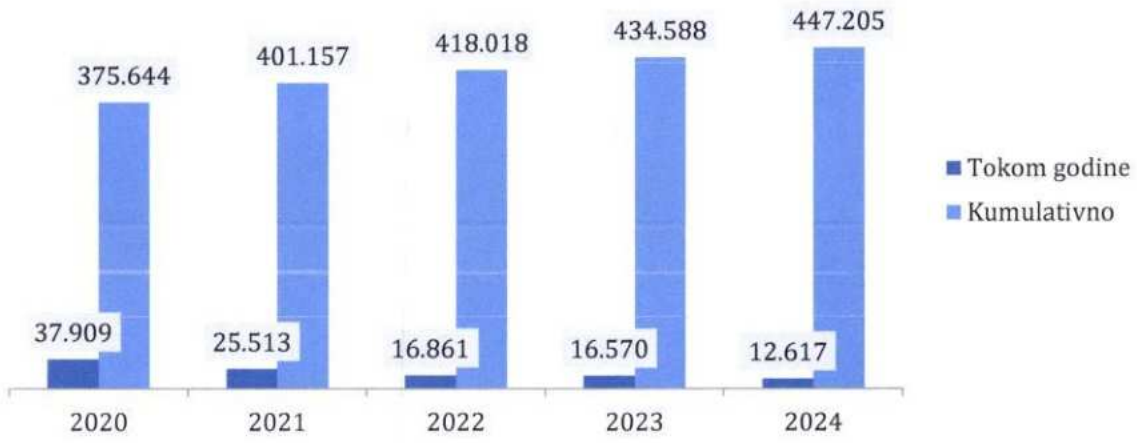

Izvor: RATEL

Usluge iznajmljenih linija

Iznajmljene linije predstavljaju značajan segment tržišta elektronskih komunikacija, zbog činjenice da nekim operatorima (kao prenosna infrastruktura) predstavljaju osnovno sredstvo za pružanje usluga. Takođe, veliki poslovni korisnici (kao krajnji korisnici) iznajmljene linije koriste kao sredstvo za povezivanje svojih udaljenih ispostava preko kojih ostvaruju prenos različitih vrsta podataka.

Iznajmljene linije predstavljaju specifičnu vrstu strogo definisanih prenosnih kapaciteta, tako da se prilikom iznajmljivanja linija od strane korisnika (operatora) ne očekuju bilo kakva dodatna usklađivanja. Iznajmljena linija se može definisati kao fiksna „rezervisana" linija što, zapravo, implicira stalni garantovani protok (u oba smera, istovremeno *download* i *upload*) bez obzira na to o kom korisniku je reč (operatoru ili krajnjem korisniku).

Usluga iznajmljenih linija može da se ostvari na različite načine, korišćenjem različitih tehnologija i prenosnih medijuma kao što su: fiberoptički kablovi, radio linkovi, bakarne parice, itd., pri čemu se u iznajmljene linije ubrajaju analogne i digitalne iznajmljene linije. Ova usluga ispunjava potrebe korisnika za pouzdanim visokokvalitetnim prenosnim kapacitetom simetričnog i stalnog garantovanog protoka i često se, naročito u slučaju poslovnih korisnika, nudi zajedno sa uslugama kao što su virtuelne privatne mreže (VPN), direktan pristup internetu velikih brzina, IP telefonija, povezivanje sa data centrima i centrima podrške i sl.

Prema raspoloživim podacima, uslugu iznajmljenih linija u Republici Srbiji u 2024. godini pružalo je 45 operatora, a ukupan broj nacionalnih i međunarodnih iznajmljenih linija iznosi 5.057, pri čemu nacionalne linije učestvuju u ukupnom broju sa oko 95,6% u 2024. godini.

Slika 5.12. Ukupan broj iznajmljenih linija po godinama

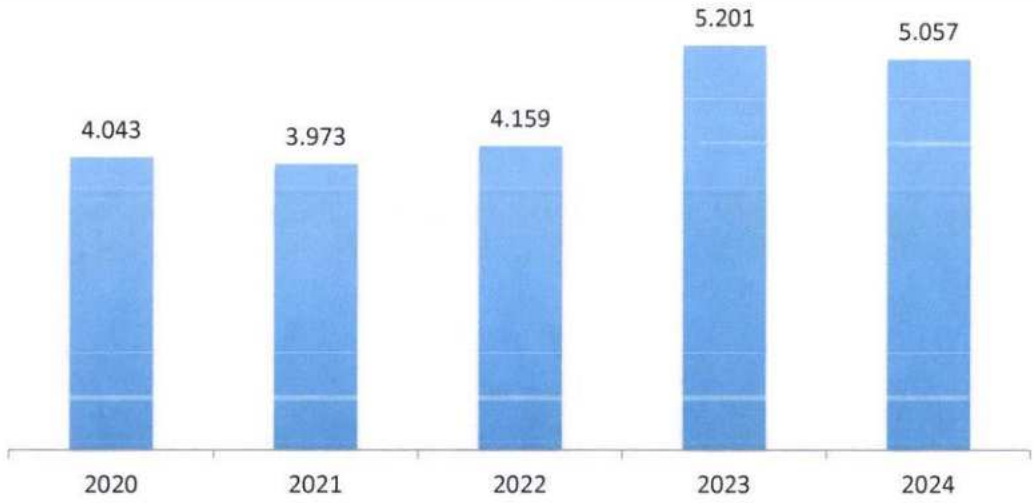

Izvor: RATEL

Prema tehnologijama, najveće učešće imaju iznajmljene linije zasnovane na Ethernet prenosnoj tehnologiji koje u 2024. godini čine 46% ukupnog broja iznajmljenih linija. Učešće tradicionalnih digitalnih linija, analognih linija, linija zasnovanih na xWDM i linija zasnovanih na VPN tehnologijama slično je učešći iz prethodne godine. Od 2018. godine prikupljaju se i podaci o VPN usluzi za krajnje korisnike koja u kontekstu pružanja usluge visokokvalitetnog pristupa predstavlja ekvivalent tradicionalnoj usluzi iznajmljenih linija, a koja učestvuje u ukupnom broju linija sa 11%.

Analogne iznajmljene linije čine 19% iznajmljenih linija. Ovaj vid usluge nije dostupan za nove korisnike na tržištu pa beleži isto učešće kao i prethodne godine, a zastupljenost ove usluge je rezultat važećih ugovora o zakupu koji su zaključeni na period od 5 ili 10 godina.

Slika 5.13. Raspodela nacionalnih iznajmljenih linija po vidu pristupa

Izvor: RATEL

Ukoliko se posmatraju prenosne brzine, u okviru najzastupljenije prenosne tehnologije nacionalnih linija najveće učešće imaju Ethernet linije prenosnih brzina do 10 Mbit/s koje u 2024. godini iznosi 63% i to predstavlja porast sa 56% koliko je iznosilo njihovo učešće prethodne godine. Slede Ethernet linije prenosnih brzina do 100 Mbit/s koje učestvuju sa 24%, dok su najmanje zastupljene Ethernet linije prenosnih brzina od 500 Mbit/s sa 6% i 1 Gb/s sa 3% učešća. Učešće linija od 10 Gb/s je 4%.

Slika 5.14. Raspodela Ethernet nacionalnih iznajmljenih linija po brzinama u 2024. godini

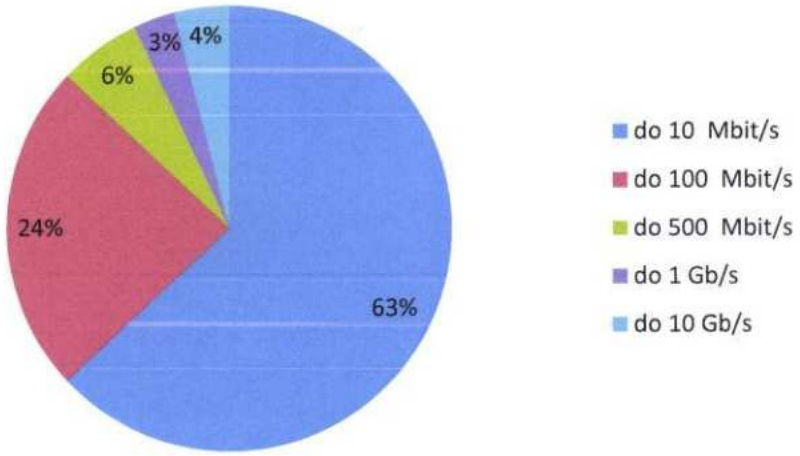

Izvor: RATEL

Poslovni korisnici, kao što su različite kompanije, organizacije, institucije i javne ustanove, iznajmljene linije koriste za povezivanje svojih geografski razdvojenih lokacija, kako bi se uspostavio nesmetan prenos različitih podataka. Operatori korisnici iznajmljene linije koriste za izgradnju i povezivanje sopstvene mreže, za njeno povezivanje sa mrežama drugih operatora, kao i za pružanje maloprodajnih usluga svojim krajnjim korisnicima.

6. JAVNE MOBILNE TELEKOMUNIKACIONE MREŽE I USLUGE

U 2024. godini na tržištu mobilne telefonije u Republici Srbiji su prisutna tri mrežna operatora:

- **Preduzeće za telekomunikacije Telekom Srbija a.d.**, 58,11% u vlasništvu Republike Srbije, 20% u vlasništvu Telekoma Srbija, 14,95% u vlasništvu građana Republike Srbije i 6,94% u vlasništvu sadašnjih i bivših radnika Telekoma Srbije a.d. i njegovog prethodnika[4],
- **Yettel d.o.o.**, vlasništvo Emirates Telecommunication Group - 50% plus jedna akcija i PPF TMT Bidco 1 B.V. iz Holandije i
- **A1 Srbija d.o.o.**, 100% u vlasništvu Mobilkoma CEE Beteiligungsverwaltungs GmbH iz Austrije.

Navedena tri operatora na osnovu dobijenih pojedinačnih dozvola za korišćenje radio-frekvencija po sprovedenom postupku javnog nadmetanja (u daljem tekstu: licence) koriste na tehnološki neutralnoj osnovi sledeće radio-frekvencijske opsege:

- 791-821/832-862 MHz;
- 890-915/935-960 MHz;
- 1710-1780/1805-1875 MHz;
- 1900-1915 MHz (ovaj opseg operatori još uvek ne koriste);
- 1920-1965/2110-2165 MHz.

Operatori koriste GSM (2G), UMTS (3G) i LTE (4G) tehnologiju.

Licence su izdate tokom 2006. godine za teritoriju Republike Srbije, i to na period od 10 godina, a tokom 2016. godine važnost licenci sa svim dopunama i izmenama je produžena na period od narednih 10 godina.

Od 2015. godine u Republici Srbiji je otpočeo i razvoj 4G mreže. Početkom 2015. godine okončan je postupak javnog nadmetanja za izdavanje pojedinačnih dozvola za korišćenje radio-frekvencija u frekvencijskom opsegu 1710-1785/1805-1880 MHz u kojem su učestvovala sva tri mobilna operatora. U martu 2015. godine su svakom od tri operatora izdata pojedinačna rešenja za korišćenje radio-frekvencija za po dva radio-frekvencijska bloka širine 5 MHz. Ovim je omogućeno uvođenje nove generacije mobilnih tehnologija, 4G, koja omogućava bolju pokrivenost i brži internet na teritoriji Republike Srbije. U drugoj polovini 2015. godine uspešno je sproveden i postupak javnog nadmetanja za izdavanje pojedinačnih dozvola za korišćenje radio-frekvencija u radiofrekvencijskom opsegu 791-821/832-862 MHz za teritoriju Republike Srbije, u kojem su učestovala sva tri mobilna operatora. Nakon sprovedenog pomenutog postupka, početkom januara 2016. godine svakom od tri operatora je uručeno rešenje o izdavanju pojedinačne dozvole za korišćenje radio-frekvencija za po dva radio-frekvencijska bloka širine 10 MHz.

[4] www.mts.rs

Telekom Srbija a.d. pruža usluge mobilne telefonije od 1998. godine. Preko zavisnih privrednih društava prisutan je kao mobilni operator i u neposrednom okruženju, u Bosni i Hercegovini i u Crnoj Gori.

Na tržištu elektronskih komunikacija Republike Srbije Yettel d.o.o. je, kao Telenor d.o.o, prisutan od 2006. godine, kada je kupio kompaniju Mobi63. U 2018. godini je došlo je do promene vlasničke strukture tako što je Telenor grupa prodala PPF grupi svoje poslovne aktivnosti u Centralnoj i Istočnoj Evropi, koje se sastoje od zavisnih društava u Bugarskoj, Mađarskoj, Srbiji i Crnoj Gori i provajdera tehnoloških usluga Telenor Common Operation iz Srbije. Kao deo regionalne transakcije PPF grupa je kupila 100% udela u Telenor d.o.o. Od avgusta 2023. godine kontrolni paket akcija u Yettelu poseduje Emirates Telecommunication Group.

A1 d.o.o. je na tržištu elektronskih komunikacija Republike Srbije prisutan od 2006. godine (kao Vip mobile d.o.o). A1 d.o.o. je član Telekom Austria grupe, koja je prisutna u 7 zemalja Evrope, od kojih su Hrvatska, Bugarska i Makedonija u našem neposrednom okruženju.

Na osnovu seta ulaznih podataka o aktivnim baznim stanicama u mreži, dobijenih od operatora Telekom Srbija a.d., Yettel d.o.o. i A1 d.o.o., korišćenjem predikcionog modela, u nastavku su predstavljeni sledeći podaci za sva tri operatora:

- Kvantitativan pregled aktivnih baznih radio-stanica/ripitera/Wi-Fi AP (Tabela 6.1.);
- Uporedni prikaz pokrivenosti teritorije i stanovništva po tehnologijama izražen u procentima (Tabela 6.2.);
- Grafički prikaz pokrivenosti signalom mobilne telefonije po tehnologiji GSM (Slika 6.1.);
- Grafički prikaz pokrivenosti signalom mobilne telefonije po tehnologiji UMTS (Slika 6.2.);
- Grafički prikaz pokrivenosti signalom mobilne telefonije po tehnologiji LTE (Slika 6.3.).

Tabela 6.1. Kvantitativan pregled aktivnih baznih radio-stanica/ripitera/Wi-Fi AP sa stanjem na dan 31.12.2024. godine

		Telekom Srbija	Yettel	A1
I				
1.	Ukupan broj aktivnih lokacija sa baznim stanicama mobilne telefonije	3303	2666	2683
2.	Broj „RL raw land" (samostojeći stubovi na zemlji) lokacija sa baznim stanicama	1918	1495	1515
3.	Broj „RT rooftop" (antenski sistemi na objektima i stubovi na objektima) lokacija sa baznim stanicama	1305	1087	1094
4.	Broj „indoor" lokacija sa baznim stanicama	70	58	53
5.	Broj lokacija koje su kombinacija „RT" i „indoor" baznih stanica	10	26	21

II				
6.	Broj „indoor" sistema ADAS	6	5	8
7.	Broj „indoor" sistema DAS	69	78	65
8.	Broj „indoor" sistema kombinacija ADAS i DAS	5	1	1
III				
9.	Broj lokacija sa 2G tehnologijom (svi radio-frekvencijski opsezi i njihove kombinacije)	3206	2616	2619
10.	Broj lokacija samo sa 2G 1800 (na lokaciji ne postoji 2G 900 ali mogu postojati druge tehnologije i radio-frekvencijski opsezi)	1	4	11
11.	Broj lokacija samo sa 2G 900 (na lokaciji ne postoji 2G 1800 ali mogu postojati druge tehnologije i radio-frekvencijski opsezi)	3061	2586	2593
12.	Broj lokacija gde se nalazi kombinacija 2G 900+2G 1800 (mogu postojati i druge tehnologije i radio-frekvencijski opsezi)	144	26	15
IV				
13.	Broj lokacija sa 3G tehnologijom (svi opsezi i njihove kombinacije)	2981	2642	2442
14.	Broj lokacija samo sa 3G 2100 (na lokaciji ne postoji 3G 900 ali mogu postojati druge tehnologije i radio-frekvencijski opsezi)	2970	0	2442
15.	Broj lokacija samo sa 3G 900 (na lokaciji ne postoji 3G 2100 ali mogu postojati druge tehnologije i radio-frekvencijski opsezi)	5	2630	0
16.	Broj lokacija gde se nalazi kombinacija 3G 900 + 3G 2100 (mogu postojati i druge tehnologije i radio-frekvencijski opsezi)	6	12	0
V				
17.	Broj lokacija sa 4G tehnologijom (svi opsezi i njihove kombinacije)	3274	2651	2680
18.	Broj lokacija samo sa 4G 800 (na lokaciji ne postoji 4G 1800 i 4G 2100 ali mogu postojati druge tehnologije i radio-frekvencijski opsezi)	47	426	40
19.	Broj lokacija samo sa 4G 1800 (na lokaciji ne postoji 4G 800 i 4G 2100 ali mogu postojati druge tehnologije i radio-frekvencijski opsezi)	47	45	12
20.	Broj lokacija samo sa 4G 2100 (na lokaciji ne postoji 4G 800 i 4G 1800 ali mogu postojati druge tehnologije i radio-frekvencijski opsezi)	1	2	0

21.	Broj lokacija gde se nalazi kombinacija 4G 800 + 4G 1800 (na lokaciji ne postoji 4G 2100 ali mogu postojati i druge tehnologije i radio-frekvencijski opsezi)	181	731	371
22.	Broj lokacija gde se nalazi kombinacija 4G 800 + 4G 2100 (na lokaciji ne postoji 4G 1800 ali mogu postojati i druge tehnologije i radio-frekvencijski opsezi)	1	3	22
23.	Broj lokacija gde se nalazi kombinacija 4G 1800 + 4G 2100 (na lokaciji ne postoji 4G 800 ali mogu postojati i druge tehnologije i radio-frekvencijski opsezi)	34	31	67
24.	Broj lokacija gde se nalazi kombinacija 4G 800 + 4G 1800 + 4G 2100 (mogu postojati i druge tehnologije i radio-frekvencijski opsezi)	2963	1413	2168
VI				
25.	Broj lokacija sa „indoor" ripiterima svih tehnologija	918	617	562
26.	Broj lokacija sa „indoor" ripiterima 2G	71	2	56
27.	Broj lokacija sa „indoor" ripiterima 3G	206	25	82
28.	Broj lokacija sa „indoor" ripiterima dual (2G + 3G)	204	202	6
29.	Broj lokacija sa „indoor" ripiterima 4G	5	5	0
30.	Broj lokacija sa „indoor" ripiterima dual/triple (4G+2G/3G)	432	383	418
VII				
31.	Broj lokacija sa „outdoor" ripiterima (samo „remote" strana ukoliko se razlikuju „donor" i „remote" strana)	15	26	0
VIII				
32.	Broj WiFi lokacija	1288	13	0
33.	Broj „indoor" WiFi lokacija	478	0	0
34.	Broj „outdoor" WiFi lokacija	557	12	0
35.	Broj WiFi lokacija koje su kombinacija „indoor" i „outdoor"	253	1	0
IX				

36.	Broj 2G900 baznih radio-stanica	3205	2632	2608
37.	Broj 2G 1800 baznih radio-stanica	145	30	26
38.	Broj 3G900 baznih radio-stanica	11	2659	0
39.	Broj 3G2100 baznih radio-stanica	2976	12	2442
40.	Broj 4G800 baznih radio-stanica	3192	2571	2601
41.	Broj 4G1800 baznih radio-stanica	3225	2247	2618
42.	Broj 4G2100 baznih radio-stanica	2999	1457	2257
43.	Broj WiFi AP	3021	13	0
44.	Broj „indoor" WiFi AP	2012	1	0
45.	Broj „outdoor" WiFi AP	1009	12	0
46.	Broj „indoor" ripitera	1756	875	562
47.	Broj „outdoor" ripitera	15	41	0
X				
48.	Broj aktivnih lokacija sa baznim stanicama mobilne telefonije koje su povezane optičkim sistemom prenosa (Optic to the Base-stations)	1881	1048	1080
49.	Broj aktivnih lokacija sa baznim stanicama mobilne telefonije koje su povezane jednom radiorelejnom vezom do tačke sa optičkim sistemom prenosa	1074	907	808
50.	Broj aktivnih lokacija sa baznim stanicama mobilne telefonije koje su povezane sa dve i više radiorelejnih veza do tačke sa optičkim sistemom prenosa	348	711	795

Tabela 6.2. Uporedni prikaz pokrivenosti teritorije i stanovništva po tehnologijama GSM/UMTS/LTE izražen u procentima (%)

Naziv	Telekom Srbija	Yettel	A1
Procenat pokrivenosti teritorije signalom 2G mreže	92,90 %	88,09 %	89,97 %
Procenat pokrivenosti stanovništva signalom 2G mreže	99,43 %	98,87 %	99,17 %
Procenat pokrivenosti teritorije signalom 3G mreže	79,40 %	90,25 %	35,39 % *
Procenat pokrivenosti stanovništva signalom 3G mreže	97,25 %	99,20 %	56,50 % *
Procenat pokrivenosti teritorije signalom 4G mreže	85,43 %	77,53 %	75,74 %
Procenat pokrivenosti stanovništva signalom 4G mreže	98,40 %	97,04 %	96,44 %

** sprovođenje aktivnosti postepenog isključivanja 3G tehnologije u cilju efikasnijeg korišćenja raspoloživog radiofrekvencijskog spektra primenom novijih tehnologija, a zarad boljeg korisničkog iskustva*

Slika 6.1. Grafički prikaz pokrivenosti signalom mobilne telefonije po tehnologiji GSM

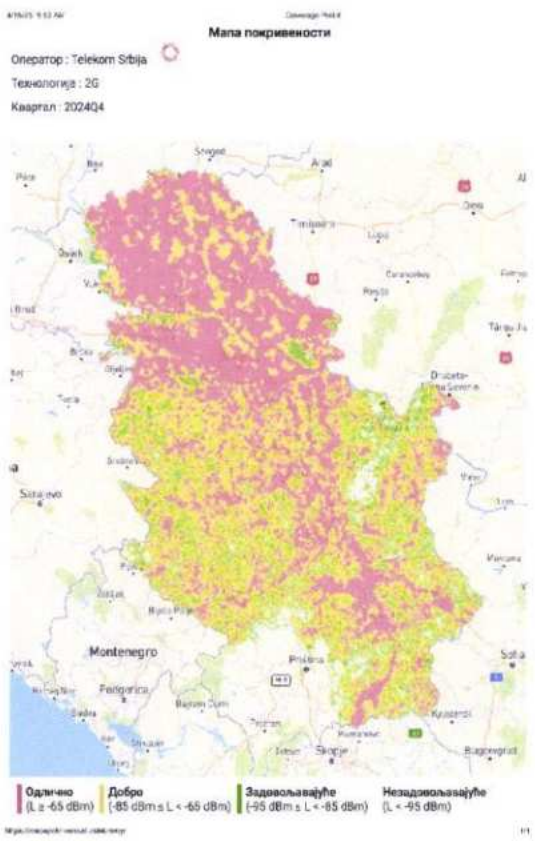

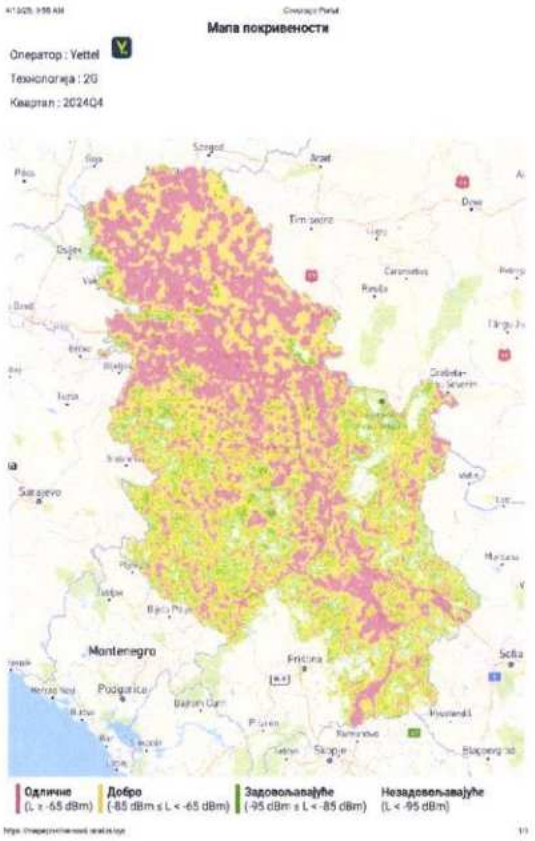

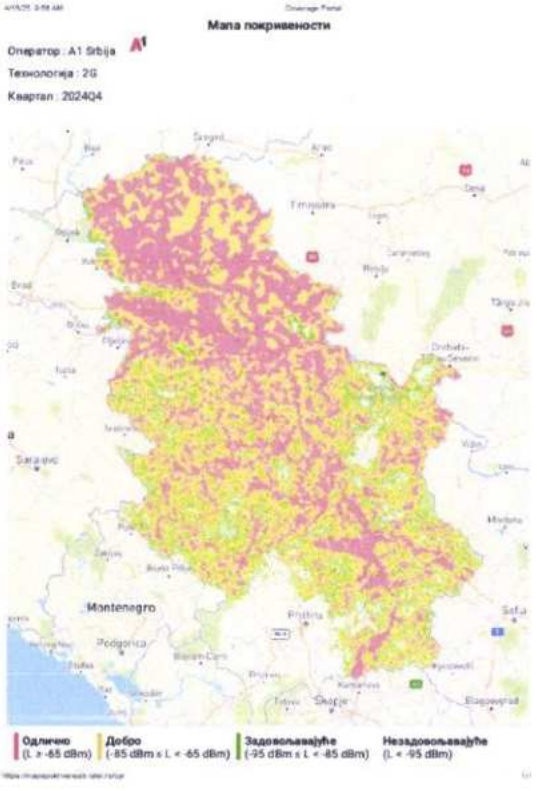

Slika 6.2. Grafički prikaz pokrivenosti signalom mobilne telefonije po tehnologiji UMTS

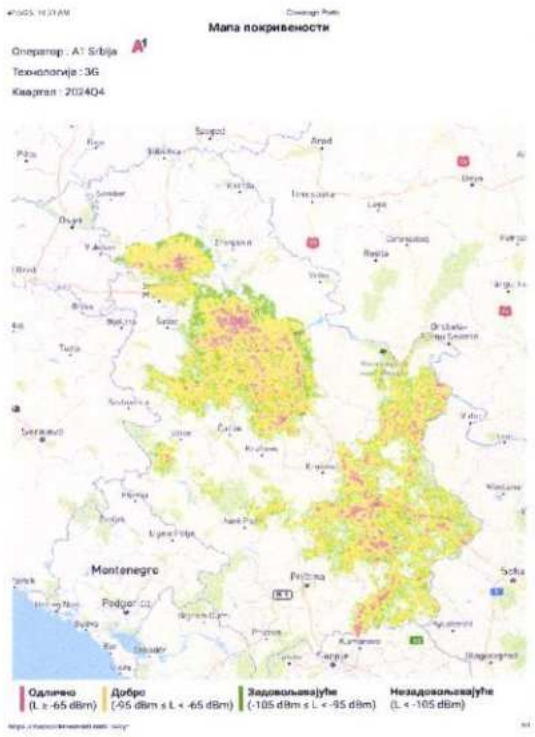

Slika 6.3. Grafički prikaz pokrivenosti signalom mobilne telefonije po tehnologiji LTE

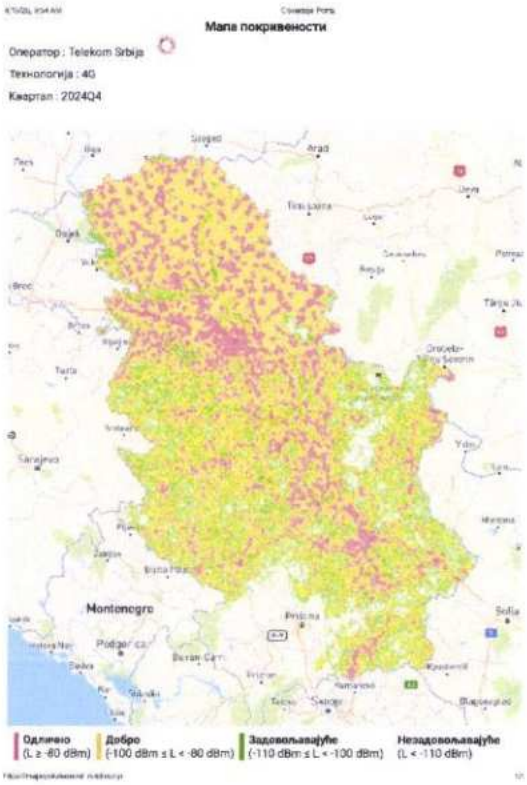

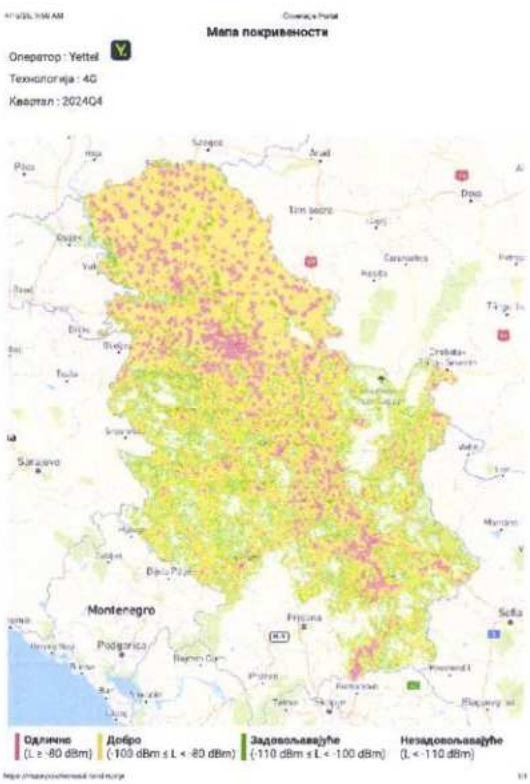

Ukupan broj korisnika mobilne telefonije na kraju 2024. godine je iznosio 8.178.664, što je za 4,1% manje u odnosu na 2023. godinu.

Na slici 6.4. je prikazano kretanje ukupnog broja korisnika u prethodnom periodu.

Slika 6.4. Ukupan broj aktivnih korisnika mobilne telefonije u milionima

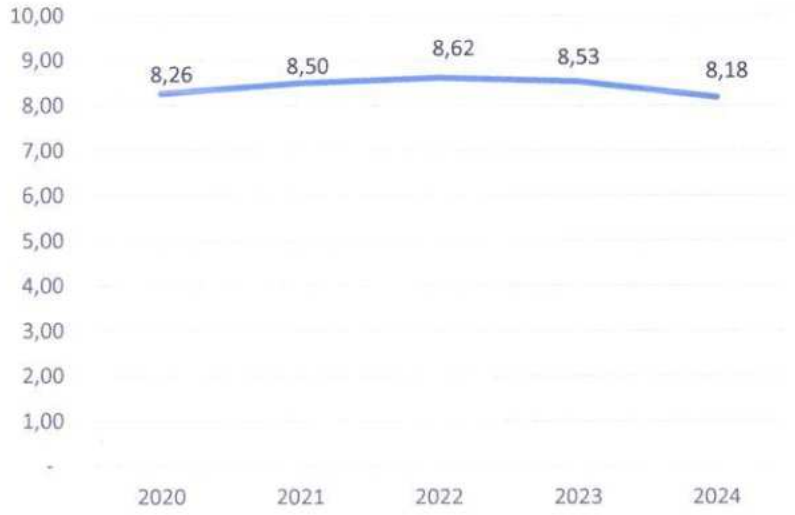

Izvor: RATEL

Ukupan broj korisnika se sastoji od postpejd korisnika i pripejd korisnika aktivnih u poslednja tri meseca posmatrane godine. Raspodela između pripejd i postpejd korisnika je prikazana na Slici 6.5. Udeo broja postpejd korisnika je i u 2024. iznosio 64,6%.

Slika 6.5. Raspodela pripejd/postpejd korisnika

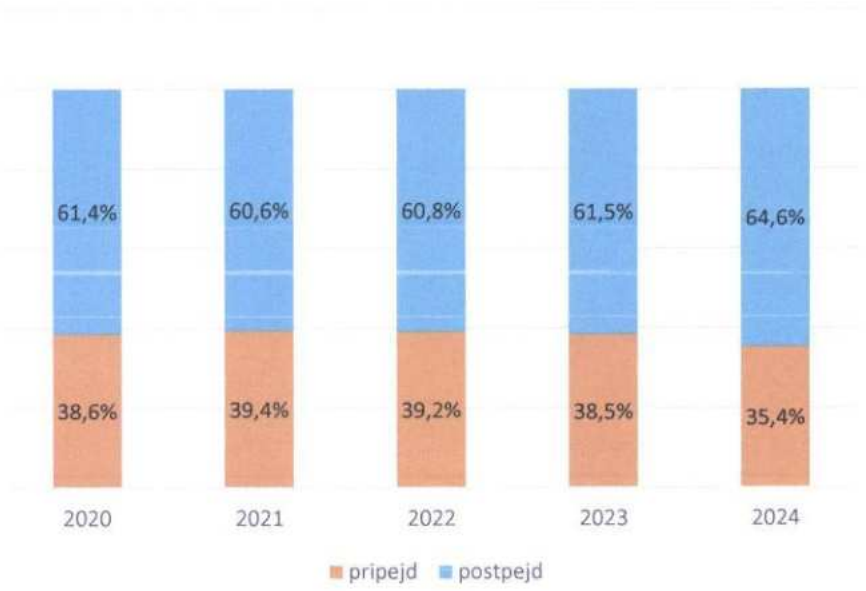

Izvor: RATEL

Na Slici 6.6. je prikazana raspodela korisnika na privatne i poslovne. U strukturi korisnika, tokom svih posmatranih godina, dominiraju fizička lica. Broj privatnih korisnika u 2024. godini čini 82,9% ukupnog broja korisnika, i približno je isti kao prethodne godine.

Slika 6.6. Raspodela privatnih/poslovnih korisnika

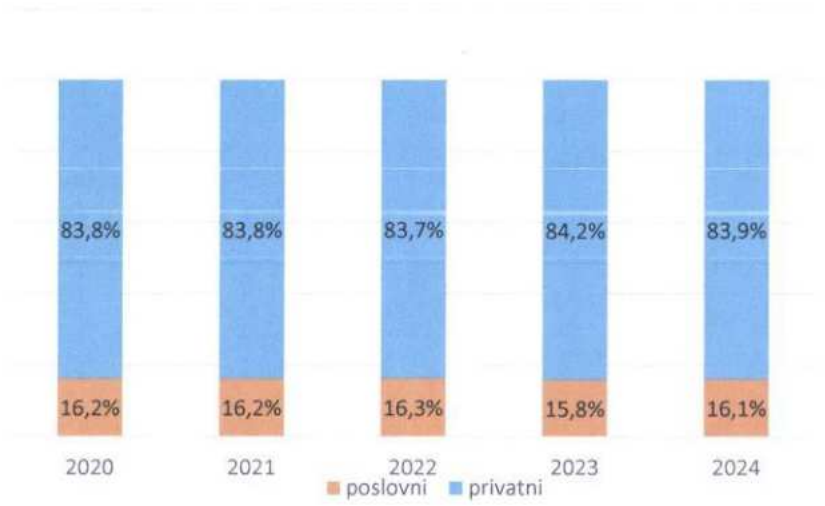

Izvor: RATEL

Ukupan broj korisnika mobilne mreže i u 2024. godini prevazilazi ukupan broj stanovnika. Penetracija u posmatranoj godini iznosi 123,82%.

Slika 6.7. Broj korisnika mobilne telefonije na 100 stanovnika

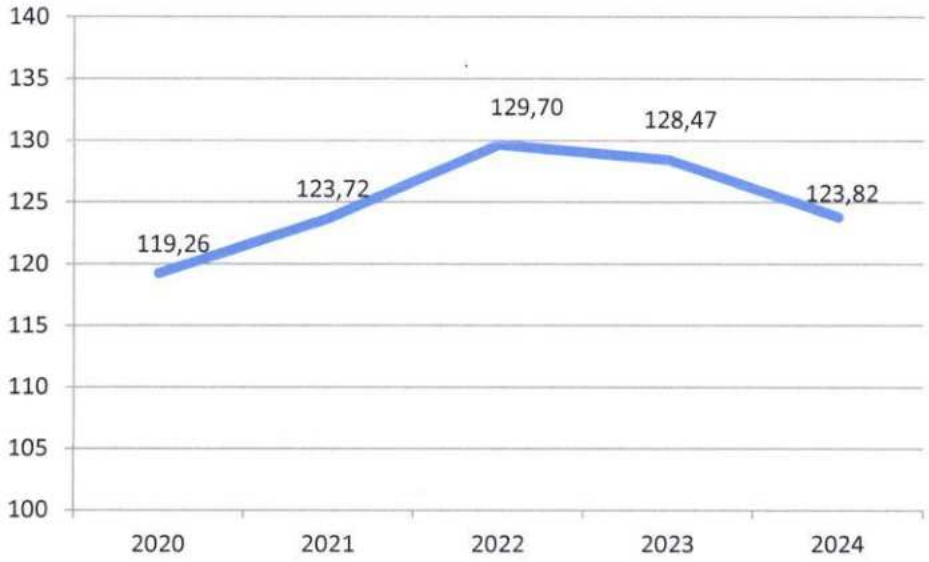

Izvor: RATEL

Podaci o broju minuta razgovora iz mobilnih mreža pokazuju da je ovaj parametar blago umanjen nakon višegodišnjeg rasta. Ukupan odlazni saobraćaj u 2024. godini iznosi 20,57 milijardi minuta, što je neznatno više u odnosu na 2023. godinu, kada je količina odlaznog saobraćaja bila 20,56 milijardi minuta. U toku 2024. godine, svaki korisnik je preko mobilnog telefona u proseku razgovarao oko 2.514 minuta, odnosno oko 6 minuta i 53 sekunde dnevno.

Slika 6.8. Ukupan odlazni govorni saobraćaj (u milijardama minuta)

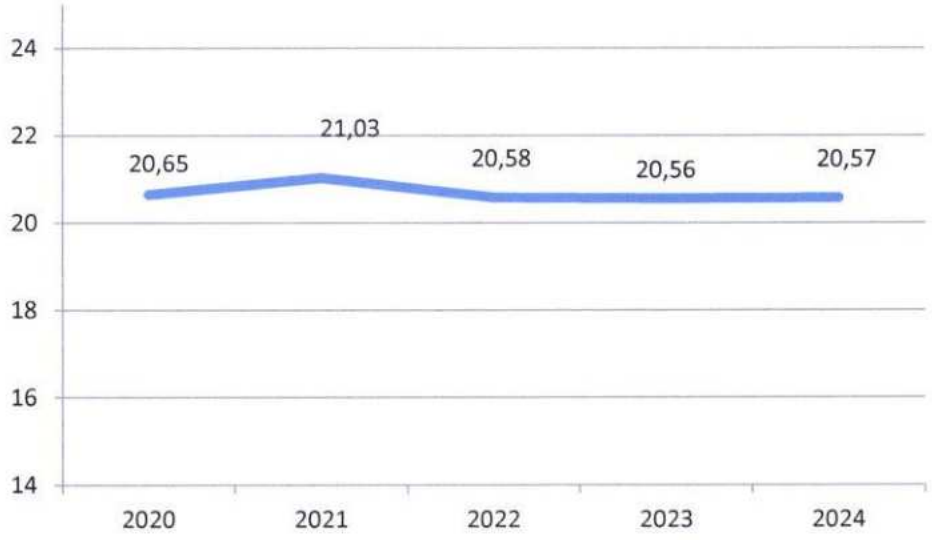

Izvor: RATEL

Nastavlja se opadajući trend broja poslatih SMS poruka. Tokom 2024. godine je poslato 3,64 milijarde SMS poruka, što je za 17% manje u odnosu na 2023. godinu tokom koje je poslato 4,39 milijardi SMS poruka. Tokom 2024. godine svaki korisnik je u proseku poslao oko 445 SMS poruka, odnosno 1,2 poruke dnevno. Posmatrano prema grupi korisnika, 84% SMS poruka u 2024. godini poslali su privatni korisnici.

Slika 6.9. Broj poslatih SMS poruka (u milijardama)

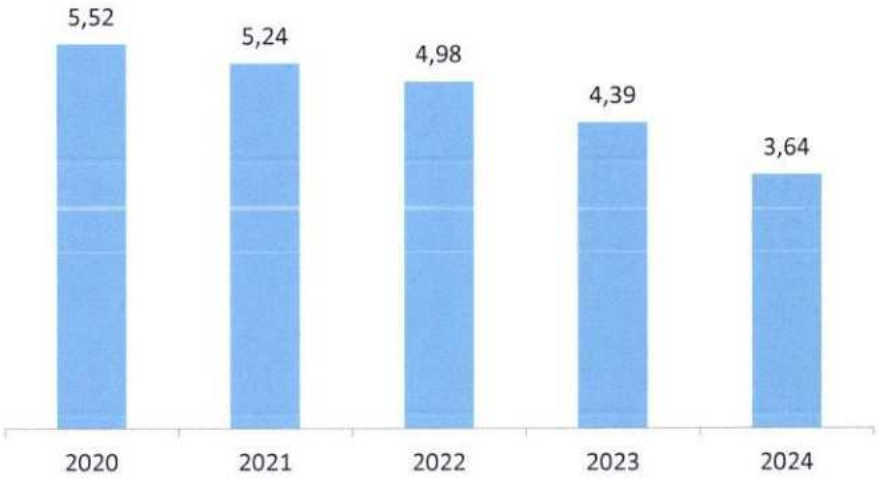

Izvor: RATEL

Broj MMS poruka je nastavio da pada, nakon višegodišnjeg rasta. Naime, tokom 2024. godine je poslato 13,09 miliona MMS poruka, što je za 6,8% manje u odnosu na 2023. godinu. Posmatrano prema grupi korisnika, 83% MMS poruka u 2024. godini poslali su privatni korisnici.

Slika 6.10. Broj poslatih MMS poruka (u milionima)

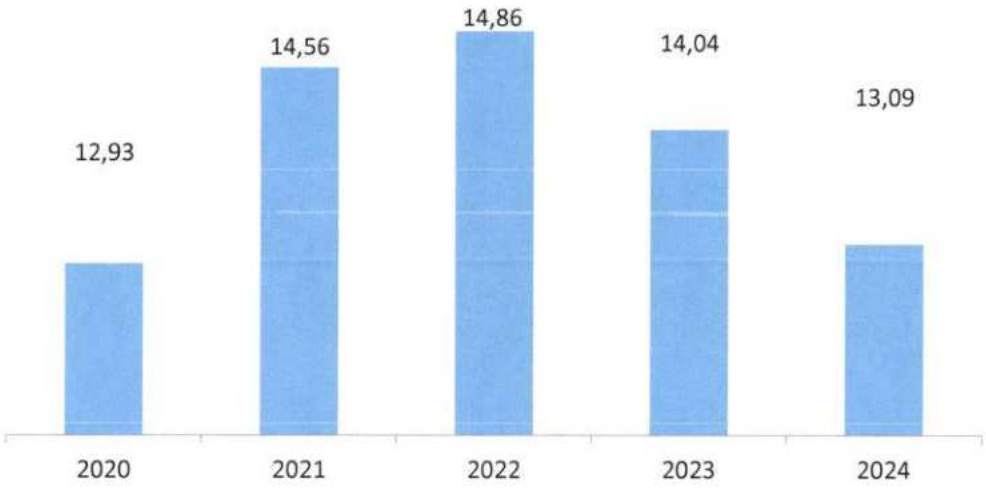

Izvor: RATEL

Količina prenetih podataka tokom prethodnog perioda beleži konstantan rast (Slika 6.11.). U toku 2024. godine količina prenetih podataka je porasla za približno 13,2%.

Slika 6.11. Količina prenetih podatka u TB (GPRS+UMTS +LTE)

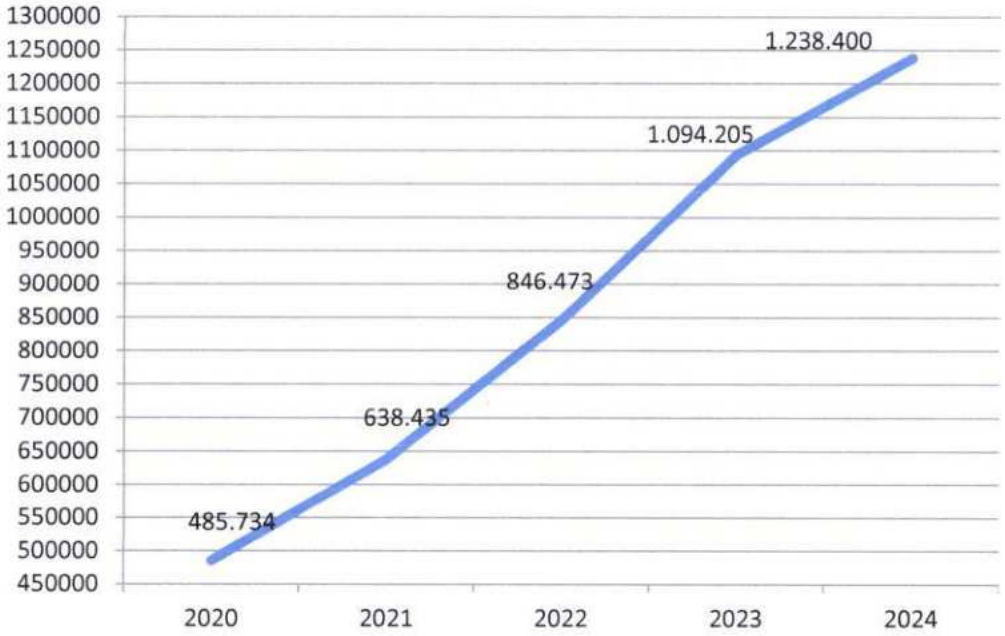

*Od 2016. godine je uključena i količina prenetih podataka preko LTE mreže

Izvor: RATEL

Na osnovu raspoloživih podataka, na Slikama 6.12. do 6.16. je prikazano tržišno učešće mobilnih operatora u ukupnom broju korisnika, odlaznom saobraćaju, broju poslatih SMS i MMS poruka i količini prenetih podataka.

Slika 6.12. Učešće operatora prema broju korisnika

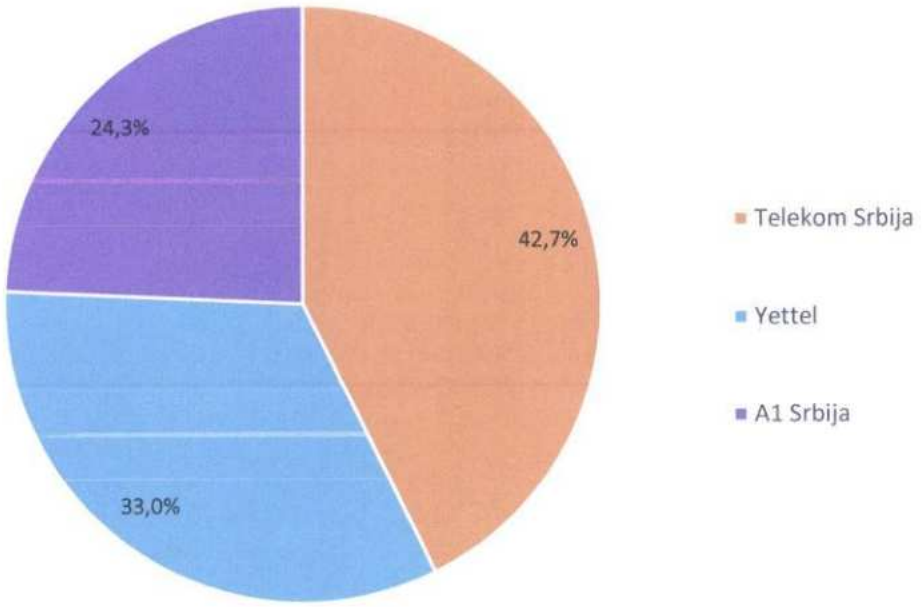

Izvor: RATEL

Slika 6.13. Učešće operatora u ukupnom odlaznom govornom saobraćaju

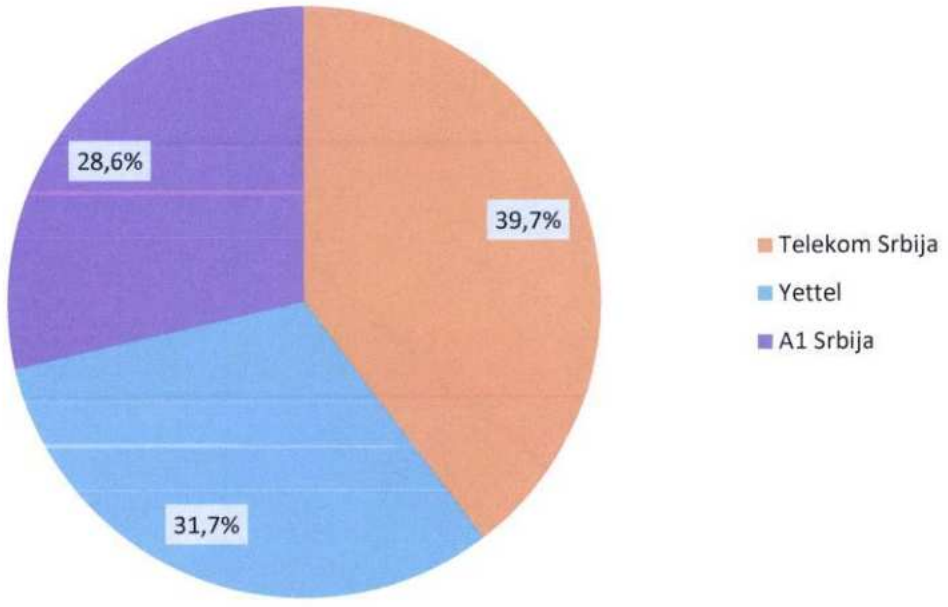

Izvor: RATEL

Slika 6.14. Učešće operatora u ukupnom broju poslatih SMS poruka (%)

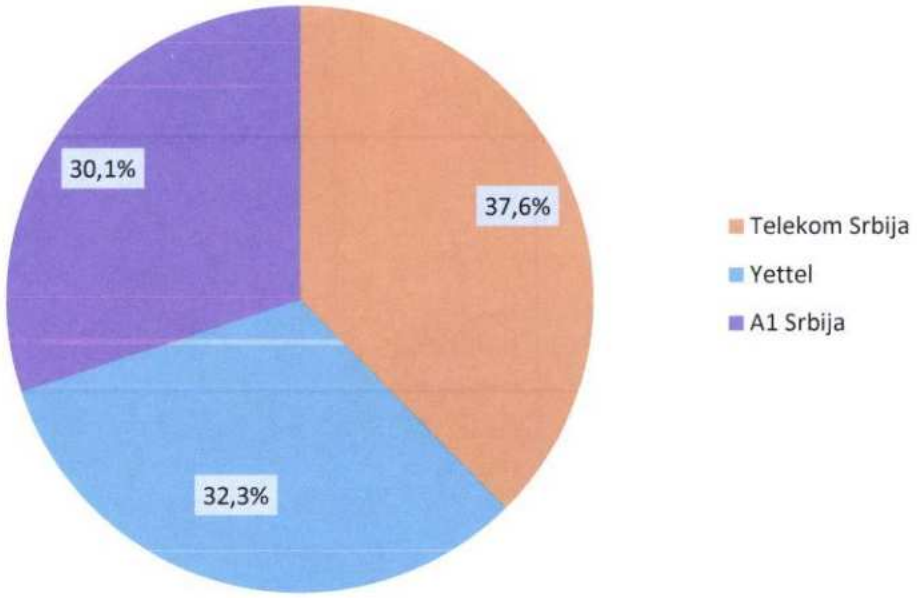

Izvor: RATEL

Slika 6.15. Učešće operatora u ukupnom broju poslatih MMS poruka (%)

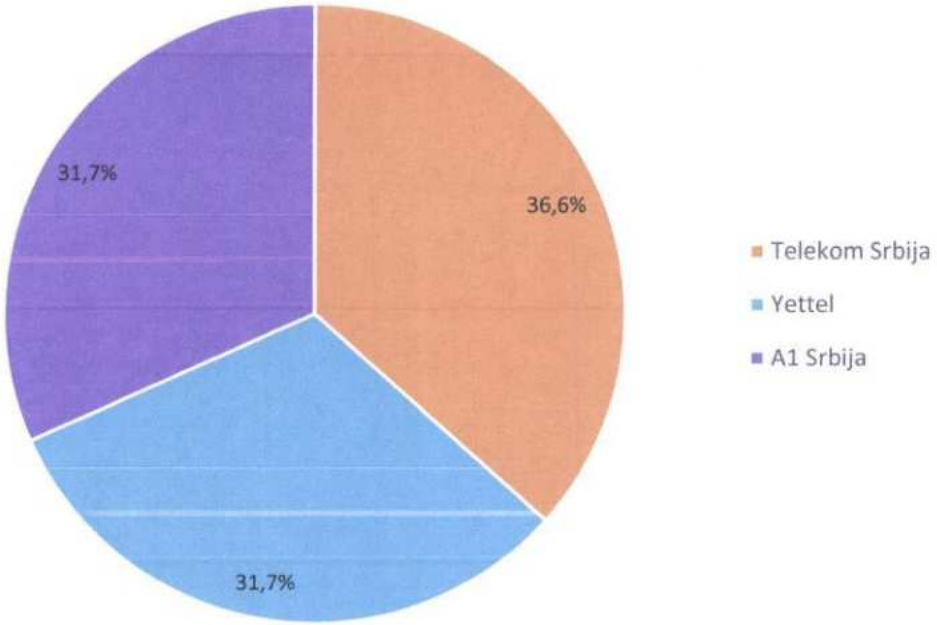

Izvor: RATEL

Slika 6.16. Učešće operatora u ukupnoj količini prenetih podatka (GPRS+UMTS+ LTE)(%)

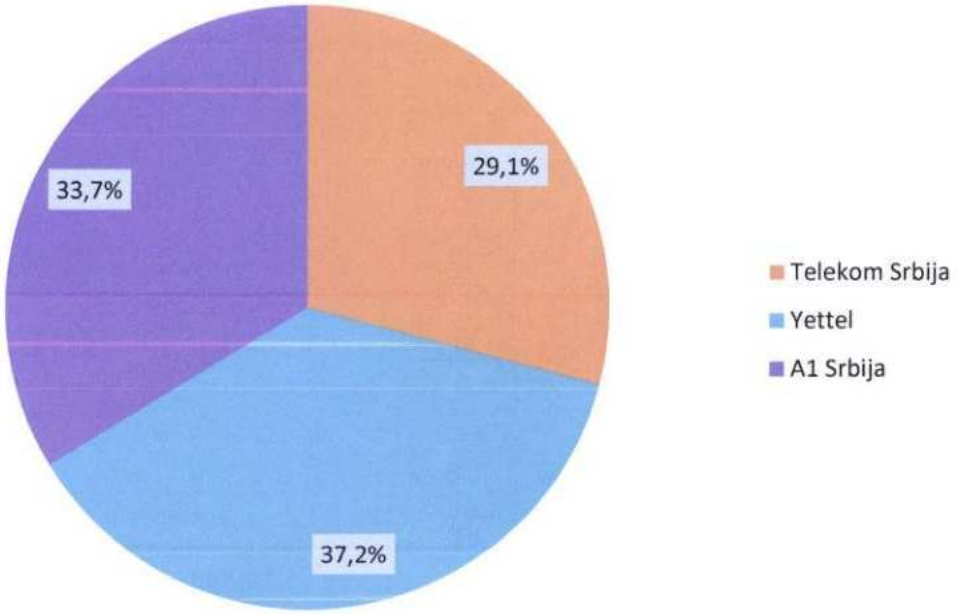

Izvor: RATEL

Kao indikator koji pokazuje nivo konkurencije na tržištu mobilne telefonije korišćen je Herfindahl–Hirschmanovog indeks (HHI). HHI služi za merenje koncentracije određenog tržišta, a utvrđuje se kao zbir kvadrata tržišnih učešća. Vrednost HHI je određena na osnovu tržišnih učešća prema broju korisnika.

Slika 6.17. Vrednosti indeksa HHI

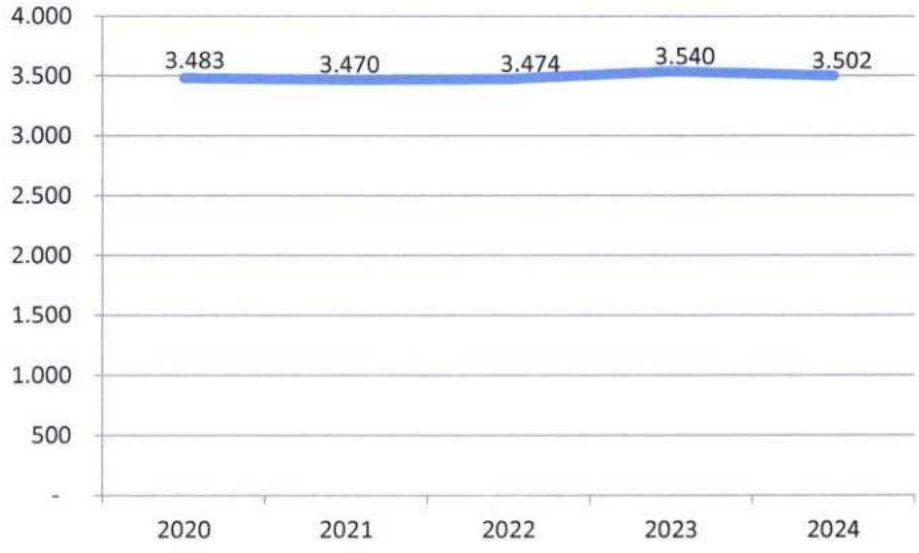

Izvor: RATEL

Vrednost HHI za 2024. godinu je blago umanjena, ali je tokom posmatranog perioda bila na približno istom nivou.

Prosečan broj izvršenih prenosa brojeva u mobilnoj telefoniji je povećan je za 5% u odnosu na prethodnu godinu, tako da je u 2024. godini mesečno u proseku bilo 9.654 prenosa.

Slika 6.18. Prosečan mesečni broj izvršenih prenosa brojeva po godinama

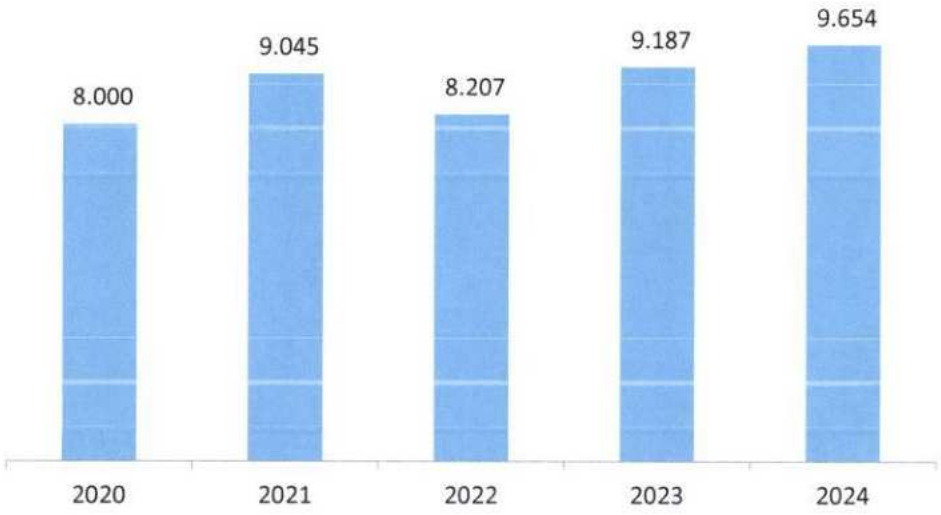

Izvor: RATEL

U 2024. godini izvršeno je 115.845 prenosa brojeva između operatora mobilne telefonije, tako da je na kraju godine broj prenosa brojeva od uvođenja prenosivosti brojeva u mobilnoj telefoniji iznosio 1.409.091.

Slika 6.19. Izvršeni prenosi brojeva po godinama i ukupno

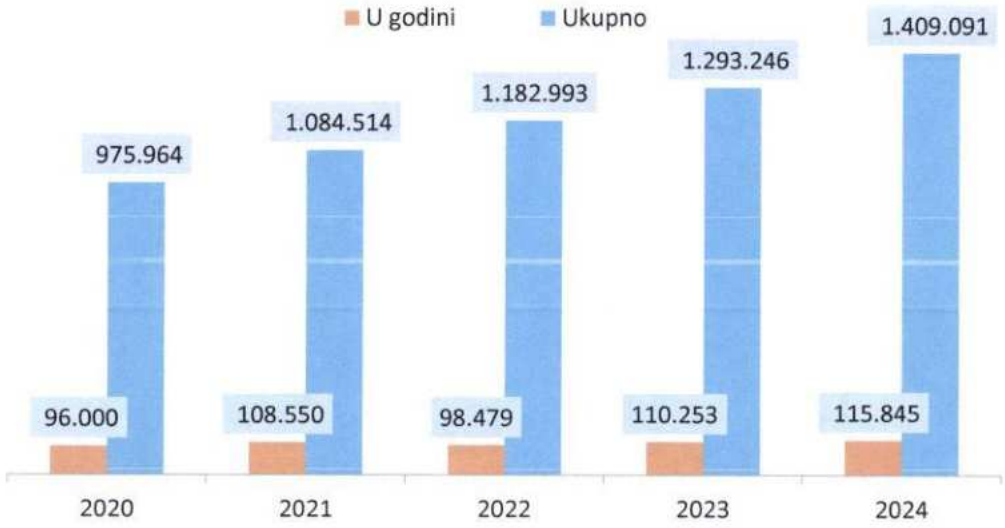

Izvor: RATEL

Korisnici domaćih mobilnih operatora, pored saobraćaja koji ostvaruju dok su u zemlji, ostvaruju saobraćaj i u romingu. Uzrok drastičnog pada saobraćaja u 2020. godini jeste

epidemija COVID-19, što je dovelo do smanjenog obima korišćenja usluga rominga. U periodu poslednje četiri posmatrane godine saobraćaj u romingu ostvaruje rast, što je u značajnoj meri posledica ukidanja dodatnih naknada na domaću maloprodajnu cenu za regulisane usluge poziva, SMS poruka i prenosa podataka u romingu, uz primenu politike primerenog korišćenja. Time je u region Zapadnog Balkana uveden režim „roming kao kod kuće", po ugledu na režim u Evropskoj uniji.

Slika 6.20. Broj minuta u romingu koje ostvaruju domaći korisnici (u milionima)

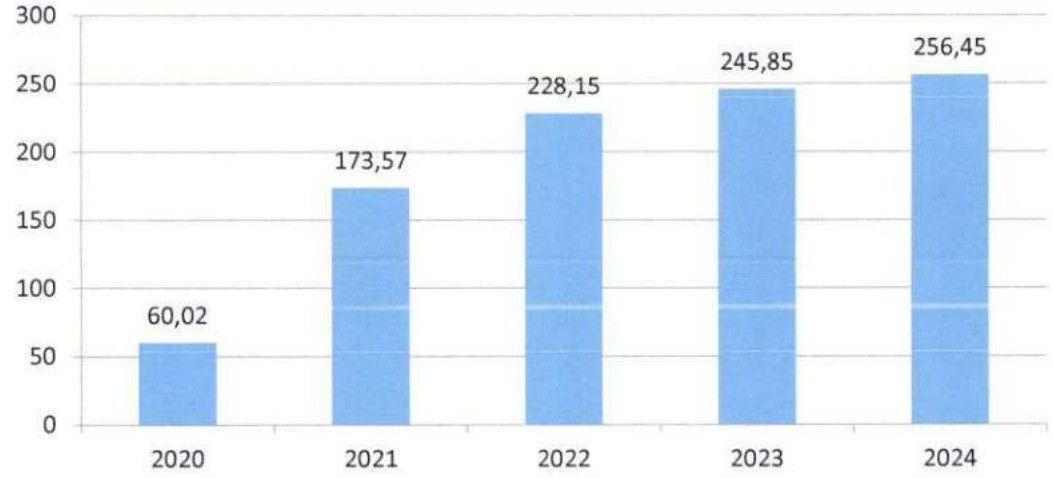

Izvor: RATEL

Pored govornog saobraćaja, korisnici prilikom boravka u inostranstvu koriste i mobilni internet saobraćaj, a prema raspoloživim podacima za 2024. godinu količina mobilnog internet saobraćaja van države iznosi oko 7.255 TB u odnosu na 6.182 TB prošle godine. Pored toga, poslato je 37 miliona SMS poruka, što je značajno manje u odnosu na prošlogodišnjih 45 miliona.

Na teritoriji Srbije, uz korisnike domaćih mobilnih operatora, saobraćaj generišu i inostrani korisnici koji su tokom posmatranog perioda generisali promenljiv obim govornog saobraćaja, mada je primetan trend rasta.

Slika 6.21. Broj minuta u romingu koje ostvaruju inostrani korisnici (u milionima)

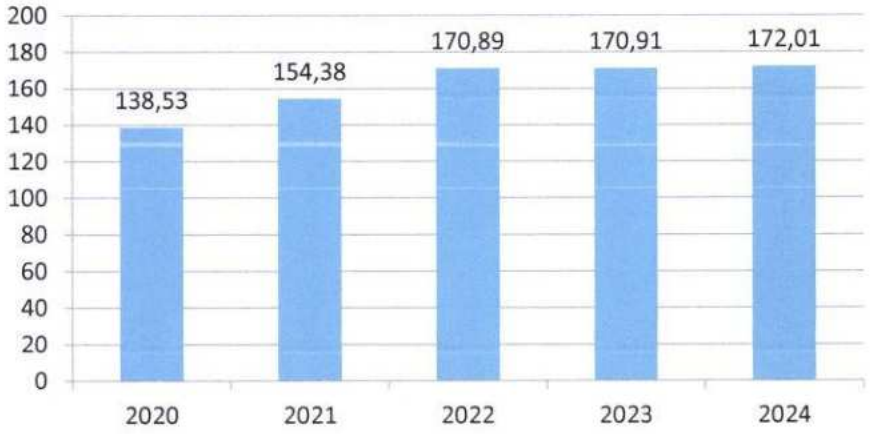

Izvor: RATEL

7. REGIONALNI ROMING

U aprilu 2019. godine je potpisan Sporazum o snižavanju cena usluga rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama u regionu Zapadnog Balkana sa ciljem postizanja visokog nivoa zaštite potrošača, konkurencije i transparentnosti na tržištu elektronskih komunikacija. S tim u vezi, Regulator je sproveo postupak i doneo rešenje o određivanju obaveza snižavanja cena regulisanih usluga rominga i cene terminacije poziva u romingu u javnim mobilnim komunikacionim mrežama u regionu Zapadnog Balkana, čija je implementacija počela 1. jula 2019. godine. Nakon prelaznog perioda, od 1. jula 2021. godine su ukinute dodatne naknade na domaću maloprodajnu cenu za regulisane usluge poziva, SMS poruka i prenosa podataka u romingu, uz primenu politike primerenog korišćenja. Time je u region Zapadnog Balkana uveden režim „roming kao kod kuće", po ugledu na režim u Evropskoj uniji.

Podaci o broju korisnika ukazuju na to da je primećen značajan broj posetilaca iz regiona u romingu, koji je pri tom veći od broja domaćih korisnika u romingu u regionu, osim u trećem kvartalu koji ima sezonski karakter, gde je primećena obrnuta situacija.

Slika 7.1. Broj korisnika u romingu u regionu i broj korisnika iz regiona koji su barem jednom ostvarili saobraćaj (u hiljadama)

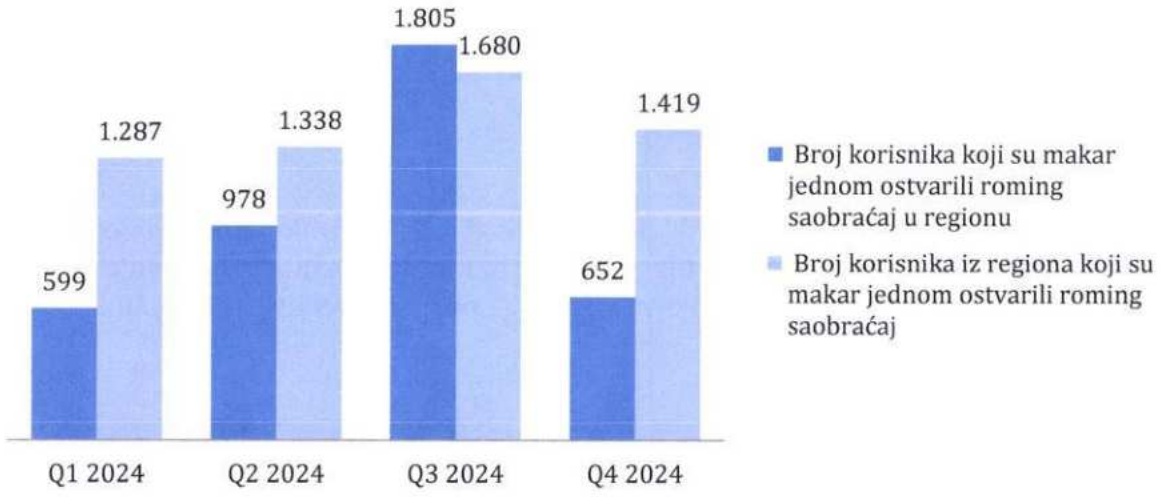

U nastavku su dati uporedni podaci o saobraćaju u 2024. godini, po kvartalima.

Pregled sadrži kretanje saobraćaja od regulisanih usluga rominga na maloprodajnom nivou koji je ostvaren prilikom odlaska korisnika usluga mobilnih operatora u region.

Prikazani podaci o saobraćaju uključuju ukupan saobraćaj, odnosno zbir saobraćaja ostvarenog bez korišćenja tarifnih dodataka i saobraćaja ostvarenog korišćenjem tarifnih dodataka koji su na raspolaganju krajnjim korisnicima.

Apsolutne vrednosti saobraćaja posmatranih usluga na maloprodajnom nivou ukazuju da je najveći obim saobraćaja od korišćenja usluga u romingu ostvaren tokom trećeg kvartala, nakon čega sledi drugi kvartal.

Podaci o govornom saobraćaju pokazuju da pripejd korisnici ostvaruju veći broj minuta po osnovu dolaznih poziva u poređenju sa odlaznim pozivima u 2024. godini (Slike 7.2. i 7.3.).

Slika 7.2. Odlazni pozivi pripejd korisnika u romingu u regionu (u milionima minuta)

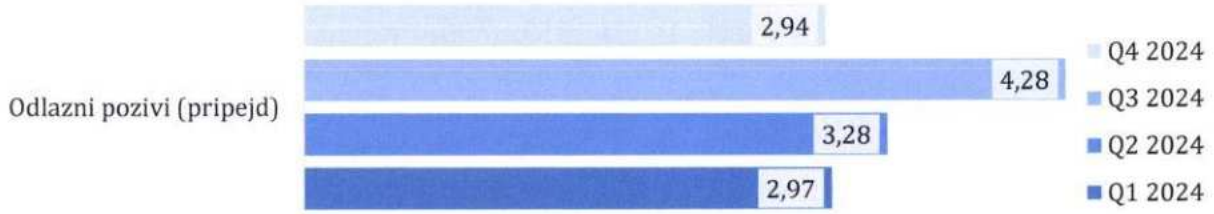

Slika 7.3. Dolazni pozivi pripejd korisnika u romingu u regionu (u milionima minuta)

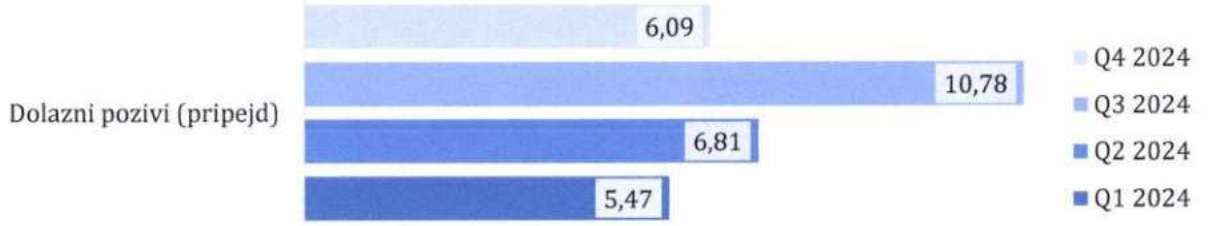

Uporedni kvartalni podaci pokazuju da i postpejd korisnici aktivno koriste govorne usluge u romingu, odnosno ostvaruju veći broj minuta po osnovu odlaznih poziva u poređenju sa dolaznim pozivima tokom sva četiri posmatrana kvartala u 2024. godini (Slike 7.4. i 7.5.).

Slika 7.4. Odlazni pozivi postpejd korisnika u romingu u regionu (u milionima minuta)

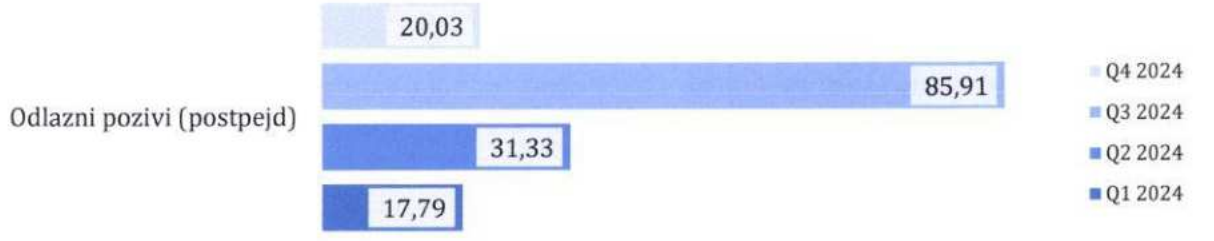

Slika 7.5. Dolazni pozivi postpejd korisnika u romingu u regionu (u milionima minuta)

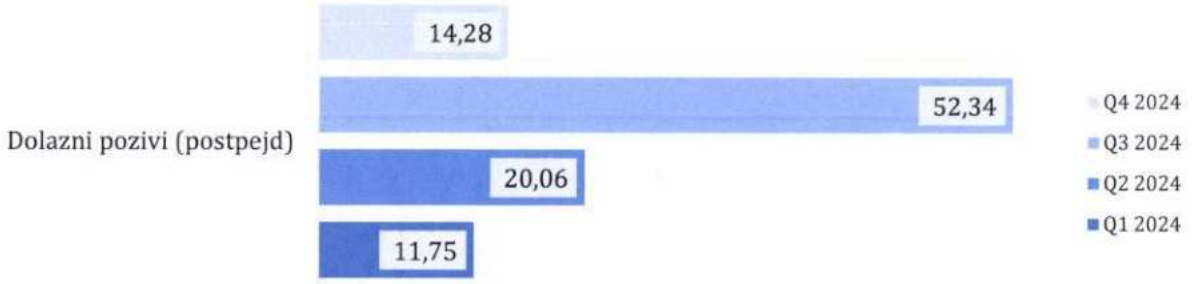

Kada je reč o SMS porukama podaci pokazuju da postpejd korisnici u većoj meri koriste usluge slanja SMS poruka u romingu u poređenju sa pripejd korisnicima, što je posledica i većeg broja postpejd korisnika u odnosu na pripejd korisnike u romingu (Slika 7.6.).

Slika 7.6. Broj SMS poruka u romingu u regionu (u milionima)

Količina prenetih podataka u romingu kod pripejd, kao i kod postpejd korisnika je bila najveća tokom trećeg kvartala 2024. godine (Slike 7.7. i 7.8.).

Slika 7.7. Količina prenetih podataka u romingu u regionu – pripejd (u TB)

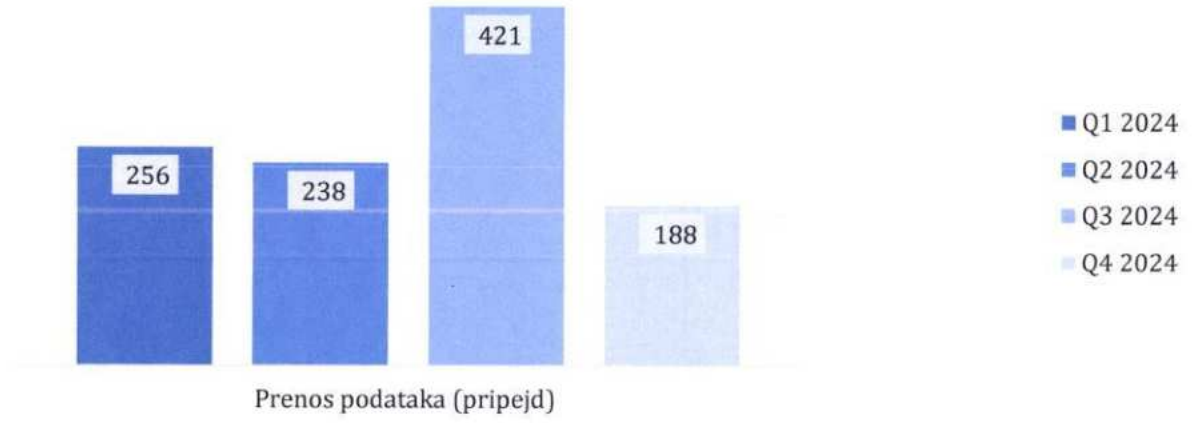

Slika 7.8. Količina prenetih podataka u romingu u regionu – postpejd (u TB)

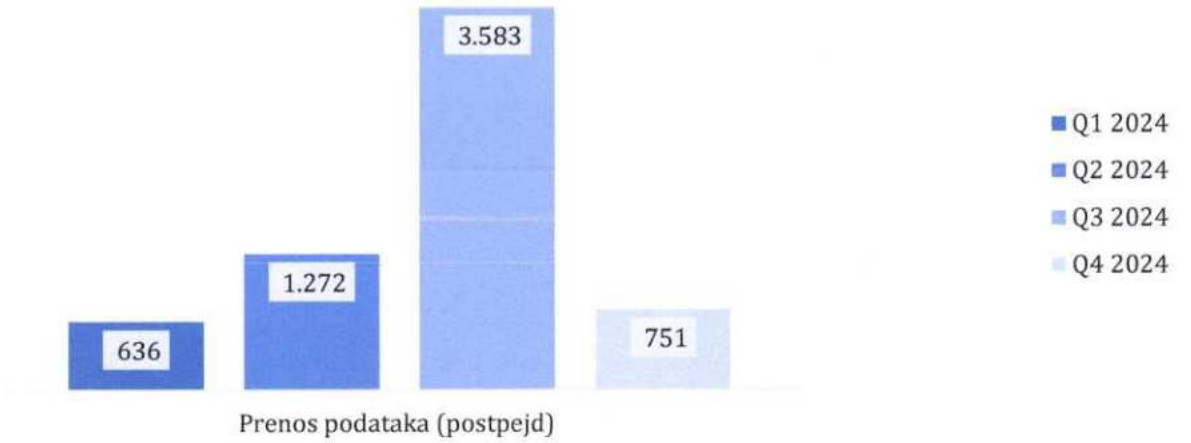

U nastavku je prikazano kretanje prihoda od rominga koji ne uključuju prihode od tarifnih dodataka.

Prihodi koji su ostvareni pružanjem usluga rominga pripejd korisnicima u regionu po osnovu odlaznih poziva su veći u poređenju sa prihodima od dolaznih poziva, što je prikazano na Slikama 7.9. i 7.10. U prvom kvartalu 2024. godine ostvaren je najniži ukupan prihod po osnovu dolaznih i odlaznih poziva, dok je najviši nivo prihoda ostvaren u trećem kvartalu po osnovu obe kategorije poziva, tokom sezone letnjih odmora i kada građani više putuju u region.

Slika 7.9. Prihodi od odlaznih poziva pripejd korisnika u romingu u regionu (u milionima dinara)

Slika 7.10. Prihodi od dolaznih poziva pripejd korisnika u romingu u regionu (u milionima dinara)

Prihodi koji su ostvareni pružanjem usluga rominga postpejd korisnicima u regionu po osnovu odlaznih poziva u 2024. godini su prikazani na Slici 7.11., dok su prihodi od dolaznih poziva na izuzetno zanemarljivom nivou, pa neće biti grafički prikazani.

Slika 7.11. Prihodi od odlaznih poziva postpejd korisnika u romingu u regionu (u milionima dinara)

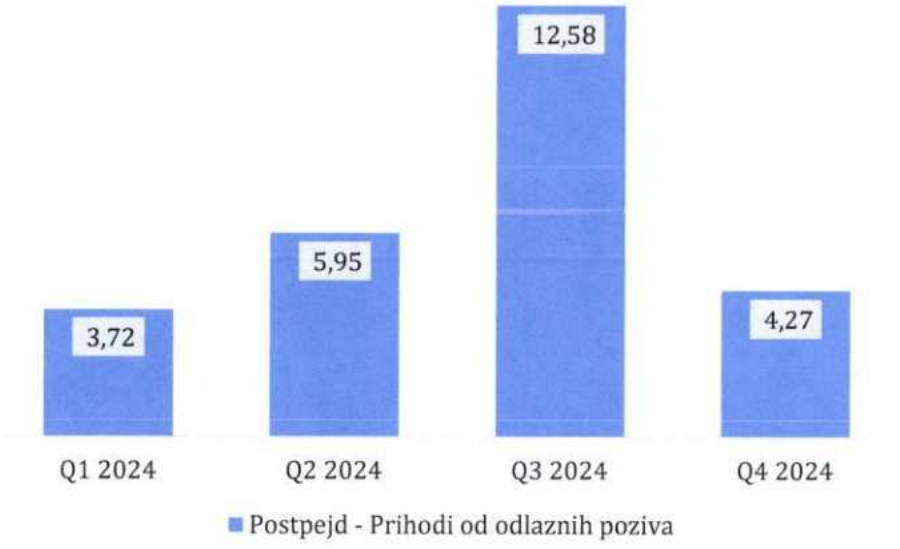

Prihodi od poslatih SMS poruka u romingu najveću vrednost beleže u trećem kvartalu 2024. godine, tokom sezone letnjih odmora (Slika 7.12.).

Slika 7.12. Prihodi od SMS poruka u romingu u regionu (u milionima dinara)

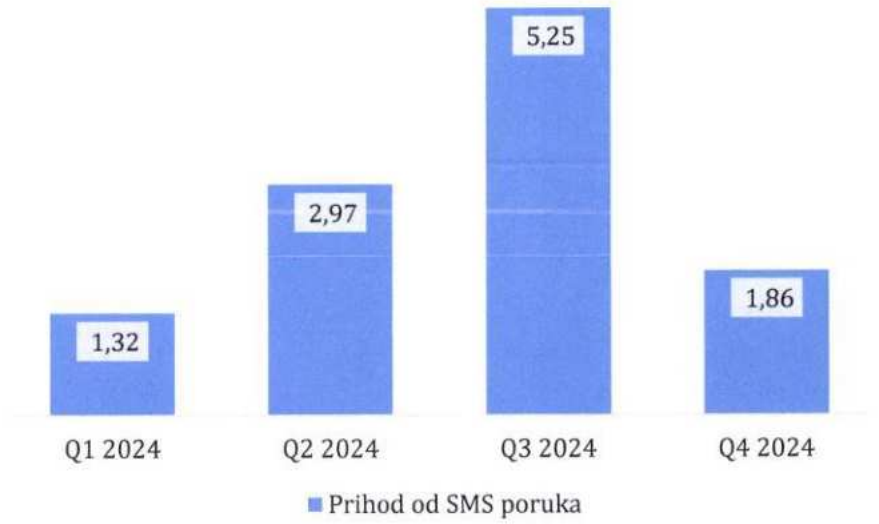

Prihodi od pružanja usluge prenosa podataka postpejd korisnicima u romingu u regionu su viši u sva četiri kvartala 2024. godine u odnosu na prihode od pružanja ove usluge pripejd korisnicima. Prenos podataka u romingu je usluga koja se najviše koristila tokom trećeg kvartala 2024. godine i ostvaruje veći prihod pružanjem usluge postpejd korisnicima u odnosu na pripejd korisnike (Slike 7.13. i 7.14.).

Slika 7.13. Prihodi od prenetih podataka u romingu u regionu-pripejd (u milionima dinara)

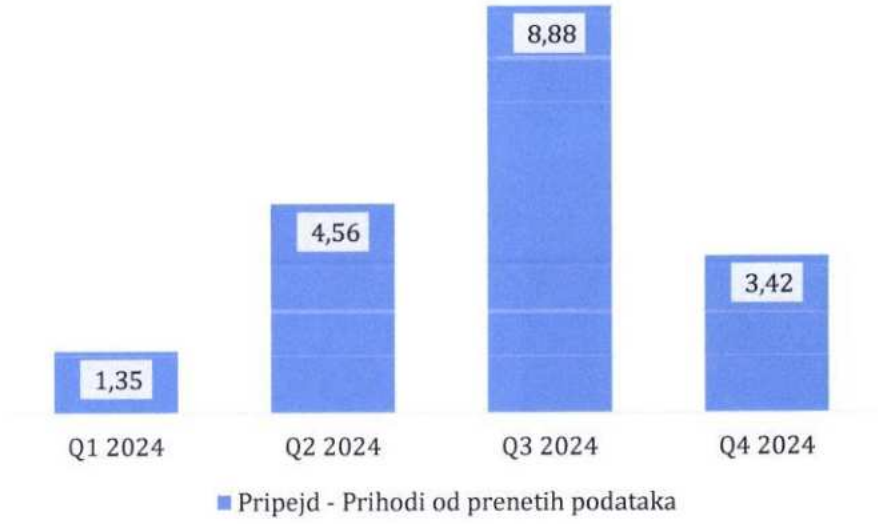

Slika 7.14. Prihodi od prenetih podataka u romingu u regionu – postpejd (u milionima dinara)

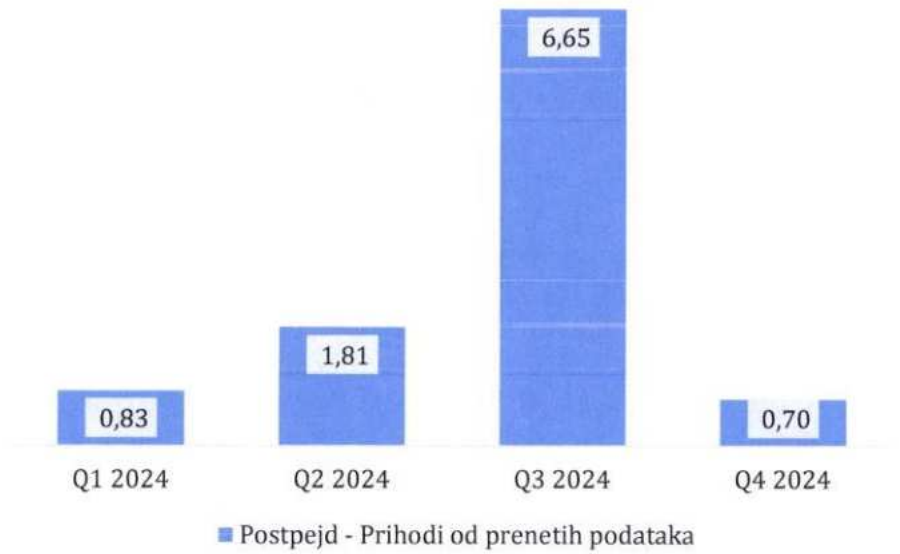

Apsolutne vrednosti prihoda od posmatranih usluga na maloprodajnom nivou pokazuju da su najveći prihodi ostvareni tokom trećeg kvartala, kada je sezona letnjih odmora i kada građani više putuju u region.

8. USLUGE ŠIROKOPOJASNOG PRISTUPA INTERNETU

Tržište širokopojasnog pristupa internetu u Republici Srbiji je u proteklom periodu karakterisao značajan rast, koji se nastavio i u 2024. godini. Osim povećanja ukupnog broja korisnika, i dalje je primetan trend povećane tražnje za internet paketima velikih brzina. Za manje od jedne decenije svedoci smo pojave i ekspanzije povezanih uređaja u našim životima. Od pametnih telefona preko tableta do aparata u domaćinstvu, naš svet je sve više digitalan i povezan. Prosečna brzina globalnog interneta je sve veća, potražnja za kapacitetom raste iz godine u godinu, a nove aplikacije koje zahtevaju još veće brzine nastavljaju da se pojavljuju. U poslednjih nekoliko godina, internet videostriming predstavlja jednu od usluga sa najvećim zahtevima za propusnim opsegom, pri čemu će i u budućnosti nastaviti da raste pošto se kvalitet videa konstantno poboljšava, a sve češće se vrši reprodukcija videa na televizore sa velikim ekranom. Uzevši u obzir da se sve više koriste OTT usluge videostriminga, kao i da se povećava broj povezanih uređaja unutar domaćinstva, korisnici imaju potrebu za većim brzinama kako bi unapredili svoje iskustvo u korišćenju digitalnih usluga. Internet postaje sve važnije sredstvo za pristup informacijama i predstavlja značajnu kariku u podsticanju razvoja na polju nauke, tehnologije i inovacija, kao i u unapređenju regionalne i međunarodne saradnje.

Na osnovu istraživanja o upotrebi informaciono-komunikacionih tehnologija od strane pojedinaca, domaćinstava i preduzeća, koje je u 2024. godini sproveo Republički zavod za statistiku na uzorku od 2.800 domaćinstava i 2.800 pojedinaca, odnosno uzorku od 1720 preduzeća, broj korisnika interneta se povećao u odnosu na 2023. godinu, **devet od deset osoba u Srbiji je koristilo internet**[5] u prvom kvartalu 2024. godine.

Internet je najviše koristila mlađa populacija, starosti između 16 i 24 godine, pri čemu je 100% ispitanika ženskog pola navelo da je koristilo internet u poslednja tri meseca. U 2024. godini 95,9% mlađe populacije imalo je nalog na društvenim mrežama, kao što su Facebook i Twitter.

Starija grupa ispitanika (25-54 godine) nešto manje koristi internet u odnosu na mlađu populaciju, dok je najmanje učešće korisnika interneta u najstarijoj grupi, koja obuhvata lica starosti između 55 i 74 godine (Slika 8.1.). U ovoj grupi je takođe i najveća razlika između polova u pogledu upotrebe interneta.

[5]Podatak preuzet iz publikacije „Upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija u Republici Srbiji, 2024.", Republički zavod za statistiku, 2024. Istraživanje je vršeno tokom februara i marta 2024. godine.

Slika 8.1. Korisnici interneta prema polu i starosti

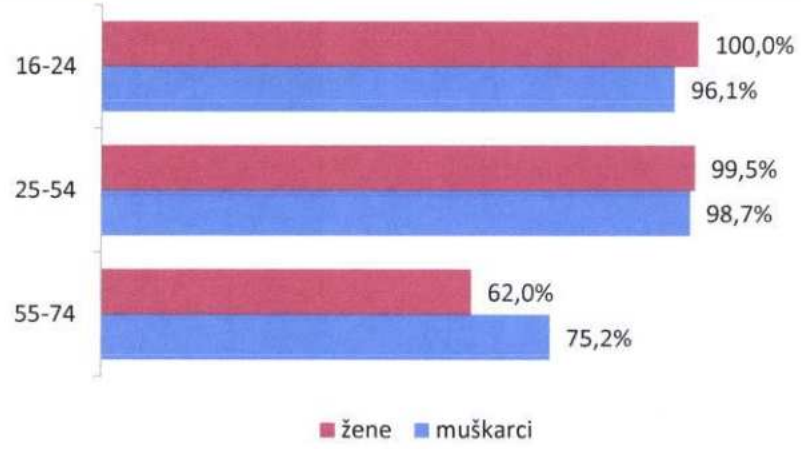

Izvor: Republički zavod za statistiku

Teško je zamisliti život bez modernih elektronskih komunikacionih sistema i interneta, a čini se da tehnološke prednosti digitalnog doba predstavljaju samo početak. Pristup internetu postao je nerazdvojan deo naše svakodnevice, a njegov značaj za razvoj ekonomije i društva je gotovo nemerljiv. Širokopojasni pristup internetu na svakom koraku je sve potrebniji, bilo za obavljanje delatnosti ili za povezivanje putem društvenih mreža. Ovo se ogleda kako u navikama korisnika, tako i u uređajima koji se u tu svrhu koriste.

Internet pametnih uređaja (eng. *Internet of Things* -IoT) predstavlja novu oblast koja se veoma brzo razvija. Tehnologije interneta pametnih uređaja omogućuju povezivanje većeg broja korisnika, uređaja, servisa i aplikacija na internet. Krajnji korisnici putem interneta i mobilnih aplikacija pristupaju ovim podacima, podešavaju konfiguracije uređaja i upravljaju i održavaju IoT sisteme. S tim u vezi, analiza je pokazala da je putem pametnih televizora internetu je pristupao značajan broj ispitanika, 67,8% (Slika 8.2.). Korišćenje ove vrste uređaja je nešto više izraženo među mlađom populacijom koja pripada starosnoj kategoriji ispitanika između 16 i 24 godine, u kojoj se 83,9% korisnika odlučilo za ovaj vid pristupa.

Slika 8.2. Internet pametnih uređaja

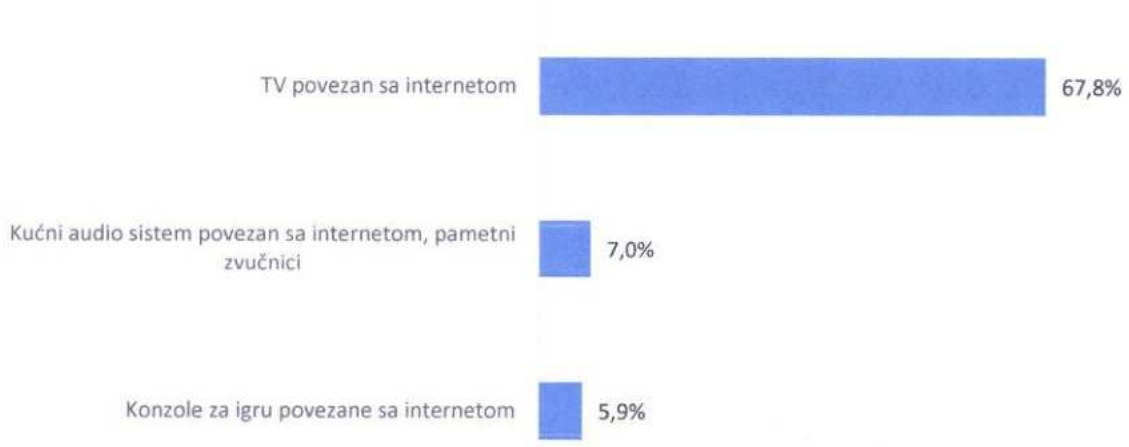

Izvor: Republički zavod za statistiku

Sve veća upotreba mobilnih telefona u svrhe širokopojasnog pristupa internetu rezultirala je i konstantnim porastom broja korisnika usluge mobilnog interneta, koju su u 2024. godini pružala tri mobilna operatora: Telekom Srbija a.d., Yettel d.o.o. i A1 Srbija d.o.o.

Slika 8.3. Raspodela pretplatnika mobilnog širokopojasnog interneta

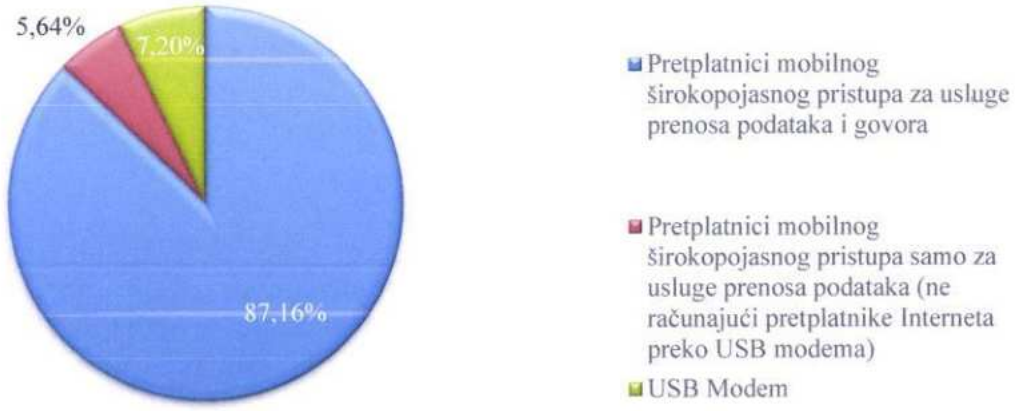

Izvor: RATEL

Ukupni broj aktivnih korisnika mobilnog širokopojasnog pristupa internetu u 2024. godini je zabeležio rast u odnosu na 2023. godinu i iznosio je oko 7,5 miliona, a uključuje pretplatnike mobilnog širokopojasnog pristupa za usluge prenosa podataka i govora, samo za usluge prenosa podataka, kao i pretplatnike koji su internetu pristupali putem namenskih USB modema. U odnosu na 2023. godinu to je povećanje od 1,4%, kada je ukupni broj aktivnih korisnika mobilnog širokopojasnog pristupa internetu iznosio oko 7,4 miliona. Podaci pokazuju da se u odnosu na prethodnu godinu broj pretplatnika koji su kupovali usluge mobilnog širokopojasnog pristupa internetu nezavisno od govorne usluge povećao za 16,5%.

Primetan je blagi rast u broj M2M pretplata, koji je u 2024. godini iznosio 263 hiljada, što predstavlja povećanje od oko 0,3% u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 8.4. Broj M2M pretplata (u hiljadama)

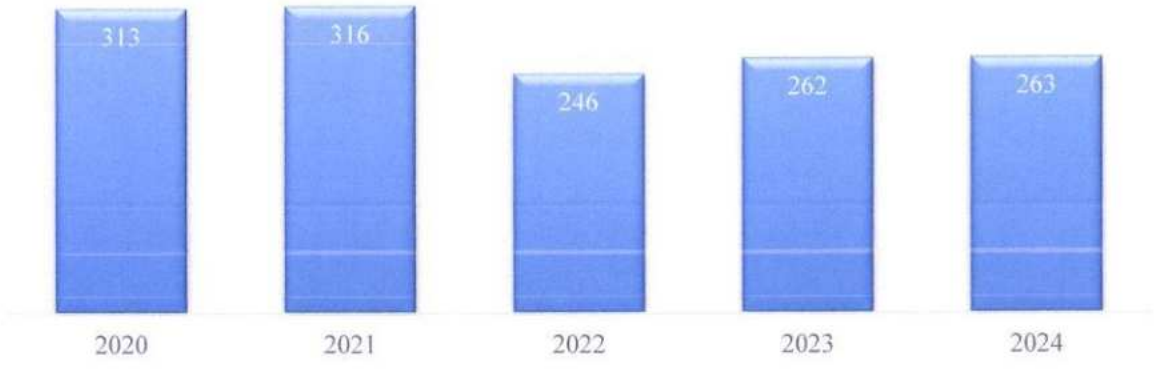

Izvor: RATEL

Usled povećanja broja korisnika povećao se i obim saobraćaja, oko 15% u odnosu na prethodnu godinu, i iznosio je 1,22 milijarde GB na godišnjem nivou, za celokupni UMTS i LTE saobraćaj (saobraćaj uključuje korisnike mobilnog interneta preko mobilnih telefona i preko namenskih modema). LTE saobraćaj je u ukupnom saobraćaju u 2024. godini imao učešće od 98%. Povećanje ukupnog saobraćaja je, očekivano, rezultat povećanja obima LTE saobraćaja, dok je obim UMTS saobraćaja opao za 18,1%.

Najprodavaniji paket mobilnog interneta koji se nudi postpejd korisnicima, kada je reč o fizičkim licima, obuhvatao je 150 GB podataka za prenos i imao cenu od 1.399 dinara.

Slika 8.5. Broj pretplatnika fiksnog širokopojasnog pristupa internetu na 100 domaćinstava

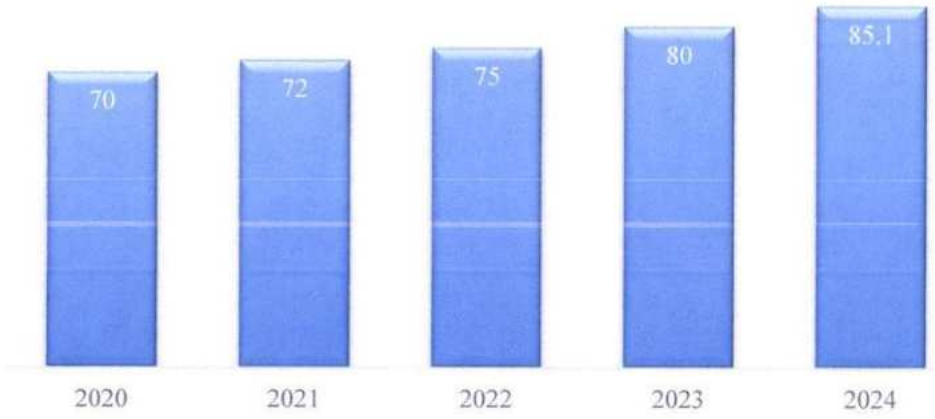

Izvor: RATEL

Fiksni širokopojasni pristup internetu je u 2024. godini imalo 85,1% domaćinstava.

Ukupan broj pretplatnika fiksnog širokopojasnog pristupa internetu je u 2024. godini iznosio 2,2 miliona i zabeležio je rast od 5,77% u odnosu na prethodnu godinu (Slika 8.6.).

Slika 8.6. Ukupan broj pretplatnika fiksnog širokopojasnog pristupa internetu (u milionima)

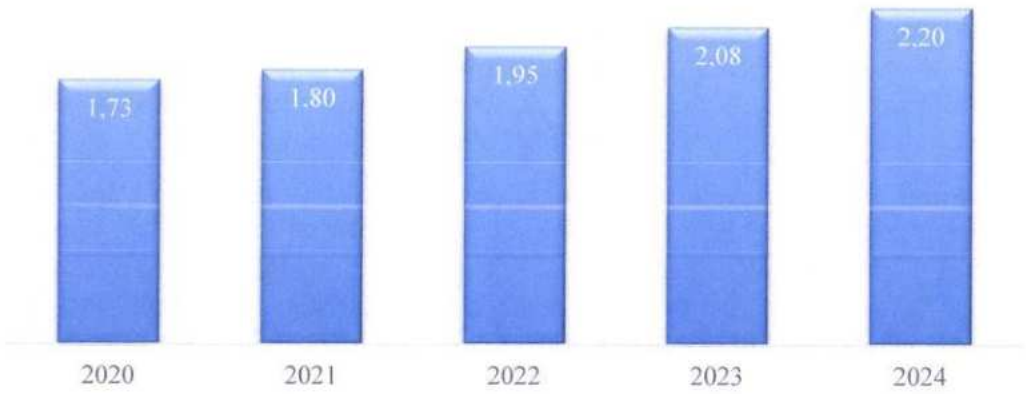

Izvor: RATEL

Učešće fizičkih i pravnih lica u ukupnom broju pretplatnika fiksnog širokopojasnog pristupa internetu u 2024. godini prikazano je na slici 8.7.

Slika 8.7. Učešće fizičkih i pravnih lica u ukupnom broju pretplatnika fiksnog širokopojasnog pristupa internetu

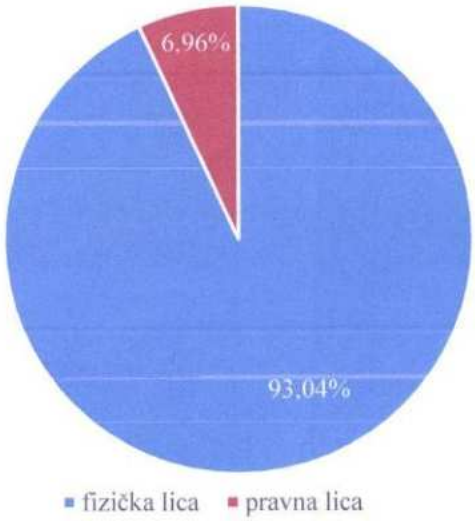

Izvor: RATEL

Sve veća potražnja za širokopojasnim pristupom internetu podstiče potrebu za bržim i pouzdanijim mrežama, što utiče na promenu infrastrukture preko koje se korisnicima usluge nude, tako što se povećava broj korisnika kojima se usluge širokopojasnog pristupa internetu pružaju korišćenjem optičkih vlakana. Na osnovu raspoloživih podataka, posmatrano prema načinu pristupa, najveći procentualni rast, od oko 14,5%, zabeležen je kod korisnika koji internetu pristupaju putem optičkih kablova u FTTH (*Fiber to the Home*) ili FTTB (*Fiber to the Building*) arhitekturi. Zahvaljujući ubrzanom razvoju kablovskih mreža, koje uglavnom predstavljaju kombinaciju optičkih i koaksijalnih mreža i njihovo unapređenje kojim je omogućena primena DOCSIS 3.1 standarda, krajnjim korisnicima su dostupni internet paketi većih brzina i putem koaksijalno kablovskih mreža. Broj korisnika koji pristupaju internetu putem priključka realizovanog preko koaksijalne kablovske infrastrukture u poređenju sa prethodnom godinom beleži rast za oko 5,3%. Broj korisnika koji koriste xDSL pristupnu tehnologiju, beleži blagi pad, koji je u 2024. godini iznosio oko 2%. Struktura pretplatnika koji internetu pristupaju putem xDSL tehnologije se i ove godine pomera u korist povećanja učešća korisnika VDSL tehnologije i sada ovu tehnologiju za pristup koristi 66% ukupnog broja xDSL korisnika. Takođe, u 2024. godini broj korisnika VDSL tehnologije povećao se u odnosu na prethodnu godinu za oko 1,1%.

U 2024. godini, sedmu godinu zaredom, najzastupljeniji način pristupa je putem priključka realizovanog preko koaksijalne kablovske infrastrukture i on čini oko 38% ukupnog broja pretplatnika. Treba istaći da je ove godine pristup putem optičkih kablova u FTTH/FTTB arhitekturi postao drugi način pristupa internetu po zastupljenosti, sa učešćem od oko 33% u ukupnom broju pretplatnika fiksnog širokopojasnog pristupa internetu, za razliku od prethodnih godine kada je to bio pristup putem xDSL tehnologije. (Slika 8.8.).

Slika 8.8. Raspodela broja pretplatnika širokopojasnog interneta prema načinu pristupa (u hiljadama)

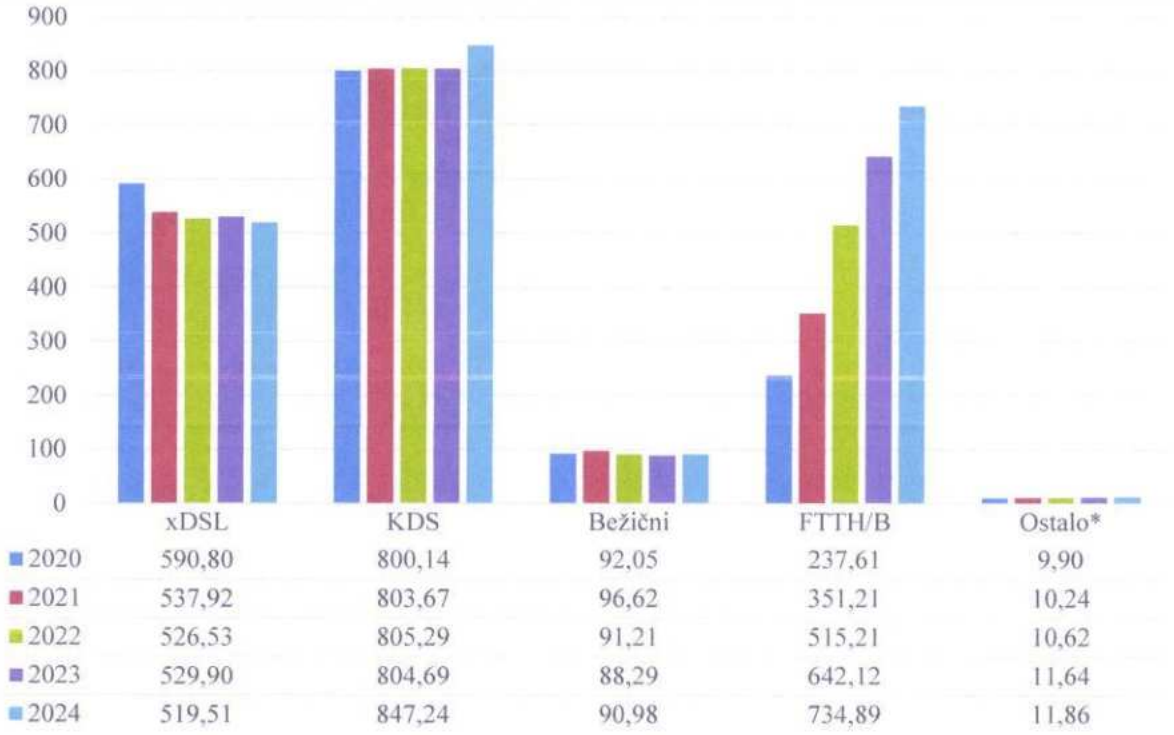

	xDSL	KDS	Bežični	FTTH/B	Ostalo*
2020	590,80	800,14	92,05	237,61	9,90
2021	537,92	803,67	96,62	351,21	10,24
2022	526,53	805,29	91,21	515,21	10,62
2023	529,90	804,69	88,29	642,12	11,64
2024	519,51	847,24	90,98	734,89	11,86

* Eternet, LAN

Izvor: RATEL

Dostupnost interneta velike brzine važna je kako bi se osiguralo da pretplatnici imaju kvalitetan pristup sadržaju raspoloživom na internetu, uključujući i sadržaje koje generišu sami krajnji korisnici (različite usluge i informacije). Internet se najviše koristio za telefoniranje/video razgovore (94,7%) i slanje onlajn poruka preko aplikacija Skype, Messenger, Whats App i Viber, Snapchat (91,6%), kao i za čitanje onlajn novina i časopisa (84,3%).

Slika 8.9. Tipovi korišćenja interneta u privatne svrhe

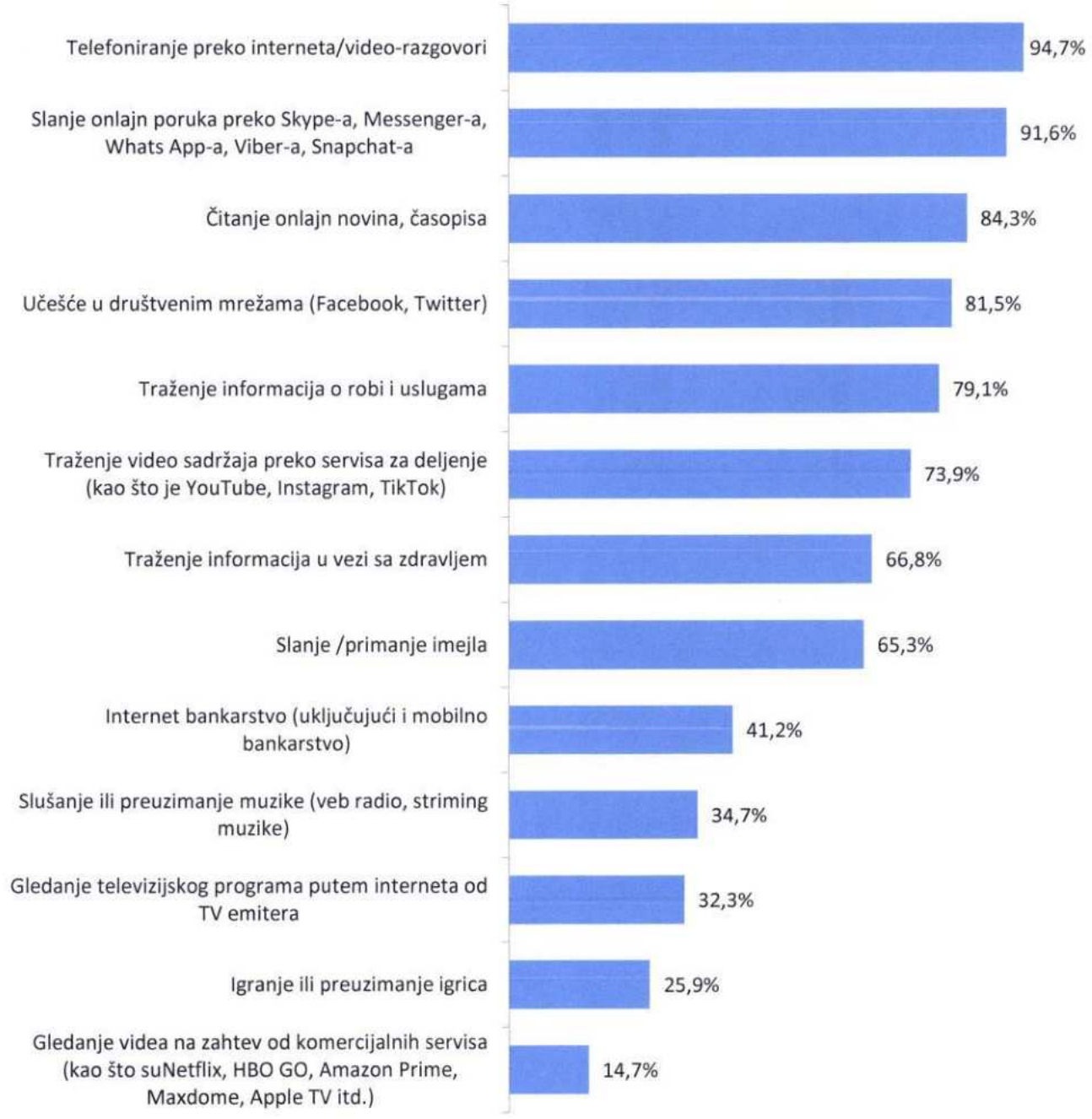

Izvor: Republički zavod za statistiku

Usled razvoja tehnologija navike krajnjih korisnika se menjaju. Kupovina robe i usluga putem interneta poslednjih godina je konstantno u ekspanziji. Trend rasta se nastavio i u 2024. godini, a promene navika pojedinaca u pogledu onlajn kupovine u poslednjih 5 godina mogu se sagledati na Slici 7.13.

Slika 8.10. Poručivanje/kupovina robe i usluga putem interneta

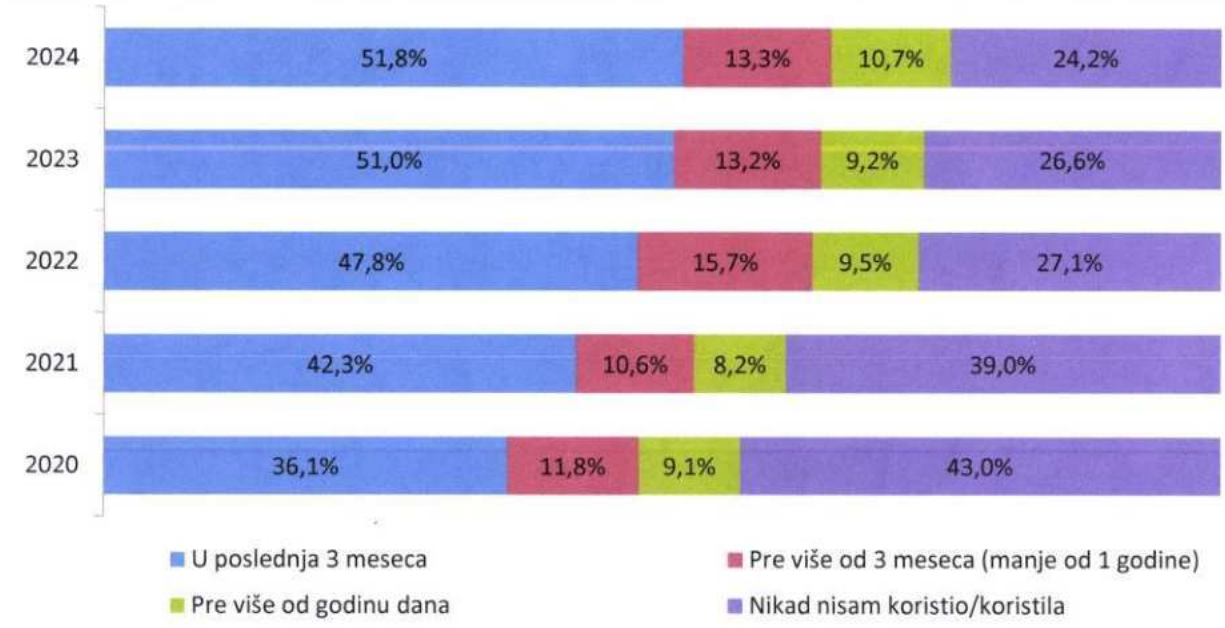

Izvor: Republički zavod za statistiku

Značajno povećanje broja pretplatnika fiksnog širokopojasnog pristupa tokom poslednjih godina, kao i činjenica da se fiksni širokopojasni pristup internetu može osetno razlikovati po brzini pristupa, imaju veliki uticaj na kvalitet i funkcionalnost pristupa internetu. Promene korisničkih navika, porast broja korisnika koji internet koriste kako bi pristupili videostriming servisima, kao i povećanje broja uređaja putem kojih se istovremeno pristupa internetu, rezultovali su i promenom strukture internet paketa, kao i povećanjem obima ostvarenog saobraćaja.

Kada je reč o fiksnom širokopojasnom pristupu internetu, internet paketi brzina 20 Mbps bili su najprodavaniji u 2024. godini, a za njih su pretplatnici izdvajali od 800 do 3.049 dinara.

Prosečan iznos računa za usluge fiksnog širokopojasnog pristupa internetu u 2024. godini je iznosio 1.571 dinara za fizička i 4.371 dinara za pravna lica. Poređenja radi, prosečan iznos računa u 2023. godini je iznosio 1.407 dinara za fizička i 3.931 dinara za pravna lica.

Podela fiksnog širokopojasnog pristupa prema brzinama i prikaz ovog indikatora pomaže u sagledavanju digitalne podele, tako da informacija o broju pretplatnika i brzinama kojima raspolažu doprinosi kreiranju i uvođenju ciljanih regulatornih mera za prevazilaženje digitalnog jaza. Prema raspoloživim podacima, primetan je trend sve veće potražnje za višim brzinama pristupa, pri čemu je najizraženiji trend rasta za brzinama iznad 100 Mbps. U odnosu na ukupan broj pretplatnika fiksnog širokopojasnog pristupa, udeo korisnika koji su koristili internet pakete brzina iznad 100 Mbps u 2024. godini iznosio je oko 55%. Taj trend se može objasniti kako ponudom operatora koji žele da iskoriste svoje VHCN (Very High Capacity Network) mreže, tako i rastućim trendom potražnje za uslugama (npr. OTT, onlajn video igrice i sl.) koje za svoje korišćenje zahtevaju sve veće brzine pristupa kao i bolje druge parametre kvaliteta koje omogućavaju VHCN mreže (kašnjenje, *jitter*, gubitak paketa).

Slika 8.11. Raspodela pretplatnika fiksnog širokopojasnog pristupa internetu, prema brzini

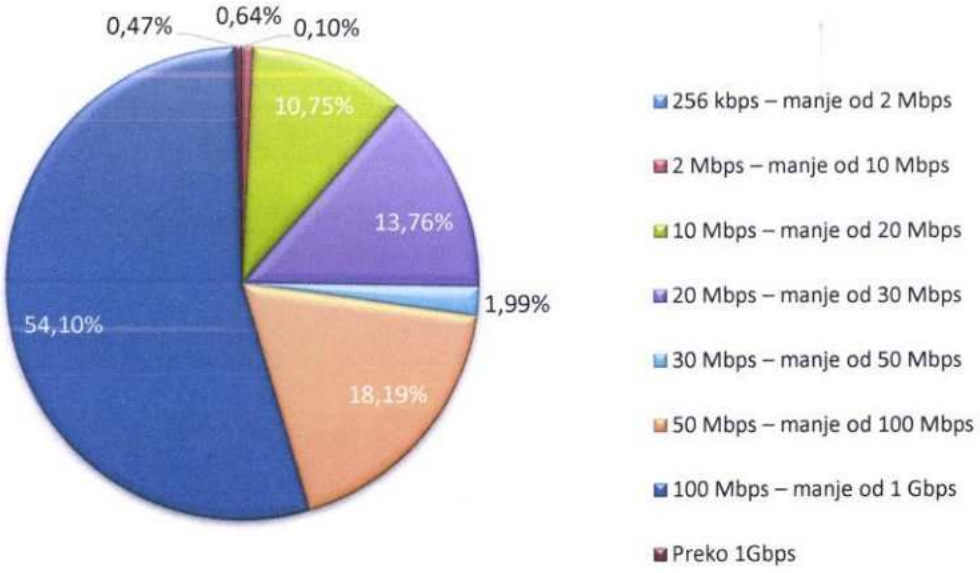

Izvor: RATEL

Raspodela pretplatnika prema brzini internet konekcije za preduzeća, koja je definisana ugovorom sa internet provajderom, prikazana je na Slici 8.12.

Slika 8.12. Raspodela pretplatnika fiksnog širokopojasnog pristupa internetu – pravna lica, prema brzini

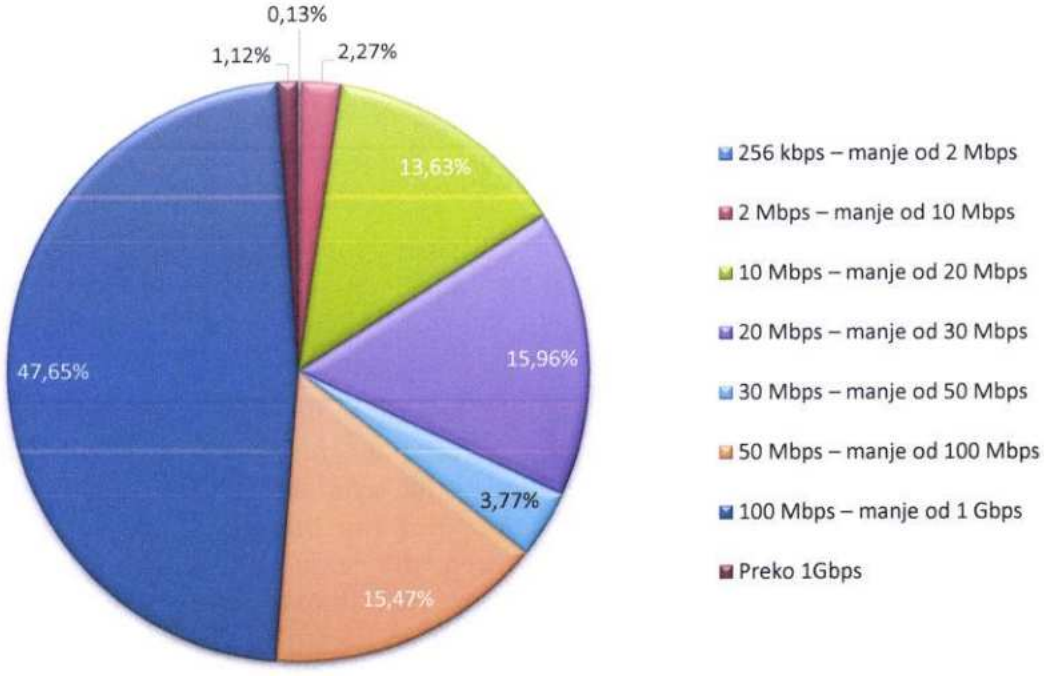

Izvor: RATEL

Od ukupnog broja preduzeća koja imaju internet priključak, čak 85% ima svoju internet stranicu. U domenu poslovanja preduzeća sve su prisutniji daljinski (*remote*) pristup

imejlu preduzeća, kome na taj način pristupa 82,9% zaposlenih, dok daljinski pristup dokumentima preduzeća (npr. fajlovi, tabele, prezentacije, grafikoni, fotografije) ima 63,2% zaposlenih, pri čemu 61,4% zaposlenih ima i daljinski pristup poslovnim aplikacijama, poput pristupa računovodstvu, prodaji, porudžbinama ili CRM-u. Procenat preduzeća koja održavaju on-line (*remote*) sastanke (npr. preko aplikacija Skype, Zoom, MsTeams, Webex) beleži rast iz godine u godinu i u 2024. godini iznosio je 43,2%.

Promena strukture paketa u korist paketa većih brzina, kao i povećanje broja uređaja pomoću kojih se u jednom domaćinstvu i preduzeću pristupa internetu, imala je za posledicu i veliki obim saobraćaja. Na osnovu raspoloživih podataka, procenjeno je da je ukupan saobraćaj ostvaren preko fiksnog širokopojasnog pristupa internetu u 2024. godini iznosio oko 4,29 EB. Prosečna iskorišćenost međunarodnih linkova za isporuku internet saobraćaja iznosila je približno 2,12 miliona Mb/s, dok je zakupljeni (*lit/equipped*) kapacitet međunarodnog internet linka procenjen na oko 8 miliona Mb/s.

Kada je reč o fiksnom širokopojasnom pristupu internetu, najveći operator u Republici Srbiji u 2024. godini je i dalje Telekom Srbija a.d., sa tržišnim učešćem od 56,46% u odnosu na ukupni broj pretplatnika. Pored operatora Telekom Srbija a.d, kao vodeći operatori izdvajaju se i SBB d.o.o., sa tržišnim učešćem od 27,01%, zatim Yettel d.o.o., Orion telekom d.o.o., Sat-Trakt d.o.o., Astra telekom d.o.o., Jotel d.o.o., BeotelNet-ISP d.o.o., Yunet International d.o.o. i Orion telekom tim d.o.o sa značajno manjim tržišnim učešćima u odnosu na Telekom Srbija a.d. i SBB d.o.o. Mereno brojem pretplatnika, ovih 10 operatora zajedno zauzimaju oko 97,1% tržišta širokopojasnog pristupa internetu u Republici Srbiji. Na slici 8.13. i 8.14. prikazana su tržišna učešća vodećih operatora fiksnog širokopojasnog pristupa internetu u 2024. godini, kada su pretplatnici fizička lica, odnosno pravna lica.

Slika 8.13. Tržišno učešće vodećih operatora fiksnog širokopojasnog pristupa internetu u 2024. godini – fizička lica

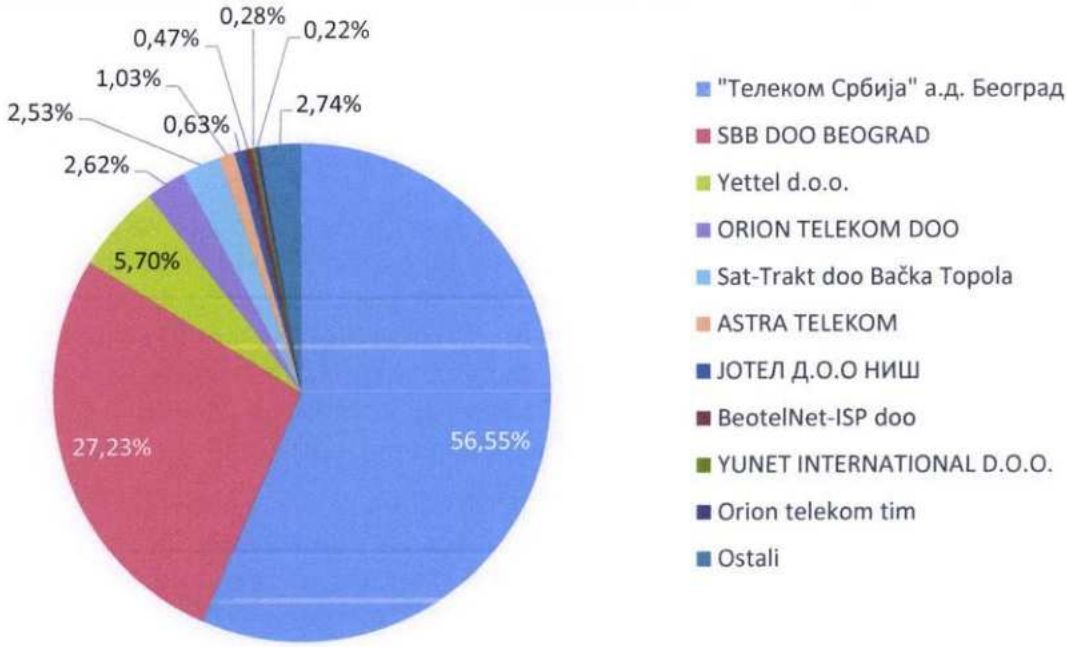

Izvor: RATEL

Slika 8.14. Tržišno učešće vodećih operatora fiksnog širokopojasnog pristupa internetu u 2024. godini – pravna lica

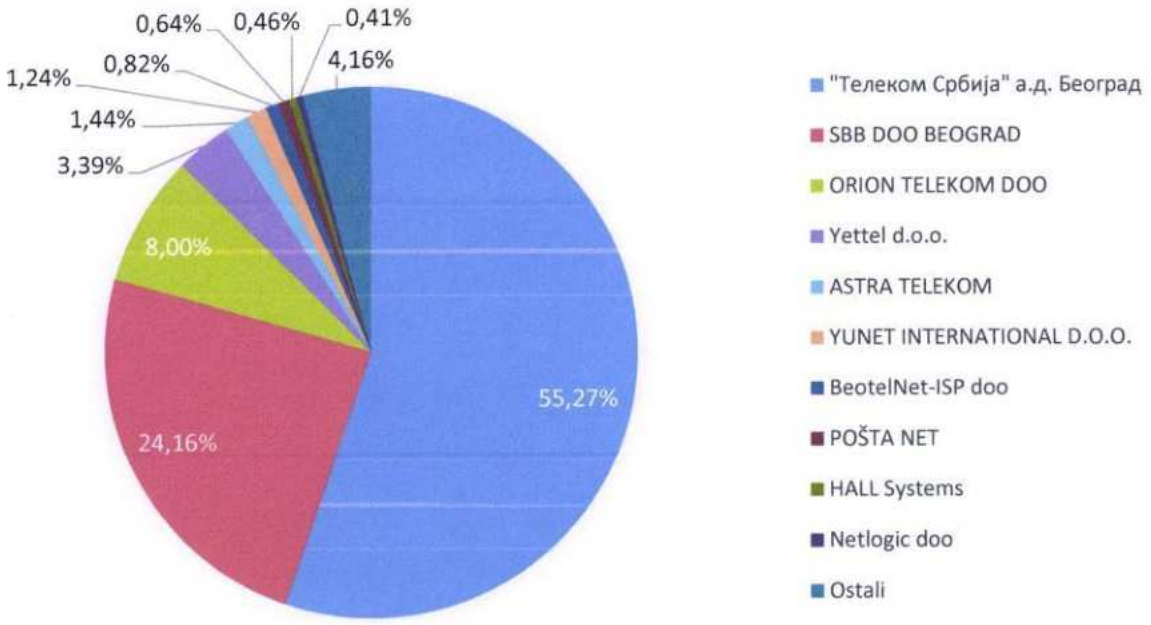

Izvor: RATEL

Podaci o penetraciji usluge pristupa internetu po domaćinstvu na nivou okruga

Okrug	Penetracija
Grad Beograd	122,18%
Južnobački okrug	109,94%
Južnobanatski okrug	96,75%
Zapadnobački okrug	74,82%
Sremski okrug	74,42%
Srednjobanatski okrug	74,18%
Raški okrug	72,93%
Nišavski okrug	72,06%
Pomoravski okrug	69,91%
Šumadijski okrug	69,40%
Kolubarski okrug	69,30%
Podunavski okrug	68,42%
Zlatiborski okrug	68,09%
Severnobački okrug	67,12%
Moravički okrug	66,33%
Braničevski okrug	66,31%
Mačvanski okrug	65,72%
Rasinski okrug	63,81%
Pčinjski okrug	60,08%
Severnobanatski okrug	56,01%
Jablanički okrug	54,56%
Toplički okrug	52,78%
Borski okrug	50,98%
Pirotski okrug	46,84%
Zaječarski okrug	46,63%

10 opština sa najvećom penetracijom usluge pristupa internetu

Opština	Penetracija
Čajetina	193,61%
Novi Sad	141,24%
Beograd	122,18%
Pančevo	108,24%
Opovo	99,02%
Vršac	96,69%
Užice	93,21%
Požarevac	91,37%
Alibunar	91,36%
Sombor	89,14%

Opštine sa penetracijom usluge pristupa internetu manjom od 20%

Opština	Penetracija
Bosilegrad	15,25%
Kučevo	14,01%
Crna Trava	10,71%

9. DISTRIBUCIJA MEDIJSKIH SADRŽAJA

U 2024. godini bilo je 38 registrovanih operatora elektronske komunikacione mreže koji su pružali usluge distribucije medijskih sadržaja preko kablovske distributivne mreže (koaksijalne, hibridne i optičke), mreže bakarnih parica, satelitske distributivne mreže i bežične mreže. Na tržištu od 2016. godine postoji nova usluga distribucije medijskih sadržaja - plaćena terestrijalna televizija, koja se emituje putem mreže zemaljskih predajnika u DVB-T2 standardu, a za njeno korišćenje su potrebni sobna antena i uređaj (*set-top box*). U 2024. godini ovu uslugu na tržištu Srbije pružao je operator Telekom Srbija a.d.

Ukupan broj pretplatnika usluge distribucije medijskih sadržaja je u 2024. godini iznosio 2,44 miliona i povećan je u odnosu na prethodnu godinu za 4,6%, najviše zahvaljujući porastu pretplatnika usluga distribucije medijskih sadržaja preko kablovske distributivne mreže i IPTV-a. Oko 1,77 miliona pretplatnika koristilo je uslugu distribucije medijskih sadržaja u okviru paketa usluga, i to najčešće sa uslugom širokopojasnog pristupa internetu i/ili sa uslugom fiksne telefonije.

Slika 9.1. Ukupan broj pretplatnika (u milionima)

Izvor: RATEL

Penetracija iznosi 36,92% u odnosu na ukupan broj stanovnika, odnosno 94,18% od ukupnog broja domaćinstava.

Slika 9.2. Penetracija u odnosu na broj domaćinstava (u %)

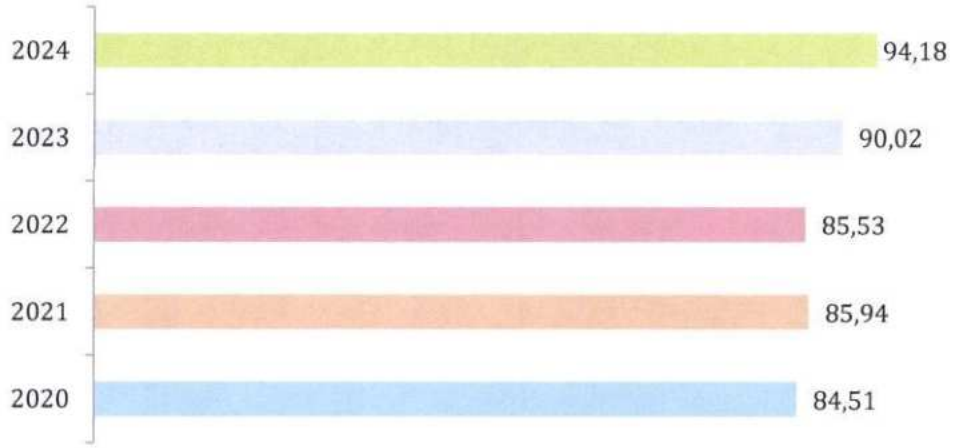

Izvor: RATEL

Najveći operator distribucije medijskih sadržaja u Republici Srbiji u 2024. godini je Telekom Srbija a.d, sa tržišnim učešćem od skoro 55% prema broju pretplatnika. Privredno društvo Serbia Broadband – Srpske kablovske mreže d.o.o. (SBB d.o.o.) zauzima skoro 38% tržišnog učešća u 2024. godini. Pored Telekom Srbija a.d. i SBB d.o.o, mogu se izdvojiti i privredna društva Yettel d.o.o. i Sat - Trakt d.o.o. Mereno brojem pretplatnika, ovi operatori zajedno zauzimaju skoro 98% tržišta distribucije medijskih sadržaja.

Slika 9.3. Tržišno učešće vodećih operatora u 2024. godini

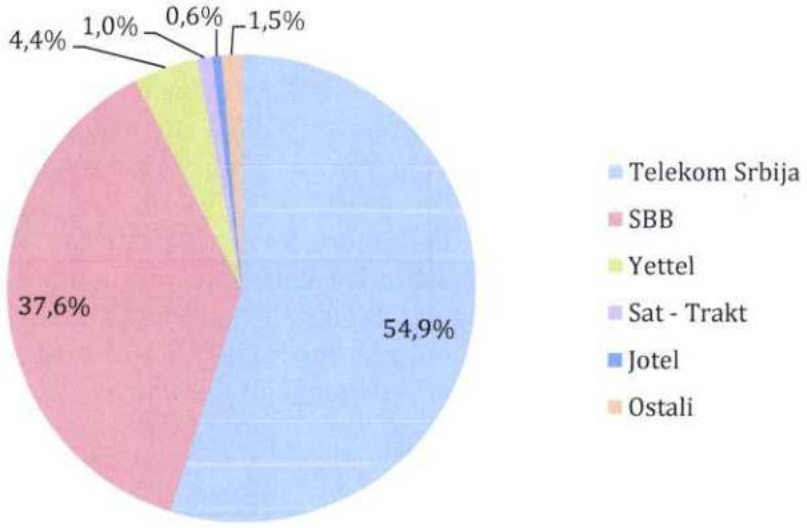

Izvor: RATEL

Najzastupljeniji način distribucije medijskih sadržaja u 2024. godini je i dalje distribucija preko kablovsko distributivnih sistema (KDS), koja ima oko 1,20 miliona pretplatnika i beleži rast od oko 6,9% u odnosu na prethodnu godinu. Broj IPTV pretplatnika je povećan za skoro 6% u odnosu na prethodnu godinu, dok je broj DTH pretplatnika preko

satelitske mreže u padu za 5,7%. Broj pretplatnika distribucije medijskih sadržaja preko bežične mreže je u blagom porastu i u 2024. godini iznosi oko 20 hiljada, a sličan trend rasta ima i broj pretplatnika distribucije preko interneta i iznosi oko 89 hiljada.

Slika 9.4. Broj pretplatnika najzastupljenijih načina distribucije medijskih sadržaja (u hiljadama)

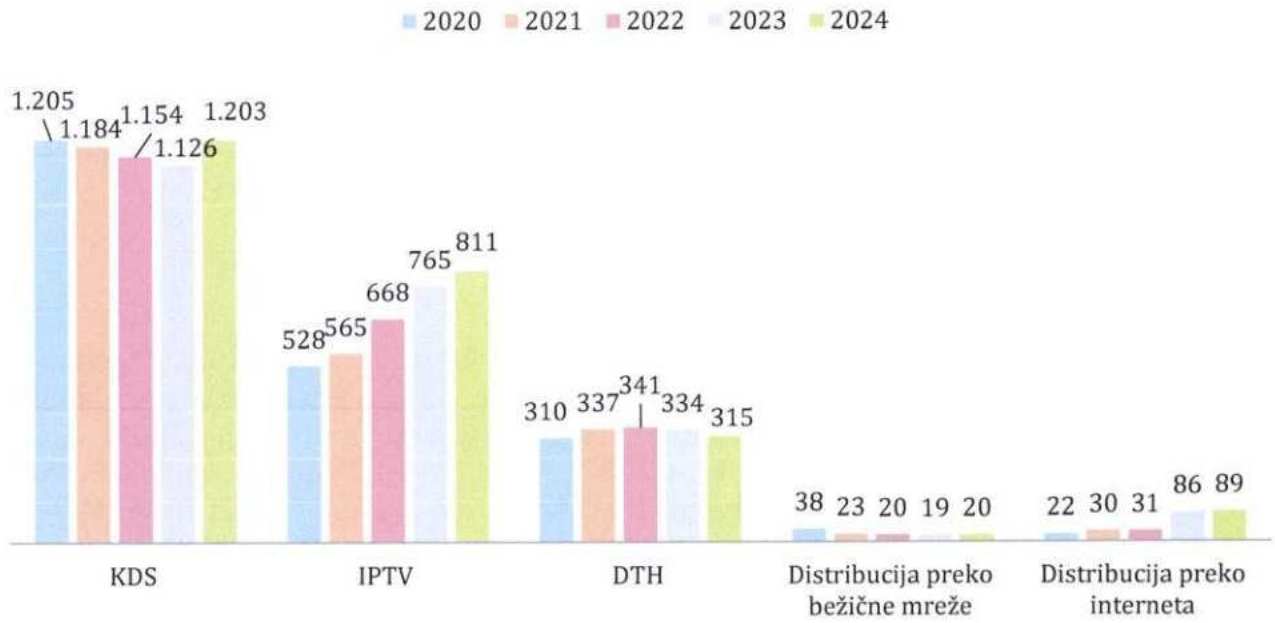

Izvor: RATEL

Procentualna raspodela pretplatnika prema vrsti distribucije se kod najzastupljenijih načina distribucije nije značajnije promenila u 2024. godini. Učešća najzastupljenijih načina pružanja usluge, odnosno kablovsko distributivnih sistema i IPTV-a su u blagom porastu, dok su, u odnosu na prethodnu godinu, pretplatnici DTH smanjili svoje učešće sa 14,4% na 12,9%. Plaćena terestrijalna televizija, koja kao usluga distribucije postoji na posmatranom tržištu od 2016. godine, ima više od 7 hiljada pretplatnika u 2024. godini.

U 2024. godini medijski sadržaj u digitalnom formatu prati čak 98% ukupnog broja korisnika KDS, što znači da su se preference korisnika promenile i da je digitalizacija kablovskih mreža u punom zamahu. Digitalna kablovska distribucija omogućava korisnicima gledanje sadržaja u visokoj rezoluciji (HD), kao i brojne dodatne usluge, a prelazak sa analogne na digitalnu distribuciju podstiču i operatori različitim promotivnim akcijama.

Slika 9.5. Raspodela KDS pretplatnika

Izvor: RATEL

U 2024. godini, prosečna cena mesečne pretplate za osnovni paket analogne KDS iznosila je 1.121 dinar, a za digitalnu KDS 1.864 dinara. Prosečna pretplata za osnovni paket IPTV beleži rast u odnosu na prethodnu godinu, i iznosi 1.874 dinara, takođe, prosečna mesečna pretplata za DTH beleži rast u odnosu na prethodnu godinu, i iznosi 1.153 dinara.

Slika 9.6. Prosečna cena mesečne pretplate za osnovni paket najzastupljenijih načina distribucije (u RSD)

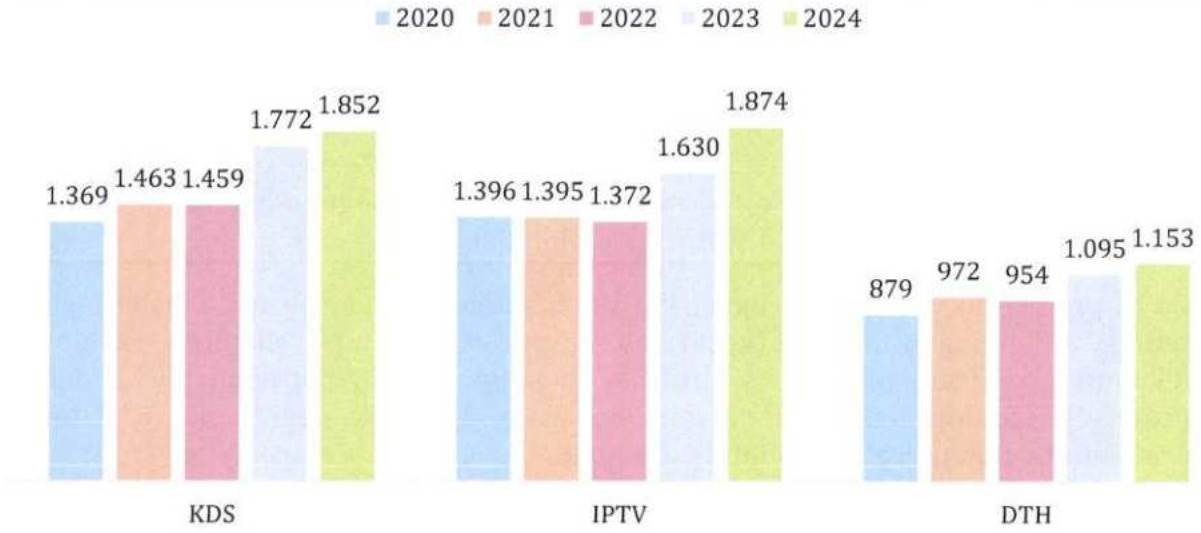

Izvor: RATEL

Prosečni broj TV programa u osnovnom paketu u 2024. godini, za različite načine distribucije, kreće se od 41 kod analogne KDS do 350 kod IPTV. I dalje postoji velika disproporcija u broju programa u osnovnom paketu analogne i digitalne KDS, što je jedan od načina na koji operatori stimulišu pretplatnike da pređu na digitalnu distribuciju medijskih sadržaja.

Slika 9.7. Prosečni broj televizijskih programa u osnovnom paketu najzastupljenijih načina distribucije

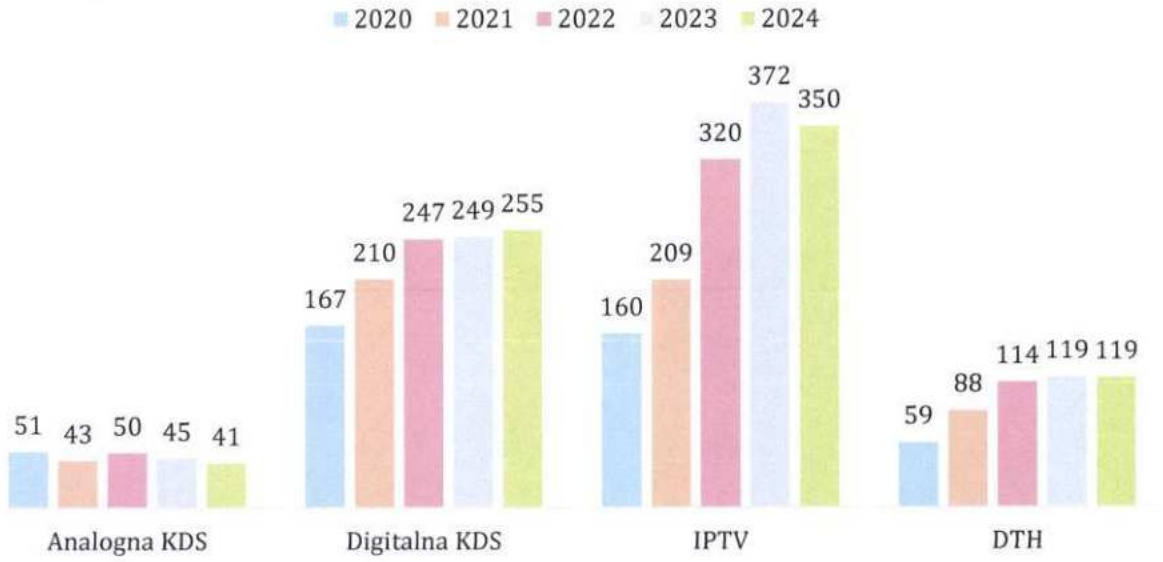

Izvor: RATEL

Pored programa u osnovnom paketu koji su uključeni u mesečnu pretplatu, pretplatnicima su na raspolaganju i dodatni, obično tematski, programski kanali koji se dodatno plaćaju. Ovi programski paketi, pored programa iz osnovne ponude uključenih u pretplatu, sadrže i dodatne obrazovne, sportske, filmske programe, kao i dodatne HD programe, a prema raspoloživim podacima u 2024. godini pratilo ih je više od 894 hiljade pretplatnika.

Pored dodatnih kanala, dodatne usluge koje su na raspolaganju pretplatnicima digitalne KDS i IPTV pretplatnicima uključuju VoD (video na zahtev), vraćanje programa unazad, snimanje sadržaja, interaktivni TV vodič, roditeljsku zaštitu, gledanje sadržaja na mobilnim uređajima i drugo. Prema raspoloživim podacima u 2024. godini, od ukupnog broja pretplatnika 1,9 miliona pretplatnika je koristilo dodatne usluge i realizovalo više od 2 milijarde zahteva za neku od dodatnih usluga (nešto više od 1000 zahteva godišnje po pretplatniku), od čega preko 60 miliona zahteva za uslugu video na zahtev (VoD), odnosno više od 30 zahteva godišnje po pretplatniku.

Da bi pretplatnik distribucije medijskih sadržaja bio u mogućnosti da gleda medijski sadržaj u digitalnom formatu (nezavisno od mreže na koju je priključen - kablovske, telefonske, bežične) na više TV uređaja, za svaki od njih potreban mu je dodatni prijemnik (set-top box) koji se dodatno plaća. U 2024. godini oko 617 hiljada pretplatnika zakupljivalo je dodatni prijemnik.

Pored usluge distribucije, određeni TV sadržaj je moguće pratiti i na mobilnim uređajima korišćenjem različitih aplikacija, bez priključivanja na distributivnu mrežu i bez zasnivanja pretplatničkog ugovora sa operatorom. Korisnik aplikacije nema obavezu plaćanja mesečne pretplate, već se aplikacija obično aktivira slanjem SMS poruke koja se naplaćuje po unapred utvrđenoj ceni i koja zapravo predstavlja naknadu za korišćenje aplikacije u određenom, obično kraćem, vremenskom periodu.

Podaci o penetraciji usluge distribucije medijskih sadržaja (DMS) po domaćinstvu na nivou okruga

Okrug	Penetracija (%)
Grad Beograd	131,79
Južnobački okrug	109,21
Sremski okrug	95,41
Šumadijski okrug	94,99
Raški okrug	94,05
Nišavski okrug	92,13
Kolubarski okrug	91,63
Braničevski okrug	89,60
Mačvanski okrug	89,53
Južnobanatski okrug	87,08
Zlatiborski okrug	86,49
Srednjobanatska oblast	85,84
Zapadnobački okrug	85,72
Podunavski okrug	85,54
Moravički okrug	85,30
Rasinski okrug	84,31
Pomoravski okrug	81,15
Severnobački okrug	69,89
Pirotski okrug	69,74
Pčinjski okrug	69,10
Zaječarski okrug	66,68
Jablanički okrug	64,08
Borski okrug	63,71
Toplički okrug	60,54
Severnobanatski okrug	51,30

Opštine sa penetracijom usluge DMS većom od 100%

Opština	Penetracija (%)
Čajetina	253,78
Novi Sad	137,39
Vrnjačka Banja	133,03
Beograd	131,79
Požarevac	113,61
Niš	109,44
Kragujevac	108,11
Raška	107,60
Veliko Gradište	107,31
Užice	106,74
Sombor	106,00
Stara Pazova	105,27
Valjevo	104,59
Šabac	104,20
Pančevo	103,93
Kruševac	101,40
Beočin	100,87
Irig	100,80
Inđija	100,09

Opštine sa penetracijom usluga DMS ispod 20%

Opština	Penetracija (%)
Bosilegrad	18,56
Crna Trava	17,76
Senta	16,91

10. PAKETI USLUGA

Paket usluga predstavlja komercijalnu ponudu dve ili više usluga po jedinstvenoj ceni koja je niža od zbira pojedinačnih cena ovih usluga. Na tržištu elektronskih komunikacija paketi usluga nastaju kao posledica horizontalne integracije koja operatorima elektronske komunikacione mreže omogućava da korišćenjem iste mreže pružaju više različitih usluga na maloprodajnom tržištu (horizontalno integrisani operatori), i to fiksnu telefoniju, fiksni širokopojasni pristup internetu, distribuciju medijskih sadržaja, mobilnu telefoniju i mobilni širokopojasni pristup internetu. Na taj način, operatori su u mogućnosti da ostvare određene uštede u troškovima i privuku nove pretplatnike, bez obzira na to da li za pružanje maloprodajnih usluga koriste sopstvenu mrežu ili mrežu drugog operatora. Vezivanje usluga u pakete omogućava i da dva ili više operatora nastupe zajednički na tržištu, nudeći paket sa uslugama koje nemaju u sopstvenoj ponudi kao samostalne usluge.

Prodaja paketa usluga beleži konstantan rast u poslednjih nekoliko godina, zahvaljujući pogodnostima koje krajnji korisnici imaju, a koje se ogledaju pre svega u nižim cenama, kao i u jednostavnijim procedurama za kupovinu i plaćanje više usluga jedinstvenom prijavom i putem jedinstvenog računa.

U Republici Srbiji, pored paketa sa 2 ili 3 usluge koji se sastoje od različitih kombinacija usluga fiksne telefonije, širokopojasnog pristupa internetu i distribucije medijskih sadržaja, postoje i paketi sa 4 usluge koji sadrže i mobilnu telefoniju, dok na nivou EU postoje i paketi koji sadrže 5 usluga, odnosno paketi u koje je uključena i usluga mobilnog širokopojasnog pristupa internetu, koja se prodaje odvojeno od govorne usluge preko mobilne mreže.

Prema raspoloživim podacima, pakete usluga na tržištu Republike Srbije nudi 29 operatora, pri čemu 11 operatora nudi pakete sa 3 usluge, dok pakete sa 4 usluge nudi jedan operator. Ukupan broj pretplatnika paketa usluga u 2024. godini je oko 1,89 miliona i beleži rast od oko 3% u odnosu na prethodnu godinu. Rast od 4% zabeležio je broj pretplatnika paketa sa 3 usluge, takođe broj pretplatnika paketa sa 2 usluge zabeležio rast od 3% u odnosu na 2023. godinu. Broj pretplatnika paketa usluga sa 4 usluge beleži pad od 2% u 2024. godini.

Slika 10.1. Broj pretplatnika paketa usluga (u hiljadama)

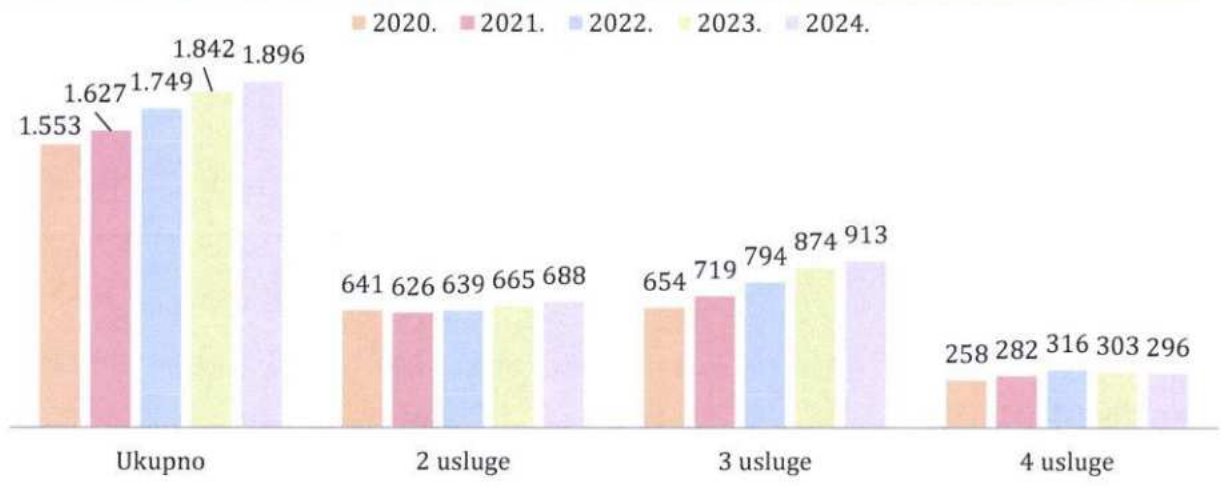

Izvor: RATEL

U 2024. godini, penetracija paketa usluga prema broju domaćinstava iznosi oko 73,2%.

Slika 10.2. Penetracija paketa usluga prema broju domaćinstava (%)

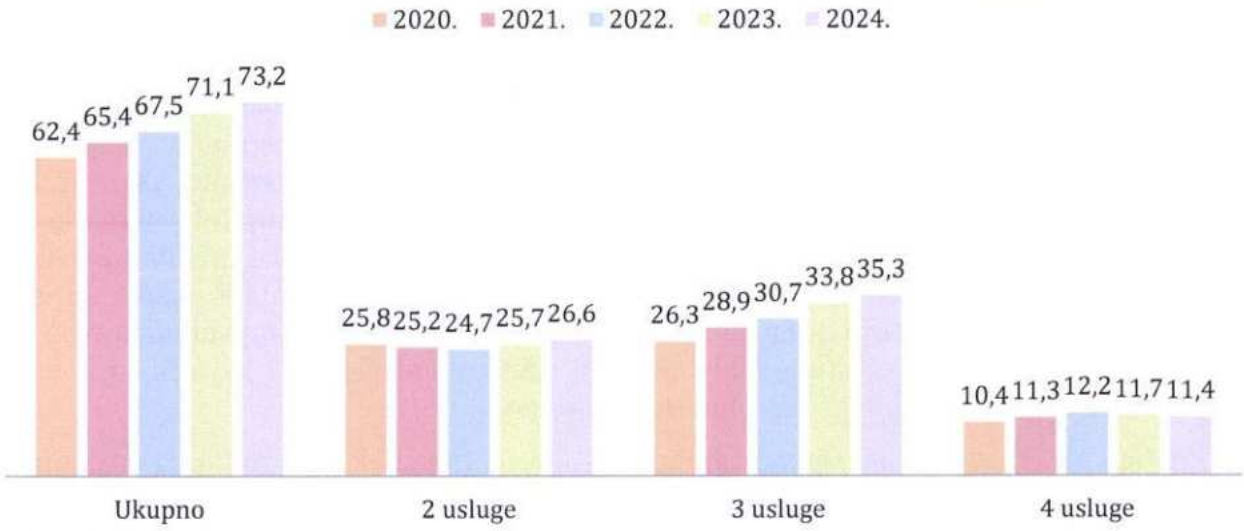

Izvor: RATEL

Najveći broj pretplatnika paketa sa 2 usluge koristio je paket koji sadrži širokopojasni pristup internetu i distribuciju medijskih sadržaja. Na Slici 10.3. na kojoj je prikazan broj pretplatnika paketa sa 2 usluge po vrstama sadržanih usluga, može se primetiti da u 2024. godini raste broj pretplatnika paketa koji uključuje širokopojasni pristup internetu i distribuciju medijskih sadržaja (4%), dok pad beleži broj pretplatnika paketa koji uključuje fiksnu telefoniju i distribuciju medijskih sadržaja (14%). Paket usluga koji uključuje širokopojasni pristup internetu i fiksnu telefoniju je u porastu (8%), a od ove godine na tržištu postoji novi paket usluga koji sadrži širokopojasni pristup internetu i mobilnu telefoniju i ima 1.048 pretplatnika.

Slika 10.3. Broj pretplatnika paketa sa 2 usluge (u hiljadama)

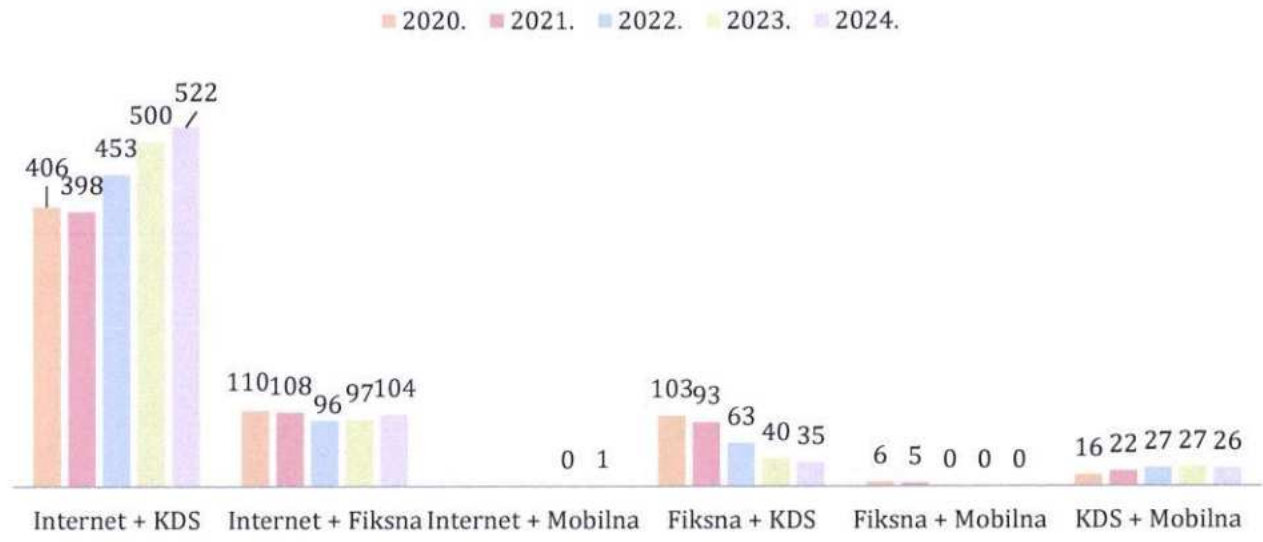

Izvor: RATEL

Najprodavaniji paket sa 3 usluge je paket koji sadrži širokopojasni pristup internetu, fiksnu telefoniju i distribuciju medijskih sadržaja, koji beleži rast broja pretplatnika od

4%. Paket koji sadrži širokopojasni pristup internetu, fiksnu telefoniju i mobilnu telefoniju beleži pad od 23%. Takođe paket koji sadrži fiksnu telefoniju, distribuciju medijskih sadržaja i mobilnu telefoniju, i postoji od 2016. godine na tržištu, beleži pad i u 2024. godini, a iznosi oko 4 hiljade. Od 2022. godine na tržištu je prisutan i paket koji sadrži širokopojasni pristup internetu, distribuciju medijskih sadržaja i mobilnu telefoniju, koji beleži višestruki rast i ima skoro 12.000 korisnika u 2024. godini.

Slika 10.4. Broj pretplatnika paketa sa 3 usluge (u hiljadama)

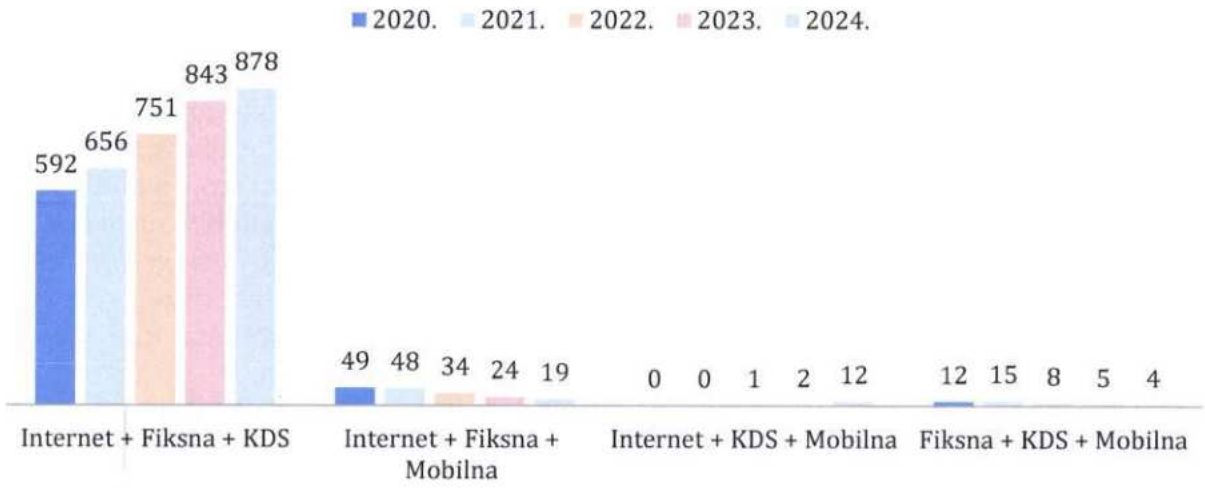

Izvor: RATEL

U poređenju sa prethodnom godinom, broj pretplatnika koji kupuju uslugu širokopojasnog pristupa internetu, distribucije medijskih sadržaja i fiksne telefonije u paketu je zabeležio značajan rast, dok se u slučaju mobilne telefonije situacija nije znatno promenila. Najprodavanija usluga u okviru paketa je i dalje usluga širokopojasnog pristupa internetu, koju je na ovaj način koristilo preko 1,83 miliona pretplatnika u 2024. godini. Sledi usluga distribucije medijskih sadržaja, koju je u paketu koristilo više od polovine ukupnog broja njenih pretplatnika (oko 1,77 miliona), dok je najmanje zastupljena usluga mobilne telefonije.

Slika 10.5. Raspodela usluga prema broju pretplatnika koji ih kupuju samostalno i u paketu u 2024. godini

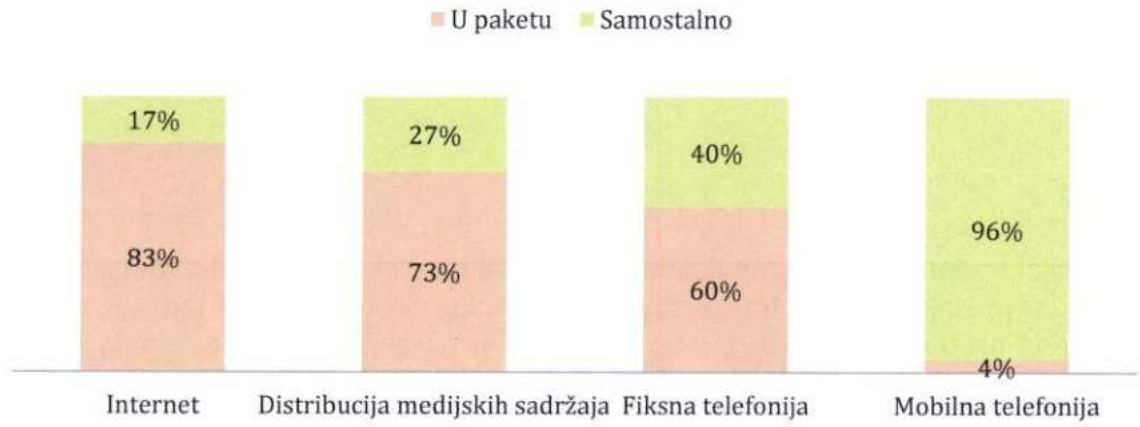

Izvor: RATEL

U najvećem broju slučajeva, pretplatnici kupuju uslugu širokopojasnog pristupa internetu kod istog operatora kod koga već koriste uslugu distribucije medijskih sadržaja ili uslugu fiksne telefonije. Iz tog razloga, usluga širokopojasnog pristupa internetu se najčešće kupuje u paketu, jer na taj način pretplatnici ostvaruju niže cene usluga i pojednostavljuju procedure prijavljivanja i plaćanja računa (npr. umesto više pretplatničkih ugovora za svaku uslugu koju kupuju samostalno, sa operatorom zaključuju samo jedan ugovor za paket, umesto više odvojenih računa koji plaćaju za svaku samostalnu uslugu dobijaju samo jedan račun za paket, itd).

U okviru najprodavanijih paketa sa dve i tri usluge u 2024. godini, koji sadrže uslugu širokopojasnog pristupa internetu, čak 47% pretplatnika se opredelilo za internet brzine od više od 100 Mbps. U okviru paketa koji sadrži uslugu širokopojasnog pristupa internetu i uslugu distribucije medijskih sadržaja oko 83% pretplatnika se odlučilo za navedenu brzinu, dok se oko 47% pretplatnika u okviru paketa koji sadrži uslugu širokopojasnog pristupa internetu i uslugu fiksne telefonije opredelilo za nešto nižu brzinu interneta (od 2 Mbps do manje od 30 Mbps). Kod paketa sa tri usluge, koji sadrže uslugu širokopojasnog pristupa internetu, uslugu distribucije medijskih sadržaja i uslugu fiksne telefonije skoro 38% pretplatnika koristi brzinu interneta od 2 Mbps do manje od 30 Mbps.

Slika 10.6. Pretplatnici po brzinama interneta najprodavanijih paketa usluga u 2024. godini

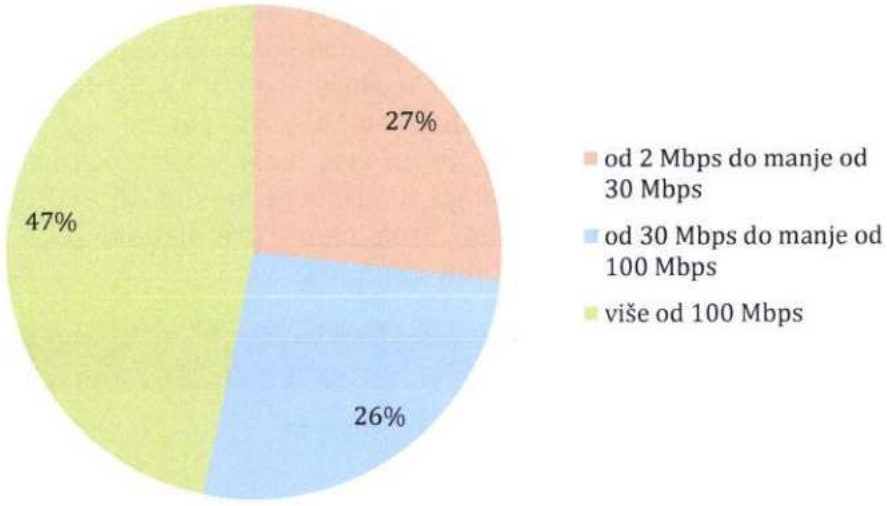

Najveći broj operatora na tržištu nastupa samostalno i u okviru paketa nudi usluge koje već pruža pretplatnicima. Na teritoriji Republike Srbije postoje određeni oblici zajedničkog nastupa na tržištu u cilju nuđenja usluga koje operatori nemaju u svojoj ponudi, ali oni podrazumevaju odvojene pretplatničke ugovore i odvojene račune za krajnje korisnike, pa se ne mogu smatrati paketima usluga. Učešća operatora merena brojem pretplatnika paketa prikazana su na Slici 10.7.

Slika 10.7. Učešća operatora merena brojem pretplatnika paketa usluga u 2024. godini

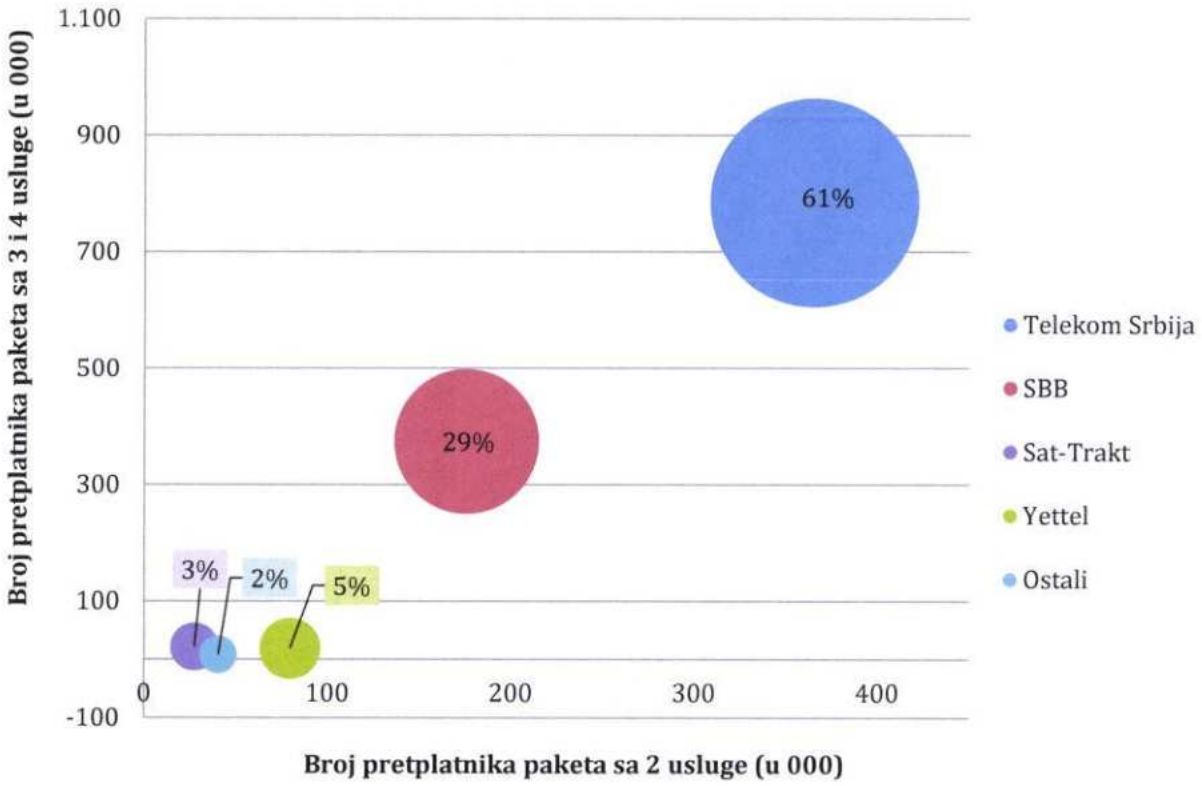

Izvor: RATEL

Mesečne pretplate za najprodavanije pakete u 2024. godini kretale su se u rasponu od 1.540 dinara za najjeftiniji paket do 6.999 dinara za najskuplji paket, u zavisnosti od operatora i sadržaja paketa. U poređenju sa prethodnom godinom pretplate paketa koji obuhvataju tri i više usluga su zabeležile rast za više od 30%. Operatori često nude pakete usluga po promotivnim cenama koje su znatno niže od redovnih, u određenom vremenskom periodu i uz ugovornu obavezu od 12 ili 24 meseca. Mesečne pretplate se razlikuju u zavisnosti od programskih paketa (osnovni paket kanala, dodatne usluge, dodatni medijski sadržaj), brzine interneta, broja besplatnih minuta u fiksnoj telefoniji kao i paketa mobilne telefonije uključenog u paket usluga. Prosečni iznosi mesečne pretplate najprodavanijih paketa usluga koji se nude na tržištu Republike Srbije prikazani su na Slici 10.8.

Slika 10.8. Prosečni iznosi mesečne pretplate za najprodavanije pakete usluga (u RSD)

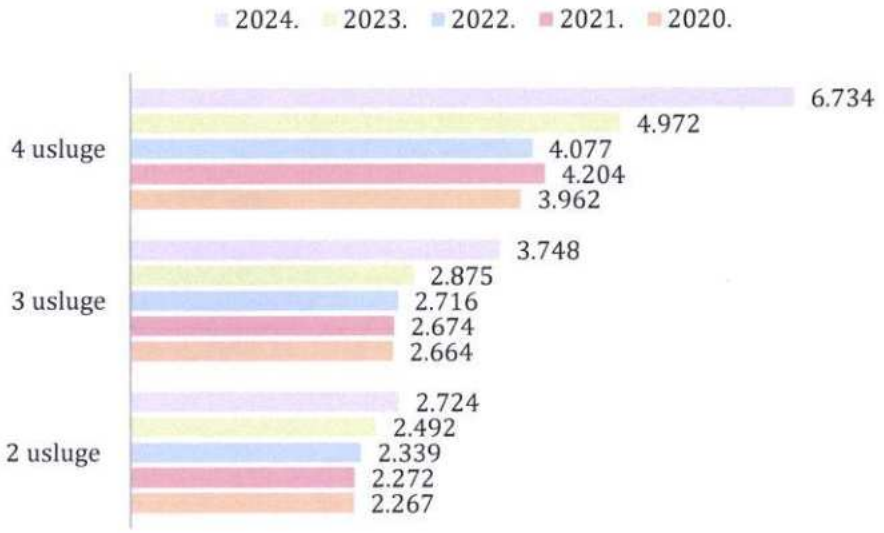

Izvor: RATEL

11. USLUGE SA DODATOM VREDNOŠĆU I USLUGE PRENOSA PORUKA

Zakonom o elektronskim komunikacijama i Pravilnikom o opštim uslovima za obavljanje delatnosti elektronskih komunikacija („Službeni glasnik RS" broj 38/11) stvorene su administrativne mogućnosti da se priređivači usluga sa dodatom vrednošću i usluge prenosa poruka upišu u registar operatora, koji na osnovu zakonskih ovlašćenja vodi i ažurira Regulatorno telo za elektronske komunikacije i poštanske usluge (Regulator).

U 2024. godini u registru operatora javnih komunikacionih mreža i usluga, za pružanje usluga sa dodatom vrednošću bio je registrovano 34 operatora, od čega je većina njih registrovana i za uslugu prenosa poruka. Ovi operatori svoje usluge pružaju preko operatora fiksnih i mobilnih mreža, tako što korisnici ovih mreža pristupaju uslugama operatora sa dodatom vrednošću preko javne numeracije (090Xabcdef i 0780abcdef) za prenos glasa sa dodatom vrednošću i interne numeracije mobilnih operatora za prenos poruka (SMS, MMS) sa dodatom vrednošću.

Usluge sa dodatom vrednošću i usluge prenosa poruka koje su pružali operatori, prema nameni, možemo podeliti na usluge glasanja telefonom, poslove marketinga, zabavni sadržaj, sadržaj za decu, humanitarnu pomoć, sadržaj za odrasle, igre na sreću, prenos SMS obaveštenja, *bulk* poruke koje se šalju u marketinške svrhe, plaćanje robe i usluga i ostalo.

Godišnji prihodi za period od 2021. do 2024. godine od navedenih usluga prikazani su na Slici 11.1. Pružanjem usluga proteklih godina ostvaruju se ukupni prihodi od 1,111 do 1,619 milijardi dinara godišnje. U 2024. godini, prema podacima dostavljenim Regulatoru, prihod na ovom tržištu je iznosio oko 1,502 milijardi dinara, što znači da su prihodi operatora veći za oko 26% u odnosu na prošlu godinu. Treba napomenuti da deo prihoda po osnovu korišćenja mrežnih resursa, obračuna saobraćaja i naplate ostvaruju mrežni operatori na osnovu komercijalnih ugovora između mrežnih operatora i operatora usluga sa dodatom vrednošću i usluga prenosa poruka.

Slika 11.1. Godišnji prihod za period od 2021. do 2024. godine

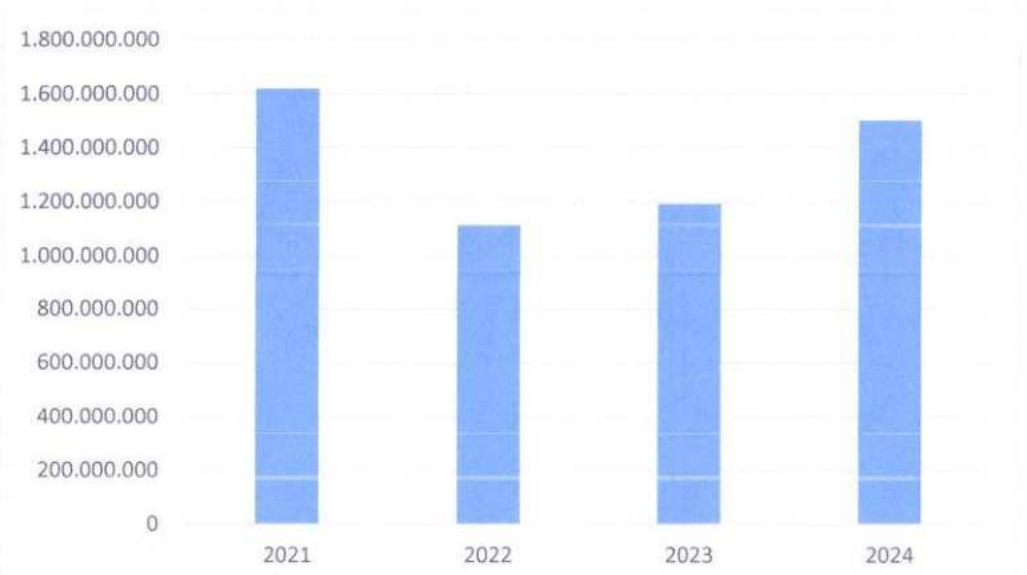

Prema raspoloživim podacima koje su operatori dostavili Regulatoru, tri operatora sa najvećim prihodom od pružanja usluga sa dodatom vrednošću i usluga prenosa poruka u 2024. godini su: JKP Parking servis Novi Sad, COMTRADE i NTH Media, koji zajedno zauzimaju 45% tržišta usluga sa dodatom vrednošću.

Slika 11.2. Tržišno učešće operatora usluga sa dodatom vrednošću i usluga prenosa poruka prema prihodima koje ostvaruju od ovih usluga

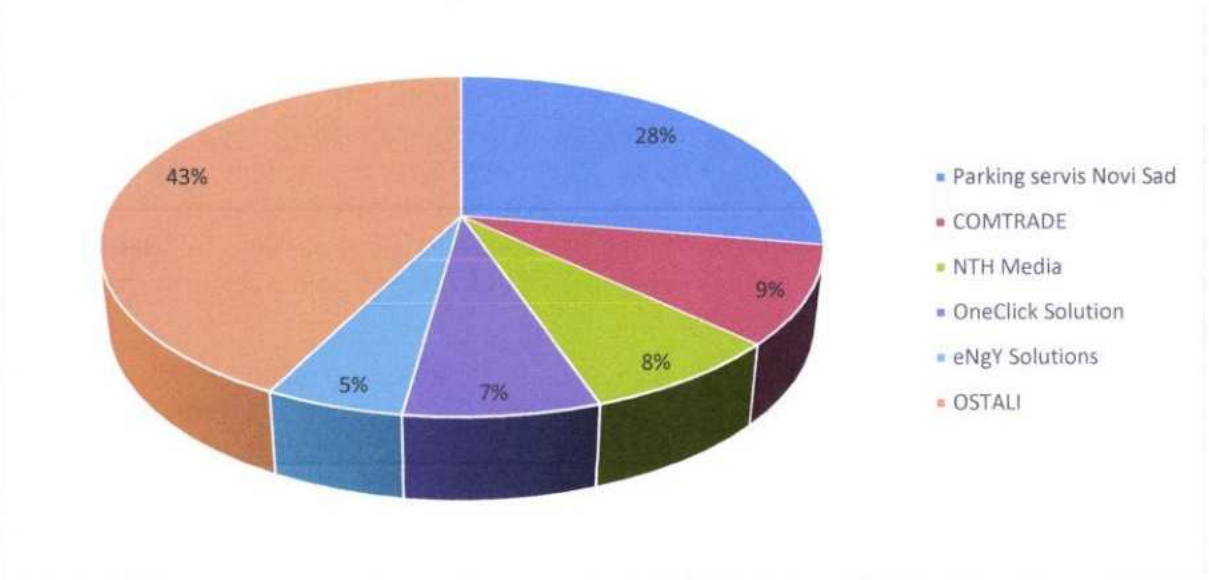

Tržište usluga sa dodatom vrednošću funkcioniše u uslovima potpune konkurencije. Na Slici 11.2. je prikazano tržišno učešće operatora usluga sa dodatom vrednošću prema prihodima koje ostvaruju od ovih usluga, pri čemu ponovo treba napomenuti da se ti prihodi dele sa mrežnim operatorima i klijentima koji kreiraju sadržaje.

Od ukupnih prihoda koje su operatori ostvarili u 2024. godini, oko 94 % čine prihodi od usluga prenosa poruka (SMS, MMS) i prenosa poruka sa dodatom vrednošću, a ostatak od usluga prenosa glasa sa dodatom vrednošću. Tehnološke mogućnosti koje omogućavaju lakšu i bolju obradu podataka u slučaju SMS, MMS servisa, kao i rast tržišta direktnog elektronskog marketinga, elektronskog i mobilnog plaćanja u prethodnom periodu doveli su do značajnog povećanja prihoda od prenosa poruka i prenosa poruka sa dodatom vrednošću i do istovremenog pada prihoda od usluga prenosa glasa sa dodatom vrednošću, ali se poslednjih godina raspodela prihoda ustalila. Takođe, treba naglasiti da masovno korišćenje *smartphone* uređaja dovodi do pada interesovanja korisnika za uslugama sa dodatom vrednošću koje se realizuju prenosom glasa ili SMS porukama, što se, pre svega, odražava na govornu uslugu sa dodatom vrednošću.

Slika 11.3. Tržišno učešće po tipu usluge sa dodatom vrednošću prema prihodima 2021, 2022. i 2023. i 2024. godini

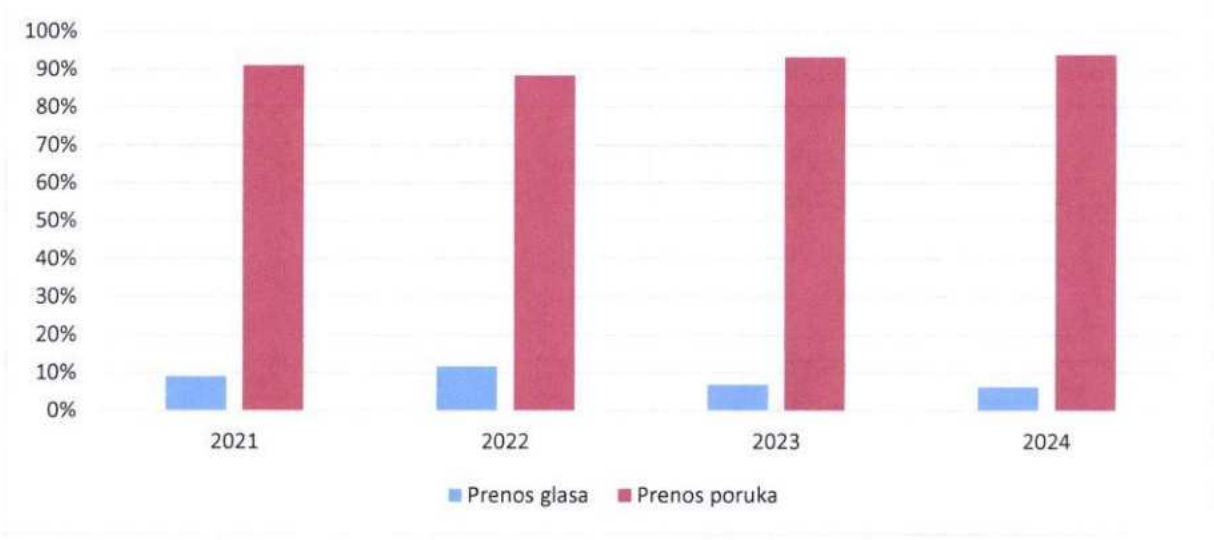

Za potrebe pružanja usluga prenosa glasa sa dodatom vrednošću, operatori su raspolagali sa 280 brojeva, što je za 60 manje nego prošle godine.

Usluge prenosa glasa sa dodatom vrednošću u 2024. godini su realizovane u obimu od oko 1,272 miliona minuta, a učešće prema nameni je prikazano na Slici 11.4.

Slika 11.4. Učešće realizovanih minuta prema nameni za uslugu prenosa glasa sa dodatom vrednošću u 2024. godini

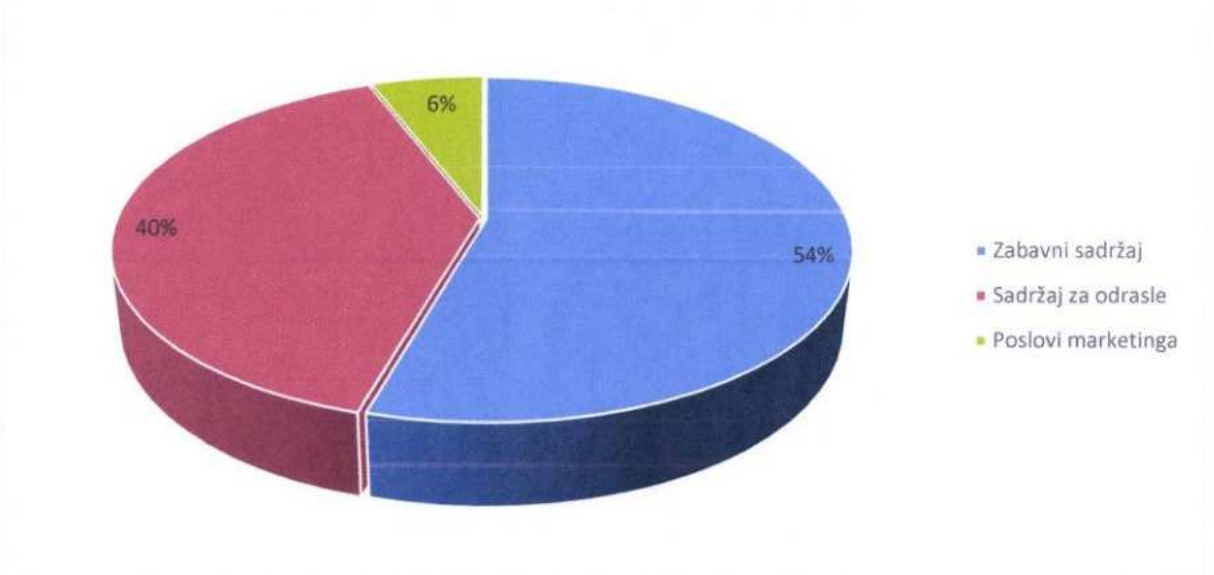

U 2024. usluge prenosa poruka (*bulk* poruke) i prenosa poruka sa dodatom vrednošću su realizovane u obimu od 1,059 milijardi poruka, od čega 95% čini prenos poruka (*bulk* poruke), a 5% prenos poruka sa dodatom vrednošću.

Učešće realizovanih poruka sa dodatom vrednošću prema nameni prikazano je na Slici 11.5.

Sa slike se vidi da 41% poruka pripada kategoriji *Parking servis*, dok je 33% poruka iz kategorije *Ostalo*. Veliki procenat poruka iz ove kategorije je posledica činjenice da jedan broj pružalaca usluga u statistikama svojih platformi ne kategorišu uslugu po nameni, već ih sve svrstava u kategoriju *Ostalo*.

Učešće realizovanih poruka (*bulk* poruke) prema nameni je prikazano na Slici 11.6. Broj *bulk* poruka po kategorijama je na nivou prošlogodišnjeg, a porast je zabeležen samo u kategoriji *e-banking*, za oko 4%.

Slika 11.5. Učešće realizovanih poruka prema nameni za uslugu prenosa poruka sa dodatom vrednošću u 2024. godini

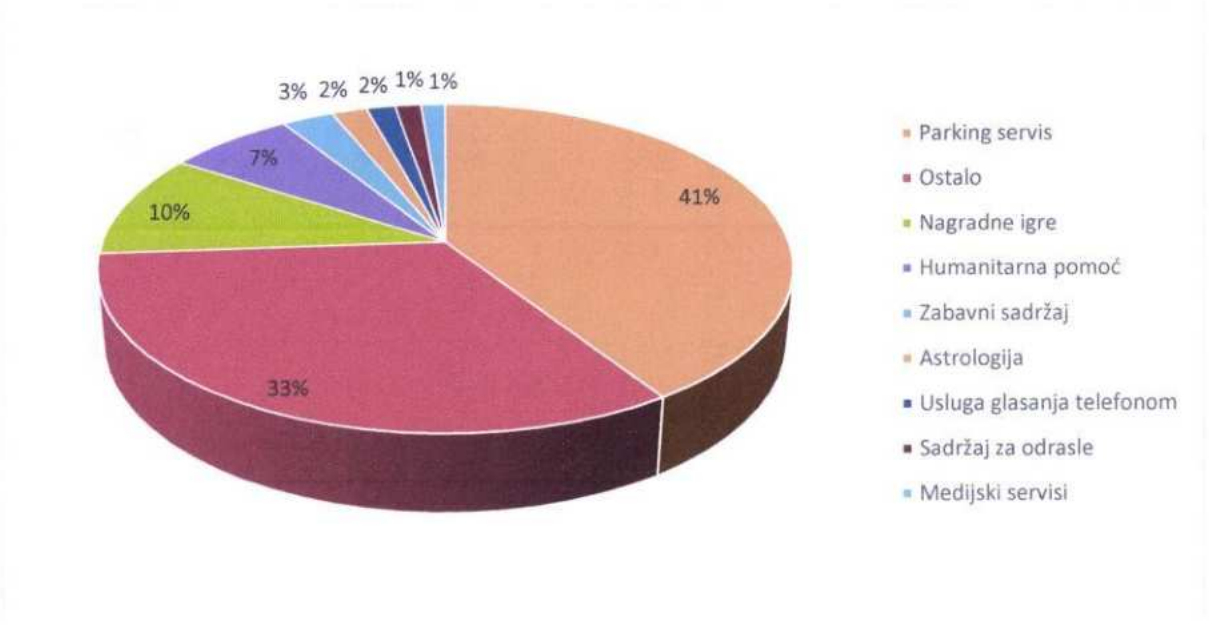

Slika 11.6. Učešće realizovanih poruka prema nameni za uslugu prenosa poruka u 2024. godini

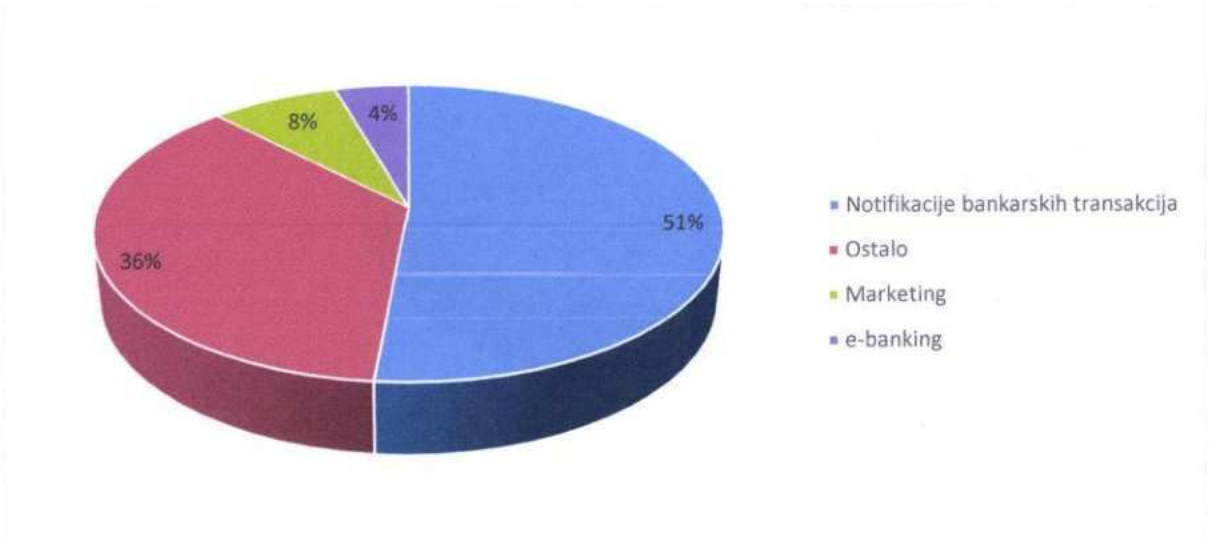

Prihodi od usluge prenosa glasa sa dodatom vrednošću su preko 93 miliona dinara, a učešće prema nameni je prikazano na Slici 11.7.

Slika 11.7. Učešće u prihodima od usluge prenosa glasa sa dodatom vrednošću u 2024. godini prema nameni

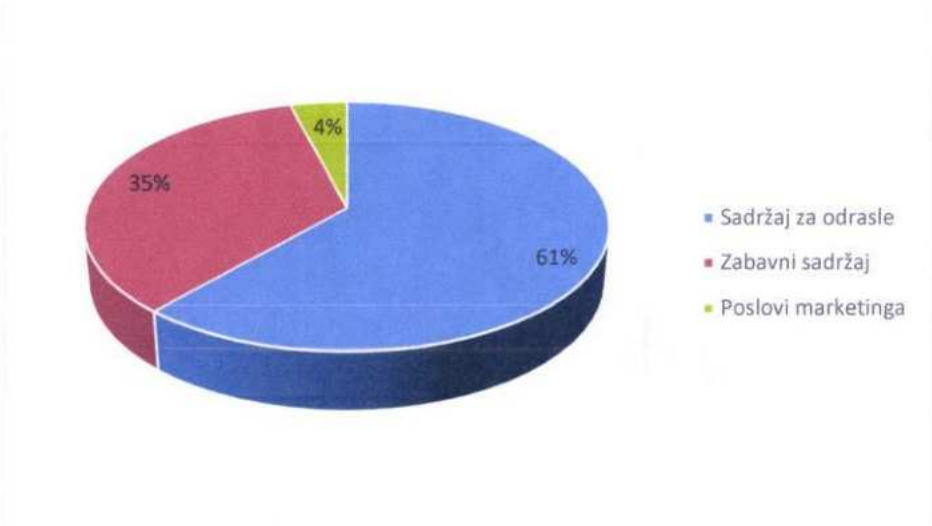

Prihodi od usluga prenosa poruka (*bulk* poruke) i prenosa poruka sa dodatom vrednošću su oko 1,4 milijardu dinara, od čega 53% čine prihodi ostvareni u prenosu poruka sa dodatom vrednošću, a 47% ostvareni prihodi od prenosa poruka (*bulk* poruke). U prethodne dve godine je došlo do smanjivanja razlike ostvarenih prihoda u ove dve kategorije poruka, što je posledica drastičnog porasta *bulk* poruka iz kategorije *Ostalo* u pomenutom periodu.

Učešće u prihodima od usluge prenosa poruka sa dodatom vrednošću prema nameni je prikazano na Slici 11.8, a učešće u prihodima od usluge prenosa poruka prema nameni prikazano na Slici 11.9.

Slika 11.8. Učešće u prihodima od usluge prenosa poruka sa dodatom vrednošću u 2024. godini prema nameni

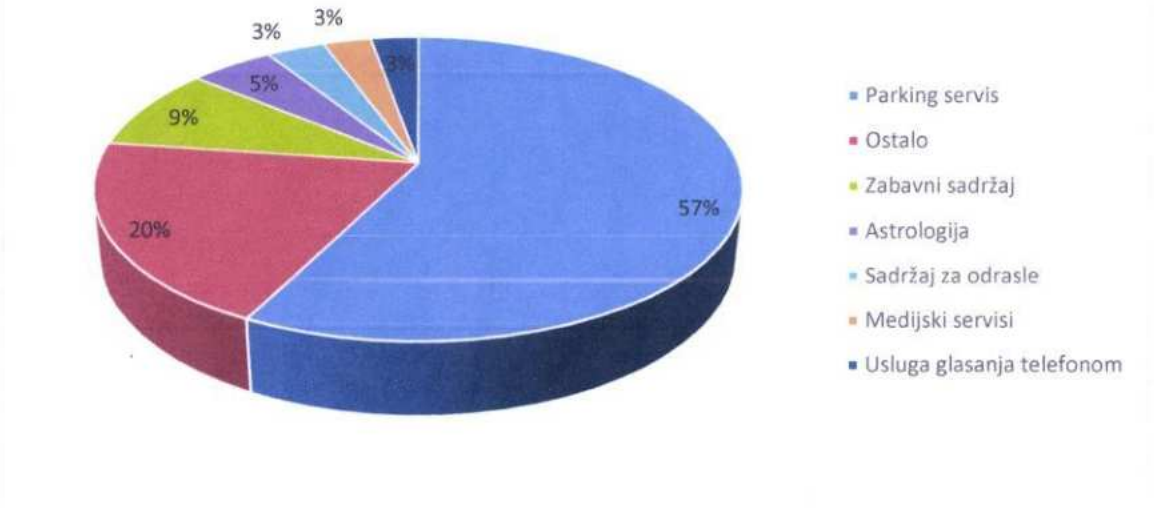

Slika 11.9. Učešće u prihodima od usluge prenosa poruka u 2024. godini prema nameni

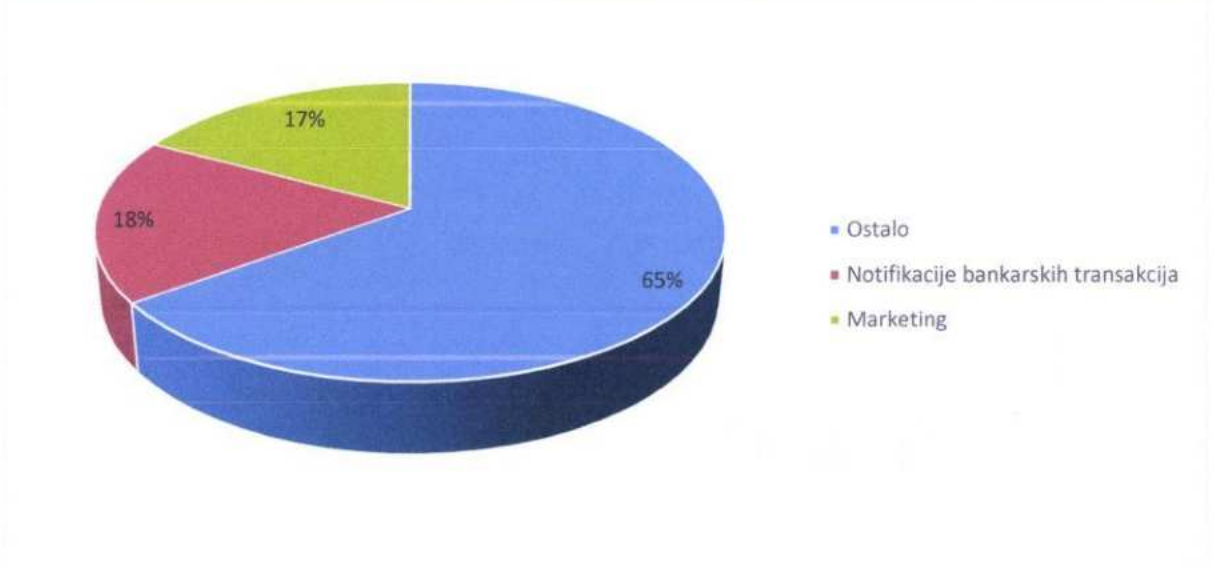

12. KONTROLA PARAMETARA KVALITETA ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIONIH MREŽA I USLUGA

Kontrola parametara kvaliteta elektronskih komunikacionih mreža i usluga se obavlja na osnovu parametara kvaliteta propisanih Pravilnikom o parametrima kvaliteta javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga („Službeni glasnik RS", 82/24).

Pravilnikom su propisani parametri kvaliteta za sledeće elektronske komunikacione usluge:

- Govorna komunikaciona usluga koja se realizuje preko javnih fiksnih elektronskih komunikacionih mreža;
- Govorna komunikaciona usluga koja se realizuje preko javnih mobilnih elektronskih komunikacionih mreža;
- Usluge pristupa internetu.

Operatori imaju obavezu da, na osnovu propisanih obrazaca izveštaja za odgovarajuću uslugu, najmanje jednom godišnje dostave izveštaje o vrednostima parametara kvaliteta elektronskih komunikacionih usluga. Regulator je ovlašćen da od pružaoca usluga, odnosno operatora, zahteva podatke i informacije koji su mu potrebni radi utvrđivanja kvaliteta pruženih elektronskih komunikacionih usluga. Verodostojnost dostavljenih podataka Regulator proverava kroz stručni nadzor. Takođe, Regulator može obavljati merenja i ispitivanja radi utvrđivanja kvaliteta pruženih elektronskih komunikacionih usluga.
Regulator vodi ažurnu bazu podataka o cenama, tarifama i kvalitetu pristupa internetu, javno dostupnim komunikacionim uslugama između lica koje su zasnovane na korišćenju numeracije, uslugama distribucije medijskih sadržaja na svojoj veb prezentaciji.

Pored toga, i pružaoci javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga su dužni da, prema članu 128. Zakona o elektronskim komunikacijama, pre zaključenja ugovora krajnjim korisnicima obezbede kratak i čitljiv sažetak ugovora na propisanom obrascu koji, između ostalog, sadrži informacije koje naročito uključuju minimalni kvalitet pružanja usluga u meri u kojoj je ponuđen.

Pružaoci usluga su Regulatoru dostavili propisane izveštaje o vrednostima parametara kvaliteta elektronskih komunikacionih usluga i mreža u predviđenom roku, do 15. marta 2025. godine, za prethodnu godinu.

12.1 Prosečne vrednosti parametara kvaliteta za elektronske komunikacione usluge za period januar-decembar 2024. godine

Za 2024. godinu, Izveštaje je dostavilo 8 operatora od kojih su podaci zatraženi, i koji ispunjavaju uslov obaveznosti dostavljanja Izveštaja po Pravilniku, a to je da imaju više od 2% pretplatnika određene usluge na tržištu Republike Srbije, kao i oni od koje je Regulator to zahtevao. Izveštaje su dostavili: Telekom Srbija, A1 Srbija, Orion Telekom, YETTEL, SAT-TRAKT, SBB, JOTEL, BEOTELNET-ISP. Dalje je prikazana statistika vrednosti izabranih parametara kvaliteta elektronskih komunikacionih usluga.

Prosečno vreme uspostavljanja elektronskih komunikacionih usluga

Za sve elektronske komunikacione usluge, prosečno vreme, od trenutka prijema zahteva za uspostavljanje usluge do trenutka aktiviranja usluge, je bilo kraće od 4 dana, što je u propisanim granicama, za 95% novih priključaka u godini.

Tabela 12.1. Prosečno vreme uspostavljanja usluga

	Propisana vrednost	2023.	2024.
Javna govorna usluga u fiksnoj mreži	≤10 dana za 95% novih priključaka u godini	4,12	3,88
Usluga pristupa internetu na fiksnoj lokaciji	8 dana za više od 95% zahteva	3,17	3,25

Prigovori korisnika na kvalitet elektronskih komunikacionih usluga

Tokom 2024. godine, najveći procenat prigovora korisnika na kvalitet elektronskih komunikacionih usluga je bio 7,79% za uslugu pristupa internetu na fiksnoj lokaciji, a najmanji procenat prigovora je bio 0,3% za javnu govornu uslugu i prenos podataka u javnim mobilnim komunikacionim mrežama.

Vreme rešavanja prigovora korisnika, za 80% prigovora, je za većinu elektronskih komunikacionih usluga manje od 2 dan. Primetno je da se to vreme popravilo za uslugu pristupa internetu na fiksnoj lokaciji, koje je za prethodno posmatranu godinu iznosilo 4,24 dana.

Tabela 12.2. Prigovori korisnika i rešavanje prigovora

		Propisana vrednost	2023.	2024.
Javna govorna usluga u fiksnoj mreži	Procenat prigovora korisnika	0,5%	1,92%	1,79%
	Vreme rešavanja prigovora korisnika za 80% prigovora (dani)	10,0	0,83	1,9
	Procenat računa koji su ispravljeni	≤1%	0,83%	0,23%
Javna govorna usluga i prenos podataka u javnoj mobilnoj komunikacionoj mreži	Procenat prigovora korisnika	-	0,4%	0,3%
	Procenat računa koji su ispravljeni	≤1%	0,11%	0,14%
Usluga pristupa internetu na fiksnoj lokaciji	Procenat prigovora korisnika	-	7,97%	7,96%
	Vreme rešavanja prigovora korisnika (dana)	>80% za dan	4,24	1,73
	Procenat računa koji u ispravljeni	≤1%	0.54%	0,82%

Parametri kontakt centra operatora

Uočava se pravilnost da, što je veći broj korisnika, to je viši parametar kvaliteta usluga „**vreme odziva operatora u kontakt centru**". Evidentno je povećanje vremena odziva operatera u kontakt centru. Ovaj parametar se mora poboljšati kako bi se korisnicima omogućio brži kontakt za komunikaciju sa operaterima.

	2023.	2024.
Javna govorna usluga u fiksnoj mreži	33s	**56s**
Javna govorna usluga u javnoj mobilnoj komunikacionoj mreži na fiksnoj lokaciji	80s	**161s**
Javna govorna usluga i prenos podataka u javnoj mobilnoj komunikacionoj mreži	54s	**104s**
Usluga pristupa internetu i internet usluge u fiksnoj EK mreži na fiksnoj lokaciji	67s	**80s**

Parametri kvaliteta govorne javne govorne usluge u fiksnoj mreži

Procenat (svih) neuspešnih poziva, koji obuhvata procenat neuspešnih nacionalnih poziva u fiksnoj mreži u okviru i van lokalne centrale, procenat neuspešnih nacionalnih poziva iz fiksne mreže ka mobilnim operatorima i drugim fiksnim operatorima, kao i procenat neuspešnih međunarodnih poziva je tokom 2024. godine iznosio 0,84%, što je vrednost u propisanim granicama, kao i prosečno vreme uspostavljanja poziva.

Tabela 12.4. Parametri kvaliteta javne govorne usluge u fiksnoj mreži

	Definicija parametra	Propisana vrednost	2023.	2024.
Procenat (svih) neuspešnih poziva	Procenat poziva ka postojećem korisniku koji nije uspešno prosleđen usled neispravnosti sistema ili nepravilno dimenzionisanih snopova. Slučajevi B pretplatnik zauzet i B pretplatnik se nije javio ne predstavljaju neuspešan poziv	≤1%	0,8%	**0,84%**
Vreme uspostavljanja poziva (prosečno vreme za nacionalne pozive)	Vreme od izbora poslednje cifre pretplatničkog broja do signala provere poziva	< 3s	2,5s	**2s**

Parametri kvaliteta usluga u javnoj mobilnoj komunikacionoj mreži

Izveštaje sa parametrima kvaliteta javnih usluga u javnoj mobilnoj komunikacionoj mreži su dostavila 3 operatora:

- Telekom Srbija,

- YETTEL,
- A1 Srbija,

Merenja parametara kvaliteta usluga u javnoj mobilnoj telekomunikacionoj mreži, koji treba da budu prosečne vrednosti izmerene za glavni saobraćajni čas tokom 7 dana u nedelji, obavljena su u 50. nedelji 2024. godine, u periodu od 09. do 13. decembra 2024. godine.

Tabela 12.5. Parametri kvaliteta javne govorne usluge i prenosa podataka u javnim mobilnim komunikacionim mrežama

	Definicija parametra	Propisana vrednost	2023.	2024.
Procenat uspešno uspostavljenih govornih poziva u mobilnoj mreži (Call Setup Success Rate)	CSSR=(Broj uspešno uspostavljenih poziva/ukupan broj poziva)*100	> 98% na nivou mreže	99,81%	**99,86%**
Procenat neregularno završenih govornih poziva u mobilnoj reži (*Call drop Rate)*	CDR=(broj neregularnoj raskinutih poziva/broj uspešno uspostavljenih poziva)*100	<2%	0,2%	**0,13%**
Vreme uspostave veze	Vreme potrebno da se uspostavi veza od trenutka kada korisnik aktivira funkciju slanja	E.771	2,93s	**2,52s**
Brzina prenosa podataka od mreže ka korisniku (DL)	Prosečan protok prema korisniku (DL) na aplikativnom nivou	> 4 Mb/s	43,88Mb/s	**55Mb/s**
Brzina prenosa podataka od korisnika ka mreži (UL)	Prosečan protok od korisniku (UL) na aplikativnom nivou	1Mb/s	8,56Mb/s	**5,39Mb/s**

12.3 RATEL NetTest: testiranje kvaliteta internet konekcije

Regulatorna telo za elektronske komunikacije i poštanske usluge (Regulator) je obezbedilo RATEL NetTest kao besplatni javni masovni merni program (alat). RATEL NetTest korisnicima omogućava merenje brzine prenosa internet podataka i kvalitet pristupa internetu za usluge pristupa internetu u javnim fiksnim i javnim mobilnim komunikacionim mrežama.

Svrha aplikacije RATEL NetTest je obezbeđivanje transparentnih i razumljivih informacija. RATEL NetTest meri konekciju sa korisničkog uređaja (računar, tablet, mobilni terminal) prema mernom serveru. Merni server se nalazi u neposrednoj blizini *Internet eXchange point*-a sa kojim su povezani glavni pružaoci usluga, te je reč o nezavisnom i optimalnom mestu, kojim se ne favorizuje konekcija ka bilo kom od pružaocu usluga. Ethernet konekcija na mernom serveru RATEL NetTest u SOX-u je 10Gb/s prema potrebama povećanih protoka internet podataka u internet pristupu.

RATEL NetTest aplikacija se koristi i pri podnošenju prigovora na kvalitet usluge pristupa internetu Regulatoru ili pružaocu usluga. Merenje brzine preuzimanja/slanja internet podataka (brzine interneta) obavlja se pomoću aplikacije RATEL Net Test na računaru (desktop aplikacija), koja se preuzima sa RATEL Net Test stranice za operativne sisteme Windows, macOS, Linux.

Kontrola kvaliteta pristupa internetu se obavlja i uz pomoć Net Test portala za upravljanje i nadziranje merenja sa probama, radi ocene kvaliteta pristupa internetu neposredno kod korisnika.

Testiranje internet konekcije u javnim fiksnim i WiFi komunikacionim mrežama se vrši korišćenjem veb aplikacije koja je dostupna na internet stranici Regulatora: https://nettest.ratel.rs/sr/test .

Testiranje internet konekcije u javnim mobilnim mrežama se vrši korišćenjem aplikacije koja se besplatno može preuzeti za Android i iOS mobilne uređaje na Google Play Store i Apple App Store.

Korisnicima aplikacije je omogućen uvid u merne rezultate na NetTest mapi Republike Srbije tako što korisnici mogu videti rezultate merenja koja su uradili svi korisnici aplikacije u prethodnom periodu. Inače, svaki korisnik može da vidi svoja pojedinačna merenja kao istoriju merenja.

Slika 12.11. Izgled početne strane mobilne aplikacije

Slika 12.12. Mapni prikaz izvršenih testova

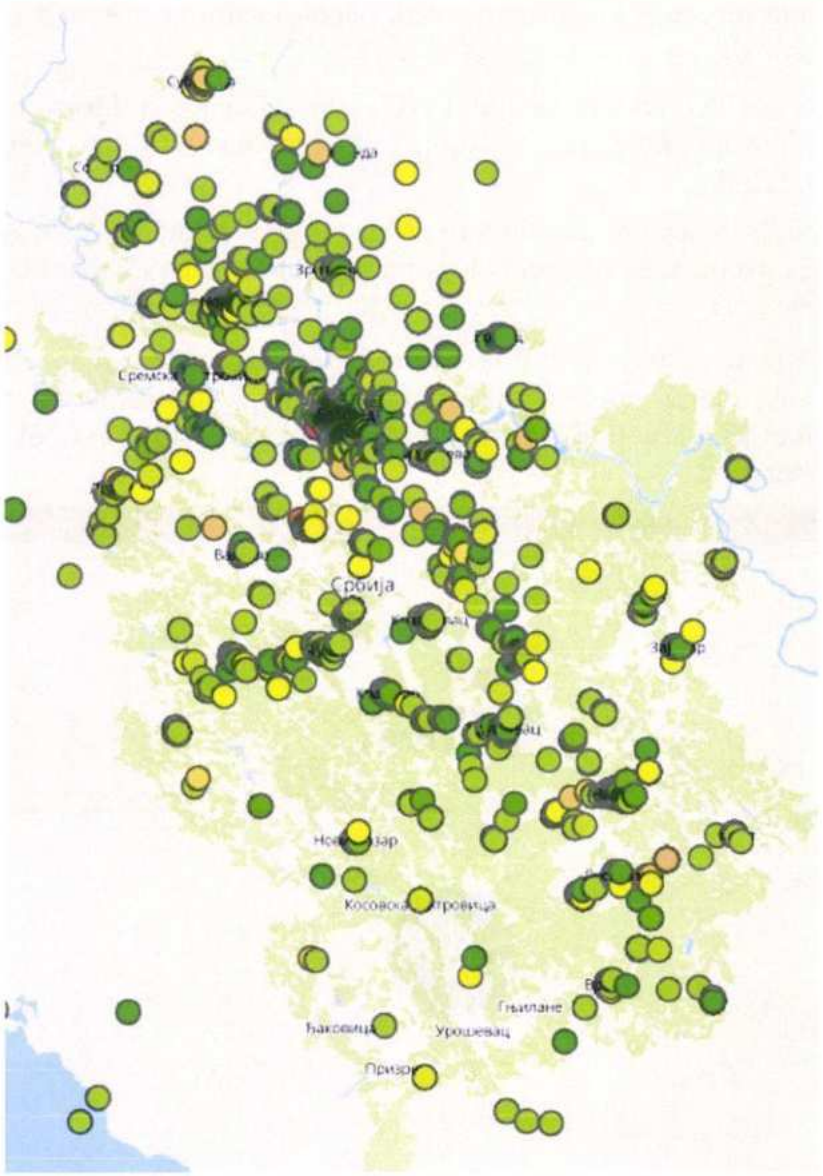

Svi rezultati merenja dobijeni korišćenjem RATEL NetTest aplikacije su, osim na NetTest mapi Republike Srbije, dostupni i u mašinski čitljivom formatu (CSV, XML i JSON) na internet adresi aplikacije: https://www.nettest.ratel.rs.

Aplikacija RATEL NetTest korisnicima nudi mogućnost provere kvaliteta i brzine trenutne internet konekcije. Ova funkcionalnost omogućava komparativnu analizu operatora internet usluga, u zavisnosti od lokacije ili tipa pristupa internetu (fiksni/mobilni). Skala boja crveno/žuto/zeleno je vizuelni pokazatelj da li je kvalitet internet konekcije dovoljno dobar za većinu internet servisa. Ova skala se ne bavi korišćenom tehnologijom, pri čemu treba imati u vidu da se veoma velika brzina u mobilnim mrežama može postići samo korišćenjem određenih tehnologija, kao što je npr. LTE.

Pomoću aplikacije RATEL NetTest mogu se testirati sledeći parametri kvaliteta internet veze:

- brzina preuzimanja podataka: merenje od mernog server ka korisniku (*download*),
- brzina učitavanja: merenje od korisnika ka mernom serveru (*upload*),
- ping (*latency*),
- gubitak paketa (*packet loss*),
- kvalitet (RxQual, Ec/Io, RSRQ) i snaga signala (RSSI, RSCP, RSRP), ukoliko se koristi mobilni terminal.

Slika 12.13. Testiranje merenja internet pristupa i rezultati

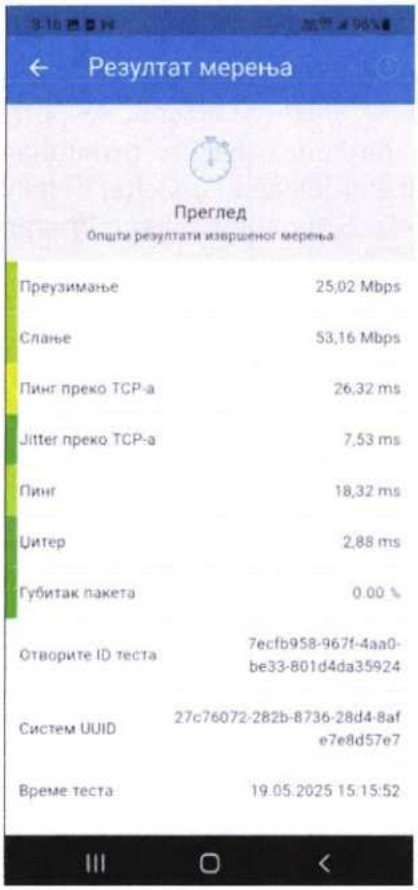

13. ELEKTRONSKA KOMUNIKACIONA INFRASTRUKTURA NAMENJENA ZA ZAJEDNIČKO KORIŠĆENJE

Regulator vodi ažurnu bazu podataka o vrsti, raspoloživosti i geografskoj lokaciji kapaciteta koji mogu biti predmet zahteva za zajedničko korišćenje i pristup. Operatori javnih elektronskih komunikacionih mreža imaju pravo da zahtevaju zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture drugih operatora ili trećih lica kada je to neophodno radi konkurentnog, ekonomičnog i efikasnog obavljanja delatnosti elektronskih komunikacija.

Zajedničko korišćenje infrastrukture u Republici Srbiji definisano je Zakonom o elektronskim komunikacijama („Službeni glasnik RS", br. 44/10, 60/13 - US i 62/14, u daljem tekstu: Zakon) i Pravilnikom o načinu prikupljanja i objavljivanja podataka o vrsti, raspoloživosti i geografskoj lokaciji kapaciteta elektronske komunikacione mreže („Službeni glasnik RS", broj 66/15, u daljem tekstu: Pravilnik).

U skladu sa članom 52. Zakona, Regulator vodi ažurnu bazu podataka o vrsti, raspoloživosti i geografskoj lokaciji kapaciteta koji mogu biti predmet zahteva za zajedničko korišćenje i pristup (u daljem tekstu: baza kapaciteta). U julu 2015. godine Regulator je usvojio Pravilnik. Njime je predviđena evidencija kapaciteta elektronske komunikacione mreže koji mogu biti predmet zajedničkog korišćenja u formi objedinjene baze podataka.

Na osnovu člana 5. Pravilnika, Regulator je odgovorna za uspostavljanje, održavanje i finansiranje baze kapaciteta, a takođe utvrđuje i način dostavljanja podataka (pristup, interfejse i protokole).

Baza kapaciteta je uspostavljena u junu 2016. godine, ostvarena je koordinacija sa operatorima i omogućen unos podataka u bazu Web pristupom ili sistemima za automatsku razmenu podataka.

U 2023. godini donet je novi Zakon o elektronskim komunikacijama („Službeni glasnik RS", br. 35/23). Članom 56. je propisano da Regulator vodi ažurnu bazu podataka o vrsti, geografskoj lokaciji i raspoloživosti svih kapaciteta elektronske komunikacione mreže i pripadajućih sredstava u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima kojima se uređuje oblast nacionalne infra-
strukture geoprostornih podataka, metapodataka, interoperabilnost, mrežni servisi, pristup skupovima i servisima podataka. Do donošenja novog pravilnika, u upotrebi je stari Pravilnik i baza.

Postoji pravo pristupa čitanja i čitanja/upisa. Pravo čitanja imaju svi registrovani operatori elektronskih komunikacionih mreža, a pravo čitanja/upisa samo operatori elektronskih komunikacionih mreža koji imaju upisanu uslugu iznajmljivanja infrastrukture.

Korisnici pristupaju aplikaciji sa kombinacijom korisničko ime/lozinka, Slika 13.1.

Slika 13.1. Pristup Web – GIS aplikaciji baze kapaciteta

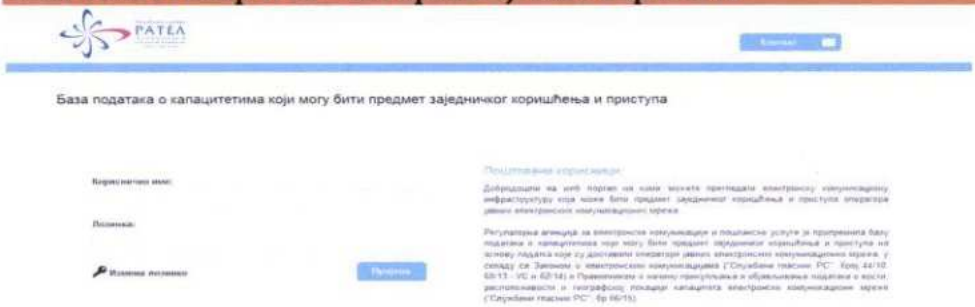

Operatori su dužni da u slučaju izgradnje nove infrastrukture, koja može biti predmet zahteva za zajedničko korišćenje i pristup, dostave podatke u roku od 15 dana od dana početka njenog korišćenja, kao i da ažuriraju podatke najmanje jednom u 3 meseca u slučaju da su nastale promene na infrastrukturi.

Podaci o elektronskoj komunikacionoj mreži se odnose na kablovsku kanalizaciju i antenske stubove elektronske komunikacione mreže (Slika 13.2. i 13.3)

Slika 13.2. Web – GIS aplikacija baze kapaciteta - Početni pogled

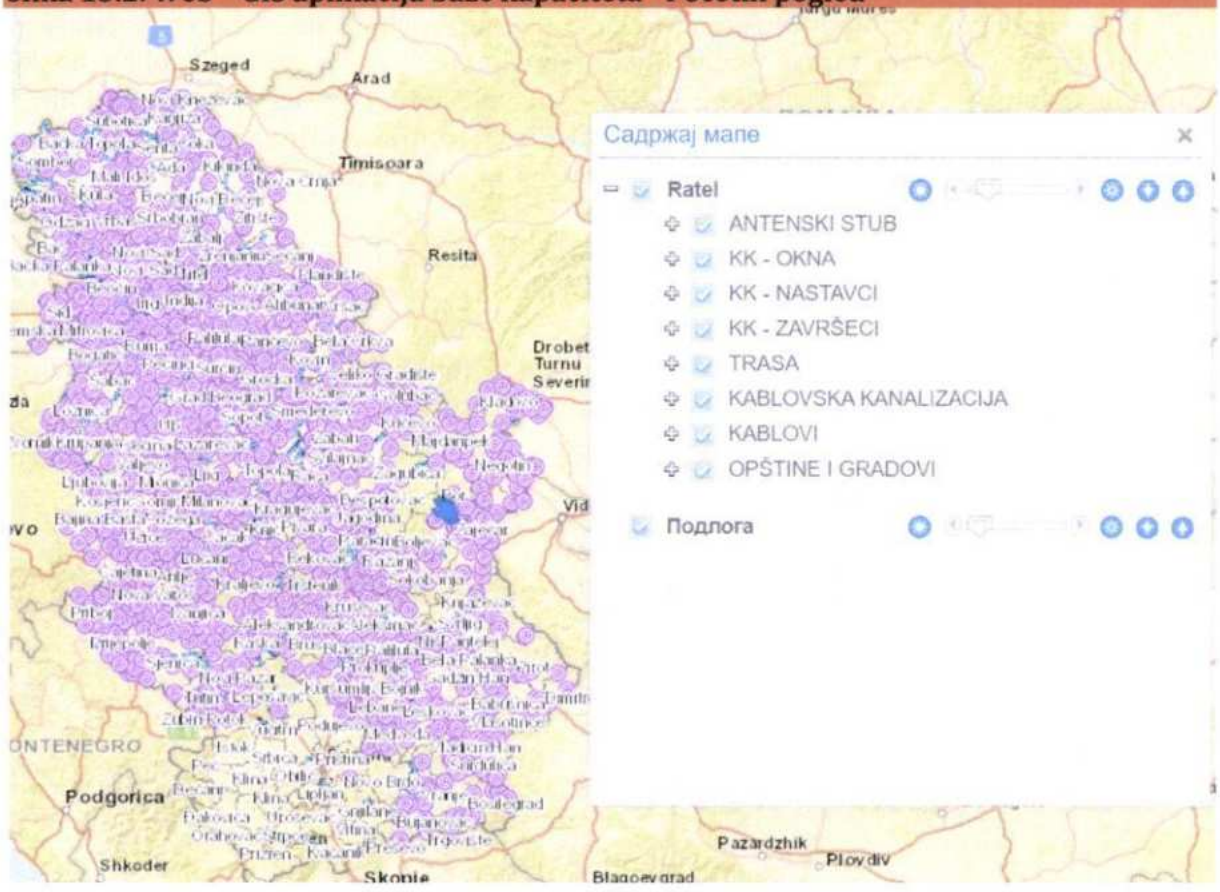

Slika 13.3. Web – GIS aplikacija baze kapaciteta – Uvećani detalj

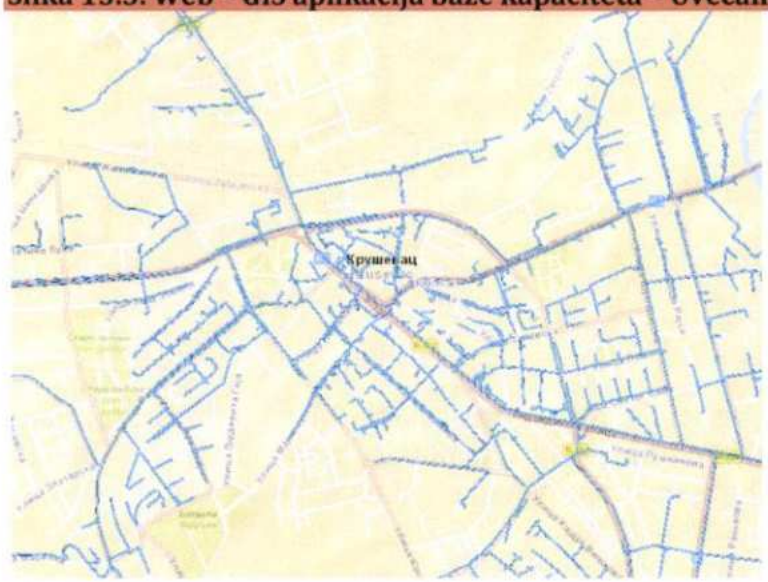

Zaključno sa 31.13.2023. godine, ova baza je sadržala podatke o 2024 antenska stuba operatora SKY TOWERS INFRASTRUCTURE, CETIN, A1 TOWERS INFRASTRUCTURE, Konsing Towers, JP ETV, Laser International d.o.o. i W-line d.o.o, kao i podatke o 271.323 elemenata kablovske kanalizacije Telekoma Srbija a.d. Baza kapaciteta za iznajmljivanje je dostupna svim zainteresovanim operatorima elektronskih komunikacionih mreža u formi veb – GIS aplikacije na sajtu Regulatora. Ukupno je registrovano 26 operatora sa pravom čitanja i 17 operatora sa pravom čitanja i upisa. U toku 2023. godine zabeleženo je blizu 13.000 pristupa ovoj bazi.

Web – GIS aplikacija obuhvata standardne alate za rad sa mapama, kao što su (Slike 13.4 - 13.7):

- uključivanje/isključivanje slojeva; zumiranje; definisanje koordinata u raznim koordinatnim sistemima; merenje rastojanja/površine;
- selekcija podataka korišćenjem prostornih upita/selekcija oblasti slobodnom rukom;
- izbor podloga (satelitski snimci, topografske karte, ulične mreže, itd.)

Slika 13.4. Korišćenje standardnih alata – različite vrste podloga – ulična mreža

Slika 13.5. Korišćenje standardnih alata – različite vrste podloga – satelitski snimak

Slika 13.6. Korišćenje standardnih alata – različite vrste podloga - topografska

Slika 13.7. Korišćenje standardnih alata – merenje dužine i površine

Kablovska kanalizacija elektronske komunikacione mreže

Na osnovu Priloga 1 Obrasca EKMI1 Pravilnika, podaci koji se prikupljaju o kablovskoj kanalizaciji su (Slika 13.8):

- naziv operatora (vlasnika)/lokacija/trasa;
- WGS84 koordinate značajnih tačaka (početna/krajnja, čvorište);
- dužina trase/geodetski snimak;
- tip kabla;
- informacije o kablovskoj kanalizaciji (tip cevi/broj cevi na trasi/tip kablovskog okna/broj okana na trasi);
- vrsta opreme koja prenosi podatke (opciono);
- kapacitet za iznajmljivanje/neiskorišćeni kapacitet;
- podaci o nastavcima kabla (opciono);
- završetak kabla u objektu (opciono).

Slika 13.8. Detalji segmenta kablovske kanalizacije

Antenski stubovi elektronske komunikacione mreže

Na osnovu Priloga 2 Obrasca EKMI2 Pravilnika, podaci koji se prikupljaju o antenskom stubu i opremi su (Slika 13.9 i 13.10):

- naziv operatora (vlasnika);
- lokacija antenskog stuba;
- konstrukcija stuba;
- oblik osnove stuba/dimenzije stuba u osnovi (m);
- visina stuba (m);
- visina objekta (m) – ako je antenski stub montiran na objektu;
- podaci o slobodnom prostoru na stubu (dužina slobodnog segmenta/opseg azimuta raspoloživ za montažu);
- montirana oprema (tip/slobodan kapacitet) – ako je predmet iznajmljivanja.

Slika 13.9. Podaci antenskog stuba

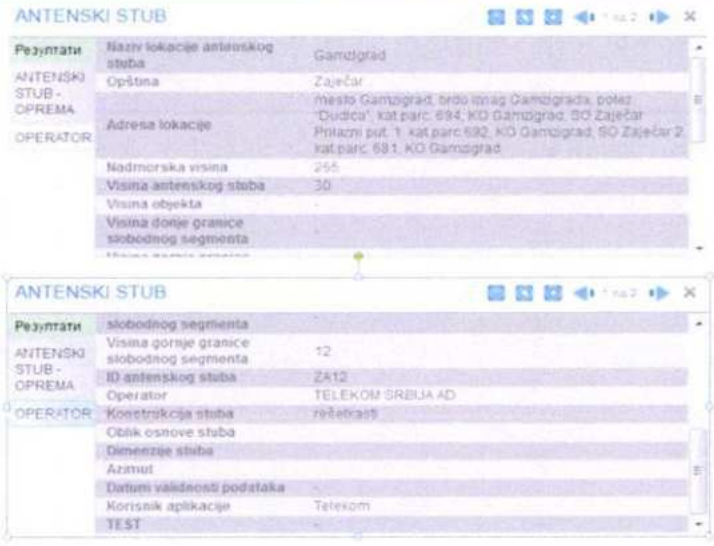

Slika 13.10. Pretraživanje antenskih stubova prostornim upitom

14. TRŽIŠTE POŠTANSKIH USLUGA

14.1. Pregled regulatornih aktivnosti RATEL-a

Prema javnim podacima[6] koje vodi Regulator, na tržištu poštanskih usluga na kraju 2024. godine 62 poštanska operatora su bila u statusu aktivan, dok su dva poštanska operatora u privremenom prekidu obavljanja delatnosti.

Pregled regulatornih aktivnosti Regulatora u vezi sa postupanjem prema poštanskim operatorima u 2024. godini dat je u *Tabeli 14.1.*

Tabela 14.1: Regulatorne aktivnosti Regulatora u 2024. godini

Aktivnost	Broj dozvola/rešenja
Izdavanje dozvole novom poštanskom operatoru	13
Izmena dozvole po zahtevu operatora za izmenu dozvole	5
Oduzimanje dozvole	4
Prestanak važenja dozvole	1
Saglasnost na Opšte uslove poštanskog operatora	19
Saglasnost na cenovnik ostalih poštanskih usluga	38

Uslovi za oduzimanje dozvole su propisani Zakonom o poštanskim uslugama[7], pa su zbog neobavljanja poštanskih usluga u skladu sa zakonom, odnosno na način i pod uslovima utvrđenim dozvolom, oduzete 4 dozvole. Prestala je da važi jedna dozvola na zahtev imaoca dozvole, dok je jedno odobrenje isteklo, za koje operator nije podneo zahtev za izdavanje nove dozvole.

14.2. Pokazatelji tržišta poštanskih usluga

Pokazatelji tržišta poštanskih usluga su analizirani na osnovu prikupljenih i obrađenih podataka iz godišnjih upitnika, koje dostavljaju poštanski operatori.

U 2025. godini je donet novi Zakon o poštanskim uslugama („Službeni glasnik RS" broj 19/25, u daljem tekstu: Zakon), koji je stupio na snagu 14. marta 2025. godine. Prema Zakonu, poštanske usluge se dele na univerzalnu poštansku uslugu (u daljem tekstu: UPU) i usluge izvan opsega univerzalne poštanske usluge (u daljem tekstu: izvan UPU). S obzirom da je uvedena nova kategorizacija za poštanske usluge, umesto ostalih

---

[6] Iz Registra izdatih i oduzetih dozvola poštanskim operatorima, https://www.ratel.rs

[7] „Službeni glasnik RS" broj 19/25, u daljem tekstu: Zakon

poštanskih usluga uveden je termin poštanske usluge izvan opsega univerzalne poštanske usluge, pa će se i dalja analiza baviti uslugama po novoj kategorizaciji, UPU i izvan UPU.

Univerzalnu poštansku uslugu obavlja 1 operator (javni poštanski operator, u daljem tekstu: JPO), 35 operatora je registrovano[8] za obavljanje ekspres poštanskih usluga, a 33 operatora za kurirske usluge. Javni poštanski operator je davalac univerzalne poštanske usluge i operator poštanskih usluga izvan opsega univerzalne poštanske usluge. Na tržištu Republike Srbije, tokom 2024. godine, korisnicima su poštanske usluge pružala 43 poštanska operatora.

Slika 14.1. Podela poštanskih operatora prema teritoriji obavljanja poštanskih usluga u 2024. godini

U unutrašnjem poštanskom saobraćaju (u daljem tekstu: UPS), na teritoriji Republike Srbije, poštanske usluge je pružalo 19 poštanskih operatora od kojih je jedan ujedno i davalac univerzalne poštanske usluge.
U međunarodnom poštanskom saobraćaju (u daljem tekstu: MPS), usluge je pružalo 11 poštanskih operatora, od kojih je jedan davalac univerzalne poštanske usluge, a dva operatora pružaju isključivo usluge u MPS-u.
Kurirske usluge je pružao 21 poštanski operator, uglavnom u većim gradovima (Beograd i Novi Sad), dok je devet poštanskih operatora bilo neaktivno.

[8] Poštanski operatori koji su tokom 2024. godine imali dozvolu, kao i statuse privremeni prekid u obavljanju poštanskih usluga, oduzeta dozvola i dr.

Slika 14.2. Ostvareni obim i prihod od poštanskih usluga u 2024. godini

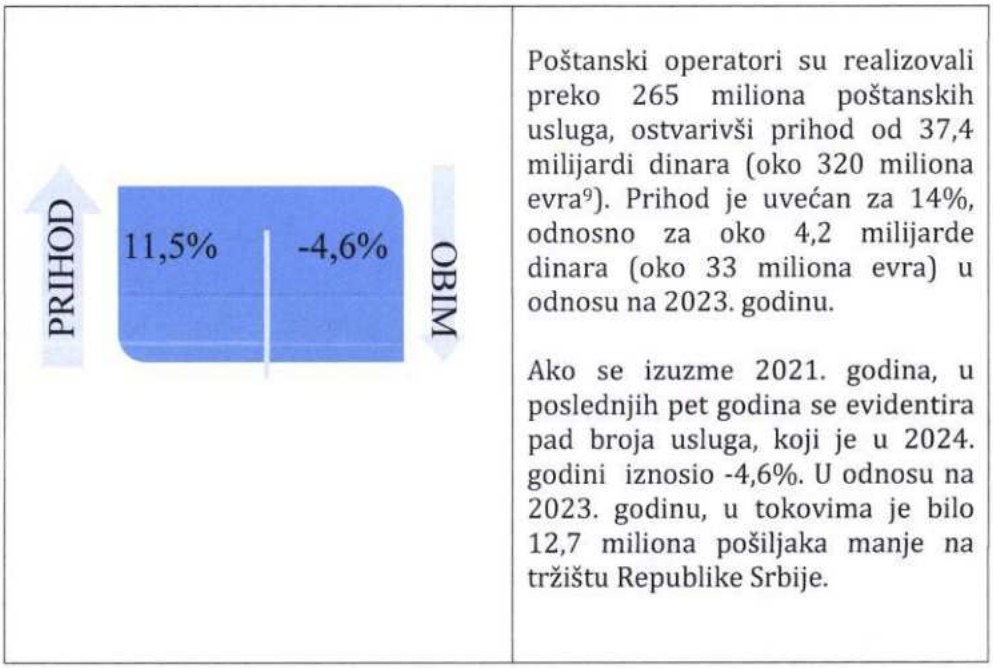

Poštanski operatori su realizovali preko 265 miliona poštanskih usluga, ostvarivši prihod od 37,4 milijardi dinara (oko 320 miliona evra[9]). Prihod je uvećan za 14%, odnosno za oko 4,2 milijarde dinara (oko 33 miliona evra) u odnosu na 2023. godinu.

Ako se izuzme 2021. godina, u poslednjih pet godina se evidentira pad broja usluga, koji je u 2024. godini iznosio -4,6%. U odnosu na 2023. godinu, u tokovima je bilo 12,7 miliona pošiljaka manje na tržištu Republike Srbije.

Po domaćinstvu[10] su uručene 102 pošiljke, od čega 80 pošiljaka iz domena univerzalne poštanske usluge. U odnosu na 2023. godinu, po domaćinstvu je uručeno 5 pošiljaka manje, odnosno 7 pošiljaka manje iz opsega UPU. Po stanovniku je prosečno uručeno 40 pošiljaka, za dve manje u odnosu na 2023. godinu.

Povećan je broj uručenih pošiljka izvan opsega univerzalne poštanske usluge. U 2024. godini ih je bilo za jednu više, odnosno 9 pošiljaka po stanovniku, odnosno za dve pošiljke više – ukupno 22 pošiljke po domaćinstvu.

Udeo prihoda od poštanske delatnosti u bruto društvenom proizvodu (u daljem tekstu: BDP) u tekućim cenama iznosi 0,39%[11], što predstavlja smanjenje u odnosu na prethodnu godinu, kada je iznosio 0,41%.

14.2.1.Zaposleni u poštanskoj delatnosti

U 2024. godini, u Republici Srbiji evidentirano je 2.319.535[12] zaposlenih, što predstavlja povećanje od 0,5% u odnosu na prethodnu godinu. Zaposleni u poštanskoj delatnosti u odnosu na ukupan broj zaposlenih u Republici Srbiji čine nešto više od 0,8%.

Posle četvorogodišnjeg pada, uočen je rast broja zaposlenih u poštanskoj delatnosti. Ostali poštanski operatori, iz godine u godinu, povećavaju broj zaposlenih, dok se broj zaposlenih kod JPO u kontinuitetu smanjuje.

---

[9] Narodna banka Srbije
[10] Podaci su računati u odnosu na broj stanovnika i domaćinstva, prema podacima iz popisa iz 2022. godine.
[11] Republički zavod za statistiku – Statistički kalendar RS 2025. godine
[12] Republički zavod za statistiku – Statistički kalendar RS 2025. godine

Povećanje broja zaposlenih u poštanskoj delatnosti u 2024. godini od 2,3% uticalo je na povećanje udela broja zaposlenih u poštanskoj delatnosti (*Tabela 14.2, Slika 14.3*).

Tabela 14.2. Zaposleni u poštanskoj delatnosti u periodu 2020 -2024. godine

Operatori	Godina				
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
JPO	15.063	14.779	14.603	14.035	13.954
Ostali poštanski operatori	4.070	4.132	4.149	4.424	4.933
UKUPNO	19.133	18.911	18.752	18.459	18.887

Slika 14.3. Broj zaposlenih u poštanskoj delatnosti kod JPO i ostalih poštanskih operatora u periodu od 2020-2024. godine

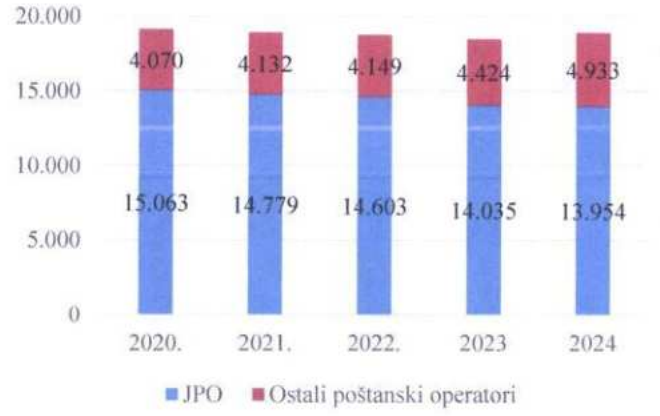

Kod ostalih poštanskih operatora[13] zabeležen je rast broja zaposlenih od 11,5% u 2024. godini.

Kod javnog poštanskog operatora, i dalje se smanjuje broj zaposlenih (-0,6%), što dovodi do kontinuiranog smanjenja učešća zaposlenih JPO u ukupnom broju zaposlenih u poštanskoj delatnosti. U 2024. godini udeo zaposlenih kod JPO iznosi 74%, dok se udeo zaposlenih kod ostalih poštanskih operatora povećava i iznosi 26%.

14.2.2.Obim i prihod od poštanskih usluga u 2024. godini

U 2024. godini, univerzalna poštanska usluga, kao najmasovnija kategorija poštanskih usluga obuhvatila je više od 208 miliona usluga, dok je u okviru poštanskih usluga izvan opsega univerzalne poštanske usluge realizovano približno 57 miliona poštanskih usluga. Iako su poštanske usluge izvan opsega UPU četiri puta manje zastupljene, ostvaruju prihod koji je 50% veći u odnosu na univerzalnu poštansku uslugu *(Tabela 14.3*).

[13] Zaposleni u autoprevozničkim kompanijama (AD „Niš ekspres" i „Autoprevoz Kikinda"), kao ni zaposleni koji rade u okviru logističkih kompanija (Gebrüder Weiss, M&M, InterEuropa, Nelt, itd) nisu uključeni u analizu, jer pretežno obavljaju delatnost van poštanskog sektora.

Tabela 14.3. Tržište poštanskih usluga u 2024. godini

Vrsta usluge	OBIM	PRIHOD	OBIM	PRIHOD
	u hilj. stat. jedinica	u hilj. din	%	%
Univerzalna poštanska usluga - UPU	208.235	14.657.323,00	79	39
Poštanske usluge izvan opsega UPU	56.851	22.769.575,72	21	61
UKUPNO	265.086	37.426.898,72	100	100

UPU je ostvarila prihod od 14,6 milijardi dinara (39%), dok su poštanske usluge izvan opsega UPU ostvarile prihod od preko 22,8 milijardi dinara (61%) (*Slika 14.4*).

Slika 14.4. Učešće u obimu i prihodu univerzalne usluge i usluga izvan opsega univerzalne poštanske usluge u 2024. godini

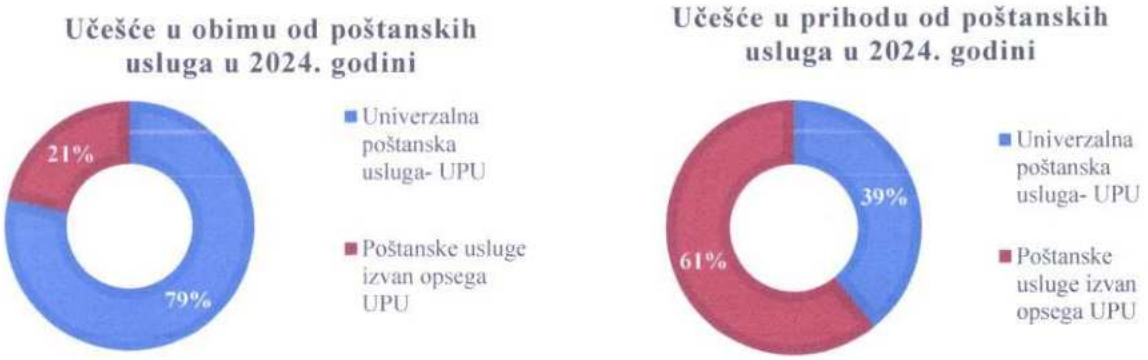

14.3. Trendovi poštanskog tržišta

U 2024. godini, evidentirano je značajnije smanjenje udela obima univerzalne poštanske usluge, dok je prihod na istom nivou kao prethodne godine *(Tabela 14.4)*.

Tabela 14.4. Učešće obima i prihoda poštanskih usluga u periodu od 2020. do 2024. godine

Vrsta usluge	2020.		2021.		2022.		2023.		2024.	
%	Obim	Prihod	Obim	Prihod	Obim	Prihod	Obim	Prihod	Obim	Prihod
UPU	85,1	38,9	83,7	40,6	83,4	37,3	81,5	40	78,6	39,2
Izvan UPU	14,9	61,1	16,3	59,4	16,6	62,7	18,5	60	21,4	60,8
Ukupno	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Slika 14.5. Udeo UPU i izvan UPU u obimu i prihodu na preseku od pet godina - 2015/2020/2024. godina

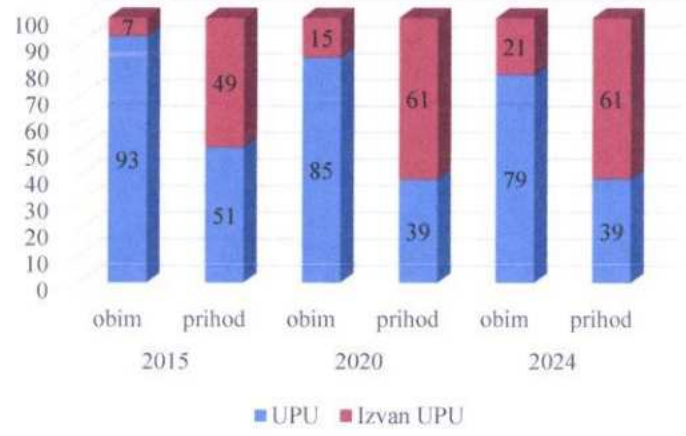

Od 2010. godine, uočava se povećanje udela poštanskih usluga izvan domena UPU i u prihodu i obimu. Ove usluge su u obimu, pre deset godina činile 7%, 2020. godine 15%, dok je prošle godine udeo porastao na 21%.
Udeo prihoda UPU u 2024. godini je zabeležio pad u odnosu na 2023. godinu i iznosi 39,2%. Pre deset godina prihod od UPU je imao udeo od preko 51%.

Obim UPU u kontinuitetu opada, ako se izuzme 2017. godina kada je evidentiran rast. Obim poštanskih usluga u poslednjih pet godina je prikazan u *Tabeli 14.5 i Slici 14.6.*

Tabela 14.5. Obim univerzalne usluge i poštanskih usluga izvan opsega UPU u periodu od 2020. do 2024. godine

Vrsta usluge	OBIM u hilj. jed.					Procentualni rast/pad obima			
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	21/20	22/21	23/22	24/23
UPU	262.139	261.833	250.971	226.342	208.235	-0,1%	-4,2%	-9,8%	-8,0%
Izvan UPU	45.997	51.143	50.133	51.455	56.851	11,2%	-2%	2,6%	10,5%
UKUPNO	308.136	312.976	301.104	277.797	265.086	1,6%	-3,8%	-7,7%	-4,6%

Slika 14.6. Petogodišnji trend obima univerzalne poštanske usluge i poštanskih usluga izvan opsega UPU (u hiljadama) u periodu od 2020. do 2024. godine

Slika 14.6. Petogodišnji trend obima univerzalne poštanske usluge i poštanskih usluga izvan opsega UPU (u hiljadama) u periodu od 2020. do 2024. godine

Na *Slici 14.7.* su prognozirana kretanja obima univerzalne poštanske usluge i poštanskih usluga izvan opsega UPU. Ako se trenutni trendovi nastave, broj pošiljaka izvan UPU će se izjednačiti s onima unutar UPU 2033. godine.

Slika 14.7. Prognoza kretanja obima UPU i poštanskih usluga izvan opsega UPU

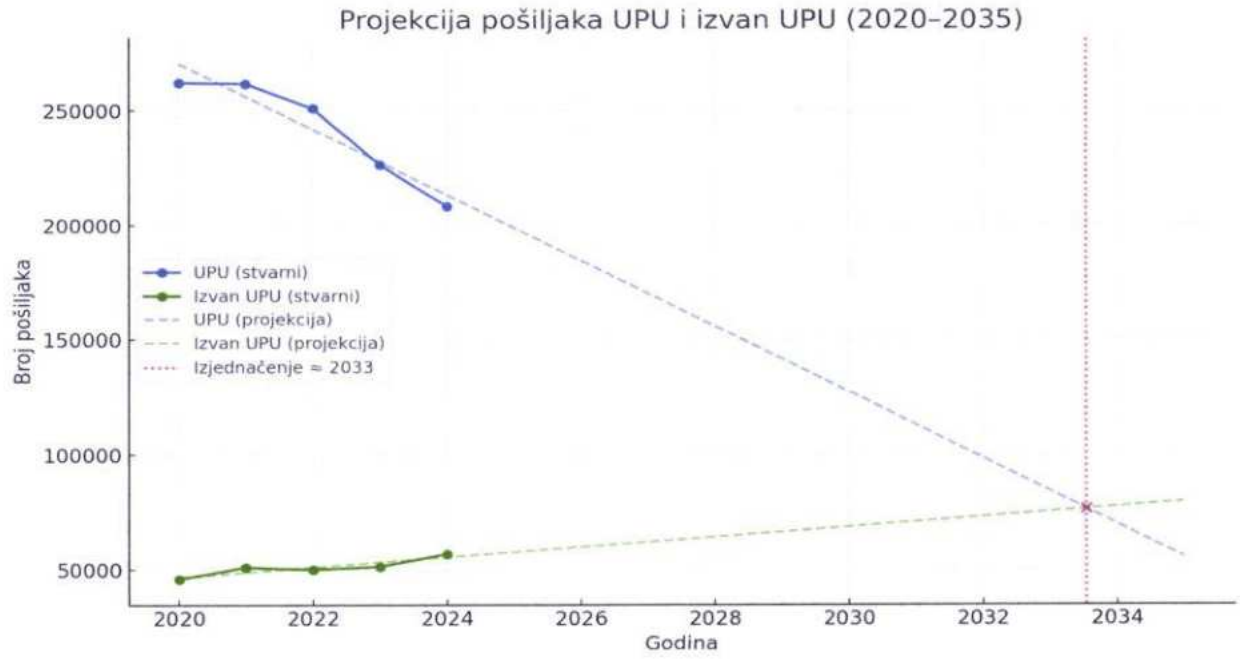

Prihod od poštanskih usluga je u 2024. godini zabeležio rast od 11,5% u odnosu na prihod iz 2023. godine (*Tabela 14.6, Slika 14.8*).

Tabela 14.6. Prihod od univerzalne usluge i poštanskih usluga izvan UPU u periodu od 2020. do 2024. godine

Vrsta usluge	PRIHOD u milionima dinara					Procentualni rast /pad prihoda			
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	21/20	22/21	23/22	24/23
UPU	9.111	11.258	10.972	13.443	14.657	23,6%	-2,5%	22,5%	9%
Izvan UPU	14.317	16.463	18.419	20.128	22.770	15%	11,9%	9,3%	13,1%
UKUPNO	23.427	27.721	29.391	33.571	37.427	18,3%	6%	14,2%	11,5%

Na *Slici 14.8.* prikazan je trend prihoda univerzalne usluge i poštanskih usluga izvan UPU, u poslednjih pet godina.

Slika 14.8. Petogodišnji trend prihoda univerzalne usluge i poštanskih usluga izvan UPU (u mil. dinara) za period od 2020. do 2024. godine

Rast prihoda od UPU se beleži i u 2024. godini i iznosi 9%. Prihod od poštanskih usluga izvan opsega UPU u kontinuitetu raste i u 2024. godini iznosi 13%. Ovaj rast je rezultat povećanja obima ostalih poštanskih usluga, ali i rasta cena poštanskih usluga u manjem procentu, kod operatora sa značajnim tržišnim učešćem.

Kurirske usluge, u 2024. godini, beleže pad od skoro 15% u obimu, koji je praćen padom prihoda od 14% (*Slika 14.9*).

Slika 14.9. Trend obima i prihoda kurirskih usluga u periodu od 2020. do 2024. godine

Trend obima kurirskih usluga

Trend prihoda kurirskih usluga u hilj.din.

Ako uporedimo rast BDP[14] u tekućim cenama u periodu od 2020. do 2025. godine sa rastom ostvarenih prihoda u poštanskoj delatnosti (*Slika 14.10*), može se zaključiti da je rast prihoda od poštanskih usluga u direktnoj korelaciji sa rastom BDP. Na slici koja sledi prikazan je kumulativni rast BDP i prihoda od poštanskih usluga u odnosu na 2020. godinu.

Slika 14.10. Kretanje BDP u tekućim cenama i prihoda od poštanskih usluga u periodu od 2020-2024. godine - kumulativni rast

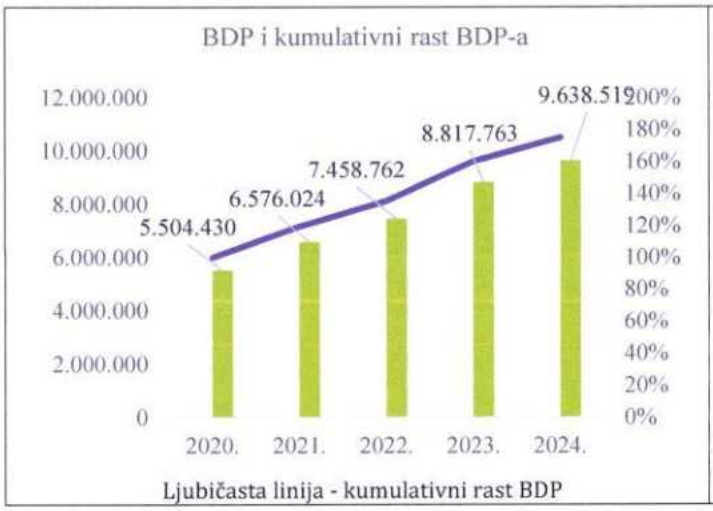

Ljubičasta linija - kumulativni rast BDP

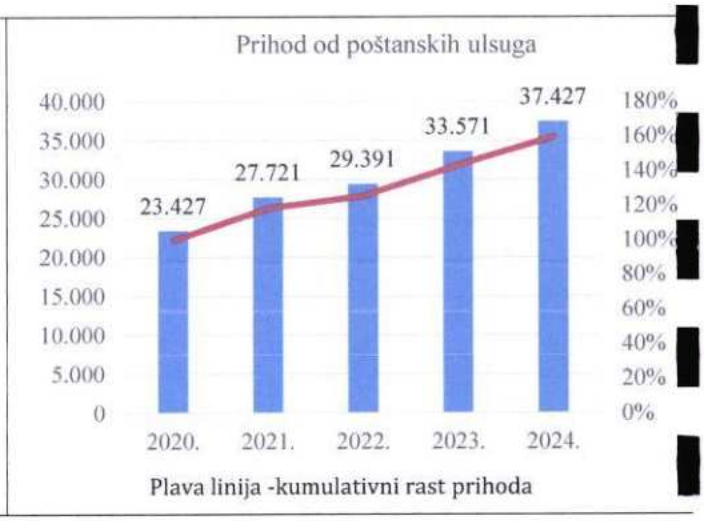

Plava linija -kumulativni rast prihoda

[14] Statistički kalendar 2025, Republički zavod za statistiku: https://www.stat.gov.rs/sr-cyrl/publikacije/?d=17&r=

14.4. Analiza obima i prihoda UPU i poštanskih usluga izvan opsega UPU

Poštanske usluge obuhvataju univerzalnu poštansku uslugu i poštanske usluge izvan opsega univerzalne poštanske usluge, shodno Zakonu o poštanskim uslugama, koji je stupio na snagu u martu 2025. godine.

Na teritoriji Republike Srbije, univerzalnu poštansku uslugu obavlja javni poštanski operator[15], Javno preduzeće „Pošta Srbije", Beograd. Iako je i dosadašnjim zakonom bilo predviđeno da i drugi poštanski operatori mogu obavljati UPU, do 2024. godine, ni jedan drugi poštanski operator nije bio zainteresovan za pružanje univerzalne poštanske usluge. Poštanske usluge izvan opsega UPU obavljaju svi poštanski operatori na osnovu dozvole.

14.4.1. Univerzalna poštanska usluga

Univerzalna poštanska usluga (UPU) je usluga od opšteg interesa i predstavlja skup poštanskih usluga koje se obavljaju u kontinuitetu na celokupnoj teritoriji Republike Srbije.

UPU se po pravilu obavlja po propisanom kvalitetu, po pristupačnim cenama i pod jednakim uslovima za sve korisnike, bez diskriminacije.

Kao usluga od opšteg interesa, UPU ima značajnu ulogu sa socijalno-ekonomskog aspekta svake države. Zbog toga je zakonodavac obavezan da definiše način na koji će se obezbediti njeno kontinuirano i kvalitetno pružanje.

[15] Zakon o poštanskim uslugama je ovlastio Javno preduzeće „Pošta Srbije" kao javnog poštanskog operatora, sa obavezom obavljanja UPU.

Slika 14.11. Opseg univerzalne poštanske usluge [16]

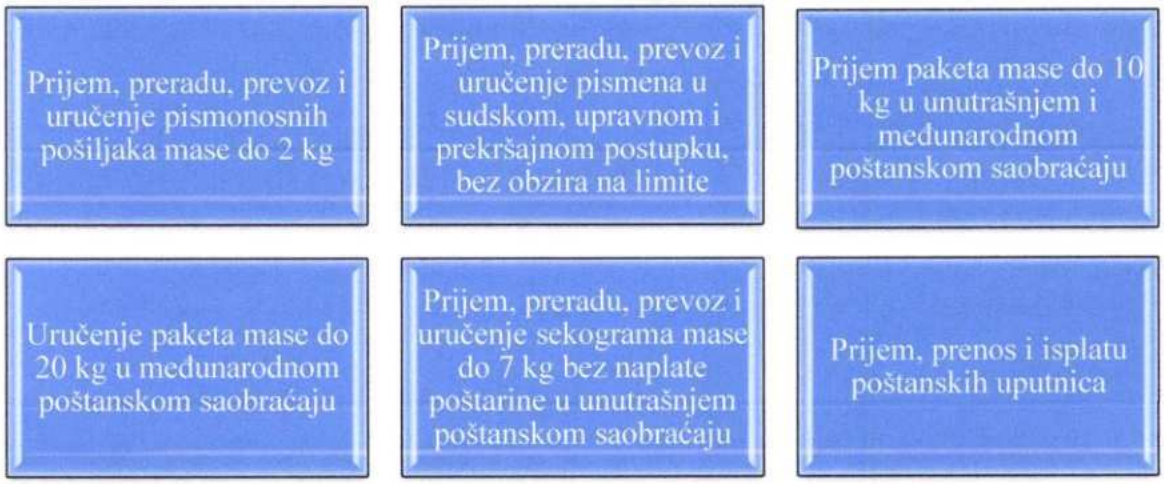

S obzirom na ubrzano smanjenje broja tradicionalnih poštanskih usluga na nacionalnom i globalnom nivou, koncept univerzalne poštanske usluge, definisan devedesetih godina prošlog veka, predstavlja teret davaocima univerzalne poštanske usluge. Shodno tome, svaka država u svojim nacionalnim okvirima primenjuje jedinstvene modele za njenu održivost.

U zemljama EU, sredstva kojima se obezbeđuje UPU se najčešće ostvaruju na osnovu neto troška. Naš zakon je, do pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji, propisao finansiranje univerzalne poštanske usluge iz prihoda koje ostvaruju rezervisane usluge[17], koje su poverene javnom poštanskom operatoru.

Saglasno limitima za rezervisane usluge u 2024. godini, cena poštanskih usluga izvan opsega UPU morala je da bude viša od ili jednaka 180,00 dinara.

Rezervisane poštanske usluge predstavljaju deo UPU i poverene su javnom poštanskom operatoru. Na *Slici 14.12.* prikazan je opseg rezervisane poštanske usluge prema starom zakonu koji je bio na snazi tokom 2024. godine.

---

[16] Klasifikacija opsega univerzalne poštanske usluge po važećem Zakonu za 2024. godinu

[17] U Evropskoj uniji rezervisane usluge su ukinute 2013. godine, od kada je postignuta potpuna liberalizacija tržišta. Novi zakon o poštanskim uslugama je smanjio limite za rezervisane usluge po masi na 20 g (sa 50 g), dok je limit po ceni ostao isti: dva i po puta veći od iznosa poštarine za pismonosne pošiljke najbrže kategorije za rezervisane usluge.

Slika 14.12. Opseg rezervisane poštanske usluge

Udeo obima rezervisanih usluga ostao je na približno istom nivou kao prethodnih godina i u 2024. godini iznosi 95,9% (pošiljke do 20 grama čine 92,7%, dok pošiljke od 21 do 50 grama čine 3,2%).

U ukupnom obimu koji ostvaruje JPO, kao jedini davalac univerzalne poštanske usluge, rezervisane usluge čine 88,7%, što je približno isti nivo kao u 2023. godine (89,7%). Najzastupljenija kategorija u okviru UPU su neregistrovane pismonosne pošiljke, sa udelom od 73,5%. Posmatrajući samo neregistrovane pošiljke do 20 grama, njihov udeo u okviru rezervisanih poštanskih usluga čini 77%. Slede sudska pisma sa udelom u rezervisanim uslugama od 12,7% i preporučene pošiljke sa 4,3%.

Pošiljke do 20g su najzastupljenija kategorija u okviru UPU (92,6%). Zatim slede pošiljke od 21-50g (3,2%), pošiljke od 51-100g (1,4%) i paketi do 3kg (1,1%). Sve ostale pošiljke zajedno učestvuju sa 1,7% u ukupnom obimu UPU.

Slika 14.13. Udeo pošiljaka u obimu rezervisanih usluga prema vrsti korisnika i prema stopi mase

U opsegu rezervisanih usluga, 90,2% pošiljaka potiče od pravnih lica, dok fizička lica učestvuju sa svega 9,8%.

Pošiljke do 20 g činile su 97% rezervisanih usluga, dok je 3% udeo pošiljaka od 21-50 g. Prema novom Zakonu o poštanskim uslugama, od 2025. godine ove pošiljke će biti izuzete iz opsega rezervisanih usluga, usled sniženja limita po masi.

Slika 14.14. Učešće prihoda rezervisanih poštanskih usluga u ukupnom prihodu JPO u periodu od 2020-2024. godine

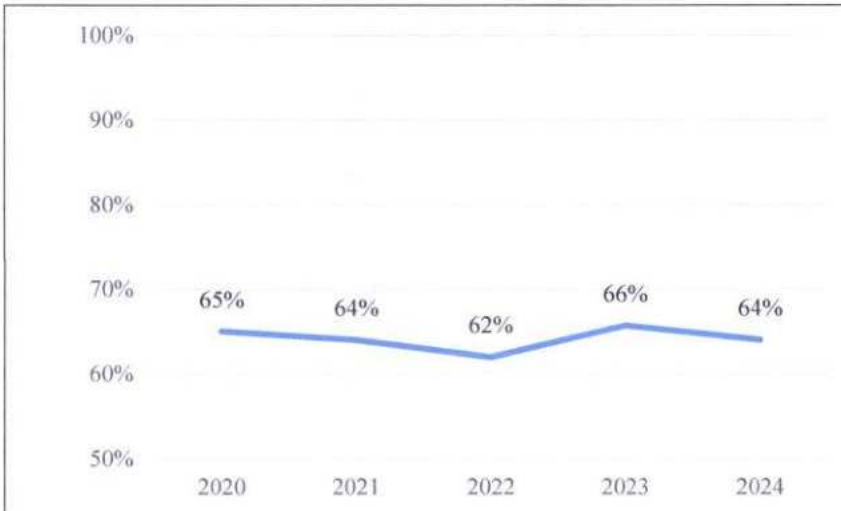

Udeo prihoda od rezervisanih usluga u ukupnim poštanskim uslugama JPO, je nakon prošlogodišnjeg rasta nastavio opadajući trend, i nalazi se na nivou iz 2021. godine (64%).

Pad broja rezervisanih usluga je nastavljen i u 2024. godini i iznosi -8,5%. Nasuprot obimu, zabeležen je rast prihoda od 8,2%, što je posledica povećanja cena UPU u drugom kvartalu 2024. godine.

Prosečan prihod UPU po jedinici je porastao za 11,8 dinara i iznosi 70,86 dinara. Takođe i prosečan prihod od rezervisanih usluga je porastao za 10 dinara i iznosi 66,41 dinara. Prosečan prihod od usluga za pravna lica, po ugovoru, iznosi 63,53 dinara u 2024. godinu (u 2023. godini je iznosio 52,56 dinara), dok je prosečan prihod za neregistrovano pismo do 20 g iznosio 46,8 dinara.

Udeo prihoda od rezervisanih usluga u UPU iznosio je približno 90%, što je na nivou iz 2023. godine.

Slika 14.15. Udeo pošiljaka prema stopi mase u prihodu od rezervisanih usluga

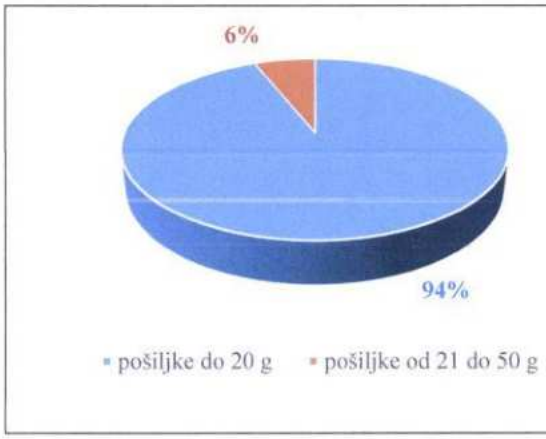

U okviru rezervisanih usluga udeo prihoda od pošiljaka do 20g čini 94% prihoda od rezervisanih usluga i na nivou je od 2023. godine.

Udeo prihoda pošiljaka do 20g je najzastupljeniji i u prihodu UPU (85%), a u okviru njega dominira prihod od neregistrovanih pošiljaka (53%) i od sudskog pisma (27%).

Ako u okviru univerzalne poštanske usluge posmatramo pismonosne, paketske i uputničke usluge, stopu rasta obima i prihoda beleže paketi, pismonosne usluge uprkos

padu u obimu beleže rast prihoda, dok je kod uputnica zabeležen pad i obima i prihoda (*Tabela 14.7, Slika 14.16*).

Tabela 14.7. Stopa rasta obima i prihoda u okviru univerzalne poštanske usluge

Univerzalna poštanska usluga	Stopa rasta obima 22/21	Stopa rasta prihoda 22/21	Stopa rasta obima 23/22	Stopa rasta prihoda 23/22	Stopa rasta obima 24/23	Stopa rasta prihoda 24/23
Pismonosne usluge	-4,3%	-4,5%	-10,3%	23,8%	-8,1%	9,3%
Paketske usluge	144,6%	89,6%	109,7%	82,8%	5,3%	27,2%
Uputnice	-5,3%	3,8%	-10%	-3,3%	-7,9%	-2,1%

Slika 14.16. Stopa rasta obima i prihoda univerzalne poštanske usluge u periodu 2024/2023. godine

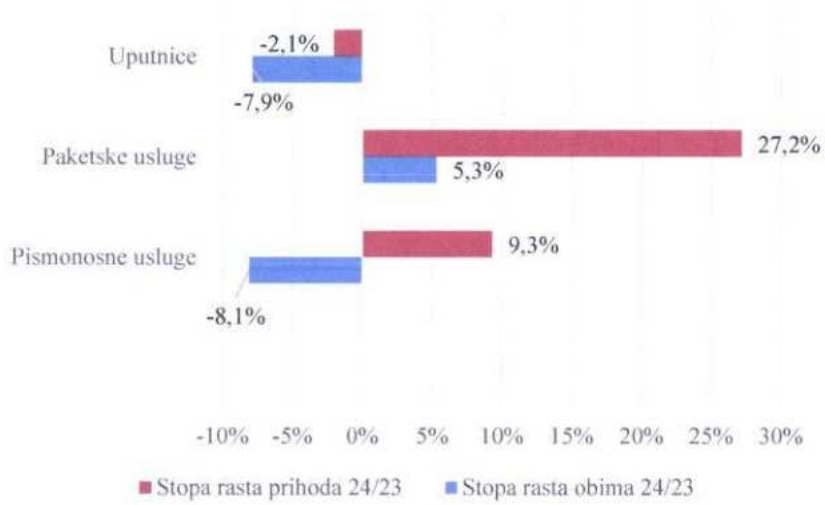

Značajan rast prihoda paketskih usluga, u iznosu od 27,2% je posledica povećanja cena.
Trend opadanja broja pismonosnih pošiljaka prati evropske i svetske pokazatelje, međutim, uprskos smanjenju obima, usled povećanja cena ostvaren je rast prihoda od 9,3%.

U 2024. godini, udeo univerzalne poštanske usluge u MPS-u je oko 7% u obimu i 15% u prihodu.

Zastupljenost UPU u međunarodnom poštanskom saobraćaju je značajno manja u odnosu na unutrašnji poštanski saobraćaj, (u 2024. godine 13 puta manja, u 2023. godine 10 puta manja).

Posle trogodišnjeg rasta, zabeleženo je smanjenje broja pošiljaka od -33% u dolazu, i -5 % u polazu, (*Tabela 14.8*).

Tabela 14.8. Obim pošiljaka u MPS-u iz opsega UPU u periodu od 2021-2024. godine

Pošiljke iz MPS-a	2021.	2022.	2023.	2024.	Stopa rasta 22/21	Stopa rasta 23/22	Stopa rasta 24/23
Polaz	1.671.889	1.418.833	1.177.902	1.117.645	-15%	-17%	-5%
Dolaz	6.163.074	16.429.411	20.596.157	13.887.274	167%	25%	-33%
Ukupno	7.834.963	17.848.244	21.774.059	15.004.919	128%	22%	-31%

Pošiljke koje su tokom 2024. godine iz inostranstva dolazile u Republiku Srbiju čine približno 92,6% ukupnih međunarodnih pošiljaka iz domena univerzalne poštanske usluge i ostvaruju 79% ukupnog prihoda univerzalne poštanske usluge u MPS-u. Najmasovnije su neregistrovane pismonosne pošiljke u dolazu, koje čine preko 76,4%, preporučene pošiljke koje čine preko 19,6%, i poštanska uputnica sa 3%.

14.4.2. Poštanske usluge izvan opsega univerzalne poštanske usluge[18]

Slika 14.17. Poštanske usluge izvan opsega univerzalne poštanske usluge

Poštanske usluge izvan UPU obavljaju poštanski operatori, kao i JPO, na osnovu dozvole za obavljanje poštanskih usluga.

Najzastupljenija kategorija ovih usluga su usluge u unutrašnjem poštanskom saobraćaju, koje učestvuju sa 98,2% u ukupnom obimu i sa 87,1% u ukupnim prihodima, što je na približno istom nivou kao prethodnih godina (*Slika 14.18).*

U 2024. godini zabeležen je rast poštanskih usluga izvan UPU od 10,5% u obimu (*Tabela 14.9*). Rast obima pratio je i rast prihoda od 13,1%, što je i posledica rasta cena u 2024. godini. Poštanske usluge izvan UPU u UPS u kontinuitetu ostvaruju pozitivan trend rasta, ako se izuzme 2022. godina, kad je zabeležen pad od -2%.

Prosečan prihod po pošiljci, u unutrašnjem saobraćaju u kategoriji usluga izvan opsega UPU, nastavio je kontinuirani rast, povećavši se za više od 14 dinara (4%) u odnosu na 2023. godinu, čime je dostigao vrednost 355 dinara.

Usluge izvan UPU u međunarodnom poštanskom saobraćaju, kao najskuplje usluge, ostvaruju preko 12,5% prihoda, iako u obimu učestvuju samo sa 1,4% *(Slika 14.18).* Prosečni prihod po pošiljci u međunarodnom saobraćaju iznosi približno 3.492 dinara i beleži smanjenje za 2,6% u odnosu na 2023. godinu, kada je iznosio je 3.586 dinara. Kod usluga izvan UPU u međunarodnom poštanskom saobraćaju je nastavljen rast obima, čija stopa iznosi 3,1%, što prati rast prihoda od 0,4%.

[18] Novi Zakon o poštanskim uslugama stupio je na snagu 14.03.2025. godine („Službeni glasnik RS", broj 19/2025) u kome je opseg „ostale poštanske usluge" zamenjen opsegom „poštanske usluge izvan opsega univerzalne poštanske usluge"

Slika 14.18. Udeo u obimu i prihodu od poštanskih usluga izvan UPU u 2024. godini

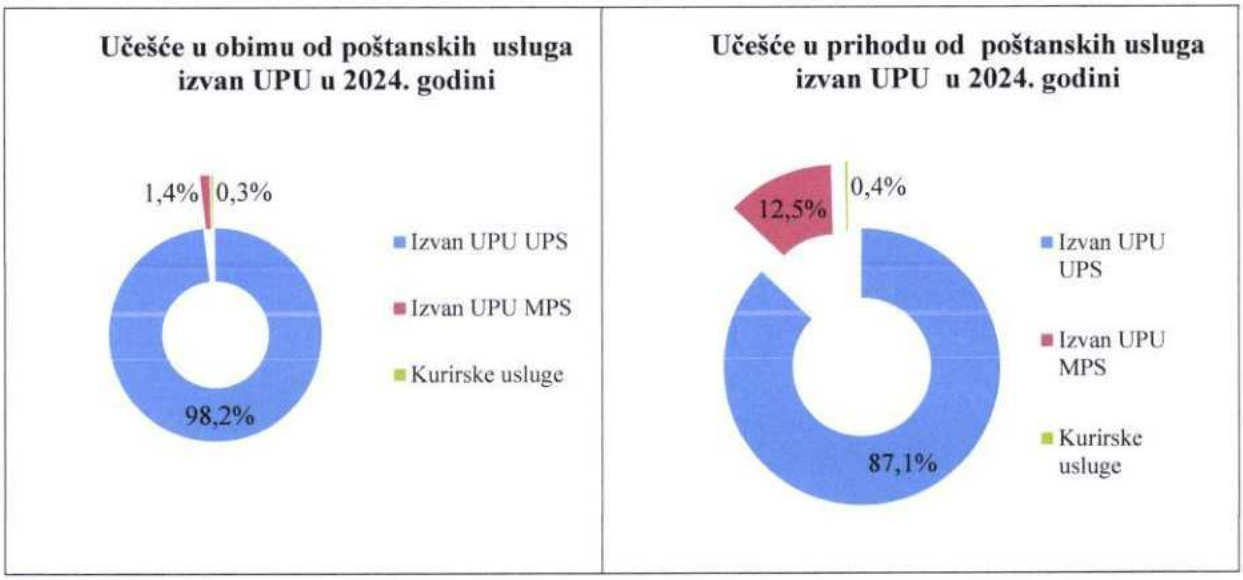

Kurirske usluge, s obzirom da su najmanje zastupljene na tržištu ostalih poštanskih usluga, imaju skoro identičan udeo od 0,4% i u obimu i prihodu. Prosečni prihod po kurirskoj usluzi je iznosio 413 dinara, odnosno zabeleženo je povećanje od 4 dinara (0,9%). U 2024. godini, kurirske usluge su zabeležile pad i obima i prihoda od približno 15% *(Tabela 14.9)*.

Tabela 14.9. Obim i prihod usluga izvan UPU u 2024. godini, poređenje sa 2017. i 2023. godinom

Vrsta usluge Izvan UPU	*2017. godina*		*2023. godina*		*2024. godina*		*Rast obima*		*Rast prihoda*	
	Obim hilj.	Prihod. mil.rsd	Obim hilj.	Prihod. mil.rsd	Obim hilj.	Prihod mil.rsd	*2024-2017*	*2024-2023*	*2024-2017*	*2024-2023*
Izvan UPU UPS	30.123	7.877	50.434	17.197	55.842	19.841	*85%*	*11%*	*152%*	*15%*
Izvan UPU MPS	594	1.660	791	2.837	816	2.848	*37%*	*3%*	*72%*	*0,4%*
Kurirske usluge	210	68	229	94	194	80	*-8%*	*-15%*	*18%*	*-15%*
Ukupno	30.928	9.605	51.455	20.128	56.851	22.769	*84%*	*10%*	*137%*	*13%*

U *Tabeli 14.9.* prikazano je kretanje obima i prihoda usluga izvan UPU u Republici Srbiji, u odnosu na 2017. godinu i 2023. godinu. U 2024. godini, u odnosu na referentnu godinu (2017), usluge izvan UPU su zabeležile rast od 84% u obimu i 137% u prihodu. Najveći rast je imala kategorija ostalih usluga u unutrašnjem poštanskom saobraćaju.

Na *Slikama 14.19. i 14.20.* su prikazani rast obima i prihoda od poštanskih usluga izvan UPU u periodu od 2017. do 2024. godine.

Slika 14.19. Stopa rasta obima usluga izvan UPU od 2017. do 2024. godine

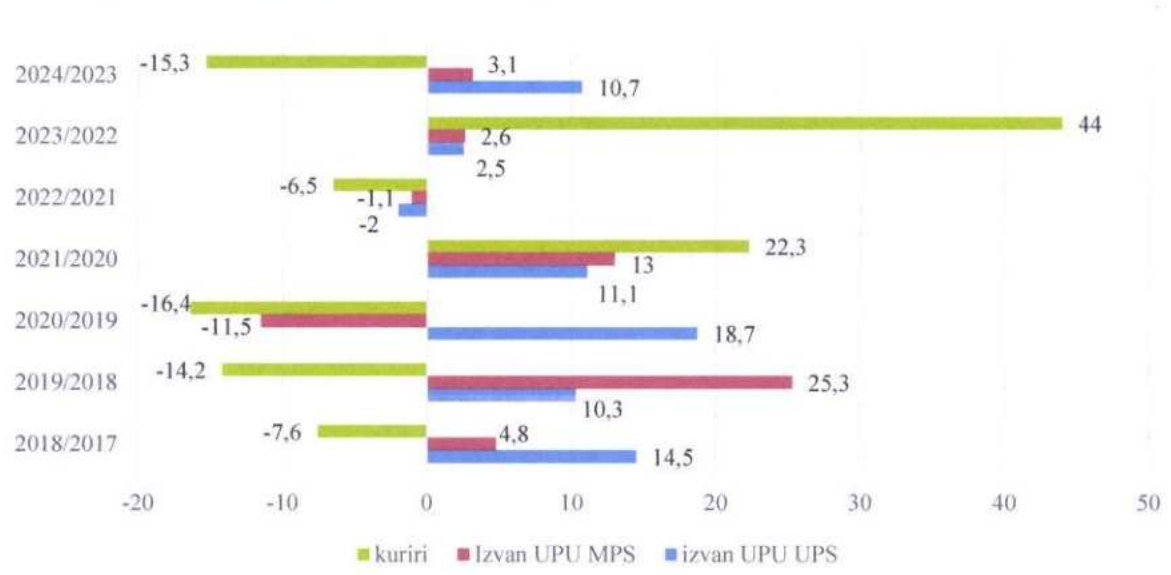

Slika 14.20. Stopa rasta prihoda usluga izvan UPU od 2017. do 2024. godine

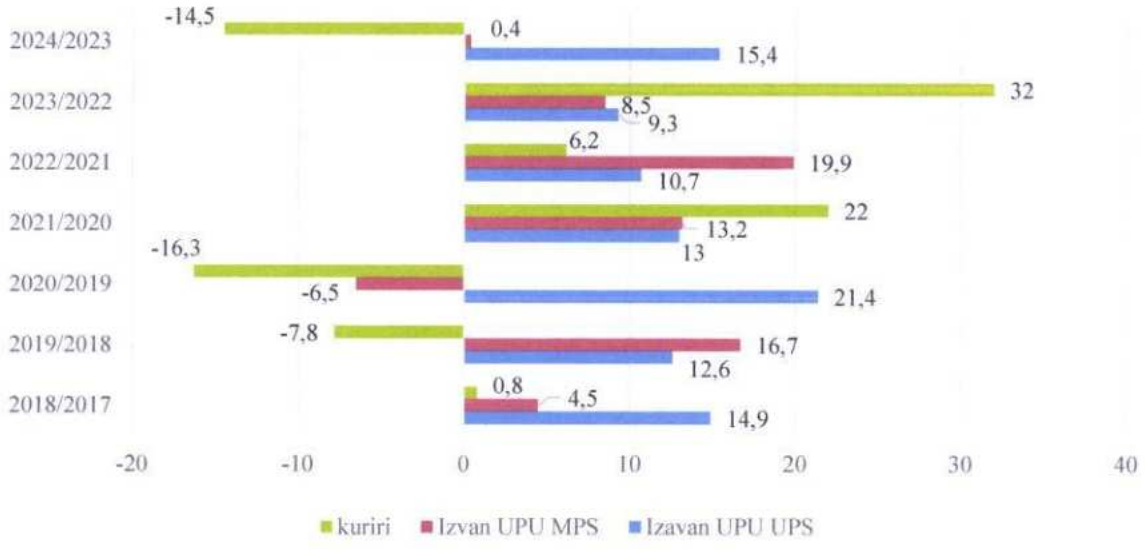

Trend učešća obima i prihoda ostalih usluga u Republici Srbiji, u poslednjih pet godina, prikazan je u *Tabeli 14.10.*

Tabela 14.10. Trend učešća poštanskih usluga izvan UPU u procentima od 2020. do 2024. godine

Vrsta usluge/ godina	2020.		2021.		2022.		2023.		2024.	
%	Obim	Prihod	Obim	Prihod	Obim	Prihod	Obim	Prihod	Obim	Prihod
Izvan UPU UPS	98,2	86,4	98,2	86,3	98,2	85,4	98,2	85,4	98,2	87,1
Izvan UPU MPS	1,5	13,2	1,5	13,3	1,5	14,2	1,5	14,1	1,4	12,5
Kurirske usluge	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,5	0,4	0,4
Ukupno	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

14.5. Analiza pošiljaka iz domena ekspres usluga i uticaj daljinske prodaje

Slika 14.21. Osnovne karakteristike tržišta ekspres usluga u 2024. godini i kretanje obima i prihoda u odnosu na 2023. godinu

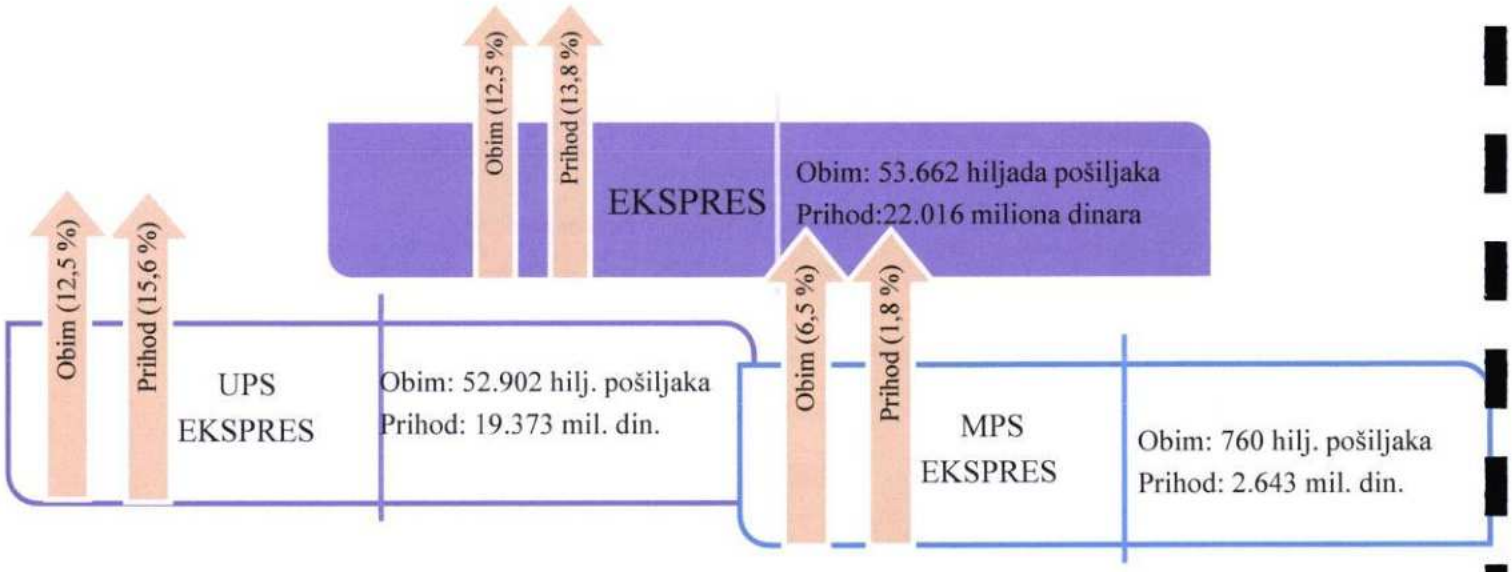

Ekspres poštanske usluge predstavljaju najzastupljeniju kategoriju poštanskih usluga izvan opsega univerzalne poštanske usluge i, kao što je ranije navedeno, generišu značajan deo prihoda na celokupnom tržištu poštanskih usluga. Tokom 2024. godine ostvaren je značajan rast na ovom tržištu u odnosu na prethodnu godinu, kako u obimu tako i u prihodu, a uzrokovan je, pre svega, pošiljkama koje se uvoze iz NR Kine (putem platforme „*Temu*") kao roba, a dalje distribuiraju kao ekspres pošiljke u unutrašnjem saobraćaju.

14.5.1. Ekspres usluge u unutrašnjem poštanskom saobraćaju

Karakteristike tržišta ekspres poštanskih usluga su detaljnije prikazane na osnovu kretanja obima, prihoda, distribucije pošiljaka po stopi mase i sadržini, učešća daljinske prodaje u ostvarenim obimima kao i na osnovu karakteristika polaza i dolaza u međunarodnom poštanskom saobraćaju.

U *Tabeli 14.11.* i *Slici 14.22,* data je struktura ekspres pošiljaka po masi u unutrašnjem poštanskom saobraćaju za 2024. godinu (u hiljadama).

Tabela 14.11. Struktura obima ekspres usluga po masi u unutrašnjem poštanskom saobraćaju u 2024. godini (u hiljadama)

	Ekspres pošiljke UPS							Ukupno ekspres pošiljaka		Ukupan obim
	Pošiljke do 500g		Pošiljke 500g-1kg	Pošiljke 1kg-2kg	Pošiljke 2kg-5kg	Pošiljke 5kg-10kg	Pošiljke preko 10 kg			
	Dokumenta	Roba						Dokumenta	Roba	
Obim	5.411	16.440	9.265	7.984	6.490	3.455	3.857	5.411	47.491	52.902
Učešće u ukupnom obimu	10%	31%	18%	15%	12%	7%	7%	10%	90%	100%

Slika 14.22. Struktura obima ekspres usluga po masi u UPS u 2024. godini

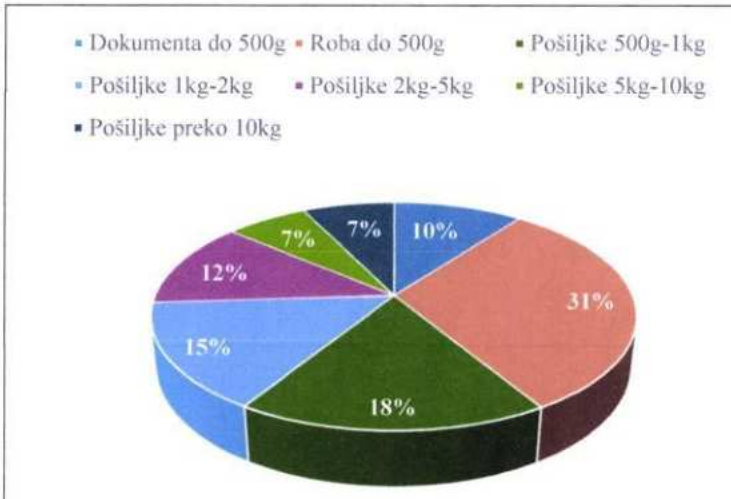

Dominantna prisutnost pošiljaka koje sadrže robu u odnosu na pošiljke koje sadrže dokumenta uočava se i tokom 2024. godine (skoro devet puta veća zastupljenost).
Pošiljke do 500g čine skoro polovinu (41,3%) ukupnog obima ekspres pošiljaka u unutrašnjem saobraćaju, a od njih, 75% pošiljaka sadrže robu.

Elektronska trgovina predstavlja vid daljinske trgovine[19] koja se realizuje putem interneta, pri čemu se roba ili usluge nude, naručuju i prodaju elektronskim putem. Elektronska trgovina se može obavljati na sledeće načine:

[19] Zakon o trgovini („Službeni glasnik RS", br. 52/2019)

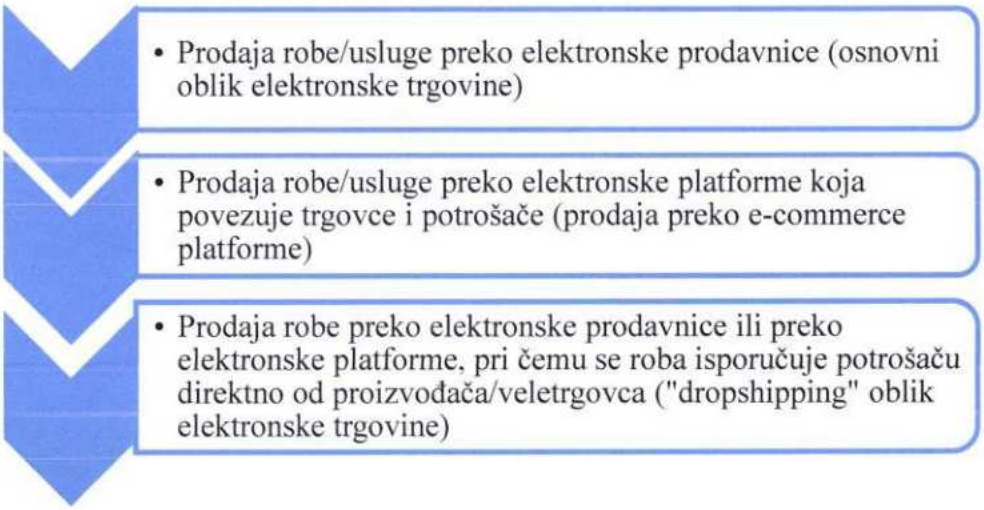

Plaćanje robe može biti elektronskim putem ili pouzećem, a dostava robe kupcima je u poštanskim pošiljkama. Na domaćem tržištu su to, u najvećoj meri, ekspres pošiljke.

Pošiljke koje su posledica daljinske prodaje čine skoro 47% ukupnih ekspres pošiljaka u 2024. godini na tržištu Republike Srbije (*Tabela 14.12).*

U *Tabeli 14.12.* i *Slici 14.23*, prikazan je udeo obima pošiljaka koje su posledica daljinske prodaje u odnosu na ukupan obim ekspres pošiljaka u unutrašnjem poštanskom saobraćaju.

Tabela 14.12. Učešće daljinske prodaje u ukupnom obimu ekspres pošiljaka u 2024. godini (u hiljadama) u UPS

	Dokumenta do 500g	Roba do 500g	Pošiljke 500g-1kg	Pošiljke 1kg-2kg	Pošiljke 2kg-5kg	Pošiljke 5kg-10kg	Pošiljke preko 10 kg	Ukupno
Obim ekspres pošiljaka	5.411	16.440	9.265	7.984	6.490	3.455	3.857	52.902
Obim pošiljaka od daljinske prodaje	1.294	9.790	5.421	4.077	2.203	937	1.117	24.839
Učešće daljinske prodaje u obimu prema stopi mase	24%	60%	59%	51%	34%	27%	29%	47%

Slika 14.23. Udeo daljinske prodaje u ukupnom obimu prema stopi mase ekspres pošiljaka u unutrašnjem poštanskom saobraćaju u 2024. godini

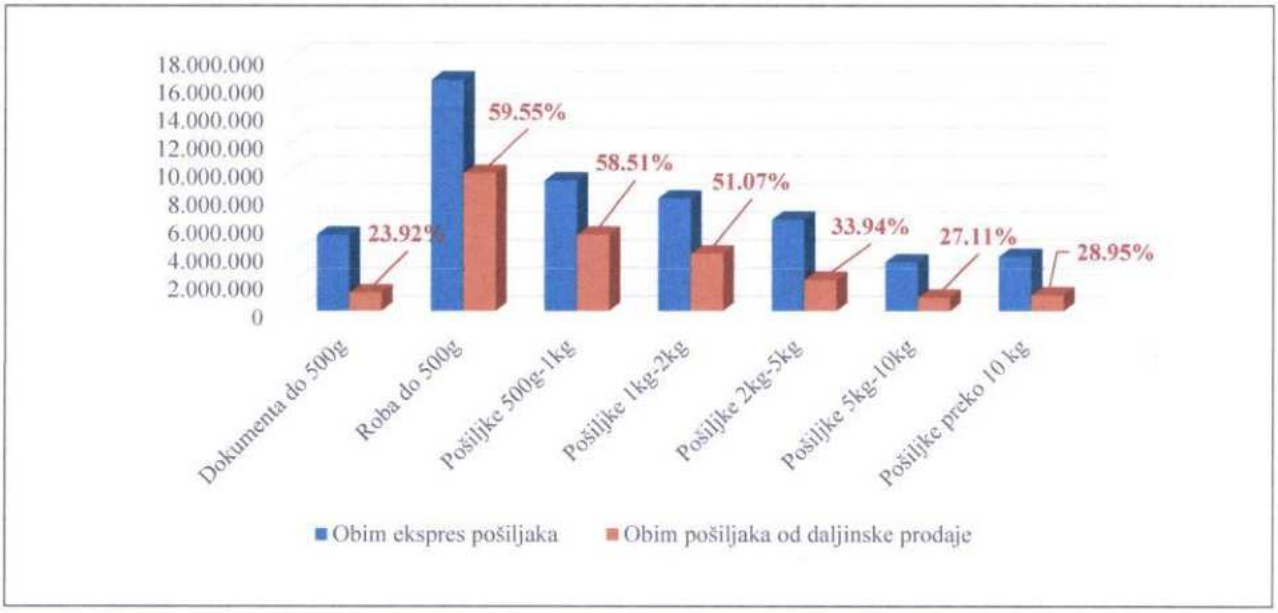

I u 2024. godini nastavljen je trend gde su u okviru pošiljaka od daljinske prodaje najviše zastupljene pošiljke koje sadrže robu do 500g (39%), dok za njima slede pošiljke stope mase od 500g do 1kg (22%).

Pošiljke daljinske prodaje u 95% sadrže robu, a ostatak pošiljaka sadrži dokumenta do 500g.

Slika 14.24. Učešće daljinske prodaje u ukupnom obimu ekspres pošiljaka u UPS u periodu od 2020-2024. godine

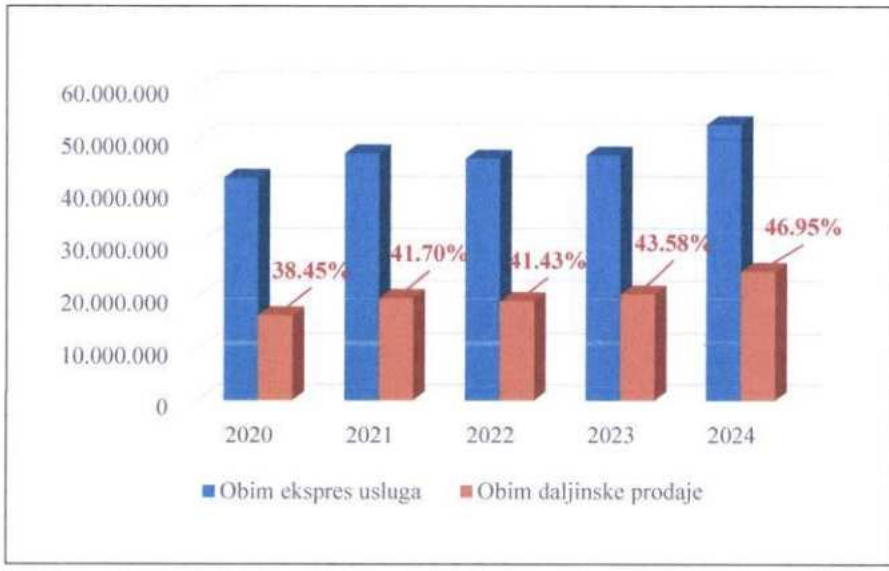

Učešće pošiljaka daljinske prodaje u ukupnom obimu ekspres pošiljaka tokom 2024. godine povećano je u odnosu na 2023. godinu.

U *Tabeli 14.13. i Slici 14.25.* prikazano je učešće prihoda od ekspres usluga (u milionima dinara) po stopi mase u unutrašnjem poštanskom saobraćaju.

Tabela 14.13. Učešće prihoda od ekspres usluga (u milionima dinara) u 2024. godini u UPS po masi

	Prihod od ekspres pošiljaka UPS u milionima dinara							Ukupan prihod ekspres pošiljaka		Ukupan prihod
	Pošiljke do 500g		Pošiljke 500g-1kg	Pošiljke 1kg-2kg	Pošiljke 2kg-5kg	Pošiljke 5kg-10kg	Pošiljke preko 10 kg			
	Dokumenta	Roba						Dokumenta	Roba	
Prihod	1.647	4.803	2.884	2.439	2.405	1.507	3.688	1.647	17.726	19.373
Učešće u ukupnom prihodu	8%	25%	15%	13%	12%	8%	19%	8%	92%	100%

Slika 14.25. Učešće prihoda od ekspres usluga u UPS po masi u 2024. godini

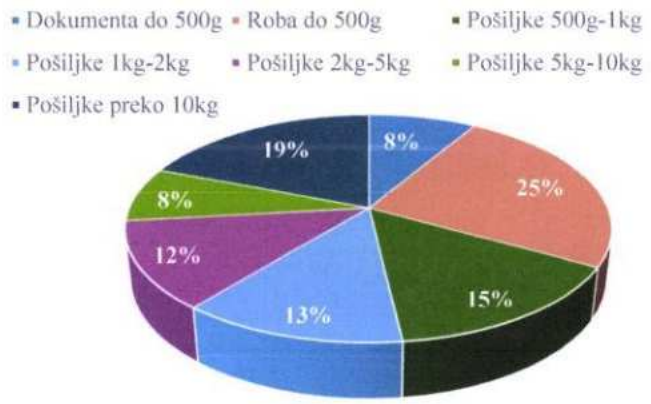

Skoro 92% prihoda ostvaruju pošiljke koje sadrže robu, dok je deset puta manje učešće pošiljaka koje sadrže dokumenta. Najveći udeo u prihodu imaju pošiljke sa robom do 500g, a za njima slede pošiljke koje sadrže robu preko 10 kg. Ove pošiljke, iako su u obimu manje zastupljene, u prihodu ostvaruju značajno učešće, jer iznos poštarine zavisi i od mase.

Na *Slici 14.26.* prikazano je poređenje stope rasta prihoda od ekspres poštanskih usluga, kao i stope rasta BDP kroz kvartale 2024. godine, kao i u odnosu na 2023. godinu.

Slika 14.26. Poređenje BDP i prihoda od ekspres poštanskih usluga u unutrašnjem poštanskom saobraćaju, po kvartalima 2024. godine i 2023. godine

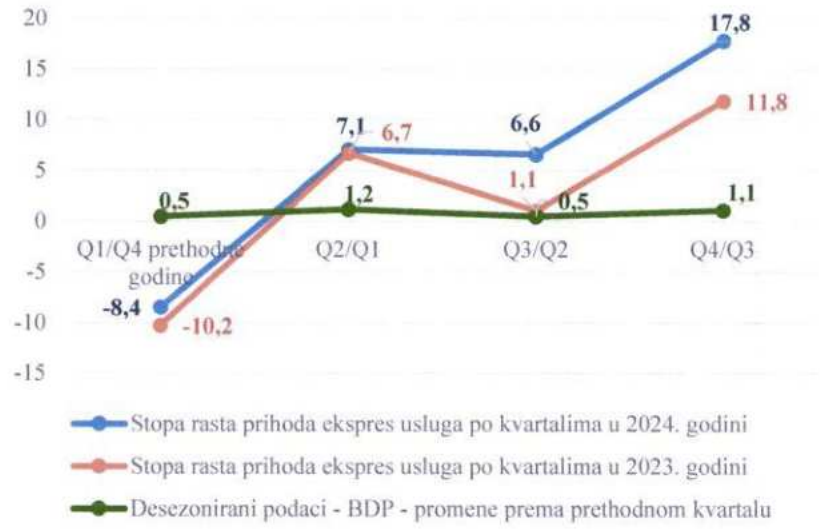

Stopa rasta/pada prihoda od ekspres poštanskih usluga se kreće od -8,4%, ako se posmatra prvi kvartal 2024. godine u odnosu na četvrti kvartal 2023. godine, a do 17,8% ako se posmatra četvrti kvartal 2024. godine u odnosu na treći kvartal 2024. godine. Stopa rasta prihoda od ekspres poštanskih usluga zadržala je isti trend kao i prethodne godine. Ali, za razliku od prethodne godine, stopa rasta desezoniranih vrednosti BDP[20], prema prethodnom kvartalu, ima nešto drugačije kretanje.

Pri poređenju promena na kvartalnom nivou, treba imati u vidu specifičnost poštanskog tržišta - poslednji kvartal u godini je najveći, što dovodi do velikog odstupanja pri poređenju ovog kvartala sa prethodnim.

U *Tabeli 14.14.* i *Slici 14.27*, prikazano je učešće prihoda od daljinske prodaje u odnosu na ukupan prihod od ekspres usluga u unutrašnjem poštanskom saobraćaju (u milionima dinara).

Tabela 14.14. Učešće prihoda daljinske prodaje u odnosu na prihod od ekspres usluga (u milionima din) u UPS po masi u 2024. godini

	Dokumenta do 500g	Roba do 500g	Pošiljke 500g-1kg	Pošiljke 1kg-2kg	Pošiljke 2kg-5kg	Pošiljke 5kg-10kg	Pošiljke preko 10kg	Ukupno
Prihod od ekspres pošiljaka	1.647	4.803	2.884	2.439	2.405	1.507	3.688	19.373
Prihod pošiljaka od daljinske prodaje	393	2.861	1.317	1.035	794	497	1.273	8.170
Učešće daljinske prodaje (u stopi mase)	24%	60%	46%	42%	33%	33%	35%	42%

[20] https://publikacije.stat.gov.rs/G2025/HtmlL/G20251053.html; BDP-desezonirani podaci, promene, prema prethodnom kvartalu 2024. godine

Slika 14.27. Učešće prihoda od daljinske prodaje u prihodu (u milionima din) od ekspres usluga u UPS u 2024. godini

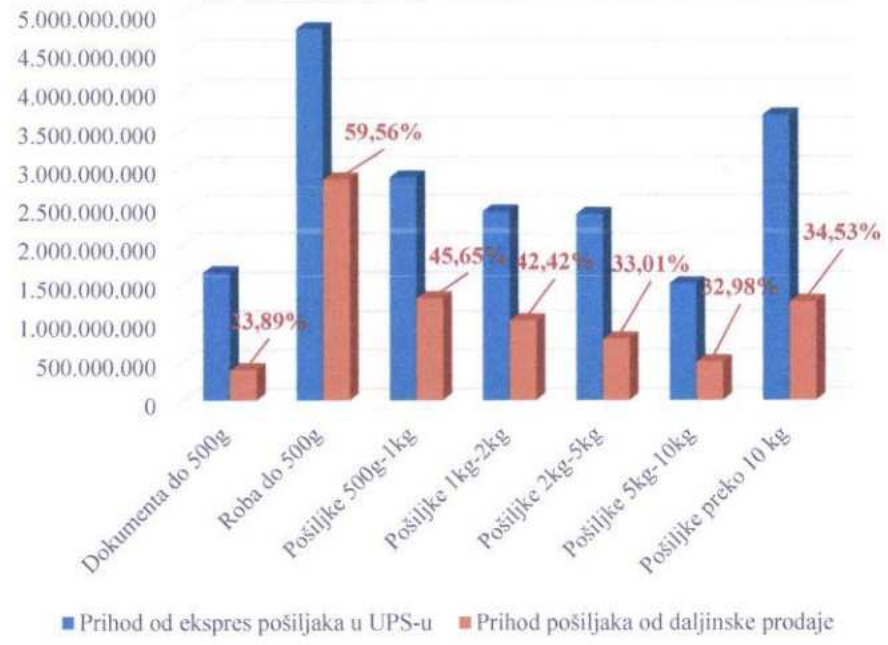

Prihod od pošiljaka, koje su posledica daljinske prodaje, čini nešto više od 42% ukupno ostvarenog prihoda od ekspres pošiljaka u UPS. Najzastupljenija kategorija pošiljaka od daljinske prodaje, roba do 500g, ostvaruje i najveći prihod. Ako posmatramo prihod pošiljaka do 500g koje su posledica daljnske trgovine, on čini nešto više od 16% ukupnog prihoda ekspres pošiljaka u UPS-u. Pošiljke daljinske prodaje do 500g generišu prihod koji čini skoro 40% ukupnog prihoda od daljinske prodaje.

Na *slikama 14.28.* i *14.29,* predstavljen je odnos obima i prihoda ukupnih ekspres usluga u periodu 2024/2023. godine kao i obima i prihoda od daljinske prodaje, u istom posmatranom periodu.

Slika 14.28. Promena obima i prihoda eskpres pošiljaka u periodu 2024/2023. godine

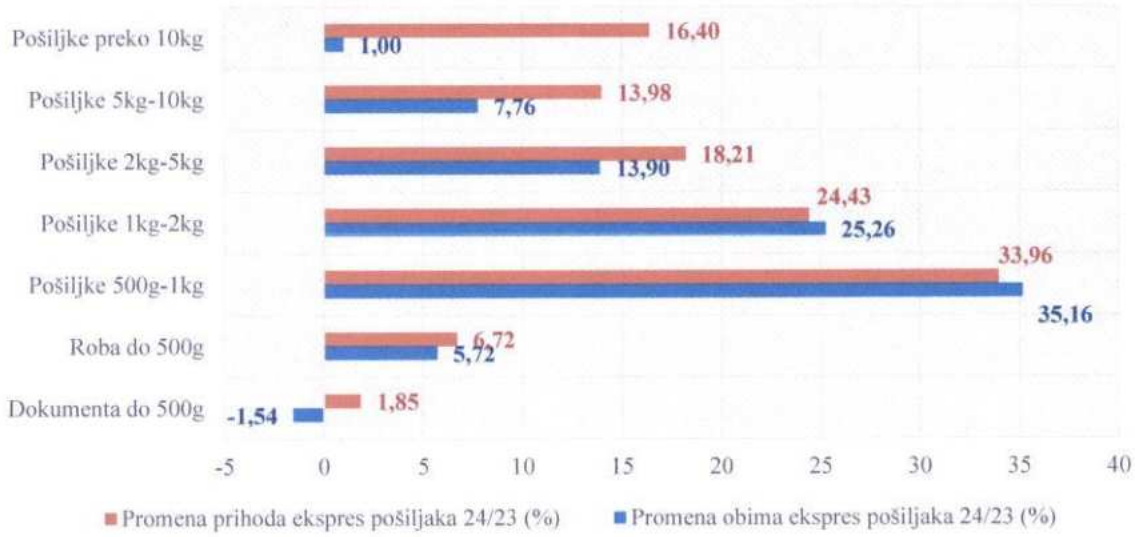

Slika 14.29. Promena obima i prihoda pošiljaka od daljinske prodaje u periodu 2024/2023. godine

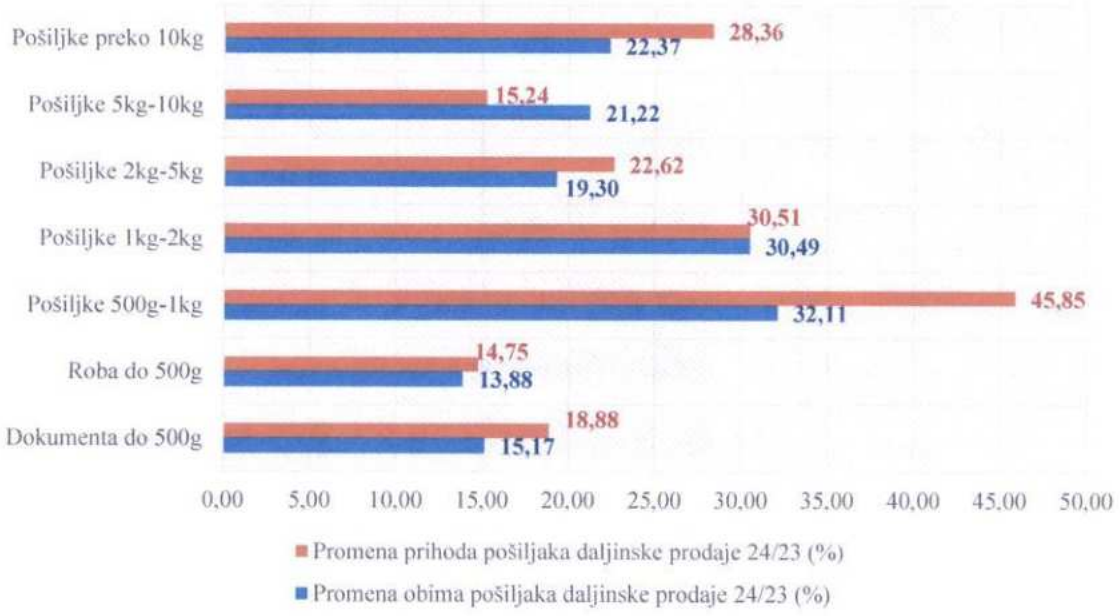

Poređenjem sa 2023. godinom, u 2024. godini se beleži značajan rast obima ekspres pošiljaka, a samim tim i rast obima daljinske prodaje (*Slika 14.30*). Obim ekspres pošiljaka je, u odnosu na 2023. godinu, povećan za 12,5%, a nešto veća stopa rasta se registruje kod pošiljaka koje su posledica daljinske prodaje (21,3%).

Slika 14.30. Promena obima eskpres pošiljaka i pošiljaka od daljinske prodaje u periodu 2024/2023. godine

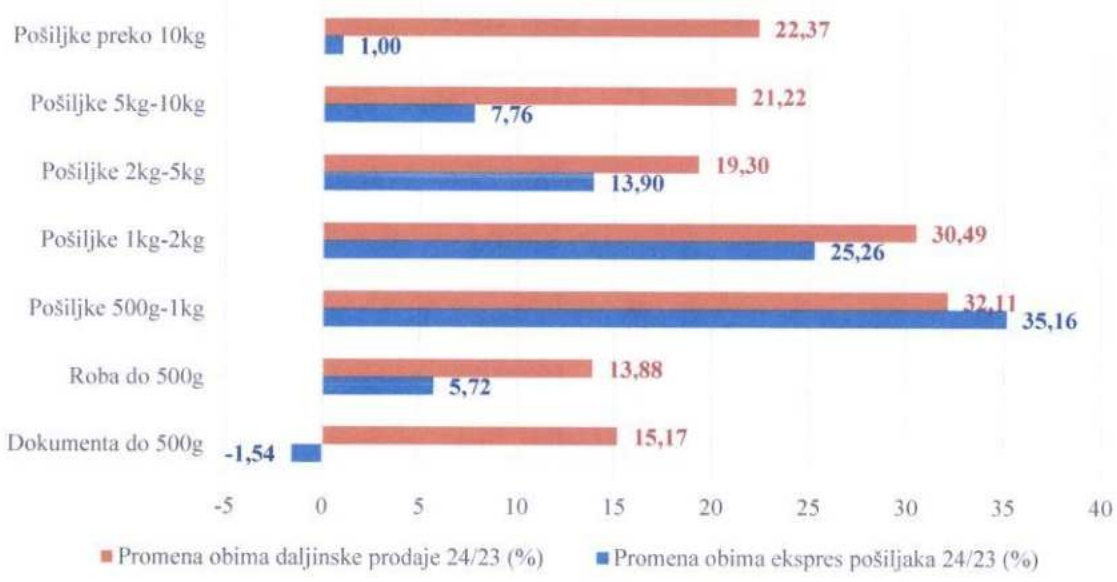

Poput obima, i kod prihoda je 2024. godine evidentiran rast (*Slika 14.31*), ali je stopa rasta nešto veća u odnosu na stopu rasta obima, i u odnosu na 2023. godinu ona iznosi

15,6%. Rast prihoda kod pošiljaka koje su posledica daljinske prodaje, u odnosu na 2023. godinu, iznosi 23,9%.

Slika 14.31. Promena prihoda eskpres pošiljaka i pošiljaka od daljinske prodaje u periodu 2024/2023. godine

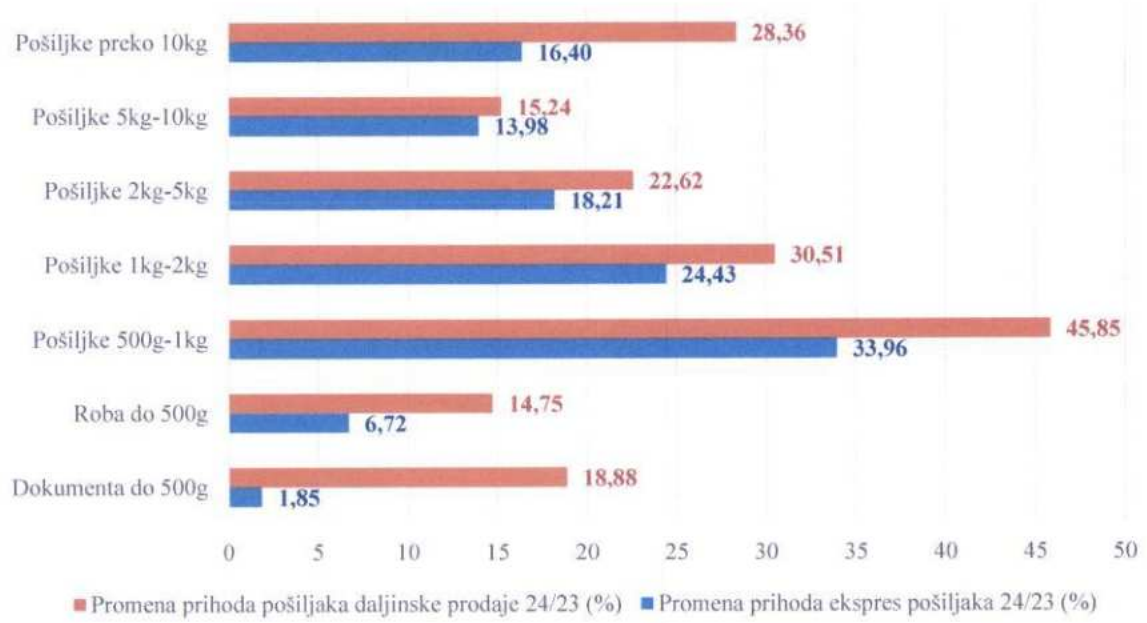

Slika 14.32. Kretanje obima ekspres pošiljaka kao i pošiljaka od daljinske prodaje u periodu od 2020-2024. godine

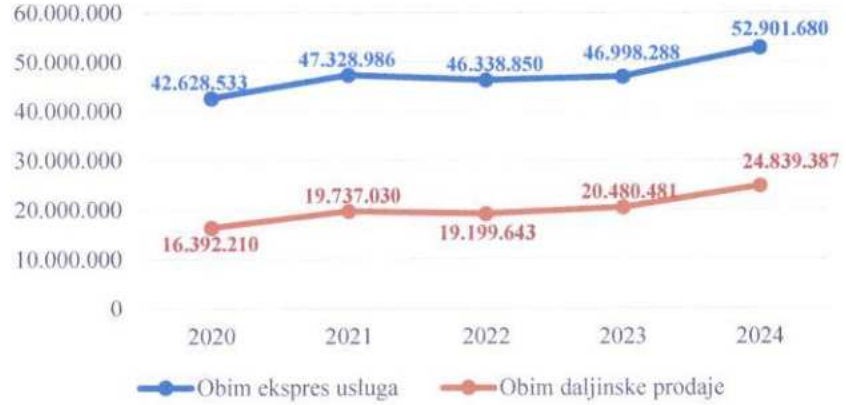

Jedan od osnovnih pokretača razvoja tržišta ekspres usluga u unutrašnjem poštanskom saobraćaju je svakako razvoj daljinske prodaje.
Tokom 2024. godine, ovo je naročito izraženo – veliki rast daljinske prodaje uslovio je i ukupan porast tržišta ekspres poštanskih usluga.

Tržišna učešća poštanskih operatora, u ukupno ostvarenom obimu i prihodu od ekspres usluga u unutrašnjem poštanskom saobraćaju, koji su najviše zastupljeni na tržištu prikazana su na *Slici 14.33.* Ako posmatramo ukupan ostvareni obim ekspres poštanskih usluga u unutrašnjem poštanskom saobraćaju u 2024. godini, pored izdvojenih učešća operatora koji ostvaruju najveće obime, svi ostali poštanski operatori ostvarili su nešto više od 1% obima. Sa druge strane, ako posmatramo ukupan ostvaren prihod u

unutrašnjem poštanskom saobraćaju, pored izdvojenih učešća za operatore koji ostvaruju najveće prihode, svi ostali operatori su ostvarili skoro 4% prihoda.

Slika 14.33. Tržišni udeo poštanskih operatora u ukupnom obimu i prihodu ekspres usluga u unutrašnjem poštanskom saobraćaju u 2024. godini

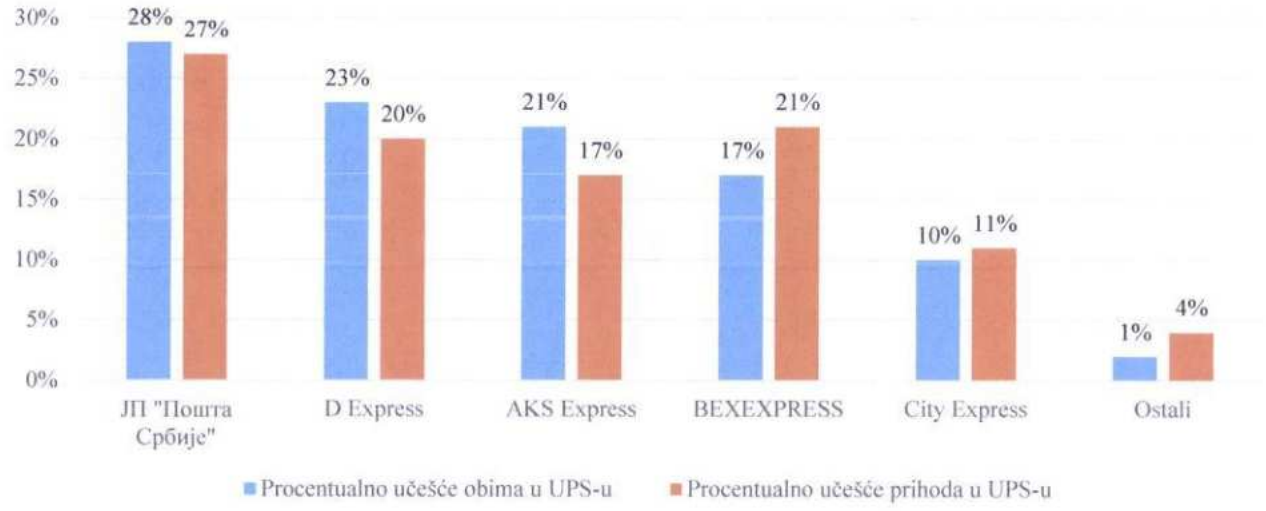

Slika 14.34. Procentualno učešće obima pošiljaka od daljinske prodaje u UPS

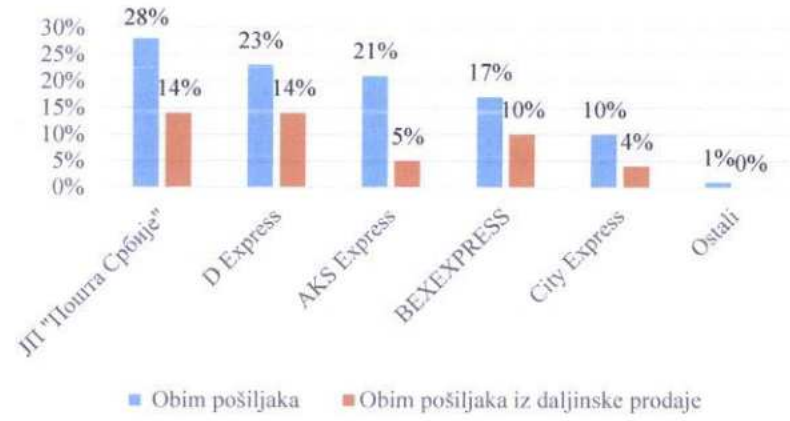

Najveći udeo pošiljaka od daljinske prodaje u se beleži kod poštanskih operatora JP „Pošta Srbije" i „D Express".

Slika 14.35. Učešće daljinske prodaje u prihodu po operatorima u 2024. godini

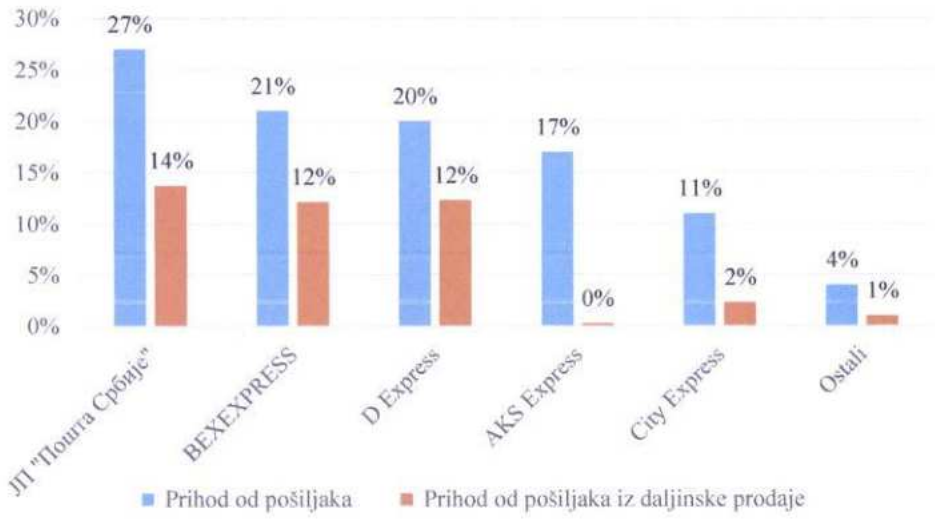

Najveći udeo od daljinske prodaje u prihodu je ostvario poštanski operator JP „Pošta Srbije", zatim slede D Express i BEXEXPRESS.

Ako posmatramo cene ekspres usluga u unutrašnjem poštanskom saobraćaju, za stopu mase do 500 g (najzastupljenija kategorija pošiljaka u ekspres uslugama), tokom 2024. godine došlo je do promena u ceni ovih usluga kod većine operatora koji u pogledu obima zajedno čine skoro 99% tržišta u unutrašnjem poštanskom saobraćaju (*Slika 14.36*).

Slika 14.36. Kretanje prosečne cene ekspres pošiljke stope mase do 500 g u 2024. i 2023. godini kao i indeks potrošačkih cena za 2024. godinu

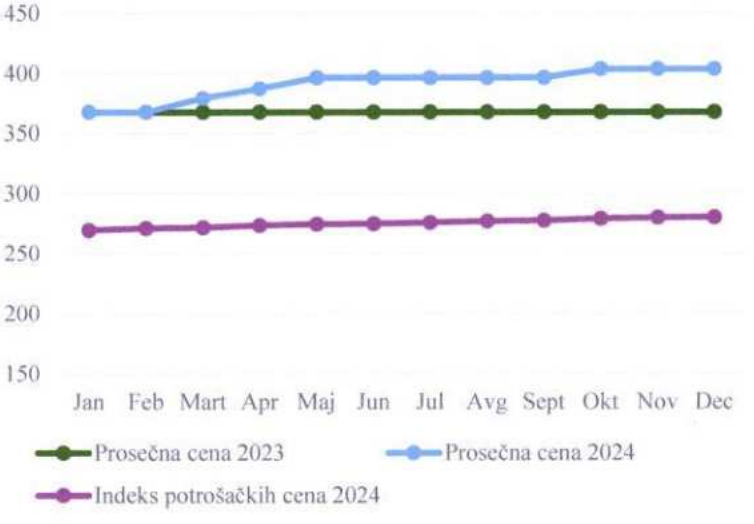

Na prikazanom grafiku može se uočiti rast cena ekspres usluge za prvu stopu mase, počev od marta 2024. godine, za razliku od 2023. godine, u kojoj je zabeležena konstantna prosečna cena. Rast cena ovih usluga prati kretanje indeksa potrošačkih[21] cena, koji je tokom 2024. godine imao konstantan blagi rast.

[21] https://www.stat.gov.rs/sr-Latn/publikacije/publication/?p=17269&tip=17

U 2024. godine, u Republici Srbiji, ostvaren je prosečan godišnji rast potrošačkih cena od 4,6%[22].

Slika 14.37. Poređenje prosečne cene za pošiljku stope mase do 500g i inflacije

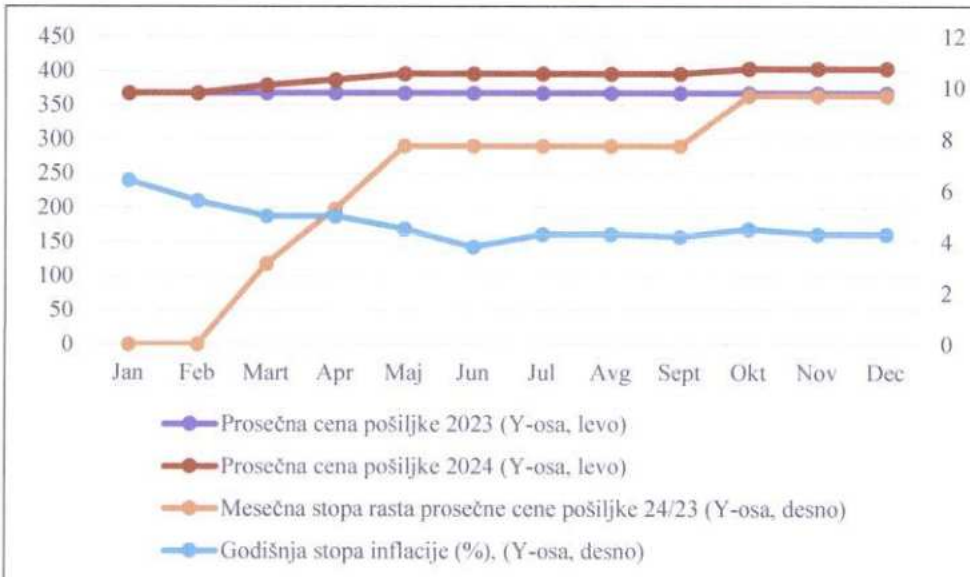

Na prikazanoj slici se može videti odnos promene mesečne stope rasta prosečne cene pošiljke stope mase do 500g (merena na način – mesec u odnosu na isti mesec prethodne godine, period 2024/2023) i godišnje stope inflacije (merena na način - mesec u odnosu na isti mesec prethodne godine, period 2024/2023[23]). Mesečna stopa rasta prosečne cene pošiljke mase do 500g ne prati promene u godišnjoj stopi inflacije, koja je do sredine godine imala pad.

U *Tabeli 14.15* dat je pregled cena po stopama mase za poštanske operatore sa tržišnim učešćem većim od 1% na dan 31.12. 2024. godine. Cene su prikazane sa PDV-om, izuzev u slučaju JP „Pošta Srbije" gde su cene ekspres usluga oslobođene plaćanja PDV-a.

Tabela 14.15. Pregled cena po poštanskim operatorima prema stopama mase u 2024. godini

Masa (kg)	D EXPRESS	CITY EXPRESS	JP POŠTA SRBIJE	BEXEXPRESS	AKS EXPRESS
do 0,5	416,00	420,00	420,00	416,00	415,00
od 0,51 do 1kg	486,00	587,99	450,00	486,00	480,00
od 1,01 do 2kg	580,00	587,99	500,00	582,00	580,00
od 2,01 do 5kg	770,00	840,00	600,00	735,00	770,00
od 5,01 do 10kg	1.020,00	1.056,00	800,00	970,00	980,00
od 10,01 do 15kg	1.386,00	1.404,00	1.100,00	1.247,00	1.250,00
od 15,01 do 20kg	1.386,00	1.476,00	1.100,00	1.386,00	1.400,00
od 20,01 do 30kg	1.600,00	1.823,99	za svaki kilogram ili deo kilograma 60,00	1.595,00	1.600,00
od 30,01 do 50kg	2.398,80	2.592,00		2.345,00	2.400,00

[22] https://www.stat.gov.rs/sr-latn/publikacije/publication/?p=17230&tip=8https://www.stat.gov.rs/sr-cyrl/publikacije/publication/?p=15692

[23] https://www.stat.gov.rs/sr-latn/publikacije/publication/?p=17230&tip=8https://www.stat.gov.rs/sr-cyrl/publikacije/publication/?p=15692

Putem portala Cene usluga[24] korisnici mogu proveriti i uporediti osnovne cene usluga u unutrašnjem saobraćaju za ekspres usluge „danas za danas", „danas za sutra", dok je za operatore koji posluju samo u segmentu B2C (business-to-consumer) i B2B (business-to-business) u delu ekspres usluge - ostalo i za kurirske usluge, obezbeđena pretraga cenovnika i opštih uslova poslovanja na jednom mestu. Takođe, tokom 2024. godine, na portalu je omogućeno i poređenje cena ekspres usluga u međunarodnom poštanskom saobraćaju, na osnovu mase i odredišta, za opcije najbrže poštanske usluge, kao i najjeftinije poštanske usluge.

14.5.2. Ekspres pošiljke u međunarodnom poštanskom saobraćaju u 2024. godini

Tokom 2024. godine, jedanaest poštanskih operatora obavljalo je usluge u međunarodnom poštanskom saobraćaju. U *Tabeli 14.16.* prikazan je obim ekspres pošiljaka u polazu i dolazu u međunarodnom poštanskom saobraćaju tokom 2024. godine, prema stopi mase.

Tabela 14.16. Obim međunarodnih ekspres pošiljaka u 2024. godini

	Dokumenta do 500g	Roba do 500g	Pošiljke 500g-1kg	Pošiljke 1kg-2kg	Pošiljke 2kg-5kg	Pošiljke 5kg-10kg	Pošiljke 10kg-20kg	Pošiljke preko 20kg	UKUPNO
Obim-POLAZ	125.802	24.860	27.501	18.970	21.084	11.741	8.713	9.244	247.915
Obim-DOLAZ	134.575	67.190	57.888	61.348	73.774	45.068	30.487	42.511	512.841
Učešće pošiljaka u polazu (%)	51%	10%	11%	8%	9%	5%	4%	4%	100%
Učešće pošiljaka u dolazu (%)	26%	13%	11%	12%	14%	9%	6%	8%	100%

Pošiljke u dolazu čine 67% pošiljaka u ukupnom obimu ekspres pošiljaka u međunarodnom poštanskom saobraćaju. U međunarodnom poštanskom saobraćaju dominiraju pošiljke iz kategorije dokumenta do 500g (i u polazu i dolazu).

[24] https://www.ceneusluga.rs/

Slika 14.38. Kretanje obima međunarodnih ekspres pošiljaka u periodu od 2020-2024. godine (polaz, dolaz i ukupan obim)

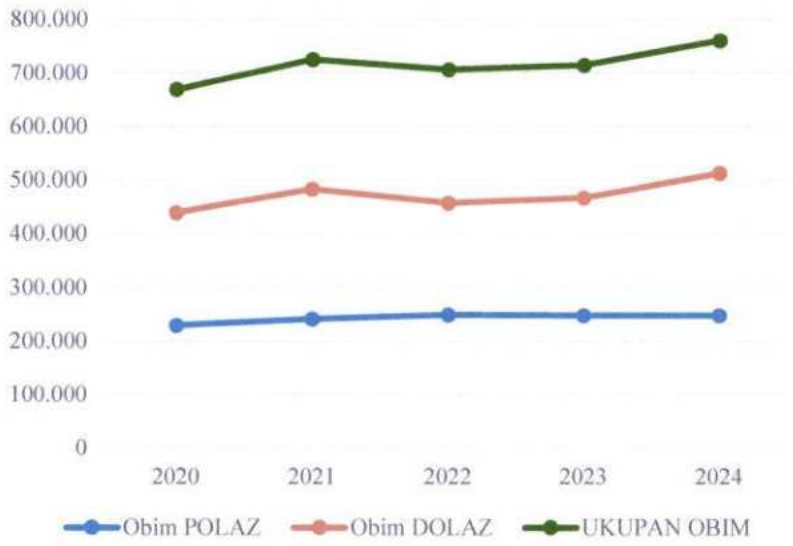

Obim ekspres pošiljaka u MPS-u je u odnosu na 2023. godinu povećan za 6,5% - kod pošiljaka u polazu je zabeležen blagi pad (-0,1%), ali je ukupno povećanje obima generisano porastom pošiljaka u dolazu (9,9%).

Prihod od ekspres poštanskih usluga u MPS je u 2024. godini iznosio 2,7 milijardi dinara.

Tabela 14.17. Prihod od međunarodnih ekspres pošiljaka u 2023. i 2024. godini (polaz, dolaz i ukupan prihod u milionima dinara)

Prihod	2023. godina	%	2024. godina	%	Stopa rasta/pada
Prihod - polaz	1.646	63%	1.727	65%	4,9%
Prihod - dolaz	980	37%	940	35%	-4,1%
Ukupno	2.626	100%	2.667	100%	1,6%

Slika 14.39. Procentualno učešće obima i prihoda po operatorima u 2024. godini u MPS

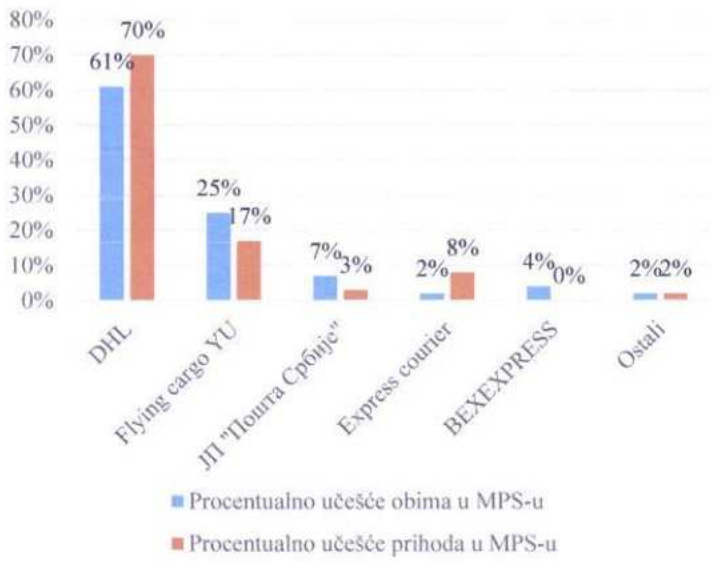

Najveće učešće u MPS-u je ostvario poštanski operator DHL International.

14.5.3. Analiza konkurentnosti tržišta ekspres usluga

Tržište ekspres usluga se, sa jedne strane, može označiti kao oligopolističko[25] iz razloga što pet poštanskih operatora realizuju skoro 99% obima na tržištu ekspres poštanskih usluga (ukupno u unutrašnjem i međunarodnom saobraćaju). Sa druge strane, vrednost HHI[26] indeksa (Herfindahl Hirschman Index) ukazuje da je tržište ekspres usluga u unutrašnjem poštanskom saobraćaju koncentrisano.

HHI indeks je jedan od najpouzdanijih pokazatelja koncentracije tržišta. Vrednost HHI indeksa zavisi od broja konkurenata na tržištu i od razlike u njihovoj relativnoj tržišnoj snazi. Sa povećanjem broja konkurenata na tržištu, vrednost HHI indeksa se smanjuje. Maksimalna vrednost ovog indeksa je 10.000 (u slučaju čistog monopola), a minimalna vrednost je blizu nule (što je vrednost HHI indeksa bliža nuli tržište je konkurentnije).

Ukoliko posmatramo tržište ekspres usluga kao posebno tržište, u odnosu na UPU gde javni poštanski operator ima monopol, i u okviru njega posebno ekspres tržište u unutrašnjem, a posebno ekspres tržište u međunarodnom saobraćaju, HHI indeks za 2024. godinu u UPS iznosi 2.101, što govori da je tržište ekspres usluga u unutrašnjem saobraćaju koncentrisano. U MPS, vrednost HHI indeksa je nešto veća i iznosi 4.370 (*Tabela 14.18*).

---

[25] https://www.kzk.gov.rs/kzk/wp-content/uploads/2022/10/Sektorska-analiza-ostalih-postanskih-usluga-2019-2021.pdf

[26] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Herfindahl_Hirschman_Index_(HHI)

U 2024. godini, pet poštanskih operatora ostvaruje učešće veće od 1% u obimu ekspres usluga u unutrašnjem poštanskom saobraćaju. HHI indeks se izračunava na osnovu učešća ovih operatora (odnosno u obračun HHI indeksa ulaze oni operatori čije učešće u obimu ekspres usluga prelazi 1%). Različiti privredni sektori koriste i različite intervale vrednosti za HHI indeks, ali vrednost indeksa od 2.101 se u većini slučajeva tumači kao konkurentno tržište. Što se tiče međunarodnog poštanskog saobraćaja, i na ovom tržištu pet poštanskih operatora ostvaruje učešće veće od 1%, ali je vrednost HHI indeksa viša, što ukazuje na manju konkurenciju na ovom delu tržišta. Potrebno je naglasiti da ekspres usluge u međunarodnom poštanskom saobraćaju pruža jedanaest operatora i da su obimi na ovom tržištu višestruko manji u odnosu na unutrašnji poštanski saobraćaj, kao i da postoji velika disproporcija u učešću u ukupnom obimu ovih operatora.

Tabela 14.18. Vrednosti HHI indeksa u periodu od 2022-2024. godine na tržištu ekspres poštanskih usluga u UPS i MPS

	Unutrašnji poštanski saobraćaj (UPS)			Međunarodni poštanski saobraćaj (MPS)		
	2022.	2023.	2024.	2022.	2023.	2024.
Vrednost HHI indeksa	2.203	2.096	2.101	4.848	4.745	4.370
Broj operatora sa učešćem u obimu ekspres usluga većem od 1%	5	5	5	5	5	5

14.6. Zaključak

Analiza tržišta poštanskih usluga u Republici Srbiji u 2024. godini ukazuje na nastavak strukturnih promena, uslovljenih padom obima univerzalne poštanske usluge (UPU) i paralelnim rastom segmenta poštanskih usluga izvan opsega UPU, posebno ekspres usluga, kao posledice daljinske prodaje. Ove promene su, u najvećoj meri, rezultat ubrzanog razvoja elektronske trgovine, promenjenih korisničkih navika u digitalnom okruženju i povećanih zahteva za bržom i fleksibilnijom dostavom pošiljaka.

Na tržištu poštanskih usluga u 2024. godini evidentiran je pad broja usluga (-4,6%), koji je uslovljen padom broja usluga iz domena univerzalne poštanske usluge kao najmasovnijih, iako usluge izvan opega UPU beleže kontinuiran rast, ove godine od preko 10%.

Rezervisane usluge (pismonosne usluge) kao najdominantnija kategorija UPU, beleže konstantan pad, dok, sa druge strane, paketi kojih je značajno manje u odnosu na pismonosne usluge nastavljaju višegodišnji rast.

Uprkos blagom padu ukupnog obima poštanskih pošiljaka, tržište je zabeležilo rast ukupnih prihoda, pre svega zahvaljujući povećanju cena i većem učešću visokotarifnih usluga. Rast prihoda od poštanskih pošiljaka, kao kvartarne delatnosti je direktno uslovljen rastom BDP, međutim udeo poštanskog sektora u bruto domaćem proizvodu beleži blagi pad, što ukazuje na potrebu za dodatnim strateškim merama usmerenim na povećanje konkurentnosti i efikasnosti tržišta.

Javni poštanski operator (JPO) zadržava monopol u pružanju univerzalne poštanske usluge, dok se tržište usluga izvan UPU razvija u konkurentskom okruženju, sa sve većim brojem aktivnih operatora.

Regulator je nastavio sa aktivnostima usmerenim ka očuvanju ravnoteže između tržišne dinamike i zaštite korisničkih interesa u skladu sa savremenim komunikacionim i logističkim potrebama građana i privrede, kroz izradu studija i primenu regulatornih alata kojim se postiže veća transparentnost na tržištu poštanskih usluga.

U tom kontekstu, regulator će u narednom periodu doneti niz podzakonskih akata shodno obavezama po novom Zakonu, čime će se nastaviti aktivnosti usmerene ka obezbeđivanju održivosti univerzalne poštanske usluge, kao i podsticanje tržišnih učesnika na inovacije i digitalizaciju procesa.

Regulator je, u skladu sa svojim zakonskim nadležnostima, tokom 2024. godine nastavio sa aktivnostima usmerenim ka očuvanju ravnoteže između tržišne dinamike i zaštite korisničkih interesa. S tim u vezi je nastavljeno sa unapređenjem i ažuriranjem GIS portala (Geografsko-informacionog sistema za poštanske usluge), portala „cene usluga" za poređenje cena ekspres i kurirskih usluga u unutrašnjem i u međunarodnom poštanskom saobraćaju, kao i poređenje parametara kvaliteta za pet operatora ekspres poštanskih usluga koji su u 2024. godini zajedno ostvarivali udeo od skoro 99% u obimu.

Tokom 2024. godine se na tržištu ekspres poštanskih usluga registruje ekspanzija broja pošiljaka koje su posledica daljinske trgovine (naročito korišćenjem platforme „*Temu*") što za dalju posledicu generiše ukupan rast obima ekspres usluga u unutrašnjem poštanskom saobraćaju.

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku[27], u 2024. godini beleži se smanjenje broja korisnika koji nikada nisu obavljali trgovinu putem interneta, što odgovara i prikazanom trendu obima pošiljaka daljinske prodaje. Podaci govore da tokom 2024. godine 24% korisnika interneta nikada nije koristilo uslugu „kupovina putem interneta", te se upravo u ovom delu očekuje dalji rast obima poštanskih pošiljaka, odnosno obima pošiljaka koje su posledica daljinske prodaje, pre svega u okviru ekspres pošiljaka u unutrašnjem poštanskom saobraćaju.

Razvoj poštanskog sektora u narednim godinama zavisiće od spremnosti svih aktera da se prilagode promenama, unaprede operativne kapacitete i odgovore na izazove tržišta koje sve više karakterišu rast i razvoj platformi za e-trgovinu, digitalizacija, visoka konkurencija i sve veći zahtevi krajnjih korisnika.

27 https://data.stat.gov.rs/Home/Result/270207?languageCode=sr-Latn

15. KVALITET OBAVLJANJA POŠTANSKIH USLUGA U 2024. GODINI

Parametre kvaliteta obavljanja poštanskih usluga je, shodno zakonskoj obavezi, propisao Regulator[28]. Kvalitet univerzalne poštanske usluge (u daljem tekstu: UPU) Regulator prati na osnovu rezultata nezavisnog merenja kvaliteta, koje ostvaruje javni poštanski operator (u daljem tekstu: JPO) kao jedini davalac univerzalne poštanske usluge u Republici Srbiji. Pored nezavisnog merenja kvaliteta univerzalne poštanske usluge, koje Regulator sprovodi od 2021. godine, Regulator organizuje i jedinstveno nezavisno merenje i poređenje parametara kvaliteta ekspres usluga u unutrašnjem poštanskom saobraćaju (benčmark kvaliteta) za pet operatora sa najvećim učešćem na tržištu, počev od 2022. godine. S obzirom na veliki rast ekspres poštanskih usluga, koje imaju veliki značaj za korisnike poštanskih usluga, posebno sa aspekta dostave robe kupljene preko interneta, pristupilo se merenju kvaliteta i ove vrste poštanskih usluga.

15.1. Kvalitet obavljanja univerzalne poštanske usluge

Kvalitet obavljanja univerzalne poštanske usluge analiziran je na osnovu podataka dobijenih: nezavisnim merenjem Regulatora, internim merenjem javnog poštanskog operatora, međunarodnim merenjima u kojima učestvuje JPO i podataka iz godišnjeg upitnika Regulatora. Za ocenu kvaliteta obavljanja univerzalne poštanske usluge, pored rokova prenosa, kojim se ocenjuje brzina prenosa, analiziraju se i drugi pokazatelji: pouzdanost prenosa i uručenja pošiljaka, dostupnost UPU, efikasnost rešavanja reklamacija, itd.

Javni poštanski operator, kao jedini davalac univerzalne poštanske usluge, u obavezi je da Regulatoru podnosi godišnji izveštaj o stanju kvaliteta univerzalne poštanske usluge, koji mora da bude sačinjen u skladu sa standardima SRPS EN 13850:2014, SRPS EN 14508:2014 i SRPS EN 14012:2014.

U skladu sa zakonskim odredbama, Regulator je u 2024.godini započeo novi ciklus kontinuiranog trogodišnjeg nezavisnog merenja rokova prenosa neregistrovanih pismonosnih pošiljaka i neregistrovanih prioritetnih pošiljaka u unutrašnjem poštanskom saobraćaju (u daljem tekstu: UPS) za period od 2024-2026. godine.

Uporedo sa nezavisnim merenjem, u organizaciji Regulatora, javni poštanski operator je tokom 2024. godini sproveo AMQM merenje[29] - neprekidno merenje vremena prenosa prioritetnih neregistrovanih pismonosnih pošiljaka, sa internim panelistima. Takođe, tokom 2024. godine, JPO je organizovao analiziranje rokova prenosa paketa u unutrašnjem poštanskom saobraćaju, pomoću interne aplikacije, kao i praćenja dostave, odnosno isplate uputnica. Kvalitet usluga u međunarodnom poštanskom sabraćaju (u daljem tekstu: MPS) mere globalni sistemi za merenje rokova prenosa pismonosnih i paketskih usluga.

---

[28] Pravilnik o parametrima kvaliteta za obavljanje poštanskih usluga („Službeni glasnik RS", br. 114/20, u daljem tekstu: Pravilnik).

[29] Interno merenje koje je sproveo JPO se vrši u skladu sa internim aktom JPO: Metodologija praćenja kvaliteta u poštanskom saobraćaju.

15.1.1. Brzina i pouzdanost prenosa i uručenja pošiljaka

Rokovi prenosa i uručenja prioritetnih i neprioritetnih neregistrovanih pismonosnih pošiljaka u unutrašnjem, odnosno prioritetnih i avionskih neregistrovanih pismonosnih pošiljaka u međunarodnom saobraćaju, prema standardima uručenja koje je propisao Regulator, predstavljaju parametre na osnovu kojih se meri brzina i pouzdanost prenosa i uručenja poštanskih pošiljaka.

Drugo trogodišnje nezavisno merenje kvaliteta (period od 2024-2026. godine) prema normama standarda SRPS EN 13850:2014 započeto je tokom 2024. godine, odnosno u kontinuitetu se mere rokovi prenosa neregistrovanih pismonosnih pošiljaka u unutrašnjem poštanskom saobraćaju, tj. neprioritetnih i prioritetnih pošiljaka u toku prve, druge i treće godine.

U cilju uspostavljanja sistema merenja, koji odražavaju realne poštanske tokove, Regulator je u saradnji sa JPO odredio potrebne parametre za nezavisno merenje (*Slika 15.1*).

Slika 15.1. Proces definisanja nezavisnog merenja rokova prenosa na osnovu realnih poštanskih tokova

Regulator je rezultate merenja analizirao na kvartalnom i godišnjem nivou i redovno obaveštavao JPO i Ministarstvo informisanja i telekomunikacija o izmerenim rezultatima i zapažanjima.

Međutim, ostvareni rezultati su, i u 2024. godini, znatno ispod minimalnih vrednosti propisanih za neprioritetne neregistrovane pismonosne pošiljke (*Tabela 15.1. i Slika 15.2*)

Tabela 15.1. Rokovi prenosa neprioritetnih neregistrovanih pismonosnih pošiljaka u unutrašnjem poštanskom saobraćaju u periodu od 2022-2024. godine

Rokovi	Propisani minimum	Neprioritetne neregistrovane pošiljke 2022. godina		Neprioritetne neregistrovane pošiljke 2023. godina		Neprioritetne neregistrovane pošiljke 2024. godina	
		Ostvareni rezultat	Ostvareni rezultat (produženi rok[30])	Ostvareni rezultat	Ostvareni rezultat (produžen i rok)	Ostvareni rezultat	Ostvareni rezultat (produženi rok)
D+2	80%	46,97%	54,01%	49,51%	55,44%	44,29%	47,15%
D+3	85%	68,38%	73,78%	67,98%	72,39%	60,42%	63,08%
D+5	90%	89,54%	91,19%	88,69%	90,50%	82,49%	83,59%

Slika 15.2. Uporedni prikaz rokova prenosa (korigovanih) neprioritetnih neregistrovanih pismonosnih pošiljaka u UPS-u u periodu od 2022-2024. godine

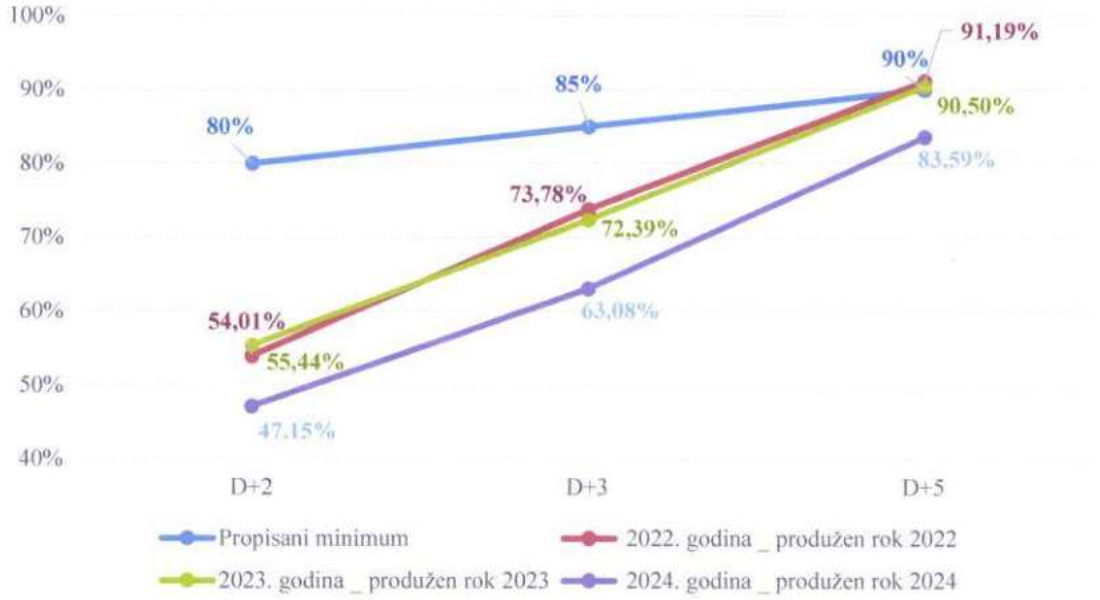

Na osnovu podataka iz *Tabele 15.1.* zaključuje se da nema poboljšanja u rokovima prenosa, kao i da su ostvareni rezultati niži za sve rokove merenja u 2024. godini. Rezultati su neznatno bolji za područja izuzeta od petodnevne dostave, ali i dalje ispod propisanih minimuma (*Slika 15.2*).

Bez obzira što su prioritetna pisma neregistrovane pošiljke sa prvenstvom prenosa u odnosu na neregistrovane neprioritetne pošiljke, i za njih su ostvareni rezultati znatno ispod propisanih standarda za prioritetne neregistrovane pismonosne pošiljke (*Tabela 15.2*).

[30] Rok je produžen u skladu sa članom 15. Pravilnika o parametrima kvaliteta za obavljanje poštanskih usluga za područja izuzeta od petodnevne dostave.

Tabela 15.2. Rokovi prenosa prioritetnih pisama (neregistrovanih pismonosnih pošiljaka u unutrašnjem poštanskom saobraćaju) u periodu od 2022-2024. godine

Rokovi	Prioritetna pisma 2022. godina			Prioritetna pisma 2023. godina			Prioritetna pisma 2024. godina		
	Propisani minimum	Ostvareni rezultat	Ostvareni rezultat (produženi rok[31])	**Propisani minimum**	Ostvareni rezultat	Ostvareni rezultat (produženi rok)	**Propisani minimum**	Ostvareni rezultat	Ostvareni rezultat (produženi rok)
D+1	**83%**	31,88%	38,17%	**85%**	32,07%	39,07%	**85%**	24,32%	26,86%
D+2	**88%**	57,91%	64,83%	**90%**	59,04%	64,14%	**90%**	45,68%	49,32%
D+3	**93%**	75,78%	80,20%	**95%**	74,05%	78,50%	**95%**	62,29%	64,15%

Uporedni pregled korigovanih rezultata prenosa, nakon produžavanja rokova prenosa za područja izuzeta od petodnevne dostave, saglasno članu 15. Pravilnika, su takođe značajno ispod propisanih vrednosti (*Slika 15.3*).

Slika 15.3. Uporedni prikaz rokova prenosa (korigovanih) prioritetnih neregistrovanih pismonosnih pošiljaka u UPS u periodu od 2022-2024. godine

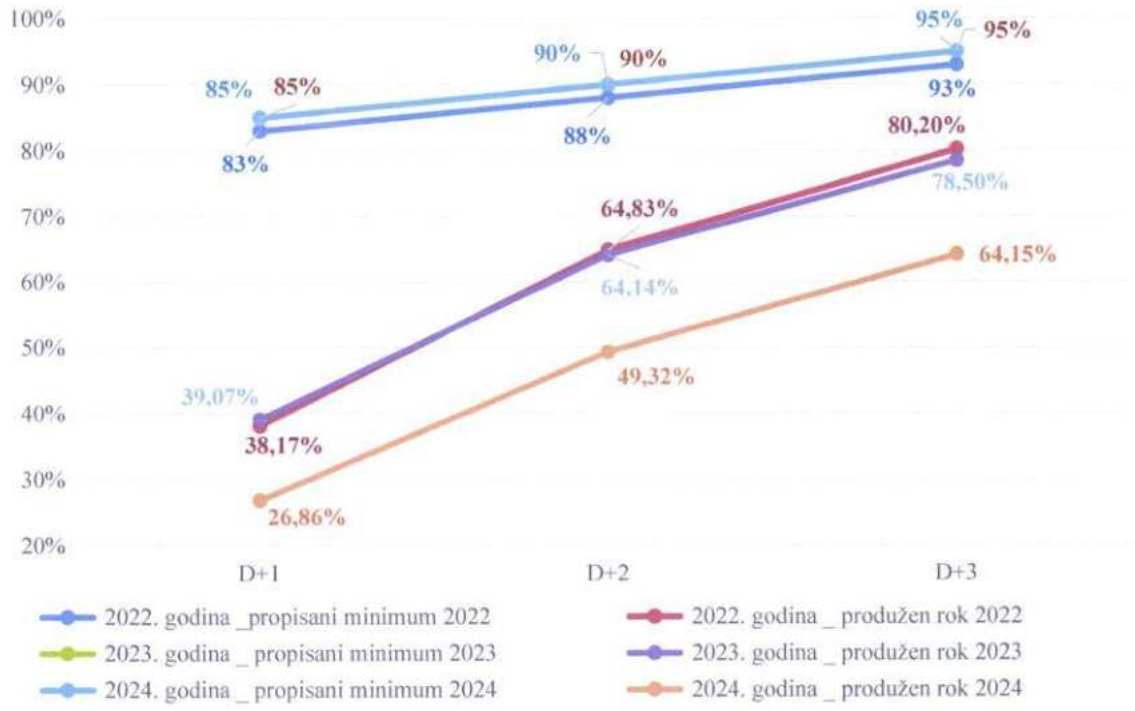

Ostvareni rezultati u 2024. godini, u odnosu na prethodnu godinu, su niži za sve rokove prenosa, a samim tim su i dalje znatno ispod propisanih standarda za prioritetne neregistrovane pismonosne pošiljke za 2024. godinu. Nešto bolje rezultate je utvrdio

[31] rok je produžen u skladu sa članom 15. Pravilnika o parametrima kvaliteta za obavljanje poštanskih usluga za područja izuzeta od petodnevne dostave

JPO, internim AMQM merenjem na uzorku od 13.500 prioritetnih pisama (korigovani rezultati u skladu sa članom 15. Pravilnika o parametrima kvaliteta za obavljanje poštanskih usluga: D+1: 61,3%, D+2: 78,7%, D+3: 89,3%), ali postavljeni ciljevi kvaliteta nisu ostvareni ni u ovom slučaju.

U međunarodnom poštanskom saobraćaju, za evropske zemlje[32], Pravilnikom su definisani rokovi od prijema do uručenja „s kraja na kraj" za prioritetne neregistrovane pismonosne pošiljke. Rokovi prenosa „s kraja na kraj" za prioritetne neregistrovane pismonosne pošiljke u MPS-u se utvrđuju sistemom merenja Svetskog poštanskog saveza GMS WORLD. Tokom 2024. godine, JPO nije merio rokove prenosa „s kraja na kraj" za prioritetne neregistrovane pismonosne pošiljke u međunarodnom saobraćaju iz razloga što GMS WORLD nije bio dostupan, uprkos najavama da će sistem merenja funkcionisati.

Pravilnikom je propisana dinamika realizacije minimalnog kvaliteta za uručenje prioritetne neregistrovane pismonosne pošiljke u MPS-u u dolazu, koje davalac UPU mora da ispuni, od trenutka prispeća u izmeničnu poštu do uručenja primaocu. U izveštaju JPO-a se navodi da je RFID oprema u izmeničnoj pošti uspešno instalirana i testirana početkom 2024. godine, ali će se rezultati ovog merenja videti tek pošto se uspostavi GMS WORLD sistem.

Rokove prenosa paketa u unutrašnjem poštanskom saobraćaju JPO je analizirao posredstvom interne aplikacije. Na osnovu rezultata merenja, postavljeni ciljevi kvaliteta za 2024. godinu su ispunjeni, osim za rok prenosa D+2 (*Tabela 15.3, Slika 15.5*).

Tabela 15.3. Rokovi prenosa paketa u unutrašnjem poštanskom saobraćaju u periodu od 2022-2024. godine

UPS	Propisani minimum	Ostvareni rezultat 2022. godina	Ostvareni rezultat 2023. godina	Ostvareni rezultat 2024. godina
D+2	80%	90,76%	78,76%	71,86%
D+3	90%	96,52%	94,73%	89,80%
D+5	95%	98,79%	98,70%	97,03%

[32] Za ostale zemlje sveta, kvalitet se meri u okviru međunarodno priznatih nezavisnih sistema merenja, organizovanih od strane Svetskog poštanskog saveza i Međunarodne poštanske korporacije, a propisani minimalan kvalitet za J+5 je 80%.

Slika 15.5. Uporedni prikaz rokova prenosa paketa u unutrašnjem poštanskom saobraćaju u periodu od 2022-2024. godine

Rokovi prenosa paketa u međunarodnom saobraćaju se analiziraju na osnovu podataka koje obezbeđuje JPO, iz međunarodnog sistema za praćenje kvaliteta Svetskog poštanskog saveza QCS (Quality Control System). Pod rokovima za uručenje paketa u međunarodnom poštanskom saobraćaju, iz oblasti univerzalne poštanske usluge u dolazu, podrazumevaju se rokovi od trenutka prispeća u izmeničnu poštu do uručenja primaocu, ne računajući vreme koje paket provede na carini. Uzorak merenja su 43.682 paketa, koji su prispeli u Republiku Srbiju u periodu januar – avgust 2024. godine.

Za pakete u međunarodnom poštanskom saobraćaju, u okviru univerzalne poštanske usluge u dolazu, nisu ispunjeni rokovi koji su propisani Pravilnikom o parametrima kvaliteta za obavljanje poštanskih usluga (*Tabela 15.4, Slika 15.6*).

Tabela 15.4. Rokovi prenosa paketa u međunarodnom poštanskom saobraćaju u dolazu u periodu od 2022-2024. godine

MPS u dolazu	Propisani minimum	Ostvareni rezultat 2022. godina	Ostvareni rezultat 2023. godina	Ostvareni rezultat 2024. godina
D+2	**80%**	87,90%	80,3%	77,8%
D+3	**90%**	93,85%	87,5%	85,1%
D+5	**95%**	96,80%	94,7%	92,6%

Slika 15.6. Uporedni prikaz rokova prenosa paketa u međunarodnom poštanskom saobraćaju u periodu od 2022-2024. godine

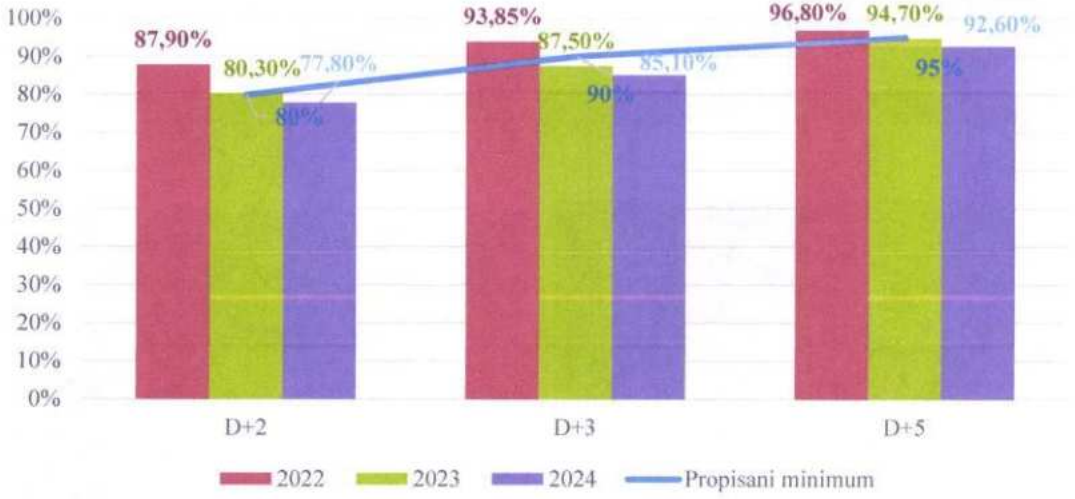

Na osnovu podataka JPO, procenat uputnica koje su primljene i iznete na dostavu prvog radnog dana, tokom 2024. godine, iznosi 99,5%, što je izuzetno visok nivo i prevazilazi propisani standard (90%).

Posmatrajući celokupne ostvarene rezultate, za propisane ciljeve rokova prenosa pošiljaka, može se konstatovati da je tokom 2024. godine došlo do blagog pada u kvalitetu prenosa paketa i u unutrašnjem i u međunarodnom saobraćaju, ali su ostvareni rokovi blizu propisanih ciljeva. Sa druge strane, rokovi prenosa neregistrovanih pismonosnih pošiljaka (prioritetnih i neprioritetnih) ne ispunjavaju standarde kvaliteta, čime se nastavlja negativan višegodišnji trend. Rezultati nezavisnog merenja i analiza Regulatora u kontinuitetu pokazuju da je JPO nije u mogućnosti da ispuni propisane rokove, pa se postavlja pitanje da li su rokovi realni u kontekstu konstantnog smanjenja broja pisama i promena na tržištu poštanskih usluga, gde se fokus korisnika prebacuje na pakete. S tim u vezi, zakonodavac i Regulator su sproveli niz studija i analiza kako bi se utvrdile optimalne potrebe korisnika i redefinisali standardi kvaliteta, uzimajući u obzir pozitivnu praksu iz zemalja koje su se suočavale sa istim problemom.

15.1.2. Dostupnost univerzalne poštanske usluge

Dostupnost univerzalne poštanske usluge sagledava se na osnovu: teritorijalne dostupnosti pošta, dostupnosti poštanskih sandučića, radnog vremena pošta, dostupnosti poštanskih šaltera, kao i dostupnosti uručenja poštanskih pošiljaka.

U 2024. godini nastavilo se sa proširenjem poštanske mreže JPO za 2 pošte (0,13%), *(Tabela 15.5, Slika 15.7)*. Od 1.560 pošta, 1.344 su korporativne pošte, a 216 su ugovorne pošte, što znači da se broj korporativnih pošta smanjio u odnosu na prethodnu godinu, a broj ugovornih povećao. Značajno je povećan broj pošta koje su prilagođene osobama sa invaliditetima, kojih u 2024. godini ima 482 (povećanje od 76% u odnosu na 2023. godinu).

Tabela 15.5. Dostupnost pošta i poštanskih sandučića od 2020-2024. godine

Kapaciteti poštanske mreže	Godina					Stopa rasta (%)			
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	21/20	22/21	23/22	24/23
Broj pošta	1.518	1.500	1.540	1.558	1.560	-1,19%	2,67%	1,17%	0,13%
Broj sandučića	1.927	1.895	1.897	1.865	1.859	-1,66%	0,11%	-1,69%	-0,32%

Slika 15.7: Mreža pošta i poštanskih sandučića JPO (izvor: GIS portal[33])

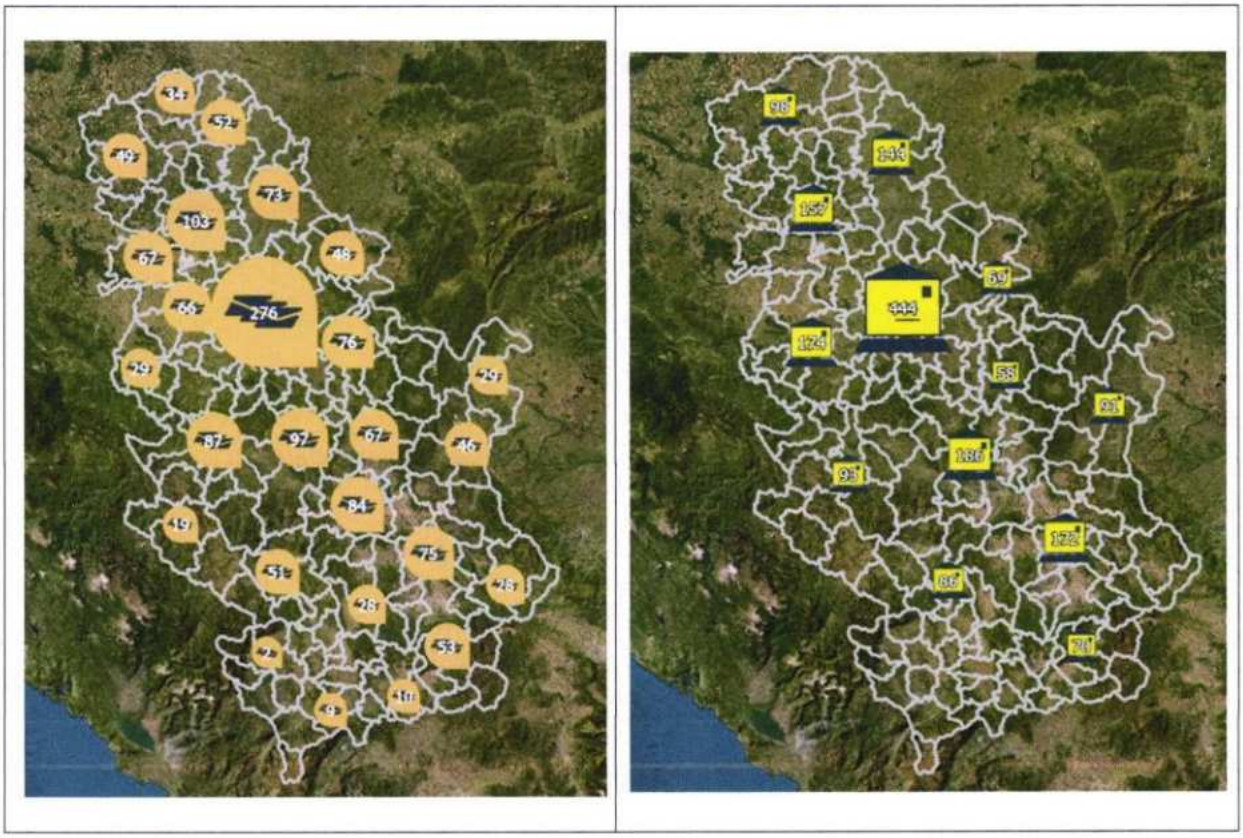

Na osnovu izveštaja ERGP-a[34] za 2022. godinu, na nivou evropskih država, prosečan broj jedinica poštanske mreže (u vlasništvu davaoca univerzalne poštanske usluge) na 10.000 stanovnika iznosio je 3,6, dok je u našoj zemlji, na osnovu podataka za 2024, prosečan broj pošta na 10.000 stanovnika iznosio 2,3. Najmanji broj pošta po stanovniku je na području glavnog grada, gde je i najveća gustina naseljenosti, ali navedene pošte imaju znatno veći kapacitet (tj. broj šaltera) u odnosu na ostale regione Republike Srbije.

Tokom 2024. godine, nastavljen je trend pada broja poštanskih sandučića (-0,32%). JPO analizira opravdanost postojanja poštanskog sandučića na određenoj lokaciji, na osnovu

[33] https://gis.ratel.rs/smartViewer/#/postanskeUsluge/home

[34] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/58374?locale=en, ERGP (23) 10 Report on Postal core indicators

rezultata internog snimanja broja pošiljaka, poslatih putem poštanskih sandučića, u trajanju od jednog meseca, čime se utvrđuje dnevni prosek.

Jedan od kriterijuma kvaliteta dostupnosti poštanske usluge je radno vreme pošta, koji pokazuje koliko su sati dnevno pošte dostupne korisnicima usluga. Struktura pošta sa aspekta radnog vremena prikazana je na *Slici 15.8.*

Slika 15.8. Prikaz ukupnog broja pošta prema radnom vremenu u 2024. godini

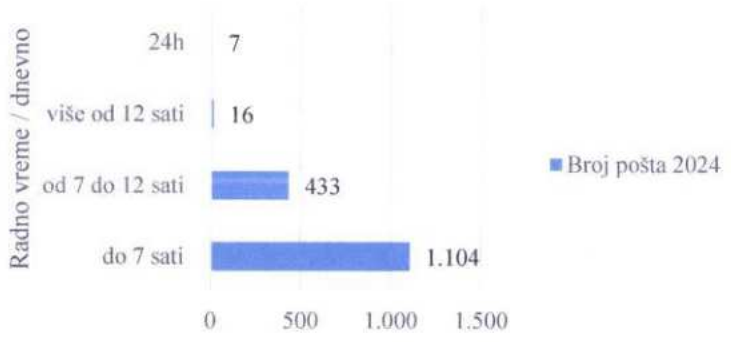

Od ukupno 1.560 pošta, utvrđeno je da 1.104 pošta (70,8%) sa korisnicima rade do 7 sati dnevno, 433 pošta (27,8%) radi od 7 do 12 sati dnevno, 16 pošta (1,03%) radi više od 12 sati, dok 7 pošta (0,5%) rade neprekidno odnosno 24 h dnevno.

Od 1.344 korporativnih pošta, 347 pošta, ima radno vreme koje je kraće od 4 sata, što je na sličnom nivou u odnosu na 2023. godinu. U odnosu na 2023. godinu, smanjen je broj pošta koje rade više od 12h dnevno za -41%. Na *Slici 15.9.* prikazana je struktura pošta koje se nalaze u vangradskoj, odnosno gradskoj sredini, kao i vlasnička struktura.

Slika 15.9. Struktura pošta prema sredini u kojoj posluju i vlasničkoj strukturi

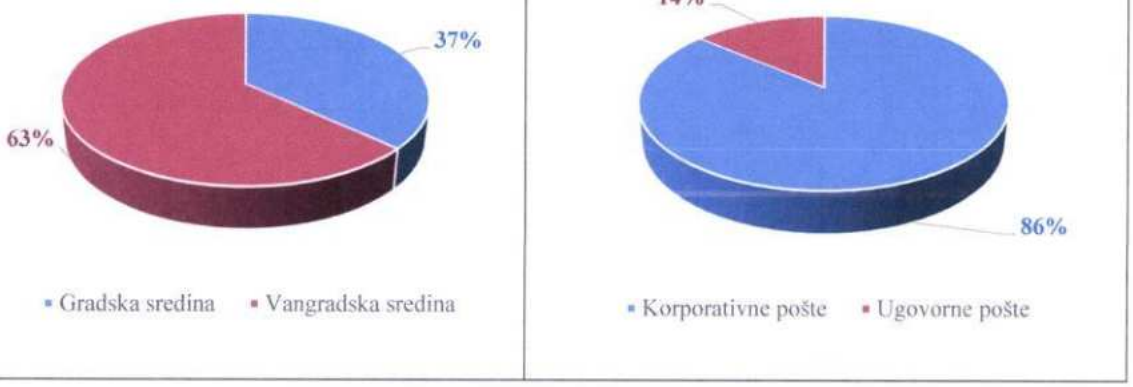

Kao jedan od parametara dostupnosti poštanskih šaltera korisnicima za pružanje UPU predstavlja vreme čekanja korisnika u redu ispred šaltera za prijem pošiljaka, koje JPO utvrđuje snimanjem. U 2024. godini, JPO je sproveo merenje prosečnog vremena čekanja korisnika u redu, posebno ispred šaltera na kojima se vrši prijem pošiljaka, i posebno ispred šaltera za finansijske usluge. Prosečno vreme čekanja u redu ispred šaltera za prijem pošiljaka iznosi 03:56 minuta, dok prosečno vreme čekanja u redu ispred šaltera za finansijske usluge iznosu 02:48 minuta. Izmereno vreme čekanja u

redu ispred šaltera u 2024. godini je kraće od 10 minuta[35] što ukazuje da je dostupnost pomenutih šaltera zadovoljavajuća.

15.1.3. Dostupnost uručenja poštanskih pošiljaka

Dostupnost uručenja poštanskih pošiljaka predstavlja dostupnost dostave na adresu i isporuku pošiljaka u poslovnicama operatora korisnicima. Poštanska Direktiva[36] propisuje da davalac UPU mora da organizuje uručenje pošiljaka najmanje 5 dana nedeljno svim stanovnicima, uz moguća izuzeća. Zakonodavstvo naše zemlje, takođe, predviđa petodnevnu dostavu, odnosno dostavu svakog radnog dana, uz izuzeća, koja je propisao Regulator[37]. Propisani izuzeci odnose se pre svega, na naselja koja imaju manje od 1.000 domaćinstava i za koja je dozvoljeno, u zavisnosti od broja domaćinstava, da se dostava organizuje manje od pet dana nedeljno *(Tabela 15.6)*.

Tabela 15.6. Broj stanovnika i domaćinstava po dostavnom području

	2023. godina			2024. godina		
Naselja po broju domaćinstava	Broj stanovnika	Broj domaćinstava	% domaćinstava	Broj stanovnika	Broj domaćinstava	% domaćinstava
Više od 1.000 domaćinstava	4.726.350	2.086.052	71%	4.721.513	2.118.029	72%
Od 250 do 1.000 domaćinstava	1.253.453	553.232	19%	1.215.755	545.377	18%
Manje od 250 domaćinstava	661.394	291.917	10%	667.900	299.614	10%
Ukupno	6.641.197	2.931.201	100%	6.605.168	2.963.020	100%

[35] Propisano Metodologijom praćenja kvaliteta u poštanskom saobraćaju („Službeni PTT glasnik", broj 1457/21, 1498/22)

[36] Poštanska Direkitva 2008/6/EC , https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32008L0006

[37] Članovi 11 i 12 Pravilnika o uslovima i načinu obavljanja poštanskih usluga („Službeni glasnik RS", br. 115/2020)

Slika 15.10. Pokrivenost dostavom univerzalne poštanske usluge prema broju dana dostave (izvor: GIS portal[38])

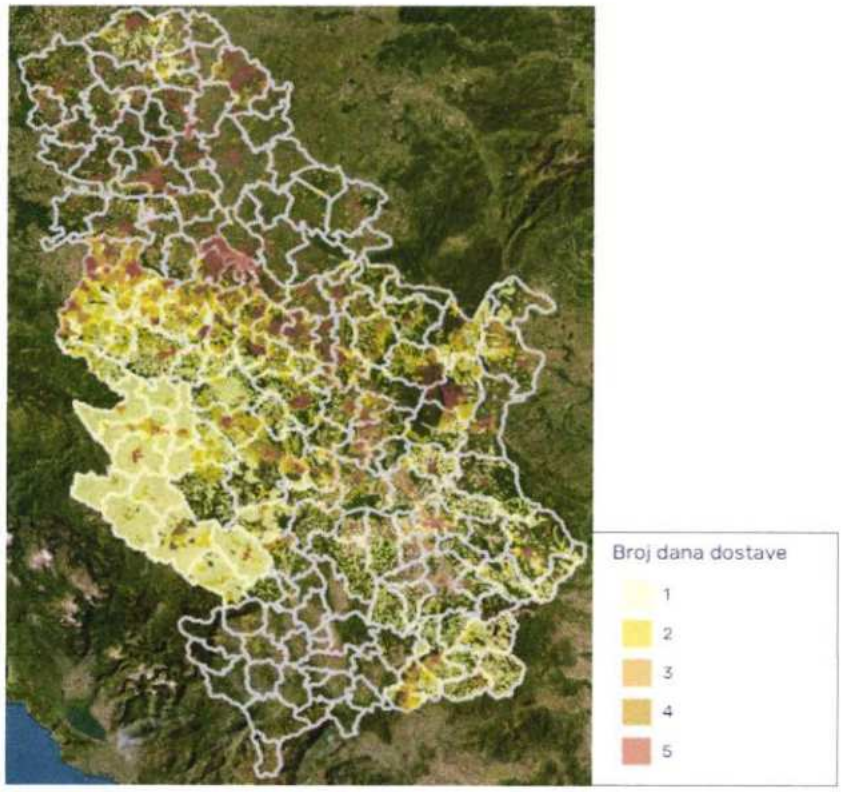

Analizirajući podatke o obuhvaćenosti dostavom broja stanovnika i domaćinstava (*Slika 15.10*), prema broju dana dostave, zaključuje se da je skoro 72% domaćinstava obuhvaćeno svakodnevnom, odnosno petodnevnom dostavom. Oko 18% domaćinstava je obuhvaćeno dostavom 2, 3 ili 4 dana nedeljno, dok se za 10% domaćinstava dostava vrši samo jednom nedeljno.

Procenat stanovnika Republike Srbije, koji nisu obuhvaćeni petodnevnim pružanjem univerzalne usluge na prijemu je 2,37%.

15.1.4.Bezbednost pošiljaka

Bezbednost pošiljaka se analizira na osnovu učešća broja izgubljenih i oštećenih registrovanih pošiljaka u odnosu na 100.000 pošiljaka te kategorije.

Broj izgubljenih i oštećenih preporučenih pošiljaka, sudskih pisama, vrednosnih pisama, paketa i uputnica u periodu od 2019. do 2023. godine, na osnovu dostavljenih podatka JPO-a, prikazan je u *Tabeli 15.7.*

[38] https://gis.ratel.rs/smartPortal/postanskeUsluge

Tabela 15.7. Izgubljene i oštećene registrovane pošiljke u UPS

VRSTA POŠILJKE	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
PREPORUČENE POŠILJKE					
- izgubljena na 100.000 pošiljaka	36	5	5	2	2
- oštećena na 100.000 pošiljaka	0	0	0	0	0
SUDSKA PISMA					
- izgubljena na 100.000 pošiljaka	14	13	16	18	19
- oštećena na 100.000 pošiljaka	0	0	0	0	0
VREDNOSNA PISMA					
- izgubljena na 100.000 pošiljaka	6	1	1	1	0
-oštećena na 100.000 pošiljaka	1	0	1	0	0
PAKETI					
- izgubljeni na 100.000 paketa	2	2	4	3	3
- oštećeni na 100.000 paketa	6	4	2	4	0
UPUTNICE					
- izgubljene na 100.000 pošiljaka	0	0	0	0	0
Procenat izgubljenih i oštećenih pošiljaka	**0,013**	**0,008**	**0,010**	**0,007**	**0,008**

U 2024. godini došlo je do smanjenja broja izgubljenih vrednosnih pošiljaka i oštećenih paketa, odnosno povećanja broja izgubljenih sudskih pisama na 100.000 primljenih.

U *Tabeli 15.8.* je prikazan broj izgubljenih neprioritetnih neregistrovanih pismonosnih pošiljaka i prioritetnih pisama u odnosu na uzorak merenja dobijenih kroz nezavisno merenje koje je sproveo Regulator. Pošiljka se smatra izgubljenom ukoliko nije uručena ili je imala vreme prenosa duže od 30 dana.

Tabela 15.8. Izgubljene i oštećene neregistrovane pošiljke u UPS u periodu od 2022-2024. godine, nezavisno merenje Regulatora

Godina	Neprioritetne pošiljke			Prioritetne pošiljke		
	Uzorak neprioritetnih	Broj izgubljenih	%	Uzorak prioritetnih	Broj izgubljenih	%
2022.	10.089	691	6,85	1.868	105	5,62
2023.	10.000	697	6,97	1.466	94	6,41
2024.	9.860	329	3,34	1.218	38	3,12

Procenat izgubljenih neprioritetnih kao i prioritetnih „test pisama" u odnosu na 2023. godinu je smanjen.

Nakon tri godine u kojima je nezavisnim merenjem zabeležen veliki broj izgubljenih pošiljaka, u 2024. godini se ovaj broj smanjio, ali je i dalje potrebno da JPO preduzima mere u cilju rešavanja problema bezbednosti pošiljaka.

15.1.5. Studija o održivosti univerzalne poštanske usluge i definisanje njene uloge u skladu sa promenljivim potrebama korisnika

Tokom 2024. godine sprovedena je i objavljena Studija o održivosti univerzalne poštanske usluge[39]. Cilj Studije bio je da prikaže pravce definisanja univerzalne poštanske usluge kako bi se osigurala dostupnost i održivost univerzalnog poštanskog servisa u skladu sa potrebama korisnika i promenama na tržištu, uz istovremeno očuvanje ekonomske održivosti.

U Studiji su, nakon sprovedenih analiza, kroz preporuke date smernice za dalji razvoj i izmene univerzalne poštanske usluge. U pogledu regulative naglašeno je da postojeća zakonska regulativa nije usklađena sa principom slobodnog poštanskog tržišta koje predviđa zakonodavstvo Evropske unije, tj. postojanje rezervisanih poštanskih usluga nije u skladu sa odredbama Direktive 2008/6/EC.

Kada je reč o opsegu univerzalne poštanske usluge, kao prvorangirana alternativa za izmenu opsega, preporučuje se uvođenje javnih usluga koje bi bile dodatak univerzalnog servisa kao na primer, uvođenje određenih poštansko-finasijskih usluga (isplata penzija, socijalne pomoći i drugih naknada), e-usluga kao podrške državnim projektima na razvoju e-servisa državne uprave - podnošenje zahteva za dobijanje i preuzimanje određene dokumentacije, potvrda, uverenja izdatih od strane pojedinih državnih organa, prijave za upis u školu/vrtić, zakazivanje termina u državnim institucijama i slično. Kao deo drugorangirane alternative, preporučuje se uvođenje novih usluga u skup usluga koje čine univerzalnu poštansku uslugu, i to pre svega, usluge za kategoriju „ranjivih" korisnika (usluge za stara lica - gde svi u domaćinstvu imaju preko 80 godina i za osobe sa invaliditetom u ruralnim oblastima). U okviru trećerangirane alternative ukazano je na opravdanost ukidanja prioritetnog pisma iz opsega univerzalne poštanske usluge.

Kada je reč o kvalitetu univerzalne poštanske usluge u smislu brzine prenosa pošiljaka, prvorangirana alternativa podrazumeva poštanske usluge sa relaksiranim parametrima kvaliteta u smislu rokova prenosa u odnosu na postojeći propisani kvalitet. Ne očekuje se dostava svakog radnog dana, što JPO-u pruža mogućnost ekonomičnije organizacije dostave.

U pogledu dostupnosti jedinica poštanske mreže, prvorangirana alternativa podrazumeva smanjenje broja jedinica poštanske mreže i skraćenje definisanog radnog vremena. Date su preporuke o minimalnim procentima stanovnika koji se mogu nalaziti na određenoj udaljenosti od najbliže jedinice poštanske mreže, kao i preporuka za određivanje minimuma radnog vremena jedinica poštanske mreže u urbanoj i ruralnoj sredini.

15.1.6. Reklamacije koje se odnose na univerzalnu poštansku uslugu

Zakon definiše razloge zbog kojih korisnik može da podnese reklamaciju poštanskom operatoru. Ukoliko pošiljalac smatra da registrovana poštanska pošiljka nije uručena primaocu, ili da je uručena sa zakašnjenjem, da posebno ugovorena obaveza nije izvršena ili da nije izvršena u celini, da je pogrešno obračunata i naplaćena poštarina ili

[39] https://www.ratel.rs/cyr/studije-i-istrazivanja

je pošiljka oštećena ili umanjenog sadržaja, ima pravo da pokrene reklamacioni postupak, odnosno ostvari naknadu štete za opravdanu reklamaciju.

U unutrašnjem poštanskom saobraćaju, od 43.238.068 pošiljaka iz opsega UPU u unutrašnjem poštanskom saobraćaju (koje pripadaju sledećim kategorijama: preporučeno pismo, vrednosno pismo, preporučena tiskovina, sudska pisma, poštanska uputnica i paketi do 10kg), pokrenuto je 59.994 reklamacija od kojih je najveći deo bio neosnovan (91%). Tokom 2024. godine ostvaren je manji obim pošiljaka (-2%), a broj reklamacija se povećao za 6%. Najveći broj reklamacija pokrenut je za sudska pisma (93%).

Na osnovu osnovane reklamacije, korisnik može da zahteva naknadu štete. Od ukupnog broja isplaćenih zahteva za naknadu štete, najveći broj zahteva se odnosio na izgubljene pošiljke (70,3%), prekoračenje roka prenosa (16,8%), na ostale reklamacije (7,7%) i oštećenje pošiljke (5,2%) (*Tabela 15.9*).

Tabela 15.9. Struktura reklamacija na univerzalnu poštansku uslugu u unutrašnjem poštanskom saobraćaju u 2024. godini za koje je isplaćena naknada štete

Broj reklamacija za koje je isplaćena naknada štete	Rešene po osnovu:				Naknada štete
	Gubitka	Oštećenja	Prekoračenja roka	Ostale reklamacije	Iznos (u dinarima)
1=2+3+4+5	2	3	4	5	6
744	523	39	125	57	1.226.587,40

Tokom 2024. godine, reklamacije korisnika u unutrašnjem poštanskom saobraćaju u proseku su se rešavale za 5 dana. Od 2022. godine beleži se dvostruko duže vreme rešavanja reklamacionog postupka u odnosu na prethodne godine, ali ovaj broj dana je i dalje u zakonskim okvirima. Ukupna realizacija i isplata naknade štete je produžena sa 11 na 13 dana (*Tabela 15.10*), što takođe zadovoljava propisane rokove.

Tabela 15.10. Prosečno vreme rešavanja reklamacija, realizacija i isplata naknade štete u unutrašnjem poštanskom saobraćaju

	Rešavanje reklamacionog postupka	Realizacija naknade štete	Isplata naknade štete	Ukupno za realizaciju i isplatu naknade štete
Godina	(dana)	(dana)	(dana)	(dana)
	1	2	3	4=2+3
2020.	3	9	5	14
2021.	3	7	4	11
2022.	6	7	5	12
2023.	6	6	5	11
2024.	5	8	5	13

Za pošiljke u međunarodnom saobraćaju, reklamacioni postupci su komplikovaniji, a rokovi su znatno duži, s obzirom da se reklamacioni postupci rešavaju u najmanje dve države *(Slika 15.11)*.

Slika 15.11. Struktura reklamacija na pošiljke u dolazu i polazu u 2024. godini

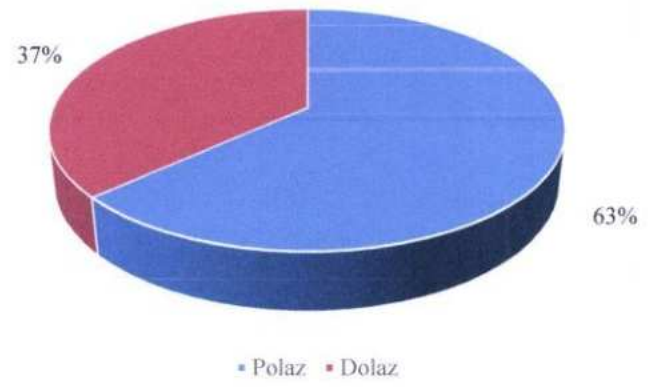

U međunarodnom poštanskom saobraćaju pokrenuto je ukupno 3.521 reklamacija na univerzalnu poštansku uslugu, što je -6% manje nego 2023. godine kada je evidentirano 3.756 reklamacija. Na pošiljke u polazu se odnosi 63% reklamacija, a 37% na pošiljke u dolazu. Od ukupnog broja reklamacija, 93% su ocenjene kao neosnovane.

U *Tabeli 15.11.* prikazan je pregled isplaćenih naknada štete, po vrstama registrovanih poštanskih pošiljaka u unutrašnjem poštanskom saobraćaju, za period od 2020. do 2024. godine.

Tabela 15.11. Isplaćena naknada štete po vrstama poštanskih pošiljaka u UPS

UPS	2020. godina		2021. godina		2022. godina		2023. godina		2024. godina	
	kom.	*din.*	kom.	*din.*	kom.	*din.*	kom.	*din.*	kom.	*din.*
Preporučene pošiljke	1.604	*937.539,50*	549	*485.237,00*	585	*600.655,00*	493	*633.934,00*	592	*905.427,00*
Vrednosna pisma	10	*64.982,00*	4	*5.361,00*	7	*28.645,00*	9	*19.070,00*	1	*3.656,00*
Paketi	25	*115.417,30*	19	*144.983,00*	72	*228.444,10*	188	*471.165,18*	173	*454.190,40*
Uputnice	2	*1.371,00*	2	*40.460,00*	2	*10.000,00*	0	*0,00*	0	*0,00*
UKUPNO	**1.641**	***1.119.309,80***	**574**	***676.041,00***	**666**	***867.744,10***	**690**	***1.124.169,18***	**766**	***1.363.273,40***

Zabeleženo je povećanje isplaćenih zahteva za naknadu štete u 2024. godini za 11%, u odnosu na prethodnu godinu. U odnosu na ukupan broj isplaćenih zahteva, najviše naknada štete je isplaćeno kod preporučenih pošiljaka (preporučeno pismo, sudsko pismo, preporučena tiskovina), preko 77%. Isplaćeni iznos za naknadu štete je, u 2024. godini, povećan za 21,3%.

U međunarodnom poštanskom saobraćaju, konstatuje se povećanje broja isplaćenih zahteva za naknadu štete i to za preporučene pošiljke. Na teret JPO-a isplaćeno je 24 zahteva, u odnosu na 20 zahteva iz 2023. godine. Na teret drugih uprava isplaćen je 181 zahtev, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2023. godinu (195 zahteva).

15.2. Kvalitet obavljanja poštanskih usluga izvan opsega univerzalne poštanske usluge[40]

Kvalitet obavljanja usluga izvan opsega univerzalne poštanske usluge se analizira na osnovu podataka koje poštanski operatori (operatori ekspres i kurirskih poštanskih usluga) dostavljaju u godišnjim upitnicima.

15.2.1. Dostupnost mreže poštanskih operatora

Ukupan broj poslovnica poštanskih operatora povećan je za 3% u odnosu na 2023. godinu. Najveći broj poslovnica su u vlasništvu javnog poštanskog operatora, koji je jedini davalac univerzalne poštanske usluge, a koji pored UPU obavlja i usluge izvan opsega univerzalne poštanske usluge (*Tabela 15.12*). Tokom 2024. godine povećan je broj poslovnica koje su prilagođene osobama sa invaliditetom za 59%.

Tabela 15.12. Broj pristupnih tačaka mreži poštanskih operatora

	2023. godina				2024. godina			
	Javni poštanski operator	Operatori ekspres poštanskih usluga	Operatori kurirskih poštanskih usluga	Ukupno	Javni poštanski operator	Operatori ekspres poštanskih usluga	Operatori kurirskih poštanskih usluga	Ukupno
Broj poslovnica	1.558	175	15	1.748	1.560	211	13	1.784
Broj poslovnica prilagođenih osobama sa invaliditetom	274	114	0	388	482	134	0	616
Broj paketomata	380	218	0	598	681	462	0	1.143

[40] Novi Zakon o poštanskim uslugama („Službeni glasnik RS", broj 19/2025) je termin „ostale poštanske usluge" zamenio terminom „usluge izvan opsega univerzalne potanske usluge"

Slika 15.12. Broj paketomata JPO kao i ostalih poštanskih operatora u periodu od 2020-2024. godine

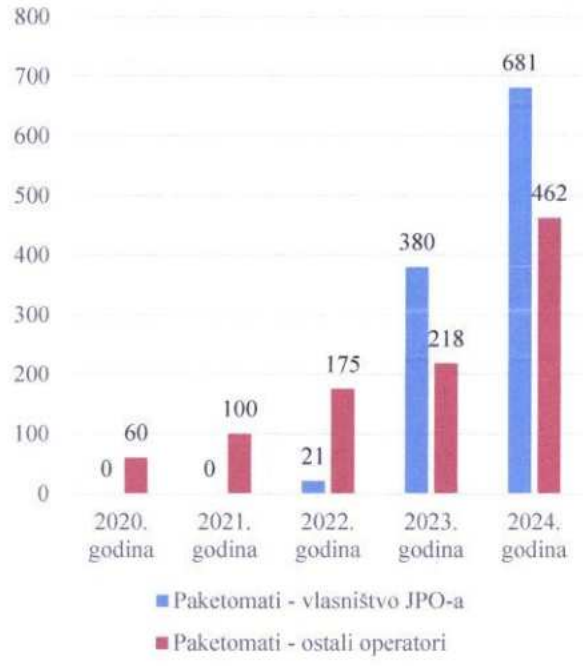

Trend rasta alternativnih sredstava za dostavu pošiljaka, koji obezbeđuju veću dostupnost usluge, od kojih su najznačajniji paketomati (eng. *parcel lockers*) nastavljen je i tokom 2024. godine. Korisnicima je omogućen 24 časovni pristup paketomatima, na većini lokacija, iz kojih korisnici sami odlučuju kada će preuzeti svoju pošiljku u okviru roka, koji je utvrdio operator. Tokom 2024. godine, mreža paketomata u Republici Srbiji je skoro udvostručena zbog značajnog povećanja broja paketomata u vlasništvu javnog poštanskog operatora. Povećao se i broj poštanskih operatora koji su u svoje poslovanje uvrstili uručenje putem paketomata – u 2024. godini je 6 poštanskih operatora raspolagalo mrežom paketomata.

Regulator je nastavio sa aktivnostima u vezi sa GIS portalom i tokom 2024. godine izvršeno je ažuriranje prikazanih podataka od strane svih vodećih poštanskih operatora. GIS portal za poštanske usluge[41] ima za cilj da obezbedi bolju informisanost korisnika u pogledu dostupnosti poštanske mreže, kao i da omogući korisnicima poštanskih usluga da na jednom mestu pronađu lokacije poslovnica, paketomata ili da provere pod kojim uslovima (sa aspekta dana dostave) se obavlja određena ekspres usluga kao i univerzalna poštanska usluga na bilo kojoj lokaciji na području Republike Srbije *(Slika 15.13)*.

GIS portal, koji predstavlja jedinstveni digitalni geografski altas poštanskih usluga, omogućena je pretraga dostupnosti pošta JPO, poštanskih sandučića, poslovnica operatora ekspres i kurirskih poštanskih usluga, paketomata, kao i pokrivenost teritorije dostavom u segmentu univerzalne poštanske usluge kao i ekspres i kurirskih poštanskih usluga za svakog operatora. Na ovaj način korisnici su dobili još jednu dimenziju prema kojoj je moguće izabrati najadekvatnijeg operatora i doći do svih bitnih podataka na jednom mestu. GIS portal je tokom 2024. godine unapređen u pogledu dodavanja novih funkcionalnosti u obliku slojeva sa gustinom stanovništva i popisnim krugovima sa podacima o broju stanovnika i domaćinstava na osnovu popisa iz 2022. godine, kao i sloja sa dinamičkim mapama kreiranim na osnovu broja stanovnika, dostupnih na instancama portala za operatore.

[41] https://gis.ratel.rs/smartViewer/#/postanskeUsluge/home

Slika 15.13. Pokrivenost teritorije RS[42] za ekspres uslugu „dostava naredni/određeni dan" kod operatora sa najvećim učešćem na tržištu poštanskih usluga izvan opsega univerzalne poštanske usluge (izvor:GIS portal)

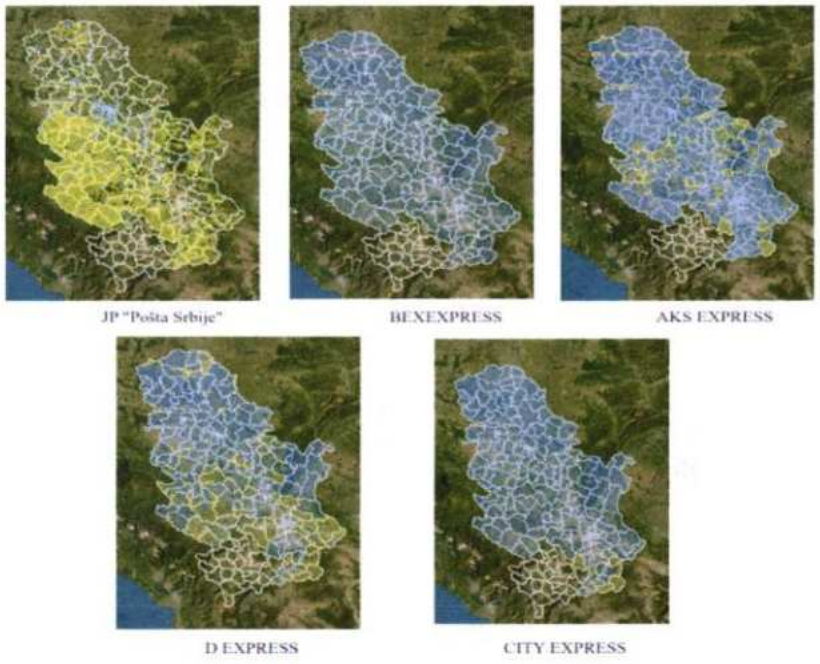

Novi Zakon o poštanskim uslugama, koji je stupio na snagu u martu 2025. godine, propisao je obavezu sačinjavanja geografskog pregleda rasprostranjenosti poštanske mreže i teritorijalne dostupnosti usluga poštanskih operatora kao i objavljivanje tih podataka na internet stranici Regulatora – GIS portal za poštanske usluge.

15.2.3. Reklamacije u domenu poštanskih usluga izvan opsega univerzalne poštanske usluge

Struktura reklamacija za poštanske usluge izvan opsega univerzalne poštanske usluge u unutrašnjem poštanskom saobraćaju, odnosno ekspres poštanske usluge, na osnovu dostavljenih podataka od 10 poštanskih operatora koji obavljaju ekspres usluge, prikazana je u *Tabeli 15.13.*

U 2024. godini je zabeležen rast od 23% u broju reklamacija na eskpres poštanske usluge u unutrašnjem poštanskom saobraćaju, u odnosu na prethodnu godinu.

[42] Plava boja – dostava svaki radni dan, Žuta boja – dostava određenim danima

Tabela 15.13. Reklamacije na ekspres poštanske usluge u UPS u 2023. i 2024. godini

God.	Ukupan broj podnetih reklamacija	Neosno-vane	Rešene po osnovu:					Naknada štete
			Gubitka	Umanjenja sadržine	Oštećenja	Prekoračenia roka	Ostale	Iznos (u hilj.din)
1	2=3+4+5+6+7+8	3	4	5	6	7	8	9
2023	42.524	21.112	4.271	1.066	11.458	1.151	3.466	121.050
2024	52.241	24.628	7.102	1.482	13.373	1.549	4.107	163.535
Stopa rasta%	23%	17%	66%	39%	17%	35%	18%	35%

Slika 15.14. Prikaz strukture reklamacija na ekspres poštanske usluge u UPS u 2023. i 2024. godini

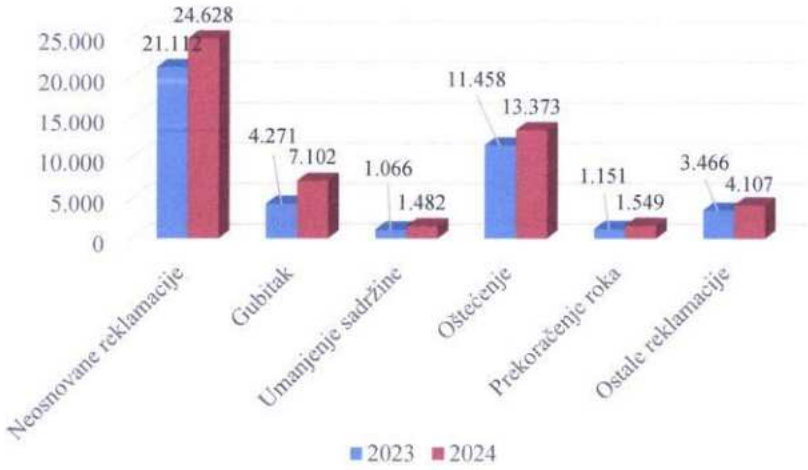

Skopo polovina reklamacija u 2024. godini bila je neosnovana. U odnosu na 2023. godinu, u svim kategorijama reklamacija došlo je do povećanja broja, a najveći rast reklamacija beleži se kod gubitka pošiljaka (66%).

Slika 15.15. Odnos osnovanih i neosnovanih reklamacija na ostale poštanske usluge u 2024. godini

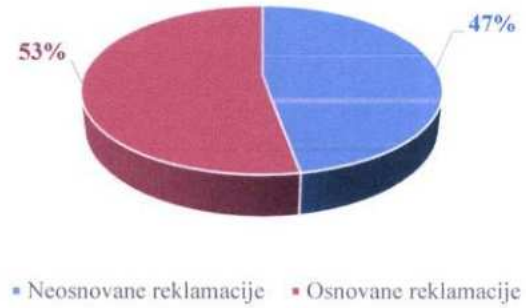

Tokom 2024. godine došlo je do promene u odnosu broja osnovanih i neosnovanih reklamacija, u odnosu na prethodnu godinu gde ih je bilo skoro podjednako. U 2024. godini je zabeleženo više osnovanih reklamacija.

Struktura osnovanih reklamacija koje su evidentirane u 2024. godini prikazana je na *Slici 15.16.*

Slika 15.16. Struktura osnovanih reklamacija na ekspres poštanske usluge u UPS u 2024. godini

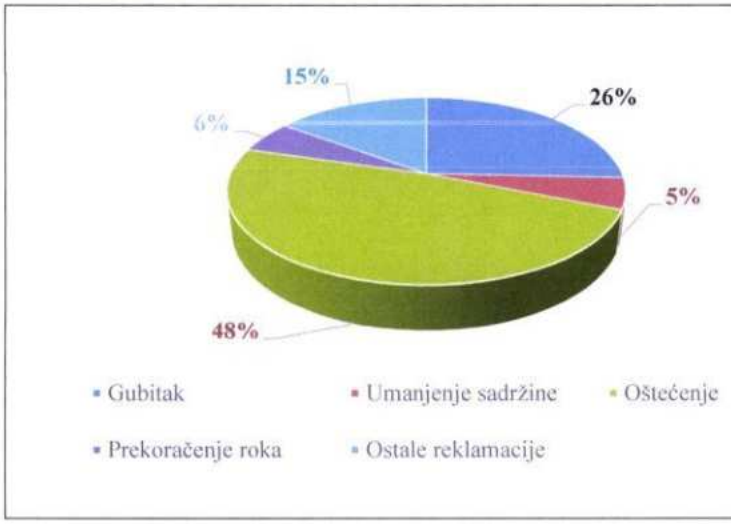

I dalje su najdominantnije reklamacije u vezi sa oštećenjem poštanskih pošiljaka, zatim slede reklamacije za gubitak pošiljke i ostale reklamacije. Manja zastupljenost reklamacija za prekoračenja roka prenosa nastavljena je i tokom 2024. godine. Najmanje su zastupljene reklamacije na umanjenje sadržine pošiljke.

Kao što je navedeno, tokom 2024. godine beleži se rast broja reklamacija po osnovu oštećenja pošiljaka, koje predstavljaju najdominantiniju kategoriju reklamacija u unutrašnjem poštanskom saobraćaju. Poštanski operatori bi trebalo da usmere svoje aktivnosti na edukaciju zaposlenih, kao i na upućivanje korisnika o pravilnom pakovanju poštanskih pošiljaka.

Rast obima ekspres poštanskih usluga dovodi i do povećanog broja reklamacija. Na *Slici 15.17.* dat je uporedni prikaz broja ovih reklamacija za prethodne tri godine.

Slika 15.17. Uporedni prikaz broja reklamacije na ekspres usluge u UPS u periodu od 2022-2024. godine

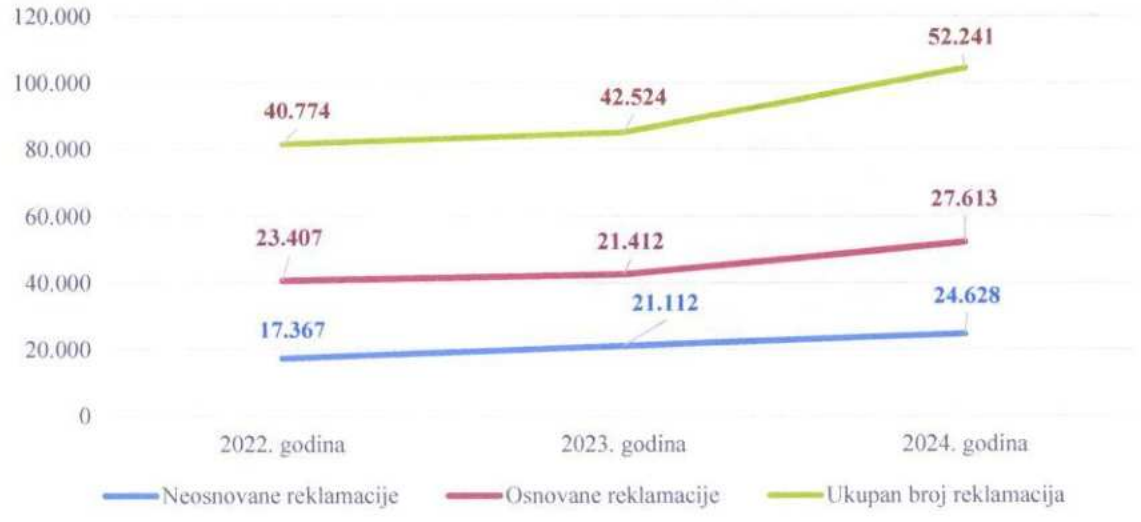

Za usluge izvan opsega univerzalne poštanske usluge u međunarodnom poštanskom saobraćaju, 4 poštanska operatora su dostavila podatke o reklamacijama. Naime, u 2024. godini, pokrenuto je 1.256 reklamacija koje se odnose na ekspres poštanske usluge u MPS-u, što predstavlja rast broja reklamacija za 9% u odnosu na prethodnu godinu. Struktura reklamacija na ekspres usluge u MPS-u u 2024. godini je prikazana na *Slici 15.18.*

Slika 15.18. Struktura reklamacija na ekspres poštanske usluge u MPS u 2024. godini

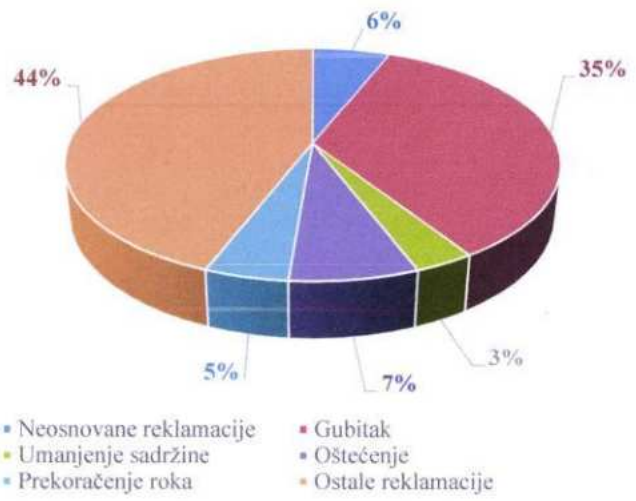

U međunarodnom poštanskom saobraćaju 6% reklamacija je bilo neosnovano, a najveći broj njih nije kategorizovan i definišu se kao ostale reklamacije (44%). Od osnovanih reklamacija, posle ostalih reklamcija, najviše ih je za gubitak pošiljke (35%) i oštećenje (7%), zatim na prekoračenje roka prenosa (5%) i na umanjenje sadržine pošiljke (3%).

Poštanski operatori koji obavljaju kurirske usluge, od početka praćenja tržišta poštanskih usluga (2010. godine), nisu imali ni jednu reklamaciju, što je potvrđeno i prilikom vršenja stručnog nadzora.

15.2.4. Rezultati benčmarka ekspres usluga u Republici Srbiji

Regulator je u periodu od oktobra do decembra 2024. godine, sproveo uporedno merenje i analizu (*Benchmarking*)[43] parametara kvaliteta ostalih usluga, u unutrašnjem poštanskom saobraćaju, a rezulatati su obavljeni na internet stranici Regulatora. Ovo istraživanje predviđeno je Akcionim planom za realizaciju Strategije razvoja poštanskih usluga u RS za period 2021-2025. godine, a prema definisanoj meri za unapređenje konkurentnog tržišta. Istraživanje je obuhvatilo ekspres usluge 5 poštanskih operatora, koji su na tržištu ekspres usluga, prema podacima iz 2023. godine učestvovali sa više od 1% u ukupnom obimu ekspres usluga u unutrašnjem poštanskom saobraćaju (AKS EXPRESS KURIR, BEXEXPRESS, CITY EXPRESS, D EXPRESS, Post Express – JP „Pošta Srbije"), kroz 4 osnovna kriterijuma i 13 podkriterijuma.

Sprovedeno merenje ima višestruki cilj, za korisnike, operatore i za nadležne institucije koje se bave regulisanjem tržišta.

[43] https://www.ratel.rs/cyr/studije-i-istrazivanja

Rezultati merenja korisnicima usluga obezbeđuju uvid u kvalitet ekspres usluga u Republici Srbiji, dok operatori mogu da iskoriste rezultate za detektovanje procesa poslovanja koje treba unaprediti u cilju povećanja nivoa kvaliteta usluga. Za Regulatora, dobijeni uporedni rezultati doprinose unapređenju kvaliteta usluga i podsticanju konkurencije na tržištu ekspres usluga.

Merenje parametara kvaliteta obavljanja ekspres uluga u 2024. godini (ukupno za sve operatore) pokazalo je, između ostalog, rezultate prikazane u *Tabeli 15.14.*

Tabela 15.14. Rezultati merenja kvaliteta obavljanja ekspres usluga u periodu od 2022. godine do 2024. godine

	2022. godina	2023. godina	2024. godina
Prosečno vreme prenosa ekspres pošiljaka u RS (dana)	1,16	1,26	1,21
Prosečno vreme potrebno za uspostavljanje komunikacije sa operatorom *Call* centra (min:sec)	0:16	3:10	1:25
Prosečno vreme od podnošenje zahteva za preuzimanje pošiljaka do dolaska kurira (sat:min)	3:47	4:16	4:23
Procenat zahteva za preuzimanje pošiljaka koji nije realizovan (odbijeno odmah po zahtevu ili kurir nije došao da preuzme pošiljku)	15,57%	35,20%	24,19%
Procenat uručenja pošiljaka u roku od 1 dana	87,29%	80,5%	83,31%
Procenat uručenja pošiljaka u roku dužem od 5 dana	0,18%	3,16%	0,59%
Procenat izgubljenih pošiljaka	0,18%	0,31%	0,26%

Kao što se vidi iz prikazanog, u odnosu na 2023. godinu, dobijeni rezultati merenja u 2024. godini su boljeg kvaliteta u gotovo svim kategorijama, a uzrok tome se najviše ogleda u obustavi rada dela zaposlenih kod JPO-a u novembru 2023. godine.

15.3. Nadležnost Regulatora u pogledu reklamacija (prigovori)

Novi Zakon o poštanskim uslugama („Službeni glasnik RS", broj 19/2025) propisuje da korisnik poštanskih usluga može podneti prigovor Regulatoru u roku od 15 dana od dana prijema odluke poštanskog operatora na opravdanost upućene reklamacije. Takođe, predviđeno je i da korisnik može podneti prigovor Regulatoru i ukoliko poštanski operator ne dostavi korisniku odluku o podnetoj reklamaciji. Spor između poštanskog operatora i korisnika rešava se u vansudskom postupku koji će u narednom periodu propisati Regulator.

Ukoliko spor ne može biti rešen sporazumno, Regulator najkasnije u roku od 60 dana od dana pokretanja postupka donosi odluku na osnovu izvedenih dokaza. Protiv odluke Regulatora može se pokrenuti spor pred Upravnim sudom.

Tokom 2024. godine, Regulator je postupao u skladu sa starim nadležnostima po pitanju prigovora. U 2024. godini Regulatoru se obratilo više korisnika, odnosno podneto je značajno više prigovora na rešenja poštanskih operatora na podnete reklamacije ili na nesačinjavanje blagovremenih odgovora na reklamacije, u odnosu na prethodnu godinu. Naime, Regulator je postupao po osnovu 204 prigovora u 2024. godini, a prigovore korisnici podnose elektronskim (putem Internet šaltera Regulatora ili putem e-mail-a) i pisanim putem (*Tabela 15.15)*. Od 204 prigovora korisnika poštanskih usluga, 164 prigovora se odnosilo na odluku poštanskog operatora, 28 zbog nedostavljanja odluke o podnetoj reklamaciji i 12 prigovora na ostalo.

Tabela 15.15. Podneti prigovori Regulatoru u periodu 2022-2024. godine

Način podnošenja reklamacija	2022. godina	2023. godina	2024. godina	Promena 24/23 %
Elektronskim putem (Internet šalter, e-mail)	29	75	168	124%
Pisanim putem	53	17	36	112%
Ukupno	52	92	204	122%

Regulator je, u sklopu svojih ovlašćenja, posredovao između korisnika i operatora u rešavanju reklamacija, a u određenom broju slučajeva, iste je prosleđivao inspekciji za poštaski saobraćaj nadležnog ministarstva na dalju nadležnost. Od 160 prigovora, za koje je Regulator operatorima poslao zahtev da još jednom razmotre podnetu

reklamaciju, 68 zahteva (preko 42%) rešeno je u korist korisnika koji je podneo prigovor. Većina prigovora (85%) se odnosi na ekspres poštanske usluge, dok se na univerzalnu poštansku uslugu odnosi 30 prigovora *(Tabela 15.16).*

Tabela 15.16. Prigovori prema vrsti usluge koji su podneti Regulatoru u periodu od 2022-2024. godine

Vrsta usluge	2022.	%	2023.	%	2024.	%
Univerzalna poštanska usluga	5	10%	19	21%	30	15%
Ostale postanske usluge	47	90%	72	79%	174	85%
Ukupno	52	100%	91	100%	204	100%

Tabela 15.17. Struktura prigovora koji su podneti Regulatoru u periodu od 2022-2024. godine

Vrsta reklamacije	2022. godina	2023. godina	2024. godina
Prekoračenje rokova prenosa	27%	34%	27%
Oštećenje pošiljke	42%	38%	35%
Izgubljena pošiljka	10%	1%	18%
Neuručenje pošiljke	6%	17%	9%
Više naplaćena poštarina	4%	1%	0,5%
Ostalo	11%	9%	11%

Tokom 2024. godine se najveći broj prigovora odnosio na oštećenje pošiljaka 35% *(Tabela 15.17)*, a u odnosu na prethodnu godinu je značajno porastao broj reklamacija za izgubljene pošiljke.

15.4. Aktivnosti vezane za zaštitu životne sredine

Unapređenje zaštite životne sredine i dalje ostaje jedna od glavnih tema širom Evropske unije, EU teži smanjenju emisija izduvnih gasova za 50% do 2030. godine, te konačnom ispunjenju cilja, i dostizanju klimatske neutralnosti do 2050. godine. Poštanski operatori preduzimaju adekvatne mere (korišćenje vozila na električni pogon, ambalažni materijali koji se recikliraju, poštanski preradni centri na solarnu energiju, drugi obnovljivi izvori energije, itd). I u našoj zemlji, poštanski operatori sprovode različite aktivnosti usmerene ka zaštiti životne sredine. Bitan parametar za zaštitu životne sredine su vozila na elektro pogon čiji se broj iz godine u godinu povećava (*Tabela 15.18*).

Tabela 15.18. Prikaz broja vozila na elektro pogon

	2023. godina	2024. godina
Broj vozila na elektro pogon	278	542
Broj mopeda na elektro pogon	15	15

U 2024. godini broj vozila na elektro pogon je povećan za 90%. Operatori sa najvećim brojem elektrovozila su BEXEXPRESS i JP „Pošta Srbije". Takođe, osam poštanskih operatora je potvrdilo da u svom radu koriste solarnu energiju, a šest poštanskih operatora meri emitovanje izduvnih gasova. Iz podataka operatora koji su dostavili informaciju o načinu merenja emisije izduvnih gasova, može se konstatovati da se koriste različite metode pa je uspostavljanje standarda u ovoj oblasti neophodno.

Uvođenje novih, savremenih tehnologija i sredstava u poslovanje poštanskih operatora, pored uticaja na njihov efikasniji rad u značajnoj meri utiče na zaštitu životne sredine. Međutim, investicije koje su potrebne za primenu ovih tehnologija su velike, pa bi trebalo obezbediti podsticajne mere za njihovu implementaciju na državnom nivou.

15.5. Zaključak

Nezavisno merenje vremena prenosa neregistrovanih pismonosnih pošiljaka u unutrašnjem poštanskom saobraćaju, primenom standarda SRPS EN 13850:2014, kao referentnom elementu kvaliteta, pokazalo je da su izmereni rokovi prenosa u 2024. godini i dalje drastično ispod propisanih, izuzev roka prenosa D+5 za neprioritetne pošiljke, koji je malo ispod propisanog nivoa kvaliteta. Svi izmereni rokovi su lošiji u odnosu na 2023. godinu. Standardi kvaliteta nisu ispunjeni za prioritetno pismo, ni za jedan propisan rok, a i u ovom slučaju su rezultati niži u odnosu na 2023. godinu.

Nezavisno merenje je pokazalo kontinuirano narušavanje standarda kvaliteta u prethodne četiri godine, o čemu je Regulator obaveštavao nadležno ministarstvo i ukazivao JPO da je neophodno da preduzme odgovarajuće mere, kako bi se propisani standardi kvaliteta ispunili. S obzirom da je prisutno kontinuirano smanjenje broja pisama, kao i da istraživanja koje je Regulator sproveo kako bi utvrdio optimalne potrebe korisnika, pokazuju da se korisnici opredeljuju za relaksiranije rokove uručenja, sprovedena je sveobuhvatna analiza u Studiji o održivosti UPU. Jedan od rezultata studije je predlog relaksiranih rokova uručenja u skladu sa potrebama korisnika koji omogućava JPO racionalizaciju troškova poslovanja, povoljniji uticaj na cene i održivo poslovanje.

Pad kvaliteta usluga u segmentu pismonosnih pošiljaka, ukazuje na velike izazove u organizaciji i kapacitetima javnog poštanskog operatora da odgovori na zakonski definisane ciljeve. S obzirom na kontinuirani višegodišnji trend opadanja obima pismonosnih pošiljaka i promenu korisničkih potreba u korist paketskih i ekspres usluga, opravdano se postavlja pitanje održivosti postojećih standarda za pismonosne usluge i neophodnosti njihovog redefinisanja, što će biti predmet razmatranja prilikom propisivanja podzakonskih akata.

JPO interno meri rokove prenosa paketa u unutrašnjem i u međunarodnom saobraćaju i proverava propisane standarde za prenos uputnica. Uputnice se, kao i prethodnih godina, prenose u rokovima koji su i iznad propisanih rokova. Međutim, nisu ostvareni ciljevi za rokove prenosa za pakete u UPS u 2024. godini i niži su u odnosu na rezultate iz 2023. godine.

Iako je procenat izgubljenih pošiljaka (neprioritetnih neregistrovanih pismonosnih pošiljaka i prioritetnih pisama), utvrđen nezavisnim merenem, smanjen u 2024. godini, JPO mora da preduzme aktivnosti usmerene na podizanje kvaliteta usluga i bezbednosti pošiljaka.

Iako je smanjen obim pošiljaka iz opsega univerzalne poštanske usluge, u 2024. godini evidentiran je porast broja reklamacija na ove usluge u unutrašnjem poštanskom saobraćaju.

Usluge izvan opsega univerzalne poštanske usluge, preciznije ekspres poštanske usluge u UPS, zabeležile su rast broja reklamacija (23%) u odnosu na prethodnu godinu, a među njima najveći udeo i dalje ima kategorija oštećenih pošiljki. Rast broja reklamacija prati rast obima pomenutih pošiljaka u 2024. godini u odnosu na prethodnu godinu, i iznosi 12,5%.

Rezultati u domenu ekspres poštanskih usluga pokazuju trendove rasta i razvoja ali i povećanje broja reklamacija, posebno u vezi sa oštećenjem pošiljaka. Ovo ukazuje na potrebu za dodatnim ulaganjem u kvalitet tokova prenosa pošiljaka, edukaciju zaposlenih kao i korisnika i modernizaciju infrastukture i povećanje kapaciteta.

Tokom 2024. godine, Regulator se u kontinuitetu bavio nadogradnjom portala Cene usluga[44] i GIS portala, kako bi korisnici bili bolje informisani i kako bi se obezbedila transparentnost svih učesnika na tržištu. Poštanski operatori posredstvom ovih alata na jednostavan način mogu da uporede svoje performanse, ali i da koriste dostupne informacije u donošenju poslovnih odluka.

Studija o održivosti univerzalne poštanske usluge ukazala je na potrebu uvođenja izmene kako u samom opsegu, tako i u pogledu propisanih rokova za kvalitet prenosa pošiljaka, a i propisa u vezi sa dostupnošću univerzalne poštanske usluge. Tokom 2024. godine, izrađen je nacrt novog Zakona o poštanskim uslugama, koji je i usvojen početkom 2025. godine i u kome su određene preporuke iz studije uzete u obzir, a koje će dalje biti razrađene kroz podzakonska akta.
Zabeleženi napredak u oblasti bezbednosti pošiljaka, dostupnosti usluga osobama sa invaliditetom i ulaganja u zelene tehnologije kao i regulatorne promene kroz novi Zakon o poštanskim uslugama, predstavlja pozitivan iskorak ka modernizaciji i prilagođavanju tržišta.

[44] https://www.ceneusluga.rs/

16. BEZBEDNOSNI RIZICI U INFORMACIONO-KOMUNIKACIONIM SISTEMIMA

Stanje informacione bezbednosti u svetu

1. Statistika napada po različitim tipovima malvera

Na slici 16.1. prikazani su različiti tipovi malvera (malicioznog softvera) na globalnom nivou po procentu zastupljenosti u 2024. godini (prikaz je preuzet iz izveštaja kompanije *Check Point*), na osnovu koje se može primetiti da je došlo do značajnog porasta pokušaja napada pomoću tzv. *Infostealer* malvera i malvera koji se mogu koristiti u više namena (*multipurpose malware)* u odnosu na 2023. godinu. *Multipurpose* malveri (kao što su RAT-ovi, botneti i bankarski trojanci) često se koriste u ranim fazama napada za instalaciju dodatnih alata i omogućavanje veće kontrole napadača nad sistemima. Ova vrsta malvera je bila najzastupljenija tokom 2024. godine, sa zabeleženih 39% pogođenih organizacija, što je porast od 25% u odnosu na 2023. godinu.

Pokušaji zaražavanja *Infostealer* malverima povećani su za 58%, odnosno sa 12%, koliko je bilo pogođeno organizacija tokom 2023. godini, na 19% koliko ih je pogođeno u 2024. godini. Ovi napadi se često sprovode masovno, a ne ciljano, i ukazuju na rastuću potražnju za ukradenim podacima (nalozi, kolačići sesije, lični podaci). *Infostealer*-i se koriste za krađu finansijskih podataka i neovlašćeni pristup mreži kompanija.

Broj napada koji „preuzimaju" resurse sa uređaja žrtve kako bi „rudarili" kriptovalute (*Cryptominers*) je tokom 2024. godine znatno opao – sa 9% zabeleženih napada tokom 2023. godine, na 2%. Većina pomenutih malvera cilja *Monero* kriptovalutu, čija je težina rudarenja skoro udvostručena tokom godine, što znatno smanjuje isplativost takvih napada.

Slika 16.1. Procenat zastupljenosti različitih tipova malvera na globalnom nivou

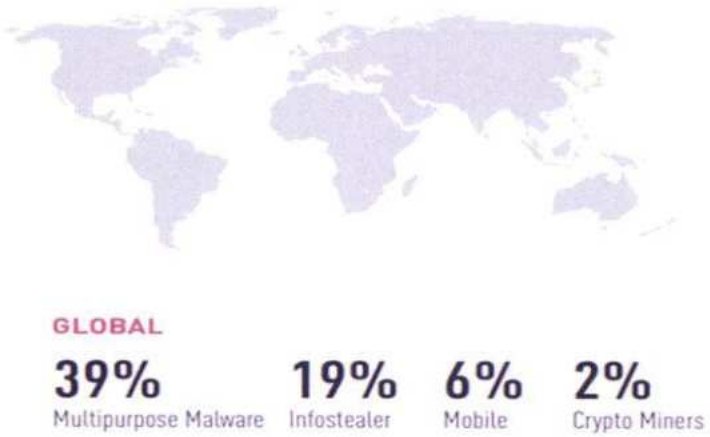

2. Načini distribucije malvera

Kao inicijalni vektor napada, napadači su tokom 2024. godine u 68% slučajeva koristili elektronsku poštu kao metod za širenje malicioznih softvera, a u 32% slučajeva za distribuciju malvera korišćene su internet stranice.

Na slici 16.2. vidimo da je širenje malvera putem elektronske pošte bio trend koji se održao tokom prethodnih godina sa procentualnim porastom iz godine u godinu, međutim tokom prošle godine taj procenat je počeo drastično da opada, dok su malveri distribuirani putem internet stranica u porastu u odnosu na 2023. i to za 21%.

Slika 16.2. Uporedni prikaz broja napada koji za distribuciju koriste elektronsku poštu i internet stranice (za period 2021 - 2024. godina)

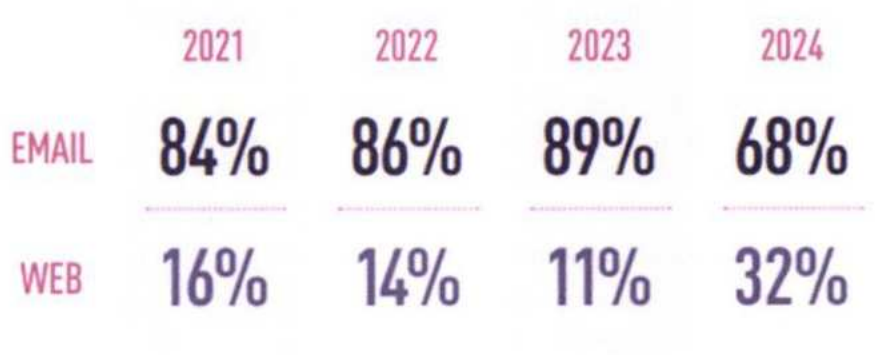

3. Statistika napada po različitim familijama malvera

Na slici 16.3. prikazane su familije malvera koje su najrasprostranjenije na globalnom nivou tokom 2024. godine.

Malver *FakeUpdates* je zadržao svoju poziciju na prvom mestu i tokom prethodne godine, sa čak 16% od ukupnog broja napada. Oslanja se na mrežu kompromitovanih internet stranica koje izgledaju kao stranice za preuzimanje ažuriranja pregledača ili nekog softvera. Lažni iskačući prozor navodi žrtvu da preuzme i pokrene program utemeljen na JavaScript-u, za navodno ažuriranje, dok žrtva zapravo preuzima zlonamerni softver odnosno malver.

AgentTesla sada već regularno od 2020. godine drži poziciju na samom vrhu liste najzastupljenijih familija malvera. Ovaj malver (*Infostealer*) ima za cilj krađu osetljivih podataka sa inficiranih sistema, poput kredencijala za logovanje sa internet pregledača (*browser*), kredencijala sa email klijenata i dr.

Slika 16.3. Zastupljenost malvera na globalnom nivou

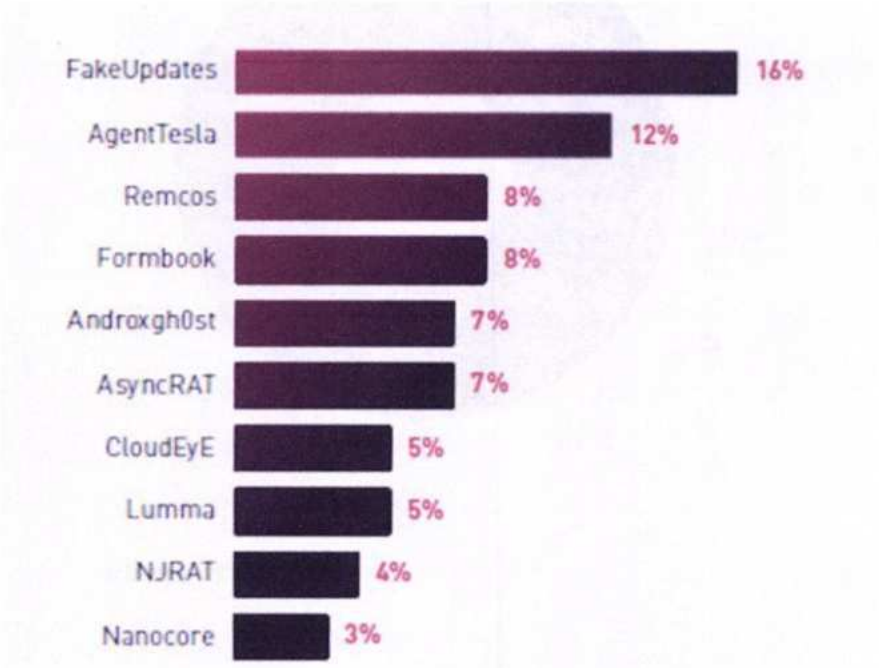

4. Statistika napada po različitim familijama višenamenskih malvera (*multipurpose malware*)

Najzastupljeniji napadi u 2024. godini su oni napadi koji koriste višenamenske malvere kao inicijalni vektor za dobijanje pristupa sistemu. Kod ovih napada (slika 16.4) najčešće su korišćeni malveri *FakeUpdates* (40%), *AndroxghOst* (18%), *Mirai* (6%), *Phorpiex* (5%), *Darkgate* (5%), i drugi malveri (26%).

Botnets odnosno botneti (mreža zaraženih uređaja) već tradicionalno igraju centralnu ulogu kod načina distribucije malvera. Njihovo razbijanje dovelo je do značajnih promena u vidu povećane upotrebe *Infostealer-a* (programa za krađu podataka), koji su često decentralizovani i korišćeni među sajber napadačima.

Slika 16.4. Procenat zastupljenosti različitih familija višenamenskih malvera (*multipurpose malware*) na globalnom nivou

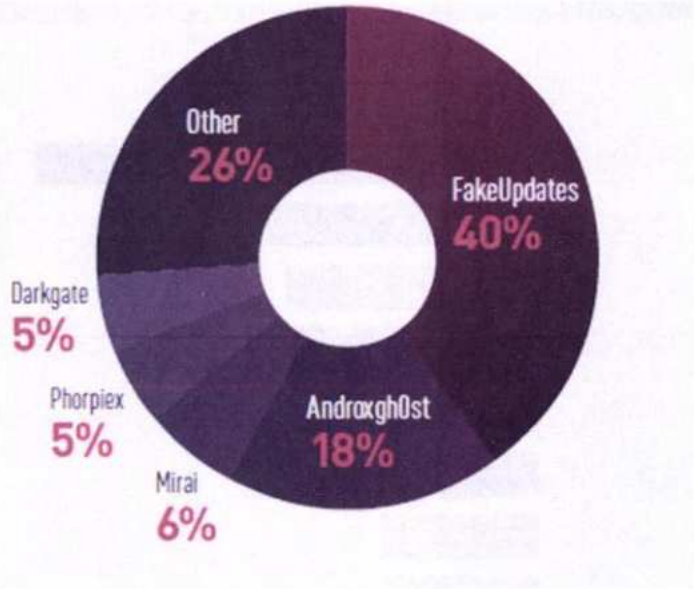

5. Statistika napada po različitim familijama malvera za krađu korisničkih podataka

Familijom malvera za krađu korisničkih podataka dominira nekoliko tipova, kao što je prikazano na slici 16.5, od kojih najviša mesta zauzimaju *AgentTesla* (29%), *Formbook* (18%) i *Lumma* (12%). Uprkos odsustvu značajnih novih pretnji, zabeležen je porast od 58% u pokušajima zaražavanja malverima za krađu korisničkih podataka, u odnosu na prethodnu godinu, iz čega se zaključuje da *infostealer* malveri igraju sve ključniju ulogu u sajber prostoru.

Styx Stealer, je novi malver za krađu korisničkih podataka, koji je kreiran da prikupi osetljive informacije poput lozinki, kolačića, *autofill* podataka sa različitih pregledača, podatke o sesijama sa platformi za razmenu poruka i drugo. Pored ovih podataka, prikuplja i sistemske podatke kao što su hardverske specifikacije i spoljašnje IP adrese, i može snimati ekran u cilju procene okruženja za dalje napade.

Slika 16.5. Statistika napada po različitim familijama malvera za krađu korisničkih podataka

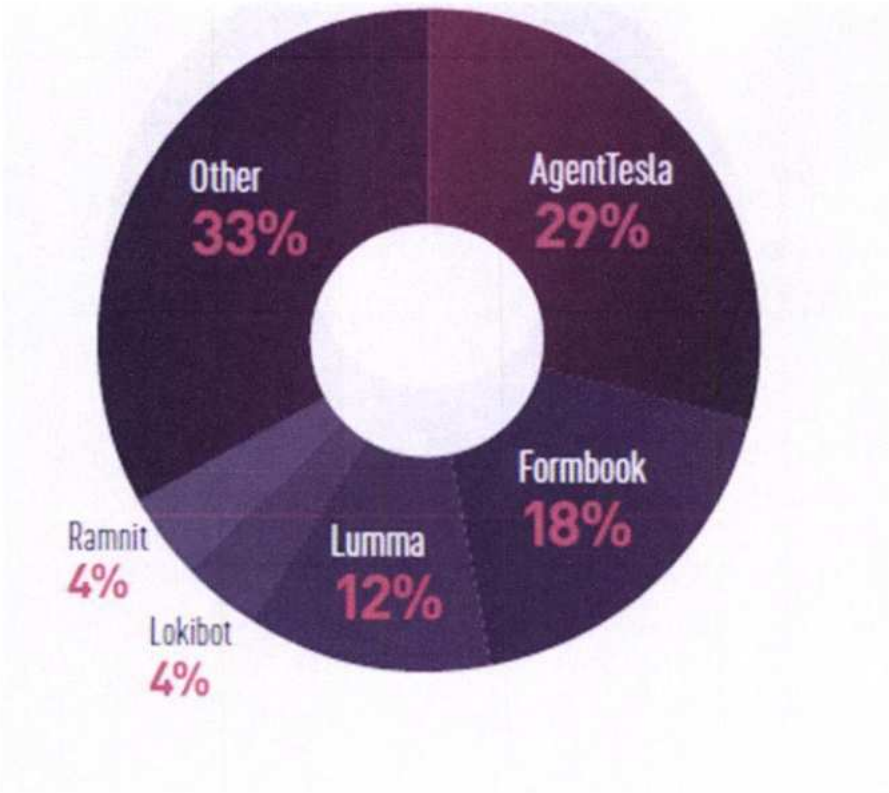

6. Statistika napada po različitim familijama malvera za krađu kriptovaluta

Pad rudarenja kriptovalutama se nastavlja i tokom 2024. godine, i to na samo 2% pogođenih globalnih korporacija malverima za krađu kriptovalutama, dok je taj procenat bio znatno veći, i to 9% u 2023. godini i 16% tokom 2022. godine.

U 2024. godini, *LemonDuck* je ostao jedan od najrasprostranjenijih malvera za kripto rudarenje i korišćen je u 46% slučajeva od ukupnog broja pokušaja ovakvih vidova napada (slika 16.6). Ovu familiju malvera korišćenu za kripto rudarenje, prvobitno otkrivenu 2018. godine, je veoma teško detektovati, imajući u vidu svoju sofisticiranost. Za *LemonDuck* kampanje upotrebljavaju se različiti ulazni vektori napada, uključujući fišing poruke sa malicioznim prilozima, *brute-force* napadima usmerenim na *RDP* i *SSH*, zaražene *USB* uređaje i druge tehnike infiltracije.

Slika 16.6. Statistika napada po različitim familijama malvera za krađu kriptovaluta

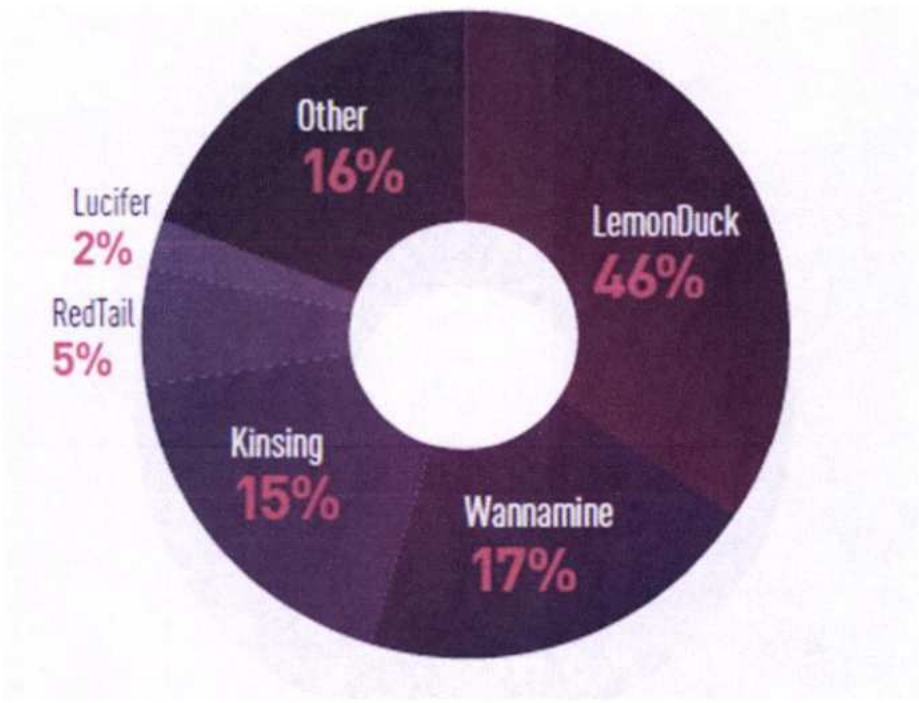

7. Statistika napada na mobilne uređaje po različitim familijama malvera

Čak 60% internet saobraćaja poticalo je sa mobilnih uređaja tokom 2024. godine, zbog čega su često na meti upravo ovi tipovi uređaja na kojima se nalaze osetljivi podaci, a putem kojih sajber napadači mogu ostvariti finansijsku dobit, kao i strane države putem špijunaže i prikupljanja obaveštajnih podataka.

Najzastupljeniji tip malvera na mobilnim uređajima tokom 2024. godine, bio je *Joker* sa 23% od ukupnog broja napada na ove tipove uređaja (slika 16.7), što ga je popelo sa petog mesta u odnosu na 2023. godinu. Primarni cilj *Joker* malvera je da neprimetno pretplati korisnike na premijum usluge simuliranjem klikova korisnika i presretanjem SMS poruka i notifikacija.

Malver *Necro* je tokom prethodne godine dospeo među tri najzastupljenija mobilna malvera (19%), a kreiran je da preuzima i izvršava dodatne zlonamerne radnje u aplikacijama. Nedavno je ovaj malver distrubuiran putem dve zaražene aplikacije na *GooglePlay* prodavnici, a koje su preuzete preko 11 miliona puta. Osim u prodavnici, *Necro* je identifikovan i u popularnim aplikacijama poput *WhatsApp, Minecraft* i drugih.

Slika 16.7. Statistika napada na mobilne uređaje po različitim familijama malvera

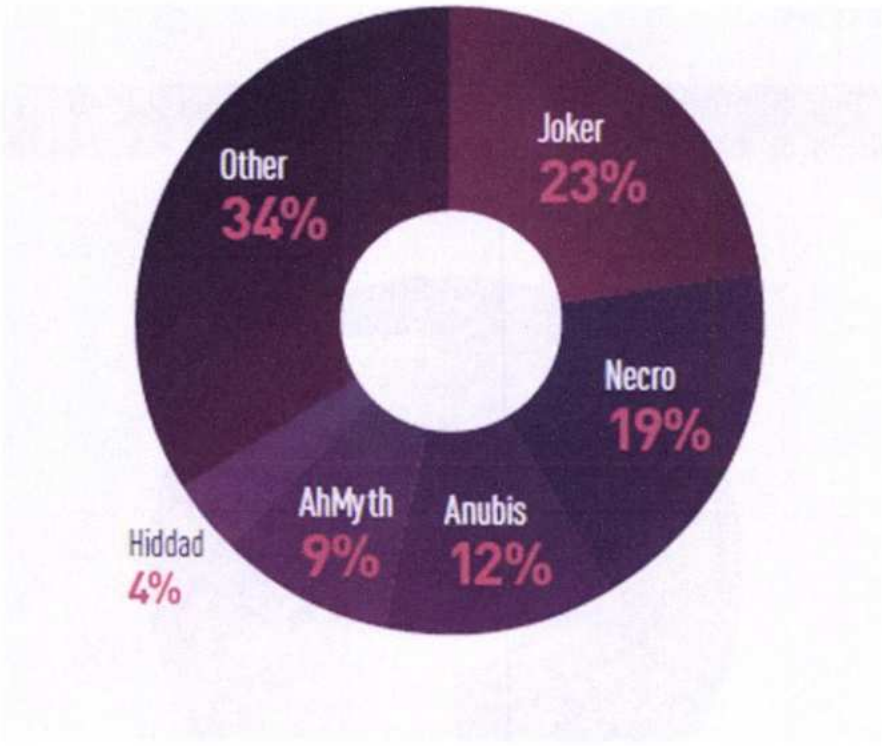

8. Statistika napada iznuđivačkim softverima – ransomver

Dve najdominantnije ransomver grupe u 2023. godini su postale neaktivne tokom prošle godine – *LockBit* koji je bio odgovoran za 21% žrtava i *ALPHV* koji je imao 9% su ili prestale sa aktivnostima ili su značajno smanjile broj žrtava. Pad ovih ransomver grupa tokom 2024. godine pripisuje se, većinom, operacijama od strane zakonodavnih vlasti. Iako *LockBit* deluje kao drugi najproduktivniji ransomver akter (slika 16.8), većina njegovih napada se desila u prvoj polovini 2024. godine, dok je poslednjih meseci bilo veoma malo prijavljenih žrtava.

Tokom prošle godine došlo je do veće podele među ransomver grupama, s obzirom da sada brojne manje grupe čine veći udeo u ukupnom broju žrtava na godišnjem nivou. To je dovelo do toga da su deset najaktivnijih grupa odgovornih za više od 66% svih objavljenih žrtava u 2023. godini, opale na samo 51% u 2024. godini.

Na osnovu globalne analize napada po sektorima, rezultati pokazuju da su najčešće ciljani sektori obrazovanja, državnih organa i zdravstva. Međutim, kada se posmatra posebno iznuda novca, proizvodnja se izdvaja kao sektor koji je najčešće pogođen ovim tipom malvera. Ova razlika se verovatno odražava u pogledu spremnosti da se otkupnina plati, s obzirom da državni i sektori obrazovanja obično u manjem procentu ispune zahteve za otkupninom, što ih onda i čini manje privlačnim sektorima za ransomver napade.

Slika 16.8. Statistika napada softverima sa dvostrukom iznudom po različitim familijama

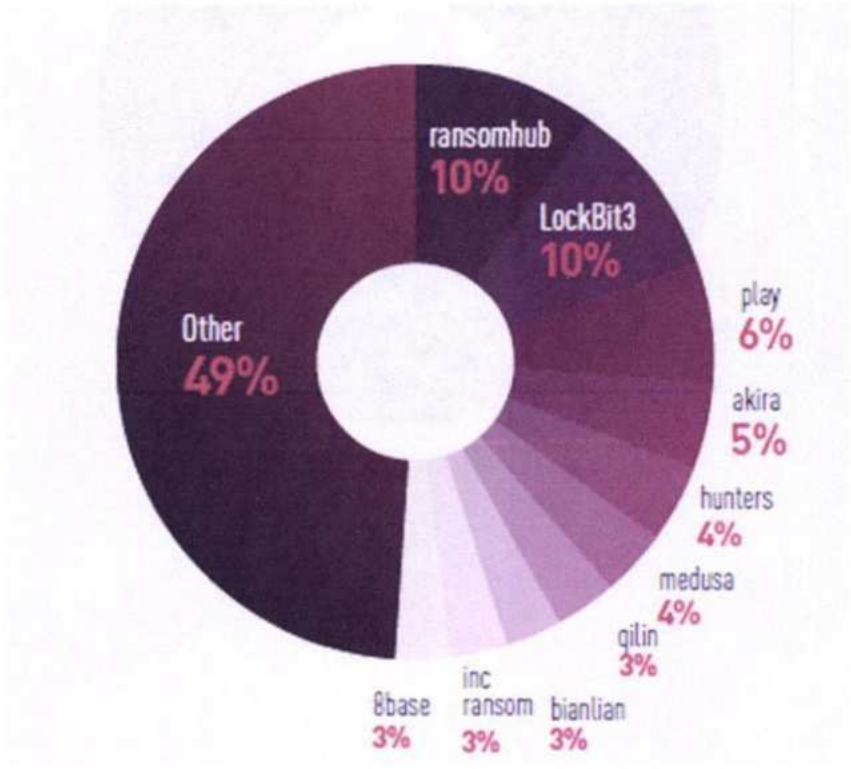

9. Check Point Global Threat indeks

Na Slici 16.9. je dat grafički prikaz vrednosti *Check Point Global Threat* indeksa po državama u 2024. godini. Ovaj indeks se računa na osnovu informacija o napadima prikupljenim u realnom vremenu uz pomoć *Threat Cloud World Cyber Threat Map* platforme i opisuje verovatnoću da uređaj u posmatranoj zemlji bude zaražen malicioznim softverom. Primetno je da postoje razlike između zemalja u nivou opasnosti od malicioznog softvera. Što je boja određene zemlje tamnija, veća je verovatnoća da uređaj bude zaražen malicioznim softverom, dok su sivom bojom obeležene zemlje za koje nije bilo dovoljno podataka za analizu.

Slika 16.9. Grafički prikaz *Check Point Threat* indeksa po državama

Stanje informacione bezbednosti u Srbiji

Zakonom o informacionoj bezbednosti („Službeni glasnik RS", broj 6/16, 94/17 i 77/19) propisana je obaveza operatora IKT sistema od posebnog značaja da izveste nadležni organ o incidentima u IKT sistemima koji mogu da imaju značajan uticaj na narušavanje informacione bezbednosti.

Iz godine u godinu beleži se kontinuirani rast prijava incidenata Nacionalnom CERT-u, a taj trend je posebno izražen poslednjih godina (Slika 16.10). Ovo povećanje ne samo da odražava sve veću učestalost pretnji, već i snažan razvoj svesti o značaju deljenja informacija i oslanjanja na stručne preporuke Nacionalnog CERT-a.

Slika 16.10. Broj prijava Nacionalnom CERT-u od 2018. godine do 2024. godine

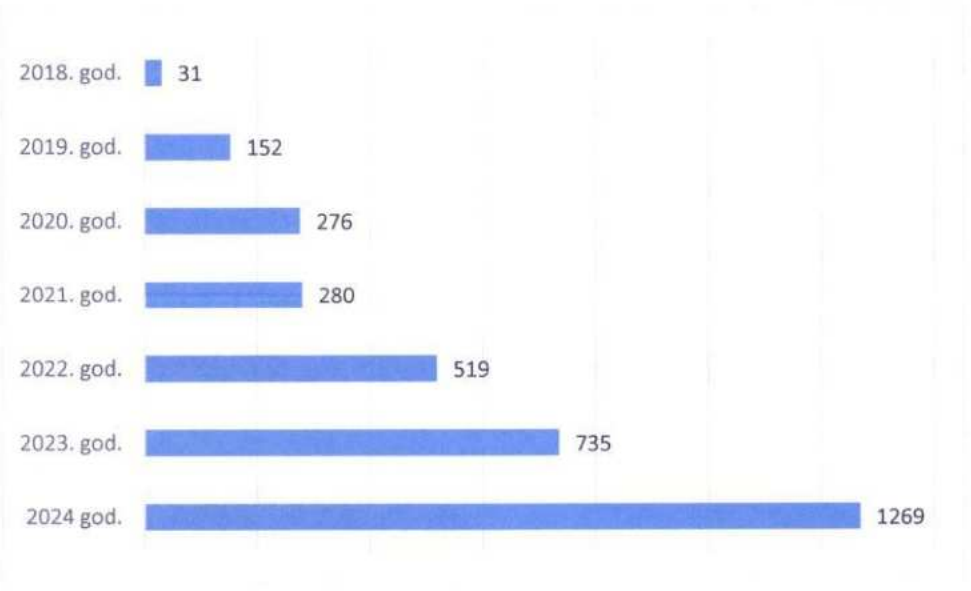

U 2024. godini, Nacionalnom CERT-u je prijavljeno 1269 incidenta, što predstavlja značajno povećanje u odnosu na prethodne godine.

Slika 16.11. Prijavljeni incidenti u 2024. godini prema grupi incidenata

Na slici 16.11. prikazani su prijavljeni incidenti prema grupi incidenata. Najveći broj prijava se odnosi na prevaru, a pod prevarom se podrazumevaju fišing napadi, neovlašćeno korišćenje resursa i drugi oblici prevare.

U 2024. godini nastavile su se fišing kampanje usmerene na korisnike poštanskih usluga. Građanima su stizale lažne poruke u kojima su se napadači predstavljali kao Pošta Srbije, tražeći da ažuriraju određene podatke kako bi im paket bio isporučen. Ove

poruke su sadržale linkove ka lažnim veb-stranicama, a unošenjem traženih podataka građani su bili izloženi riziku krađe ličnih informacija i finansijskog gubitka. Nacionalni CERT je upozoravao građane da budu oprezni, da ne otvaraju sumnjive linkove i ne dele svoje podatke nepoznatim licima, ističući da Pošta Srbije ne traži takve informacije putem SMS poruka.

Pored fišing napada, zabeležen je i porast investicionih prevara, u kojima se građanima obećavala brza i laka zarada ulaganjem u akcije ili kriptovalute. Koristeći sofisticirane metode manipulacije, napadači su nastojali da navedu ljude na nepromišljene finansijske odluke, što je prevarene građane dovelo do značajnih gubitaka.

Slika 16.12. Trend i promene u rangiranju prijavljenih sajber incidenata u 2024. godini u odnosu na 2023.

Grupe	Trend u 2024. u odnosu na 2023. godinu	Promene u rangiranju u odnosu na 2023. godinu
1. Prevara	↑	→
2. Ostali incidenti	↑	→
3. Instaliranje malvera	↓	→
4. Neovlašćeno prikupljanje podataka	↑	↑
5. Pokušaji upada u IKT sistem	↓	↑
6. Nedostupnost IKT sistema	↓	↑
7. Ugrožavanje bezbednosti podataka	↑	↑
8. Upad u IKT sistem	↓	↓
9. Operativni incidenti	↓	↓
10. Incidenti fizičko-tehničke bezbednosti	↓	→

TREND: ↓ Broj prijava u opadanju, → Broj prijava bez promene, ↑ Broj prijava u porastu

Na slici 16.12. prikazani su trendovi i promene u rangiranju prijavljenih sajber incidenata u 2024. godini u odnosu na 2023.

Broj prijavljenih prevara značajno je porastao, gotovo dvostruko u odnosu na prethodnu godinu, ali se njihova pozicija u rangiranju nije promenila, te i dalje zauzimaju prvo mesto.

Ostali incidenti takođe beleže rast broja prijava i zadržavaju drugu poziciju.

Iako je broj prijava instalacije malvera gotovo prepolovljen u odnosu na prošlu godinu, ova grupa incidenata se i dalje nalazi na trećem mestu.

Porast broja prijava neovlašćenog prikupljanja podataka doveo je do promene u rangiranju, pa se ova kategorija sada nalazi na četvrtoj poziciji.

Pokušaji upada u IKT sistem, kao i prijave nedostupnosti IKT sistema, uprkos opadajućem trendu, pomerili su se na peto i šesto mesto.

Zabeležen je porast incidenata koji se odnose na ugrožavanje bezbednosti podataka, što ih u ovoj godini svrstava na sedmu poziciju.

Upad u IKT sistem i operativni incidenti su prijavljeni u manjem broju nego prethodne godine, a njihov rang se takođe smanjio.

Konačno, broj prijava u vezi sa incidentima fizičko-tehničke bezbednosti ostao je na istom nivou, pa ova kategorija i dalje zauzima deseto mesto.

Najčešće prijavljivani incidenti, prema vrsti incidenta, bili su: fišing (46%), ostale vrste prevara (36%), incidenti koji ne spadaju u gore navedene kategorije (9%), neovlašćeno korišćenje resursa (2%) i ostale vrste malvera (1%).

Slika 16.13. Pet najčešće prijavljivanih incidenata u 2024. godini

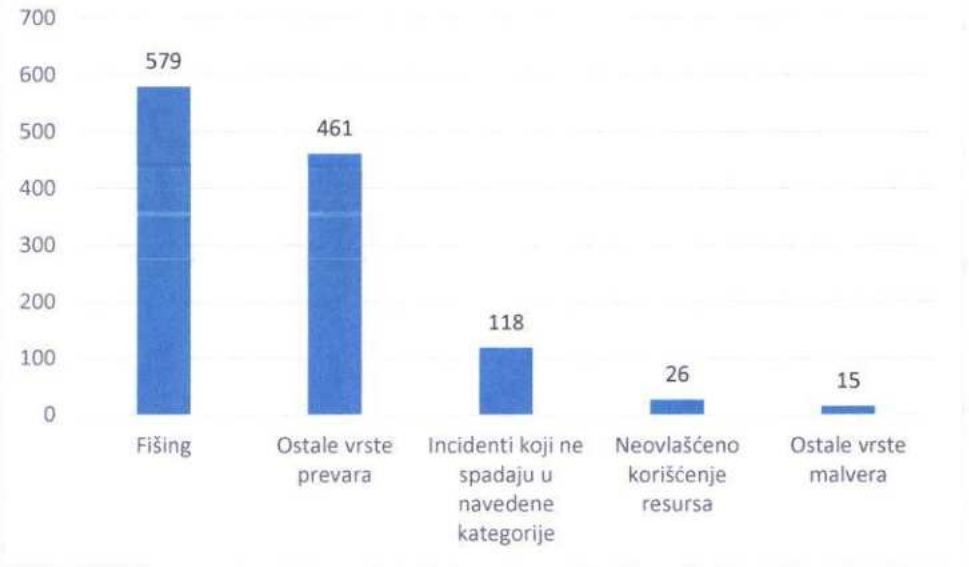

Fišing napadi su tokom 2024. godine bili među najčešće prijavljivanim incidentima u oblasti informacione bezbednosti. Ove prevare se sprovode putem e-pošte, društvenih mreža, telefonskih poziva ili SMS poruka, u kojima napadači traže od korisnika da posete određeni link ili preuzmu prilog. Korišćenjem tehnika socijalnog inženjeringa, napadači se predstavljaju kao poznate osobe ili ugledne institucije, kako bi žrtve obmanuli i naveli ih da otkriju poverljive podatke ili instaliraju zlonamerni softver.

Fišing često vodi do ozbiljnih posledica poput krađe identiteta, neovlašćenog pristupa finansijskim sredstvima, instalacije malicioznih programa, kreiranja bot mreža i sajber špijunaže. Tokom 2024. godine, Nacionalni CERT je primio 579 prijava fišing napada, a najveći broj ovih kampanja bio je usmeren ka korisnicima poštanskih usluga i platformi za elektronsku trgovinu.

Nacionalni CERT je tokom prošle godine evidentirao 461 prijavu o ostalim vrstama prevara, pri čemu veliki deo ovih slučajeva uključuje neovlašćeno preuzimanje novčanih

sredstava sa računa građana. Ovaj broj ukazuje na značajan problem, s obzirom na učestalost ovakvih incidenata, te su oštećena lica upućena da ove incidente prijave i institucijama nadležnim za pitanja visokotehnološkog kriminala.

Incidenti koji ne spadaju u kategorije navedene u Uredbi o postupku obaveštavanja o incidentima u informaciono-komunikacionim sistemima od posebnog značaja mogu biti, na primer detekcija potencijalno nebezbednih aplikacija ili pogrešne ispruke robe kupljene preko interneta, a takvih prijava je bilo 118.

Neovlašćeno korišćenje resursa je vrsta incidenta koja se javlja u grupi prevara, a broj prijava u 2024. godini bio je 26.

Malver (engl. malware, skraćeno od malicious software) označava svaki softver razvijen s ciljem da nanese štetu računarskim sistemima ili mrežama. Ova kategorija obuhvata različite vrste zlonamernih programa, uključujući računarske viruse, crve, ransomver, trojanske programe, špijunski softver i rutkit. Nacionalnom CERT-u je prijavljeno 15 slučajeva koji su se odnosili na maliciozne programe, ali zbog nedostatka informacija nije bilo moguće precizno ih klasifikovati u neku od pomenutih kategorija.

Krivična dela protiv bezbednosti računarskih podataka

Tokom 2024. godine u Posebnom tužilaštvu za visokotehnološki kriminal formirano je ukupno 7.198 predmeta i to:

- 529 predmeta protiv poznatih punoletnih učinilaca,

- 3.888 predmeta protiv nepoznatih učinilaca i

- 2.781 predmeta u vezi sa raznim krivičnim događajima.

Broj formiranih predmeta povećan je za 10,31% u odnosu na 2023. godinu, kada je bilo formirano 6.456 predmeta.

Sledeći podaci se odnose isključivo na krivične prijave podnete protiv poznatih punoletnih učinilaca krivičnih dela tokom 2024. godine i preduzete radnje Posebnog javnog tužilaštva za visokotehnološki kriminal u tom periodu. Podaci se odnose na broj lica, a ne na broj predmeta ili procesnih radnji.

- Broj prijavljenih lica – 682
- Broj lica protiv kojih su podneti zahtevi za prikupljanje potrebnih obaveštenja – 118
- Broj lica protiv kojih je doneta naredba o sprovođenju istrage - 10
- Broj lica protiv kojih su sprovedene dokazne radnje – 214
- Broj lica protiv kojih su podneti optužni predlozi – 93
- Broj lica protiv kojih su podignute optužnice - 8
- Broj zaključenih sporazuma o priznanju krivičnog dela – 39

Попуњава правно лице - предузетник		
Матични број **17606590**	Шифра делатности **8413**	ПИБ **103986571**
Назив **REGULATORNO TELO ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE**		
Седиште **Београд, Палмотићева 2**		

БИЛАНС СТАЊА

на дан 31.12.2024. године

- у хиљадама динара -

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање _____ 20__.	Почетно стање 01.01.20__.
1	2	3	4	5	6	7
	АКТИВА					
00	**А. УПИСАНИ А НЕУПЛАЋЕНИ КАПИТАЛ**	0001				
	Б. СТАЛНА ИМОВИНА (0003 + 0009 + 0017 + 0018 + 0028)	0002		2.136.343	1.944.204	
01	I. НЕМАТЕРИЈАЛНА ИМОВИНА (0004 + 0005 + 0006 + 0007 + 0008)	0003	20	391.723	366.906	
010	1. Улагања у развој	0004				
011, 012 и 014	2. Концесије, патенти, лиценце, робне и услужне марке, софтвер и остала нематеријална имовина	0005		391.723	353.080	
013	3. Гудвил	0006				
015 и 016	4. Нематеријална имовина узета у лизинг и нематеријална имовина у припреми	0007			10.920	
017	5. Аванси за нематеријалну имовину	0008			2.906	
02	II. НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА И ОПРЕМА (0010 + 0011 + 0012 + 0013 + 0014 + 0015 + 0016)	0009	21	1.744.620	1.577.298	
020, 021 и 022	1. Земљиште и грађевински објекти	0010		307.461	280.847	
023	2. Постројења и опрема	0011		1.223.422	1.171.499	
024	3. Инвестиционе некретнине	0012				
025 и 027	4. Некретнине, постројења и опрема узети у лизинг и некретнине, постројења и опрема у припреми	0013		213.003	124.218	
026 и 028	5. Остале некретнине, постројења и опрема и улагања на туђим некретнинама, постројењима и опреми	0014		734	734	
029 (део)	6. Аванси за некретнине, постројења и опрему у земљи	0015				
029 (део)	7. Аванси за некретнине, постројења и опрему у иностранству	0016				
03	III. БИОЛОШКА СРЕДСТВА	0017				
04 и 05	IV. ДУГОРОЧНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАСМАНИ И ДУГОРОЧНА ПОТРАЖИВАЊА (0019 + 0020 + 0021 + 0022 + 0023 + 0024 + 0025 + 0026 + 0027)	0018				

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање _____ 20__.	Почетно стање 01.01.20__.
1	2	3	4	5	6	7
040 (део), 041 (део) и 042 (део)	1. Учешћа у капиталу правних лица (осим учешћа у капиталу која се вреднују методом учешћа)	0019				
040 (део), 041 (део), 042 (део)	2. Учешћа у капиталу која се вреднују методом учешћа	0020				
043, 050 (део) и 051 (део)	3. Дугорочни пласмани матичном, зависним и осталим повезаним лицима и дугорочна потраживања од тих лица у земљи	0021				
044, 050 (део), 051 (део)	4. Дугорочни пласмани матичном, зависним и осталим повезаним лицима и дугорочна потраживања од тих лица у иностранству	0022				
045 (део) и 053 (део)	5. Дугорочни пласмани (дати кредити и зајмови) у земљи	0023				
045 (део) и 053 (део)	6. Дугорочни пласмани (дати кредити и зајмови) у иностранству	0024				
046	7. Дугорочна финансијска улагања (хартије од вредности које се вреднују по амортизованој вредности)	0025				
047	8. Откупљене сопствене акције и откупљени сопствени удели	0026				
048, 052, 054, 055 и 056	9. Остали дугорочни финансијски пласмани и остала дугорочна потраживања	0027				
28 (део), осим 288	V. ДУГОРОЧНА АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА	0028				
288	**В. ОДЛОЖЕНА ПОРЕСКА СРЕДСТВА**	0029				
	Г. ОБРТНА ИМОВИНА (0031 + 0037 + 0038 + 0044 + 0048 + 0057+ 0058)	0030		2.755.022	2.839.456	
Класа 1, осим групе рачуна 14	I. ЗАЛИХЕ (0032 + 0033 + 0034 + 0035 + 0036)	0031	22	67.438	141.313	
10	1. Материјал, резервни делови, алат и ситан инвентар	0032		1.454		
11 и 12	2. Недовршена производња и готови производи	0033				
13	3. Роба	0034				
150, 152 и 154	4. Плаћени аванси за залихе и услуге у земљи	0035		65.984	141.313	
151, 153 и 155	5. Плаћени аванси за залихе и услуге у иностранству	0036				
14	II. СТАЛНА ИМОВИНА КОЈА СЕ ДРЖИ ЗА ПРОДАЈУ И ПРЕСТАНАК ПОСЛОВАЊА	0037				
20	III. ПОТРАЖИВАЊА ПО ОСНОВУ ПРОДАЈЕ (0039 + 0040 + 0041 + 0042 + 0043)	0038	23	29.308	15.010	
204	1. Потраживања од купаца у земљи	0039		24.457	15.002	
205	2. Потраживања од купаца у иностранству	0040		4.851	8	

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање _____ 20__.	Почетно стање 01.01.20__.
1	2	3	4	5	6	7
200 и 202	3. Потраживања од матичног, зависних и осталих повезаних лица у земљи	0041				
201 и 203	4. Потраживања од матичног, зависних и осталих повезаних лица у иностранству	0042				
206	5. Остала потраживања по основу продаје	0043				
21, 22 и 27	IV. ОСТАЛА КРАТКОРОЧНА ПОТРАЖИВАЊА (0045 + 0046 + 0047)	0044	24	700	766	
21, 22 осим 223 и 224, и 27	1. Остала потраживања	0045		700	766	
223	2. Потраживања за више плаћен порез на добитак	0046				
224	3. Потраживања по основу преплаћених осталих пореза и доприноса	0047				
23	V. КРАТКОРОЧНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАСМАНИ (0049 + 0050 + 0051 + 0052 + 0053 + 0054 + 0055 + 0056)	0048				
230	1. Краткорочни кредити и пласмани - матично и зависна правна лица	0049				
231	2. Краткорочни кредити и пласмани - остала повезана лица	0050				
232, 234 (део)	3. Краткорочни кредити, зајмови и пласмани у земљи	0051				
233, 234 (део)	4. Краткорочни кредити, зајмови и пласмани у иностранству	0052				
235	5. Хартије од вредности које се вреднују по амортизованој вредности	0053				
236 (део)	6. Финансијска средства која се вреднују по фер вредности кроз Биланс успеха	0054				
237	7. Откупљене сопствене акције и откупљени сопствени удели	0055				
236 (део), 238 и 239	8. Остали краткорочни финансијски пласмани	0056				
24	VI. ГОТОВИНА И ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ	0057	25	620.474	757.242	
28 (део), осим 288	VII. КРАТКОРОЧНА АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА	0058	26	2.037.102	1.925.125	
	Д. УКУПНА АКТИВА = ПОСЛОВНА ИМОВИНА (0001 + 0002 + 0029 + 0030)	0059		4.891.365	4.783.660	
88	**Ђ. ВАНБИЛАНСНА АКТИВА**	0060				
	ПАСИВА					
	А. КАПИТАЛ (0402 + 0403 + 0404 + 0405 + 0406 - 0407 + 0408 + 0411 - 0412) ≥ 0	0401	27	3.677.833	3.429.482	
30, осим 306	I. ОСНОВНИ КАПИТАЛ	0402		2.443.996	2.147.464	
31	II. УПИСАНИ А НЕУПЛАЋЕНИ КАПИТАЛ	0403				

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање _____ 20__.	Почетно стање 01.01.20__.
1	2	3	4	5	6	7
306	III. ЕМИСИОНА ПРЕМИЈА	0404				
32	IV. РЕЗЕРВЕ	0405				
330 и потражни салдо рачуна 331,332, 333, 334, 335, 336 и 337	V. ПОЗИТИВНЕ РЕВАЛОРИЗАЦИОНЕ РЕЗЕРВЕ И НЕРЕАЛИЗОВАНИ ДОБИЦИ ПО ОСНОВУ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА И ДРУГИХ КОМПОНЕНТИ ОСТАЛОГ СВЕОБУХВАТНОГ РЕЗУЛТАТА	0406				
дуговни салдо рачуна 331, 332, 333, 334, 335, 336 и 337	VI. НЕРЕАЛИЗОВАНИ ГУБИЦИ ПО ОСНОВУ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА И ДРУГИХ КОМПОНЕНТИ ОСТАЛОГ СВЕОБУХВАТНОГ РЕЗУЛТАТА	0407				
34	VII. НЕРАСПОРЕЂЕНИ ДОБИТАК (0409 + 0410)	0408		1.233.837	1.282.018	
340	1. Нераспоређени добитак ранијих година	0409				
341	2. Нераспоређени добитак текуће године	0410		1.233.837	1.282.018	
	VIII. УЧЕШЋЕ БЕЗ ПРАВА КОНТРОЛЕ	0411				
35	IX. ГУБИТАК (0413 + 0414)	0412				
350	1. Губитак ранијих година	0413				
351	2. Губитак текуће године	0414				
	Б. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА И ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (0416 + 0420 + 0428)	0415		90.989	75.308	
40	I. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА (0417+0418+0419)	0416	28	90.989	75.308	
404	1. Резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених	0417		88.989	68.943	
400	2. Резервисања за трошкове у гарантном року	0418				
40, осим 400 и 404	3. Остала дугорочна резервисања	0419		2.000	6.365	
41	II. ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (0421 + 0422 + 0423 + 0424 + 0425 + 0426 + 0427)	0420				
410	1. Обавезе које се могу конвертовати у капитал	0421				
411 (део) и 412 (део)	2. Дугорочни кредити и остале дугорочне обавезе према матичном, зависним и осталим повезаним лицима у земљи	0422				
411 (део) и 412 (део)	3. Дугорочни кредити и остале дугорочне обавезе према матичном, зависним и осталим повезаним лицима у иностранству	0423				
414 и 416 (део)	4. Дугорочни кредити, зајмови и обавезе по основу лизинга у земљи	0424				
415 и 416 (део)	5. Дугорочни кредити, зајмови и обавезе по основу лизинга у иностранству	0425				
413	6. Обавезе по емитованим хартијама од вредности	0426				

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање _____ 20__.	Почетно стање 01.01.20__.
1	2	3	4	5	6	7
419	7. Остале дугорочне обавезе	0427				
49 (део), осим 498 и 495 (део)	III. ДУГОРОЧНА ПАСИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА	0428				
498	**В. ОДЛОЖЕНЕ ПОРЕСКЕ ОБАВЕЗЕ**	0429				
495 (део)	**Г. ДУГОРОЧНИ ОДЛОЖЕНИ ПРИХОДИ И ПРИМЉЕНЕ ДОНАЦИЈЕ**	0430				
	Д. КРАТКОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА И КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (0432 + 0433 + 0441 + 0442 + 0449 + 0453 + 0454)	0431		1.122.543	1.278.870	
467	I. КРАТКОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА	0432				
42, осим 427	II. КРАТКОРОЧНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ОБАВЕЗЕ (0434 + 0435 + 0436 + 0437 + 0438 + 0439 + 0440)	0433				
420 (део) и 421 (део)	1. Обавезе по основу кредита према матичном, зависним и осталим повезаним лицима у земљи	0434				
420 (део) и 421 (део)	2. Обавезе по основу кредита према матичном, зависним и осталим повезаним лицима у иностранству	0435				
422 (део), 424 (део), 425 (део), и 429 (део)	3. Обавезе по основу кредита и зајмова од лица која нису домаће банке	0436				
422 (део), 424 (део), 425 (део) и 429 (део)	4. Обавезе по основу кредита од домаћих банака	0437				
423, 424 (део), 425 (део) и 429 (део)	5. Кредити, зајмови и обавезе из иностранства	0438				
426	6. Обавезе по краткорочним хартијама од вредности	0439				
428	7. Обавезе по основу финансијских деривата	0440				
430	III. ПРИМЉЕНИ АВАНСИ, ДЕПОЗИТИ И КАУЦИЈЕ	0441	29	1.027.302	980.686	
43, осим 430	IV. ОБАВЕЗЕ ИЗ ПОСЛОВАЊА (0443 + 0444 + 0445 + 0446 + 0447 + 0448)	0442	30	92.387	295.742	
431 и 433	1. Обавезе према добављачима - матична, зависна правна лица и остала повезана лица у земљи	0443				
432 и 434	2. Обавезе према добављачима - матична, зависна правна лица и остала повезана лица у иностранству	0444				
435	3. Обавезе према добављачима у земљи	0445		92.372	295.484	
436	4. Обавезе према добављачима у иностранству	0446		15	258	
439 (део)	5. Обавезе по меницама	0447				
439 (део)	6. Остале обавезе из пословања	0448				
44,45,46, осим 467, 47 и 48	V. ОСТАЛЕ КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (0450 + 0451 + 0452)	0449		2.854	2.442	

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање _____ 20__.	Почетно стање 01.01.20__.
1	2	3	4	5	6	7
44, 45 и 46 осим 467	1. Остале краткорочне обавезе	0450	31	1.415	1.080	
47,48 осим 481	2. Обавезе по основу пореза на додату вредност и осталих јавних прихода	0451	32	1.439	1.362	
481	3. Обавезе по основу пореза на добитак	0452				
427	VI. ОБАВЕЗЕ ПО ОСНОВУ СРЕДСТАВА НАМЕЊЕНИХ ПРОДАЈИ И СРЕДСТАВА ПОСЛОВАЊА КОЈЕ ЈЕ ОБУСТАВЉЕНО	0453				
49 (део) осим 498	VII. КРАТКОРОЧНА ПАСИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА	0454				
	Ђ. ГУБИТАК ИЗНАД ВИСИНЕ КАПИТАЛА (0415 + 0429 + 0430 + 0431 - 0059) ≥ 0 = (0407 + 0412 - 0402 - 0403 - 0404 - 0405 - 0406 - 0408 - 0411) ≥ 0	0455				
	Е. УКУПНА ПАСИВА (0401 + 0415 + 0429 + 0430 + 0431 - 0455)	0456		4.891.365	4.783.660	
89	**Ж. ВАНБИЛАНСНА ПАСИВА**	0457				

у Београду

дана 21.03. 2025 године

РЕПУБЛИКА СРБИЈА * Министарство информисања и телекомуникација * БЕОГРАД

Законски заступник

Образац прописан Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја и садржини и форми образаца статистичког извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике („Службени гласник РС" бр. 89/2020).

Попуњава правно лице - предузетник		
Матични број **17606590**	Шифра делатности **8413**	ПИБ **103986571**
Назив **REGULATORNO TELO ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE**		
Седиште **Београд, Палмотићева 2**		

БИЛАНС УСПЕХА

за период од 01.01.2024. до 31.12.2024. године

- у хиљадама динара -

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	А. ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ (1002 + 1005 + 1008 + 1009 - 1010 + 1011 + 1012)	1001		2.463.317	2.365.960
60	I. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ РОБЕ (1003 + 1004)	1002			
600, 602 и 604	1. Приходи од продаје робе на домаћем тржишту	1003			
601, 603 и 605	2. Приходи од продаје роба на иностраном тржишту	1004			
61	II. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ ПРОИЗВОДА И УСЛУГА (1006 + 1007)	1005	5	227.593	246.524
610, 612 и 614	1. Приходи од продаје производа и услуга на домаћем тржишту	1006		227.326	246.482
611, 613 и 615	2. Приходи од продаје производа и услуга на иностраном тржишту	1007		267	42
62	III. ПРИХОДИ ОД АКТИВИРАЊА УЧИНАКА И РОБЕ	1008			
630	IV. ПОВЕЋАЊЕ ВРЕДНОСТИ ЗАЛИХА НЕДОВРШЕНИХ И ГОТОВИХ ПРОИЗВОДА	1009			
631	V. СМАЊЕЊЕ ВРЕДНОСТИ ЗАЛИХА НЕДОВРШЕНИХ И ГОТОВИХ ПРОИЗВОДА	1010			
64 и 65	VI. ОСТАЛИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ	1011	6	2.235.724	2.119.436
68, осим 683, 685 и 686	VII. ПРИХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ИМОВИНЕ (ОСИМ ФИНАНСИЈСКЕ)	1012			
	Б. ПОСЛОВНИ РАСХОДИ (1014 + 1015 + 1016 + 1020 + 1021 + 1022 + 1023 + 1024)	1013		1.304.571	1.201.348
50	I. НАБАВНА ВРЕДНОСТ ПРОДАТЕ РОБЕ	1014			
51	II. ТРОШКОВИ МАТЕРИЈАЛА, ГОРИВА И ЕНЕРГИЈЕ	1015	7	33.444	28.927
52	III. ТРОШКОВИ ЗАРАДА, НАКНАДА ЗАРАДА И ОСТАЛИ ЛИЧНИ РАСХОДИ (1017 + 1018 + 1019)	1016	8	543.699	480.448
520	1. Трошкови зарада и накнада зарада	1017		423.330	371.191
521	2. Трошкови пореза и доприноса на зараде и накнаде зарада	1018		64.128	56.235
52 осим 520 и 521	3. Остали лични расходи и накнаде	1019		56.241	53.022
540	IV. ТРОШКОВИ АМОРТИЗАЦИЈЕ	1020	10	251.458	226.406
58, осим 583, 585 и 586	V. РАСХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ИМОВИНЕ (ОСИМ ФИНАНСИЈСКЕ)	1021			
53	VI. ТРОШКОВИ ПРОИЗВОДНИХ УСЛУГА	1022	9	284.011	278.176
54, осим 540	VII. ТРОШКОВИ РЕЗЕРВИСАЊА	1023	11	25.079	51.727
55	VIII. НЕМАТЕРИЈАЛНИ ТРОШКОВИ	1024	12	166.880	135.664

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	В. ПОСЛОВНИ ДОБИТАК (1001 - 1013) ≥ 0	1025		1.158.746	1.164.612
	Г. ПОСЛОВНИ ГУБИТАК (1013 - 1001) ≥ 0	1026			
	Д. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ (1028 + 1029 + 1030 + 1031)	1027	13	4.109	22.594
660 и 661	I. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ ИЗ ОДНОСА СА МАТИЧНИМ, ЗАВИСНИМ И ОСТАЛИМ ПОВЕЗАНИМ ЛИЦИМА	1028			
662	II. ПРИХОДИ ОД КАМАТА	1029		3.284	22.534
663 и 664	III. ПОЗИТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ И ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ ВАЛУТНЕ КЛАУЗУЛЕ	1030		825	60
665 и 669	IV. ОСТАЛИ ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ	1031			
	Ђ. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ (1033 + 1034 + 1035 + 1036)	1032	14	101	79
560 и 561	I. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ ИЗ ОДНОСА СА МАТИЧНИМ, ЗАВИСНИМ И ОСТАЛИМ ПОВЕЗАНИМ ЛИЦИМА	1033			
562	II. РАСХОДИ КАМАТА	1034		5	6
563 и 564	III. НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ И НЕГАТИВНИ ЕФЕКТИ ВАЛУТНЕ КЛАУЗУЛЕ	1035		96	73
565 и 569	IV. ОСТАЛИ ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ	1036			
	Е. ДОБИТАК ИЗ ФИНАНСИРАЊА (1027 - 1032) ≥ 0	1037		4.008	22.515
	Ж. ГУБИТАК ИЗ ФИНАНСИРАЊА (1032 - 1027) ≥ 0	1038			
683, 685 и 686	**З. ПРИХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ИСКАЗУЈЕ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА**	1039	15	1.146	1.979
583, 585 и 586	**И. РАСХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ИСКАЗУЈЕ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА**	1040	16	76	6
67	**Ј. ОСТАЛИ ПРИХОДИ**	1041	17	17.663	9.840
57	**К. ОСТАЛИ РАСХОДИ**	1042	18	3.264	2.813
	Л. УКУПНИ ПРИХОДИ (1001 + 1027 + 1039 + 1041)	1043		2.486.235	2.400.373
	Љ. УКУПНИ РАСХОДИ (1013 + 1032 + 1040 + 1042)	1044		1.308.012	1.204.246
	М. ДОБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1043 - 1044) ≥ 0	1045		1.178.223	1.196.127
	Н. ГУБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1044 - 1043) ≥ 0	1046			
69-59	**Њ. ПОЗИТИВАН НЕТО ЕФЕКАТ НА РЕЗУЛТАТ ПО ОСНОВУ ДОБИТКА ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА, ПРОМЕНА РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА И ИСПРАВКИ ГРЕШАКА ИЗ РАНИЈИХ ПЕРИОДА**	1047	19	55.614	85.891
59- 69	**О. НЕГАТИВАН НЕТО ЕФЕКАТ НА РЕЗУЛТАТ ПО ОСНОВУ ГУБИТКА ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА, ПРОМЕНА РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА И ИСПРАВКИ ГРЕШАКА ИЗ РАНИЈИХ ПЕРИОДА**	1048			
	П. ДОБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1045 - 1046 + 1047 - 1048) ≥ 0	1049		1.233.837	1.282.018

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	Р. ГУБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1046 - 1045 + 1048 - 1047) ≥ 0	1050			
	С. ПОРЕЗ НА ДОБИТАК				
721	I. ПОРЕСКИ РАСХОД ПЕРИОДА	1051			
722 дуг. салдо	II. ОДЛОЖЕНИ ПОРЕСКИ РАСХОДИ ПЕРИОДА	1052			
722 пот. салдо	III. ОДЛОЖЕНИ ПОРЕСКИ ПРИХОДИ ПЕРИОДА	1053			
723	**Т. ИСПЛАЋЕНА ЛИЧНА ПРИМАЊА ПОСЛОДАВЦА**	1054			
	Ћ. НЕТО ДОБИТАК (1049 - 1050 -1051 - 1052 + 1053 - 1054) ≥ 0	1055		1.233.837	1.282.018
	У. НЕТО ГУБИТАК (1050 - 1049 + 1051 + 1052 - 1053 + 1054) ≥ 0	1056			
	I. НЕТО ДОБИТАК КОЈИ ПРИПАДА УЧЕШЋИМА БЕЗ ПРАВА КОНТРОЛЕ	1057			
	II. НЕТО ДОБИТАК КОЈИ ПРИПАДА МАТИЧНОМ ПРАВНОМ ЛИЦУ	1058			
	III. НЕТО ГУБИТАК КОЈИ ПРИПАДА УЧЕШЋИМА БЕЗ ПРАВА КОНТРОЛЕ	1059			
	IV. НЕТО ГУБИТАК КОЈИ ПРИПАДА МАТИЧНОМ ПРАВНОМ ЛИЦУ	1060			
	V. ЗАРАДА ПО АКЦИЈИ				
	1. Основна зарада по акцији	1061			
	2. Умањена (разводњена) зарада по акцији	1062			

у Београду

дана 21.03. 20 25 године

Законски заступник

Образац прописан Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја и садржини и форми обрасца Статистичког извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике („Службени гласник РС" бр. 89/2020).

Попуњава правно лице - предузетник		
Матични број **17606590**	Шифра делатности **8413**	ПИБ **103986571**
Назив **REGULATORNO TELO ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE**		
Седиште **Београд, Палмотићева 2**		

ИЗВЕШТАЈ О ТОКОВИМА ГОТОВИНЕ

у периоду од 01.01.2024. до 31.12.2024. године

- у хиљадама динара -

Позиција	АОП	Износ	
		Текућа година	Претходна година
1	2	3	4
А. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ПОСЛОВНИХ АКТИВНОСТИ			
I. Приливи готовине из пословних активности (1 до 4)	3001	2.475.607	2.459.631
1. Продаја и примљени аванси у земљи	3002	2.458.022	2.427.059
2. Продаја и примљени аванси у иностранству	3003	282	105
3. Примљене камате из пословних активности	3004	4.023	27.627
4. Остали приливи из редовног пословања	3005	13.280	4.840
II. Одливи готовине из пословних активности (1 до 8)	3006	1.180.235	850.625
1. Исплате добављачима и дати аванси у земљи	3007	613.962	369.305
2. Исплате добављачима и дати аванси у иностранству	3008	16.557	7.710
3. Зараде, накнаде зарада и остали лични расходи	3009	531.226	457.250
4. Плаћене камате у земљи	3010	1	
5. Плаћене камате у иностранству	3011		
6. Порез на добитак	3012		
7. Одливи по основу осталих јавних прихода	3013	6.287	6.972
8. Остали одливи из пословних активности	3014	12.202	9.388
III. Нето прилив готовине из пословних активности (I - II)	3015	1.295.372	1.609.006
IV. Нето одлив готовине из пословних активности (II - I)	3016		
Б. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ИНВЕСТИРАЊА			
I. Приливи готовине из активности инвестирања (1 до 5)	3017		1.495
1. Продаја акција и удела	3018		
2. Продаја нематеријалне имовине, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава	3019		1.495
3. Остали финансијски пласмани	3020		
4. Примљене камате из активности инвестирања	3021		
5. Примљене дивиденде	3022		
II. Одливи готовине из активности инвестирања (1 до 3)	3023	446.569	509.417
1. Куповина акција и удела	3024		
2. Куповина нематеријалне имовине, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава	3025	446.569	509.417

Позиција	АОП	Износ	
		Текућа година	Претходна година
1	2	3	4
3. Остали финансијски пласмани	3026		
III. Нето прилив готовине из активности инвестирања (I - II)	3027		
IV. Нето одлив готовине из активности инвестирања (II - I)	3028	446.569	507.922
В. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ФИНАНСИРАЊА			
1. Приливи готовине из активности финансирања (1 до 7)	3029		
1. Увећање основног капитала	3030		
2. Дугорочни кредити у земљи	3031		
3. Дугорочни кредити у иностранству	3032		
4. Краткорочни кредити у земљи	3033		
5. Краткорочни кредити у иностранству	3034		
6. Остале дугорочне обавезе	3035		
7. Остале краткорочне обавезе	3036		
II. Одливи готовине из активности финансирања (1 до 8)	3037	985.486	1.246.817
1. Откуп сопствених акција и удела	3038		
2. Дугорочни кредити у земљи	3039		
3. Дугорочни кредити у иностранству	3040		
4. Краткорочни кредити у земљи	3041		
5. Краткорочни кредити у иностранству	3042		
6. Остале обавезе	3043		
7. Финансијски лизинг	3044		
8. Исплаћене дивиденде	3045	985.486	1.246.817
III. Нето прилив готовине из активности финансирања (I - II)	3046		
IV. Нето одлив готовине из активности финансирања (II - I)	3047	985.486	1.246.817
Г. СВЕГА ПРИЛИВ ГОТОВИНЕ (3001 + 3017 + 3029)	3048	2.475.607	2.461.126
Д. СВЕГА ОДЛИВ ГОТОВИНЕ (3006 + 3023 + 3037)	3049	2.612.290	2.606.859
Ђ. НЕТО ПРИЛИВ ГОТОВИНЕ (3048 - 3049) ≥ 0	3050		
Е. НЕТО ОДЛИВ ГОТОВИНЕ (3049 - 3048) ≥ 0	3051	136.683	145.733
Ж. ГОТОВИНА НА ПОЧЕТКУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА	3052	757.242	903.043
З. ПОЗИТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ	3053	15	
И. НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ	3054	100	68
Ј. ГОТОВИНА НА КРАЈУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА (3050 - 3051 + 3052 + 3053 - 3054)	3055	620.474	757.242

у Београду

дана 21.03. 2025 године

Законски заступник

Образац прописан Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја и садржини и форми обрасца статистичког извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике („Службени гласник РС" бр. 89/2020).

Попуњава правно лице - предузетник		
Матични број **17606590**	Шифра делатности **8413**	ПИБ **103986571**
Назив **REGULATORNO TELO ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE**		
Седиште **Београд, Палмотићева 2**		

ИЗВЕШТАЈ О ПРОМЕНАМА НА КАПИТАЛУ

за период од 01.01.2024. до 31.12.2024. године

- у хиљадама динара -

Позиција	ОПИС	АОП	Основни капитал (група 30 без 306 и 309)	АОП	Остали основни капитал (рн 309)	АОП	Уписани а неуплаћени капитал (група 31)	АОП	Емисиона премија и резерве (рн 306 и група 32)
	1		2		3		4		5
1.	**Стање на дан 01.01.____ године**	**4001**	381.003	**4010**	0	**4019**	0	**4028**	0
2.	Ефекти ретроактивне исправке материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика	4002		4011		4020		4029	
3.	**Кориговано почетно стање на дан 01.01.____године (р.бр. 1+2)**	**4003**	381.003	**4012**		**4021**		**4030**	
4.	Нето промене у ____ години	4004	-381.003	4013	2.147.464	4022		4031	
5.	**Стање на дан 31.12. _____ године (р.бр. 3+4)**	**4005**		**4014**	2.147.464	**4023**		**4032**	
6.	Ефекти ретроактивне исправке материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика	4006		4015		4024		4033	
7.	**Кориговано почетно стање на дан 01.01.____ године (р.бр. 5+6)**	**4007**		**4016**	2.147.464	**4025**		**4034**	
8.	Нето промене у ____ години	4008		4017	296.532	4026		4035	
9.	**Стање на дан 31.12. ____ године (р.бр. 7+8)**	**4009**		**4018**	2.443.996	**4027**		**4036**	

Позиција	ОПИС	АОП	Рев. рез. и нер. доб. и губ. (група 33)	АОП	Нераспоређени добитак (група 34)	АОП	Губитак (група 35)	АОП	Учешће без права контроле
	1		6		7		8		9
1.	**Стање на дан 01.01.____ године**	**4037**	0	**4046**	3.013.278	**4055**	0	**4064**	0
2.	Ефекти ретроактивне исправке материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика	4038		4047		4056		4065	
3.	**Кориговано почетно стање на дан 01.01.____године (р.бр. 1+2)**	**4039**		**4048**	3.013.278	**4057**		**4066**	
4.	Нето промене у ____ години	4040		4049	-1.731.260	4058		4067	
5.	**Стање на дан 31.12. _____ године (р.бр. 3+4)**	**4041**		**4050**	1.282.018	**4059**		**4068**	
6.	Ефекти ретроактивне исправке материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика	4042		4051		4060		4069	
7.	**Кориговано почетно стање на дан 01.01.____ године (р.бр. 5+6)**	**4043**		**4052**	1.282.018	**4061**		**4070**	
8.	Нето промене у ____ години	4044		4053	-48.181	4062		4071	
9.	**Стање на дан 31.12. ____ године (р.бр. 7+8)**	**4045**		**4054**	1.233.837	**4063**		**4072**	

Позиција	ОПИС	АОП	Укупно (одговара позицији АОП 0401) (кол. 2+3+4+5+6+7-8+9) ≥0	АОП	Губитак изнад висине капитала (одговара позицији АОП 0455) (кол. 2+3+4+5+6+7-8+9) < 0
	1		10		11
1.	**Стање на дан 01.01.____ године**	**4073**	3.394.281	**4082**	0
2.	Ефекти ретроактивне исправке материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика	4074		4083	
3.	**Кориговано почетно стање на дан 01.01.____године (р.бр. 1+2)**	**4075**	3.394.281	**4084**	
4.	Нето промене у ____ години	4076		4085	
5.	**Стање на дан 31.12. _____ године (р.бр. 3+4)**	**4077**	3.429.482	**4086**	
6.	Ефекти ретроактивне исправке материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика	4078		4087	
7.	**Кориговано почетно стање на дан 01.01.____ године (р.бр. 5+6)**	**4079**	3.429.482	**4088**	
8.	Нето промене у ____ години	4080		4089	
9.	**Стање на дан 31.12. ____ године (р.бр. 7+8)**	**4081**	3.677.833	**4090**	

у Београду

дана 21.03. 20 25 године

Законски заступник

Образац прописан Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја и садржини и форми обрасца статистичког извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике („Службени гласник РС" бр. 89/2020).

Попуњава правно лице - предузетник		
Матични број **17606590**	Шифра делатности **8413**	ПИБ **103986571**
Назив **REGULATORNO TELO ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKE USLUGE**		
Седиште **Београд, Палмотићева 2**		

ИЗВЕШТАЈ О ОСТАЛОМ РЕЗУЛТАТУ

за период од 01.01.2024. до 31.12.2024. године

- у хиљадама динара -

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	А. НЕТО РЕЗУЛТАТ ИЗ ПОСЛОВАЊА				
	I. НЕТО ДОБИТАК (АОП 1055)	2001		1.233.837	1.282.018
	II. НЕТО ГУБИТАК (АОП 1056)	2002			
	Б. ОСТАЛИ СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК ИЛИ ГУБИТАК				
	а) Ставке које неће бити рекласификоване у Биланс успеха у будућим периодима				
330	1. Промене ревалоризације нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме				
	а) повећање ревалоризационих резерви	2003			
	б) смањење ревалоризационих резерви	2004			
331	2. Актуарски добици или губици по основу планова дефинисаних примања				
	а) добици	2005			
	б) губици	2006			
333	3. Добици или губици по основу удела у осталом свеобухватном добитку или губитку придружених друштава				
	а) добици	2007			
	б) губици	2008			
	б) Ставке које накнадно могу бити рекласификоване у Биланс успеха у будућим периодима				
332	1. Добици или губици по основу улагања у власничке инструменте капитала				
	а) добици	2009			
	б) губици	2010			
334	2. Добици или губици по основу прерачуна финансијских извештаја иностраног пословања				
	а) добици	2011			
	б) губици	2012			

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
335	3. Добици или губици од инструмената заштите нето улагања у инострано пословање				
	а) добици	2013			
	б) губици	2014			
336	4. Добици или губици по основу инструмената заштите ризика (хеџинга) новчаног тока				
	а) добици	2015			
	б) губици	2016			
337	5. Добици или губици по основу хартија од вредности које се вреднују по фер вредности кроз остали укупан резултат				
	а) добици	2017			
	б) губици	2018			
	I. ОСТАЛИ БРУТО СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК (2003 + 2005 + 2007 + 2009 + 2011 + 2013 + 2015 + 2017) - (2004 + 2006 + 2008 + 2010 + 2012 + 2014 + 2016 + 2018) ≥ 0	2019			
	II. ОСТАЛИ БРУТО СВЕОБУХВАТНИ ГУБИТАК (2004 + 2006 + 2008 + 2010 + 2012 + 2014 + 2016 + 2018) - (2003 + 2005 + 2007 + 2009 + 2011 + 2013 + 2015 + 2017) ≥ 0	2020			
	III. ОДЛОЖЕНИ ПОРЕСКИ РАСХОД НА ОСТАЛИ СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК ИЛИ ГУБИТАК ПЕРИОДА	2021			
	IV. ОДЛОЖЕНИ ПОРЕСКИ ПРИХОД НА ОСТАЛИ СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК ИЛИ ГУБИТАК ПЕРИОДА	2022			
	V. НЕТО ОСТАЛИ СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК (2019 - 2020 - 2021 + 2022) ≥ 0	2023			
	VI. НЕТО ОСТАЛИ СВЕОБУХВАТНИ ГУБИТАК (2020 - 2019 + 2021 - 2022) ≥ 0	2024			
	В. УКУПАН НЕТО СВЕОБУХВАТНИ РЕЗУЛТАТ ПЕРИОДА				
	I. УКУПАН НЕТО СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК (2001 - 2002 + 2023 - 2024) ≥ 0	2025		1.233.837	1.282.018
	II. УКУПАН НЕТО СВЕОБУХВАТНИ ГУБИТАК (2002 - 2001 + 2024 - 2023) ≥ 0	2026			
	Г. УКУПАН НЕТО СВЕОБУХВАТНИ ДОБИТАК ИЛИ ГУБИТАК (2028 + 2029) = АОП 2025 ≥ 0 или АОП 2026 > 0	2027			
	1. Приписан матичном правном лицу	2028			
	2. Приписан учешћима без права контроле	2029			

у Београду
дана 21.03. 2025 године

Законски заступник

Образац прописан Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја и садржини и форми обрасца Статистичког извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике („Службени гласник РС" бр. 89/2020).

Потраживања од купаца су исказана по фактурној вредности умањеној за одобрене попусте, као и за исправку вредности која је заснована на процени наплативости појединачног потраживања. Исправка вредности се формира за она потраживања за које постоји објективан доказ да су обезвређена, односно за која руководство Друштва процењује да се не могу наплатити у пуном износу, и иста се евидентира као расход у билансу успеха периода када је процена извршена.

Готовина и готовински еквиваленти

У билансу токова готовине под готовином и готовинским еквивалентима се подразумевају готовина у благајни, средства на рачунима код Управе за трезор.

Финансијска средства која се држе до доспећа

На дан 31. децембра 2024. године РАТЕЛ нема финансијска средства која се држе до доспећа.

Признавање финансијских средстава

Куповина или продаја финансијског средства се евидентира коришћењем рачуноводственог обухватања на датум салдирања трансакције.

Престанак признавања финансијских средстава

РАТЕЛ врши искњижење финансијског средства када права на прилив готовине по основу тог средства истекну или када та права пренесе на другога. Свако право по пренетој финансијској активи, креирано или задржано од стране Друштва, признаје се као посебно средство или обавеза.

Обезвређење финансијских средстава

РАТЕЛ обрачунава обезвређење сумњивих потраживања на основу процењених губитака који настају, јер купци нису у могућности да изврше тражена плаћања. У процени одговарајућег износа губитка од обезвређивања за сумњива потраживања, РАТЕЛ се ослања на старост потраживања, раније искуство са отписом, бонитет купаца и промене у условима плаћања. Ово захтева процене везане за будуће понашање купаца и тиме изазване будуће наплате у готовини. Стварни ниво потраживања која су наплаћена може да се разликује од процењених нивоа наплате, што може позитивно или негативно да се одрази на резултате пословања.

Сва потраживања за која се процени да су ненаплатива, формира се исправка вредности у пуном износу доспелих, а ненаплаћених потраживања.

Одлуку о индиректном отпису, односно исправци вредности потраживања од купаца преко рачуна исправке вредности доноси Савет.

Директан отпис потраживања од купаца се врши под условом да су потраживања претходно била укључена у приходе Друштва, да је потраживање у књигама Друштва отписано као ненаплативо и да РАТЕЛ није могао да наплати потраживање судским путем. Одлуку о директном отпису потраживања од купаца доноси Савет.

Монетарне позиције исказане у страној валути на дан биланса стања, прерачунате су у динаре према средњем курсу утврђеном на међубанкарском тржишту девиза, који је важио на дан биланса. Немонетарне позиције прерачунате су у динаре према средњем курсу валуте који је важио на дан пословне промене.

Позитивне и негативне курсне разлике настале по основу извршених плаћања и наплата у страним средствима плаћања у току године као и курсне разлике настале приликом превођења средстава и обавеза исказаних у страној валути на дан биланса исказане су у билансу успеха РАТЕЛ-а, као приходи/расходи по основу курсних разлика у оквиру позиције финансијских прихода/расхода.

Потраживања у које је уграђена валутна клаузула прерачуната су у динаре по средњем курсу валуте који је важио на дан биланса. Позитивни и негативни ефекти настали по овом основу исказани су у билансу успеха РАТЕЛ-а, као приходи/расходи по основу ефеката уговорене заштите од ризика у оквиру категорије осталих прихода/расхода.

Званични средњи курсеви значајнијих страних валута су:

Валута	2024	2023
CHF	124,5237	125,5343
USD	112,4386	105,8671
EUR	117,0149	117,1737

3.3. Упоредни подаци

Упоредни подаци односно почетна стања представљају податке садржане у финансијским извештајима за 2023. годину.

3.4. Финансијски инструменти

Класификација

РАТЕЛ класификује своја финансијска средства у следеће категорије: финансијска средства по фер вредности чији се ефекти промена у фер вредностима исказују у билансу успеха, кредити и потраживања, финансијска средства расположива за продају и средства која се држе до рока доспећа. Класификација зависи од сврхе за коју су финансијска средства прибављена.

Руководство врши класификацију својих финансијских пласмана у моменту иницијалног признавања.

На дан 31. децембра 2024. године РАТЕЛ нема Финансијска средства по фер вредности чији се ефекти промена у фер вредностима исказују у билансу успеха.

Потраживања

Потраживања се састоје од потраживања од купаца у земљи и иностранству и осталих потраживања.

2.2. Званична валута извештавања

Финансијски извештаји РАТЕЛ-а су исказани у хиљадама динара (РСД), који је функционална валута и званична валута у којој се подносе финансијски извештаји у Републици Србији. Осим ако није другачије назначено, сви износи су наведени у динарима, заокружени у хиљадама.

2.3. Коришћење процењивања

Састављање финансијских извештаја у складу примењеним оквиром за извештавање захтева од руководства коришћење најбољих могућих процена и разумних претпоставки, које имају ефекта на презентиране вредности средстава и обавеза, као и прихода и расхода у току извештајног периода. Ове процене и претпоставке су засноване на претходном искуству, као и различитим информацијама расположивим на дан састављања финансијских извештаја, а које делују реално и разумно у датим околностима. На бази ових информација се формира претпоставка о вредности средстава и обавеза, коју није могуће непосредно потврдити на бази других информација. Стварна вредност средстава и обавеза може да одступа од вредности која је процењена на овај начин.

Процене, као и претпоставке на основу којих су процене извршене, су предмет редовних провера. Ревидиране рачуноводствене процене се приказују за период у којем су ревидиране, у случају да процена има утицај само на дати период, или за период у којем су ревидиране и за будуће периоде, у случају да ревидирање утиче на текући и на будуће периоде.

Информације о областима код којих је степен процене највећи и које могу имати најзначајнији ефекат на износе признате у финансијским извештајима Друштва, дате су у оквиру следећих напомена:

- Користан век трајања некретнина, постројења и опреме,
- Обезвређење вредности нефинансијске имовине,
- Обезвређење потраживања од купаца и осталих потраживања,
- Резервисања по основу судских спорова,
- Пензије и остале накнаде запосленима.

3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА

Рачуноводствене политике дате у наставку, РАТЕЛ конзистентно примењује у свим периодима презентираним у овим појединачним финансијским извештајима.

3.1. Начело сталности пословања ("going concern")

Финансијски извештаји су припремљени у складу са начелом сталности пословања ("going concern" концептом), који подразумева да ће РАТЕЛ наставити да послује у догледној будућности.

3.2. Пословне промене у страној валути

Пословне промене у страној валути су прерачунате у динаре по средњем курсу валуте утврђеном на међубанкарском тржишту девиза, који је важио на дан пословне промене.

2. ОСНОВА ЗА САСТАВЉАЊЕ И ПРИКАЗИВАЊЕ ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЕШТАЈА

2.1. Изјава о усклађености

РАТЕЛ води евиденцију и саставља редовне финансијске извештаје у складу са важећим Законом о рачуноводству (Службени гласник РС број 73/2019 и 44/2021-др.закон) и осталом применљивом законском и подзаконском регулативом у Републици Србији (у даљем тексту: Закон). За признавање, вредновање, презентацију и обелодањивање позиција у финансијским извештајима РАТЕЛ је, као средње правно лице, у обавези да примењује Међународне стандарде финансијског извештавања за мала и средња предузећа („МСФИ за МСП“) одобрене од Одбора за међународне рачуноводствене стандарде (IASB), чији је превод утврдило и објавило Министарство. Такође, финансијски извештаји су састављени у складу са:

- ✓ Правилником о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за Друштва, задруге и предузетнике (Службени гласник Републике Србије број 89/2020),
- ✓ Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике (Службени гласник Републике Србије број 89/2020).

Закон захтева одређена приказивања и одређени третман рачуна и стања, што има за последицу одступања од МСФИ за МСП као што следи:

- ✓ Агенција је ове финансијске извештаје саставило у формату прописаном од стране Министарства финансија Републике Србије, који није у складу са захтевима МСФИ за МСП.
- ✓ „Ванбилансна средства и обавезе“ су приказана на обрасцу биланса стања. Ове ставке по дефиницији МСФИ за МСП не представљају ни средства ни обавезе.
- ✓ Позитивне или негативне курсне разлике на уписаном али неуплаћеном капиталу евидентирају се у оквиру капитала. Овакав третман није у складу са МСФИ за МСП.
- ✓ Решењем Министарства финансије Републике Србије бр. 401-00-3683/2018-16 до 16.10.2018. године (Службени гласник Републике Србије бр. 30/2018) утврђује се превод Међународних стандарда финансијског извештавања за мала и средња правна лица (МСФИ за МСП) који је одобрен и издат од стране Одбора за међународне рачуноводствене стандарде (IASB).

С обзиром на напред наведено и на то да поједина законска и подзаконска регулатива прописује рачуноводствене поступке који у појединим случајевима одступају од захтева МСФИ за МСП, као и то да је Законом о рачуноводству динар утврђен као званична валута извештавања, рачуноводствени прописи Републике Србије могу одступати од захтева МСФИ за МСП што може имати утицај на реалност и објективност приложених финансијских извештаја. Сходно томе, приложени финансијски извештаји се не могу сматрати финансијским извештајима састављеним у потпуној сагласности са МСФИ за МСП на начин како је то дефинисано стандардом.

Приложени финансијски извештаји састављени су у складу са начелом историјског трошка, осим ако другачије није наведено у рачуноводственим политикама које су наведене у даљем тексту.

Ови појединачни финансијски извештаји одобрени су од стране Директора дана 21.03.2024. године.

Дана 30. октобра 2014. године Управни одбор Агенције је донео Статут, на који је Влада Републике Србије дала сагласност 6. новембра 2014. године, што је и објављено у „Службеном гласнику Републике Србије" број 125 дана 14. новембра 2014. године.

Даном ступања на снагу новог Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", број 35/23, у даљем тексту: Закон), 7. маја 2023. године, Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге је наставила да, као Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге (РАТЕЛ), обавља регулаторне и друге послове у оквиру делокруга и надлежности прописаних тим законом и посебним законима којима се уређује област поштанскик услуга и информационе безбедности. У складу са тим, РАТЕЛ је извршио промену назива и делатности и органа управљања, која је регистрована код Привредног суда у Београду Решењем број Фи 204/2023, регистраски уложак 5-857-00, од 11.септембра 2023. године. Скраћени назив је остао непромењен – РАТЕЛ.

Дана 15. маја 2023. године Савет РАТЕЛ-а је донео Статут, на који је Влада Републике Србије дала сагласност, што је објављено у Службеном гласнику Републике Србије број 65 од 04.августа 2023. године.

РАТЕЛ се финансира из сопствених прихода. Приход РАТЕЛ-а сходно Закону о електронским комуникацијама чине средства остварена по основу накнаде за коришћење нумерације, накнаде за коришћење радио-фреквенција, накнаде за обављање делатности електронских комуникација, као и приход који РАТЕЛ оствари пружањем услуга из своје надлежности које се плаћају у складу са овим Законом. Управљане радио-фреквенцијским спектром и Планом нумерације, а сходно томе и издавање дозвола за коришћење радио-фреквенција и нумерацију је једна од основних надлежности РАТЕЛ-а. Њоме се даје правном или физичком лицу право на коришћење радио-фреквенција и нумерације, односно могућност да се појави на тржишту електронских комуникација у Републици Србији. Такође, оператори који у складу са Законом обављају делатност електронских комуникација по режиму општег овлашћења у обавези су да се пре отпочињања пружања услуге пријаве РАТЕЛ-у и региструју у Евиденцији оператора јавних комуникационих мрежа и услуга, коју РАТЕЛ води по службеној дужности. Поред наведеног, РАТЕЛ издаје потврде о усаглашености РиТТ опреме, обавља техничке прегледе, а у складу са изменама и допунама Закона о електронским комуникацијама и изменама и допунама Закона о поштанским услугама, РАТЕЛ остварује приходе и по основу поштанских услуга, који су раније били приход Републичке агенције за поштанске услуге, и то по основу годишње накнаде за обављање поштанских услуга коју плаћају поштански оператори и трошкова издавања дозвола поштанским операторима.

Органи управљања су:

- Директор
- Савет

Просечан број запослених у 2024. је 155.

1. ОСНИВАЊЕ И ДЕЛАТНОСТ

Пун назив: Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге

Седиште: Београд, Палмотићева 2

Скраћени назив: РАТЕЛ, Београд

Матични број: 17606590

ПИБ: 103986571

Законски заступник: Драган Пејовић

Величина друштва: средње правно лице

Републичка агенција за телекомуникације, Београд (у даљем тексту: „Агенција") основана је Законом о телекомуникацијама („Службени гласник РС", бр. 44/03,. 36/06 и 50/09-УС), који је усвојен 24. априла 2003. године. Агенција је основана као самостално, независно регулаторно тело, односно организација sui generis, којој су поверена јавна овлашћења, са надлежношћу да, између осталог, применом националне стратегије регулише тржиште телекомуникација у Републици Србији.

Агенција је регистрована 2. августа 2005. године код Трговинског суда у Београду, регистарски уложак број 5-857-00.

У складу са Законом о телекомуникацијама, на предлог Владе Републике Србије, Скупштина Србије је дана 23. маја 2005. године изабрала председника и чланове Управног одбора Агенције, односно Републичке агенције за телекомуникације сходно одредбама тог закона. Управни одбор је дана 15. јуна 2005. године одржао конститутивну седницу, на којој је изабрао заменика председника Управног одбора, донео Статут, Пословник о раду Управног одбора, као и полазне основе за опште акте о систематизацији послова и задатака и о унутрашњој организацији Агенције.

Дана 30. јуна 2010. године усвојен је нови Закон о електронским комуникацијама („Службени гласник РС", бр. 44/10, 60/13 - УС и 62/14), који је ступио на снагу 8. јула 2010. године. Даном ступања на снагу Закона о електронским комуникацијама, Републичка агенција за телекомуникације, основана претходно важећим Законом о телекомуникацијама, наставила је са радом као Републичка агенција за електронске комуникације, у складу са одредбама новог закона. У складу са тим, Агенција је извршила промену назива и делатности и лица овлашћеног за заступање, која је регистрована код Привредног суда у Београду Решењем број Фи 388/10, регистарски уложак 5-857-00, од 9. новембра 2010. године. Пун назив је Републичка агенција за електронске комуникације, док је скраћени назив остао непромењен - РАТЕЛ. Сходно одредбама новог закона, Агенција је самостална организација са својством правног лица, која врши јавна овлашћења у циљу ефикасног спровођења утврђене политике у области електронских комуникација, подстицања конкуренције електронских комуникационих мрежа и услуга, унапређења њиховог капацитета, односно квалитета и доприноса развоју тржишта електронских комуникација.

Доношењем Закона о изменама и допунама Закона о електронским комуникацијама и Закона изменама и допунама Закона о поштанским услугама у јуну 2014. године, некадашња Републичка агенција за поштанске услуге је престала да постоји по сили закона и постала је део Републичке агенције за електронске комуникације. У складу са тим, Агенција је извршила промену података код Привредног суда у Београду Решењем број 1 Фи 578/14 388/10, регистарски уложак 5-857-00 од 2. децембра 2014. године. Пун назив је Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге, док је скраћени назив остао непромењен - РАТЕЛ.

Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ
за годину завршену 31. децембра 2024. године

Обавезе из пословања

Обавезе према добављачима и остале обавезе из пословања вреднују се по номиналној вредности.

3.5. Нематеријална улагања

Нематеријална улагања су немонетарна средства (не представљају опипљива физичка средства) као што су гоодвил, патенти, лиценце, концесије, заштитни знакови, жигови, рачуноводствени софтвери, франшизе, улагања у развој нових производа, процеса и уређаја, ауторских права и друго. За ова средства постоји вероватноћа да ће у периоду дужем од једне године генерисати економске користи у износу који премашује трошкове.

Нематеријална улагања се вреднују по набавној вредности или цени коштања. Након почетног признавања, нематеријална улагања се исказују по набавној вредности умањеној за исправку вредности и губитке услед обезвређења.

Накнадни трошкови по основу улагања у нематеријална улагања се могу капитализовати само у случају када се могу очекивати будуће економске користи од средства на које се они односе. Сви остали трошкови представљају расход периода у којем су настали.

Обрачун амортизације нематеријалних улагања почиње од наредног месеца у односу на месец у којем је нематеријално улагање расположиво за употребу. Основицу за обрачун амортизације чини набавна вредност умањена за преосталу, резидуалну вредност. Ако преостала вредност није материјално значајна, не узима се у обзир приликом обрачуна амортизације, односно не умањује основицу за амортизацију. Нематеријална улагања амортизују се путем пропорционалне методе у року од пет година, уз коришћење амортизационе стопе од 20%.

Метод амортизације, корисни век и резидуална вредност се процењују на крају сваког извештајног периода и када је то потребно врши се њихова корекција.

3.6. Некретнине, постројења и опрема

Некретнине, постројења и опрема исказују се по набавној вредности умањеној за акумулирану исправку вредности и губитке услед обезвређења. Почетно мерење некретнина, постројења и опреме врши се по набавној вредности или по цени коштања. Набавна вредност укључује издатке директно приписиве набављеном средству.

Издаци за некретнине, постројења и опрему се признају као средство ако и само ако је вероватно да ће будуће економске користи повезане са тим средством притицати у РАТЕЛ и ако се издаци за то средство могу поуздано мерити. Набавке некретнина, постројења и опреме током године евидентиране су по набавној вредности коју чини фактура добављача увећана за зависне трошкове набавке и трошкове довођења средства у стање функционалне приправности.

Сагласно усвојеној рачуноводственој политици, на дан биланса стања, руководство РАТЕЛ-а анализира вредности по којима су приказана нематеријална и материјална имовина. Уколико постоји индикација да је неко средство обезвређено, надокнадив износ те имовине се процењује како би се утврдио износ обезвређења. Уколико је

надокнадиви износ неког средства процењен као нижи од вредности по којој је то средство приказано, постојећа вредност тог средства се умањује до висине надокнадиве вредности, коју представља вредност већа од нето продајне вредности и вредности у употреби. Губитак због обезвређења се признаје у износу разлике, на терет расхода.

Добици од продаје некретнина, постројења и опреме се књиже директно у корист осталих прихода. Губици по основу продаје или расходовања некретнина, постројења и опреме терете остале расходе.

Амортизација некретнина, постројења и опреме обрачунава се по пропорционалном методу применом амортизационих стопа које су одређене тако да се набавна вредност некретнина, постројења и опреме амортизује у једнаким годишњим износима у току века употребе. Амортизација средстава активираних у току године се обрачунава када се средства ставе у употребу, односно почев од наредног месеца од датума набавке на набавну вредност.

Примењене стопе амортизације у текућем и претходном обрачунском периоду су:

Опис	2024. %	Процењени век трајања у годинама	2023. %	Процењени век трајања у годинама
Право коришћења грађевинског земљишта	2	50	2	50
Грађевински објекти	2,5	40	2,5	40
Компјутерска опрема	14,3	7	14,3	7
Моторна возила	10-14,3	7-10	10-14,3	7-10
Намештај и остала опрема	6,67-12,5	8-15	6,67-12,5	8-15

Одређивање корисног века трајања некретнина, постројења и опреме се заснива на претходном искуству са сличним средствима, као и на антиципираном техничком развоју и променама на које утиче велики број економских или индустријских фактора. Адекватност одређеног корисног века трајања се преиспитује на годишњем нивоу или када год постоји индикација да је дошло до значајне промене фактора који су представљали основ за одређивање корисног века трајања.

3.7. Залихе

Залихе су приручни материјал или помоћна средстава која се троше приликом обављања послова РАТЕЛ-а. Залихе обухватају:

- основни и помоћни материјал (канцеларијски и хигијенски материјал, материјал набављен за потребе кафе-кухиње и други помоћни материјал);
- алат и инвентар који се у целини отписује у моменту давања на коришћење (као што су ситан инвентар, ауто гуме и амбалажа);
- дате авансе за залихе.

Залихе се мере по набавној вредности или цени коштања.

Трошкови набавке залиха обухватају: набавну цену, порезе, увозне и друге дажбине (осим оних који се могу накнадно повратити од пореских власти), трошкове превоза,

манипулативне трошкове и друге трошкове који се могу директно приписати стицању готових производа, материјала и услуга. Попусти, рабати и друге сличне ставке одузимају се при утврђивању трошкова набавке.

Обрачун утрошка залиха материјала, врши се по методи појединачног набавног трошка.

На крају сваког извештајног периода оцењује се да ли је на залихама умањена вредност, односно да ли је књиговодствена вредност у потпуности повратива (на пример, због оштећења, застарелости или пада продајних цена). Ако је ставки (или групи ставки) залиха умањена вредност захтева се да се призна губитак због умањења вредности.

3.8. Накнаде запосленима

Краткорочне бенефиције запослених - порези и доприноси за обавезно социјално осигурање

У складу са прописима који се примењују у Републици Србији, РАТЕЛ је обавезан да уплаћује доприносе разним државним фондовима за социјалну заштиту. Ове обавезе укључују доприносе на терет запослених и на терет послодавца у износима који се обрачунавају применом законом прописаних стопа. РАТЕЛ има законску обавезу да изврши обуставу обрачунатих доприноса из бруто зарада запослених и да за њихов рачун изврши пренос обустављених средстава у корист одговарајућих државних фондова. Доприноси на терет запослених и на терет послодавца књиже се на терет трошкова у периоду на који се односе.

РАТЕЛ је на основу Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Сл.гласник РС" број 36/09, 32/2013 и 14/2022 – др.закон) и Правилника о начину праћења извршавања обавеза запошљавања особа са инвалидитетом и начину доказивања извршавања те обавезе („Сл.гласник РС" број 101/2016) у обавези (на основу броја запослених радника) да има најмање 4 (четири) особе са инвалидитетом у радном односу или да учествује у финансирању особа са инвалидитетом уплатом средстава која припадају Буџетском фонду за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом.

Горе наведени издаци који се уплаћују у Буџет Републике Србије у финансијским извештајима су исказани кроз нематеријалне трошкове.

Дугорочне бенефиције запослених - обавезе по основу отпремнина и јубиларних награда

У складу са Колективним уговором, који је донет 15.06.2023. године и који је ступио на снагу о почео да се примењује осмог дана од дана објављивања на огласној табли послодавца, РАТЕЛ је у обавези да исплати отпремнине приликом одласка у пензију у висини пет просечних месечних бруто зарада на нивоу послодавца у претходних 12 месеци, који претходе месецу у коме је дошло до престанка радног односа или у висини 5 просечних месечних бруто зарада запосленог у претходних 12 месеци, који претходе месецу у коме је дошло до престанка радног односа, у зависности шта је повољније за запсленог.

РАТЕЛ такође, може исплатити јубиларну награду запосленом у складу са Финансијским планом, у видини и на начин дефинисан Колективним уговором, за укупан рад код Послодавца у трајању од:

- за 5 година рада;
- за 10 година рада;
- за 15 година рада;
- за 20 година рада;
- за 25 година рада;
- за 30 година рада;
- за 35 година рада;
- за 40 година рада.

Обрачун и исказивање дугорочних обавеза по основу отпремнина и јубиларних награда извршено је коришћењем метода садашње вредности будућих очекиваних исплата.
РАТЕЛ нема сопствене пензионе фондове нити опције за исплате запосленима у виду акција и по том основу нема идентификованих обавеза на дан 31. децембра 2024. године.

Краткорочна, плаћена одсуства

Према процени руководства Друштва, износ краткорочних плаћених одсустава на дан 31. децембра 2024. године није материјално значајан и сходно томе, РАТЕЛ није извршило укалкулисавање наведених обавеза на дан биланса стања.

3.9. Резервисања

Резервисање се признаје у билансу стања у моменту када РАТЕЛ има правну или стварну обавезу насталу као резултат прошлих догађаја и када је вероватно да ће подмирење обавезе захтевати одлив средстава с економским користима.

3.10. Капитал

Капитал Друштва обухвата основни капитал по основу удела оснивача, неуплаћени уписани капитал, резерве.

3.11. Приходи

РАТЕЛ остварује приходе по основу накнада за обављање делатности електронских комуникација у складу са Законом о електронским комуникацијама, Законом о накнадама за коришћење јавних добара, Правилником о општим условима за обављање делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења, односно Правилником о висини накнада за обављање делатности електронских комуникација и на основу накнаде за пружање поштанских услуга, а у складу са Правилником о утврђивању трошкова за издавање дозвола и годишње накнаде за обављање поштанских услуга.

Приходи су остварени на основу издавања лиценци за мобилну и фиксну телефонију, додела дозвола за коришћење нумерације бројева операторима на недискриминаторској основи, доделе и коришћења радио-фреквенција, издавања потврда о усаглашености радио опреме и телекомуникационе терминалне опреме са прописаним техничким захтевима. Део ових прихода чине и средства од накнада

за обављање поштанских услуга и накнада за издавање дозвола за обављање поштанских услуга.

Финансијски приходи

Финансијски приходи обухватају приходе од камата, курсних разлика, и остали финансијски приходи, остварени из односа са правним лицима.

Приходи од камата се, у складу са начелом узрочности, признају у билансу успеха периода на који се односе.

Остали приходи

Остали приходи чине приходи остварени принудном наплатом или камата и судских извршења.

3.12. Расходи

Расходи се признају у билансу успеха по начелу узрочности прихода и расхода односно на обрачунској основи и утврђују се за период када су настали.

Пословни расходи

Пословни расходи обухватају трошкове условљене стварањем прихода од продаје и укључују набавну вредност продате робе, трошкове материјала, горива и енергије, бруто зараде, трошкове амортизације и услуге пружене од стране трећих лица.

Пословни расходи обухватају и опште трошкове као што су трошкови закупа, маркетинга, осигурања, платног промета, пореза и остали трошкови настали у текућем обрачунском периоду.

Финансијски расходи

Финансијски расходи обухватају расходе по основу камата и курсних разлика и остале финансијске расходе.

Остали расходи

У оквиру осталих расхода исказани су губици по основу продаје и расходовања некретнина, постројења и опреме и нематеријалних улагања, губици по основу расходовања и продаје биолошких средстава, губици по основу продаје хартија од вредности и учешћа у капиталу правних лица, губици од продаје материјала, мањкови, расходи по основу ефеката уговорене заштите од ризика, расходи по основу директних отписа потраживања, расходи по основу обезвређења имовине, негативни ефекти вредносних усклађивања нематеријалних улагања, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава, дугорочних и краткорочних финансијских пласмана, залиха, хартија од вредности и потраживања у складу са рачуноводственом политиком РАТЕЛ-а.

4. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА

РАТЕЛ је у свом редовном пословању у различитом обиму изложено одређеним финансијским ризицима и то:

- Кредитном ризику
- Ризику капитала.

Управљање ризицима у РАТЕЛ-у је усмерено на минимизирање потенцијалних негативних утицаја на финансијско стање и пословање РАТЕЛ-а у ситуацији непредвидивости финансијских тржишта.

4.1. Кредитни ризик

Кредитни ризик је ризик настанка финансијских губитака РАТЕЛ-а као резултат кашњења клијената или друге уговорне стране у измиривању уговорних обавеза. Кредитни ризик се првенствено везује за изложеност РАТЕЛ-а по основу готовине и готовинских еквивалената, потраживања од правних и физичких лица и преузетих обавеза.
РАТЕЛ је изложен кредитном ризику и обезбеђење од кредитног ризика успостављено је предузимањем одређених мера и активности на нивоу РАТЕЛ-а. РАТЕЛ има значајну концентрацију кредитног ризика у вези са потраживањима. Користе се следећи механизми наплате: репрограмирање дуга, утужења, вансудска поравнања и остало.
На дан 31. децембра 2024. године РАТЕЛ располаже готовином и готовинским еквивалентима у укупном износу од РСД 620.474 хиљада (31. децембар 2023. године: РСД 757.242 хиљада), што по процени руководства представља максимални кредитни ризик по основу ових финансијских средстава.

Потраживања од купаца
Максимална изложеност РАТЕЛ-а по основу кредитног ризика за потраживања од купаца по географским регионима дата је у следећој табели:

У хиљадама РСД	2024	2023
Купци у земљи	24.457	15,002
Купци у иностранству	4.851	8
Укупно	**29.308**	**15,010**

Најзначајнија бруто потраживања од купаца представљена су у следећој табели:

У хиљадама РСД	2024
Телеком Србија ад, Београд	13.727
Ентер ТВ доо, Београд у стечају	9.682
Холдинг Компанија Интерспеед ад, Београд	7.718
Agence nationale des frequences	4.843
ДОО ТВ Авала, Београд	4.478
Остали	48.625
Укупно:	**89.073**

Исправка вредности

Промене на исправци вредности потраживања од купаца дате су у наредној табели:

У хиљадама РСД	2024
Стање 1. јануара	59.990
Текућа исправка	76
Наплаћена раније исправљена потраживања	302
Директан отпис	-
Стање 31. децембар	**59.764**

Обавезе према добављачима на дан 31. децембра 2024. године исказане су у износу од РСД 92.387 хиљада (31. децембра 2023. године - РСД 295.742 хиљада). Просечно време измирења обавеза према добављачима у току 2024. године износи 72 дана.

5. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ ПРОИЗВОДА И УСЛУГА

У хиљадама РСД	**2024**	**2023**
Приходи од продаје производа и услуга на домаћем тржишту	227.326	246.482
Приходи од продаје производа и услуга на ино тржишту	267	42
Укупно	**227.593**	**246.524**

6. ДРУГИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ

У хиљадама РСД	**2024**	**2023**
Остали пословни приходи	2.235.724	2.119.436
Укупно	**2.235.724**	**2.119.436**

7. ТРОШКОВИ МАТЕРИЈАЛА И ЕНЕРГИЈЕ

У хиљадама РСД	**2024**	**2023**
Трошкови осталог материјала (режијског)	5.215	2.501
Трошкови горива и енергије	21.677	20.689
Трошкови једнократног отписа алата и инвентара	6.552	5.737
Укупно	**33.444**	**28.927**

8. ТРОШКОВИ ЗАРАДА, НАКНАДА ЗАРАДА И ОСТАЛИ ЛИЧНИ РАСХОДИ

У хиљадама РСД	2024	2023
Трошкови зарада и накнада зарада (бруто)	423.330	371.191
Трошкови пореза и доприноса на зараде и накнаде зарада на терет послодавца	64.128	56.235
Трошкови накнада по уговору о привременим и повременим пословима	5.944	6.084
Трошкови накнада физичким лицима по основу осталих уговора	480	277
Трошкови накнада директору, односно члановима органа управљања и надзора	8.192	7.220
Остали лични расходи и накнаде	41.625	39.441
Укупно	**543.699**	**480.448**

9. ТРОШКОВИ ПРОИЗВОДНИХ УСЛУГА

У хиљадама РСД	2024	2023
Трошкови транспортних услуга	15.946	14.151
Трошкови услуга одржавања	121.841	123.354
Трошкови закупнина	127.482	125.384
Трошкови рекламе и пропаганде	6.455	3.767
Трошкови осталих услуга	12.287	11.520
Укупно	**284.011**	**278.176**

10. ТРОШКОВИ АМОРТИЗАЦИЈЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Трошкови амортизације	251.458	226.406
Укупно	**251.458**	**226.406**

Структура трошкова амортизације

У хиљадама РСД	2024	2023
Трошкови амортизације:		
- нематеријална улагања	112.272	100.662
- некретнине, постројења и опрема	139.186	125.784
Укупно	**251.458**	**226.406**

11. ТРОШКОВИ ДУГОРОЧНИХ РЕЗЕРВИСАЊА

У хиљадама РСД	2024	2023
Резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених	23.079	51.727
Остала резервисања	2.000	-
Укупно	**25.079**	**51.727**

Структура осталих дугорочних резервисања

У хиљадама РСД	2024	2023
Остала дугорочна резервисања:		
- резервисања за судске спорове	2.000	6.365
- резервисања за накнаде и друге бенефиције запосленима	88.989	69.943
Укупно	**90.989**	**75.308**

12. НЕМАТЕРИЈАЛНИ ТРОШКОВИ

У хиљадама РСД	2024	2023
Трошкови непроизводних услуга	124.893	106.362
Трошкови репрезентације	6.739	3.954
Трошкови премија осигурања	6.003	7.911
Трошкови платног промета	2.370	1.655
Трошкови чланарина	6.723	4.051
Остали нематеријални трошкови	20.152	11.731
Укупно	**166.880**	**135.664**

13. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ

У хиљадама РСД	2024	2023
Приходи од камата (од трећих лица)	3.284	22.534
Позитивне курсне разлике (према трећим лицима)	86	60
Приходи по основу ефеката клаузуле	739	-
Укупно	**4.109**	**22.594**

14. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ

У хиљадама РСД	2024	2023
Расходи камата (према трећим лицима)	5	6
Негативне курсне разлике (према трећим лицима)	96	73
Укупно	**101**	**79**

15. ПРИХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ИМОВИНЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Приходи од усклађивања вредности потраживања и краткорочних финансијских пласмана	1.146	1.979
Укупно	**1.146**	**1.979**

16. РАСХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ИМОВИНЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Обезвређење потраживања и краткорочних финансијских пласмана	76	6
Укупно	**76**	**6**

17. ОСТАЛИ ПРИХОДИ

У хиљадама РСД	2024	2023
Добици од продаје нематеријалне имовине	1.480	1.495
Приходи од смањења обавеза	12	3
Приходи од укидања дугорочних и краткорочних резервисања	7.492	6.848
Остали непоменути приходи	8.679	1.494
Укупно	**17.663**	**9.840**

У хиљадама РСД	2024	2023
Губици по основу расходовања и продаје нематеријалне имовине	67	3
Расходи по основу директних отписа потраживања	-	19
Остали непоменути расходи	3.197	2.791
Обезвређење остале имовине	-	-
Укупно	**3.264**	**2.813**

19. НЕТО ДОБИТАК/ГУБИТАК ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА

У хиљадама РСД	2024	2023
Приходи по основу исправки грешака из ранијих година које нису материјално значајне	87.452	100.866
Расходи по основу исправки грешака из ранијих година које нису материјално значајне	(31.838)	(14.974)
Укупно	**55.614**	**85.892**

20. НЕМАТЕРИЈАЛНА УЛАГАЊА

Промене на нематеријалним улагањима су приказане у наредној табели:

У хиљадама РСД	Софтвер и остала права	Остала нематеријална имовина	Нематеријална улагања у припреми	Аванси за нематеријалну имовину	Укупно
Набавна вредност					
Стање на дан 1. јануара 2024.	**752.171**	**49.887**	**10.920**	**2.906**	**815.884**
Повећање у току године	4,440	-	-	-	**4,440**
Активација са 02	135,555	-	-	-	**135,555**
Пренос са инвестиција у току	10,920	-	(10,920)	-	**-**
Смањење у току године	-	-	-	**(2.906)**	**(2,906)**
Стање на 31. децембра 2024.	**903.086**	**49.887**	**-**	**-**	**952.973**
Акумулирана исправка вредности					
Стање на дан 1. јануара 2024.	**431.313**	**17.665**	**-**	**-**	**448.978**
Амортизација текуће године	111.025	1.247	-	-	**112.272**
Смањење у току године	-	-	-	-	**-**
Стање на 31. децембра 2024.	**542.338**	**18.912**	**-**	**-**	**561.250**
Садашња вредност на дан 31. децембра 2024. године	**360.748**	**30.975**	**-**	**-**	**391.723**
Садашња вредност на дан 31. децембра 2023. године	**320.858**	**32.222**	**10.920**	**2.906**	**366.906**

21. НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА И ОПРЕМА

У хиљадама РСД	Грађевински објекти	Постројења и опрема	Остале НПО	НПО у припреми	Укупно
Набавна вредност					
Стање на дан 1. јануар 2024.	**319.317**	**2.136.490**	**734**	**124.218**	**2.580.759**
Повећање у току године	-	-	-	442.128	**442.128**
Пренос са инвестиција у току	37.970	179.818	-	(217.788)	**-**
Активација на 01	-	-	-	(135.555)	**(135.555)**
Смањење у току године	-	(10.080)	-	-	**(10.080)**
Стање на 31. децембра 2024.	**357.287**	**2.306.228**	**734**	**213.003**	**2.877.252**
Акумулирана исправка вредности					
Стање на дан 1. јануар 2024.	**38.470**	**964.991**	**-**	**-**	**1.003.461**
Амортизација текуће године	11.356	127.830	-	-	**139.186**
Смањење акумулиране ИВ		(10.015)	-	-	**(10.015)**
Стање на 31. децембра 2024.	**49.826**	**1.082.806**	**-**	**-**	**1.132.632**
Садашња вредност на дан 31. децембра 2024. године	**307.461**	**1.223.422**	**734**	**213.011**	**1.744.620**
Садашња вредност на дан 31. децембра 2023. године	**280.847**	**1.171.499**	**734**	**124.218**	**1.577.298**

Агенција је у току године извршила активирање опреме и грађевински објеката у износу од РСД 217.788 хиљада. Активирани грађевински објекти и опрема се односе на такозване ДУКМС-ове (даљински управљане контролне мерне станице).

Повећање некретнина, постројења и опреме се односи на изградњу ДУКМС-ова, пратећу опрему за мониторинг, мерење, система за напајање, мерна возила.

22. ЗАЛИХЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Материјал, резервни делови, алат и ситан инвентар	1.454	-
Плаћени аванси за залихе и услуге	65.984	141.313
Укупно	**67.438**	**141.313**

23. ПОТРАЖИВАЊА ОД КУПАЦА

У хиљадама РСД	2024	2023
Купци у земљи	24.457	15.002
Купци у иностранству	4.851	8
Укупно	**29.308**	**15.010**

24. ДРУГА ПОТРАЖИВАЊА

У хиљадама РСД	2024	2023
Потраживања за камату и дивиденде	32	31
Потраживања за накнаде зарада које се рефундирају	668	735
Укупно	**700**	**766**

25. ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ И ГОТОВИНА

У хиљадама РСД	2024	2023
Текући (пословни) рачуни	620.447	756.863
Девизни рачун	27	353
Остала новчана средства	-	26
Укупно	**620.474**	**757.242**

26. АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА

У хиљадама РСД	2024	2023
Унапред плаћени трошкови	180	320
Потраживања за нефактурисани приход	2.036.922	1.924.805
Укупно	**2.037.102**	**1.925.125**

У оквиру позиције активна временска разграничења евидентирана су потраживања по основу прихода који припадају обрачунском периоду 2024. године, а утврђени су на основу процене у износу од РСД 2.036.822 хиљада.

27. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Остали основни капитал	2.443.996	2.147.464
Нераспоређени добитак текуће године	1.233.837	1.282.018
Укупно	**3.677.833**	**3.429.482**

У структури капитала преласком на финансијско извештавање по Контном оквиру за привредна друштва, задруге и предузетнике дошло је до битних промена у односу на раније године када се извештавало по Контном плану за буџетски систем.

Основни капитал у износу од РСД 2,443,996 хиљаде у структури садржи одговарајуће вредности нематеријалних улагања, некретнине и опреме која се раније исказивала кроз прелазне рачуне у буџетском рачуноводству. У основни капитал је ушла и нераспоређена добит ранијих година.

Сходно Закону о електронским комуникацијама, средства која представљају нераспоређену добит утврђену годишњим финансијским извештајем РАТЕЛ-а уплаћују се на одговарајући рачун прописан за уплату јавних прихода буџета Републике Србије и користе се преко Министарства за унапређење и развој области електронских комуникација и информационог друштва. Део разлике средстава, сразмеран приходима оствареним од оператора електронских комуникационих мрежа и услуга на територији Аутономне покрајине, уплаћује се на рачун буџета Аутономне покрајине и користи се преко органа Аутономне покрајине надлежног за послове електронских комуникација за унапређење и развој области електронских комуникација и информационог друштва на територији Аутономне покрајине.

28. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА

(а) Структура дугорочних резервисања је приказана како следи:

У хиљадама РСД	2024	2023
Резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених	88.989	68.943
Резервисања за трошкове судских спорова	2.000	6.365
Укупно	**90.989**	**75.308**

На дан 31. децембра 2024. године, РАТЕЛ је формирао резервисања за потенцијалне губитке који могу проистећи по основу вероватних негативних исхода судских спорова који се воде против РАТЕЛ-а у износу од РСД 2.000 хиљада.

Резервисања за отпремнине исказана су у износу садашње вредности очекиваних будућих исплата. Приликом утврђивања садашње вредности очекиваних одлива коришћена је дисконтна стопа од 6.20% на бази процене очекиване просечне тржишне каматне стопе на дугорочна динарска средства у Републици Србији.

(б) Промене на дугорочним резервисањима у току 2024. године приказане су у следећој табели:

У хиљадама РСД	Судски спорови издата јемства	Накнаде запосленима	Укупно
Стање на дан 1. јануар 2024. године	**6.365**	**68.943**	**75.308**
Нова резервисања у току године	2.000	23.079	25.079
Искоришћена резервисања	-	(1.906)	(1.906)
Укидање у корист прихода	(6.365)	(1.127)	(7,492)
Стање на дан 31. децембра 2024. године	**2.000**	**88.989**	**90.989**

29. ПРИМЉЕНИ АВАНСИ, ДЕПОЗИТИ И КАУЦИЈЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Примљени аванси, депозити и кауције	1.027.302	980.686
Укупно	**1.027.302**	**980.686**

30. ОБАВЕЗЕ ИЗ ПОСЛОВАЊА

У хиљадама РСД	2024	2023
Добављачи у земљи	92.372	295.484
Добављачи у иностранству	15	258
Укупно	**92.387**	**295.742**

Преглед најзначајнијих обавеза према добављачима у земљи дат је у следећој табели:

У хиљадама РСД	2024
Intracom Telecom	44,226
Auto Čačak doo	11,965
ERNST&YOUNG doo	4,800
Donat Graf doo	3,553
Asseco SEE doo	2,980
Остали	24,863
Укупно:	**92,387**

31. ОСТАЛЕ КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Обавезе према запосленима	1,415	1,080
Укупно	**1,415**	**1,080**

32. ОБАВЕЗЕ ЗА ОСТАЛЕ ПОРЕЗЕ, ДОПРИНОСЕ И ДРУГЕ ДАЖБИНЕ

У хиљадама РСД	2024	2023
Остале обавезе за порезе, доприносе и друге дажбине	1,439	1,362
Укупно	**1,439**	**1,362**

33. НЕУСАГЛАШЕНА ПОТРАЖИВАЊА И ОБАВЕЗЕ

У складу са чланом 22. Закона о рачуноводству РАТЕЛ је извршио усаглашавање потраживања и обавеза са дужницима и повериоцима. Усаглашавање потраживања и обавеза извршено је са стањем на дан 31.12.2024. године.

Стање неусаглашених потраживања и обавеза на горе наведени дан било је следеће:

У хиљадама РСД	2024
Примљени аванси	9.523
Укупно неусаглашена потраживања/обавезе	9.523

Преглед највећих износа неусаглашених примљених аванса на дан 31.12.2024. године дат је у следећој табели:

Купац	Износ у РСД 000
ТЕЛЕКОМ СРБИЈА ДОО	9.523

34. ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ И ПОТЕНЦИЈАЛНА СРЕДСТВА

(а) Судски спорови

РАТЕЛ је укључен у већи број судских спорова који проистичу из његовог свакодневног пословања, односно због наплате потраживања по основу издатих решења. РАТЕЛ процењује вероватноћу негативних исхода ових питања, као и износе вероватних или разумних процена губитака. Разумне процене обухватају просуђивање руководства након разматрања информација које укључују обавештења, поравнања, процене од стране правног сектора, доступне чињенице, идентификацију потенцијалних одговорних страна и њихове могућности да допринесу решавању, као и претходно искуство. Резервисање за судске спорове се формира када је вероватно да постоји обавеза чији се износ може поуздано проценити пажљивом анализом. Потребно резервисање се може променити у будућности због нових догађаја или добијања нових информација.

Коначан исход судских спорова је у току. Као што је обелодањено у Напомени 29, на дан 31. децембра 2024. године РАТЕЛ је формирао резервисања за потенцијалне губитке који могу проистећи из наведених спорова у укупном износу од РСД 2.000 хиљада.

(в) Остало

РАТЕЛ нема других потенцијалних обавеза које би требало обелоданити у напоменама

35. ДОГАЂАЈИ НАКОН ДАТУМА БИЛАНСА СТАЊА

РАТЕЛ није имао значајнијих догађаја након датума биланса који би захтевали додатна обелодањивања у напоменама уз финансијске извештаје за 2024. годину.

У Београду, 21.03.2025. године

Законски заступник

Директор, Драган Пејовић